

This is a digital copy of a book that was preserved for generations on library shelves before it was carefully scanned by Google as part of a project to make the world's books discoverable online.

It has survived long enough for the copyright to expire and the book to enter the public domain. A public domain book is one that was never subject to copyright or whose legal copyright term has expired. Whether a book is in the public domain may vary country to country. Public domain books are our gateways to the past, representing a wealth of history, culture and knowledge that's often difficult to discover.

Marks, notations and other marginalia present in the original volume will appear in this file - a reminder of this book's long journey from the publisher to a library and finally to you.

Usage guidelines

Google is proud to partner with libraries to digitize public domain materials and make them widely accessible. Public domain books belong to the public and we are merely their custodians. Nevertheless, this work is expensive, so in order to keep providing this resource, we have taken steps to prevent abuse by commercial parties, including placing technical restrictions on automated querying.

We also ask that you:

- + *Make non-commercial use of the files* We designed Google Book Search for use by individuals, and we request that you use these files for personal, non-commercial purposes.
- + *Refrain from automated querying* Do not send automated queries of any sort to Google's system: If you are conducting research on machine translation, optical character recognition or other areas where access to a large amount of text is helpful, please contact us. We encourage the use of public domain materials for these purposes and may be able to help.
- + *Maintain attribution* The Google "watermark" you see on each file is essential for informing people about this project and helping them find additional materials through Google Book Search. Please do not remove it.
- + *Keep it legal* Whatever your use, remember that you are responsible for ensuring that what you are doing is legal. Do not assume that just because we believe a book is in the public domain for users in the United States, that the work is also in the public domain for users in other countries. Whether a book is still in copyright varies from country to country, and we can't offer guidance on whether any specific use of any specific book is allowed. Please do not assume that a book's appearance in Google Book Search means it can be used in any manner anywhere in the world. Copyright infringement liability can be quite severe.

About Google Book Search

Google's mission is to organize the world's information and to make it universally accessible and useful. Google Book Search helps readers discover the world's books while helping authors and publishers reach new audiences. You can search through the full text of this book on the web at <http://books.google.com/>

4° B.S.

7

ΕΥΣΕΒΙΟΥ ΤΟΥ ΠΑΜΦΙΛΟΥ
ΧΡΟΝΙΚΑ

EUSEBII PAMPHILI
CHRONICON BIPARTITUM
GRAECO-ARMENO-LATINUM

ԵՒՍԵՐԻ ՊԵՄՓԻԼԵՅ

ԿԵՍԱՐԱՑՈՅ

ԺԵՄԵՆԵԿԵԿԵՆՔ ԵՐԿՄԵՍՆԵՅ

ՊՆՅԵՐԷՆ ԹԱՐԳՄԱՆՈՒԹԵՆԷ ԵՂԵԼՅ ՚Ի ՅՂՆ ԲՆԱԳՐԷ ՚Ի ՃԵՈՆ
սրբոց ԹԱՐԳՄԱՆՆԵՍԿ ԺԵՐՈՅ

ԹԱՐԳՄԱՆԵԱԼ ՚Ի ԼԱՏԻՆ ԲԱՐԲԱՌ ԱՇԽԱՏԱՍԻՐՈՒԹԵԱՄԲ
Հ. ՄԿՐՏԻՉ ՎԱՐԴԱՊԵՏԻ ՄԻՒԹԱՐԵԱՆ ԱԻԳԵՐԵԱՆՑ

Հաւաքմամբ հանգերձ յունական Հատուածոց գտելոց առ մասենագիրս, և յաւելուածով
կարեւոր ծանօթութեանց :

Տպագրեալ հրամանաւ արհիպապոսի՝ ՏՆ ՏՆ Սրբիմանուկ Սարգսյանի Լճոն
Բնդհանրաբան ԼԷԲԵՅԻ և Լճոնիմանուկ :

ՄԵՍՆԵՅ

ԺԱՄԱՆԵԱԿԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ՊԵՄՓԻԼԵՅ

ՊՎԷՆԷՏԻԿ

ՊՎԱՆՍՍՐԲՈՅՆ ՂԱԶԱՐՈՒ

ՅԱՄԻ 1818 ՌՄԿԷ

EUSEBII PAMPHILI
CAESARIENSIS EPISCOPI
CHRONICON BIPARTITUM

NUNC PRIMUM EX ARMENIACO TEXTU IN LATINUM CONVERSUM
ADNOTATIONIBUS AUCTUM
GRÆCIS FRAGMENTIS EXORNATUM

OPERA
P. JO: BAPTISTAE AUCHER ANCYRANI

MONACHI ARMENI ET DOCTORIS MECHITARISTAE

PARS I.
HISTORICO-CHRONOGRAPHICA

V E N E T I I S
TYPIS COENOBII PP. ARMENORUM IN INSULA S. LAZARI.

MDCCCXVIII

SUPERIORUM PERMISSU

CLEMENTISSIMO PRINCIPI

RAGNERIO AUSTRIAE ARCHIDUCI

FRANCISCI I. IMP. P. F. A.

FRATRI GERMANO

LONGOBARDIAE VENETIARUMQUE PROREGE etc. etc.

Si Cornelii Taciti historiae Maximiliano II.
Roman. Imperatori atque proavo tuo gloriosissimo in-
scriptae, OPTIME PRINCEPS, ea ab ipso humanitate atque
clementia exceptae sunt, quae invictissimum Caesarem,

eumdemque eruditissimum omnino decebat: vix dubitamus futurum quin Tu quoque Eusebii Pamphili Caesareae in Palaestina Episcopi Chronicum opus eadem benignitate excepturus sis. Ac illud quidem post multa saecula, quibus in Armenia delituit, in Europam veluti postliminio reversum, Latinoque cultu ac veste nostris curis ornatum, cui se potius quam Tibi commendaret, qui pro ea quae semper fuit Austriacae gentis in optimis disciplinis promovendis munificentia, doctorum hominum studia liberaliter fovere, ac comiter amplecti soles: ea praesertim quae antiquitati illustrandae, ac Religioni promovendae comparata sunt? Quarum quidem rerum alteram ita calles, ut vix huiusmodi quicquam a viro principe tot Reip. curis distento expectari posse videatur; alteram vero ea etiam charitate complexus es, ut omnium hominum mentes animosque in tui admirationem atque amorem adduxeris. Hoc enim sincera in Deum pietas ac non fucatus Religionis amor sibi proprium vendicat, ut cum in omnibus admirationi esse soleat, tum vero maxime in viro Principe; quem ubi quis non simulate, sed ingenue Religioni addictum animadverterit, illum statim virtutibus etiam universis ornatum excultumque haud injuria arbitratur. Erit autem in Eusebio nostro quod et eruditioni

tuae et pietati maxime arrideat. Nam et prisci temporis historiam ab ultima humani generis origine ad Constantini Magni Imp. Vicennalia complexus, eandemque in certas aetates atque annos distribuens, magnum Chronologiae universae lumen affundit; et iterum Religionis exordia ab orbe condito deducens, ejus progressus, incrementa, perennitatem ita demonstrat, ut tot inter populorum ac gentium vicissitudines, tot inter hostium fraudes ac bellorum sibi indictorum procellas nonnisi D. O. M. auxilio stetisse evidentissime appareat. Quare haud dubitamus futurum quin praeclarissimum opus libenti animo excipias; ut pote quod et ingenio tuo, et eruditioni, et pietati maxime sit accommodatum. Atque utinam quemadmodum olim Tacitus qui eum in conspectum sisteret Maximiliani Caesaris Justum Lipsium virum longe eruditissimum nactus est, ita Eusebium quoque nostrum is TIBI offerret, qui cum splendidissimo illo Belgarum ornamento conferri posset! At non ideo tamen illum minus liberaliter a TE atque humaniter exceptum iri arbitramur. Ut enim nihil de ipsius operis argumento dicamus, quod profecto Taciti historiis longe est anteferendum; ab iis TIBI Eusebius exhibetur, qui ut magno illi Lipsio litteris ac eruditione concedant, ita singularem doctissimi viri in Austriacam gentem fi-

dem, atque reverentiam aemulantur. Munus itaque hoc
qualecumque nostrum libenter accipe, PRINCEPS CLEMEN-
TISSIME; idque TIBI persuadeas, cum multos humanitas illa
tua, atque clementia prorsus singularis TIBI devinxerit, ne-
mini tamen nos in te amando observandoque concedere.

Venet. ex Insula S. Lazari. ix. Calend. Jan. MDCCCXVIII.

CELSITUDINI TUAE

ADDICTISSIMI

GEN. ABB. STEPH. ACONTIUS KIUVER

ARCHIEP. SIUNIENSIS

ET MONACHI MECHITARISTAE ARM.

*Quia verò nihil neque Graecum, neque Latinum
in doctrina temporum habemus, quod cum eo (Eu-
sebii scilicet Chronico libro) conferri possit, eos,
qui illo illustrando operam suam posuerunt, non
solum de Hieronymo et Eusebio, sed etiam de
omnibus antiquitatis et historiae studiosis optime
meritos judicamus.*

Jos. Scalig. prolegom. in Chron. Euseb.

LECTORI PHILEUSEBIO

P. JO. BAPTISTA AUCHER FELICITATEM.

1. Eusebium Pamphilum Cesareae in Palaestina Episcopum, Ecclesiasticorum historicorum facile principem, omniumque fere aetatis suae scriptorum eruditissimum, cum aliis multis ingenii sui monumentis, tum vero maxime libris, quos adversus paganos conscripsit, memoriam suam posteritati commendasse, optimeque non de Christiana tantum, sed et de universa literaria Rep. meritum esse, neminem prorsus eruditorum latere arbitror. Cum enim in ea tempora incidisset, quibus ethnicorum in Christianos ferocia, atque immanitate Constantini Augusti beneficio repressa, Christiana religio tandem aliquando caput attollere, ac sese audacter efferre videbatur; pagani vero, cum in ipsam armis saevire nequaquam liceret, eandem qua probris atque ludibriis, qua calumniis, atque conviciis, qua denique fallacibus ratiunculis, ac corrasis undequaque ex inani philosophia sophismatibus, oppugnarent: tantae huic tamque scelestae impiorum hominum temeritati occurrendum sibi esse putavit; ne idololatrica superstitio, quae piissimi Imperatoris potentia perterrefacta arma in Christianos deposuerat, non item odia, de integrato ferocius in ipsos bello sibi plaudere ullo modo posset: quosque fortiter dimicantes nec vi nec ferro exscindere potuerat, eosdem nihil sibi timentes atque securos philosophicis praestigiis, atque commentis labefactaret. Novum hoc itaque ac multiplex belli genus aggressus, primum libros edidit τῆς εὐαγγελικῆς προπαρασκευῆς, sive de Evangelica Praeparatione, praeclarum sane opus atque eruditum, quo Christianae disciplinae ductam ab ipsis mundi primordiis antiquitatem demonstrat, saucitatem ac majestatem tuetur, falsorumque numinum fabulas religionesque insectatus, eas nonnisi delirantium hominum somnia putandas esse, ac malorum Daemoniorum ludibria apertissime manifestat. Cum enim Ethnicorum plurimi per ea tempora Christianorum doctrinam, veluti putidum absurdumque

b

commentum traducerent, illudque quasi recens, ac *χθὲς καὶ πρῶν* a barbaris excogitatum despicerentur: deorum vero cultum veluti antiquissimum, et philosophorum omnium suffragio probatum impudenter illi anteferrent; totus in eo est Eusebius, ut ostendat, illam quidem humano generi prorsus coaevam cum ipso mundo exortam fuisse, ejusque *δόγματα* atque praecepta iis nationum momentis iuncti, quibus sanae mentis hominem adquiescere prorsus oporteat: gentilem vero superstitionem recentem omnino esse, atque ridiculam, quamque nemo unquam, nisi omnino desipiat, amplecti possit. Id vero ut praestet, non jam libros Hebraeorum sacros, quos illi veluti fuitiles ac barbaros aspernabantur, sed ipsos Ethnicorum scriptores in medium producit, Orpheum scilicet, Numenium, Mercurium Trismegistum, Philonem Bibbium, Sanchuniatonem, Berosum, Ezecielum Poetam, Bardesanem, Eupoleum aliosque hujusmodi: tum ex Graecis, magna illa Philosophorum lumina, Platonem, Zenonem, Aristotelem, Thaletem, Empedoclem, Democritum, Pythagoram, Plutarchum, caeterosque; ac eorum testimoniis verbisque prolatis, quid de Hebraeorum gente ac disciplinis, quid de Graecorum diis atque religionibus universa fere antiquitas tradiderit, luculentissime ostendit.

II. *Evangelicae praeparationis* libros xv. excepere libri x. sive ut aliis placeat ¹ *xx. τῆς εὐαγγελικῆς ἀποδύξεως*, sive *Evangelicae Demonstrationis*, in quibus innumeris paene veteris testamenti locis in medium productis, quaecumque de Christo in sacris codicibus referuntur, quaecumque in Ecclesia ab ipso condita contingere, quaecumque de Judaicae gentis caecitate, calamitatibus atque dispersione, de Templi et Hierosolymorum excidio ab historicis tradita sunt, ea omnia longe ante ab ejus gentis vatibus praedicta fuisse demonstrat: ita ut nec nova ea Religio habenda sit, quam antiquissimus quisque prophetarum commendaverit, nec falsa aut absurda, quam admirabilis tot vaticiniorum exitus ac veritas comprobavit. Eodem pertinent ejusdem Eusebii *Libri iv. propheticarum Eclogarum de Christo*, quos inter Bibliothecae Caesareae Vindebonensis Mss. Codd. servari tradit Petrus Lambecius ², nisi fortasse falso inscripti, auctoris nomen mentiuntur ³: eodem longa illa adversus Hieroclem disputatio, qui ex Philostrati historia, sen potius fabula Apollonium illum Thianaeum Christo comparare ausus fuerat, ac octo integros hujus argumenti libros vulgaverat: quemque perpetuo commentario refutans eruditissimus Episcopus, apertissime ostendit magicas illas Apollonii praestigias nullo modo veris Christi miraculis esse ac-

¹ Vide Cave in *Eusebio*. Voss. de Hist. Graec. L. xx. C. 17.

² Lambec. Bibl. Caes. tom. 1. add. 3. Cod.

Theolog. LV.

³ Vide Cave, et Casimir. Oudin. t. 1. in *Eusebio*.

quiparandas: eodem denique libris xxv. sive ut alii tradunt, xxx. adversus Porphyrium ¹, ut alia praetermittam, quae a nonnullis Eusebii nomine referri solent, quae tamen a Criticis ² in dubium revocantur. His itaque editis ingenii sui monumentis Ethnicorum proterviam, ac sese effluentem Philosophorum audaciam fregit ac protrivit Eusebius; et Christianae disciplinae longe antiquiorem Graecorum fabulis originem evidenter ostendens, ejusdem majestatem atque divinitatem ab ipsorum calumniis fortiter vindicavit.

III. Verum antequam eruditissimis hisce lucubrationibus manum admove-
ret, jam illud perviderat, frustra se haec omnia moliri, nisi prius Mosai-
carum originum, et sacrorum librorum antiquitatem, quam tantopere erat
commendaturus, iis rationum momentis confirmaret, quae nulla prorsus ra-
tione ab adversariis convelli possent. Id enim nisi omnino certe atque evi-
denter constitisset, jam totum illud *Evangelicae praeparationis, et demonstra-*
tionis veluti aedificium nutare necesse erat; maximeque erat pertimescen-
dum, ne hominibus longe sagacissimis ulla cavillandi causa praeberetur, quo
utrumque opus rejicerent, veluti quod infirmo prorsus fundamento niteretur.
At ubi Mosaicae vetustatis certitudo in tuto posita esset, jam omnis mali-
gnis adversariorum suspicionibus aditus intercludebatur. Id vero ut prae-
staret Eusebius, Chronicum opus, quod integrum ex Armeno codice nunc
primum prodit, molitus, omnium gentium ac populorum res gestas parva
veluti tabula complexus est: quas ita ille per temporum seriem digessit, ut
qua mundi aetate gens quaeque floruerit, quoto mundi anno imperia sin-
gula, urbes, respublicae conditae sint, quibus incrementis succreverint, qua
tempestate desierint, quilibet vel uno intuitu videre possit. Temporum vero
rationibus diligenter subductis, nihil Mosaicis originibus aut praestantius,
aut vetustius reperiri posse demonstrat, qui cum dccc. paene, et l. annis Troja-
num bellum praecesserit, non modo omnium scriptorum antiquissimus ha-
bendus est, sed ipsis fabulosis Graecorum numinibus longe vetustior. Ac
priori quidem libro (siquidem in duo volumina universum opus distribuit) ab
ipso generis nostri parente Adam exorsus, uniuscujusque Imperii, aut gen-
tis historiam ac tempora singillatim recensuit, eumque propterea *παιροδα-*
πνῆς ιστορίαν, hoc est *omnimodam historiam* vocari licuit: altero vero, ducto
ab Abrahami aetate supputandi initio, ac earumdem gentium fastis per co-
lumnas quasdam dispositis ita columnas illas sive laterculos inter se compo-
suit, ut singuli unius gentis anni quoto alterius gentis aut regni anno re-
sponderent primo obtutu pateret, atque hanc operis suae partem longe ope-
rosissimam *Χρονικοῦς κατόνας*, sive simplici voce *Κατόνα* nuncupavit. Hosce

¹ Hieron. de Viris illustr. num. LXXXI. tum
Epist. LXX. ad Magnum.

² Vide Oudin. et Cave loc. cit.

libros veluti *προδρόμους* eorum quos *de praeparatione et demonstratione Evangelica* editurus erat, praemisit; eosdemque vix in lucem emissos magno planu atque admiratione eruditi exceperunt. Et sane ii erant, qui ab omnibus magno in pretio haberentur, cum non sacris tantum disciplinis, sed etiam profanis litteris magno emolumento esse possent, atque historiae universae studiosis veluti geminae facies inter tenebras praelucent. Ubi vero praeclara illa *de praeparatione nempe et demonstratione* volumina in doctorum hominum manus devenire, tum demum sapientissimum hominis consilium aperte patuit, ac quam prudenter atque circumspecte in ea quaestione versatus esset compertum est. Ita enim omnia digesta erant atque disposita, ita singulae disputationis partes connexae inter se atque consociatae, ut sese invicem exciperent atque communirent, mutuaque illa colligatione firmissimum veluti murum, nullaque prorsus vi subruendum adversariis objicerent. Quare quod in pulcherrimis, et praeclarissimis celeberrimorum pictorum tabulis fieri consuevit, ut qui easdem obtinere nequaquam possunt, aliquod tamen inde expressum atque deductum exemplum vel aliena manu confectum, vel aereis saltem formis excusum vulgatumque apud se habere velint, quod ipsius archetypi loco contemplantur atque suspiciant: id et de Eusebianis monumentis, Chronographia praesertim, evenisse certum est, quae in alias atque alias linguas conversa ad remotissimas quasque Orientis et Occidentis provincias perlata est. Illam namque saeculo eodem labente quo fuerat ab Eusebio conscripta, nempe Theodosio M. imperante, ¹ Latinae linguae hominibus communicavit S. Hieronymus, qui tamen *interpretis, et scriptoris ex parte officio usus*, priorem quidem librum, ut nobis videtur, intactum praetermisit, solamque ² *Canonem* transtulit: nonnulla vero, quae sibi intermissa videbantur, adjecit, in *Romana maxime historia*. Eandemque saeculo ab Auctoris obitu vix elapso, in Haicanam linguam conversam accepit Armenia: ita tamen conversam, ut Graeco archetypo Armenium exemplum adammussim responderet. Subsecutis deinde temporibus, quanti semper ab eruditis habita fuerit, vel id maximi argumenti loco esse potest, quod nemo fere apud Graecos aut Latinos aut Armenios in Chronologicis et Historicis disciplinis cum laude aliqua versatus est, qui non temporum seriem atque ordinem ad Eusebianam Chronologiam prorsus exegerit. Hinc et Beda, et Sigibertus, et Ado Viegnensis, Cassiodorus quoque et Orosius, et Latini fere omnes post Hieronymum, non alium in Chronologia ducem, nisi Eusebium secuti sunt: quemadmodum et ex Armeniis Moyses Chorenensis, Stephanus Asolicus, sive Asolnik Taronensis, Thomas Arzerunius, Samuel Aniensis; et

¹ Vide Hieron. praefat. in Chron. Canonem Euseb.

² Hieron. loc. cit.

ex Graecis Georgii duo, Syncellus et Cedrenus, Auctor Chronici Alexandrini, Zonaras monachus, Nicephorus Patriarcha CP. alique, quod ex decerptis hinc inde ex Eusebiano opere laciniis, eorumque operibus insertis videre est. Quare quod de elegantissimo quodam Polycleti signo tradit Plinius ¹, illud nempe *καρόνα* ab artificibus appellari consuevisse, eo quod *artis lineamenta ex eo peterent, veluti ex lege quadam*: idipsum et de *Chronico Eusebii canone* tamquam de epitome anterioris partis Chronologico-historicae dici posse videtur: jure scilicet hoc nomen illi operi inditum fuisse, quod veluti normam quandam ac exemplar intuerentur atque suspicerent, quicumque disciplinas Chronographicas amplecterentur.

iv. Ecquis tamen existimarit Graecum praeclarissimi hujus operis textum, qui magni thesauri loco habendus erat, processu temporis periisse, ita ut vix illius fama aliqua apud Graecos ipsos extaret? Nisi enim in aliis operibus (siquidem *infinita* paene *volumina* edidit ² vir laboris patientissimus) nisi, inquam, alibi *Chronici* sui Eusebius identidem ³ meminisset, nisi denique lacinias quasdam hinc inde avulsas Chronicis suis Georgius Syncellus, alique Graeci chronographi adsuissent, omnis prorsus ipsius memoria jamdiu apud Graecos intercidisset. Miserrimum Graeci exemplaris fatum sic dolet Josephus Scaliger in Prolog. *Prior liber integer desideratur, qui censuales, ut cum Tertulliano loquar, omnium vetustissimarum nationum, et regnorum continebat: posterior, quem Καρόνα auctor inscripsit, integer quidem superest, sed est tantum quasi index quidam et summarium superioris*. Deinde S. Hieronymi merita commemorans, *Certe inquit, ut alia taceam, ejus beneficii est, quod hodie hoc praestantissimo Eusebii opere fruimur: quod quidem, si ille non vertisset, vix vel nomen ipsius apud nos superesset; cum jamdudum Graeci, a quibus profectum est, paene memoriam illius perdiderint*. Nec aliter sentiunt et alii post Scaligerum ⁴. Et profecto licet elapso saeculo viri eruditissimi ac au-

¹ Hist. Natur. l. xxxiv. c. viii.

² Vide Hieron. de script. Eccl. n. lxxxv.

³ Vide Hist. Eccl. lib. 1. in prolog. Praep. Evang. lib. x. cap. xi.

⁴ Jo. Alb. Fabricius, Bibl. Graec. volum. vi. Lib. v. c. 4. pag. 33. » *Chronicon*, sive *Παυτοδερνή ιστορία*, de cunctis temporibus *Historia*, ut titulus operis Latine transfertur in epistola Augustini 35. ex quo loco etiam constat non ubique obvius jam tum fuisse *Chronici Eusebii* codices. In libros duos divisum fuit ab auctore, quorum priorem inscripsit *Χρονολογία*, posteriorem *Χρονικὸν Καρόνα*. Atque hanc *Epitomen* vocat Hieronymus. In priore ex Manethone, Apollodoro, Phlegonte, Josepho, Afri-

cano aliisque origines et successiones resque memorabiles variarum gentium ab orbe condito per varia capita persecutus est: in posteriore omnia fere una ad annos suos relata digessit ab anno vocationis Abrahami, h. e. ante Christum 2017. ad vicennalia usque Constantini magni A. C. 325. ... Graecum opus Eusebii intercidit, praeter fragmenta et lacinias quas recensiores Chronologi servarunt, Syncellus inprimis, et Cedrenus, Chronicique Alexandrini sive Paschalis scriptor, ne de aliis jam dicam: nam ut vere Josephus Scaliger, *qui post Eusebium scripserunt, omne scriptum de temporibus aridum esse censuerunt, quod non hujus fontibus irrigatum esset*. Ex illis Graeca ut potuit collegit e-

tiquitatis studiosissimi universas fere Europae bibliothecas excusserint, nulli tamen Graecum Eusebiani Chronici exemplar inventum est: ita ut ipsius aliquando reperiendi aut spes nulla prorsus, aut exigua admodum superesse videatur. Nec Hieronymiana versio, licet praeclarissimi operis desiderium aliqua ex parte levare dicenda sit, huic tamen incommodo mederi omnino potest: cum alteram tantum ejusdem partem exhibeat, eandemque crebris sanctissimi praesbyteri additionibus interpolatam; ita ut nemo fere, quid ab ipsomet Eusebio, quid ab Hieronymo profectum sit, possit divinare. Adde illam ab antiquariis et exscriptoribus ita male habitam, imo corruptam, ut difficillimum sit duos codices reperire, qui in omnibus inter se conveniant, praesertim in annorum et temporum notis; in quibus quam facilis ac frequens scriptorum lapsus esse soleat, norunt quicumque in antiquis codicibus evolvendis aliquam industriam collocarunt. *Quam male*, inquit Scaliger, ¹ *acceptus sit, qua a correctoribus, qua ab antiquariis, innumerabilium codicum portentosa varietas, et discrepantia ostendit. Nullus enim liber tot mendorum monstris deformatus, tot vitiis obrutus, tam prodigiose contaminatus in manus nostras devenit, quam sunt illi codices hujus Chronici tam editi, quam scripti. Quod cum Spittlerus* ² *animadverteret, suspicatus est, perperam ille quidem, haud tamen inepte, ea quae interpres Hieronymus memoriae prodidit, quorumve reliquiae ab aliis auctoribus sunt servatae, forte epitomen tantum operis pretiosissimi spectare, vel fragmentum esse injuria temporis ita mutilatum, ut non modo caput truncatum, sed in ipso etiam corpore plura avulsa, distorta, lacerata videantur. Quare nisi omnia me ludunt, tantum abest ut Hieronymianam Chronicon, quale nunc in editis libris, et Mss. legitur, Eusebiani textus vices sufficere possit, ut ne ipsam quidem Hieronymianam interpolationem, qualis ab Hieronymo profecta est, puram, atque sinceram exhibeat:*

diditque et illustravit doctissimis notis idem Scaliger, sed non modum Syncelli et Chronici Alex. tum temporis nondum editorum apographis parum emendatis usus est, sed etiam varia ad Eusebium retulit, quae parum credibile est ab illo scripta fuisse. Latine vertit, et Vincentio cuidam ac Gallieno inscripsit Hieronymus, ita ut hinc inde ex Latinis praecipue scriptoribus quaedam adderet, alia omitteret, ac deinde Chronicon ad A. C. 378. Valente sextum, et Valentiniano secundum Coss. continuaret. Codices Latini Chronici Eusebiani, oscitantia librariorum mire inter se variant, et saepius nec inter se, nec cum historia facile possunt conciliari.

Martinus Hankius in 1. Parte de Script. Byzant. Cap. 1. num. 196. *» Hoc Chronicon sicut ab Eusebio scriptum est, Graece non amplius*

exstat, certe nondum in lucem prodit. Du-Pin. 1. Parte Tom. II. suae bibliothecae pag. 10. quamvis gratis supponat utramque Chronicorum partem abs Hieronymo interpretatam fuisse, prioris tamen interpretationem non exstare hodie sincere fatetur. Vide et Cave. Oudin etc.

Vallarsius vero qui nullam novit anteriorem partem, de posteriore sola, sc. Canone, sic testatur in Praef. Chron. Euseb. pag. 3. *» Accedit quod Graeco jam deperdito textu, etzi non verbis plane ipsis Eusebii, ratione certe quidam illa, qua cum certis quibusdam annis gesta componebantur, nosse nunc eadem probe, uni acceptum referimus Sancti Interpretis industriae, ejus divini propemodum beneficii est.* « etc.

¹ Loc. cit. in Prolog.

² Hist. Crit. Chron. Euseb. p. 41.

adeo in eo omnia exscriptorum sive audacia, sive incogitantia permixta sunt, atque perturbata.

v. Quae cum ita se habeant, jam de Eusebii Chronico actum atque conclamaturn videri poterat, nisi inde repente illi lux affulsisset, unde nemo profecto orituram suspicabatur. Siquidem elapso saeculo cum Jacobus quidam Rhedestonius Doctor, et Hierosolymitani Armeniorum Patriarchae Vicarius in urbe sancta versaretur, ac Armeniacarum antiquitatum reliquias curiose perscrutaretur, venerandae vetustatis codicem reperit, qui integrum Eusebii opus in Haicanam linguam jampridem conversum continebat; quem cum ille processu temporis Constantinopolin detulisset, tandem in Bibliothecam Patriarchalis Armeniorum Seminarii regiae illius urbis conditus est. Porro cum illius codicis notitia ad nos pervenisset, ejusdemque exseribendi, ac diligenter explorandi copia nobis esset facta; vix animadvertimus, quanti pretiosissimum hoc Christianae antiquitatis *κειμήλιον* faciendum esse, de ipso statim in Latinam Linguam vertendo, edendoque cogitavimus. Itaque translationi illico manus admovimus: neque enim ingratum eruditibus omnibus futurum existimavimus, si Eusebius, qui apud Armenios per tot saecula delituerat, veluti in Monumento potius honorifice conditus, quam statua caduca honoratus¹, ipsorum votis atque conspectibus redivivus redderetur. Verum quoniam in hac tanta criticae artis luce, qualis hac nostra aetate ferre obtinet, in hac etiam tam difficili (absit verbo invidia) Criticorum morositate, non satis est ex vetustis codicibus opus aliquod antiqui scriptoris educere, ut ipsum statim pro germano ejusdem scriptoris foetu habeatur; sed ipsius operis *ἀνθερτία* adversus malignas nonnullorum suspensiones asserenda est, qui dum se malis artibus decipi posse reformidant, alios, atque adeo semetipsos nimis acuta subtilitate decipiunt; liceat nobis nonnulla praefari, ut omni scrupulo atque dubitatione sublata, ipsissimum Eusebii opus, jamdiu eruditorum votis expetitur, tenere se certo sciat litteraria respublica, versionemque Haicanam, quam modo exhibemus, Eusebiani Archetypi loco habendam esse. Itaque agemus primum de opere ipso, ejusque *ἀνθερτία*; deinde de Armeni versione ejusque antiquitate et praestantia; tum de codice etiam, unde editio haec deducta est. Dicemus et de ipsa hac nostra Eusebii editione, et qua fide tum in Armenio textu in Latinum vertendo, tum in ipso repraesentando versati simus: demum et de iis etiam addemus nonnulla, qui Chronico illustrando ante nos insudarunt; uti his omnibus quasi praesidiis munitus, ad ipsam Eusebianam Chronographiam alacrior atque paratior lector accedat.

¹ Cíc. in Philipp. ix. 6. "Majores quidem nostri statuas multis decreverunt, sepulcra paucis. Sed statuae intereunt tempestate, vi, vetustate: Sepulcrorum autem sanctitas in ipso

solo est, quod nulla vi moveri, neque deleri potest. Atque ut caetera extinguuntur, sic sepulcra fiunt sanciora vetustate."

§. I.

*Opus quod edimus integrum esse, ac genuinum Eusebii librum τῆς Χρο-
νογραφίας, hactenus ab eruditis desideratum, breviter ostenditur.*

1. **Utrum** Eusebio Pamphilo, quos modo in lucem edimus, Chronographici libri tribuendi sint, nec ne: ac utrum illud ipsum opus exhibeant, quod Eusebius a se elaboratum atque editum identidem commemoravit, nemo certe in dubium revocaverit, qui sciat id perpetua Armeniorum traditione constare, qui illos continenter Eusebio adscripsere, neque ullum unquam ex illis testimonium protulere, quin ipsum ex genuino Eusebii opere deductum esse arbitrarentur. Porro hoc argumenti genere nullum in hujusmodi quaestionibus, teste sancto Augustino, ¹ aut firmitus aut evidentius afferri potest: ita ut absurdum omnino sit de ejus operis ἀνθερ/α dubitare, quod integra natio, eademque nec exigua admodum neque inculta certo cuidam auctori perpetuo tribuit. *Platonis*, inquit s. Doctor, ² *Aristotelis, Ciceronis, Varronis, aliorumque hujusmodi auctorum libros, unde noverunt homines quod ipsorum sint, nisi eadem temporum sibi succedentium contestatione continua?* Si enim contestationi huic fidem abnuere liceat, jam nullum erit antiquitatis monumentum, quod non iis, quibus tribuitur, auctoribus possit denegari: ac proinde de universa prorsus historia atque eruditione actum erit. Adde codicem nostrum, licet initio nec auctoris nomine, nec inscriptione ulla notatus sit, sed ab ipsis Eusebii verbis ordiatur (quae haud contemnenda vetustatis nota haberi solet), Eusebio tamen in libri cortice inscribi antiqua manu ³, quod leve quamvis indicii genus videri possit, haud tamen est contemnendum. *Nemo siquidem*, ut optime animadvertit in praefatione ad editionem τῶν lxx. Cl. Morinus, *nemo, cum optimae notae antiquum codicem nactus est, ut adulterinum repudiat, sed auctori quem praefert, statim illum vindicat.* Equidem non me latet ubi non jam de ipso opere agitur, sed de versione aliqua sermo sit, nullum argumentum evidentius illo proferri posse, quod ex ipsius cum Archetypo consensione deducitur: verum hujusmodi momentum ne adduci possit, miserabile Eusebiani textus naufragium facit. Praeclare tamen cum Armena translatione actum est, quod Hieronymiana versio adhuc superest, ad quam veluti ad Lydium quemdam lapidem exiga-

¹ Contra Faust. l. xxxiii. cap. vi.

² Ibid.

³ Vide operis pag. 1. Tom. 1.

tur: cui quidem cum apprime respondeat, omnis prorsus dubitatio sublata esse dicenda est. Versionem inquam, non interpolationem: nam quae de suo Hieronymus addidit, ea quidem in Haicana lectione nequaquam extant, quod profecto haud exiguum ejus fidei et integritatis argumentum haberi debet. Hoc vero ex allatis etiam a Syncello aliisque Eusebiani operis fragmentis deprehendi potest, quae omnia, ut suis locis adnotabimus, fideliter exhibet, eaque ita diligenter in Haicanum translata, ut quot illa sunt, tot fere fidei illius testimonia proferri videantur. Quod in iis praesertim apparet, quae Syncellus non obiter, et ad sensum, sed *πρὸς λέξιν*, ad verbum adducit: ea enim interpret noster totidem fere vocibus repraesentat. Atque ita certum est opus hoc nostrum Eusebii Chronographiam integram incorruptamque exhibere; ut si quaeras quid ex ipso acceperit Hieronymus, quid ipse addiderit, si auctorum loca nonnulla expendere volueris, ubi Eusebianum aliquid latere viri docti suspicantur, quod posteriores scriptores in aliam significationem distraxerint, si denique quid Syncellus aliique ex Eusebio *κατὰ λέξιν*, quid ad sensum citaverint, ea omnia ad hoc, quod edimus, opus tuto exigere possis, ac de iisdem certissime judicare. Quid mi? cum nemo de alieno opere tam prudenter decernere possit, quam auctor de suo.

II. Unum est quod scrupulum aliquem injicere possit; Eusebii nempe Chronicon apud Hieronymum uno tantum libro contineri: Haicanam vero versionem duplici parte constare, quarum prior in Hieronymiana versione omnino desideretur. Quod tamen tanti non est, ut quemquem movere debeat. Nam Hieronymi versionem mancā esse ac priore sui parte destitutā, sive illam haud verterit s. Doctor, sive versa interciderit, ex ipso Eusebii opere, prout ab ipso Hieronymo exhibetur deprehendi potest. Siquidem ita in praefationis limine apud s. Hieronymum habet Eusebius. *In priori libello, quasi quamdam materiam futuro operi omnium mihi regum tempora praenotavi, Chaldaeorum, Assyriorum, Medorum, Persarum, Lydorum, Hebraeorum, Aegyptiorum, Atheniensium, Argivorum, Sicyoniorum, Lacedaemoniorum, Corinthiorum, Thessalorum, Macedonum, Latinorum, qui postea Romani nuncupati sunt: In praesenti autem stilo (forte stylo) eadem tempora contra se invicem ponens, et singularum gentium annos dinumerans, ut quid cuique coetaneum fuit, ita curioso ordine coaptavi.* Haec Eusebius; quae verba ne inter Hieronymiana additamenta habeantur facit Georgii Syncelli auctoritas, qui ita illa ex Graeco Eusebii codice exhibet: *ἐν μὲν τῇ πρὸ ταύτης προτάξει ὕλας ἐκπορίζων ἑμαυτῷ, χρόνων ἀναγραφὰς συνελεξάμην παρτοίας, βασιλείας τε (τῶν) Χαλδαίων, Ἀσσυρίων, Μήδων, Περσῶν, Λυδῶν, Ἑβραίων, Αἰγυπτίων, Ἀθηναίων, Ἀργείων, Σικυωνίων, Λακεδαιμονίων,*

Κορυνηδίων, Θειταλῶν, Μακεδονίων, Λατίνων, οἷς ὕστερον γέγονεν ἐπὶ κλην
 ὄνομα Ῥωμαῖοι, ὁμοῦ γίνονται ἰ.ε. Ἐν δὲ τῷ παρόντι ἐπὶ τὸ αὐτὸ τοῦς χρό-
 νους συναγαγὼν, καὶ ἀντιπαραθεῖς ἐκ παραλλήλου τῶν παρ' ἐκάστῳ ἔθρει
 τῶν ἐτῶν ἀριθμὸν, Χρονικοῦ Κανόνος συνταξιν ἐποιήσαμην. Constat igitur
 ex ipso Eusebio, *Canon*i illi, qui ex Hieronymi versione editus extat, prio-
 rem partem deesse, quae singularum gentium historias singillatim ac brevi-
 ter exhibeat, quaequae *παντοίας χρόνων ἀναγραφάς*, h. e. *universas tem-*
porum descriptiones, complectatur, quasi ὅλας *materias* conficiendo deinde
 aptandoque *Chronico Canon*i pernecessarias. Atqui hoc illud ipsum est,
 quod parte operis prima in nostro codice continetur: quo fit ut secunda
 operis pars ab Hieronymo in Latinum conversa priori huic fidem faciat,
 illamque pro legitimo Eusebii foetu accipiendam esse demonstret. Quantum
 autem illud est, quod quemadmodum secunda pars prioris meminit, ita et
 prior etiam posteriorem promittit! sic enim habet: *ἵκοναμ ἐν ἀρχῇ Χαλ-*
δαίων χρονόγραφον, καὶ Ἀσσυρίων ἐκ τῶν ἀρχαίων ἀναγράψαντες (usque ad Romanos.
 et subdit.) *Ἀλλὰ καὶ τὰ ἑξῆς ἀναγράψαντες* (usque ad Christianos). *Atque demum materias de his cunctis mihi recolligens, ad Chro-*
nicum temporum Canonem (ad verb. *Canones*) *me convertam*: tum paucis in-
 terjectis, *sed illius secundi postea elaboratio accedat: interim vero in proximo*
sermone agetum quam Chaldaei de suis majoribus referunt, chronographiam
perspiciamus. Porro quid hoc testimonio ad asserendam totius operis ἀνθε-
 ραν evidentius? quid opportunius? nonne inde constat omnia sibi invicem
 connexa esse atque copulata, et priorem quidem partem alteri pertractandae
 illustrandaeque quasi viam aperire: posteriorem vero ita a priori pendere,
 ut si illa careat, manca omnino atque imperfecta videatur? haec vero quid
 nisi unum eandemque utriusque auctorem produnt: Eusebium scilicet, cui
 Chronologicum Canonem cum hactenus nemo unus denegaverit, profecto et
 praemissus Canoni Liber adscribendus est. Mitto fragmenta ex hac ipsa
 priori parte deducta, quae a Syncello aliisque Eusebii nomine proferuntur:
 neque enim in re tam aperta ulterius laborandum.

§. II.

De Armeniacae Eusebiani Chronici Versionis Antiquitate et Auctoritate.

1. Jam vero operis *avθevtía* constituta, de ipsa Armeniaca translatione dicendum, statuenda ejus aetas, asserenda fides, auctoritas confirmanda. Nam ad ejus auctorem quod attinet, quisnam ille demum fuerit, haud potuisse nos, ne conjiciendo quidem divinare ingenue fatemur. Ut itaque a versionis ipsius antiquitate exordiamur, illam saeculo Ecclesiae quinto concinnatam nullo modo est dubitandum. Siquidem constans est apud Armenios, et multorum scriptorum suffragio comprobata traditio, praeclarissima quaeque Graecorum Patrum monumenta in Haicanam linguam per ea tempora fuisse conversa. Cum enim Christi anno cccclvi. s. Mastosius, sive Mesropes singulari Dei beneficio Armenici Alphabeti elementa reperisset, suaeque genti tradidisset, miram profecto dictu est qua cura atque aemulatione universi fere Armeniae eruditi viri una cum universorum magistro s. Isaaco Patriarcha in antiquorum scriptorum libros vertendos incubuerint, ita ut initio ducto a versione sacrarum litterarum, quas e Graeca lxx. Interpretum translatione deduxere, ultra sexcenta veterum scriptorum volumina ante annum ccccl. hoc est xliv. annorum spatio in Haicanam linguam translata sint. Id vero adnitentibus praesertim et quos modo laudavimus, s. Mesrope Doctore, et s. Isaaco Patriarcha, qui ab anno cccxc. ad annum cccclxxxix universae Armeniorum ecclesiae praefuit, factum fuisse, tradunt historici; quos inter Coriun ejusdem aetatis scriptor longe eruditissimus¹ in vita s. Mesro-

1 Կորիւն 'ի վարս արդոյն մեարդպոյ . * Եւ բազում շնորհաբեր մատենան զհարցն եկեղեցւոյ ստացեալ՝ ծովացուցանէր զվարդապետութեանն խորութիւն, և լցեալ զեղոյր ամենայն բարութեամբ ։ Եւ գարծեալ՝ * Յեա այնորիկ ուշ եգեալ երկացունց երանելեացն զիւրեանց աղգին զգարութիւնն առաւել յարգել և գիւրացուցանել՝ ձեռն 'ի գործ արկաներ 'ի Թարգմանել և 'ի գրել մեծն խառնակ ըստ յառաջոյն սովորութեանն ։ Որոց գարծեալ գեղ լինէր եղբարս երկուս յաշակերտացն յուզարկել 'ի կողմանս առորոց 'ի քաղաքն եգեացւոց, զՅովսէփ, զոր 'ի վերոյն յիշեցաք, և երկրորդն Եղնիկ անուն՝ յայրաբառեան գա-

ւառէն 'ի կողք գեղջէ . զի յասորական բարբառոյն՝ զնոցին հարցն արդոց զաւանդութիւնս, հայերէն գրեալս գարծուցեն ։ Իսկ Թարգմանչացն հասեալ ուր առաքեցանն, և կատարեալ զհրամանն, և առ պատուական հարսն առաքեալ՝ անցեալ գնային 'ի կողմանս յունաց . ուր և ուսեալք և տեղեկացեալք, Թարգմաշիշս կարգէին ըստ հելլենական լեզուին՝ Ապա յեա ժամանակի ինչ ընդ մէջ անցելոյ՝ գեղ լինէր սմանց եղբարց 'ի հայաստան աշխարհէս գիմել իջանել 'ի կողմանս յունաց, որ և Ղէտն գէս առաջնոյն անուն էր . և երկրորդն՝ Վրիւն . և մատուցեալ յարկին յԵղնիկն, իբրև առ ընտանեկոյն անդակից՝ 'ի Կոստանդինա

pis se quoque inter eos fuisse tradit, qui huic interpretationi vacarent; quem secutus Moyses Chorenensis¹ Armeniorum poetarum, et historicorum parens clarissimus, plures ex s. Mesropis discipulis ac sociis recenset, qui non Graecorum modo, sed Syrorum etiam Patrum libris transferendis insuda-

կան քաղաքին . և անդ Ժարանութեամբ հոգևոր պիտանքին՝ զինգիր վնարէին : Որոյ յետ այնորիկ հաստատուն օրինակօք Թճառուրդրոցն, և բազում շնորհագիր հարց յետ այնր աւանդութեամբք, և նիկիական և եփեսոսական կանոնօք գային՝ երեւելով աշխարհին հայոց . և առջի գնէին հարցն դերեալ կտակարանն եկեղեցւոյ սրբոյ : Իսկ երանելոյն Սահակայ զեկեղեցական դրոց գումարութիւնն՝ կանխաւ յունական բարբառոյն՝ ի հայերէն դարձուցեալ, և բազում ևս զհայրապետաց սրբոց զշնարիտ զմաստութիւնն : Դարձեալ յետ այնորիկ առեալ հանգերձ եղնակաւ դասաւ ջազոյն զյանկարծագիւտ զփութանակի ըզթարգմանութիւնս՝ հաստատեր շնարիտ օրինակօք դերելովք . և շատ ևս մեկնութիւն դրոց թարգմանէին . և այնպէս զամենայն ժամանակս իւրեանց յընթերցուածս դրոց ծախէին հարբն՝ զտիւ և զգիշեր . և նովմբ ծաղկեալք և շահաւետեալք՝ օրինակ բարեաց ուսումնասեր առնթերակայից լինէին :

Coriun in vita S. Mesropis. » Atque multis Ecclesiae Patrum gratiosissimis Syngraphis adeptis, vastissimi maris instar, extendebat profundam doctrinam, et cunctorum bonorum plenitudine explebat « . Paucis autem interjectis, sic prosequitur . » Postinde quum ambo beatissimi viri (S. Isaacus Patriarcha, et S. Mastosius, seu Mesropes Doctor) diligentiam haberi voluissent, ut propriam nationem variis doctrinis magis ac magis auferent, expeditamque redderent, manum admovebat magnus Isaacus interpretationi ac scriptioni juxta pristinum morem. Quibus adhaec visum est, ut fratres binos ex discipulis dimitterent in partes Syriae ad urbem Edessam: Josephum antea memoratum, alterum verò Eznicum nominatum, ex regione Araratensi de oppido Colba; ut pote ex Syrorum sermone, ipsorum Ss. Patrum traditiones Armeniaco Idiomate traducētes, scriptis mandarent. Interpretes itaque cum adissent locum destinatum, impletisque mandatis scripta ad venerabiles suos Patres direxissent, ipsi iter fecerunt in partes Graecorum; ubi etiam studiis vacantes, eruditioresque evadentes, Interpretes effecti sunt linguae Hellenicae. Post autem ali-

quod tempus contigit alios fratres ex Armenia Graeciam versus proficisci: quorum primus Leontius nomine fuit, alter ego Coriun. Accedentes itaque adhaerebant Eznico ceu familiarissimo collegae in urbe Constantiniana (sc. Constantinopoleos), et ibi concordia spiritualium opum, optata opera perficiebant. Quique postmodum constantissimis exemplaribus Divinae Scripturae, multisque adhaec gratiosissimis Patrum traditionibus acquisitis, cum Nicaenis Ephesinisque Canonibus reversi, Armeniae apparuerunt, atque obtulerunt Patribus suis Testamenta S. Ecclesiae secum adducta. Beatus ergo Isaacus, qui jam Ecclesiasticorum librorum frequentia examina ex Graeca dialecto in Armenum verterat, sicut et plurima opera ceu Sanctorum Antistitum veram sapientiam, denovo iterum assumptis pristinis versionibus pro tempore propter peractis, cum Eznico recensebat ad normam certorum exemplarium adductorum. Qui quidem et plura librorum commentaria interpretabantur: atque ita omnia sua tempora in lectionem librorum impendebant Patres die et nocte: atque eo florentes et lucrificantes, pro exemplo bonorum existebant studiosis assistentibus « .

1 * Ապա եկեալ և առեալ մեսրոպոյ և մծին սահակայ զնոյն աշտկերտս, զՅովսէփ, և միւս ընկեր նորին ի կողմ գեղձն՝ որում առնուն Եզնիկ կոչւի, առաքեն ի միջադեսս ի քաղաքն եգեսիայ . զի զոր Ժանգամ գացի անդ գիրք ասացեալ նոցին սրբոց հարցն առաջնոց, թարգմանեալ ի մեր ընդուն՝ բերցեն փութով . զի յետ այնր ի բիւզանդիոն առաքեսցին ի նոյն դարձ . . . Նոյն ընդ նոյն շուեալ գնացին ի բիւզանդիոն, նախանձաւոր բարեաց եղեալ ուսմանց, և քաջ վարժեալ հելլեն գարութեամբ՝ ձեռնարկեցին ի թարգմանել և ի գրել : Եւ ընդ նոսս նախանձեալ ընկերաց իւրեանց աշտկերտակցաց, որոց անուանքն Ղևոնդ և Վորին կարգային . յիւրեանց կամոց ելին առ նոսս ի բիւզանդիոն : Ապա ելանն անգր Յովհան և Արձան, զորս կանխադոյն առաքեալ էր մեծին Սահակայ և Մեսրոպայ . որոց յուլարար սղեւորեալ և ծուլարար գեղեցեալք՝ պատաղեցան ի կեսաւ

runt. Itaque haud inepte quaecumque ex Graecis Patribus extant in Armeniam linguam conversa, ea fere omnia ad saeculum Christi quintum referre solent Armeni, imo illud ipsum saeculum, *Interpretum saeculum* ut plurimum solent nuncupare. Huic porro aetati et nostram Eusebianorum Chronicon translationem adscribendam esse multa prorsus sunt quae suadeant. Nam si quis ipsam praeclari operis dignitatem et praestantiam aliquantis perpendat, fieri ne potuisse existimabit, ut cum tam multa Ss. Mesropis et Isaaci studio in Haicanam linguam Graecorum Patrum scripta transferrentur, illud prae ceteris intactum relinqueretur, quod erat tum sacrae tum prophanae historiae illustrandae fortasse omnium aptissimum atque opportunissimum? fieri ne potuit, ut Ecclesiasticam Eusebii ipsius historiam Armeniace edendam curarent eruditissimi viri, nihilque interim de Chronographico opere cogitarent, quod tamen in ipso historiae prooemio commemoratum reperissent? Nam de Eusebii Historia in Haicanum saeculo Christi v. translata, praeclarissimum extat Moysis Chorenensis superius memorati testimonium, qui Isaacum Bagratanium magnum principem alloquens, *in proximo*, inquit, *adest testis (et) fidejussor Eusebii Caesariensis historia Ecclesiastica, quam in sermonem Armeniacum transferendam curavit beatus noster Doctor Mastosius. Eam si quaesieris, in Gelarchunia Syniorum provincia invenies etc.* Porro Moyses Chorenensis floruit saeculo quinto: imo Arzerunio teste, integrum saeculum quintum complexus est, ut pote qui ad annos cxx.

բիւ. որոյ ընդունելութիւն ամենեցուն մեծապէս արար մաքսիմիանոս եպիսկոպոսն բիւզանդացւոյ || Խոր. ք. 60: * Վասն որոյ առեալ մեծին սահակայ և մեսրոպայ՝ առաքեցին զմէզ յաղէքսանդրիա՝ ի լեզու պանծալի, ի սոցոյց յօգանալ շեմարանին վերաբանու թեան || անդ. 61: * Զի և ես այր ծերացեալ եմ, և հիւանդսա, և անպարապ ի թարգմանու թեանց || անդ. 65:

Chorenensis similia repetit. L. III. c. 60. his verbis. » Deinde Mesropes et magnus Isaacus convenere, atque eundem discipulum Josephum, alterumque ex oppido Colbà, cui nomen erat Eznic, socium ejus, in Mesopotamiam ad urbem Edessam dimisere, ut quaecumque ibi sanctorum antiquorum Patrum scripta reperissent, in nostrum sermonem converterent, atque ocyus reportarent, uti postea ad idem opus iidem Byzantium mitterentur... Illic Byzantium petere contenderunt, bonarum doctrinarum cupidissime studiosi; et cum litteris Graecis optime instituti atque eruditi essent, ad convertendos itenique ad conscribendos libros

aggressi sunt. Quorum aemuli condiscipuli eorum, qui Leontius, et Coriunus nominabantur, se sua sponte Byzantium contulerunt; quo postea Johannes etiam atque Arzanus pervenire, qui a Magno Isaaco et Mesrope jam pridem missi, tardè iter facientes, morasque interponentes, Caesaracae cunctati fuerant: quos omnes Maximianus Byzantii Episcopus magnifice recepit. Et ibidem cap. 61. » Eaque de causa Isaacus et Mesropes ad linguam nobilissimam ediscendam nos Alexandriam misere, ad praeclarissimam scientiae Academiam. Et cap. 65. » Ego enim senex sum, valetudine infirma, et ab interpretationibus parum otiosus.

1 Lib. 1. cap. 9. Verba Chorenensis ita se habent. * Վկայքեզ ի մօտոյ երաշխաւորեացէ եկղեսիաւստէ դիրք Եւսեբի կենսարացւոյ. զոր ետ թարգմանել երանելի վարդապետն մեր Մաշտոց ի հայ լեզու: Իսնդիր արասցես ի դեղարքունի ի գաւառին սիւնեայ, և գոցես յառաջին հաղներդութեանն՝ յերեքսասաներորդ թուին, զի վկայէ և է:

aetatem produxerit: ita ut nullo modo dubitari possit sub ipso saeculi quinti exordio Historiam illam e Graeco fuisse translata. Quod si historia, cur non et Chronicum opus? cuius tanta futura erat cum sacrae tum prophanae historiae et antiquitatis studiosis utilitas, ne dicam necessitatem.

II. Verum haec conjecturam minime excedunt. Quanti autem faciendus sincerus ille, nullaque peregrinitatis faece adulteratus Haicanae linguae nitor, qui in hac nostra Eusebii versione maxime elucet? Quemadmodum enim apud Graecos et Latinos est suus cuique aetati scribendi mos atque ingenium, ac unumquodque saeculum suam veluti faciem atque indolem in ipsis celeberrimorum auctorum scriptis exhibere solet; ita ut ubi de scriptoris alicujus aetate quaeratur, nihil apud cordatiores criticos magis valere, aut prius perpendi consueverit: ita in Haicana etiam lingua cum variis pro varia temporum ratione loquendi, scribendique mos obtinuerit, certissimum inde argumentum deduci potest, quo de cujusque operis aetate absque ullo errandi periculo statuatur. Porro quid aliud versionis nostrae indoles, nisi quintum Christi saeculum refert, saeculum, inquam, quod vir eruditissimus Joannes Joachim Schroderus ¹ *aureum Haicanae linguae saeculum* appellavit? Id sane intelligent qui ejusdem linguae indolem probe assecuti, quantum versionis nostrae incorruptus candor atque elegantia a posteriorum saeculorum squallore distet animadvertent. Adde voces sane multas, partim antiquas, partim antiquatas atque obsoletas quae identidem occurrunt; quas inter nonnullas ostendimus, ut suis locis innuimus, de quarum significatione certi nihil constituere licuit, nisi forte aliquid aliunde subsidii occurrisset, puta aut ex Graecis fragmentis, aut ex Hieronymiana versione: quae quidem ostendunt versionis nostrae aetatem nullo modo ultra saeculum quintum posse produci: ut nihil dicam de communi Armeniorum sententia, quae illi ipsi saeculo tam Eusebiana Historiae, quam Chronographiae translationem tribuere videtur: quae quidem sententia quomodo repudiari possit, prorsus non video.

III. Sed nihil est, quod ita ipsius antiquitatem ostendat, ac Armeniorum scriptorum a quinto Christi saeculo ducta traditio: qui omnes fere vel ex Eusebiano Chronico mutuati aliquid sunt, vel illum saltem laudarunt, cum tamen eorum plurimi Graecae linguae prorsus ignari, quae ex ipso proferebant nonnisi ex Haicana translatione accipere potuissent: praesertim cum non res modo, et sensa, sed ipsa Armeniacae versionis verba fere semper exhibeant. Hujusmodi sunt Samuel Aniensis Presbyter, qui saeculo XII. floruit, quique cum Armenam Chronographiam scribendam suscepisset, ducem

¹ Thesaur. Linguae Arm. pag. 23. Edit. Amstelodam. anni 1711.

sibi praecipuum adscivit Eusebium, ¹ ejusque verba, prout in codice nostro leguntur, exscripsit: Gregorius princeps et militum Magister haud ille quidem inter Clericos cooptatus, sed multiplici tamen eruditione praeclarus saeculo xi. qui in Epistolis multa quidem ex Eusebio nostro in medium producit, ipsius tamen nomine, ut pote in re notissima dissimulato: cujus loca in adnotationibus asseremus: Stephanus Vartabied, sive Doctor Taronensis historiographus, *Asolicus*, etiam, vel *Asolnik* appellatus saec. x. qui cum in operis sui praefatione Eusebii Chronicon non commemorasset modo, sed brevi etiam compendio descripsisset ², integras deinde ex Eusebio paginas exscribit, suisque commentariis interserit, ita ut saepissime ad Asolicum confugere, tamquam ad alium codicem licuerit, ubi de codicis nostri lectione dubitandum esse videbatur. Porro Asolicum Thomas Arzerunius praecesserat labente saeculo ix. qui cum ex Vaspuracania regione esset, ac ex posteris Sennecherib qui in Armeniam profugerant, Armeniorum Historiam conscripsit, ita tamen ut praecipue de gentis suae Arzerunitae et majorum suorum rebus gestis fusius ageret. Is itaque cum multis aliis in rebus, tum in Assyriorum regum successionibus, factisque recensendis (siquidem ex Assyriis gentis suae originem repetebat) Eusebii chronicon perpetuo sequitur, ac ejus verba, prout habentur in versione nostra, identidem exscribens, utramque Eusebiani operis partem, sed praesertim canonem, semper prae oculis habuisse haud obscure demonstrat. Hujus etiam scriptoris loca nonnulla adducemus in adnotationibus. Mitto Joannem vi. Catholicum et Armeniae historiae scriptorem saeculo ix. nonnulla ex hoc ipso Chronico excerptentem: mitto Zachariam i. itidem Armeniae Catholicum, ad quem Photius CP. Pa-

1. * Իւրաքանչիւրք 'ի կորովաւն (կամ 'ի սովորաւն) և յիմաստաւորն արանց յազդին իւրում զժամանակագրութիւնս կարգել ձեռնարկեաց. առ որս երեւելագոյն քան զյորովս եղև Եւսեբի երանելի 'ի մէջ առաջնոցն և վերջնոցն: Սամ. յառաջաբ. որպէս և 'ի կարգի բանին: * Ասցուք 'ի ձեռս գրել 'ի ստույգ մատենից, ըստ Եւսեբիոյ ծանոթութեան Խննայ, և Մուսիսի հայց զկարգի: ||

» Unusquisque (ait) praeclarorum sapientissimorumque sua quaque in natione virorum chronographias contexendas aggressus fuit, quorum in serie insignis prae multis compertus est Eusebius beatus, inter superiores, posterioresque. « Sam. in Prologo. Item in textu: » Praestat assumere et conscribere ex certis codicibus, juxta Eusebii Canones Chronicos, et Moysem Armenorum Historiographum «.

2. Ասոլիկ 'ի յառաջաբ. * Ասցուք և բա-

նիւ պատուեալ բանականքս... գրական առ ուրք պատմագրեցին զանուանս և զժամանակս Թագաւորաց, և զամենայն գործեալսն 'ի ժամանակին արժանի յիշատակի: Որպէս և ճշմարիտ բռնով ծանոթաց Եւսեբի պատմիչայ, սկսեալ 'ի մարդն առաջին՝ յորժամ ել նա արաքս 'ի վայրէն վայելութեան, աւարտաբանէ 'ի քսանամեակն կոստանդիանոսի մեծի Թագաւորի: ||

Asolik in praefat. » Ita sane et ratione donati Rationales (homines)... litteralibus elementis scripto mandarunt nomina temporaque regum, et omnia acta pro tempore memoria digna. Quemadmodum etiam verus ille Temporum calculator Eusebius Pamphili initio facto jamine a primo homine, postquam exiret foras de loco venustatis, concludit in Vicennali Constantini Magni regis. « Accuratissima quidem Chroniconum Eusebii recensio.

triarcha medio saeculo ix. litteras dabat, nominatim Eusebii chronicon in homiliis suis commemorantem ¹; et geminos ex ipso saeculo Christi v. testes producens cum tertio Anonymo, rem universam expediam. Sunt autem Lazarus Pharpensis, *Rhetor* appellatus, et Moyses Chorenensis, superius laudatus, cujus historiam antiquis monumentis refertam Latinitate donarunt, typisque ediderunt Whistonii anno mcccxxxvi. Londini. Et Lazarus quidem ipsum Eusebianae Chronographiae exordium, imo verba ipsa sibi adscivit, suaeque historiae prooemio inseruit. Moyses vero ita ad verbum plurima ejusdem Chronographiae loca expressit, ut nullo modo possit dubitari hanc ipsam, quam modo damus ejusdem versionem prae manibus habuisse. Certe non aliis verbis celeberrimum Abydeni textum de Nabuchodonosor repraesentat, nisi illis ipsis, quae habentur in nostro codice: et ipsum nomen *Megasthenis* Μεγασθένης verbotenus *Մեծագոր*, *Potentissimus* redditum, eodem prorsus modo legit, quo in nostra versione exhibetur: ut ostendamus loco suo ². Quinimo frequenter admodum in Eusebiani Chronici lectione versatum fuisse Chorenensem vel ex eo apparet, quod nonnulli apud illum dicendi modi occurrunt, quos certum est non aliunde accepisse: qualis ille est ³ Վկայք էլ ի մօտոյ երաշխաւորեսցէ եկղէսիառան գիրք եւաւրի կէսարացւոյ. *De proximo adest testis fidejussor Eusebii Caesariensis liber Ecclesiasticus*: quae loquendi forma singularis apud Eusebium ipsum haud semel ⁴ occurrit, ubi Zachariam prophetam in medium producens ait: Վկայ ի մօտոյ երաշխաւորէ զարքաւի մարգարէ. *Proxime adest testis fidejussor Zacharias propheta*: vel *testis proximus tamquam sponsor*. Itaque suspicari quis posset ipsius Chorenensis manu versionem hanc nostram adornatam fuisse, cum nemo alius ita familiariter, ut ita dicam, Eusebio usus fuerit: quae conjectura licet haud fortissimo argumento nitatur, non omnino tamen spernenda est. Sed quicquid demum de illa dicendum sit, constat tamen Pharpensem et Chorenensem versionem hanc nostram prae manibus habuisse, ideoque saeculo quinto jam fuisse exaratam, ita ut Graeco Eusebii textu vel amisso, vel in tenebris adhuc delitescente, jure meritoque ipsius loco haberi possit. Tertium autem nominavi Anonymum, cum videlicet scriptorem, qui fuit vel auctor, vel interpret Praefationum in singulos sacrae scripturae libros lectionis Armenae; cujusque modus loquendi una cum Haicanismo perfecto quinto vel sexto ipsum saeculo prodit fuisse. Is ergo (si alius est a Chorenensi, vel a suis collegis) non solum adducit identidem te-

¹ Poteram signare vestigium Eusebii apud alios quoque scriptores Armenos a quinto saeculo usque ad decimum etc, sed sufficiunt illi, quos citavimus una cum perpetua traditione to-

tius nationis.

² P. 1. pag. 58. adnot. 4.

³ Lib. 1. c. 9.

⁴ P. 1. pag. 184. adnot. 3. et II. pag. 205.

stimonium Chronicorum sub claro nomine ipsius Eusebii, verum etiam verba ipsa repetit Armeniacae interpretationis, maxime cum voce, ut putabatur, mendosa, *Տրէից*, *Judaeorum*, pro *յուդայ*, *Judith*, ex serie Canonis, ab anno Abr. 1487. consule adnotationem nostram ad eundem annum in calce Tom. II. Interim satis de antiquitate versionis Chronici apud Armenios.

IV. Quod vero ad ipsius versionis praestantiam attinet, quamvis Graeco textu deficiente ad quem exigatur, perpetua quidem ac continens ejusdem cum illo collatio nequeat institui; optime tamen ex fragmentis quae apud Syncellum, aliosque adhuc supersunt, et ex ipsa Hieronymiana versione, quam diligenter atque operose elaborata sit colligi potest. Nam non modo sententiae sententiis, sed saepissime etiam verba verbis apprime respondent: adeo ut ipsa Haicana dictio Hellenismum plerumque sapiat; ita tamen temperatum ut eruditorum aures minime offendat; imo novitate quadam et suavitate detineat: cum nulla vox aut barbara, aut peregrina, nihil in verborum collocatione asperum, hiuleum, nihil durum, aut fractum occurrat, sed omnia prona sint atque nitida, et linguae nostrae ingenio mirifice accommodata. Quae vero ex Graecae linguae indole posita sunt, ea quidem elegantius et haud communiter dicta videri possunt; non tamen aliunde adscita atque deducta; quae res majestatem nescio quam versioni nostrae atque incredibilem paene suavitatem conciliat. Id vero tum Haicanae linguae ubertati ac felicitati tribuendum, quae in omnes prorsus dicendi modos insuetos etiam et peregrinos facile inflectitur, tum etiam ex quadam ipsius cum Graeca syntaxi similitudine, qua fit, ut licet nec radices ut ajunt, vocum, nec nominum verborumque inflexiones utrinque convenient, utraque tamen mollis sit atque flexibilis, et quae facile sequatur quocunque ducas: utraque vocum compositionibus gaudeat, utraque libera quadam verborum constructione effleratur. Itaque saepe fit, ut in quibus e Graeco transferendis Latini maxime laborant, ea Armenii majori nescio facilitate, an felicitate convertant: ita ut qui Haicanum legunt, non jam versionem, sed primigenium opus ipsum sibi intueri ac collustrare videantur. Id et nostrae huic Eusebii versionis usuvenisse certum est: accedente praesertim Interpretis, quicumque demum ille fuerit, Haicanae linguae peritia, et aurei illius saeculi, quo exarata fuit, singulari prorsus felicitate.

§. III.

De Eusebii Codice Armeno, unde nostra haec editio deducta est.

1. **Codex Armenius**, ex quo editio nostra comparata est, quique Hierosolymis advectus, ut diximus, in Bibliotheca Constantinopolitani Armeniorum Seminarii modo asservatur, membranaceus est, atque nitidissimus, caractere satis venusto atque eleganti. Licet autem calligraphi nomen, atque aetas, incomperta sint, (siquidem avulsis postremis utriusque partis pagellis, ubi hujusmodi notae ut plurimum apponi solent, nihil de hac re statui potest) sunt tamen nonnulla quae ejusdem antiquitatem commendare videantur. Nam praeterquam quod rotundis litteris exaratus est, quae haud contemnenda vetustatis nota haberi solet, ita detritus est, ut ex ipso atramenti litterarumque identidem evanescentium colore suam ipse per se prodatur antiquitatem. Itaque ubi primum ipsum propius inspicere contigit atque contrectare, quod mihi per septennium integrum dum Constantinopoli versarem, ab anno sc. MDCCCII. usque ad MDCCCIX. licuit frequentissime, statim cognovi non ultra Christi saeculum XIII. ejus aetatem esse producendam. Quin imo cum ipsum diligentius adhuc considerassem, litterarumque ductus operosius pensitassem, illum saeculo Christi XII. si non antea, conscriptum fuisse nullo modo dubitavi. Ut enim in Latinis, ac Graecis codicibus sunt certae quaedam notae, quae uniuscujusque codicis aetatem prodant, quibusque inspectis statim de ipsorum antiquitate constitui potest: ita et in Armenis evenire harum rerum periti optime norunt. Porro conjecturae huic confirmandae accedit sigillum Gregorii Armeniorum Catholici, quod impressum extat in nostro codice ad Olympiaden CLII. quodque nos etiam exhibebimus loco suo. Siquidem sigillum illud aperte ostendit librum hunc Gregorii ipsius aliquando fuisse; ac proinde Gregorio antiquiorem habendum esse: nisi fortasse ipsius jussu conscriptum editumque quis putet: cujus quidem rei suspicionem ea quae modo dicemus vehementer augebunt. Gregorium vero hunc ante saeculum XIII. vixisse facile est demonstrare. Cum enim in Patriarcharum serie, post Beatum illum Armeniae Illuminatorem Gregorium, nullus prorsus occurrat hujus nominis Patriarcha usque ad Gregorium II. *Vegajaser* sive *Martyrophilum*, qui anno Christi MLXV. ad illam dignitatem evectus est: hunc vero secuti sunt Gregorii duo, tertius nempe *Pahlavuni* dictus, et quartus *Dega* vocitatus, uterque s. Niersis Clajensis consanguineus,

(anterior enim frater suus erat, posterior vero nepos ex altero fratre,) quorum prior anno Christi **MCXIII**. alter anno **MCXXIII**. est inauguratus, tum anno **MCXCIII**. Gregorius v. *Kahavez*, anno **MCXCV**. Gregorius vi. *Abirad*, denique anno **MCCXCIII**. Gregorius vii. *Anavarzensis*: nec deinde usque ad Christi annum **MCCCCXI**. Gregorius ullus occurrat, jam constat codicis nostri aetatem inter annum Christi **MLXV**. qui Gregorii secundi primus, et annum **MCCCVI**. qui Gregorii vii. postremus fuit, esse collocandam. Nam ne ad saeculum xv. referri possit, ipsa prohibet codicis species et forma antiqua: Gregorium vero Illuminatorem codicis possessorem comminisci insanum esset atque delirum. Itaque supersunt tantum Gregorii sex, a secundo nempe ad septimum, quorum alicui illum adscribas: at cuinam potius inter illos, haud primum est constituere. Si quid tamen conjecturae tribuendum est, Gregorio iii. *Pahlavunio* s. Niersis Clajensis fratri germano, ejusdemque in Generali Armeniorum Patriarchatu antecessori illum libenter tribuerem. Facit ut ita sentiam Ecclesiastica Armeniorum historia, quae *Pahlavunium* sacrae eruditioni apprime deditum prodit; ita ut per ea tempora quicumque inter Armenios aliqua litterarum laude florere, ipso studiorum suorum hortatore atque suasore usi fuerint: facit etiam Samuelis Amiensis presbyteri auctoritas, qui in serie Chronici sui Canonis cum pervenisset ad vestibulum primi anni Patriarchatus Gregorii Pahlavunii; puta ad Aeram Armenam **DLXII**. Annumque Christi **1113**. vel **1115**. peculiari modo prosequitur laudem ejusdem Catholici, et honorem habitum coram Romanis, atque ita opus suum claudere se paratum demonstrat; quia tamen poterant novi quoque eventus notatu digni succedere usque ad obitum suum, aut Patriarchae, sic pergit: "*Quandoquidem vero principium annorum (saeculorum), et successionem in regimine volumus adhuc adsignare, simulatque cum hujusmodi prosperitate caeterae etiam felicitates et gesta laude digna post annos quotidie accessere, propterea impraesentiarum reliquimus aliis de rebus historias, quas, si digni efficiamur, suo loco scribemus: hic autem ista (vel sequentia) notabimus Tibi, qui nobis jussum dator fuisti, et honore nos affectisti*" ¹ «. Quid his clarius ² ad demonstrandum Samuellem jussu Pahlavunii Chronica sua elaborasse? quamvis ipse in vivis e-

1 Մամ. 'ի Թուին հայ. չիք. Բայց ժան զի զսկիւն ամաց, և զյաջորդել առաջնորդու. Թեան. կամիք տալաւին նշանակել, և այսպիսի սի յաջորդածովք և այլ բարեբախտութիւնք և գործք գործելիք (այլ ձ. գովելիք) զենի ա մաց օրըստօրէ յաւելու (կամ յաւելաւ), այնր ազգաւ. աստանոր Թողիք զայլոյն զգաւմաւ. Թիւն. զորս եթէ արժանի լինիմք, յիւրում

տեղւոյն գրեցուք. և աստանոր զայստիկ ծա նուայուք Մերոյ Հրամանատուիք և Պատուա սիրիք ॥

2 Mirari satis non possum, quare haec Samuelis perioche pernecessaria suppressa sit in edit. Mediol. his diebus a nobis visa, quum in quatuor nostris codicibus constanter habeatur.

gerit etiam sub uno vel altero ejus suocessorum, et adjecerit quaedam usque ad annum quartum Gregorii Dega, quo solita exemplaria Samuelis expliciunt.

II. Pro certo itaque quum habeatur Samuelem hic alloqui Gregorium Pahlavonium, juvat ipsum iterum Samuelem audire, ita magnum illum Antistitem in operis sui exordio alloquentem: *Nos vero, inquit, 'Gregori sanctissime, cum tua nobis jussa quasi in oblivionem quandam infirmitatis ac tenuitatis nostrae induxerint, voluntati tuae obsecuti, quae a nobis expostulasti conscribenda suscipiemus. Itaque s. Spiritus ope suffulti, ea tantum quae verissima videantur sequemur: eademque ex certis auctoribus decerpentes atque contrahentes, veluti quasdam sermonis opes tibi mirifice acceptas, repraesentabimus: Porro inter hujusmodi auctores, duo prae ceteris nobis sequendi sunt: Eusebius scilicet, et Moyses Chorenensis. Ac primum quidem accepto ab Adam dicendi exordio, ad Noe veluti per gradus, ac deinde ad Abraham descendamus. Deinceps vero ad Chronici (Eusebiani scilicet) normam virgulis usi, ad nostra usque tempora progrediamur; ac quae supervacua videri possunt, praetermissis, suffectis vero quae utilia et necessaria, votis tuis pro virili respondere conabimur. Qua de re fuitiles illas Chaldaeorum narrationes, ac barbarorum nominum monstra praetermittemus: quae si quis noscere cupiat, jam praesto adest Eusebii, admirabilis viri illius liber, quo destituti, nec ipsi nos susceptum opus conscribere valeremus. Haec in prologo Samuel, quae ad calcem prioris libri iterum inculcans, itaque, ait, Te, sanctissime Gregori, impellente, rudis licet atque imperitus operi huic manum admovi.... Divi Eusebii historias pulcherrimas exposui, ac fere exscripsi etc. Itaque ex his constat Samuelem opus illud suum Pahlavonii jussu elaborasse, et Eusebiani Chronici exemplum prae oculis habuisse, quod in universa fere illa lucubratione sequeretur. Quid si exemplum illud ipsius Pahlavonii jussu conscriptum, et ad praestantissimos*

Ի՛նք իմ մոռացեալ զտգիտութիւն և զան
ուսումնութիւն իմ՝ ի թախանձելոյ քո սրբ.
քաղաքացի Գրիգոր, յայնչեցայ ի սիրոյ կա-
մաց ձերոց՝ առ ի գրել զոր կամեցար: Եւ
այժմ՝ օժանդակեալ ի հոգւոյն սրբոյ՝ ժողովե-
ցից ի սոցանէ կարճ ի կարճոյ զխորժակս
ձեր. զրանից հանգէս, միայն զնշմարտութեանն
գնալով հետս. և ի յօլովիցն առաւել զերկու
քուսմբքս թեւակոխեցուք, ձեռնառու ունելով
չստատ՝ զիստիքի առեմ, և զմեզսէս խորենացի:
Եւ նախ յաղանոյ սկսեալ՝ կատարեցուք ի
նոյ, և անախ մինչև ցարբահամ: Եւ պապ ըստ
Քրիստիանի. քաւազանօք զքաւեցուք ի ներ-
կայս, զաւելորդան թողլով, և զկարեօրան ի

ներքս մոռանելով. Թերեւ հասանիցես քա-
ղաքելոյն: Արդ աւելորդ վարկաք աւելով
զանվաւեր պատմութիւնս քաղաքացւոյ և ըզ-
գծական անուանակոչութիւնսն. յորս եթէ դք
կարօտացի, առ յեան պարտաք ունի զգիրս զառ-
մանայն Եւսեբեոյ. առանց որոյ և ոչ մի հարաւ
ցար գրել: Առմեւէլ երեց ի յառաջարանս
Որ և ի վերջարանութեան առաջնոյ մասին
ասէ.՝ Արդ ով սրբապաշտ աւեր իմ Գրիգոր,
հարկեցայ ի թախանձելոյ ձեր. զեղիւնի անձն
իմ, ետու զանարհատ ձեռն իմ. ի մեղակու-
թիւն պար գործոյ... Արտայայտեցի զամեն
նազեղեցիկ անձարեալ Եւսեբեոյ զպատմա-
թիւնս կրկին գրելով: Եւսեբեոյ Եւսեբեոյ

quosque codices exactum, emendatumque ab ipso *Pahlavunio* accepit Samuel? quid si codici illi sigillum suum *Pahlavunius* apponi voluit, integritatis veluti vadem ac testem? quid denique si codex quo usus est Samuel idem ille est, ex quo nunc post vi. integra saecula et quod excurrit, iterum in lucem prodit Eusebii *Chronographia*? Idem fere dixerim de exemplari, quod se usurpasse testatur s. Nierses Lambronensis (ex fratris filia nepos D. Gregorii Pahlavanii Niersisque Clajensis) bibliothecae Patriarchalis frequens ventilator, in *Comment. Libri Sapientiae*, ubi ad illa verba c. xiv. v. 15. » Acerbo enim luctu dolens pater, cito sibi rapti filii fecit imaginem « etc. sic habet: *Quum pervenissem in praesentem textum, in manus accepi Chronicon temporum Canonem Eusebii, et minutim explorans praefixos reges virgulasque temporum, haud repertam probavi hujus rei memoriam, quod nempe ex tali casu idololatriae initium fuerit: nos tamen fidem praestamus narrationi Sapientis* ¹. Quid de conjecturis hisce nostris statuendum sit, viderint Eruditi.

§. IV.

*Qua fide et diligentia in Armena versione repraesentanda,
ac illustranda versati simus.*

1. Tantum, igitur nactus, ac tam singulare antiquitatis monumentum, cum jam neque de operis *authenticitate*, neque de versionis fide et vetustate, neque de codicis antiquitate et praestantia dubitare possem; ac proinde de eodem in Latinum transferendo, ac eruditis viris communicando consilium coepissem, ea statim animum subiit cogitatio, duo esse quae in antiquorum operibus evulgandis maxime requiri solerent, fidem scilicet, et eruditionem: illam quidem ut liber ita se in publicum esseret, qualis omnino in *Mss. Codd.* reperitur: hanc vero ut novum opus, suaeque ipsa novitate ut plurimum obscurum atque impeditum non hominum tantum eruditissimorum commodo cedat, sed, si qui non ita exculi sunt, atque exercitati, ut omnia per se cognoscere possint, iis etiam alicui uti-

1. Համբարձումյանի մեկն. իմաստ. 42. ԺԳ-
15. 'ի բանն. Չի տարածում աղավ թմախ
Տեալ հարկ. զաղանեւի շինելոյ որդւոյ իւրոյ
արար պարտէր || Էն, առե -
' Եւեալ 'ի Էսեւ յայն 'ի իմաստ զիւսմիւն

Ժամանակոյ խնամն Բաւթէայ, և խնամքն իւրեւ
նախադրեալ խնամարարն և գաւառաց յաւան
իւր, ու գրաւ այսմ իրի յիշարանիւն: Բէ իւր
պարտութիւնն յայսմ իրի սկզբնաւորեալ - առ զի
պարտութիւնն իմաստնոյ հաւարար || և այլն:

litati, atque usibus esse possit. Et ad eruditionem quod attinet, nihil dicam. Neque enim is sum, qui magna de me audeam polliceri; cum me praesertim haud lateat veterum scripta illustrare quam sit operosum, ea praesertim quae ad temporum doctrinam et supputationes referuntur. Itaque imperitiae meae probe conscius libenter hanc Spartam aliis adorandam reliquisset, nisi ea lingua exaratum opus fuisset, quae cum paucis admodum, imo fere nulli inter eruditos nota sit, a nobis tamen, ita ferente Coenobii nostri institutione, ac pro ea quae est omnium gentium in patrias antiquitates charitas atque amor, assiduo labore excoli solet. Jussu igitur Reverendissimi Patris D. Stephani Melchioris tunc temporis Abbatis nostri Generalis operi manum admovi, in id maxime incumbens, ut quantum eruditioni decederet, tantum accederet fidei et diligentiae: nec ulli aut labori, aut industriae, aut sumptui parcendum existimavimus, quo codex ille auro contra aestimandus, qualis ab antiquo amanuensi prodierat, talis in eruditorum hominum manus perveniret. Id vero qua ratione assecuti fuerimus, breviter habe.

II. Cum anno MDCCLXXXVII. Georgius quidam Lector, Joannis Palatensis Constantinopolitani filius, vir inter Armenios eruditissimus pretiosissimi codicis nuper Constantinopolim advecti notitiam per litteras nobis communicasset, rescripsimus statim viro doctissimo, gratissimum nobis futurum, si codicis illius exemplar suamet ipsius manu quam emendatissime descriptum nobis Venetias transmitteret. Aderat tunc temporis Constantinopoli R. P. Lucas Ingigi Coenobii nostri Monachus Georgio familiarissimus: siquidem illos non tam paternae amicitiae recordatio, quam singularis in litteras amor copulaverat. Huic itaque Venetias revertenti anno MDCXC. libri exemplar a se descriptum nobis tradendum commendavit: quod cum accepissem, et cum Eusebiano Chronico ab Scaligero edito contulissem, statim mihi suspicio quaedam oborta est, exemplum nobis transmissum haud omnino antiquo illi codici respondere. Licet enim in multis a Scaligeri lectione discederet, consentiebat tamen in nonnullis; quae quoniam ab Eusebio ipso profecta esse non poterant, haud exiguum mihi interpolationis suspicionem injiciebant. Nam et voces quaedam margini erant adscriptae, quae utrum in autographo extarent, an ab exscriptore eruditionis gratia additae essent, non liquebat, et litterae quaedam aderant, quibus aliae voces erant insertae; et deletae nonnumquam numerales notae, aliaeque suffectae; et priori lectione nonnumquam servata, aliae superius inter versus adjectae, et id genus alia; quibus

¹ Ut, ubi primum erat mare, rescriptum videbatur *Thracēs*: et ubi ira, postea *Ceraunus*:

sicut et pro *Tibyis*, *Tyriis*: pro *Cechous*, et *Secandus Chous*: pro *Qphratanes*, *Epachētes*,

perfecto fiebat ut anceps prorsus haererem, nec quid de re universa esset statuendum, intelligerem. Porro dubitationem magnopere angebant Sicyoniorum regum *Marathonii*, *Marathi*, et *Chyrei*, vel *Echyrei* nomina, quae cum primum hoc ipso ordine digesta essent, quo etiam in certissimo Eusebii fragmento apud Anonymum Casaubonianum disponuntur, tum apud Samuelem Armenum, et in Canone Eusebiano Arm. et Lat. postea juxta Scaligeri editionem Syncello morem gerentis per numeros marginales aliter secunda manu disposita cernebantur¹. Haec itaque cum animum meum vehementer percellerent, iterum ad amicum Constantinopolitanum litteras dedi, ac quid me permoveret, quominus exemplo illi, quod ad nos transmiserat, haud nimis fiderem, apertissime patefeci: hominemque, ut mihi videbatur, Scaligeranae industriae plus aequo fidentem, de frequenti Scaligeri lapsu, et hallucinatione commonefeci. Tum ut exemplum alterum impensis nostris conficiendum, ad nos mitteret rogavi: quod tamen codicem illum summa fide, et accuratione repraesentaret, amandatis quibuscumque Scaligeri interpolationibus. Obsecutus est vir humanissimus, operisque exscribendi iterum laborem subiit: tum illud R. P. Harutheno Malachian Ordinis nostri Monacho mihi Venetias mittendum tradidit, et iste commendat librum in manum D. Joannis Zohrab, (qui tunc ex Constantinopoleos Venetias redibat,) una cum litteris Georgii ad me directis sub die 25. Jul. anni mcccxciii. quibus ultro fatebatur prius illud exemplum, quod triennio ante transmiserat, a se interpolatum fuisse²: idque ut Gennadio cuidam Graeco Metropolitae obsequeretur, qui illud ad Scaligerianam editionem exigendum esse ipsi persuaserat. Caeterum in novam hanc exscriptionem nihil se extraneum, alienum nihil, aut adscititium induxisse, sed codicem ipsum antiquissimum bona fide et adamussim repraesentasse, *non solum quo ad verba, verum etiam secundum omnes condiciones diligenti cura, usque ad syllabas, apices, et puncta*. Sunt haec ipsa Georgii verba, cujus epistolas³ primam et se-

qui dicitur etiam *Ophractenes*: pro *similis*, *simul*: pro *quindecim*, *quinque*, et post nomen *Aramulius*, adjunctum *Allates* vel *Aremulus*; atque ubi virtualiter subauditur nomen *David*, actualiter additum, etc.

¹ Vide locum citandum ventilandumque a nobis P. I. pag. 258.

² Hoc exemplar est interpolatum, quod postmodum transfertur clanculum in Mediolanum.

³ Epist. 1. scripta CPoleos. 1793. Julii. 23.

⁴ Georgio Joannis filio David dicto, ad P. Jo. Baptistam Aucher.

Accepi litteras Rmae. Paternitatis V. datas

Venetis 1792. decembr. 20. quibus lectis, optime novi intentionem in eis comprehensam ... De mea conditione plenam tibi dabit notitiam, qui ad vos venit R. P. Luca Ingigi ... De Chronico Eusebii, (de quo quaeris, an Graeci orientales habeant ne aliquam notitiam?) certus esto, quod Graeci Constantinopolitani non habent alterum exemplar praeter editum Graece et Latine (ab Scaligero), quem ego quoque vidi in manibus eorum; et quum essem in villa Bospori Therapia dicta, contuli, cum Armena lectione, adstante mihi Gennadio Metropolitae doctissimo: tunc ergo aliqua interpolavi in mar-

cundam, κατὰ λέξιν in Latinum conversas videre potes: nam iteratis interrogationibus ipsum constrinxeram.

Sincerum itaque illud atque genuinum codicis exemplum adeptus, anno MDCCXCIV. Decembr. 25. statim illi illustrando, vertendoque, tum Graecis Eusebii fragmentis undecumque colligendis insudavi, in partem

gine, aliqua etiam in serie textus: meam ergo esse glossam nosce haec et haec verba ... Ad alteram interrogationem tuam, habesne apud te alterum exemplar Chronici Armeni? respondeo: Habeo iidem a me transcriptum sine ulla mutatione ex ipso antiquo Codice Armeno authentico, ad amussim ejus exaratum non solum quo ad verba, verum etiam secundum omnes conditiones diligenti cura usque ad syllabas, apices, punctaque. Et ecce hoc exemplar accuratissimum ac inviolatum commendans in manus R. P. Haruthiun Malachian, mitto ad vos pro memoria aeterna: quo lecto et comparato (cum anteriore interpolato) per se recipies responsa duodecim interrogationum a te mihi factarum. Nam alterum exemplar, quod jam mandaveram, ex praesenti isto rescriptum fuerat cum meis interpolationibus juxta editionem Gr. et Lat. (Scaligeri). Itaque ex puro sinceroque exemplari nunc ad te directo plenas accipiens notitias quaesitas, acquiskas necesse est; summa enim religione servata est a me tota fides in hoc codice, qui omnino unus ac idem est cum originali antiquo. Vale.

Post acceptum exemplar accuratum quum gratias maximas egissem amico, de novo admonui eum in utroque suo labore videri quaedam librarii menda similia, nescio an antiqua, aut nova: e. g. Ciorrortn Hephesti, Quartum Vulcani, pro Ciar uortin Hephesti, Cacum (sive Malum) filium Vulcani: et Zieris, tres (in accusat.) pro Kieris, captivos: jerits, trium, pro jerets, senior: archiagann avelasdaz, pro archiagan navelasdaz, vel navasdiaz, (quorum magna est differentia) etc. Secundam ergo epistolam rescribit mihi sequenti tenore.

Epist. II. ejusdem Georgii Lectoris ad P. Aucher data CPoleos 1795. Martii 7.

Quae scripta fuerant a benedictis digitis R. Paternitatis V. 1795. Januarii 22. magnam mihi laetitiam praestiterunt, eoquod acceptis muneribus meis incolumiter, gaudium vobis fuerit eximium ... Ad novas ergo interrogationes tuas breviter dico. Nihil a me scienter renovatum fuit in codice isto, ita ut etiam in exiguis

apicibus cautione adhibita ad placitum vestrum diligenter transcripseram ab originali, servatis etiam coloribus et majusculis simillimis, sicut et lineis ac mensuris uniuscujusque paginae in Canone; necnon imperfectè relictis lacunis verborum ac vocum, utcumque erat in originali: omnis enim attentio fidelitatis a me usurpata fuit in hoc exemplari, quod iterum atque iterum contuleram cum autographo: quod si humaniter mendum aliquod irrepserit sive in originali, sive in mea transcriptione, quod non ita facile credam, sapientia vestra potest per se animadvertere. Uno verbo, habetis nunc praemanibus vel ipsum codicem antiquum, quandoquidem nullatenus differt ab eo istud exemplar quod ultimo possedistis. Vale.

Fidem istorum verborum merito comprobavi ego oculatus testis, quum vidi per multos dies Originalem ipsum codicem antiquum, et conferens minima quaeque dubia, integram reperi fidem exemplaristae: et quidquid mendum humaniter irrepserat (paucissimum sane), ad fidem originalis correxi in meo libello; ad cuius formam facta fuit praesens nostra editio Veneta.

Unum tantum desiderium meum incompletum restitit: nequivi nimirum possidere ipsum Originale a me usurpatum, quia jam transierat in possessionem Seminarii Patriarchalis; quare coactus sum restituere domino suo: sola ergo spe aliquando possidendi, quam mihi dabat Jacobus Doctor (dictus Vicarius Patriarchae Hierosolymitani) egressus sum a Constantinopoli: quod patet ex peculiari epistola ejusdem Doctoris ad me scripta hoc tenore.

Epistola Jacobi Doctoris data Constantinopoli 1808. Octobr. 20. accepta a P. Aucher in eadem Urbe iis diebus.

Admodum Rev. Pater.

Pervenerunt in manus meas ambae epistolae tuae, una per manum Georgii Lectoris philologi, altera per alterum amicum communem: quibus novi desiderium tuum justissimum. Sciat

laboris vocato R. P. Jacôbo Ergân Zemliensi Monasterii nostri religioso; atque ita in opus iterum incubui, ut altero vixdum elapso, hoc est anno mcccxcv. jam praelo maturum esset: ut ex subjecto Reformatorum (ut agebant) studii Patavini decreto apprime patet.

Verum quia spes aliqua affulserat alterius alicujus codicis in Oriente reperiendi, quocum codex hic noster conferri posset, (quae enim ex uno tantum codice prodeunt, ea aut nunquam, aut fere nunquam, emendata omnino atque expolita esse consuevere) dum hac ipsa spe detineor, qua tamen frustratus omnino sum, eundemque mihi ab Oriente allatum iri confido, en iterum biennium transit: tum subsecuti tumultus communesque illae Europae universae calamitates alias animos avocant; ita ut in tanta rerum perturbatione nullo modo de codice illo tunc temporis in lucem producendo cogitandum esse videretur. Itaque tantisper conquies-

itaque velim Reverentia tua, quod si in mea fuisset potestate codex optatus, incunctanter rem perfecissem, ut eredit certo certius etiam animus tuus. Opportunum ergo tempus est expectandum, et occasio expediens: nolite itaque negligentem me putare, procuro enim agere omnia pro meo posse. Vale.

Adimpleret fortasse promissionem suam, si longius supervixisset; verum tamen excessit e

vita paucos post menses sub principio anni sequentis 1809. quo et ego discessi Constantino- poli, et post longum iter per mare et terram ap- puli Venetias 1810. die Majas 1. et iterum reco- lui per aliquot menses antiquum laborem meum in Eusebium; expectabatur enim editio quaesita jam a multis temporibus: quae tamen ob varia impedimenta retardavit usque ad annum 1818. quo res Deo juvante coepit executioni mandari.

1. NOI RIFORMATORI DELLO STUDIO DI PADOVA.

Avendo veduto per la Fede di Revisione, ed Approvazione del P. F. Gio. Tommaso Mascheroni Inquisitor General del Santo Uffizio di Venezia nel libro intitolato *Eusebii Pamphili Caesariensis Episcopi Chronicon Bipartitum Graeco-Armeniaco-Latinum, sive Historia Temporum etc. per Patres Armenos Mechitharistas etc. M. S.* non vi esser cosa alcuna contro la Santa Fede Cattolica, e parimente per Attestato del Segretario Nostro, niente contro Principi, e Buoni Costumi, concediamo Licenza a Francesco Bortoli Stampator di Venezia che possi esser stampato, osservando gli ordini in materia di Stampe, e presentando le solite Copie alle Pubbliche Librerie di Venezia, e di Padova.

Dat. li 6 Maggio 1795.

Agostin Barbarigo Rif.

Paolo Bembo Rif.

Zaccaria Vallaresso Rif.

Registrata in Libro a Carte 686. al Num. 1.

Marcantonio Sanfermo Segr.

di 17. Maggio 1795 Registrato a carte 186 nel Libro del Magist. degl' Ill. ed Eccell. Sig. Esecutori contro la Bestemia.

Antonio Cabrini Segr.

cendum esse existimavi, donec ingenti illa tempestate defervescente, suis iterum litteris honor, litteratis viris otium ac tranquillitas redderetur.

Moritur interim anno mccc. Reverendissimus P. Stephanus Melchior, eique Stephanus alter Acontius sufficitur, quem paulo post Pius VII. P. M. in Sinniensem Archiepiscopum consecrat. Eo jubente Constantinopolim proficiscor, ibique septennium integrum moratus Missionarii Apostolici munere apud Armenios defungor. Id vero mihi, qui nondum omnem Eusebiani operis tandem aliquando vulgandi spem ac cogitationem deposueram, percommodum accidit. Nam et Jacobum illum Rhedestonium Doctorem, qui codicem Hierosolymis advexerat, et Georgium Lectorem, cui ejusdem describendi curam commiseram, adire licuit, et cum ipsis multa de illo conferre, et codicem ipsum non semel tantum aut bis, sed pluries per otium lustrare, ac diligentissime expendere; et quaecumque postremi amanuensis vel incogitantia, vel inscitia in exemplum nobis transmissum irreperant (erant sane paucissima) ad trutinam revocare. Qua in re Georgii diligentiam nunquam satis mirari poteram, qui paucis admodum exceptis, quae ¹

haud incuria fudit

Ast humana parum cavit natura

ita codicem illum expresserat, ut ovum ovo, quod ajunt, tam simile esse minime possit. Itaque ingenti Italiae desiderio distinebar, quo thesaurum hunc jampridem in telluris sinu delitescentem tandem aliquando litteratis viris patefacerem; quod mihi prospere succedere posse sperabam, rebus praesertim post tot motus compositis, ac publica Europae tranquillitate Vindebonensibus comitiis feliciter constituta. Verum anno mcccxiv. in Italiam reverso, post quam ultimam manum operae admovissem, integrum fere mihi triennium transigendum Romae fuit; ita ut vix nunc tandem opus quod multis ante annis molitus fueram, anno mcccxcv. perfeceram, typis committere datum fuerit anno mcccxcviii. duplici forma, in 4. et in folio, ut dicitur; quarum secunda magis expurgata fuit ab erroribus typographi.

III. Atque haec operosius fortasse ac minutius quam par erat praefati fuisse videri possumus. Verum fidei nostrae liberandae, et diligentiae nostrae nos asserendae optime faciunt: et quid etiam de recenti quadam Mediolanensi editione ex priori illo exemplo juxta Scaligerianum systema interpolato sentiendum sit, apprime demonstrant: sed haec alias. Interim ex his quae ingenue retulimus, intelligit unusquisque, quam ac-

¹ Horat. in Arte Poet.

curate, et bona fide in codice illo repraesentando versati simus, ac quam tuto fidere editioni huic nostrae quisque possit, quae pervetusto illi monumento adamussim respondet; ita ut, nisi fortasse aliquis operarum lapsus occurrat, qui tamen ipse ne occurreret cavimus diligenter, quicumque ipsam pertractas, ipsissimum Armenum codicem versare, atque inspicere possis existimare.

Eamdem porro accurationem atque diligentiam Latinae translationi adhibuimus, quam Armena verba pede presso secuti, ita concinnavimus, ut litteralis, ut ajunt, omnino esset, singulaeque fere Latinae voces Armenis vocibus responderent: cujusmodi versiones illae sunt, quae in Polyglottis Bibliis habentur, qualesque Homero, Hesiodo, Theocrito, Pindaro, Aristophani, caeterisque fere omnibus Graecis poetis ab eruditissimis viris adjectae sunt. Nec nos latet futuros plerosque, qui ingenuum illum Latini sermonis nitorem atque elegantiam in versione nostra desiderari molestius ferant, siquidem paullo durius loqui contigit, imo barbarae etiam nonnunquam, ut proposito nostro obsequeremur; verum meminert, quaeso, eruditi fastidii homines, nos ex ea versione opus in Latinum transferre, quae primigenii textus jamdiu deperditi vices sufficiat, tum ex ea lingua, quae paucis admodum in Europa nota sit: ac proinde illud nobis providendum fuisse diligentissime, ut versio haec nostra Eusebii Archetypi loco esse posset: Id vero haud perficere nos potuisse, nisi Armeniaca phrasis, et dictio, quo ad ejus fieri posset, accurate servaretur: quod nobis in iis locis praesertim praestandum fuit, in quibus Haicana lectio vel a Graeca lectione, quae in Eusebianis fragmentis habetur, vel a Hieronymiana translatione dissidere videbatur. Tunc enim Armena versio *ad verbum* omnino exhibenda fuit, ut in ea lectionum discrepantia integrum cuique esset, omnibus expensis, de Eusebii mente et sententia constituere.

iv. Quandoquidem vero Graecorum fragmentorum meminimus, illud ingenue liceat profiteri, nihil nobis in hac editione adornanda majori aut molestia aut labore constitisse. Nam nec quidquam ex Scaligero adjumenti sperandum fuit, apud quem, ut capite sequenti ostendemus, omnia congesta sunt atque confarcinata, vera falsis admixta, locorum indicationes praetermissae, textus ipse identidem interpolatus: nec multum item ex Vallarsio, qui *Canonem* tantum illustravit, eundemque haud omnino accurate. Itaque, exceptis nonnullis locis, quae Scaliger ex Anonymo Casauboni Ms. producit, quaeque ex ipsius fide retulimus, caetera omnia ipsi nos ex Syncello, Chronico Paschali, S. Nicephoro Patriarcha, Cedreno, aliisque expiscari debuimus labore improbo: quem tamen litterariae, atque adeo Christianae Reipublicae juvandae spes, atque deside-

rium mirifice levavit. Caeterum qua fide, et diligentia fragmenta illa attulerimus, auctorum locis apud ipsos inspectis, tute ipse videre potes.

v. Adnotationes etiam adjecimus, sed quae perspicuitati potius, ac necessitati inservirent, quam eruditioni; non enim nostri erat eruditis lectoribus eruditionem venditare. Itaque criticas disquisitiones, et ex aliis auctoribus delecta testimonia, quae Eusebii fidem demonstrarent, tum animadversiones de variis scriptorum sententiis, et alia id genus, ultro praetermisimus; quae eruditis viris, si erunt qui Eusebianam Chronographiam illustrandam aliquando suscipiant, sequenda quam libentissime permittimus. Satis nobis erat obscura loca nonnulla expendere, variantes lectiones notare, auctorisque mentem, collatis Graecis fragmentis cum versione Armena, adhibitaeque in Canone Latina translatione, aperire, Eusebium denique ipsum non adulteratum, aut interpolatum, sed sincerum atque incorruptum exhibere. Hoc enim interpretis officium esse existimavimus: illud explanatoris atque Philologi.

§. V.

De iis, qui Eusebianae Chronologiae illustrandae ante nos insudarunt.

i. Primus inter Latinos de Eusebii Pamphili Chronographia optime meritus, est alter Eusebius, Hieronymus scilicet Stridonensis, Ecclesiae Doctor celeberrimus; quem commemorare profecto laudare est. Opus ille in Latinum sermonem convertit, ut diximus, ejusque interpretatio tanti habita est, ut Graeco Eusebii textu temporum injuria sublato, ipsa ejus vices suppleverit, eaque usi fuerint quicumque deinde temporum doctrinae illustrandae insudarunt. Verum Eusebiani operis ab Hieronymo translata sola superest pars secunda, hoc est *Canon*; sive illam tantum interpretatus fuerit sanctissimus Presbyter, quod nonnullis criticis, ¹ at-

¹ Nobiscum sentit maxime Hier. de Prato, imo et praecipuum suae dissertationis argumentum in hac re demonstranda versari ipse praenotat pag. 1. *Duos de temporibus Libros ab Eusebio editos fuisse* (contra nempe Vallarsii systema); *Hieronymum autem ex illis alterum tantum fuisse interpretatum*: quod Scaligerum, imo et complures alios oppugnat, ut aperte declaravit p. 19. ubi ait: *Quod itaque in primis,*

Lector, a te animadversum ac probe perspectum velim, hoc est: Falsum omnino esse, quod Scaligero, Vallarsio, atque aliis omnibus hactenus persuasum fuit, nimirum Hieronymum utrumque Eusebii de temporibus librum, seu utramque libri partem fuisse interpretatum: nam revera ille nihil aliud in eo argumento, praeter Prologum et Chronicum (puta Canonem) Latinum fecit. Longius forte quam per

que adeo nobis ipsis persuasum est; sive quod aliis placet ¹, altera illa pars jamdiu perierit. Adde *Canonem* ipsum ab Hieronymo, ut ex ejus verbis apprime constat ², fuisse interpolatum, insertis, quae in Eusebio deficere videbantur, iis praesertim quae Romanam historiam respiciunt: quo fit, ut in ea *Versione* non tam Eusebii Pamphili, quam Eusebii Hieronymi opus exhiberi, idemque magna sui parte a librariis vitiatum videatur. Quare utcumque post renatas litteras Hieronymiano Chronico viri eruditi perpetuo usi fuerint, (neque enim aliud, ad quod confugerent, suppetebat) ingenti nihilominus Eusebiani operis reperiendi desiderio flagrant: quod tamen universis fere Europae Bibliothecis excussis purum atque incorruptum nullibi deprehendere potuere.

II. Huic tamen incommodo mederi aliquo modo conatus est vir aetatis suae eruditissimus, nullique prorsus, uno excepto Petavio, in Chronologica eruditione comparandus, Josephus Scaliger. Is enim novam Hieronymiani Chronici editionem molitus (siquidem per ea tempora illud ad xxviii. Mss. Codd. exactum ediderat, ac eruditis commentariis notisque illustraverat Arnaldus Pontacus Vasatensis in Aquitania Episcopus,) eandem anno Domini mdcvi. Lugduni Batavorum publici juris fecit: quam deinde novis curis auctam, atque adornatam recudere cogitavit; licet morte praeventus, nec inceptum opus perficere, nec typis ipse tradere potuerit. At anno mdcxviii. illam Amstelodami Alexander Morus vulgavit, adjectis Chronicis Prosperi, Victoris Tununensis, Idatii, Marcellini, et aliorum, qui Eusebii opus continuaverant, additis instuper *Isagogicorum Chronologiae Canonum* libris tribus ab eodem Scaligero adornatis, utpote Eusebianae Chronographiae illustrandae pernecessariis. Porro opus universum, sive ipse Scaliger, sive qui ipsum edidit Morus, *Thesaurum Tem-*

sit hac te quaestione ab argumento primario abducam: Sed nulli parcendum est labori et diligentiae, quo praejudicata opinio illa probe refellatur, et contraria sententia in praeclaro lumine collocetur: mire enim haec seopo nostro inservient.

1 Oppositae ergo sententiae, ut dictum fuit in superiore adnot. patronus extitit Scaliger in Prolegomenis sui Thesauri, dicens. *Utrumque autem Latine Hieronymus convertit. De posteriore nemo dubitat: de priore ipsum testem damus Comment. in Dan.* Quod tamen nihil valet, ut demonstrat laudatus Hier. de Prato. Scaligeri sententiam secutus est et Du-Pin. Idem senserunt et alii, nullo tamen certo innixi argumento.

2 Sciendum etenim est, me et Interpretis et Scriptoris ex parte officio usum, dixit S. Hier. in Praef. Canonis. Idem iterato suggessit in Praefatione alterius libri Eusebii de locis Hebraicis a se translatis, his verbis. *Eusebius, qui a beato Pamphilo martyre cognomentum sortitus est, post decem Ecclesiasticae historiae libros, post temporum Canones, quos nos Latina lingua edidimus: post etc. . . ad extremum in hoc opusculo laboravit. . . Unde et nos admirabilis viri sequentes studium, secundum ordinem litterarum ut sunt in Graeca posita, transulimus: relinquentes ea, quae digna memoria non videntur, et pleraque mutantes. Semel enim et in Temporum libro praefatus sum, me vel Interpretem esse, vel novi operis conditorem. .*

porum inscripsit, illudque statim magno plausu exceperunt viri eruditi. Et sane multa inerant, quae Scaligerianam industriam ac laborem commendarent. Nam et priorem operis partem (siquidem ex Canonis praefatione intellexerat totum opus in duas partes ab Eusebio fuisse tributum,) et priorem, inquam, partem jamdiu deperditam utcumque suffecerat, et loca plurima impedita atque perplexa felicissime enodaverat, et obscurae saepe lucem affuderat, et allatas ab Eusebio vetustas traditiones antiquorum auctorum testimoniis confirmaverat, et (quod nonnullorum criticorum pace dixerim) collatis inter se Mss. codicibus, iisdemque plurimis, atque optimae notae, Latinam ipsam Hieronymi lectionem felicissime emendaverat atque restituerat. Sed quod Scaligerianam editionem longe maxime commendare putabatur, delectus ille ingens erat Graecorum Eusebii fragmentorum, quae undecumque decerpserat, quaeque tanta copia subiecerat, ut integrum paene Eusebii textum jamdiu exoptatum, et frustra quaesitum restituisse videretur. Ea enim ut colligeret, universam paene Graeciam, ut ita dicam, lustraverat; nec veterum scriptorum erat quisquam, unde aliquid in suam rem posset mutuari, qui diligentissimi hominis aciem effugisset. Itaque et Georgium imprimis Tarasii Patriarchae Constantinopolitani Syncellum excusserat, et Georgium alterum, Cedrenum scilicet, et Chronicon Paschale sive Alexandrinum, et ejusdem Chronici epitomen sibi ab Isaaco Casaubono communicatam, et Anonymum quendam Eusebii eclogarium, quem ab eodem Casaubono acceperat, et quoscumque demum aliquid ex Eusebiana Chronographia accepisse poterat suspicari. Ita ut mirandum minime sit, opus tanto labore atque industria elaboratum, adeo auctori suo arrisisse, ut in fronte Graecorum fragmentorum vix satis ducens inscribere τὰ σωζόμενα, quae supersunt, (quae certe modestior erat inscriptio,) praesumpserit addere absolute singulis paginis tituli loco, Εὐσεβίου τοῦ Παμφίλου Χρονικῶν λόγος πρῶτος, *Eusebii Pamphili Chronicorum liber primus*; (haud aliter scripserat et in Latina sua collectione commentitia,) quasi integrum ac genuinum Eusebium exhiberet.

iv. Enim vero quis crederet Scaligerum in hoc ipso opere, quod tanto labore atque ingenio comparaverat, tam multa peccasse, ut jure in dubium revocare quis possit, utrum in illo adornando optime, an pessime de Eusebio meritis fuerit? Et ad priorem operis λόγον quod attinet, in eo quidem maxime commendandus vir eruditus, quod persensit, quam ex Hieronymo habemus Eusebii Chronologiam nonnisi postremam operis partem complecti: at in eo maxime est hallucinatus, quod ex hac ipsa posteriori parte priorem illam suppleri omnino posse existimavit. Siquidem ut illam conficeret, ipsum Hieronymianum Canonem paullo a vulga-

tis exemplaribus immutatum, intermixtis pro lubitu additamentis locupletatum, alioque linearum ordine (omissis tamen laterculis) dispositum inibi collocavit, praemissa Hieronymi praefatione, quasi praeludio operis universi (siquidem universum opus ab Hieronymo translatum fuisse arbitrat,) additoque nescio quo *Exordio libri*, incerti auctoris, ut videtur Latini, ac pro sincero Eusebii foetu eodem obtruso. Porro centonem hunc ex variis laciniis consutum, *Eusebii Pamphili Chronicorum Canonum librum priorem, qui Chronologia dicitur*, appellavit, (perperam Canonis nomen secundae partis proprium priori etiam communicans¹, quod et nonnullis recentiorum fucum fecit.) sive, ut in singularum paginarum fronte legere est, *Eusebii Pamphili Chronicorum librum priorem*. Sed quia liber ille in altera parte iterum erat recudendus cum laterculis, et *Chronicus Canon* jure appellandus, ne idem prorsus bis exhiberi in eodem opere videretur, lacunas quasdam identidem reliquit vir sagacissimus si-

¹ Solerter animadvertendum omnino errasse Scaligerum, quum semel et his Canonis nomen extendat in utramque Chronici Eusebiani partem. Deceptum dixeris virum sagacissimum ex eo, quod *Canon* Eusebii aliquando vocetur etiam in plurali *Canones*; ut quippe totus laterculus columnisque constet. Ad illustrandam falsiendamque veritatem audiendi sunt auctores indubii. Namque Eusebius ipse in Praep. Evang. X. 9. p. 484. D. sic citat praefationem suam in Canonem, *ἐν τοῖς ποιηθεῖσιν ἡμῖν Χρονικοῖς Κανόσι*, in elaboratis a nobis *Chronicis Canonibus*; cuius loci alteram partem citans Syncellus pag. 50. C. dixerat, *ἐν τῷ τοῦ Κανότος αὐτοῦ προλόγῳ*, in *Canonis sui prologo*. (quae loca videsis in hoc opere Tom. II. pag. 40. 41. 49.) Item Cedrenus pag. 153. C. citaturus Eusebii dicta in Canone anno Abr. 1686. et seqq. sic profert. *Ο' τοῖνυν πολυμαθεῖς καὶ πολυῖς Εὐσέβιος ἐν τοῖς Χρονικοῖς Κανόσι . . . τὰς φησὶν. ὁ γοῦν Ἀλέξανδρος ὁ τῶν Μακεδόνων Βασιλεὺς etc.* ubi interpretes Lat. Guil. Xylander pro vocibus sonantibus in *Chronicis Canonibus*, non abs re dixit in *tabulis Annalibus*, siquidem Canon integer tabulis describitur. Ex his patet, quod etiam dictum S. Hieronymi in prooemio in loca Hebraica, *temporum Canones, quos nos latina lingua edidimus*, de secunda solum Chronicorum parte intelligendum est; haud secus ac quod dixit idem S. Doctor in epist. LVII. ad Pammachium: *Quum Eusebii Caesariensis Χρονικὸν in Latinum verterem, tali inter caetera usus sum praefatione*; ubi re-

petit aliqua de praefatione sua in Canonem. Sic etiam in Armeno sine discrimine tam in singulari, quam in plurali secundus Eusebii liber vocatur *Կանոն, Canon*, vel *Կանոնք, Canones*: ut videre est in Armena lectione Eusebii nostri, et apud auctores nostros. Sufficiat locus praefationis ad 1. Maccab. in Bibliis Armeniis, ubi dicitur. *Ի միջոց յայս 'ի յովսէփոս և յաբրիէրանէայ առեալ Եւսեբի զանուանաբանայտեալքն՝ որ տիրէին ժողովրդեանն, նշանակէ 'ի Կանոն ժամանակաց* || h. e. » Hoc spatio ex Josepho, et Africano desumens » Eusebius nomina Pontificum, qui praeerant » populo, adsignat in *Canonibus temporum* ». Nullibi autem reperitur apud Graecos, vel Latinos, vel Armenos, ut simili nomine Canonis citent primum Eusebii librum, sed generaliter dicunt aut *Χρονικὴν συγγραφὴν*, aut *τὰ Χρονικά*: vide Syncellum p. 134. D. et 32. B. vel *գիրք Եւսեբեայ, Liber Eusebii*, ut apud Samuelem Armenum, etc. At *Χρονικὸν Բրηβηλικόν, Chronicum*, vel *Chronica* in genere aequè dicitur apud omnes tam de prima, quam de secunda Chronicorum parte. Illud autem Hieronymi de viris illustr. *Chronicorum Canonum omnimoda historia, et eorum epitome*, aut *Chronicon omnimodae historiae*, notat Canonem ipsum cum sua Isagoge, tum seorsim intellectum, tum etiam simul cum anteriore libro, cui magis convenit titulus omnimodae historiae. Verum haec omnia lucidius patebunt in cursu totius operis.

gnatis asteriscis ***** perinde ac si multa desiderarentur, addita etiam illa nota, *λείπει πολλά*, multa desunt, vel illa etiam, *desunt infinita alia praeclara* etc. cum nihil revera deesse constet, nisi ad mentem Scaligeri. Tali pacto priori operis λόγος expleto, seu potius coacervato, secundum adjecit, vulgatum nempe Hieronymiani Canonis exemplum; quod tamen, non, ut par erat, inscripsit, *Chronicorum liber posterior*, qui *Chronicus Canon dicitur*, sed absurde *Chronicorum Canonum liber posterior* etc. Hic vero quis non Scaligeri, non dicam iudicium, sed fidem desideret? Equidem sibi persuaserat vir eruditissimus, quaecumque habentur in Canone, ea verbis vix immutatis et in priori parte extitisse, alio tamen ordine, additisque veterum auctorum testimoniis. At quis illum tandem de hac ipsa non rerum tantum, sed et verborum consensione docuerat? et utcumque de ipsa constaret, quomodo scire poterat Scaliger quo ordine digestum opus illud foret, quid prius positum, quid posterius, quae quibus auctorum testimoniis praelata, quae adducta, quae praetermissa? Haec omnia nisi Sibyllino aliquo oraculo admonitus, divinare Scaliger nequaquam potuit: ut proinde quaecumque de prioris illius partis ordine, et verbis tradidit (praeter fragmenta a Syncello, et Anonymo sub nomine Eusebii nostri producta), ea omnia ex suo cerebro eduxisse dicendus sit.

v. Nec integrior Scaligeri fides in Eusebianis fragmentis, quae utriusque operis parti adjecit, repraesentandis. Nam ut omittam locorum indicationem, auctorumque nomina perpetuo praetermissa, ita ut ipsis apud Graecos scriptores repertiendis Delio natatore opus sit; quis non miretur hominem *κρίτικώτατος* non solum pro Eusebianis ea loca attulisse, quae Eusebii nomine apud Syncellum, aut Anonymum, aliosque recitantur, verum illa etiam quae ab iisdem veluti sua ac propria afferuntur¹. Quis

¹ Audi ipsum Scaligerum dicentem in Prolegomenis: *Graeca autem, quaecumque nancisci potuimus, majori ex parte a Georgio Tarasii Patriarchae Syncello habemus: quaedam etiam a Chronologo innominato beneficio viri nunquam satis laudati Isaacii Casauboni, quos fastos Siculos vocant (i. e. Chronicon Paschale): neque pauca a Georgio Cedreno, qui multa Eusebiana in suum centonem inculcavit, non quidem ab Eusebio petita, sed a Georgio Syncello. Accessit his cumulus (opus nempe Anonymi Graeci) comitate ejusdem, quem modo nominavi, praestantissimi viri (Casauboni) σπασίοντες, et alia immortalia monumenta, quae in calcem Graecorum Eusebianorum conjecimus, quod ea sero accepissemus. Haec sanè, quae sero se accepisse ait Scaliger, Anonymi*

fragmenta, sola sunt certa Eusebiana. De aliis verò ab Scaligero laudatis, siquando ii nominarent Eusebium, tutus esse potuerit Scaliger, alias dubitare oportuit. Sed instat Scaliger, omnia Syncelli et Cedreni opera totidem verbis ab Eusebio desumpta fuisse. Haec enim habet initio adnotationum in Graec. Euseb. p. 401. Quidam totum opus Eusebii, totidem verbis in sua Chronica transfuderunt: in quibus duo Georgii Monachi, alter Syncellus Tarasii Patriarchae, alter cognomento Cedrenus. Syncellus Tarasii . . . universam Eusebii Chronologiam sine ulla verborum immutatione in suum volumen transtulit. . . Ex eo omnia Eusebiana excerpimus, quae quidem deprehendere potuimus. Sed quia mutilum ac mancum putat Scaliger Syncelli exemplar hodiernum, ex Cedreno

illum admonuit auctores illos longe gravissimos, quos identidem Eusebii nomen commemorare minime pignit, ea etiam ex eodem Eusebio exscripsisse, quae tamquam proprio Marte ac ingenio excogitata producerent? Quis illum commonefecit Syncellum universum Eusebii opus in suam Chronographiam sine ulla verborum immutatione intulisse, ita ut quae ex ea proferantur (vel etiam contra Eusebii sententiam, quod mireris) pro Eusebianis ac genuinis accipi debeant? Quo auctore didicit, ubi auctores illi Eusebii loca non *ad verbum*, sed *ad sensum* afferebant, aut certi alicujus fragmenti lectio a Hieronymiana quoquo modo dissidebat, ita ea distortere, atque pro lubitu aptare, ut Graeca Latinis *τὰ πῶδα* responderent? Quae tandem haec est hominis confidentia, ramenta quaelibet historica ex notis ac ignotis, editis manuscriptisque libris corrādere, imo Latinorum etiam Scriptorum loca aliqua a se in Graecum cōversa (ut de his omnibus jure conqueritur Vallarsius in Praefat.) obtrudere, et pro veris ac genuinis Eusebiani operis reliquiis bonis lectoribus, si quos inveniat, venditare? Ego ne hanc farraginem undecumque congestam, ipsissimam esse Eusebii Chronographiam existimabo? Et tamen multos, nec eos parvi nominis criticos, Scaligeriana sive fraus, sive, ut mitius agam, imprudentia decepit. Nam ut Casaubonum¹ praetermittam perpetuum illum Scaligeri laudatorem atque praecōnem, et Petro Vesselingo², et Jacobo Gronovio³, et Ludovico Capello⁴,

impleri voluit alia fragmenta; quoniam infert: Georgius vero (ait) Cedrenus totum Chronographium Syncelli descripserat, et ex eo, atque aliorum Chronologorum scriptis, ingens volumen contextum *συνοψιν ἱστοριῶν* vocavit. Sed et Cedreni opus mutilatum interim asserit. Quis hanc ferat Scaligeri assertionem? quam jure refutavit Martinus Hankius P. I. c. I. num. 197. his verbis: At verò Scaliger, uti solido sententiae suae fundamento destituitur, ita justo confidentius institutum suum exsecutus est. Nam unde cognitum habuit, duos Georgios, Syncellum et Cedrenum, in Chronica sua totum Eusebii opus totidem verbis transfudisse? Quo nixus, seu argumento, seu testimonio, scripsit, a Georgio Syncello in suum Chronicon universam Eusebii Chronologiam, sine ulla verborum immutatione translatam? a Georgio Cedreno totum Syncelli Chronographium verbatim descriptum? Totum certe Chronicon Eusebii Graecum, quod ex his auctoribus concinnare laborabat, nunquam legerat, nunquam viderat. Neque totum, vel in Syncello, vel in

Cedreno, quorum Chronica mutila reperiri loco citato narrat, sibi repertum inibi fatetur. Quod si verò certum non est, Syncellum et Cedrenum in Chronica sua totum Eusebii Chronicon iisdem verbis transtulisse, vanam erudito saeculo spem fecit, hoc integrum, illis integris, nos habituros etc. Idem sequenti numero 198. subdit. Quamobrem Scaliger, sicut in Georgiis ea loca, quibus Eusebii nomen additum non reperit, Eusebii reputare; sic inter Eusebii Graeca referre, nisi cum quodam erroris periculo, non potuit. Ille tamen conjectura sua ductus, Eclogas multas, nec a Georgiis, nec in Fastis Siculis Eusebio tributas, sub Eusebii nomine publicavit.

¹ Vide Casaub. Epist. 104. et 450.

² Vessel. in edit. novissima Diodori Siculi, ubi multa ex Eusebio Scaligeriano profert, quae verum sunt Syncelli.

³ In cursu Antiq. Graec. ubi sub nomine Eusebii citatur Pseudo-Eusebius Scaligerianus.

⁴ Is Chronologiam suam sacram (in principio Bibl. Polyglott. editionis Waltoni praemis-

et quod maxime mirari oportet, ipsi Dionysio Petavio, viro in temporum doctrina omnium exercitatissimo, fucum fecit: qui licet Scaligero infensus, ipsum plus fortasse quam par erat contemptum habuerit (teste Vallerius), in Eusebii tamen Chronologia producenda¹, Scaligeriana commenta non semel pro veris amplexus est. Quis autem post Petavium in errorem non adduceretur²?

Et tamen non defuere, qui Scaligeriani Eusebii *νοθείας* persentirent. Nam Martinum dal Rio contra se quaedam moliri audiverat ipse Scaliger, cui etiam se respondere paratum professus fuerat; et Salmasius multa in Scaligerum conegessit; et demum, ut de caeteris taceam, Spittlerus in Historia Critica³ ita est locutus, ut universum Scaligerianum opus uno paene ictu prostraverit: » Quem igitur, inquit, Eusebium Scaligero debemus, eum profecto ita illi debemus, ut non Eusebium ipsum, » sed Chronicon a Scaligero ex commentitia Eusebiani operis idea conditum habeamus; nec in ipsa etiam altera editione Thesauri temporum, » quem Alexandro Moro debemus, quidquam allatum est, quod querelas » hasce levare possit. Et revera quantum Scaligerianae industriae ex collectis Graecis fragmentis accessit laudis, tantum Scaligerianae fidei ex ipsorum corruptione ac confusione detractum est. Quem si quis, praeterea, immoderatae etiam jactantiae aut temeritatis arcessere voluerit, non repugnabo. Quis enim non stomachetur hominem alienae industriae impudentissime obtrectantem et splendidissimum illud Ecclesiae lumen Stridonensem Hieronymum, vel de perperam intellecto Eusebii textu, vel de corrupto etiam atque depravato exposcentem? aut quis unquam patienter ferat, tot auctorum loca hinc inde decerpta, et temere ferramina, audacter Eusebio asserentem, quae tamen utrum Eusebii essent,

tam) Eusebii nomine incipit, ac verbis ejus apud Scaligerum repertis procedit; et quidem partim Eusebianis fragmentis utitur, sed non semel etiam Pseudo-Eusebium pro Eusebio usurpat. Addit etiam (ait) ibidem Eusebius Africanus... *calculus*: is tamen Syncellus fuit, non Eusebius: Item inibi: *Et sane Africanus*... apud Eusebium in Chronico Graeco dicit, etc. apud Syncellum puta ab Scaligero usurpatum: dein infert, *Manifestum hoc est ex Georgio Syncello*; qui idem erat cum praemisso falso Eusebio. Tandem validius profert Capellus: *Fallitur ergo Eusebius*; gratis nempe, cum Pseudo-Eusebius ille ait, sc. Syncellus ab Scaligero sub nomine Eusebii recensitus.

¹ Petavii P. 1. Ration, temp. Lib. 1. Cap.

^{13.} adducit testimonia ex utraque Chronicorum Eusebii parte, deceptus sane ab Scaligeri commentis; cum vel ipsum Scaligerum de aliis rebus inibi convincere sibi proposuerit. Idem eodem libro sententiam Syncelli circa Reges Assyriorum juxta Scaligeri systema vel invitum supponit Africani esse sententiam.

² Qui Cedrenum ediderunt, in ipso introitu sic notant. *Cedrenus p. 19. a. πρῶτα. vide Eusebii Chronic. Gr. pag. 7. n. 40. Ced. p. 48. a. v. ibid. p. 4. Ced. p. 48. d. Σημει. v. ib. p. 5. etc.* quae sunt citationes locorum Pseudo-Eusebii Scaligeriani: alias verus Eusebius nullam habet partem de iisdem locis in suis veriis Chronicis.

³ pag. 46.

nec ipsi constaret? Sed fefellit hominem, alioquin pervidentissimum, praejudicata illa opinio, nusquam integrum Eusebii opus deinceps reperi-
tum iri, quod centonem illum falsi coargueret: nec praeter ea quae ipse
collegerat, alia posse inveniri existimavit, nisi decerpta quaedam, quaeque
spicilegii loco habenda essent¹. Verum de Scaligero satis multa; cuius
conatus quam infelicititer cesserit, veri nostri Eusebii auctoritas sole cla-
rius ostendet.

VI. Post Scaligerum, qui Eusebianae Chronographiae illustrandae o-
peram daret usque ad proxime elapsi saeculi medium nemo unus reper-
tus est; nisi quis fortasse aut Salmasium qui illam iterum ad Codd. Mss.
exegit, aut Corradium Samuelem Schurtzfleischium, ejusdemque fratrem
Henricum Leonardum commemorandos existimet, qui ejusdem operis ca-
stigationem Salmasii morte interruptam continuarunt, paucis admodum
additis animadversionibus, quae omnia deinde anno MCCCXII. auctuarii lo-
co, ad notitiam *Bibliothecae principalis Vinariensis* ab eodem Henrico Leo-
nardo edita sunt: iterumque post biennium ab ipso secundis curis reco-
gnita. At medio fere saeculo XVIII. iterum Eusebianum Chronicon eden-
dum illustrandumque suscepit Dominicus Vallarsius Presbyter Veronensis,
quique ipsi in operibus S. Hieronymi evulgandis atque castigandis adju-
trices manus adhibuere homines eruditissimi. Is itaque, ita ferente prae-
clarae illius editionis ordine atque ratione, Latinum Eusebii Chronicon
inter Hieronymianas lucubrationes octavo operum tomo exhibuit, praefa-
tionem satis longam atque eruditam praemisit, adnotationibus illustravit,
addidit Graeca ex Syncello aliisque (pro Canone solo videlicet) frag-
menta, nec ea tamen Scaligeriana licentia, temere ac carptim undecum-
que collecta, sed inde deducta, ubi ea Canoni Hieronymo-Eusebiano
quoquo modo respondere videbantur, indicatis etiam fideliter auctorum
locis, unde illa deduxerat, ac ipsa Hieronymiana lectione iterum ad Mss.
Codd. castigata. Et quia Scaligeriana editione rejecta, Pontacenam se-
cutus fuerat, ipsum Arnoldi Pontaci apparatus et animadversiones in se-
cunda parte ejusdem tomi recudit, ne quid omnino Eusebianae Chrono-
logiae studiosis deesset, quod ipsi illustrandae emolumento esse posset.

¹ Haec sunt (inquit Scal. in calce not. Gr. p. 425) quae in priorem et posteriorem partem *Chronicorum Eusebii* dici à nobis potuerant. Multa aliis relinquimus, et quidem maximum spicilegium post messem, imo messe majus. Idem et in Prolegom. dixerat, formidans poste-
riorum fastum, De messe nostra ideo nihil perci-
piemus, quod post illam aliquod Spicum fame-

licis reliquerimus. Non cogitabunt (nos tamen cogitavimus post Scaligerum) unius non esse omnia absolvere. Non illius sententiae Xenopha-
nis illis in mentem veniet, (nobis tamen et ex-
perimento fuit) οὐτι ἀπ' ἀρχῆς πάντα θεοὶ
δητοῖς ἀπιδόξαν. Ἀλλὰ χάριν ζυτοῦντες
ἐφευρίσκουσιν ἄμεινον.

Atque haec praeclare sane, ac sapienter. Verum tria sunt, in quibus maxime peccat vir eruditissimus. Nam nec illud omnino ferendum, quod cum Scaligerianam lectionem perpetuo carpere velit, iis ut plurimum codicibus utitur, qui ab Scaligero longius abscedunt, licet a vera etiam lectione maxime absint: Nec illud rursus ignoscendum homini certe non inerudito, et de Hieronymiana laude sollicito, quod ita Sancti Doctoris fidem et eruditionem adversus Scaligeri criminationes tuendam susceperit, ut ejus potius causam labefactare ac prodere, quam sustinere atque corroborare videatur. Nam cum id frequentissime in Hieronymo reprehendat Scaliger, quod Eusebii verba, et sensum haud integra fide retulerit, non id criminanti reponit Vallarsius, quod statim reponendum occurrebat, Hieronymum scilicet usum esse jure suo, ut pote qui se non tantum Chronici illius interpretem, sed auctorem quoque in praefatione professus fuerat: sed universam discrepantiae causam in ipsa Graeca fragmenta rejicit, quae non bona fide ab antiquis relata esse arbitratur, cum alia prorsus in sincero Eusebii opere, et Latinae versioni consentanea Hieronymi aetate legerentur. Quae profecto defensionis ratio quam infirma sit, atque adeo absurda, nemo non videt. Sed in quo maxime peccat Vallarsius, atque a vero aberrat toto caelo, illud est, quod priorem illam Chronographici operis partem, ab ipsomet Eusebio identidem commemoratam, inter Scaligeriana commenta et somnia recenset. Vix enim fieri potuisse putat vir doctissimus, ut Eusebius bis in eodem opere eandem crambem iisdem prorsus verbis inculcaret: quod non jam Eusebius eruditus certe auctor atque disertus, sed nec infimi quidem subsellii scriptor aliquis unquam commisisset. Atqui si haec Vallarsius de priori illa operis parte dixisset, quam Scaliger suo Marte procudit, laudarem hominis ingenium atque judicium ex hoc ipso indicio suffecti operis *ροδελαν* acutissime pervidentis: at opus ipsum aliquando extitisse a Scaligeriano quidem diversum, attamen ab Eusebio ipso profectum, denegare, non ejus certe erat, qui Chronico illi emendando illustrandoque diuturnam operam collocasset, ubi priorem illam partem commemoratam reperisset: loca etiam quaedam apud Graecos offendisset referta Graecis fragmentis nominatim ab Eusebii libro primo Chronicorum desumptis. Equidem alias loca illa detorquere Vallarsius nititur: at quam infelici conatu, haud semel in adnotationibus ad ea ipsa loca ostendemus.

VII. Nec vero Vallarsii hallucinatio Criticos fugit. Vix enim Vallarsianum Chronicon prodierat, statim adversus singularem hominis sententiam dissertationem *de Chronicis Eusebii Caesariensis* conscripsit vulgavitque anno MDCL. Hieronymus de Prato Oratorii Veronensis Praepositus. Porro tam Scaligerianum, quam Vallarsianum systema expendit vir do-

ctissimus, ac utrumque simul fortissimis rationum momentis refutat; eaque adversus utrumque proponit, quae nunc genuino tandem Eusebii opere detecto, verissima esse atque certissima deprehensum est. Fallitur etiam ille aliquando; nam quid aliud in re ignota contingere poterat? ac Scaligero nonnunquam, quandoque vero Vallarsio videtur accedere: attamen ad rei summam quod attinet, sentit ille nobiscum, nosque multum ex praeclaro illo opusculo profecisse haud inviti fatemur.

Quod utinam nobis et de Ludovici Spittleri *Eusebianorum Chroniconum historia critica* fateri liceret, cujus epitomen inter Comment. Societatis Gottingensis legere est¹. At ille cum multa sapienter de contrariis tum Scaligeri, tum Vallarsii sententiis dixisset, ac utramque satis explorasset, praepostero deinde consilio novam ipse sententiam excogitavit, quae tamen paucis mutatis cum Vallarsiana omnino consentit: Imo ita aliquando loquitur, ut quam potissimum sententiam sequatur, minime constet²: quod profecto in homine apprime erudito magnopere mirandum est.

VIII. Atque hi fere sunt, qui, Eusebianae Chronographiae illustrandae hucusque operose, et ex professo insudarunt. Esset autem hic locus etiam de recentissima quadam Mediolanensi ex Armeno-Latino-Graeco nostro hoc exemplo mutuata editione Latina dicendi: Sed cum illam ad genuinam nostram lectionem studiosus lector exigere per se possit, supervacuum nobis videtur de re aperta laborare. Satis erit in praesentia admonere, eam ex priori illo exemplo, quod a Georgio exscriptore interpolatum diximus, clam nobis, me vero Venetiis absente, Mediolanum delato deductam esse, nonnullis interim ex altero saniore exemplo, quod deinde ab eodem Georgio accepimus, castigatis.

Caeterum ad rem nostram quod attinet, quae de Scaligero, Vallarsio aliisque diximus, non ea mente protulimus, ut praeclarissimorum virorum industriae et conatibus obtrectaremus, sed ut ostenderemus quam facile sit in re haud satis comperta vel ipsa eruditorum lumina hallucinari, nostraeque felicitati gratulareretur, quibus opus illud πολυθρύλλητον, de quo toties inter criticos certatum est, integrum et incorruptum Litteratae Europae communicare datum est. Utere itaque optime lector, ac frui labore nostro: ac si quid aliud aliquando Armenia nostra suppeditabit, quod eruditorum studiis aut Christianae Reipublicae prodesse possit, illud a nobis expecta.

¹ Tom. VIII. Class. Histor.

² Vide et confer dicta sua contraria pagg. 48. 49. 56. et 67.

Ո՛չ փոքր, այլ մեծապէս մեծ պարծանք են Հայկազեանս գրոհի՝
ընծայել յիւրմէ իբրեւ 'ի պարգևի մտոին զարդարեւ պանծալի՝ գործ
Վրոնիկոն (Վամանակահան) անուանեալ Սատեան մեծանուն 'ի մէջ հա
մօրէն հնապատում տառից նախնեաց, զերկասիրութիւն մեծին յաւե
բի Պամիթիղեայ իտարացւոյ, ոչ միայն Հայաստան աշխարհի՝ որ զնոյն
պահեաց յիւրումն ծոցի ցայսչափ ժամանակ իբրեւ աւանդապահ հաւա
տարիմ, այլև համօրէն ազգաց և ազանց՝ որ ընդ տիեզերս ուսումնաւ
սիրութեան իցեն փափաքողք։ Օ՛ի և ամենացիք անգամ առաջինք՝
ըբ ոչ յայլ ինչ պարապէին, բայց միայն յասել ինչ կամ լսել նորա
գոյնս, եթէ զայսպիսի հնութիւն ցանկալի զբռամբ ածէին, նմին փռ
խանդակեալ զամենայն նորութիւն՝ վկայէին, եթէ հինս այս քաղցրաւ
գոյն է. զի այսպէս բնաւորեցաւ արբենալ 'ի սէր հին աւանդութեանց
մատենից ամենայն բանախնդիր բանասէր։ Վանիճն առաւել՝ ազգիս
պարծանք, և ազգին յունաց անակնկալ պարգև, զի զնոցայն 'ի նոցայ
նոց նոցա մատուցանեմք՝ արդ կարօտելոց, արդ զուրկ եղելոց 'ի մեծա
ւիին իրացս, զորս ժամանակն առաջին ետ մեզ 'ի նոցանէ առնուլ 'ի փոխ,
և ժամանակս յետին յաջողեաց փոխատրել 'ի նոսա։ Վանզի 'ի դարուց
հետէ բազմաց կորուսեալ է առ յոյնս յունական սկզբնագիր գործոյս,
որոց հարազատ Թարգմանութիւն անտխեզծ 'ի սոց անտի խարգմանչաց
մերոց աւանդեալ ազգիս՝ պահեցաւ անվթար 'ի միջի մերում մինչև ցորս
ցայս (բաց 'ի քանի մի Թերթից անկելոց 'ի հին օրինակէ, զոր յետ ժա
մանորաց ժամանակն յուսամք ընուցու)։ Վասն զի այս սովորութիւն է
հնութեան՝ մաշել և հաշել զամենայն, այլ առաւել 'ի ծոցի իւրում,
ուր մնացուած ինչ առ հեռաւորս դիւրագոյն պարհի. որպէս և ոչ սա
կաւք 'ի հնութեանց ազգիս յօտար աշխարհս պահեցան, որ 'ի բնիկ աշ
խարհի ոչ ես երեւին։ Ունել ունէին զնշխարս Վրոնիկոն մատենիս յա
սերի և արեւմտեայք 'ի լատին բարբառ՝ Թարգմանութեամբ մեծին Հե
րոնիմոսի ժամանակակցի մերոց Թարգմանչաց. բայց ոչ էր այն բաւական
'ի յագուրդ ընթերցասիրաց, այլ առաւել սովեցուցիչ բաղձանաց նոցին։
Ս'ի զի գլխաւոր և կարեւոր մասն առաջին, յորում են ամենայն ճաշակք
հնութեան և հիմունք ժամանակագրութեան, կամ անթարգման էր
Թողեալ, և կամ 'ի կորուստ անկեալ. յորմէ և յոյզք և խնդիրք բա
զումք առ մատենագիրս եւրոպացւոց, մինչև և սուտանուն գրուածոց
յանուն յաւեբի 'ի վեր ելանել, և 'ի վերայ ճգրիտ բանից հեղինա
կին ստուերածս ածել։ Եւ միւս ևս՝ զի և երկրորդ մասն, Վանոն
առձայնեալ, այն է աղիւսակ ժամանակագրական՝ իբրեւ համուօտեալ
բովանդակութիւն մասինն առաջնոյ, ոչ տայր զեւսեբեան վաւերակա
նութիւն խնդրելի, այլ կամ 'ի հերոնիմեան վկայութիւն էր ապաս
տան, և կամ 'ի ծուփս խորհրդոց մնայր, եւսերի իցէ այս ինչ ասաց.

ուած, եթէ լատին թարգմանչի. վասն զի որպէս մեկն խոստովան լինի սբն հերոնիմոս յիւրումն յառաջաբանի, ինքն ոչ լոկ թարգման եղև եւսերի, այլև յօրինիչ՝ յաւելուածով ազգի ազգի պատմական աւանդից ՚ի բանից այլոց արեւմտեան հեղինակաց։ Եւ ահա մերս օրինակ՝ անյեղլի և իբր անթերի՝ ունի այժմ տալ և եւրոպացւոց զլրումն փափաքանաց իւրեանց. այս է տեսանել զլատերիոս կատարեալ և զլատերիոս հարազատ։ Եւ մեք որպէս ՚ի հաճոյակատար լինել խնդրոյ նուցա, նոյնպէս և ՚ի հաճոյական և ՚ի պանծալի բնծայեցուցանել զազգմեր՝ ձեռն արկաք յայս գործ գծուարաբերտն, նախ՝ թարգմանելով զոյն ՚ի հայկականէս ՚ի լատին բարբառ. երկրորդ՝ հաւաքելով զնշխարեալ մնացուածս յունական սկզբնագրի՝ զորս ՚ի վկայութիւն առեալ էր երբէք ՚ի գրոց աստի եւսերեայ՝ յոյն մատենագրաց եղելոց յետ նորա. և երրորդ՝ ծանօթութիւնս մանրամասնաբար ՚ի վերայ ածելով՝ ամենայն բանի և բառի՝ ՚ի ստուգութիւն հայերէն հին թարգմանութեան, և ՚ի յայտարարութիւն ամենայն հանգամանաց լատին թարգմանութեանս մերոյ, և ՚ի համեմատութիւն աներկբայելի յունական հատուածոց։ Որ և բնծայեմք սիրով ՚ի վայելումն ամենայն ուսումնասիրաց ազգիս և աւմենայն ազգաց, ՚ի փառս և ՚ի պատիւ հաստչին ժամանակաց՝ անեղ և անժամանակ խանին բարձրելոյ, վասն մեր ընդ ժամանակաւ եղելոյ. որով և նա ինքնին ամենամօրն ՅԾ ՎԾ փրկիչ մեր ընդ ժամանակաւ գրութեամբս եմուտ հրաշափառապէս։

Ծ Ա Ն Ո Ւ Յ Ո Ւ Մ Ն

Աւր ուրեք բառ ինչ կամ տառ յընթացս առից ՚ի հայերէնն նօսք գրով տալագրի, իմա ՚ի զանազան միտս. զի կամ ՚ի բուն օրինակի կայր նշանակեալ այն ՚ի վերայ առից, որպէս և երբեմն ՚ի լուսանցս. և կամ որպէս յայտնի վրիպակ գրչի ուղղագրեալ է ՚ի մէնջ՝ իբր ՚ի բաց բառնալի, և կամ իբր մոլծանելի. և այս ՚ի թեթեւ իրս. ապա թէ ոչ՝ զոյլ կարեւոր գիտելիս ճոխագոյն նշանակեմք ՚ի լատինական ծանօթութիւնս հանգերձ հայերէն գրչութեամբ բառից. զորոց իցէ խնդիրն։

Բնագիրն էր մագաղաթեայ օրինակ՝ բոլորգիր ընտիր, անթուական, և անվերնագիր. գրեալ ՚ի գարս Ընօրհալւոյն, որպէս երեկ ՚ի պէտս եղբօր նորա Գրիգորի պահպաւունդ։ զի սորա համարիմք լինել զինքն՝ որ յընթացս կանոնին. ողմպ. շծք։

Աւր ուրեք տեսանէս տպեալ օ, միշտ գրեալ իմա ՚ի ձեռագրի ա ըստ հին ոճոյ, մանաւանդ թէ երբեմն և փոխան տառիս. զորօրինակ Կրաւնոս, աղաւրոս, սեբաստոս, պաւրոս, պաւղիբոս, գիողղիտայիք, սուսակիմ, և այլն. իբր Կրոնոս, աղորոս, սեբաստոս, սպրոս, պողղբոս, գիողղիտայիք, սոսակիմ, և այլն։

Պարձեալ քանզի ՚ի հին գրչութիւնս Ա, Ս, Տ, Մ, ունին երբեմն զձև նմանաւոր, ուրեք ուրեք գրիչն մեր շփոթէ զայսոսիկ տառս ՚ի խրթին յատուկ անուանս. զորս հարկ եղև մեզ ուղղագրել համեմատութեամբ յունին՝ մերթ արձակաբար, և մերթ նօսրագիր տպելով զգիրն արբագրեալ ՚ի մէնջ. որպէս և երբեմն ՚ի հայոմս անփոփոխ թողլով, և ՚ի լատինն ուղղաւ գրելով։

Եւս առաւել տառքս է, և է, ստեպ շփոթէին ՚ի մատենիս. և այն առաւել ՚ի յատուկ անուանս. յորս ստեպ գրի է՝ փոխանակ գրելոյ է. և մեք բազում մասամբ անփոփոխ պահեցաք, թէպէտև ախմույ. զորօրինակ ըստ Ճգագոյն ուղղագրութեան նախնեաց պարտ էր գրել աղեբասնդր, և ոչ աղէքսանդր. մենոս մեգարացի, և ոչ մէնոս մեգարացի, և այլն։

Աւր ուրեք մի և նոյն ոնուն այլևայլ օրինակաւ գրի, այսինքն տարբերութեամբ քանի մի տառից, մի վրիպակ ինչ կարծիցես, այլ՝ հետեւողութիւն օրինակին. զի թէպէտև կարեալ

զսխալ կարծեցեալն ընդ ուղիղն յարմարել, բայց տեսանելով՝ զի հասարակօրէն գտանին այն պիտի պէսպիսութիւնք և 'ի յն. և 'ի լտ. կամաւ թողաք զկրկին ընթերցուած:

Յաշխատութիւն գործոյս 'ի ժամ տպագրութեան բազումք 'ի միաբանից մերոց կամակարեղեն ձեռնուռ քրտամբք չափ. իսկ 'ի թարգմանութեան 'ի հայկականէս 'ի լատին' (իբր քանչ և հինգ ամբ յառաջ) առանձին գործակցութեամբ օժանդակեալ էր լուսաւոյցի գատակիցն իմ Վ. Հ. Յակոբ վարդապետ ստեփանեան երկանեանց:

Բազում ինչ արժան էր ծանուցանել յընթացս գործոյս՝ վասն մ'թուութեան բառից և բանից ուրեք ուրեք, և վասն պէսպիսութեան գրչութեան օրինակագրաց 'ի հյ. և 'ի յն. և այլն. բայց քանզի զամենայն լիով նշանակեալ է մեր 'ի լատինական ծանօթութիւնս, ոչ կամեցաք զնորոք երկրորդել և հայերէն. ապա թէ ոչ՝ կրկին մածանայր գործս, և անբերելի լինէր արեւմտեան վերծանողաց կրկնալեզու ծանօթութիւն: Եթէ պետք լինիցին ըզա ժամանակին տպագրել զայն գործ հայերէն և եթ 'ի ինգրոյ փափաքողաց, յայնժամ 'ի գէպ է 'ի մեր բարբառ գնել և զմանօրինակ ծանօթութիւնս, մանաւանդ պարզաբանութիւնս վասն խրթին սասցուածոց և անծանօթ աղբիս եղելոց պատմութեանց:

EUSEBII PAMPHILI

CAESARIENSIS

CHRONICI BIPARTITI

PARS PRIMA HISTORICO-CHRONOGRAPHICA¹.

Ընդ պետական մատենան առաջ-
նոց պատմութեանց անցի. զոր քաղ-
գէացիք և ասորեստանեայք յիշա-
սանէն. զոր գրեն մի ըստ միոյն և ե.

Varia² antiquarum historiarum
evolvi volumina³, tum, quae⁴ Chal-
daeï et Assyrii memorant, tum etiam,
quae singillatim vel Aegyptii conscri-

¹ Quùm in ipso totius operis aditu nulla oc-
curreret Inscriptio in Codice nostro, ut pote
qui sinceram perantiqui Exemplaris fidem prae-
se ferebat, necesse nobis fuit hanc concinnare
inscriptionem, universae hujus Libri rationi
congruentem; nempe ut Eusebius ipse Opus
suum disposuit. Ceterùm hac de re consule Prae-
fationem nostram. §. 1. Non abs re erit signifi-
care, quod Armenus quidam curiosus lector Co-
dicis nostri aliquot ante saeculis, in calce haec
notaverat. * Եւսեբիոս Պամփիլիոսցւոյ Եպիս-
կոսոսի արարեալ զգիրս պատմագրաց հատորս
սասն. յորում ինն հատորն պատմէ զքրիստոսի
մարդեղութենէն և զառաքելոցն արքայ. նաև
զամենայն եկեղեցական պատմութեանց. իսկ
այս առաջին յազատայ և զինքնութենէն աշ-
խարհի շատ. որ և կոչի Քրոնիկոն || i. e.
» Eusebius Pamphilus Episcopus scripsit li-
bros historicos tomis decem; quorum novem
narrant de Christi Incarnatione, deque Sanctis
Apostolis, necnon de universis historiis Eccle-
siasticis. Verum primus iste de Adamo, mundo-
que condito enarrat; vocatur autem Chroni-
con u.

² Merito itaque quidam ex eruditissimis
hanc Eusebiani Chronici partem, egregio no-
mine Παγτοδαπῆς Ἱστορίας, scilicet *Omnimo-
dae Historiae* juxta D. Hieronymum in Catalo-
go virorum illustrium, appellarunt; tum quod

vox prima est *պետական*, quae aequè notat *va-
rium*, ac *omnimodum*, id est *παγτοδαπὸν*, ma-
xime apud Interpretem nostrum; tum quod
etiam Thomas noster Arserunius, qui x. Sae-
culo vixit, haec Chronica citaverit nunc hoc no-
mine *բազմալիզ*, *multifariam*, nunc altero, *բա-
զում մէկք պատմութեանց*, *plurima historia-
rum dicta*. Nimis ergo ambiguus fuit novissimus
Chronicorum Commentator Spittlerus, cum di-
xit pag. 50. contra auctoritatem Hieronymi:
» Disjunxisse enim videtur Hieronymus, quae
conjuncta accipi voluit, et *omnimodam histo-
riam epitomenque* vocavit, quae forte apud sub-
tiliorem Scriptorem *Epitome omnimodae histo-
riae* esset appellata u. Lector autem velim repo-
nat: Opus Eusebii fuit tam *Omnimoda Historia*
quoad 1. Partem, et *Epitome* quoad 11. P. quàm
integrum opus fuerit tamquam *Epitome omni-
modae historiae*.

³ Առաջնոց պատմութեանց. *antiquarum* sc.
historiarum, potest etiam intelligi *Majorum*, vel
Priscorum historiarum. Sicut etiam *մատենա*,
volumina, poteram aequè vertere *scripta*, *litte-
ras*; cum prae se ferat illud Gr. Γράμματα. Ver-
bum *անցի* denique ad sensum a nobis accom-
modatum *evolvi*, sive *perlustravi*, *peragravi*, sa-
tis prodit illud Gr. διήλθον. *transivi*.

⁴ Lazarus noster Pharpensis satis antiquus
Scriptor v. Sacc. exeunte, praesentem Eusebii

գիտացիք. զոր և յոյնք վիպիկն հա-
ւաստեալ. որպէս թէ մարթիցէ :
Ընդ որովք փակեալ կային ժամա-
նակք թագաւորաց, և ողովնիսաց,
որ թարգմանի ըմբշամարտաց. և զա-
րուծիւնս ինչ որ 'ի բարբաբոսաց և
'ի յունաց, յարեաց և յանարեաց գոր-
ծեցան. և զիւրաքանչիւր ուրուք
զորս զարմանալիս, զգորավարս, զի-
մաստունս, զքաջս, զհամաստեղծս,
զվիպագիրս, զփիլիսոփայս : Կահա-
ւորութիւն համարեցայ, մանաւանդ
թէ օգուտ իսկ և կարեւոր պէտս,
համառօտիւք զամենեսին 'ի կիրար-
կանել : Եւ յերայեցեոց զառ 'ի որ
գրոց կրեալք երբայական նախնեացն
պատմութիւն, և զժամանակագրու-
թիւն ընթերակայ հանդէպ ճառե-
լոցս գնել : Արպէս զի 'ի վերայ հա-
սանել կարիցեմք, եթէ որչափ յա-

bunt, quaeque certo, prout licuerit¹,
enarrant Graeci: quibus inclusa e-
rant Regum et Olympiadum, quae
Athletarum interpretantur², tem-
pora; atque praeclara quaedam acta
(comprehendebant)³, quae a barba-
ris, et Graecis, fortibus ac ignavis
gesta sunt; nec non singulorum mi-
ram militarem manum, magistros mi-
litiae, sapientes, strenuos, poetas, hi-
stóricos, philosophosque. Congruum
duxi⁴, immo utile ac necessarium o-
pus, breviter cuncta digerere, atque
ex Hebraeis in Sacris Scripturis com-
prehensam Hebraicae antiquitatis hi-
storiam et chronologiam haece prae-
dictis proxime apponere; ut consequi
valeamus, quantum Moyses, Prophe-
taeque Hebraeorum, qui post ipsum
extitere, salutarem Theophaniam⁵

praefationem imitatur in prooemio suo his ver-
bis. * Ընդ բազում ճառս մատենից առաջնոց
պատմագրացն հայոց անցի. յորոց|| և այլն. quo
patet Eusebium Armenium praesto ipsi fuisse.
Eandem ferme dicendi rationem usurpat et Ar-
szerunius in prooemio Lib.I.cap.1. * Ի խոյզ և ի ըն-
դեր ելեալ՝ զհաւատարմ գտանել շարագրական
մատենս, և 'ի բազում վէպս պատմութեանց
անցեալ՝ գրեցի || : Qui sane Arzerunius inter al-
ios scriptores antiquitatis Auctorem maxime
nostrum imitandum sibi duxit, cum dixerit loco
citato. * Եւ արդ՝ ըստ Եւսեբեայ բազմայեզ յե-
ղանակայ խաղմանց, և ըստ Ափրիկանոսի հա-
ւաստարմարանութեան, և ըստ Մովսէսի քեր-
թուի, նախ 'ի մէջ անից զորպիսութիւն ազգացն
բաժանմանց գրել || . i. e. n. Itaque juxta Euse-
bii omnimoda examina accuratissima, Africani-
que fidem in sermone, nec non ad vestigium
Moysis Poetae (sc. Chorenensis) in primis ag-
grediar describere statum divisionis gentium u.
Non dissimilis imitatio cernitur etiam in Praef-
atione Joannis Catholici historici dicentis. * Հե-
տեւելով իմ ընդ համառօտ հաւաստութիւն
առաջնոցն գրագիծ մատենից ծծայնոց, այլե-
նդգ արապեանց և ս ժամանակագրութիւնս, որք
վիպիկն հաւաստեալ. || և այլն :

¹ Արպէս թէ մարթիցէ. Apprimè signifi-

cat, quasi vero liceat, vel ac si fieri poterit. sed
tamen hic Hellenismum redolere videtur, idē-
que assignare pro illud, *ὅς* *δυναται*.

² Interpretis Armenii paraphrasin dixeris il-
lud, որ թարգմանի ըմբշամարտաց, ut quis ex-
poneret olympicum ludum *Luctatorum*, *Athle-
tarum*, vel *Gymnicorum*, sive Latino more,
Gladiatorum; aut potius *Luctationum*.

³ Si non sit Librarii mendam, vel ita haec
exponenda, ut posuimus in Lat. vel etiam pau-
lō aliter reddenda. *Congruum duxi digerere*
praeclara quaedam acta etc. quamvis tunc re-
dundaret *գտանելան*, *cuncta*, vel *omnes*.

⁴ Arm. vox *կահաւորութիւն* eadē est cum
Gr. *κατασκευη*. utraque enim significat *opifi-
cium*, *apparatus*, etc. quasi verō velit Auctor
parare se ad hoc opus struendum: ita ut pro
Congruum duxi, poteramus aequē usurpare *Ope-
rae pretium duxi*, vel *operam dedi*. sicut etiam
pro 'ի կերարկանել, quod est *usurpare*, uti,
placuit interim dicere *digerere*.

⁵ Աջայտանութիւն exprimit Gr. vocem *Θεο-
φανία*, unde Theophaniam Latini sunt mutua-
ti, id est *Dei apparitio*, vel *manifestatio*; idē-
que denotat Adventum Christi. Altera vox *էկ-
հարար* refunditur in Gr. *Ζωοτοϊα*, i. e. *salvi-
ficam*; ubi nos diximus *salutarem*.

առջ քան զիկնարար անձայսյանու
Թիւնն մարտէն և որ յետ նորա եր-
բայեցոց մարդարէն կային իցեն .
և զոր ինչ անձերէն հոգւոյն յառա-
ջագոյն բարբառէին . զի զիւրաւ ճա-
նաչել մարթիցեմք՝ Եթէ որոց յու-
նաց կամ բարբարոսաց , որք յիւրա-
քանիւր ազգս քաջք երևեցան , զի
պեցան . և յոր ժամանակս եղեն ան-
դուստ ՚ի վերուստ հոյակապքն ՚ի
մէջ եբրայեցոցն մարդարէն . և ա-
մենեքին՝ որ մի ըստ միովէ ՚ի նոցանէ
եղեն նոցա առաջնորդք :

1. Pro *ἱστορίαις*. *conscriptis*, vel *convene-*
riunt, ad sensum exprimendum posuimus *simul*
vixere.

2. Hinc prout est intelligere, quid in hac
primā Chronicorum parte Auctor spectaverit;
ea, quae undique colligit, quibus utatur in se-
cunda parte: ut postquam omnia firmaverit an-
tiquorum scriptorum auctoritate, deinde felici-
ter incipiat legitimam exponere temporum ra-
tionem in Canone. Verum huc pertinet *Exor-*
dium Libri, opus incertum Eusebio adscriptum
in Codd. Hieronymi, quoad initium: illud, in-
quam, quod Scaliger primae partis Eusebii
prooemium iudicavit; Vallarsius contra, secun-
dae (quam solam ipse partem novit,) introdu-
ctionem autemavit. Nos certi sumus, quod non
attinet ad primam partem, nisi quoad sensum,
sicut etiam tota secunda pars summa est primae;
quare reducimus illud *Exordium* ad principium
Canonis post Hieronymi praefationem. Hic solum-
modo adducam initium illius juxta usitatum lec-
tionem ab Roncalio usurpatam. Tom. 1. pag. 23.

» Incipiunt tempora totius saeculi, Reges-
que gentium omnium, quibus locis, quibusque
temporibus in suis Provinciis, et quantum re-
gnaverint, vel si quid memoriae dignum per
generationes, natiuitates, et regna, et ducatus,
per omnem actum Judicum, et omnium regum
Juda, et aliorum qui non ex eadem tribu regna-
verunt, et per regnum Assyriorum, caeterarum-
que gentium, et tempora Dictatorum cum con-
sulibus ordinariis. Sed et tempora Imperatorum,
et Caesarum, et quibus temporibus historiogra-
phos (al. historiographi) fuisse dixerunt: sed
et successiones eorundem, quod per ordinem re-

praecesserunt, atque ea quaecumque
Divino Spiritu praedixerunt; quo fa-
cile cognoscere possimus, quibuscum
ex Graecis vel barbaris, qui in singu-
lis nationibus viri praeclari extiterunt,
simul vixere, quae aetate jam in-
de a primis temporibus praestantiores
inter Hebraeos Prophetae extiterint;
sicuti etiam omnes, qui ex ipsis eo-
rum Duces fuerunt.

rum superius declaratum est (quo citare videtur
primam Chronicorum partem). Quorum univer-
sa tempora, gesta, sive apud Hebraeos, vel apud
Graecos, vel apud Romanos, sive apud Barba-
ros, caeterasque gentes, quae gesserunt, vel
constituerunt per historias, in hoc libro plenis-
sime demonstrantur: quod et in libro hoc (Scal.
Higini) Historiae singulae conscriptae declarant,
deorum generationem, vel singulorum proge-
niem, sive his temporibus ipsis antelatis, quae
gesserunt, et tempora Olympiacorum, ex quo
primus agone gymnicus constitutus, quos (Scal.
constitutus est, quod) Graeci Olympias appel-
lant. Et quo tempore adventus fuit Salvatoris no-
stri Jesu Christi, sive passio ejus; simulque et
nomina Episcoporum Ecclesiarum numero qua-
tuor, hoc est, Romanorum, Alexandriae, Jero-
solymorum, et Antiochiae etc.

Haec sunt praeludia chronica, si non ad Ca-
nonem spectantia, certe verba auctoris Anony-
mi, si vis Graeci vel Latini, (non omnino latet)
Eusebio nostro adhaerentis; de quo dubio mar-
te inter se concertarunt hucusque eruditissimi
critici sub nomine auctoris nostri.

Hic itaque praetermissis, non abs re fuerit
transcribere illum Eusebii gentium locum ex
Praepar. Evang. Lib. x. cap. 10. ubi quaedam
recenset similia hic traditis. ita enim pag. 48a.
D. (in editt. Coloniae. 1688.) *ὅτι οὗτοι δὴ λοιπὸν*
ἀλογίας ἡμῶν κατηγορεῖν, εἰ δὴ τοὺς τῶν Σο-
φῶν Ἑλλήνων, καὶ αὐτῶν γε τῶν παρ' αὐτοῖς
Φιλοσόφων διδασκάλους, τοὺς Βαρβάρους λόγον
πρόθυ τῆς ἀληθοῦς εὐσεβείας καὶ αὐτοὶ μετέλ-
δομεν, εἴ γε Βάρβαροι Ἑβραῖοι. ὃν τοὺς χρόνους,
καθ' οὓς ἡμεῖς αὖτε καὶ οἱ μετὰ Μω-

Եւ դու և պատուէր տամ ամե-
նայն օրակէ արտէն 'ի սկզբանս, մի
երբէք ոգորել յանդգնել որպէս թէ
ստուգիւ ինչ հասու ժամանակացն
կարկցէ որ լինել: Սպա նախ ան-
տի իսկ շահեցիմք, եթէ շնամբիտ
վարդապետ զայն՝ որ ասաց ցիւր ճա-
նօթան, համարիցի որ, թէ չէ՛ ձեր
ճանաչել զժամս և զժամանակս՝ զոր
հայր եղ յիւրում իշխանութեան:
այդ նա անապէս՝ տիրաբար՝ թուի
ինձ՝ թէ ոչ միայն վասն կատարա-
ծի, այլ վասն ամենայն ժամանակաց
եւ զայն վճիռն սակաւ բանիւք՝ զի
զորս լրբել ժողել յայնպիսի դատարկ
քննութիւն յօժարեն, արդեւ լուցու:

Interim vero initio monitum, ac
commendatum universis vellem, ne
quis contendere umquam audeat, qua-
si de temporibus quisquam omnino
certus esse possit. Quod sane, vel in-
de primum obtinebimus, si veracem
magistrum quis censeat dicentem suis
familiaribus. (Act. 1. 7.) "Non est ve-
strum nosse horas et tempora, quae
Pater posuit in sua potestate." Sed
ille velut Deus ac Dominus, non so-
lum de mundi fine, sed etiam, ut mi-
hi videtur, de omnibus temporibus
hanc paucis verbis sententiam tulit;
ut eos nempe qui in talem vacuum
disquisitionem amant audacter prae-
sumere, impediret.

οἱ αὖ Προφῆται, οὗ δὲ ἔχουσιν διαθεῖν. id est juxta
interp. Francisci Vigeri. "Ac desinant isti por-
ro nos temeritatis arguere, quod verae pietatis
studie, Graeciae Sapientium Philosophorumque
doctores, Barbaros, inquam, illos, si barbari
tamen Hebraei sunt, consulere voluerimus ipsi
quoque: Deinceps quibus ipsi temporibus, Mo-
ses puta, caeterique post eum Prophetae clare-
rint, excutiendum erit." Prosequitur autem
sequenti capite ea recitare, quae in Canonis
Praefatione verbotenus occurrant lectoribus.

Locus sacri textus hujusmodi est in Gr. οὗχ
ὕμῶν ἐστὶ, γυναικαὶ χρόνους, ἢ καιροὺς, οὓς ὁ πατήρ
ἐθετο ἐν τῇ ἰδίᾳ ἐξουσίᾳ. Lat. Vulg. "Non
est vestrum nosse tempora vel momenta, quae Pa-
ter posuit in sua potestate." Arm. verò ibi. "Ոչ է
ձեր գիտել զժամս և զժամանակս, զոր հայր եղ
յիւրում իշխանութեան" || Ubi clare cernimus
Interpretem Eusebii vix observasse Armenam
scripturae versionem, sed magis Gr. textui, ab
auctore citato, adhaesisse; quae res profecto
ostendit apud Armenios nondum iis temporibus
late evulgatam fuisse Sacrarum Litterarum trans-
lationem: quippe quae translatae fuerint eodem
saeculo, quo Eusebii opera quoque translata
sunt; alioquin certe juxta Nationis lectionem
exacta servaret cuncta versionis sacrae verba;
quod efficit Samuel chronologus, saec. XII, cum
transcribit hunc Eusebii locum hoc pacto: "Իսկ
յօժարութիւն կամաց մարդկութեանս ներ-

հուն լինել տեսնի՝ անցկըցն և ապառնեացն,
քան ներկային. որպէս ուսար 'ի դրոյ. հա-
ցաքնեալ զարտիկ յարանց անայնոց և ար-
տաքնոց: Որոյ խորոյն ծանօթիցն ասէր կե-
նարարն, եթէ ոչ է ձեզ գիտել զժամս և զժա-
մանակս, զոր հայր եղ յիւրում իշխանութեան:
Ոչ միայն ասէր զայս վասն կատարածի, այլ
վասն ամենայն ժամանակաց եղ վճիռ, ասէ
ճնարասպառուսն Եւսեբի. զի զժամս և զժա-
մանակացն արդեւ լու սակաւ բանիւս, մի ոգո-
րիւ հասու լինել ստուգիւ գիտութեան ժա-
մանակաց: Բայց այս հրամանք անայնոց և
տիրականք արամագիծ և ճնարիւս առեալ եզե,
զի զվարդապետս արդեւ լուցու յանդգն աշխա-
տութեանց || hoc est. "Verum propensio vo-
luntatis humani generis curiose indagatrix exi-
stere videtur praeteritorum futurorumque po-
tius, quam praesentis; quemadmodum didici-
mus ex libris, sciscitantes haec de viris divinis
externisque. Quibus suis familiaribus dicebat Sal-
vator: Non est vobis scire horas et tempora, quae
Pater posuit in sua potestate. Non pro ultimo
tantum fine haec proferebat, sed de omni tem-
pore sententiam posuit, ait maxime verax ille
historicus EUSEBIUS. Nam animos percuriosos
atque inania disquirentes paucis his verbis impe-
dit: Ne contendas certo consequi scientiam tem-
porum. Verum haec mandata divina ac domini-
ca ex diametro et veraciter data sunt ad euris-
tos coercendos ab inutili labore."

‘Եթե մեր իսկ բանս՝ աստուածին սմին վկայեալ հաւատարիմ առնիցէ զվարդապետին բարբառ, Թէ ոչ յու նայ և ոչ բարբարոսաց և ոչ այլոց անդատին իսկ յեբրայեցւոց մարթի հաւաստեալ ուսանել զամենայն աշխարհի զժամանակագրութիւն: Բայց զայն և եթ սիրել, եթ ամենեւին որ ի մէջ յայժմու ճառս նպաստ լինիցի՝ երկուս ինչս ճանաչել: Ի՞նչի՞ զի մի այլոցն որ նմանեալ կարծիցէ ճիշդիւ գտակաւ հասանել համարոյ ժամանակացն՝ և խաբիցի: Բայց զայն և եթ ի հանդիսի անյուշեալ գիտիցէ, Թէ որպէս զիմարդ մարթիցէ գիտել՝ զիմարդն՝ որ առաջի կայ, և չլինել երկմիտ:

Բնդ յունաց չէ ինչ զարմանալ արտաքոյ հասանելոյ իւրաքանչիւր երկայն ժամանակաց լինելոյ, որք ընդ ազգի ազգի եղծագործն ապակաշուծեամբ արկին զանձինս. և ընդ երկար ժամանակս մինչև ցկադմեայ ազգն՝ ամենեւին գրով ինչ ոչ վարելն. քանզի կադմոս ասին նախ եբեր նոցա գիր ի փիւնիկեցւոց աշխարհէն: Եւ յիրաւի իսկ ի պղատունի գիրսն անգոռնէ եգիպտացին զսոդան. ով սոդան ասէ՝ յոյնք միշտ մանա

Quinimmo verba quoque nostra impraesentiarum idem testificando, magistri illud dictum testatissimum reddent: nempe, quod neque a Graecis, nec a barbaris, nec ab aliis, nec ab ipsis quidem Hebraeis integram mundi Chronologiam accurate quis discere possit¹. Illud tamen solummodo exoptandum, ut omnino quod in rem nostram faciat, duae res cognoscantur. Primo ne forte quisquam arbitretur aliorum more accuratissime consequi posse rationem temporum, et decipietur: Sed (quod praeterea velim, ut advertat lector) illud tantum in lucem (a nobis) editum fuisse agnoscat, ut quomodo, quove pacto quis scire queat praesentem quaestionem, nec vero ambiguus maneat.

Quod (autem) Graeci remotioribus temporibus omnino excludantur, ne mirum id videatur: quippe qui variis nefandis corruptelis semetipsos implicaverint, et longo tempore usque ad Cadmi generationem litteris prorsus caruerint. Cadmum enim primo, ajunt, ipsis ex regione Phoenicum² characteres adduxisse. Et quidem jure Aegyptius quidam in Platonis libro dicterius incessit Solonem. « O Solon, inquit, Graeci semper pueri estis:

¹ Si verba ipsa servanda erint Armenicae lectionis, in Genitivo vel etiam in Dativo videntur sonare haec: « Neque Graecorum, neque Barbarorum, neque aliorum, vel, Neque Graecis, neque Barbaris, neque aliis, jam inde ipsis Hebraeis possibile erit certè ediscere totam mundi Chronographiam. quod sane valde incertum prodit sensum. Paulo post necessarium duximus pauca addere parenthesi clausa; alioquin fatendum erit, omnino obscurum esse hunc locum; quem ex parte sibi conciliavit Joannes Catholicus dicens in sua Praefatione. * Ասլ այս այն.

չափ առ յինէն բեղ տեսցի, զի առ ի յայժմու ճառս նպաստ լեալ, ոչ առյցէ կարգի բանին հասակաւոր սեթեթեւ || :

² Haecanae, sc. Armenicae, linguae usus plerumque solet nomina regionum, ut magis venuste, exprimere աշխարհ, կամ երկիր փիւնիկեցւոց, յունաց, հայոց, և այլն, regio vel terra Phoenicum, Graecorum, Armeniorum, etc. quam փիւնիկե կամ փիւնիկաստան. յունաստան, հայաստան, Phoenice, Graecia, Armenia. nos tamen posteriori hoc modo passim exposuimus in Lat.

կտի էք. քանզի ծերոյն այր երբեք
ոչ գտանի, և չէր առ 'ի ձենջ ու
սանել ուսումն զչին ժամանակին:
Իսկ եգիպտացւոց բազում ինչ ա-
ռանցիկ ճանք պատմին: Կոյնալէս և
քաղղէացւոց: զի նորա 'ի քառա-
սուն և յեւ աւելի բերս ամաց հա-
մարին զգրեալ իւրեանց ժամանակ
սըն: և եգիպտացիք գից իմն և այ-
լոց ոմանց դիւցազանց, և առ պիտու
ուրումանաց և մահաւանացուաց ա-
յլոց Թագաւորաց բազում ինչ զա-
ռանցելոց առաւելեւ տալեն:

quoniam senex vir Graecus, vir repe-
ritur unquam; nec potest quis a vo-
bis discere antiqui temporis documen-
tum¹. Aegyptiorum vero multiplicia
referuntur monumenta commentitia,
haud secus ac Chaldaeorum: etenim
isti ad quadraginta et plures etiam
annos myriados, sua, literis tradita,
tempora computant. Aegyptii vero
Deorum, ac quorundam semideorum,
et interea manium, atque mortalium
aliorum regum, plurimas, delirantium
more, fabulas contextunt².

(Apud Georgium Syncellum pag. 52. vel 40.)

« Αἰγύπτιοι δὲ θεῶν καὶ ἡμιθέων, καὶ παρὰ τούτοις τεχνῶν καὶ
θνητῶν ἑτέρων βασιλέων πολλὴν καὶ φλύαρον συνείρουσι μυθολο-
γίαν. »

¹ Hunc ipsum Platonis locum iterum recitat
ipse Eusebius noster in sua Praepar. Evang. L.
x. c. 4. pag. 471. simili modo, quo hic legitur.
ὁ Σόλων, Σόλων, Ἑλλήνης αἰ παῖδες ἔσσι.
γίρων δὲ Ἑλλήνων οὐδεὶς, οὐδὲ ἔστι παρ' ὑμῖν
χρόνος πολλὸν μάθημα. (quod sic redditur à
Latino Interprete Francisco Vigero). « O Solon,
Solon, pueri semper Graeci estis, neque senex
e vobis quisquam, neque canum apud vos ullum
disciplinae genus ». At ipsa Platonis verba in Ti-
mæo, pag. 1043. ita se habent. Καὶ τίνα εἰπὴν
τῶν ἱερέων εἰ μάλα παλαιόν. Ὁ Σόλων, Σό-
λων, Ἑλλήνης αἰ παῖδες ἔσσι, γίρων δὲ Ἑλ-
λην οὐκ ἔστιν. Ἀκούσας οὖν, πῶς τι τοῦτο
λέγεις, φάναι. Νέοι ἔσσι εἰπὴν, τὰς ψυχὰς
πάντες. οὐδεμία γὰρ ἐν αὐταῖς ἔχει, δι' ἀρ-
χαῖαν ἀκοήν, παλαιὴν δόξαν, οὐδὲ μάθημα χρό-
νος πολλὸν οὐδέ. (ubi Lat. Interp.) « Tunc a
Sacerdotibus Aegyptiis quendam grandem natu-
dixisse: O Solon, Solon, Graeci pueri semper
estis, nec quisquam a Graecia senex. Cur istud
diceret, percontante Solone? respondisse Sacer-
dotem: quia juvenis semper vobis est animus, in
quo nulla est ex vetustatis commemoratione pri-
sca opinio, nulla cana scientia ». Ubi advertas
velim πολλόν, sc. canum apud alios lectum, in
codice nostro procul dubio παλαιόν, sc. vetu-
stum vel antiquum lectum fuisse; ac consequen-
ter ab Interp. Arm. substitutum հին, quod for-

sau rectius judicetur respectu vocis ἀναισθη-
χρόνος, hoc est, *tempore*. id quod alii minime
advertentes, Latini, inquam, Interpretes, ul-
tro omiserunt mentionem *temporis*, tam in
Praep. Eusebii, quam in Timæo Platonis; sicut
etiam in Strom. Clementis Alex. Lib. I. p. 356.
verum in praesenti loco omnino conservandum
fuit, cum Eusebius de Chronologia verbum in-
stituent dissert, minime reperiri posse apud
Graecos priscam ullam traditionem de *antiquo
tempore*; παλαιῷ χρόνῳ; nisi χρόνος πολλόν me-
taphoricè eodem accipias sensu.

² Locus citatus a Georgio Syncello primum
tenet locum inter Fragmenta Graeca, eaque ve-
ra Eusebiana, auctoris nomine expressius desi-
gnata. Sic enim loquitur hic Syncellus. « Ὁ καὶ
Εὐσέβιος ὁ Πάμφιλου μνησθεὶς ἐν τοῖς χρονι-
κοῖς αὐτοῦ φησὶν οὕτως. Αἰγύπτιοι δὲ etc. sc.
ad verb. « Quorum, et Eusebius Pamphili,
mentionem facta in Chronicis suis, ita dicit,
Aegyptii vero »; et reliqua, quae in-textu Grae-
co posita sunt, valde congruentia cum Armena
nostra lectione. Quod sane magis pateret etiam
in Latina translatione Goarri, si non paulo ali-
ter vertisset Syncelli verba hoc pacto: « Quos
et memorat in Chronicis Eusebius Pamphili,
dicens: Deorum et Semideorum, haec non apud
eos Heroum, atque mortalium aliorum regum
plurimas et nugaces congerunt et neunt ad

Այս արդ' զի՞նչ հարկ իցէ ինձ,
որ քան զամենայն ինչ զճանարու-
թիւն սրտուեմ, զայնպիսի իրա մանր
կրկնել. ուր և յերրայեցիս յիմ սի-
րելին երկբայութիւնս գտանի. զոր
'ի դէպ ժամանակի յանդիման կա-
ցուցից. Եւ յիս այս ընդունայնակարծ
հարաւութեան ժամանակադրացն
տեսցի 'ի կշտամբութիւն :

Բայց եւ զամեն իրացն' որ առաջի
կան, զհնոցն գրովք եկեալ, նախ ե-
զից զքաղաքացւոցն ժամանակադ-
րութիւնն. ապա զասորեստանեայցն.
ապա զմարաց թագաւորս. ապա զէ-
դացւոց. և առ նոսին զպարսից :
Եւ անտի 'ի միւս տեղի փոխեալ
զամենայն զերրայեցւոց ժամանակա-
դրութիւնն եզից կարգ ըստ կարգէ :
Եւ յետ նորին դարձեալ յերրորդ
կարգի զեգիպտացւոց հարաւութե-
ան ժամանակն : Եւ նոյն յարեցից. և

invicem confabulationes. Ubi tria fecit do-
ctissimus Goar vix laudabilia: Hoc dictum A-
γούτοι δέ, a quo textus Eusebianus exordium
ducit, plane omisit. Alterum *παρ σούτοις* ex-
pressit apud eos, ubi oportuit magis cum no-
stro interprete reddere *ապա*, ad haec, vel
inter ea. Ac demum *προξυμ* reposuit *Heroum*,
cum debuisset vertere *Manium*, ut alibi observa-
vit. p. 43. et in annot. p. 13. ad p. 3a. *Manes*,
vel *Deos Munes*. juxta Arm. *աբուհա*.

His praemis de vera lectione Eusebiana, ro-
stat praeterea advertero, quod Synceſus cum ci-
tasset Eusebii verba antelata, continuata illico
serie; adjungit alia quoque ejusdem auctoris dic-
ta, aliunde nempe desumpta; ita ut duplicem
Chroniconum locum in unum redegerit verum
secundam illam orationis partem videbis paulo
inferius inter Eusebii dicta post verba Polyhi-
storiae Chaldaicae; ubi iterum haec addit Syn-
ceſus. *Καὶ σούτοις μὲν ὁ Εὐσεβίου μαρτύριος*
ἀντίθετος; φησὶν αὐτοῖς ἑστέρας. ἢ α. "Et haec
quidem Eusebius, ut magis certum eorum (Aegy-
ptiorum videlicet) singillatim, conscripsit".
Quum ergo adeo firmiter citaverit Synceſus Euse-

Quae me igitur urget necessitas,
ut ipse qui prae omnia veritatem co-
lo, ejusmodi res miante inquiram?
cum quidem apud dilectos quoque
meos Hebraeos dubia quaedam (de
computatione temporum) occurrant:
quod tempore opportuno exponam.
Hoc autem ad confutandam Chrono-
graphorum superbiam ex vana opinio-
ne conceptam, sit dictum.

Ego vero propter res, quae prae-
sentes versantur, in priscorum libris
versatae, ponam in primis Chaldaeo-
rum chronographiam: deinde Assy-
riorum; postea Medorum reges; dein-
de Lydorum; et juxta eos Persarum.
Et inde ad alia gradum faciens, inte-
gram Hebraeorum chronologiam ex
ordine digeram; atque post eam, ite-
rum tertio loco Aegyptiorum dyna-
stiae tempora. Illis addam etiam Pto-
lomaeorum (tempora): qui post Ale-

bii haec verba sub claro nomine tum auctoris,
tum operis Chronici, feliciter ea sibi conciliavit
Jos. Scaliger, ac inter sua fragmenta accommo-
davit; sed tamen cum nesciret nec genuinum lo-
cum, neque diversitatem locorum, simpliciter
totum simul transcripsit in pag. 6. sub initio
rerum Aegyptiacarum. De Vallarsio quid dicam,
dubius sum; cum vel ipse dubitare debuerit de
praesenti fragmento. Primam enim Eusebiana
Chronologiae partem funditus evertendam cogi-
tavit; in secunda vero, eaque a D. Hieronymo
Latino donata nullum reperit vestigium nuper me-
morati fragmenti: sed multa praeterea dehinc
eum urgebunt.

1. *Χρονολογία* ad syllabam est *χρο-
νογραφία*, passim vero ponitur etiam pro *χρονο-
λογία*. quare et nos sine discrimine utimur in
Lat. versione utraque voce, *Chronographia*, sc.
scriptio temporum, et *Chronologia*, i. e. ser-
mocinatio de tempore: eodem sensu dicitur *ratio*
vel *doctrina* temporum.

2. *Ζυγαδικὴ* refunditur in Gr. *τὰ Πτο-
λμαίων*. etenim mire inter se conveniunt articu-
li, quibus caret lingua Latina. quamobrem ne-

զպտղմեանցն, որ յետ աղեքսանդ-
րի մակեդոնացւոյ թագաւորեցին և
գիպտոսի և աղեքսանդրեայ: Օգ-
րոյ զինի մի ըստ միջէ յայլմէ սկզբա-
նէ; և թէ զիարդ յոյնք զիւրեանց
պատմութիւնս պարմեն, ածից ՚ի
յայտ: Վախ զնոսա՝ որք ՚ի սիկիով-
նին թագաւորեցին. և որք յարգիաց-
ւոց աշխարհին. և որք անդ իսկ յա-
թենացւոց քաղաքին, յառաջմէն
մինչև ցհուսկ յետինն. որք ՚ի զա-
կեդմոնիա, և որք ՚ի կորնթոս. և
որք ՚ի մի կողմն ուրեք ծովակալք
տիրեցին:

Յաւելից ՚ի սոյնս և զգիր ողոմ-
պիադամն՝ որք ՚ի յունաց գրեցան:
Եւ յետ զնեւոյ զնոսա ամենեսին
աւրնթեր միմեանց, ապա և զառա-
ջին թագաւորն մակեդոնացւոց, և
զթետաղացւոց. ապա և զասորես-
տանեաց, և զասիացւոց, որք յետ
աղեքսանդրի եղեն վարիչք, մի ըստ

xandrum Macedonem in Aegypto, at-
que Alexandriae regnarunt. Post haec
vero ex diverso capite¹, quomodo ni-
mirum suas Graeci narrent historias,
singillatim indicabo. Primum eos, qui
Sicyone regnaverunt; quive Argiae²;
quique in ipsa Atheniensium urbe, a
primo usque ad postremum: nec non
qui Lacedaemone, et qui Corinthi:
qui demum in aliqua regione, mare
obtinentes³, dominati sunt, (recen-
seam).

His addam descriptionem olympia-
dum, quae a Graecis scriptae fuerunt.
Postquam autem omnia haec apposite
inter se invicem collocavero, tum et
primos reges Macedonum, Thessalo-
rumque⁴; deinde etiam Assyriorum
atque Asianorum, qui post Alexan-
dram duces extiterunt singillatim con-

cesse fuit, pro Arm. ք. ն. praepositive postposi-
tivoque articulis, addere in Lat. nunc tempora,
nunc reges, etc. nisi subaudiatur ex serie ser-
monis nomen ipsum.

1 Ad verb. յայլմէ սկզբանէ, ex alio principio.
quo vult auctor assignare vel novam sectionem,
capitulum nempe, ubi seorsum acturus est de
Graecorum origine, vel fontes, ex quibus Grae-
cam hauserit historiam.

2 Juxta Arm. արգիացիք, արգիացւոց, et
Gr. Ἀργεῖοι, Ἀργεῖαι, debuit exprimi in Lat.
Argii, Argiorum, vel Argaei, Argaeorum. ve-
rum apud Latinos ipsos passim legimus Argivi,
Argivorum; aliquando vero Argi, Argorum, un-
de terra ipsa Argia.

3 Δοικαζω optime resolvitur in Gr. nomen
θαλασσοκράτωρ, sicut etiam δοικαζω in ver-
bum θαλασσοκρατία, quod non semel in Cano-
ne occurrit. Verum cum apud Latinos desideretur
talis compositio, vel invitum dicam, mare ob-
tinere, maris imperium tenere. etc.

4 Quamvis nos Latinorum more ubique ex-
pressimus Thessalia, Thessali, verum in Arm.

nunc scribitur թեսալիա կամ թեսալիա,
թեսալացիք կամ թեսալացիք, nunc թես-
ալիա, թեսալացիք, ob variantem Hellenismi
lectionem Θητταλία, Θητταλοι, vel Θησσαλία,
Θησσαλοι. Eusebins lectionem magis retinere
antecedentem visus est. Ubi obiter notabis, quod
hunc usum vocis Thettalia pro Thessalia, non
advertentes eruditissimi Whistonii in transla-
tione Chorenensis nostri, haesitant, atque vo-
cem occurrentem Lib. 1. cap. 7. p. 21. զթեսա-
լիա, ad Syllabas reddentes Thitaliam, in sub-
iunctis notis ita haec divinant: « Nomen (in-
quiunt) ut arbitramur, corruptum. An ullo
modo ad Graecam vocem θαλατταν referri po-
test, ut adeo oram maritimam interpretemur.
Namque id verborum series et continuatio po-
stulare videtur ». Gratis tamen; namque reipsa
locus citatus postulat vocem Thettaliam, Thes-
salian nimirum, ut vulgò Latini dicunt: sicut
etiam vel ipsi Whistonii alibi feliciter id asse-
quuti sunt, cum L. II. c. 12. p. 107. τοῦ θηττα-
νացւոց rectè reddiderunt Thessalis.

միջէ գրեցից : Օտրոյ հետ՝ զամենեսին իսկ ուրոյն ուրոյն զատ 'ի մի մեանց կարգեցից՝ որք 'յենեայ . որք 'յեւ առնւոյն իղիոնի՝ զատինացւոց Թազաւորեցին , և յետոյ հռոմայեցիք կոչեցան : Եւ յետ նոցա կարգաւ զայնոսիկ՝ որք 'յռոմիղայ , որք զհռոմ քաղաքն շինեցին : Եւ որք 'ի յուլիոս կայսերէ և յաւգոստեայ կարգըստ կարգէ եղեն ինքնաեալք . և զհիպատոսն՝ որք 'ի միջի նոցա կային տարւորք :

Եւ նիւթս 'ի նոցանէ ամենեցունց ժողովեալ անձին՝ 'ի քրոնիկոն ժամանակական կանոնսն փոխեցայց . և առեալ անդուստ 'ի սկզբանէ 'ի նոցանէ՝ որք յիւրաքանչիւր ազգի Թազաւորեցին , զժամանակսն յանցնիւր ուրոյն ուրոյն բաժինս բաժանեցից . և հանդէպ միմեանց կարգեցից ըզթիւս ամսց իւրաքանչիւր ուրուք 'ի նոցանէ . զի դիւրաւ և պատրաստագոյնս 'ի վերայ հասանիցեմք , թէ ո՞րք յոր ժամանակս եղեն . և զքաջութիւնս իւրաքանչիւր Թազաւորութեան՝ որք յամենայն ազգաց պատմին , համառօտիւք 'ի մէջ Թազաւորութեանն կարգեցից :

Եւ այնմ երկրորդում առ յապայ գործ լիցի : Եւ այց առ այժմ 'ի մօտաւոր ճառիս օն առ այսր՝ տեւցուք զառ 'ի քաղղէացւոց զիւրեանց նախնեաց պատմեալ զժամանակագրութիւն :

scribam. Deinde omnes quoque, qui ab Aenea, post captum Ilium, Latinis imperarunt, et postea Romani sunt appellati, singillatim ac distincte ad invicem in ordinem redigam. Post ea vero ex ordine illos, qui a Romulo (originem habuerunt) ¹; quique Romanorum urbem condiderunt. Et qui a Julio Caesare, et Augusto ordine succedentes Imperatores fuerunt ²; nec non Consules, qui annui interea creati sunt.

Atque (demum) materias de his cunctis mihi recolligens, ad Chronicum temporum Canonem ³ me convertam. Ac resumens jam inde ab origine ex iis, qui in qualibet gente regnaverunt, tempora, singulas in partes seorsum dividam; numerum quoque annorum unusquisque ipsorum comparate inter se invicem apponam: ut facile ac expedite assequamur, quo quisque tempore fuerit. Atque singulorum regnorum praeclara gesta, quae apud omnes gentes narrantur, inter ea regna breviter exponam.

Sed illius secundi postea elaboratio accedat ⁴. Interim vero in proximo sermone, agetum quam Chaldaei de suis majoribus referunt, chronographiam perspiciamus.

¹ Pro Romulo ubique Interp. Arm. habet Graeco more *Romylum*, vel potius *Romilum*.

² Cuncta haec integra appositeque digesta occurrent studiosis Lectoribus in praesentis Chronographiae progressu, in Prima scilicet hac Parte, secundum ordinem ab Auctore praescriptum; nisi solummodo ultima sectio, ea videlicet, quae ad successores Julii Caesaris, Consulesque spectat, injuria temporum exciderit: quod

dolendum maxime esset, nisi aliunde facile suppleretur.

³ Քրոնիկոն ժամանակական (vel, ut alibi legimus, ժամանակաւոր). Ex his duabus vocibus, secunda Armena videtur accommodata ab Interprete nostro, ut primam vocem Gr. *Χρονικός* explicet. utraque enim est *temporalis*.

⁴ Secundum vocat *Opus*, Chronicon Canonem, respectu, ut patet, Primi hujus Chrono-

(ԳԼԳՂԻԼՅԻՈՅ.)

(CHALDAEORUM.)

(Սրպէս բարդեայ ժամանակագրէն, 'ի Բաշմաշէպէ աղէքսանդրեայ. և իւսն գրոց բարդեայոց, և իւսն առաջին Բաժանորդի տէրան նոցա :

Quomodo Chaldaei Chronographiam prodant, ex Polyhistore Alexandro: nec non de scriptis Chaldaeorum, primoque ipsorum regno.

Օրաց' բերոսոս յառաջնում միւսնին պատմեաց, և յերկրորդում զԹադաւորսն մի ըստ միոջէ յօրինեալ գրեաց : (Սրպէս նա ասէ, Թէ նաքս նասսարոս կայր 'ի ժամանակին Թադաւոր : Ս) Թադաւորացն անուանա գումարեւ զումարեւ լոկ, բայց ըզգործս ինչ նոցա ոչինչ չշշիւ պատմէ, կամ Թէ չսկսէ իսկ արժանի յիշելոյ, և Թէ անտի Թիւ Թադաւոր :

„Haec Berosus primo volumine enarravit², et secundo singulos reges disponens conscripsit. Prout ille dicit, quod Nabonassar eo tempore rex erat³. Nomina regum colligens, nique colligit tantum, gesta vero nulla accurate refert; vel nec memoratu dignum reputat, ut exinde numerus regum exponeretur: incipitque in hunc modum scribere⁴. Apollo-

(Syncell. apud Scalig.)

Ταῦτα Βηρώσσος ἐν τῇ πρώτῃ φάσκει. ἐν δὲ τῇ δευτέρᾳ τοὺς βασιλεῖς

logici Sermonis; qua ratione et nos plerumque denominavimus *Primam*, et *Secundam* partem: sicut et alii ante nos fecerant cum Scaligero, quamvis ipsi caruerint prima hac parte. Hic ergo obiter animadvertite, hoc ipso Eusebii dicto funditus everti eorum sententiam, qui hoc Chronicon in duas esse partes divisum negabant. ut diximus in Praefat. §. V.

1 Primum hoc caput praesentis operis est, ut et infra nominatur etiam ab auctore. Sed quum nullam habuerit Codex capitulorum divisionem, non sumus ausi, vel in textu, vel in margine designare numeros singulis capitibus congruentes.

2 Initium hujus periochae quodam modo certitur in fragmentis Graecis paulo post adducendis: ut in illo Ταῦτα μὲν ὁ Βηρώσσος ἱστορίσει. et in altero Ταῦτα . . . ἐν τῇ πρώτῃ φάσκει. ἐν δὲ τῇ δευτέρᾳ τοὺς δέκα βασιλεῖς. etc. Interim vero diligenter attendendum, citari hic ab Eusebio Alexandrum Polyhistorem, qui scilicet Polyhistor utitur testimonio Berosi Chaldaei;

idque, ut videtur, duplici modo: nunc Berosi ipsius verba laudans, nunc vero Apollodorum adducens testem: ita tamen, ut clare minime pateat, quae sermonis pars ad illum, quaeque ad hunc pertineat.

3 Cur hoc loco fiat Nabonassari mentio, aut hoc dictum eo tempore ad cuius scriptoris aetatem pertineat, haud facile videtur discerni posse. Nescio an de Nabonassari epocha aliquid hic innuere auctor voluerit, de qua quodammodo agit Scaliger in adnot. Gr. Euseb. p. 407. ubi de Berosi aetate disserit.

4 Eusebiusne de Polyhistore, an ipse Polyhistor de Beroso haec dixerit, *Incipitque*, aliunde probandum est. Audiamus Syncellum, qui haec omnia transcribit ab Eusebio, quamquam sermonis exordium mutaverit, hoc pacto: Πρὸς ταῦτα καὶ Ἀπολλόδορος ὁμοίως τοῦτοις περιεπεμένους, οὕτω λέγει. Ταῦτα μὲν ὁ Βηρώσσος ἱστορίσει. πρῶτον γενέσθαι βασιλείᾳ Ἀλαρόν etc. i. e. ad verb. « Ad haec et Apollodorus pariter

ւորացն կարգիցի . և սկսանի գրել զայս ձե օրինակի . Եւ պողոտորոս աւսէ՝ նախ Թագաւոր կացեալ զաղովրոս , որ 'ի բաբելոնէ իսկ էր քաղաքացի , Թագաւորել նմա շարս . Ժ . բաժանեալ զշար մի 'ի Թիւ երկոց հազարաց և վեցհարիւր ամաց , գրեալ 'ի նորին վերայ և ներս իմն , և սոսս : Եւ եր մի ասէ 'ի ներիցն՝ է վեց հարիւր ամ . և սոս մի 'ի սոսիցն՝ 4 . ամ : Թուեալ զտարիսն զայն պիտիս ըստ առաջնոյ իմն նախնեաց պայմանի : Օրայ ասէ , և ևս յառաջ մատուցեալ՝ մի ըստ միոջէ կարգաւ Թուէ զԹագաւորոս ասորեստա նեայց . Ժ . Թագաւոր՝ յաղովրայ յառաջին Թագաւորէն մինչև ցքսիսու Թրոն . առ որով ասէ լեալ զմեծ և զառաջին ջրհեղեղէն , զորմէ և մոգսէս յիշատակէ : Եւ զժամանակս իշխանութեան Թագաւորացն պիտոցիկ ասէ շարս 2 . և Դ . որ լինին բովանդակ . սխգ . բիւրք ամաց : Եւ գրէ մի ըստ միոջէ այսպէս :

dorus ait primum extitisse regem Alorum, qui (oriundus) ex Babylone erat quidem Chaldaeus . Regnasse vero ipsum saros x. dividens unum Sarum in numerum trium millium et sexcentorum annorum: scribens praeterea et aliquas Neros, Sossosque . Nerus una, inquit, ex neris, sexcentorum annorum est spatium; Sossusque una ex sossis . lx. annorum: hosce annos secundum pristinam quandam antiquorum rationem recensens . Haec dicens, et ulterius progrediens, singulatim ex ordine recenset reges Assyriorum, Reges x. ab Aloro primo rege usque ad Xisuthrum, sub quo magnum et primum diluvium fuisse ait; de quo et Moyses mentionem facit . Tempora vero imperii Regum illorum saros dicit (fuisse) c, et xx. qui efficiunt ~~maxim~~ myriadas annorum . Scribit autem singillatim hoc pacto .

(Syncell. pag. 51.)

πρῶτον γενέσθαι βασιλέα Ἀλῶρον ἐκ Βαβυλῶνος Χαλδαῖον. βασιλεύσαι δὲ σάρους ι'.

istis (prodigiis) fidem facturus, sic ait: Haec quidem Berossus narravit, primum fuisse regem Alorum etc Quod si constat, tum forte legendum erit etiam in Eusebio nostro. Եւ սկսանի գրել զայս ձե օրինակի պողոտորոս . Բերոսոս ասէ՝ նախ Թագաւոր կացեալ . և այլն . Verum ut huic conjecturae, quae supplet Berossi nomen, assentiamur, non adeo urget nos hic Syncellus, cum non ad amussim, sed perfunctorie Eusebium describat.

1 Mendum librarii hao in linea satis perspicuum est; nec licebat, neque fieri poterat, ut in Latinum sermonem refunderetur. patet enim pro զաղովրեալ legendum esse զաղովրոս, ut infra. sicut etiam pro 'ի բաբելոնէ' expedit le-

gi 'ի բաբելոնէ . et pro Թագաւոր, necesse fuit restitui Թագաւորել, vel Թագաւորեալ, opa Gr. fragmenti. Auctoritas vero codicis nostri probat in Gr. lectionem Scaligeri Βασιλέα, et Χαλδαῖον, et contra improbat alteram Goari βασιλίων et Χαλδαίων, cum sua accusatione adversus Scal. in adnot. p. 425. Item militat argumentum contra Goarum, cum in Lat. sua versione omittit nomen Chaldaeorum, » Regum (inquiens) quidem Babylone natorum Alorum primum fuisse narravit Berossus ubi debueret juxta suam lectionem dicere: » Haec quidem Berossus narravit, primum fuisse regem, Alorum ex Babylone Chaldaeorum

Պ՝ վախճանել առէ աղաւթայ՝ Թա
գաւորեաց որդի նորա աղապարոս
շարս . Գ՝ և յետ աղապարայ՝ աղճե-
ղոն ՚ի քաղաքացւոց ՚ի պաւտրիբղոն
քաղաքէ Թագաւորեաց շարս . ԺԳ՝
և յետ աղմեղոնայ՝ ամմէնոնի ՚ի քաղ-
աքացւոց ՚ի պարմիբղոն (՚ի պաւտրի-
բիբղոն քաղաքէ), Թագաւորեալ շարս .
ԺԶ՝ Պ՝ նորա աւուրս երեւեալ գա-
ղան ինչ՝ զոր կոչեն իդովտիոն , ՚ի
կարմիր ծովէ . որոյ՝ մարդկան և ձը-
կան կերպարանք էին . Եւ ըստ նը-
մանէ ամեգաղարեայ ՚ի պաւտրիբղ-
ոն քաղաքէ Թագաւորեալ շարս .
ըԺ՝ Եւ յետ նորա գաւոնեայ լինել
հոսիւի ՚ի պաւտրիբղոն քաղաքէ .
Թագաւորեալ և նմա շարս . ԺԸ՝ Եւ

» Quum, inquit, obüsset Alorus ¹,
regnauit filius ejus Alaparus saros m.
et post Alaparam, Almélon ex Chal-
daeis e civitate Pautibiblon regnavit
saros xiii. Post Almélonem autem
Ammononem ex Chaldaeis de Pauti-
biblon ² civitate (ait) regnasse saros
xii. In diebus ejus apparuit quaedam
bestia e mari rubro (egressa), quam
Idotion vocant, quae hominis et piscis
speciem habebat. Atque post eum A-
megalarum ³ ex Pautibiblon urbe re-
gnasse (tradit) saros xviii. Post hunc
vero, Daonum Pastorem fuisse ex ur-
be Pautibiblon; eum quoque regnas-
se saros x. Sub eo iterum e mari ru-
bro (egressas), quatuor ⁴ belluas

(Syncell. *ibid.*)

(...) καὶ καθεξῆς Ἀλάπαρον, καὶ Ἀμήλωνα τὸν ἐκ Παυτιβίβλων. εἴ-
τα Ἀμμένωνα τὸν Χαλδαῖον, ἐφ' οὗ φησὶ φανῆναι (τὸν μυσάρων
'Ωάννην) τὸν Ἀννήδοτον ἐκ τῆς Ἐρυθραῆς. (ὅπερ Ἀλέξανδρος προ-
λαβὼν εἶρηκε φανῆναι τῷ πρώτῳ ἔτει. οὗτος δὲ μετὰ σάρους μ'.
ὁ δὲ Ἀβιδινὸς τὸν δεύτερον Ἀννήδοτον μετὰ σάρους κς' .) εἴτα Με-
γάλαρον ἐκ Παυτιβίβλων πόλεως. βασιλεῦσαι δὲ αὐτὸν σάρους ιη'.
καὶ μετὰ τοῦτον Δάωνον ποιμένα ἐκ Παυτιβίβλων βασιλεῦσαι σά-
ρους ι'. κατὰ τοῦτον πάλιν φησὶ φανῆναι ἐκ τῆς Ἐρυθραῆς Ἀννήδο-

¹ Cum Syncellus quaedam de suo addat,
quaedam vero praetermittat, propterea in Graeco parenthesis nota clausimus, aut puncta lacunae indicia, aut verba quae nobis Syncelli visa sunt; quamquam Scal. p. 5. cuncta transcripserit ut Eusebiana, sub illa inscriptione per se excogitata, ἐκ τῶν Ἀπολλοδώρου. Verum cuncta haec conferenda sunt cum Abydeno, quem infra auctor noster citabit.

² Eusebius noster ubique firmiter habet hoc nomen Παυτιβίβλων, vel ἐκ Παυτιβίβλων; (praeter librarii errorem in uno loco պարմիբղոն pro պաւտրիբղոն .) Syncelli vero editores et excerptores passim legerunt ἐκ Παντιβίβλων; atque in Lat. expresserunt ex Panti-biblis.

³ Certe hic legebat Interp. noster in Gr. εἴς' Ἀμεγάλαρον; utetiam paulo infra, atque in textu Abydeni repetitur integra vox Ἀμεγάλαρος. verum apud Syncellum nunc εἴτα Μεγάλαρον, nunc Μετάλαρος, vel Μεγάλαρος. mendum satis probat variata lectio. Ἀννήδοτον autem, quod paulo ante de suo intrudit Sync. nescimus an idem sit cum Idiotone in nostra lectione habito: hoc patet, quod Sync. Abydeni verba, quae postea prolaturus est Eusebius, hoc loco intermiscuit.

⁴ Pro quatuor bestiis, quarta apud Sync. bestia corrupte legitur. Scaliger enim habet φανῆναι ... Ἀννήδοτον δ'. τὴν αὐτὴν τοῖς ἀνω ἔχων διάδου-
σιν. Goar autem, φανῆναι ... Ἀννήδοτον τέταρτον τὴν αὐτὴν τοῖς ἀνω ἔχοντα διάδου-
σιν. qui

նովաւ երեւալ միւսանդամ 'ի կար-
միր ծովէ զնոյն օրինակ մարդկան և
ձկան կերպարանս ունել չորից յուշ-
կապարիկ գաղանաց: Եւ ապա իշ-
խել և եղովրամբայ 'ի պաւտրիթ-
ղոն քաղաքէ շարս. ժը: և առ նո-
վաւ երեւալ դարձեալ 'ի կարմիր
ծովէ ալլուա՝ ումեմն՝ նման ձկան և
մարդկան, որում անուն կոչէր ով-
գաղոն: () ասոս ամենեւեւն ասէ

centauros¹ eadem forma, hominis et
piscis speciem habentes, apparuisse.
Ac deinde Edovranchum ex Pauti-
biblon civitate imperium habuisse²
saros xviii. Sub eoque rursum e ma-
ri rubro comparuisse alterum mons-
trum, pisci et homini persimile, cui
nomen Odacon. Istos omnes (centa-
vros) ait, ab Oane brevi verbo (dic-
ta)³ singillatim enarrasse. Et postea

τον δ. τὴν αὐτὴν τοῖς ἄνω ἔχων διὰ θεοῖν, καὶ τὴν ἰχθύος πρὸς
ἀνθρώπους μίξιν. εἶτα ἀρξαι Ἀεδώραχον ἐκ Παυτιβίβλων, καὶ βα-
σιλεῦσαι σάρους ιη'. ἐπὶ τούτου φησὶν ἄλλο φανῆναι ἐκ τῆς Ἐρυ-
θρᾶς θαλάσσης ὁμοίον κατὰ τὴν ἰχθύος πρὸς ἀνθρώπον μίξιν,
ὃ ὄνομα Ὠδάκων. Τούτους οὖν φησὶ πάντας τὰ ὑπὸ Ὠάννου κεφα-
λαιωδῶς ρηθέντα κατὰ μέρος ἐξηγήσασθαι. (περὶ τούτων Ἀβυδι-

etiam ita in Lat. » Quartus Annedotus eadem
cum prioribus forma ... prodit u. quae omnia
corrigena juxta lectionem nostram, quam aliis
oane verbis probavit et ipse Sync; cum paulo an-
te p. 30. D. nominaverit quatuor haec animan-
tia, his verbis Abydeni. δ. διφυῖς γῆν ἐκ θα-
λάσσης ἀνέδρασαν. ὧν τὰ ὀνόματα ταῦτα. Εὐεί-
δωχος, Ἐνείγαμος, Ἐνείβουλος, Ἀνήμειτος. ubi
in Lat. Goari. » Quatuor animantia ... terram e
mari proruperunt u. Haec satis animadverterat
Scal. gratis tamen Auctori, sc. Eusebio vel Apol-
lodoro mendum adscripsit, dicens in adnot. Gr.
Euseb. p. 407. ad 28. « Est hallucinatio. Ait
quartum Annedotum, sive Oannem ex mari ex-
titisse sub Daone Pastore: quum Berosus, ex
quo haec accepit, non quartum, sed quatuor
Annedotos apparuisse dicat, quorum etiam no-
mina ex Beroso prodit u. Viderint eruditissimi
lectores, cui magis conveniat talis hallucinatio
praeter Eusebium.

¹ Apud Armenios յուշկապարիկ. (cujus ety-
mologia erit memoriae aut ingenii circumvasor,) ut substantivum nomen, accipitur pro Sirene,
Centauro, similibusque monstris. hic vero ut ad-
jectivum sumptum, monstruosum potius dixeris.
Verum huc pertinet locus Gregorii nostri, cui
nomen Magister militiae, in epist. ad Principem
Armenium Thornicen Mamiconium Saec. XI.
Չի մի կարծեսցես, թէ 'ի մէջ միւսայի
բնակի մասեւից անեղէնք, կամ անվաւերաւ

կանք. յիշեմ և որ յաւուրն գաւառոյն, այս
իջն յարեգի, չորիցն յուշկապարիկան՝ ունել
զնմանութիւն ձկանն. և դարձեալ ալլուա՝
ձկան՝ զմարդկան և զձկան ունել կերպարանս,
ահագին գաղանի՝ որում անուն էր ովգաղոն:
որպէս պատմէ ապագորսոս. i. ը. Ne autem pu-
tes oblitos nos unquam Divinarum, vel profana-
rum literarum, memorabo (tibi) et monstra,
quae in diebus Daoni, scilicet Jared, feruntur;
quatuor Sirenes similitudinem piscis habentes:
atque item alium piscem, hominis et piscis ha-
buisse formam, bestiam sane horribilem; cui
nomen erat Odacon, ut Apollodorus refert u.

² Accuratus habet lectio Goari ἀρξαι, impe-
rasse; id enim sonat etiam Arm. իշխել, cum
sequenti nomine in accusativo, quam Scaligeri
habentis ἄρξιν, imperavit, cum nomine in no-
minativo. Nunc de nomine ipso agendum, quod
apud omnes diverse profertur: Εὐεδώραχος
Goaro est, tam hic quam in Abydeni textu. et
in serie regum Εὐεδώραχος. Scaligero verò hic
'Αεδώραχος, haud secus ac in serie regum apud
ipsum. in textu tamen Abydeni legit ipse Αεδώ-
ραχος. Noster hic fert Ἐδώραχος, in serie re-
gum Ἐδώραχος. in Abydeno Ἐδώραχος. His
adde Samuelem nostrum qui habet Εὐενδώρα-
χος, vel Ἐνδώραχος.

³ Supplevimus vocem dicta ad normam Gr.
textus apud Sync. cuius verba simpliciter haec
sonant. » Istos verò ait omnes, cuncta ab Oanne

'ի յովանայ համառօտիւք՝ մի ըստ մի
քէ պատմեալ: Եւ ապա իշխել ա-
մենփոխնայ քաղաքացւոյ՝ ի զանբա-
րաց: Թագաւորել և նմա շարս. Ժ:
Եւ ապա իշխել ոտիարտեայ քաղ-
աքացւոյ՝ ի զանբարաց. Թագաւո-
րել և նմա շարս. Ը: Եւ ի վախճա-
նել ոտիարտեայ՝ որդւոյ նորա քսի-
սու Թրոսի Թագաւորել շարս. ԸԺ:
Եւ նովաւ լինել մեծի ջրհեղեղին:
Ս'իանդամայն ամենեքին լինին. Ժ.
Թագաւորք. Ը արք. Ժ և Ժ: Եւ
համարին այսպէս.

τὸς οὐδὲν εἶπεν.) εἶτα ἀρξαι Ἀμέμφινον Χαλδαῖον ἐκ Λαράχων.
βασιλεῦσαι δὲ σάρους ιη. ἐπὶ τούτου τὸν μέγαν κατακλυσμὸν φη-
σὶ γεγενῆσθαι. ὡς γίνεσθαι ὁμοῦ πάντα βασιλεῖς ι. σάρους ρ'...

summatim dicta, singillatim exposuisse «. qua-
si animantia marina, post primum illud mon-
strum Oannen dictum, è mari producta, cuncta
ab Oanne breviter hominibus tradita, singilla-
tim exposuerint. Atque ita supplenda erit Arm.
lectio decurtata. Չոսս ամենեքին առէ՝ զառ. ի
յովանայ համառօտիւք ասացեալս՝ մի ըստ մի քէ
պատմեալ. quod sane Hellenismum redolet. ac
Armeniaco stylo sic explicari potest. Սորա ամենե-
քին (այսինքն դադանքն երեւեալք ի ծովէ) առէ,
զառ. ի յովանայ (առաջնոյ դադանէ) զասաց-
եալսն համառօտիւք, մի ըստ մի քէ պատմեալ
իցեն. Alioquin si retineamus lectionem codicis
nostri, vel nulla exurgit certa sententia, vel no-
vus prodit sensus; quasi quidam scriptor Jova-
nus, vel Oan dictus, haec omnia a Chaldaeis
tradita, summatim et accuratius enarraverit.
Illud verò dictum in Gr. περὶ τούτου vel τούτων
'Αβυδηνός οὐδὲν εἶπεν, sc. de isto vel de his Aby-
denus nihil dixit, Syncelli est additamentum.
sed Abydeni verba suo loco audiantur.

1 Nescio quomodo Codex noster tam hic, quam
in subsequenti serie regum habet ամենփոխնոս,
quum vel Samuel noster cum Gr. legerit in Eu-
sebio-Armeniaco ամենփոխնոս. Item de sequenti
nomine variant lectiones; Scal. ἐκ Λαράχων;
Goar. ἐκ Λαράγγων: noster habuit ἐκ Λαγ-
χάρων. illud vero քաղաքացւոյ, bis in nostro
codicē inventum, sc. Chaldaeorum, lego secun-
dum marginem codicis cum Gr. unius elementi

principem extitisse Amenpsinum¹; Chaldaicum ex Lancharis, ipsumque regnasse saros x. Deinde vero princi-
patum gessisse Otiartem Chaldaicum e Lancharis; et ipsum quoque regnas-
se saros viii. Otiarte vero defuncto, filium ejus Xisuthrum regnasse saros xviii². Sub eo magnum diluvium fac-
tum fuisse «. Simul omnes sunt re-
ges x. sari cxx. Computantur autem hac ratione.³

quam similis mutatione քաղաքացւոյ. Chal-
daeum. verum enim vero etiam apud Gr. unico
charactere differunt haec Χαλδαῖον, et Χαλ-
δαίων; prior tamen lectio hic videtur praefer-
enda.

2 Mancum hic comperitur Scaligeri exemplar,
ubi Goar integrum fert. namque apud Scal.
mendosè post Amempsinum illico occurrit dilu-
vii mentio, ac si sub Amempsino fuerit, prae-
termisissis nominibus Otiartis et Xisuthri. ita ut,
vel typographi oscitatio sit, vel Scaligeri negli-
gentia. Goar ita eum perstringit p. 425. » Hinc
lineas quatuor totas, quibus nonus et decimus
reges exprimuntur, expungit «. Ubi si ultro
expunxisse credat, rem dicit incredibilem.

3 Sequentem regum seriem seu laterculum ex-
ponit Sync. non-juxta Eusebium post praemis-
sa Apollodori, vel Polyhistoris verba, sed multo
antea seorsum ponens p. 14. C. ubi addit de suo,
vel potius ex Africano, pro unoquoque rege, hoc
dictum: Χαλδαίων ἐβασίλευσεν. Chaldaeis re-
gnavit. Eadem eodem modo transcripsit Scali-
ger, appositè tamen praesenti loco mandavit, in-
terjecta tantum de suo hac inscriptione. Κανό-
νιοι τῶν πρώτων Χαλδαίων βασιλείων. sc. » for-
mula, vel laterculum priscorum Chaldaeorum
regum «. Numeri annorum in edit. Goari ex-
presse notantur, δέκα, τρεῖς, etc. Scal. verò ha-
bet per characteres ι. γ'. etc. quo etiam scriben-
di modo magis ad Eusebium nostrum accedit.

Եւրոք. 27. 1, 2. 27. շարիցն ասեն
առնել՝ միգ. բիւրս ամաց. եթէ
շարն՝ ք հազար և վեց հարիւր ամ
նշանակիցէ :

Օ այս բազմամէկն աղէքսանդրի
գիրք պատմեն. և եթէ արդար պատ
մութիւն ինչ որ զմատենէն կարծի
ցէ, և արդարեւ այնչափ բիւրք ա
մաց լեալ իցեն, ապա պարտ է այն
պիտումն և այլոցն ևս որ հանգոյն նո
ցին յայտնի չաւառալիք ՚ի նոյն գիրս
կան՝ հաւատալ : 1, 2. զինչ այն ինչ
իցէ, զոր գրիցէ նոյն բերոսոս անդէն
յառաջնում ՚ի վիպապատումն մա
տենին՝ պատմեցից, և յառաջինսն՝
որ ասացան, յարեցից. զոր ՚ի նմին
իսկ մատենի եհար բազմամէկն : և
թուէ մի ըստ միոջէ այսպէս զսոյն ձև
բանից :

saros efficere ajunt **ΜΥΛΙΜ**. myriadas¹
annorum, si sarus **Μ**. mille et sex
centos annos conficiat.

Haec Polyhistoris Alexandri liber
narrat. Si quis autem veram esse il
lius codicis historiam arbitretur, acsi
profecto tot annorum myriades trans
ierint, consequenter itaque oportet
ret, ut ille aliis quoque similibus re
bus, quas pariter manifeste incredibi
les idem liber continet, fidem adjun
geret. Quid autem illud sit, quod
scripserit Berosus ibidem in primo
historico volumine, enarrabo²; et pri
mis quae jam supra dixi, adjungam, id
quod eodem quippe volumine inseruit
Polyhistor : singillatim enim hac ver
borum forma digerit.

¹ Si semel, aut bis tantum occurreret calcu
lus fabulosus **ΜΥΓ**. 2043. myriadum, poterat di
ci mendum esse librariorum, atque legendum
ΜΥΓ. 43. myriadas. ut aliunde videtur exige
re summa ipsa passim memorata.

² Recolit hic Eusebius Polyhistoris dictum
superius a se citatum, illud scilicet : » Haec Be
rosus primo volumine enarravit, et secundo re
ges ... conscripsit «. Quum itaque inibi solum
laudaverit Berosi auctoritatem penes Polyhisto
rem existentem, quoad ea quae scripsit de regi
bus in secundo libro, atque Lectorum animos
curiositate laborantes (quidnam sit, quod scrip
serit Berosus priori in libro), reliquerit, nunc

aggreditur opus perficere, adjungens supradictis
et ipsa Berosi anteriora verba : quae reipsa pri
mum locum habebant in textu Polyhistoris, ut
patebit ex calce sermonis. Hoc sane consilio Syn
cellus anticipavit istud fragmentum p. 22. postea
verò p. 31. id, quod supra vidimus, collocavit.
omitto catalogum seorsum ab eo praemissum p.
14. At Scaliger, qui alibi promiscue disponit,
quicquid Eusebiani apud Syncellum reputat
fragmenti, impraesentiarum commodè juxta Eu
sebii nostri digestionem collocat p. 5. et 6. te
stimonia nempe Apollodori et Berosi ex Alexan
dro Polyhistore.

Այս անգիրքին անվանաբար պար-
սա-բելան, անբարին 'ի Բաղդադէ տեղի-
սանդրի Էնոյն Բաղդադացոյ Ժառնէնէն :

*De Chaldaica profana ¹ Historia ,
jam inde ex iis quae Polyhistor Alexan-
der dixit de ipso Chaldaeorum volumine.*

Բերոսոս բայ ասէ յառաջնում
բարեդոնական մատենին՝ ինէլ նմա
'ի տիս աղեքսանդրի փրկիպեայ , և
գրէլ զբազմաց մատեանս, որ և 'ի բա-
բելոնի բազում զգուշութեամբ պա-
հէին յերկերիւր և 'ի հինգետասան

» Berosus quidem ² in primo re-
rum Babylonicarum volumine, aetate
se Alexandri Philippi (filii) esse ait,
atque transcripsisse plurimorum vo-
lumina, quae etiam Babylone sum-
ma cura a ducentis et quindecim an-

(Syncell. pag. 22. 23.)

Βηρωσσός ἐν τῇ πρώτῃ τῶν Βαβυλωνιακῶν φησὶ γεῖσθαι αὐτὸν
κατ' Ἀλέξανδρον τὸν Φιλίππου τὴν ἡλικίαν, ἀναγραφὰς δὲ πολλῶν
ἐν Βαβυλῶνι φυλάσσεσθαι μετὰ πολλῆς ἐπιμελείας ἀπὸ ἐτῶν

¹ Անվանաբար, quamvis apprimè sonare
videtur invalidum, sive auctoritate carens, at
supponit ferè respectu historiarum extranearum
pro profano. Ignoramus an Eusebius, ut ali-
bi, παραλειπτέιν hic dixerit, vel (quod quo-
dammodo accedit ad vocem Armenam anavayer)
ἀβίβαιον. id est instabile, inconstans, incertum,
infirmitum. Eadem sanè utitur Arm. voce Samuel
noster, dum citat Eusebium in sua Praefatione
Chronologica. * Արդ անկողիք վարկաբ ասե-
լով զանվաներ պատմութիւնս քաղաքացոյ և
գրեական անուանակոչութիւնս. յորս եթէ
դք կարտասցի, առ ձեռն պատրաստ ունի
գրերս զարմանալոյն Եւսեբիոս, առանց որոյ
և ոչ մէք կարասցուք գրել ॥ » Itaque superva-
caneum arbitrati sumus proferre invalidas Chal-
daeorum historias barbarissimasque nomencla-
turas: quibus si quis indigeat, in promptu ad
manus habet librum mirabilis illius (viri) Eu-
sepii, sine quo neque nos poterimus scribere « .
Ad haec spectare perspicuum est et illud Gre-
gorii nostri cognomento Magistri dictum in Epist.
ad Abrehim. « Nos universa totius mundi volu-
mina perlustrantes, non imperiti invenimur tum
Chaldaeorum invalidae historiae, tum Helleni-
corum, etc « . մէք զամենայն մատեանս որ միայն
գամ աղեքսանդրի ընթերցեալ, ոչ անտեղեկ եմք,
թէ քաղաքացոյն անվանաբար պատմու-
թեան, և եթէ հելլենացոյն ॥ , և այլն : Huc

pertinet et illud Thomae Arzerunii: * Քանի
թէ պէտէ անվաներ 'ի նոցանէ գրեցեալքն ասա-
ցան, ոչ բազում ինչ և առ ճշմարիտն սառե-
րաբանէն ॥ » Quamvis enim invalida eorum scri-
pta vocitata sunt, multa tamen verosimilia um-
braticè protulerunt « .

² Praesens fragmentum Gr. a Syncello lau-
datum quamvis majori ex parte iisdem verbis
cohaereat cum lectione nostra, nihilominus si-
ve ex libroriorum incuria, sive ex diversa ratio-
ne eclogarii, interpretisve, accidit aliquantum
aliter haberi vel obscure in una, alteraque le-
ctione Gr. et Arm. ut patet iis qui inter se con-
ferunt. Verum tamen qui adeat solam Latinam
Goari interpretationem, ne facile credat ita om-
nino haberi in Gr. Syncelli textu: quoniam ple-
rumque Goar magis sensui, quàm verbo adhae-
ret. aliàs verba ipsa Gr. saepe saepius magis ac-
cedunt ad Armeniacam versionem, quàm ad la-
tinam Goari: qui etiam videtur ita sentire, ac
si Syncellus ex ipso Alexandri Polyhistoris li-
bro hoc fragmentum sumserit, atque vellet etiam
Berosum ipsum ab eo lectum fuisse, vix tamen
id dicere ausus est: ait enim in annot. pag. 10.
ad 22. » Alexandri, non Berosi scripta, Au-
ctoris (sc. Syncelli) tempore, quod non huius,
sed illius auctoritate utatur, exstitisse suspicor « .

Sed alteram quoque suspicionem debuit sub-
ire doctissimus Goar, quod nempe nec Berosi,

բիւրուց ամաց . յորում թիւք ժամա-
նակաց , և գիր պատմութեանց զերկ-
նից և զերկրէ և զծովէ և զնախա-
կերտն արարչութենէ , և զթագաւո-
րաց և զնոցուն իրաց և զգործոց
պատմէ : Եւ նախ քան ասէ զբարե-
ղացոց երկիրն հաստատել 'ի վերայ
դիզաթ գետոյ , և արածանւոյ ընդ
մէջ անցանել . և յինքն կեայ վայրե-
նի ցորեան և գարի և ոսպն և ոլոռն
և կնճիթ երկրին բերել . և 'ի խաղս

norum myriadibus ¹ asservabantur :
in quibus temporum ratio (contine-
batur) ², et liber historiarum de cae-
lo, et terra, marique, ac pristina
creatione, de Regibus, ac eorum re-
bus, et gestis referebat. Et primo
quidem (affirmat), inquit, Babylonio-
rum terram jacere super Tigrim flu-
vium, ac Euphratem interfluere ³,
ibi autem frumentum agreste, et hor-
deum et lentem ⁴, et ochron, et

που ὑπὲρ μυριάδων ἰε'. περιεχούσας χρόνον. περιέχειν δὲ τὰς ἀναγρα-
φὰς ἱστορίας περὶ τοῦ οὐρανοῦ, καὶ θαλάσσης, καὶ πρωτογονίας,
καὶ βασιλείων καὶ τῶν κατ' αὐτοὺς πράξεων. Καὶ πρῶτον μὲν τὴν
Βαβυλωνίων γῆν φησὶ κείσθαι ἐπὶ τοῦ Τίγριδος καὶ Ευφράτου πο-
ταμοῦ μέσσην. φύειν δὲ αὐτὴν πυροῦς ἀγρίους καὶ κριθὰς, καὶ

neque Alexandri scripta per se legerit suus au-
ctor Syncellus, vel umquam viderit, sed potius
ex nostro Eusebio omnia transcripsit; nil enim
amplius refert Sync. ex Alexandro, praeter illa
a nostro auctore relata, ut verissime Scal. con-
jecit.

¹ Sync. tantum habet myriadas xv. sed ta-
men corrupta videtur lectio numerica. ita ut vi-
deatur vel pro Syllaba *πεν* legendum *σ'*. sc. *du-*
centi, vel pro *ισ'*. legendum *σις*. sc. cxcv. ne-
que de hoc mirentur lectores, cum Chaldaeo-
rum more immensa annorum millia numeren-
tur. Si enim juxta eos decem soli reges annos
tenuerunt tot et tot myriadum, quid mirum si
dicitur libros historiarum apud eos servari, ul-
tra myriadas annorum cxcv.

² Obscurior videtur sensus praesentis loci in
Arm. ideo praemisimus verbum parenthesis no-
ta interclusum *continebatur*, et pro *պատմէ*,
refert, *narrat*, diximus *referebat*; sicut etiam
paulo ante loco verbi *գրել*, *scribere*, posuimus
transscripsisse. alioquin vix certa eliceretur sen-
tentia. Audire expediat Gr. textum sic ad ver-
bum sonantem. » Scripta multorum in Baby-
lone asservari cum multa diligentia ab annis
supra xv myriadas continentia tempus. Contine-
ri autem in scriptis illis historias de caelo et
mari primaque natali et regibus, atque de re-
bus sub iis actis «. Quinam textus sit magis cor-
ruptus, non facile dixeris.

³ Apud Armenios plerumque Tigris, *դիզաթ*
Teclathes, et Euphrates, *արածանի*, *Arazani*
vocitantur. quibus hic nominibus utitur Interp.
Arm. juxta antiquum usum. idem facit et alter
Interpres Philonis Armeniacus. adeo ut etiam
in verbis sacrae scripturae. Genes. 11. 14. nunc
Tigris, nunc Teclathes, modo Euphrates, po-
tissimum verò Arazani ab ipso usurpetur. Por-
ro praesentem Eusebii locum nos ita legimus in
Arm. ac si in duas una periocha divisa sit par-
tes. primam, *ասէ գրաբեղացոց երկիրն հաս-*
տատել 'ի վերայ դիզաթ գետոյ. secundam ve-
ro, *և արածանւոյ ընդ մէջ անցանել (երկրին*
բարեղացոց). atque hunc sensum in Lat. re-
sudimus. Attamen juxta Sync. legendum esset,
ասէ գրաբեղացոց երկիրն հաստատել ընդ մէջ
դիզաթ գետոյ և արածանւոյ, omisso sequen-
ti verbo *անցանել*. Quod tamen excidisse magis
ex Gr. textu dixeris. Siquidem Gr. lectio ho-
dierna ita fert ad verbum. » Babyloniorum ter-
ram ait jacere supra Tigridis et Euphratis flu-
vii medium «. vel juxta Goari interpretatio-
nem, » Babyloniam terram inter Tigrin et Eu-
phratem fluvios mediam jacere describit. «

⁴ Apud Sync. deest *ասպն*. i. e. *φακός* vel *φακός*,
lens vel *lenticula*. suspicamur et alia interim
verba excidisse. aliter redundaret in Arm. unum
vel alterum ex his *յինքն կեայ*, et *երկրին բե-*
րել pro quibus sub initio modo habetur in Gr.
φύειν δὲ αὐτὴν. Cactera leguminum nomina

և 'ի շամբա գետոյն արմատոց ինչ
զւտելեաց գտանել, որոց անունն կո
չիցին զոնք, ունել արմատոցն զա
րուծիւն գարւոյ հացի: | Ինել անդ
և արմաւ և ինձոր, և այլոց և սազգի
ազգի մրգոց. և ձկանց՝ և հաւուց
վայրենեաց և մօրականաց: | Ինել
և արաբացոց կողմանցն նորա ան
ջրդիս և անպտուղս: | Եւ զէմյանդի
ման արաբացոց աշխարհին՝ լեռ
նայինս և պտղաբերս: | Եւ 'ի բարե
զոնի բազմամբոխս այլազգեաց մարդ
կան բնակեալ 'ի քաղղէացոց աշ

scsamum terram gignere; et in pa
ludibus atque arundinetis fluvii radi
ces ad escam utiles ¹ reperiri, quo
rum nomen Gongga; easque radices
hordeacei panis vim habere. Extare
item inibi palmas ac poma, et reli
quos quoque diversi generis fructus;
nec non pisces, et aves sylvestres,
ac palustres: fuisse autem ejus sane
partes Arabiam versus sitas, aridas
et steriles; oppositas verò Arabiae,
montuosas et feraces ². Et Babylo
ne maximam multitudinem hominum

ὄχρον, καὶ σήσαμον, καὶ τὰς ἐν τοῖς ἔλεσι φουμένας ρίζας ἐσθίε
σθαι. ὀνομάζεσθαι αὐτὰς γόγγους. ἰσοδυναμεῖν δὲ τὰς ρίζας ταύ
τας κριθαῖς. γίνεσθαι δὲ φοίνικας, καὶ μῆλα, καὶ τὰ λοιπὰ ἀκρό
δρυα, καὶ ἰχθύας, καὶ ὄρνεα χερσαῖά τε καὶ λιμναῖα. εἶναι δὲ
αὐτῆς τὰ μὲν κατὰ τὴν Αραβίαν μέρη ἄνυδρα τε καὶ ἄκαρπα. τὰ δὲ
ἀντικείμενα τῇ Αραβίᾳ ὀρεῖνὰ καὶ ἄφορα. ἐν δὲ τῇ Βαβυλῶνι πολὺ

accurate conveniunt inter se. nam վայրենի յը
րեան indicat ἀγρίους πυρούς, և գարի καὶ κρι
θάς, (quamvis Gr. in plur. Arm. in sing.) և
սսպն. (ubi supplendum in Gr. καὶ φακόν). և
աշխարհ. καὶ ὄχρον, vel potius ὄχρον. de cuius
certa significatione haesitant Glossarii, speciem
dicentes esse leguminis, quod genus, cicera,
vel potius ervilia, aut phaselos. etc. unde et
nos Graecam vocem retinimus cum Goaro in
Lat. և կռիթ, καὶ σήσαμον. ubi adverte Lati
nos ex Graecis mutuatos esse illam vocem sesa
mus vel sesamum. quam et plures in Oriente
usurpant, maxime verò Turcae *Susam*,
vocitantes. id quod ab Armeniis litterali
dialecto կռիթ, կռիթն. vel կռիթ (ut in Phi
lonis versione occurrit) nuncupatur, vulgò autem
կռնիթ vel կռնիթ. quo nomine sc. *Gungi*
ütuntur etiam nonnulli alienigenarum; ita ut
dixeris saltem quoad sonum externum accedere
ad eas radices, quas γόγγους Berosus mox no
minabit. Item notabis in sacris litteris, ubi oc
currunt haec nomina leguminum κύαμος καὶ
φακός, in Lat. poni *fabam* et *lentem*. in Arm.
verò աշխարհ և սսպն. ut cernitur II. Reg. XVII.
28. et Ezéch. IV. 9. Quamvis ergo *fabam* certum
leguminum genus indicet, sed tamen tam Gr.

κύαμος, quàm Arm. աշխարհ, sunt nomina magis
generalia. sicut etiam ὄχρος. de quo jam dictum.
Cavendum denique, ne Armeniaca haec vocabula
olorn, et *osbn*, pro familiaritate vocum eadem
existimentur cum Gr. ὀλύρα, et ὀσπριον. nam
ὀλύρα, i. e. *siligo*, Armeniis est հալար. et ὀ
σπριον, i. e. *legumen*, աշխարհ, vel բնակչի. da
tur etiam ὀσπρος, sive ὀσπρον, quod *pisum*, vel
legumen exprimitur.

¹ Satis accurate legit Scal. in Gr. φουμένας
ρίζας ἐσθίεσθαι. id est iisdem verbis, *enascen
tes radices comedi*, vel *comedendas esse*. quod
propius accedit ad nostram lectionem. At Goar
nimis corruptè legit ἐσθίεσθον, adeoque haesi
tans de incerta utique voce, ita vertit „ac in
paludibus esthiesthon radices enasci u. quasi
vero vox ea, si non paludem, certum radicis ge
nus significarit sibi ignotum, seu proprium ejus
dem radicis nomen fuerit *esthiesthon*. sed fru
stra. cum id nomen mox occurrat, ipso Goaro
interpretante, „hasque gongas vocari u.

² *Φωμφορ* id sonat, quod Lat. *fructifer*,
vel *ferax*. et Gr. εὐφορος. feliciter ergo legit
Goar εὐφορα. ubi Scal. male legit ἄφορα, id est
ex adversò *sterilis*, non *ferax*.

խարհին. և կեալ նոցա անառակու
թեամբ իբրեւ զանասունս և զգա
զանս :

Եւ յառաջնումն ամին յայտնել
'ի հարմիր ծովէ անդէն իսկ 'ի մէջ
սահմանացն բարեղացեոց ահագին
ինչ գազանի, որոյ անուն կոչիցի
ովան. որպէս և ապողորհորս պատ
մէ 'ի մատենին, թէ ամենայն մար
մին ձկան էր, և ընդ գլխով ձկանն
այլ գլուխ առ նմին պատշաճեալ. և
'ի տառնն ոտք իբրեւ զմարդոյ. և
բարբառ ըստ մարդկան բարբառոյ.

alienigenarum (degere) Chaldaeam
regionem incolentium, eosque bruto-
rum ac ferarum more turpiter vitam
ducere.

Primo autem anno e mari rubro
inibi quidem intra fines Babyloniæ
terribilem quandam apparuisse fe-
ram¹, cui nomen Oan; quemad-
modum et Apollodorus in volumi-
ne enarrat: (quippe) quod totum
corpus piscis erat, et infra piscis ca-
put, aliud caput juxta illud accom-
modatum², et in cauda pedes tam-
quam hominis, et vox secundum vo-

πληθος ἀνθρώπων γενέσθαι ἀλλοεθνῶν κατοικησάντων τὴν Χαλδαίαν.
ζῆν δὲ αὐτοὺς ἀτάκτως, ὥσπερ τὰ θηρία.

Ἐν δὲ τῷ πρώτῳ ἐνιαυτῷ φανῆναι ἐκ τῆς Εὐφράτης θαλάσσης
κατὰ τὸν ὁμοιοῦντα τόπον τῇ Βαβυλωνίᾳ ζῶν ἄφρενον ὀνόματι
Ὡάνην, καθὼς καὶ Ἀπολλόδωρος ἰστορήσεν, τὸ μὲν ἄλλο σῶμα
ἔχων ἰχθύος. ὑπὸ δὲ τὴν κεφαλὴν παραπεφυκυῖαν ἄλλην κεφαλὴν
ὑποκάτω τῆς τοῦ ἰχθύος κεφαλῆς, καὶ πόδας ὁμοίως ἀνθρώπου, πα-

¹ Τὸ Ζῶον Interp. noster reddit passim քա-
շան. i. e. fera, bestia, bellua. quamvis enim Gr.
sonat կենդանի, sc. animans, vel animal. quo-
niam verò animantia hic memorata ad ferarum
vel majorum bestiarum speciem accedant, ita
placuit Interpreti exprimere: quod et nos fide-
liter servavimus.

² Photius Biblioth. CCLXXIX. p. 1594.
haec ex Helladio Grammatico excerpit. (ubi
Ὡη, pro Ὡάνη legitur). Ὅτι μυθολογίᾳ ἀν-
δρα τινά, ὀνομασμένον Ὡην, τῆς εὐφράτης θα-
λάσσης ἀνελθεῖν, τὰλλα μὲν τῶν μελῶν, ἰχ-
θύος ἔχοντα, κεφαλὴν δὲ καὶ πόδας καὶ χεῖρας
ἀνδρός, καὶ καταδείξαι τὴν τε ἀστρονομίαν,
καὶ τὰ γράμματα. οἱ δὲ αὐτόν ἐκ τοῦ πρω-
τογόνου πεφηκέναι λέγουσιν Ὡου, καὶ μαρτυ-
ρεῖν τοῦτομα. ἀνθρώπον δὲ ὄντα τὰ πάντα, ἰχ-
θύν δόξαι, διότι περ ἡμφίστο κητώδη δοράν.
ubi Lat. interp. Schotti sic fert. "Narrat vi-
rum quendam nomine Oen in rubro mari vi-
sum, habentem caetera membra piscis, caput
et pedes et manus hominis, et ostendisse As-
tronomiam, et literas. Quidam dicunt illum na-

tum esse è primo parente Ὡου, et testari no-
men, hominem autem omnino esse, piscem vero
videri, quod piseis pelle indueretur u. Recolit
locum Photii Scaliger quoque. p. 407. et sub-
dit. "Εὐάνην vocat Hygenus fabula CCLXXIV.
Daedalus Eupalami filius Deorum simulacra pri-
mus fecit. Euahanes, qui in Chaldaea de mari
exiisse dicitur, astrologiam interpretatus est.
Idem dicit, quod Helladius, de mari in Chab-
daea extitisse, et Astrologiam docuisse, sed apud
Hygenum male editum est Euahdnes u. Huic at-
tinet Gregorii Magistri Armeniaci dictum in
epist. ad Abrehim. * և իջ յովանոյն ձկան, որ
սկսեալ և անոսին (հաւատարի զիցին մի առաւ-
պէլը) || " Neque Joannis piscis, ut apud Bero-
sum (valeat apud nos fabula) u. Atque in Epist.
xii. ad Thornicium Mamiconium. * և համ
զովման (այսինքն զովանոյն), որ 'ի հարմիր
ծովէ առաւ և կէալ՝ մատենագրէր պատ
(թուի՝ մատ) առ բարեղան", Sive ut Oane,
qui è mari rubro prodians literas exercebat jux-
ta Babylonem u. Apollodori verò locum con-
sule paulo supra apud Eusebium nostrum.

որոյ պատկերն և ցայտմ' գրեալ պա-
հի: Եւ գաղտնիս այնմիկ ասէ ցե-
րեկ ընդ մարդկան շրջել, և 'ի կե-
րակուր ինչ ամենեւին չհպել. և ու-
սուցանել մարդկան դպրութիւնս,
և զպէսպէս հանգամանս արուես-
տից. զձեռքաբաց, և զմեհենաց
պատշաճութիւնս, և զօրինաց խե-
լամութիւնս. և սահմանաց և բաժ-
նից պայմանս ուսուցանել. և զսեր-
մանց և զպտղաց ժողովս ցուցանել.
և ամենեւին իսկ՝ որ ինչ 'ի դէպ ըն-
տանութեան կենաց իցէ աշխարհի,
աւանդել մարդկան. և յայնմ ժա-
մանակէ հետէ այլ ումեք ինչ աւելի
չգտանել: Եւ 'ի մտանել արեգա-
կանն՝ ովանս գաղանի միւսանգամ
անդրէն 'ի ծով միւել, և զցայտ 'ի
համառարած ծովուն զէտեղել. և
այնպէս երկեկից իմն կեանս կեալ:

cem hominum; cuius etiamnum ho-
die depicta imago servatur. Et fe-
ram illam, ait, interdum cum homi-
nibus versari, nullum tamen prorsus
cibum sumere; atque homines edoce-
re litteraturam, ac diversa artium
experimenta, urbium formas, tem-
plorumque dispositiones, et legum pe-
ritiam, ac finium portionumque con-
ditiones edocere, seminum fructuum-
que collectionem indicare; et sum-
matim, quidquid familiaritati vitae
conveniens in mundo est, hominibus
tradidisse. Et ab eo tempore nihil
amplius ab aliquo quid inventum¹.
At sole occidente Oannem feram re-
tro se in mari mergere, nocteque in
pelago commorari², atque ita am-
phibii more vitam ducere. Postea
verò alias quoque feras ei³ simi-

ραπεφυκότας δὲ ἐκ τῆς οὐρα̃ς τοῦ ἰχθύος, εἶναι δὲ αὐτῷ φωνῇ
ἀνθρώπου. τὴν δὲ εἰκόνα αὐτοῦ ἔτι καὶ νῦν διαφυλάσσεισθαι. τοῦτο δὲ
φησι τὸ ζῶον τὴν μὲν ἡμέραν διατρίβειν μετὰ τῶν ἀνθρώπων οὐδε-
μίαν τροφήν προσφερόμενον, παραδίδόναι τε τοῖς ἀνθρώποις γραμ-
μάτων καὶ μαθημάτων καὶ τεχνῶν παντοδαπῶν ἐμπειρίαν. Καὶ πό-
λεων συνοικισμοὺς, καὶ ἱερῶν ἰδρύσεις, καὶ νόμων εἰσπηγήσεις, καὶ
γεωμετρίαν διδάσκειν, καὶ σπέρματα, καὶ καρπῶν συναγωγὰς ὑπο-
δεικνῦναι. Καὶ συνόλως πάντα τὰ πρὸς ἡμέρωσιν ἀνήκοντα τοῦ βίου
παραδίδόναι τοῖς ἀνθρώποις. ἀπὸ δὲ τοῦ χρόνου ἐκείνου οὐδὲν ἄλλο
περισσὸν εὔρεσθῆναι. τοῦ δὲ ἡλίου δύαντος, τὸ ζῶον τουτοῖ (Ὡάννην)
δύναι πάλιν εἰς τὴν θάλασσαν, καὶ τὰς νύκτας ἐν τῷ πελάγει διατρί-
βειν.

1 Egregiè edidit Arm. Interp. illud Gr. ἀπὸ
δὲ τοῦ χρόνου ἐκείνου οὐδὲν ἄλλο περισσὸν εὔ-
ρεσθῆναι: quod iisdem verbis sic est. » Ex hoc au-
tem tempore nihil aliud amplius inventum fuisse
». Quo assignatur secundum Chaldaeorum
sententiam, omnium artium Oannem ipsum au-
ctorem extitisse, quasi post ejus aetatem nihil
novi ulterius a quopiam repertum sit. At Goar
omnino aliter sensit de Gr. textu, quasi dictum
fuerit, de hinc non ulterius inventus est ipse
Oannes: vertit enim in Lat. » Ab eo tempore ni-
hil praeter haec de illo auditum ». Sed quis cernat

hanc sententiam in Gr. ubi nec *de illo*, nec *au-
ditum* ullo modo concipitur: adde quod sequens
iterum periocha hunc sensum destruit.

2 Interpres noster ut pro θάλασσα adhibet
ծով, sc. mare, ita pro πελάγει inserit համառարած
բով, i. e. vastissimum mare: quam diffe-
rentiam diligenter observat in toto cursu suae
interpretationis; et quidem optimè: nam Πέλαγος
proprie indicat profundum maris locum. Goar
nunc *sub aquis* dixit, nunc alio modo explicat.

3 Correctius legit Scal. τοῦτο in singulari,
ita enim habet et codex noster, τούτο: Goar men-

Եւ յետոյ և այլոց գազանաց նմա-
նեաց նմին յայտնել. զորոց 'ի Թա-
գաւորաց մատենին ասէ յայտ առ-
նել. և զյովանայն ասէ՝ զարարածոց
և զառաքինութեանց գրել, և տալ
խօսս և ճարտարութիւն մարդկան :

Եւր ասէ երբեմն, մինչ ընդ բնաւ
խաւար և ջուր էր. և էին անդ այլ
ինչ գազանք, յորոց կէսքն ինքնա-
ծինք էին, և կերպարանս կենդանա-
ծինս ունեւ, և մարդիկ երկթևեանս
ծնանել. և զայլս չորեքթևեան և
երկդիմիս. և մարմին մի, և գլուխ
երկուս, կանացիս և առնիս. և եր-
կուս բնութիւնս՝ արուականս և ի-
գականս : Եւ այլ մարդիկ՝ որոց
բարձք այծից, և եղջիւրք 'ի գլուխ.
և այլս ձիոտունս. և այլոց՝ յետոյ
կուսէ ձիոց կերպարանք, և առաջոյ՝
մարդկան. որ զձիացլուց յուշկապա-
րիկ կերպարանս ունիցին : Նշանել

les apparuisse, de quibus in volumine
regum ait declaratum fuisse. Oau-
nem autem dicit de rebus creatis et
virtutibus scripsisse, hominibusque
sermonem atque artes dedisse «.

» (Tempus) olim fuisse, inquit,
quo cuncta tenebrae et aqua erant;
et ibidem alieni generis erant ferae,
quarum aliquae per sese natae erant¹,
et formam viviparam praeseferebant:
homines vero binis alis nasci; alios au-
tem quatuor alis, ac gemino vultu; et
corpus unum (habuisse), duo vero ca-
pita, femineum et virile; duas quo-
que naturas², masculinam ac mulie-
brem. Alios etiam homines caprina
habentes crura, et in capite cornua;
alios autem equinis pedibus; quibus-
dam autem parte posteriori equorum
figura, anteriori vero hominum; quos-

ταῖς θάλασσαις. εἶναι γὰρ αὐτὸν ἀμφίβιον. ὕστερον δὲ φανῆναι καὶ ἕτερα
ζῶα ὅμοια τούτῳ, περὶ ὧν ἐν τῇ τῶν Βασιλέων ἀναγραφῇ φησὶ δη-
λώσειν. τὸν δὲ Ωάννην περὶ γενεᾶς καὶ πολιτείας γράψαι, καὶ πα-
ραδοῦναι τὸν δὲ τὸν λόγον τοῖς ἀνθρώποις.

Γενέσθαι φησι χρόνον, ἐν ᾧ τὸ πᾶν σκότος καὶ ὕδωρ εἶναι, καὶ
ἐν τούτοις ζῶα τερατώδη, καὶ διφυεῖς τὰς ιδέας ἔχοντα ζωογο-
νεῖσθαι. ἀνθρώπους γὰρ διπτέρους γεννηθῆναι, ἐνίους δὲ καὶ τε-
τραπτέρους, καὶ διπροσώπους, καὶ σῶμα μὲν ἔχοντας ἔν, κεφα-
λὰς δὲ δύο, ἀνδρείαν τε καὶ γυναικεῖαν. καὶ αἰδοῖατε δισσοῦ, ἄρρεν
καὶ θῆλυ, καὶ ἑτέρους ἀνθρώπους τοὺς μὲν αἰγῶν σκέλη καὶ κέ-
ρατα ἔχοντας, τοὺς δὲ ἵππόποδας. τοὺς δὲ τὰ ὀπίσω μὲν μέρη

dosè τούτων. in plur. sed in Lat. optime expres-
sit, reddens huic.

¹ Scal. legit. διφυεῖς, id est ancipitis natu-
rae, vel duplicem habentes naturam. quod vix
cohaeret. Goar, εἰδιφυεῖς, tamquam composi-
tum ex εἶδος, sc. species, forma. quo admissio ta-
lem aggressus est exornare translationem. « Et
sub variis naturae speciebus et formis visu mi-
randis vitam ac lucem accepisse ». At noster
Interp. videtur legisse εἰδιφυεῖς, quasi ex pro-

pria natura habens vim se ipsum generandi. vel
saltem εἰδιφυεῖς eo sensu accepisse. Ut ut sit,
valde aliena cernitur Goari lata paraphrasis
quoad Gr. textum, qui rem paucis verbis com-
plectitur, haud secus ac Arm.

² Summa industria ob verecundiam, ac ma-
gis ob proprietatem linguae Interp. noster, բնու-
թիւն, sc. naturas reddidit, ubi Gr. habet αἰ-
δοῖα, pudenda.

և ցուլս մարդագլուխս, և շունս չորեքմարմինս, որոց ձեռքն իբրեւ ըզձկանց տառնս յետոյ կուսէ 'ի գաւազանց արձակիցին. և ձիս չնագլուխս. և մարդիկ, և այլ ևս գազանս ձիագլուխս և մարդապոկերս, և տանաւորս իբրեւ զձկունս. և այլ ևս ազգի ազգի գազանս վիշապակերպս. և ձկունս յուշկապորիկս, և սողունս և օձս, և պէսպէս երէս բազումս զարմանալիս՝ այլակերպս 'ի միմեանց. որոց զպատկերս 'ի մեհեմիս բեղայ մի ըստ միոջէ նկարեալ պահէին: Եւ իշխել տմենեցուն նա զհնոջ միում, որում անուն կոչիցի մարկայէ, որ քաղէեցերէն Թաղաթայ անուանի. և յունարէն Թարգմանի Թալադդայ, որ է ծով:

que Hippocentaurorum (Sirenum)¹ formam habuisse. Tauros etiam humano capite nasci, canesque quatuor habentes corpora, quorum caudae, caudarum ad instar piscium², posteriore parte e femine prodirent. Item equos canino capite; hominesque, et alias belluas equino capite, et ad hominis imaginem³, et more piscium cauda preditas; et alias quoque diverso genere belluas draconum specie; pisces etiam Sirenes, et reptilia serpentesque, ac varias bestias mirabiles plurimas, forma inter se dissimiles; quorum imagines in Beli templo singulatim pictas servabant. Illis autem omnibus mulierem quamdam, cui nomen Marcaja⁴, imperitavisse; quae

ἵππων, τὰ δὲ ἔμπροσθεν ἀνθρώπων, ὅς ἱπποκενταύρους τὴν ἰδέαν εἶναι. ζωογονεῖν δὲ καὶ ταύρους ἀνθρώπων κεφαλὰς ἔχοντας; καὶ κύνας τετρασωμάτων, οὐράς ἰχθύος ἐκ τῶν ὀπισθε μερῶν ἔχοντας, καὶ ἵππους κυνοκεφάλους, καὶ ἀνθρώπους καὶ ἑτέρα ζῶα κεφαλὰς μὲν καὶ σώματα ἵππων ἔχοντα, οὐράς δὲ ἰχθύων, καὶ ἄλλα ζῶα παντοδαπῶν θηρίων μορφὴν ἔχοντα. πρὸς δὲ τούτοις ἰχθύας καὶ ἔρπετά, καὶ ὄφεις καὶ ἄλλα ζῶα πλείονα θαυμαστά; καὶ παρηλλαχμένα τὰς ὀφείας ἀλλήλων ἔχοντα. ὧν καὶ τὰς εἰκόνας ἐν τῷ τοῦ Βήλου ναῷ ἀνακεῖσθαι. ἄρχειν δὲ τούτων πάντων γυναικα, ἣ ὄνομα Ομόρκα. εἶναι δὲ τοῦτο χαλδαῖστὶ μὲν Θαλάτθ, ἐλληνιστὶ δὲ μεθερμηνείεσθαι Θάλασσα, (κατὰ δὲ ἰσό-

1 Jam supra monuimus vocem յուշկապորիկ pro Centauro et Sirene acque sumi, quae fere adjectivo modo sumitur in his locis. ita ut pro Sirene, formam Sirenica, vel portentosa lege-re possis. Quod si Gr. textum consulas, nil re-perias praeter hippocentauros. Sicut etiam paulo inferius, ubi Arm. habet ձկունս յուշկապորիկս, pisces sirenicos, vel portentosos, Gr. tantum fert ἰχθύας, pisces.

2 Scal. nobiscum inserit punctum ante οὐράς. Goar autem male, postposito puncto. quo ductus sic reddit. » canes caudis quadricorporos «. quod absurdum. Pariter pro ἰχθύος in genit. sing. ut Scal. legit, Goar vitiose fert ἰχθύας, in accus.

plur. quod omnino discrepat ab Eusebio nostro.

3 Syncellus juxta geminos sui editores sic habet. κεφαλὰς μὲν καὶ σώματα ἵππων ἔχοντα. sc. capita quidem et corpora equorum habentia. quod in Arm. reddendum esset, ձիագլուխս և մարդապոկերս. Verum tamen cum verterit noster Interp. ձիագլուխս և մարդապոկերս, illico patet eum legisse in autographo, κεφαλὰς μὲν ἵππων, καὶ σώματα (vel potius εἰκόνας) τῶν ἀνθρώπων ἔχοντα. correctius nempe. namque satis apparet ex serie verborum aliquid humanae figurae iis monstris inesse.

4 Scal. Ομόρκα. Goar, Ομορῶκα legunt. No-

Իշւ մինչեւ աջն ամենայն յարու-
ցեալ կայցէ միախուռն յարձակեալ
'ի վերայ՝ բէզայ, հերձու զկինն ընդ
փջ, զկէսն առնել երկիր, և զկէսն
երկինս. և զայլ ևս գաղանսն որ 'ի
նմա էին՝ սատակեալ: Իշւ առաջաւ
իմն առէ այլ ընդ այլոյ բարոյախօսեալ
զայնպիսի բնութեանց, թէ մինչ-
դեռ խոնաւ և ջուր էր ընդ բնաւ,
և գաղանք միայն էին 'ի նմա, զիցն
այնմիկ հատանել զիւր գլուխ. և
զարիւնն՝ որ իջանիցէ 'ի նմանէ, առ-
նուլ այլոց զից, զանգանել ընդ հող,
և ստեղծանել մարդիկ. վասն որոյ
իմաստունս իսկ լինին, և դիւցա-
զանց մտացն հաղորդել:

Chaldaioe Thaladtha vocatur, Graece autem dicitur Thalatta, quae vox mare significat¹. His autem omnibus gregatim stantibus, interim invadens Belus², mediam mulierem dissecat: dimidiam ejus partem effecisse terram, et dimidiam caelum; atque reliquas feras, quae in ipsa erant, perdidisse. Porro allegorice ac diverso modo physiologiam ait prolatam de ejusmodi naturis, quod dum adhuc per universonum humor et aqua esset, ac beluae tantummodo in eo essent, Deum illum (scilicet Belum) suum sibi caput amputasse³, et sanguinem ab eo defluentem alios Deos accepisse, atque humo coagmentasse⁴, hominesque creasse: proindeque sapientes fieri, ac divinae mentis participes.

Ληφον σελήνη). οὕτω δὲ τῶν ὅλων συνεστηκότων, ἐπαρελθόντα Βῆλον σχίσαι τὴν γυναῖκα μέσην, καὶ τὸ μὲν ἡμισυ αὐτῆς ποιῆσαι γῆν, τὸ δὲ ἄλλο ἡμισυ οὐρανὸν, καὶ τὰ ἐν αὐτῇ ζῶα ἀφανίσαι. ἀλληγορικῶς δὲ φησι τοῦτο πεφυσιολογηῆσθαι. ὕγρου γὰρ ὅτιος τοῦ παντός, καὶ ζώων ἐν αὐτῷ γεγενημένων, τούτον τὸν θεὸν ἀφελεῖν τὴν ἑαυτοῦ κεφαλὴν, καὶ τὸ ρυὲν αἷμα τοὺς ἄλλους θεοὺς φεράσαι τῇ γῇ, καὶ διαπλάσαι τοὺς ἀνθρώπους. διὸ νοερούς τε εἶναι, καὶ φρονήσεως θείας μετέχειν.

ster Interp. habuit Μαρκία, quod aliquo modo pertinet ad vocem Lat. Mare.

¹ Թալադդայ, Thalatta, probat Atticam prolationem Θάλαττα. cujus loco Syncellus vulgari loquendi usu reposuit Θάλασσα. Illud verò *οὕτω* sc. quod est mare, Interpretis est declaratio. Ubi apud Sync. redundat haec periocha, κατὰ δὲ ἰσόληφον σελήνη. quod videtur a Syncello insertum; de quo diverse altercantur Scal. et Goar in suis annotationibus.

² Non ita feliciter τὸν ἐπαρελθόντα reddit Goar. redeuntem, ut noster Interp. appositè յարձակեալ 'ի վերայ. invadens, supervadens, quod ad rem facit. Nec aptius sunt anteriora a Goaro reddita sic. *His ista constituis*: neque sequentia illa, ac inde necem animalibus illatam, etc.

³ Emendatius legit Goar σούτον τὸν Θεόν.

ubi Scal. mendose τούτων. Ceterum ut vides, Arm. lectio omnino cohaeret cum Gr. ἀφελεῖν τὴν ἑαυτοῦ κεφαλὴν, quod ad verbum sonat, sustulisse suimetipsius caput. ac Goar, industria, nescio qua, maluit novam hanc inde elicere sententiam, caput mulieris sustulit: forte indignum putavit Belo, imo fieri nullo modo posse putavit, sponte Belum sibi amputare caput, ac reviviscere. Sed tamen velit nolit, id somniant Chaldaei, quod iterum occurrit paulo inferius. aliter, nulla in Gr. mulieris mentio sub voce ἑαυτοῦ, cum id nunquam ad tertiam spectet personam, sed ad primam. id satis noverat Goar, sed ipse vult legi αὐτῆς, quod in margine adnotavit.

⁴ Pro τὸ ρυὲν αἷμα, Goar legit τὸ ρυὲν σῶμα, crasso librarii errore, quo caret Scal. Sed

Եւ զբէղայն ասեն՝ որ յունարէն գիտութարգմանի, և հայերէն արամազ, Թէ ընդ մէջ կտրեաց զիսւս և արն, և զատանիլ ՚ի միմեանց զերկինս և զերկիր, և յարդարել յօրինել զաշխարհ. և զաշխարհ ոչ ժուլ ժել լուսոյ զօրութեան, և սաստկել: Տեսանել բէղայ աշխարհ ինչ անապատ և պտղաբեր. հրաման ալ միտմ ՚ի դիցն՝ յարեանէն որ ՚ի հատեալ դիւտն իւրմէ իջանիցէ, զանգանել ընդ հող, և ստեղծանել մարդիկ, և ալ անասունս և գազանս, որ կարիցեն այսմ օղոյ ժոյժունել. հաստատել բէղայ զաստեղ

De Belo autem, quem Graeci Δεός interpretantur¹, Armenii vero Aramazd, (illum) dicunt tenebras per medium divisisse, atque adeo caelum et terram invicem secrevisse, ac mundum ordine composuisse; belluas vero lucis vim haud sustinentes, periisse. Belum autem, cum desertam quamdam regionem ac feracem vidisset, deorum cuipiam praecepisse, ut sanguine, qui stillabat ex praesepto suo capite, humum inficeret, hominesque crearet, alias quoque bestias ac feras, quae hunc aerem sustinere possent. Belum quoque astra et solem lunamque, ac

Τὸν δὲ Βῆλον, ὃν Δία μεθερμηνεύουσι, μέσον τεμόντα τὸ σκότος, χωρίσαι γῆν καὶ οὐρανὸν ἀπ' ἀλλήλων, καὶ διατάξαι τὸν κόσμον. Τὰ δὲ ζῶα οὐκ ἐνεγκόντα τὴν τοῦ φωτὸς δύναμιν φθαρῆναι. ἰδόντα δὲ τὸν Βῆλον χάραν ἔρημον καὶ καρποφόρον, κελεύσαι ἐν τῶν θεῶν τὴν κεφαλὴν ἀφελόντι ἑαυτῷ τῷ ἀπορρύεντι αἵματι φράσαι τὴν γῆν, καὶ διαπλάσαι ἀνθρώπους καὶ θηρία τὰ δυνάμενα τὸν ἀέρα φέρειν. ἀποτελέσαι δὲ τὸν Βῆλον καὶ ἄστρα καὶ

quum satis nosset Goar vocem *բուն* magis fluidis rebus convenire, mutat significationem, ac ita reddit. « corpus in terram delapsum ». Debebat tamen considerare sequentia, « alii Dii terrae commiscuerunt ». id enim sanguinis est, non corporis. ut infra repetitur, et ab ipso Goaro feliciter redditur. « stillanti ex se sanguini terram admiscere ». Miror quod omiserit Goar assignare aut in marg. aut in not. veram Scaligeri lectionem; cum alibi alia vel minutissima vix praetermittat.

¹ Voluit hic Interp. Arm. primum Armeniacis characteribus exprimere nomen Jovis apud Graecos usitatum, hoc pacto *դիոս*. Dios. quod ipsis in nominat. est *Ζεύς*, vel *Δεύς*, *Ζης*, vel *Δίς*, etc. in genit. verò *Διός*, vel *Ζηός*. postea adjecit et alterum nomen *Aramazd*, Jovi a Majoribus Armeniorum attributum; quod Latinis est Juppiter. Quod autem Belus ipse hic sit numen profanum ab omnibus nationibus diverse vocitatum, asserit cum Eusebio et Joannes noster Patriarcha cognomento Philosophus, ita disserens

in sermone contra Paulicianos. « Ըստ պատմորիկա կի (ասե) քաղաքացւոցն տեսեալ զաիտանեանն զայն զիջարի և աշխարհ ... զգերաճարձեալն մարմնոյն արամազդութեամբ՝ Խծօրէն իմն պատուով պատուեցին. և սորա խաւար շարապալ, առութեանն զբոլոր տիեզերս ընդ իւրե կաշեալ կուրացոյց, ըստ իւրաքանչիւր լեզուաց ալ լաձեկելով զնորա զանուն. քուլացիք՝ Ներսէժիկեղով, բարեգացիք՝ բէկ, փղտացիք՝ բաւաղ, եղիկեացիք՝ դիոս, պարսիկք՝ որմազդ, հայք՝ արամազդ. ||: hoc est. « Eodem modo Chaldaei videntes Titanium illum gigantem et procerum ob excellentem corporis formam divino honore eum affecerunt. Istius autem tenebrae nefandi cultus universum orbem terrarum subactum obcaecarunt, juxta unamquamque linguam nomine ejus diverse usurpato. Chusenses Nebrothen (id est Nemrod) appellantes, Babylonii Belum, Philistaei Baal, Elleni (sc. Graeci) Zeus, Persae Ormizd, Armenii Aramazd ». adde Latinos, Jovem nuncupantes.

և զարեգակն և զլուսին, և զհինգ
աստեղսն պատրանաց: Օչյս՝ ըստ
բազմավիպին, բերոսոս յառաջնում
մատենին պատմէ: Եւ այց յերկրոր-
դումն զԹագաւորսն մի ըստ միոջէ
նոյն դրէ, և զԺամանակ զտասն Թա-
գաւորացն՝ զորմէ յառաջագոյն ասու-
ցաք, աւերի քան ՚ի խ. բիւրս ամաց
ձգէ:

Իսկ արդ՝ եթէ արդար խօսել
ինչ որ զբազդէացոցն կարծիցէ, որ
զայնչափ Թիւ ամաց գրեցին, ապա
յիրաւի իցէ՝ նոցա և այլոց պատիր
պատմութեանցն հաւատալ: Իսկ
Թէ այս անցանէ զանցանէ ըստ բը-
նուԹիւն, և ամենեկն իսկ անվաւե-
րակն է. Թէպէտև այլազգ ինչ ի
մանայցի: Իսկ եթէ զայս պոսպէս
որ համարիցի, զսորին հետ դայ՝ և

quinque stellas errantes՝ condidisse «
Haec, teste Polyhistore, Berosus in
primo libro prodit՝. Secundo vera
(libro) Reges singulatim ipse de-
scribit; et tempus decem regum, de
quo supra diximus, supra xi. myriadas
annorum protrahit.

Porro si quis verum quid loquutos
putet Chaldaeos, qui tot annorum nu-
merum conscripserunt, jure quidem
et aliis ipsorum fallacibus historiis cre-
dere debeat՝. Si vero naturam ip-
sam haec excedunt superantque, pror-
sus quidem profana erunt, quamquam
altero etiam sensu accipiantur. Quod
si quis haec ita esse censeat, conse-
quens erit, ut temporum quoque enar-

ήλιον καὶ σελήνην, καὶ τοὺς πέντε πλανήτας. Ταῦτα Βηρώσσος ἐν
τῇ πρώτῃ φάσκει. ἐν δὲ τῇ δευτέρᾳ τοὺς ἰ. βασιλεῖς (τῶν Χαλ-
δαίων), καὶ τὸν χρόνον τῆς βασιλείας αὐτῶν σάβρους ρα'. ἤτοι ἑτῶν
μυριάδας μγ'. καὶ β. (ut supra in Arm. սխդ. 2043.)

1. Ըստեղք պատրանաց. alio nomine usitato
dicuntur աստեղք միշտ, vulgò մղրաւիք,
sc. errantes, quod desumptum ex significatio-
ne Gr. vocis πλανήτης. unde et Latinis Plane-
ta. nam πλανᾶω sonat, in errorem induco, fal-
lo. πλανῶμαι, erro, vago, etc.

2. Arm. codex habet ըստ բազմավիպին բե-
րոսայ, quasi juxta Polyhistorem Berosum. ubi
quamvis poterat dici Polyhistorem accipi posse
adjectivè sicut epithetum Beroso adaptatum,
(quemadmodum senserunt Whistonii in Cho-
ren. I. 3.) verum tamen certo certius mendum
est Librariorum, ultimam syllabam nominis բե-
րոսայ, vitiose cum initio sequentis vocabuli յա-
ռաջնում confundentium. itaque omnino legen-
dum: Օչյս՝ ըստ բազմավիպին, բերոսոս յա-
ռաջնում մատենին պատմէ. sensus vero sic ex-
plicandus, ըստ որում, յառաջ բերէ բազմավիպին,
կամ ըստ վիպիւրջ բազմավիպին աղեքանե
գրի: ut expresse reddidimus in Lat. Namque
haec periodus ea ipsa est, quam supra vidimus

in primo testimonio Alexandri Polyhistoris.
Օչյս բերոսոս յառաջնում մատենին պատմաց,
և յերկրորդումն զԹագաւորսն մի ըստ միոջէ յո-
րինեալ գրեաց. Idem probat lectio Syncelli
apud Scaligerum, quamvis manca. Ταῦτα Βη-
ρώσσος ἐν τῇ πρώτῃ φάσκει. 2. Haec Berosus in
prima (historia) dicitur. Apud Goarum verò in-
tegravidetur lectio, sed depravata, Ταῦτα ὁ Πο-
λυίστωρ Ἀλέξανδρος (κατὰ) τὸν Βηρώσσον ἐν
τῇ πρώτῃ φάσκει. 2. Haec Polyhistor Alexander
Berosum sequentis (vel juxta Berosum) primo li-
bro refert «. quod minime probandum erit.
etenim non ipse Polyhistor in libro primo haec
refert, sed testatur Berosum in suo libro primo
haec scripsisse. Legendus itaque Gr. textus hoc
pacto, ex utraque lectione concinnatus. Ταῦτα
ὁ Πολυίστωρ Ἀλέξανδρος, ὁ Βηρώσσος ἐν
τῇ πρώτῃ φάσκει. 2. Haec, ut (ait) Polyhistor
Alexander, Berosus in prima narrat «.

3. Vel ita. justum ergo erit credi, etc. In eo-
quenti vero loco habente, և ամենեկն իսկ ան-

դժամանակացն ճառաւ չառնուլ յամեն
ծրն առանց քննութեան: Եւ եթէ
այնչափ հազարաց ամաց՝ որ ըստ նո-
ցա ժամանակադրութեան ժողովին,
պայապաս ազգաց հանգոյն բազ-
մութեան ժամանակին յառաջ բե-
րէին, և իրս ինչ և գործս՝ որ ՚ի մի-
ջի գործեցան՝ միաբան ըստ երկայ-
նութեան ժամանակացն, թերեւս յի-
րաւի ոք այսր անդր հարկանէր, թէ
գուցէ արդեօք կայցէ ՚ի նոսա ճշ-
մարտութիւն: Եւ եթէ տասն միայն
առն կալուածոց այնչափ բիւրս ա-
մաց համարեցան, ո՞ր ոք ոչ զառան-
ցութիւն զայնպիսի բանսն և առաւ-
պել համարիցի: Գուցէ ուրեք ան-
ուանեալ շարքն՝ ոչ զառ ՚ի մէջ
կարծեալ ամս նշանակիցեն, այլ՝ այլ
ինչ սակաւաւոր ժամանակի ոնջըր-
պետութիւն: Եւ անգի և առ եգիպ-
տացոց նախնեօքն լուսնականս իմն
ասէին: այսինքն է զամսաւոր ա-
ւուրսն, Ը, աւուրս բովանդակեալ

rationes quin illas perpendas, non ad-
mittantur. Etenim si tot annorum mil-
libus, qui juxta eorum Chronogra-
phiam colliguntur, successores etiam
principatus gentium adducerent, tem-
poris prolixitati congruentes, item a-
liquas etiam res ac facinora interim
facta, tam longo tempore aequalia,
fortasse quis profecto suspicari pot-
rit¹, quod nempe aliqua illis veritas
insit. Porro quum tantorum annorum
myriadas, decem solummodo virorum
successioni concedendas existimave-
rint, quis nam deliramenta fabulasque
ejusmodi narrationes non reputet? Ni-
si forte vocitati olim Sari annos haud
a nobis recensitos significant, sed a-
liud quoddam exigui temporis inter-
vallum. Etenim apud antiquos Aegy-
ptiorum² lunares quidem dictitabant,
hoc est menstruos dies: dies (enim)
xxx. completos, annos vocabant: et
alii, horas³, trium mensium tempo-

(Syncell. pag. 32.)

οἱ γὰρ παρ' αὐτοῖς παλαιότατοι σεληναίους ἔφασκον εἶναι (τοὺς,
τ.ψ'. pro quo lege ἡγούρ) μηνιαίους τοὺς ἐνιαυτοὺς ἐξ ἡμερῶν τριά-
κοντα συνεστῶτας. οἱ δὲ (μετὰ τούτους ἡμίθεοι) ὥρους ἐκάλουν
τοὺς ἐνιαυτοὺς τοὺς (ψ'.) τριμηνιαίους.

զուերակն է. ly և aut redundat, aut asse-
rentis conjunctionis locum habet. alioquin in-
certa redditur sententia.

¹ Այսր անդր հարկանէր. strictius reddi-
tur, huc illuc se ferret, seu vacillaret. ut au-
tem sensus sit, dicendum haesitaret, vel suspi-
cari sive divinare poterit.

² En tibi secunda pars illius fragmenti, quod
dedimus in prooemio ex Syncello p. 32. B. no-
minatim Eusebium nostrum laudante. consule
praemissum locum: ubi videbis bis nominari Eu-
sebium, sub initio et in caeter utriusque loci in-
simul descripti a Syncello, quin etiam prosequi-
tur ibidem vindicare Eusebii dicta a calumniis

Panodori. ac idem facit p. 13. E. et 18. B. Por-
ro de diversa lectione hujus fragmenti apud Scal.
et Goarum, legas velim annotationes Goari ip-
sius pag. 13. ad 52.

³ Interp. noster vel legit ὥρας, vel eo sensu
accepit ὥρους. et consequenter vertit Ժամս. ho-
ras. Et quidem potuit ita accipere. quod ut pa-
teat, audiendus est Pierius Valerianus his dis-
serens verbis in limine Commentariorum ad Ho-
rum Apollinem. » Qui (ait) Apollinem dicit,
dicit Horum: et qui Horum, Apollinem. Nam
Horus apud Aegyptios gloriosum nomen, idem
erat quod Apollo apud Graecos: et Horus et Apol-
lo idem quod Sol. Ab Horo, hoc est Sole, Ho-

տարիս կոչէին; և սպլբ ժամս՝ զերեք.
ամսեայ ժամանակսն անուանէին.
զժամանակսն ասեմ, և ըստ իւրա-
քանչիւր տարեաց զերեքամսեայ փո-
փոխմունս՝ ի տարի համարէին: ԲՆ-
բոն և ի դէպ է, թէ և քաղղէացոց
անուանեալ շարն՝ կամի նոյնպիսի
ինչ յայտ առնել:

Իւ արդ՝ տասն միայն ազգս յա-

rae viginti quatuor. etc «. Idem Pierius ad Hieroglyph. lib. 33. calcem ultimam haec habet.
» Horas etiam hic intelligendum tres eas anni partitiones, quae suo quaque tempore singula maturant, ver quippe aestatem autumnumque, quae tempora Aegyptii, quatuor unumquodque mensibus nostris complexi sunt, ex Hori regis partitione, a quo his etiamnum Horis nomen inditum, ut quadrimestris esset eorum annus unusquisque, etc «. Adde, quod ista vox or, Armeniis est dies, Hebraeis lux. utrumque parens horarum, vel mensurae solaris.

1 Similia ferè tractans Chorenensis noster de Saris Chaldaeorum fabulosis, haec subiunxit. Lib. I. c. 3. p. 7. « որ ոչ միայն ըստ բոլորման առ ի յարեգակնէ՝ չորեքամսեայէն ըստ մեզ լինելոյ տարւոյն հեռանայ յամաց մերայնոցն, մանաւանդ թէ և յաստուածայնոցն. այլև ոչ որդէս եգիպտացիքն զլուսնականն հաշուին ծագմունս. նաև ոչ զառ ի գիշն ոմանց (non ոմանս) տասցեալս, եթէ տարիս որ վարկցի, զուգեալ համեմատեն հուն (al. mendose յոյն) թուոց առարկութեանցս՝ առ ի հաւաստել ճշմարտութեանն, երբեմն նուազ և երբեմն աստիկ զհաւաքումն դումարելով || : quem locum sic expresserunt Interpretes ejus Whistonii. „ Atqui eorum anni non tantum à solaribus nostris, qui quatuor tempestatibus sunt conclusi, longè discrepant, atque adeò a Divinis; verum neque cum Aegyptiis lunares computant ortus; neque verò eos, qui ex diis nomen invenerè; adeo ut qui reverà annos designari putant, ii, ad veri confirmationem, Graecorum numeris addent et connectant, aliàs collectionem minuentes, aliàs augentes «. Ubi posteriora aliter omnino vertenda ita crant. » Verum neque ut Aegyptii lunares computant ortus; neque eos, qui ex diis nomen invenerè, (vel nominati sunt) siquis umquam annos computet, aptè comparari possunt mensurae nu-

ra appellabant¹; tempora, inquam, (scilicet tempestates anni) et mutationes² trium mensium juxta singulos annos pro anno reputabant. Conveniens ac congruum est (ut dicamus), quod Chaldaeorum quoque Sarus appellatus, tale quidpiam indicare voluerit.

Igitur ab Aloro qui primus eorum

merorum objectorum ad veri confirmationem, aliàs minus, aliàs plùs collectione congesta «. Omittò annotationem ab illis inibi subjunctam, quasi Chorenensis per annos զառ ի գիշն տասցեալս, indicarit *ἐν τῷ τοῦ Θεοῦ*, sc. Solis. Possumus item dicere eum assignasse Horos jam memoratos, quibus nomen dederunt *ἡμῖν* *Διοί*, sc. *Semidei*, ut legitur apud Sync. quod forse Eusebii sit dictum; sed cum desit in nostra lectione, parenthesis nota includi placuit in Gr.

2 *Φοφισμῶν*. Siverbum audias, *mutationes* sonat; si sensum quaeras, *tempestates anni* indicat, Graecorum ferè more: ita ut minime dubitamus ab Eusebio *τροπος* hic usurpatum fuisse, cujus nominativum (ad discernendum a *τρόπος*) *τροπή*. quod quidem propriè *mutationem* sonat, sed adjunctum nominibus aestatis vel hiemis etc, *solstitium ipsum* vel *tempestatem* Armeniis vulgò *արեւագարձ*, և *եղանակ տարւոյ* dictum assignat. quo sensu etiam Interpres noster usurpat vocem Arm. *փոփոխմունք* non semel. ut videsis ad calcem primi hujus libri in sermone Dionysii Halicarn. Eadem voce usus est Thomas Arzerunius, cum Lib. I. cap. 1. praemissa ferè Eusebiana recensuerit. « նոյնպէս և զպայման ժամանակացն յանբաւ բերս ամաց ձգեն (քաղղէացոցն մատենագրութեանք). որ և ոչ ըստ միոյ, յեղանակի հաւաստանայ առ ի յուշումն. ոչ արեգական բերմամբ ի նոյն կէտ ամաց և աւուրց, և ոչ ըստ չորեք փոփմանց (seu փոփոխմանց) առ ի յեղումն ժամանակի տարւոյն, այլև ոչ ըստ ըլուսնական լըու թեան և սուղականութեան || » Idem et conditionem temporum in immensas annorum myriadas protrahunt (commentaria Chaldaeorum). Quod nullo quopiam modo demonstrat verum, nec Solis reditu in eundem punctum mensium ac dierum, neque secundum quatuor *mutationes* ad renovationem tempestatis anni; nec etiam juxta Lunare plenilunium interluniumve «.

զորայ յառաջին անուանեալ Թա-
գաւորէն նոցա մինչև ցքսիսութիւն
համարին . առ որով զլինել մեծի
ջրհեղեղին վիպագրեն : Եւ յեր-
րայեցեաց դիրս՝ Ժ . ազգս ասէ յա-
ռաջ քան զջրհեղեղն մովսէս . քանզի
և առ ի յերրայեցեաց այնչափ պայա-
զատութիւնք արանց մի ըստ միօրէ
դրին , յառաջին մարդոյն՝ որ պատմի
ի նոցանէն , մինչև զջրհեղեղն : Եւ
երրայեցեաց պատմութիւնն զ՝ Ժ . ազ-
գացն ամս՝ յերկուց հազարաց ուրեմն
Թիւ Ժողովէ : Եւսկ ասորեստանեացն՝
մանրահետեալ մանր զազգան , հասա-
րակ Թուոց հանդոյն միսկէսի դրոցն
ունի . բայց զԺամանակսն ոչ նոյն
գունակ : քանզի՝ ԺԴ . շարս ասէն ու-
նել տասն ազգացն . զորմէ համբա-
ւեն առնել Ժամանակս ամաց , սինգ .
բիւրուց :

Եւ արդ՝ մերձ է և քեզ անդատին
յայտցանէ , որ զճմարտութեան բա-

rex nominatus est, usque ad Xisu-
thrum decem generationes tantum e-
numerant, sub quo factum fuisse ma-
gnum diluvium narrant. In Hebraeo-
rum quoque libris, x. tantum genera-
tiones (fuisse) ante diluvium Moyses
ipse affirmat: etenim ab Hebraeis e-
tiam tot hominum successiones, a pri-
mo homine quem ipsi referunt, usque
ad diluvium singulatim describuntur.
Verumtamen Hebraeorum historia, x
generationum annos numero fere duo-
rum millium comprehendit. Assyrio-
rum vero (historia) ¹ cum minute in-
vestigantur generationes, earum nu-
merum Moysis libro aequalem ² exhi-
bet, non item tempus. Etenim de-
cem (illi) generationibus Saros ad-
scribunt cxx: quos annorum conficere
tempora, xxxl. myriados perhibent.

Porro tibi quoque, si tamen (quis-
quis es) verba ³ veritatis perlustrave-

¹ Jam diximus articulum 5, positum in cal-
ce vocum genitivi casus; exhibere nomen recon-
ditum; qua ratione et in praesenti loco sub vo-
ce ասորեստանեայն subintelligitur vocabulum
historia, vel quid simile. Observabis iterum legi
posse hic in Arm. absque puncto: Իսկ ասորես-
տանեայն մանրահետեալ մանր զազգան. qua-
si diceretur, Assyrii verò minutatim investiga-
ntes generationes. id tamen abs re videtur, nec
sequentibus conveniens.

² Հասարակ: ad verbum communis. hic ta-
men pro հաւասար, aequalis, videtur sum-
ptum. ut non semel assumitur et alibi a nostro
interprete.

³ Feliciter Eusebius praesenti loco se se vin-
dicat a Syncelli criminationibus, et consequen-
ter Scaligeri atque Goari altercationes extirpat
undique. Siquidem luce clarius cernitur in his
ac similibus dictis Eusebii, eum constanter ra-
tum habuisse, futilia omnino existimanda Chal-
daeorum deliramenta de suis antiquis regibus,
nec eos tot immensis annis regnasse, neque ta-
les homines ante diluvium fuisse, sed profanos
auctores mendaciter iis nominibus appellasse

posterios Adami usque ad Noachum. Haec per se
patent. Unde constat Armenios Scriptores prae
Syncello felicius assequutos fuisse Eusebii men-
tem, quinimmo historiae veritatem: quippe qui
sine ulla haesitatione affirmant eos reges Chal-
daeorum nominatos reipsa non dividendos a Pa-
triarchis ante Diluvium memoratis in sacris li-
teris, sed tantum quoad nomina et annorum
spatia externos historicos dissentire. Ita Moy-
ses noster Chorenensis Lib. 1. c. 3. ubi sub
illo titulo, * Թագաւ զի ոչ սակա ագա-
մայ և այլոց նահապետացն միաբանեցան այլք
ի պատմագրաց. » De Adamo (ut interpre-
tantur Whistonii) caeterisque familiarum
Principibus, alios Historicos non consentire « .
haec prosequitur. * Թագաւ արմատոյն հա-
նուրց մարգկութեանց, կամ Թէ հանոյ ումեք
Թուեսցի ասել՝ Ժողին, պարս է մեզ սակա-
ինչ անցանել բանիւ, Թէ ընդէր հակառակ
հոգւոյն խորհել անմիաբանեցան այլքն ի պա-
մագրաց, զբիւռս ասեմ, զբազմավայէն, և
զարիւղենայ, կամ զնոյն ինքն զնաւակառուցէն
և զայլոց նահապետացն, ոչ միայն վասն ան-
ուանց և Ժամանակաց, այլ վասն ոչ սկիզբն զառ-

ընկերակցութիւն. զորմէ և բազմաթիւ
գիրք աւան ծանօթս. քանզի գրէ ըզ-
նանեկ այսպիսի ինչ:

nuncupatur, sub quo magnum illud
diluvium factum est; de quo etiam
Polyhistoris ipsius liber praebet noti-
tiam: de eo enim hoc modo scribit.

Ալեքսանդրի Բալիստորի վան ջրհեղե-
ղին, 'ի նմին գրոյ՝ զորիւ ստացան:

Alexandri Polyhistoris de Diluvio, ex
eodem libro, de quo dictum est¹.

'Ի վախճանել ստէ ասիարտեայ՝
նորին որդւոյ քսիսուծայ (Թագա-
ւորել շարս. ԺԷ. և առ նովաւ լի
նել մեծի ջրհեղեղին: Եւ 'ի գրի հա-
րեալ մի ըստ միոջէ այսպէս պատմէ:
Երբն ստէ նմա 'ի քուն յայտնել,
զոր հայրն անուանեն արամազդայ,
և այլք՝ Ժամածաւ, 'ի հնդեւասա:

» Otiarte² defuncto, inquit, ejus-
dem filium Xisuthrum regnasse Saros
xviii. atque sub eo factum fuisse ma-
gnum diluvium ». Litteris autem man-
dans singillatim ita narrat.

» Κρόνον (Saturnum)³, inquit, quem
Patrem nuncupant Jovis; alii vero
Χρόνον (Tempus), ei (sc. Xisuthro)

(Syncell. pag. 24.)

Αλεξάνδρου τοῦ Πολυίστορος. . .

Ἀρδάτου δὲ τελευταῖος, τὸν υἱὸν αὐτοῦ Σείσουθρον βασιλεῦ-
σαι σάρους ιη'. ἐπὶ τούτου μέγαν καταχλυσμὸν γενέσθαι. ἀναγ-
γράφθαι δὲ τὸν λόγον οὕτως.

Τὸν Κρόνον αὐτῷ κατὰ τὸν ὕπνιον ἐπιστάντα φάναι, (....) μνηδῆς

նախ գրեւել Թէ որմիջօրինակաւ քաղցեացեալն
մանեւագրութիւնք զԹիւ նահապետացն տա-
սածիք համարին (Թուով ըստ աստուածահա-
ման գրոցս. իսկ զանուանս նոցա այլապիսի
ստելով զաստեին. նոյնպէս և զպայման Ժա-
մածեացն յանբաւ բիւրս ամացն ձգեն: i. e.
» Praestat in primis scire, quomodo Chaldaeo-
rum commentaria recensionem Patriarcharum
decem computent numero secundum Divinae
legis scripta; nomina vero eorum variatim pro-
ferentes, disjunguntur: item temporum ratio-
nem in immensas annorum myriadas protrahunt.

1 Occurrit et praesens Polyhistoris locus apud
Sync. statim ferè post praemissum fragmentum.
idem ex eodem mutuatur Scaliger in excerptis
suis Eusebianis, adjecta abs se hac inscriptione

Αλεξάνδρου τοῦ Πολυίστορος ἐκ τῆς δευτέρας
τῶν Βηρωσσοῦ Χαλδαϊκῶν.

2 Mendosa comperitur lectio Syncellana tam
apud Goarum, quam apud Scal. in nomine Ἀρ-
δάτου. quod mendum non solus auctor noster,
sed ipse quoque Syncellus facile corrigere po-
tuit, cum alibi correctius habuerit in nominat.
Οστάρτης. ut pag. 14. D. et in genit. Οστάρτου.
ut pag. 31. C. ubi repetitur ex Polyhistore ini-
tium hujus periochae.

3 Saturnus apud Armenios Graecorum more
Ἰερμῆ vel Ἰερμῆ. Κρόνος, nominatur. Juppi-
ter verò, (ut supra diximus), nunc juxta Gr.
ἡλμ, ἡμῶς ἡρμ. Ζεὺς, vel Δεὺς appellatur,
nunc (ut impraesentiarum) Ἀραμάδ. At nomen
Jovis et χρόνου sc. Temporis, desideratur apud
Sync. nescio an sponte ille omiserit, an libra-

ներորդում դէսինս ամսեան, որ է մարտի, մարդկան ի ջրհեղեղէն սաւ աւակել: Հրաման աւել զամենայն զաւառինս և զմիջինս և զվերջինս մեծ տենից փորել և դնել յարեգ քաղաքին սիւպարացւոց: Եւս գործել և ի ներքս միտանել հանդերձ ազգա-

per somnum revelasse, die mensis Daesii, scilicet Mareri¹ (juxta Arm.) decimoquinto, homines per diluvium extinctum iri². Atque (eidem) praeceptum dedisse, ut omnia, tam prima, quam media, nec non extrema libris comprehensa, tellure effossa, Helio-

Δαισίου εἶ. τοὺς ἀνθρώπους ὑπὸ κατακλυσμοῦ φθαρήσεσθαι. κελύσαι οὖν διὰ γραμμάτων πάντων ἀρχὰς καὶ μέσα καὶ τελευτάς ὁρύζαντα θεῖναι ἐν πόλει Ἡλίου Σιππάρους, καὶ ναυτηγισάμενον

riorum incuria exciderit. Vtrum congruenter praesenti loco habet Cicero haec in II. Lib. de Nat. Deor. cap. 25. " Saturnum autem cum esse voluerunt, qui cursum et conversionem spatiorum ac temporum contineret, qui deus Graecae id ipsum nomen habet: Κρόνος enim dicitur; qui est idem χρόνος, id est, spatium temporis. Saturnus autem est appellatus, quod saturetur annis. Ex se enim natos comesse fingitur solitus, quia consumit aetas temporum spatia, annisque praeteritis insaturabiliter expletur "

¹ Codex Arm. vitio unius litterae fert hic *դէսինս*, quod infra emendatius habetur *դէսինս*. Placuit observari additamentum Interpretis Arm. Armeniacum Mensem Mareri cum Daesio conferentis. Porro juxta immobilem calculum, Mareri cohaeret cum Romanorum mense Maji; sive prima dies 700 Mareri est octava mensis Maji. Immobilem inquam, qui servatur in Ecclesiasticis epochis: aliter propria Armenorum dinumeratio jam antiquitas mobilis fuit, cum dies anni perpetuo (sine bissextili) numerarint 365, pro singulis duodecim mensibus triginta dies firmiter adscribentes, et quinque dies pro appendice addentes. Sed quum aureo, ut ita dicam, Saeculo nostrorum Interpretum, sc. quinto, post J. C. D. initium anni Armeniaci incidit in XI. diem mensis Augusti, usus obtinuit in Martyrologio ea die assignare initium mensis Navastart, qui est caput Anni Armeniaci; quo pacto et Mareri eo saeculo Majum assignare potuit: ita ut vel hinc certe probetur Interpretis nostri aetas certa, id est saeculum quintum.

² Haec omnia cum antecedentibus subsequen-
tibusque sic in compendium redigit Arzerunius noster L. I. c. 2. " Թէպէտե ոչինչ նպաստաւորութիւն առջիկայ տեսութեան ունին հետագայից ցոյցը, որ վանք բէլայ և նոյնից

իւն քաղաքացւոց գիշարանալն զաւանդութեանցն... քանզի տեսն սկիզբն տեսնածոց զինն ոմն բէլ հայր դիւայ, որ հոչի հայերէն արամազդ, մէկ բիւր ամաց աւուրս ունիւ. և ևս յառաջ ըստ այսմիկ և այլ տառապելաւ հանք. և զիւր մասնեանիւն ի նմանէ գրեալ, և պահեալ ի բարեւոյն բազում զգուշութիւն... Իսկ այլք զհոսնոս ոմն անուն լինել հայր արամազդայ՝ ևս մտաւոր ժամանակով, որ զջրհեղեղին իրս գուշակեաց քսիւթութեայ, և զառաջին իւր գործոց բնարանապէս գրել և գնել յաւան պղնձի մածեալ հապարակ ի պահեստի՝ սիւպարացւոց քաղաքին... որպէս և արանցն՝ որ յառաջ քան զջրհեղեղն, քառասուն ևս տակ լի բիւրս ամաց և զարս խոփադրեալան՝ այլաձեւ և խժախանս, շարս և ներս և սոսս, նոյնպէս և զանաւան նախապէտացն կեդախար ծովութեամբք այլաբանել ||. i. e. " Quamquam nullam adstipulationem praesenti argumento habuerint sequentia indicia relata de Belo, deque ipsis fabulis divinis Chaldaeorum... Quandoquidem principem dicunt Deorum antiquum quendam Belum Jovis Patrem, qui Armeniis Aramand dictus, eumque habuisse dies annorum myriadam CCXV. et consequenter reliqua fabulosa dicta huic similia. atque librum codicis instar ab eodem scriptum, conservatumque (fuisse) in Babylone summa cura... Alii verò Cronum quendam nomine (tradunt) Patrem esse Jovis, proximi temporis, qui res Diluvii praedixit Xisuthro, et prisca sui acta physiologicè scripsisse atque deposuisse in vas aeneum plumbo obaignatum, ut servaretur in civitate Siparenorum... Sicut etiam viris ante Diluvium (existentibus assignasse) quadraginta et amplius myriadas annorum, et saecula ficta, variata, barbaraque, saeos, neros, et sosos; similiter et nomina Patriarcharum dubie variant "

հանգր և հարեոր բարեկամօք. համ
բարեւ ինեքս ռոճիկս և բմպելիս.
մեծանել և գաղանս և թռչունս և
չորոտանիս. և ամենայն հաղմա-
ծովք պատրաստ լինել ի նաւարկել:
Հարցեալ թէ յո ուրեք արդեօք
նաւարկիցէ. պատասխանի արարեալ,
թէ առ դիսն, աղօթս առնել, զի
բարիք մարդկան լինիցին: Իս չըս-
տուհանէր դարձել զգործ նաւա-
դործութեանն. որոյ երկայնու-
թիւնն էր հինգետասան վտաւան,
և լայնութիւնն երկու վտաւանք:

σκάφος ἐμβῆναι μετὰ τῶν συγγενῶν καὶ ἀναγκαίων φίλων. ἐνθές-
θαι δὲ βρώματα καὶ πόμα. ἐμβαλεῖν δὲ καὶ ζῶα πτηνὰ, καὶ τε-
τράποδα, καὶ πάντα εὐτρεπισάμενον πλεῖν. ἐρωτώμενον δὲ ποῦ πλεῖ;
φάναι πρὸς τοὺς θεοὺς εὐχόμενον ἀνθρώποις ἀγαθὰ γενέσθαι. Τὸν
δὲ οὐ παρακούσαντα ναυπηγήσαντα σκάφος τὸ μὲν μῆκος σταδίων
πέντε, τὸ δὲ πλάτος σταδίων δύο.

1 *Արեգ քաղաք*, est interpretatio vocis Gr. πόλις ἡλίου, sc. *Urbs Solis*, ut Goar usurpat in sua interpretatione. Nobis placuit vox juncta *Heliopolis*, desumpta a Gr. Ἡλιόπολις: quo nomine diversae occurrunt civitates, non solum apud profanos, sed etiam in sacris literis; ut Genes. xli. 45. et Ezech. xxx. 17. ubi in Vulg. Lat. legitur *Heliopolis*. Jerem. xliii. 13. V. L. *domus Solis*, ad rationem nempe Hebraici nominis *Bethsames*, quod *domum solis* assignat: idque nomen servatum in Jos. xv. 10. apud Vulg. Lat. quamvis Septuaginta ubique *Heliopolin* habeant, sicut etiam Arm. versio, *արեգ քաղաք*, quasi *արեգական քաղաք*:

2 Scal. optime hic et infra, Σισπάρους, Σισπάρων. Goar utrobique mendose Σισπάρους, Σισπάρων.

3 Goar saepe nominatus nominandusque suppressit in Lat. significationem vocis ἀναγκαίων adjunctae cum φίλων, habens solum cum amicis; quod oportuit notare, ne quis Latinam tantum legens ejus interpretationem, discrepare putet Arm. lectionem a Gr. Quod autem addit ipse Goaras, » alto mari se se credere », superfluum est: nec enim Gr. textus amplius quid habet,

poli¹ Sipparenorum² conderet; ut navim fabricaret, et cum consanguineis ac necessariis amicis³ ingrederetur; ut congereret intus esculenta et poculenta; feras quoque ac volucres⁴, quadrupedesque introduceret; atque omni cum apparatu ad navigandum expeditus fieret. Roganti autem quo navigandum? Responsum; ad Deos, orandi causa, ut bona hominibus eveniant⁵. Nec praetermisit conficere opus fabricationis navis; cujus longitudo quindecim stadiorum erat, latitudo autem stadiorum duorum.

quàm codex noster. Idem velim intelligas de sequentibus gratis a Goaro additis, » obsequitur ille, commeatum omnem parat «: nam tam in Gr. quam in Arm. id solum habetur, quod et ipse Goar prosequitur inibi, » cibos et poculenta congerit «.

4 Ubi Synce. continuata serie fert ut adjectivum cum suo substantivo ζῶα πτηνὰ, noster legit separatim cum conjunctione ζῶα καὶ πτηνὰ, utrumque ut substantivum.

5 Certam, ni fallor, sententiam reddit ea punctorum dispositio, quam digessimus in Arm. et Lat. aliter variata punctorum ratione, alia haec elicitur sententia: » Responsum, Ad deos precandum, ut hominibus bona fiant «. Ubi Goar plane aliter sensit, vertens: » Ad deos, inquit: Atque ita prospera hominibus precatus est «: quod abs re videtur. In sequentibus mira affinitas cernitur inter verba Gr. παρακούω, et Arm. *ստուգանել*, id est, *non auscultare*, vel *negligenter audire*. Nos uno verbo rem volentes explicare cum auctore in negativo substituvimus ad sensum, *nec praetermisit*; ubi Goar longiora haec habet in assertivo: » Divinis monitis obsequutus «.

Հանդերձեալ կազմեալ ըստ ա-
մենայնի՝ որպէս և առ հրաման, ըզ-
կին և զորդիս և զկարեւոր բարե-
կամս 'ի ներքս մուծանել: 'Ի հասա-
նել ջրհեղեղին, և վաղվաղակի ցած-
նուլ, Թռչունս ինչ արձակել քսի-
սութրայ, և չգտանել ուտել ինչ՝
և ոչ տեղի և դադար իջանելոյ.
գարձեալ միւսանգամ առնուլ զնո-
սա 'ի նաւն. և յետ սակաւ ինչ ա-
ւուրց գարձեալ արձակել այլ հաւս.
և նոցա ևս միւսանգամ անդին 'ի
նաւն գալ՝ կաւով Թաթախ զմա-
դիւն բերեալ: 'Ի դա երրորդ աւ-
գամ արձակել, և անդին միւսան-
գամ չգալ 'ի նաւն: Հայնժամ իմա-
նալ քսիսութրայ՝ եթէ յայտնեալ
բացեալ է երկիր, քակել զկողմ մի
ձեղուան նաւին. և տեսանել եր-
թեալ յեցեալ զնաւն 'ի լեառն ինչ:
Ելանել կնաւ և գտերբ միով հան-

Cunctis itaque rebus apposite com-
paratis, uti ipsi praeceptum fuerat ¹,
(eum) uxorem et liberos, necessarios-
que amicos introduxisse. Ingruente
vero diluvio, et confestim cessante,
volucres quasdam ² Xisuthrum emi-
sisse; easque cum nihil invenissent pa-
buli, nec locum stationemve conse-
dendi, rursum in navim recepis-
se. Transactis autem paucis diebus, ite-
rum alias dimisisse aves, et eas quo-
que rursum in navim reversas, pedes
coeno oblitos gerentes ³. Tertio de-
mum emisisse, nec ulterius navim re-
petuisse. Animadvertisse tunc Xisu-
thrum, terram detectam patere; dis-
solvisse aliquam tecti navis partem,
ac vidisse navim delatam adhaesisse
ad quemdam montem. Egressum ita-
que cum uxore ac filia una, et gu-
bernatore ⁴, terram adorasse, atque

Τὰ δὲ συνταχθέντα πάντα συνθέσθαι, καὶ γυναικα, καὶ τέκνα,
καὶ τοὺς ἀναγκαίους φίλους ἐμβιβάζσαι. γενομένου δὲ τοῦ κατα-
κλυσμοῦ, καὶ εὐθέως λήξαντος, τῶν ὀρνέων τινὰ τὸν Ξίσουθρον
ἀφίεναι. τὰ δὲ ἐν τροφῇ εὐρόντα, οὔτε τόπον ὅπου καθεῖσθαι, πάλιν
ἐλθεῖν εἰς τὸ πλοῖον. τὸν δὲ Ξίσουθρον πάλιν μετὰ τινος ἡμέ-
ρας ἀφίεναι τὰ ὄρνεα. Τὰ δὲ πάλιν εἰς τὴν ναῦν ἐλθεῖν τοὺς πό-
δας πεπνηλωμένους ἔχοντα. τὸ δὲ τρίτον ἀφεθέντα οὐκέτι ἐλθεῖν
εἰς τὸ πλοῖον. Τὸν δὲ Ξίσουθρον ἐννοεῖσθαι γῆν ἀναπεφνηνέναι. διε-
λόντα τε τῶν τῷ πλοίου ῥαφῶν μέρος τι, καὶ ἰδόντα προσοκέλαι

¹ Goar minime expressit illud, որպէս և առ հրաման: quod in activo sonat, ut accepit praeceptum vel ordinem; sive in passivo, ut praeceptum vel ordinatum ei fuit: et quidem id apprimè indicat Gr. verbum συντάττω, sc. coordino, praecipio. Sed quia praeterea significat etiam comparo, compono, conjungo, etc. hoc secundo sensu videtur accepisse Goar, cum vertit: "cuncta verò comparata imposuit". Propius accederet ad textum, si contra dixisset: "cuncta verò (sibi) imposita comparavit (sc. explevit)"; nam Gr. textus ad verbum haec refert: "Omnia verò

(sibi) ordinata (sc. praecepta vel mandata) composuisse".

² Scal. vitiose legit in sing. τὸν ὀρνέων τινὰ, cum sequens correlativum sit in plur. τὰ δὲ, etc.; atque vel ipse infra habeat in plur. πάλιν . . . ἀφίεναι τὰ ὄρνεα: feliciter ergo nobiscum habet lectio Goari τῶν ὀρνέων τινὰ in plur.

³ Խաբիւք vox propria apud Armenios pro avium pedibus, qua voce carentes Gr. et Lat. reponunt πόδες, pedes, quod generaliter Armeniis est սոք:

⁴ Ճարարարապետ quamvis absolute sumptum

դերձ, և խորտարարեալսն նաւին, և երկիրագանել յերկրի. բազին կանգնել, և զոհ դից մատուցանել. և այնուհետեւ չիք յաչաց լինել՝ նոքօք հանդերձ, որք ընդ նմա 'ի նաւէն ելանէին: Եւ որք անդէն 'ի նաւին մնային՝ և չելանէին ընդ քսի սուծրեանց, ելեալ յետոյ խնդրէին զնա, և յանուանէ շրջէին գոչէին կռչէին: Վերսուծրայ չերեալ այնուհետեւ նոցա. բայց ձայն բարբառոյ յորոցն եկեալ՝ պատուէր տայր,

ara exstructa, Diis immolavisse: ac deinceps cum iis, qui secum e navi egressi erant, a nomine amplius visum fuisse. Qui vero in navi remanserant, nec cum sociis Xisuthri egressi erant¹, deinde descendentes eum quaerebant, atque errantes, nomine inclamabant, vocabantque. Xisuthrus (autem) eis deinceps non comparuit, sonus tamen vocis ex aere veniens, illis imperabat, oportere eos Deorum cultores esse². Se autem³ ob Deorum

τὸ πλοῖον ὅρει τινὶ, ἐκβῆναι μετὰ τῆς γυναικὸς, καὶ τῆς θυγατρὸς καὶ τοῦ κυβερνήτου, προσκυρήσαντα τὴν γῆν, καὶ βωμὸν ἰδρυσάμενον, καὶ θυσιάσαντα τοῖς θεοῖς, γενέσθαι μετὰ τῶν ἐκβάντων τοῦ πλοίου ἀφανῆ. τοὺς δὲ ὑπομείναντας ἐν τῷ πλοίῳ, μὴ εἰσπορευομένων τῶν περὶ τὸν Εἰσοῦθρον, ἐκβάντας ζητεῖν αὐτὸν ἐπὶ ὀνόματος βοῶντας. τὸν δὲ Εἰσοῦθρον αὐτὸν μὲν αὐτοῖς οὐκέτι ὁφθῆναι, φωνὴν δὲ ἐκ τοῦ αἵρος γενέσθαι κελεύουσιν, ὡς δέον αὐτοὺς εἶναι

indicat *Architectum* vel *Artificem* cujuslibet artis, una vero cum nomine navigii, *Ճարտարապետ նաւի*, ex ipsa rerum sententia notat *Rectorem* seu *Gubernatorem*: idque probat non solum Gr. illud *κυβερνήτης*, sed etiam Arm. textus, qui paulo post eo sensu dicit *նաւապետ*, i. e. *Navarchus*, vel *Rector navis*; ubi iterum Gr. est *κυβερνήτης*, a quo Latini *Gubernatorem* dixerunt. Pro Armenis Lectoribus juvat ex parte locus Hymnorum, ubi canitur: *Ղեկավար խորտարարեալսն, անցեր ընդ ծով կենցաղս անհետ*. Praesentem locum una cum alibi traditis ab Eusebio, attingit Thomas Arzerunius Lib. I. hist. Arm. cap. I. * *Երեսնա 'ի տապանն նոյ և որդիք իւր, կինն նոյի, և կանայք որդւոց նորա ընդ նմա: իսկ ոմանք 'ի պատմագրաց ասեն, թէ՛ և գուար նոյի և խորտարարեալսն կնաւ և որդւոք և կարեւոր բարեկաջիք...* քանզի յետ ջրհեղեղին ոչ երեւի լինել գարձեալ որդիս նաւապետին. իսկ աշխարհն վերին հնգկայ ասի լինել քստեր նորա. զոր եւտեղն կեսարացի ասի (այլուր), 'ի սոփութիւնէ փնջե ցոյսար կին մարգ Թագաւորէ 'ի վերայ աշխարհին հնգկայ ||: i. e. » Ingressus est arcam Noe et filii ejus, uxor Noe, et uxores filiorum ejus cum eo. Nonnulli verò histo-

ricorum dicunt, quod etiam filia Noe, et Navarchus ipse unà cum uxore et filiis necessariisque amicis . . . nam post diluvium non videtur, quod denuo filii fuerint Patriarchae: verum regio superioris Indiae dicitur esse ejusdem filiae; quod vel ipse Eusebius Caesariensis (alibi) dicit, hodiernam usque diem mulierem regnare consuevisse supra Indiam.

1 Constans lectio Eusebii nostri *չեւանէին*, certe in Gr. *μὴ ἐκπορευομένων* fuit, adeoque jure castigat emendatque depravatam lectionem Syncellani exemplaris tam apud Goarum, quam apud Scal. *μὴ εἰσπορευομένων*: id enim sonat non *ingredientibus*, quod res non admittit; alterum verò non *egredientibus*, quod res ipsa omuino postulat; ita ut Goar quoque anxius aliò rem deflexit, reddens: *non redeuntibus*.

2 Egregiè pro *Θεοσεβής, εὐλαβιστάς* hic inseruit Interp. noster, ut decebat in profanis historiis; nam pro cultoribus veri Dei *θεοσεβής* nomen usurpant nostrates; alterum vero sonat falsorum numinum cultores.

3 Lectio Scal. *παρ' αὐτόν* in sing. firmatur ab Eusebio nostro; altera Goari in plur. *παρ' αὐσῶν*, rejicitur.

Եթէ պարտ է նոցա դիւցապաշտ
լինել, և եթէ ինքն վասն դիւցա
պաշտութեան երթեալ բնակիցէ 'ի
բնակութիւն դիցն. և կնոջն նորա
և դստեր և նաւապետին 'ի նոյն պա
տիւ վայելել: Եւ դու և պատուէր
տալ նոցա՝ երթալ միւսանդամ 'ի
բաբելոն. և եթէ այնպէս ինչ հրա
մանք դիցն իցեն, նոցա երթալ 'ի
սիպարացոց քաղաքէն փորել հա
նել զմատեանսն՝ որ ծածկեալ կա
ցեն անդ, և տալ մարդկան. և ե
թէ տեղին՝ յորում վայրի ելեալ
կային, հայոց աշխարհն է:

Եւ նոցա լուեալ զայն ամենայն՝
զոհս դից մատուցանեն. և 'ի հե
տիոսս 'ի բաբելոն գնալ: Եւ 'ի նա
ւէն՝ ուր (կամ որ) չոգաւ դադա
րեաց 'ի հայր, և ցայժմ սահաւ ինչ

cultum profectum inhabitare habita
tionem Deorum; nec non uxorem et
filiam et gubernatorem eodem hono
re frui. Atque jussisse, ut rursum Ba
bylonem (ipsi) proficiscerentur; hoc
enim Deorum praeceptum ¹, ut irent,
atque ex Sipparenorum urbe, effossa
terra, volumina jam inibi recondita
tollerent, hominibusque traderent. Le
cum illum, in quo egressi consiste
bant, Armeniorum esse regionem.

Eos autem haec omnia audientes
victimas Diis immolasse, et pedibus ²
(ait) Babylonem profectos esse. Navis
autem, quae ³ conscedit in Armenia,
partem etiamnum aliquam ⁴ in Cor

Թεοσεβείς, καὶ παρ' αὐτὸν διὰ τὴν εὐσέβειαν πορεύεσθαι μετὰ τῶν
θεῶν οἰκήσοντας. τῆς δὲ αὐτῆς τιμῆς καὶ τὴν γυναῖκα αὐτοῦ, καὶ
τὴν θυγατέρα, καὶ τὸν κυβερνήτην μετεσχηκέναι. εἰπέ τε αὐτοῖς,
ὅτι πάλιν ἐλεύσονται εἰς Βαβυλῶνα, καὶ ὡς εἴμυρται αὐτοῖς ἐκ
Σιππάρων ἀνελομένοις τὰ γράμματα διαδοῦναι τοῖς ἀνδράποισ, καὶ
ὅτι ὅπου εἰσὶν, ἡ χώρα Ἀρμενίας ἐστίν.

Τοὺς δὲ ἀκούσαντας ταῦτα θῦσαι τε τοῖς θεοῖς, καὶ περίξ πο
ρευθῆναι εἰς Βαβυλῶνα. Τοῦ δὲ πλοίου τούτου κατακλιθέντος ἐν
τῇ Ἀρμενίᾳ ἔτι μέρος τί (αὐτοῦ) ἐν τοῖς Κορκυαίοις ὄρεσι τῆς Ἀρ

¹ Εἴμυρται, sonat, destinatum est a numi
ne, vel in fatis: itaque Interpres Arm. sen
sum explicavit dicens, հրամանք դիցն իցեն.
quod et nos in Lat. refudimus. Illud verò ὡς,
sicut, videtur noster legisse οὕτως, sic, ita; ni
si dixeris declarationis gratia ita reddidisse.

² Hinc patet Eusebium nostrum habuisse τε
ζῆ, vel τεζούς, vel τεζηώς; pro quo hodie
na lectio Syncelli habet περίξ, ut apud Scal. vel
περιξί, ut penes Goarum; quod sonat quidem
undique, circumcirca, etc. ideoque sic redditur
a Goaro: » ac undequaque congregati confluxe
runt Babylonem «: omnino abs re, ni decipiat
nos nostra lectio.

³ Pro αἰρ, ubi, legendum videtur որ, quae, ut

facilis sensus eliciatur, nec aliter posuimus red
dere in Lat.

⁴ Scal. lacunam hic novit in suo Gr. ubi ne
scio an jure de eo dixerit Goar p. 425. » lacunam,
ubi integer sensus est, interjicit «. Nos vidimus
apud Scal. deesse ly ἔτι, et αὐτοῦ, quae oc
currunt apud Goarum: sicut etiam apud unum
et alterum deficit illud vocabulum ἀφαιρούνας,
quod reperitur in lectione Josephi Antiq. Lib.
1. c. 4. quem locum recitat vel ipse auctor no
ster in Praep. Evang. L. 12. c. 11. p. 414. verba
nempe Berosi a Josepho recensita hoc pacto:
» λέγεται δὲ καὶ τοῦ πλοίου, ἐν τῇ Ἀρμενίᾳ
πρὸς τῷ ὄρει τῶν Κορκυαίων, ἔτι μέρος τι εἶ
ναι, καὶ κομίζεῖν τινὰς τῆς ἀσφάλτου ἀφαιρούν

մնան 'ի կորդուացւոց լեռինն 'ի հայ-
ոց աշխարհին մնալ նշխար ասեն. և
ոմանց քերեւ թերեւ 'ի ծեփածոյնա-
ւին նաւթոյ 'ի բժշկութի և 'ի ջնջոց
ցաւոց ինչ բժժանաց: Եւ նոցա եր-
թաւ հասանել 'ի բարեղոն. փորել
'ի սիւարացւոց քաղաքին, և զմա-
սեանն հանել. և բազում քաղաքս
չինել, և մեհեանս զից կանգնել,
և միւսանգամ զբարեղոն նորոգել:
Եւ հանդերձ այսու ամենայնիւ և
զաշտարակադործութենէն ևս բազ-
մալէսն միաբան ըստ միգլսիսի գրոցն
յիշէ, զայս ձե օրինակ՝ մինչև ց'սի-
ղբայս անգամ:

μενίας διαμένον, καὶ τινὰς ἀπὸ τοῦ πλοίου κομίζουσιν ἀποξύοντας
ἀσφαλτον. χρᾶσθαι δὲ αὐτὴν πρὸς τοὺς ἀποτροπιασμούς. ἐλθόντας
οὖν τούτους εἰς Βαβυλῶνα, τὰ τε ἐκ Σιππάρων γράμματα ἀνορύ-
ξαι, καὶ πόλεις πολλὰς κτίζοντας, καὶ ἱερὰ ἀνιδρυσάμενους πάλιν
ἐπικτίσαι τὴν Βαβυλῶνα...

τας. Χρῶνται δὲ μέγιστα οἱ ἄνθρωποι τῷ κο-
μιζομένῳ, πρὸς τοὺς ἀποτροπιασμούς. Quod
iterum adducit Eusebius in Lib. de locis He-
braicis, Tom. III. inter opera S. Hier. p. 126.
Confer utrumque locum cum praesenti loco, ac
editione Josephi.

1 Corrupte legit Syncellus, vel ejus editores
ἐν τοῖς Κορυφαίοις ὄρεσι, in montibus Corcy-
raeis, pro πρὸς vel ἐν τῷ ὄρει τῶν Κορδυαίων,
in monte Cordyaeorum, ut accurate fert Euseb.
in Praep. loco citato ex Josepho. Id fatetur et
Goarus ipse in annot. p. 10. ad 24. dicens:
"Τὸ, Κορυφαίων, mendosum est; cujus vi-
ce reponendum ex Josepho Κορδυαίων, ex Epi-
phanio Καρδυίων, et ex Petavio in Animadv. ad
Epiphanium Δορδαίου; quod Chaldaei pronun-
tiant Cordu". Atque paulo inferius citat Epi-
phanii locum, juxta quem arca sedit in monte
Lubar dicto, qui unus fuerit montium Ararat
inter Armeniam et Cordaeos: unde mutuatus Ce-
drenus, pro Lubar, Luban dixit. Nec mirum de
his nominibus adeo diverse loquutos fuisse di-
versos auctores, qui quò longius distabant ab

duarum¹ montibus Armeniae reman-
sisse, tamquam reliquias, dicunt; et
quosdam bitumen quo navis oblita e-
rat, avellentes deportare in sanatio-
nem, atque ad expianda mala amule-
ti ratione². Illos vero profectos Baby-
lonem pervenisse, ac in Sipparenorum
urbe fodisse, et extraxisse volumen³;
plurimas urbes condidisse, et templa
Diis posuisse, iterumque Babylonem
reparasse⁴. Ad haec, etiam de turris
fabricatione Polyhistor consentiens
cum Moysis libris, hoc modo ad syl-
labas usque commemorat.

Armenia, eò majori varietate de tota regione ju-
dicantur et scripserunt. Sed de his consule Geo-
graphos antiquos et recentiores: ut nihil dicam
de verbis Goari inibi subjunctis, ubi agit de
traditione Armeniorum, quam ipse aliter com-
prehendit, inscius sane, quod Armenii S. Jaco-
bum Nisibenum, Mezipinium nominant; ideoque
quasi de altero quodam Armeniae Primatē dis-
serit, vocans eum Jacop Mousponoe Catholi-
cum, idest, ipse ait, Armeniae Primatem.

2 Gr. vox ἀποτροπιασμός, cum difficile pos-
sit unico vocabulo refundi alteram in linguam,
varie exponitur apud auctores, ut, expiatio, vel
sacrificium, quod fit malorum avertendorum
causa, numinis irae amotio, procuratio et lu-
stratio, etc. nobis satis erit, si potuimus Inter-
pretis nostri expositionem Latinis verbis ex-
primere; quod tamen non adeo facile credam,
cum et Arm. vox բժժանք, multa significet.

3 Չմտեանն in sing. illud volumen dixe-
ris, sed potius creditur legendum in pl. զմա-
սեանն, volumina, juxta Gr. γράμματα; nam-
que supra et nostra lectio ita habuerat.

Πολυῖστορος τῷ Πύργῳ
καὶ τῇ ἀνατολῇ.

Alexandri Polyhistoris de turris opifi-
cio¹.

Ὡς ἔφηται αὐτῇ. Ὁμοφώνως αὐτῇ.
ὡς ἔφηται ἡμετέροις ἀνθρώποις.

"Sibylla dicit: Convenientes² cun-
cti homines, turrim aedificabant altis-

(Euseb. Praep. ix. 15. et Syncell. pag. 35. cum Josepho. Antiq. i. 4.)

Ἀλεξάνδρου τοῦ Πολυῖστορος, περὶ τῆς πυργοποιίας.

Σιβύλλα δὲ φησὶ, ὁμοφώνως ὄντων πάντων ἀνθρώπων, τινὰς τού-
των πύργον ὑπερμεγέθη οἰκοδομῆσαι, ὅπως εἰς τὸν οὐρανὸν ἀνα-

¹ Mirum, quod Scaliger cum omnia antiqui-
tatis excerpta transcribit a Syncello, hoc pro-
sus neglexerit. Goar verò aliter autumavit in
annot. p. 14. ad 35. asserens de hoc fragmento.
"Eusebius (ait) ex Josepho, et Georgius (sc.
Syncellus) ex Alexandro fuderunt". Sed plane
aliter res se habet. Georgius enim suus iisdem
verbis Eusebium nostrum descripsit ex prae-
senti loco chronologico, sincerè servando et ipsam
inscriptionem, ut vides e regione; quamquam et
Josephum videtur Syncellus consuluisse, mi-
nime tamen Alexandrum. Eusebius autem, ut
ipse testatur, haec ab Alexandro mutuatus est
impraesentiarum; at in altero suo libro, sc. in
Praep. Evang. L. ix. c. 15. p. 416. Josephum ad-
duxit haec recolentem Lib. i. Antiq. c. 4. p. 19.
sub nomine ejusdem Sibyllae ab Alexandro ci-
tatae, aliqua tamen mutatione. Idem fecit ite-
rum Eusebius in Lib. de locis Hebr. ut cerni-
tur in Tom. III. Op. S. Hier. p. 166. Adeant le-
ctores loca citata; quorum unum, sc. Josephi lo-
cum in Praep. Evang. Eusebii citatum satis
erit hic transcribere. "Περὶ δὲ τοῦ Πύργου
τούτου, καὶ τῆς ἀλλοφονίας τῶν ἀνθρώπων
μύμνηται καὶ Σιβύλλα λέγουσα οὕτως. Πάν-
των ὁμοφώνως ὄντων τῶν ἀνθρώπων, Πύργον
οἰκοδομῆσαν τινες ὑψιλότατον, ὡς ἐπὶ τὸν Οὐ-
ρανὸν ἀναβησόμενοι δι' αὐτοῦ. Οἱ δὲ Θεοὶ ἀνέ-
μους ἐπιπέμφαντες ἀνέτρεψαν τὸν Πύργον, καὶ
ἰδίαν ἐκάστη φωνὴν ἔδωκαν, καὶ διὰ τοῦτο Βα-
βυλῶνα συνέβη κληθῆναι τὴν πόλιν. Sed ex-
pedit adjicere etiam proprium locum Sibylli-
norum oraculorum, juxta editionem Servatii
Galla. i. Amstelod. 1689. quo et tota praesens le-
ctio illustrari potest, et ista cum illustrabit. Ita
ergo ibi habetur. vol. i. p. 331. usque ad 345.

Τὸν ἐκ αὐτῶν πρῶτος ἐπέγνωνε κράτος αὐτοῦ.
Ἀλλ' ὅπου μεγάλῳ θεοῦ τελίονται ἀπειλαί,
Ἀς ποτ' ἐπηπείλησεν βροτοῖς οἱ πύργον ἐταῦξον,
Χώρα ἐν Ἀσσυρίῃ, ὁμοφώνοι δ' ἦσαν ἅπαντες,
Καὶ βούλοντ' ἀναβῆναι εἰς οὐρανὸν ἀστερόεντα,
Αὐτίκα ἀθάνατος *

Πνεύμασιν. αὐτὰρ ἔπειτ' ἀνέμοι μέγαν ὑψόδι
πύργον

Ρίψαν, καὶ θνητοῖσιν ἐπ' ἀλλήλοισι ἔριν ἔρσαν,
Τούνεκά τι Βαβυλῶνα βροτοὶ πόλιν οὐνοῦ
ἔθεντο.

Αὐτὰρ ἔπειτ' πύργος τ' ἔπεσε, γλῶσσαι τ'
ἀνθρώπων.

Παντοδαπαῖς φωναῖσι διέστροφον, αὐτὰρ ἅπαντα
Γαῖα βροτῶν πληροῦντο μερίζομένων βασιλῶν,
Καὶ τότε δὴ δεκάτῃ γενεῇ μερότων ἀνθρώπων
Ἐξέπερ κατακλυσμὸς ἐπὶ προτέρους γένετ' ἄδρας
Καὶ βασίλευσε Κρόνος, καὶ Τιτάν, Ἰαπετός τε, ...
Καὶ μαχέσαντο Κρόνος, Τιτάν τε πρὸς αὐτούς.
Haec et sequentia non pauca repetit etiam Cho-
renensis noster L. i. c. 5. p. 16. 17. ex ipsa Sibylla,
quam *Berosianam* appellat, scilicet, ut quidam
volunt, Berosi filiam; unde et Interpretes ejus
subdunt in not. "Inter varias Sibyllas, unam
Berosi filiam nominant Pausanias in Phocicis c.
xii. p. 828. edit. Kuhn. et Suidas in voce Sibyl-
la". Quamvis poterit quis suspicari, ne Sibyl-
lam, cujus auctoritate forsitan usus fuerit Bero-
sus, ob eamque causam Berosianam ab antiquis
dictam, alii Berosi filiam interpretati fuerint.
Ut ut sit, quamvis multa aliter legantur in Si-
byllinis oraculis a Gallaco nimirum editis, quam
a Chorenensi nostro, vel Eusebio aliisve cita-
ta, plura tamen iisdem verbis inter se cohaerent.

² Vox Gr. ὁμοφωνέω aequè sonat concordiam
quoad opus aliquid faciendum, ac consonantiam

բաժն շինելն, զի յերկինս ելանդցն .
և ամենազօրն այ հոգմ շնեալ՝ զաշ-
տարաին կործանել, և իւրաքանչիւր
ուսէք զիւր լեզու բաշխել . վասն
որոյ և անուն քաղաքին բաբելոն կո-
ւել: Իսկ յետ Զրհեղեղին տիտանն
և պրոմէթէոս լինելն . ուր և տի-
տանն ընդ կրողի ՚ի մարտ պատե-
րազմի գրգռել: Իւ վասն աշտարաւ
կազմողութեանն պաշտի ինչ:

Եւ այց ՚ի նոյնս և զայս ևս յարեալ
գրէ բաղմամբն, թէ յետ Զրհեղե-

simam, ut in caelum ascenderent.
Deus autem omnipotens¹ ventum in-
sufflans, turrim subvertit, et propriam
singulis linguam distribuit: ideoque
urbis nomen Babylon vocatum. Post
diluvium autem Titan et Prometheus
extiterunt; ubi quidem² Titan adver-
sus Cronum (scil. Saturnum) bel-
lum movebat³. Porro de turris opifi-
cio haec tantum.

Verum haec quoque Polyhistor iis
adjiciens, scribit³: quod nempe post

βῶσι. τοὺς δὲ Θεοὺς ἀνέμους ἐμφυσήσαντας ἀνατρέψαι αὐτοὺς, καὶ
ἰδίαν ἐκάστῳ φωνὴν δοῦναι, διὸ δὴ Βαβυλῶνα τὴν πόλιν κληθῆναι.
μετὰ δὲ τὸν κατακλυσμὸν Τιτᾶρα καὶ Προμηθέα γενέσθαι . . .

seu unitatem linguae. Idem poterat dici et de
Arm. verbo *փառանք*, sed tamen in usu pro
prima significatione accipitur, ut vertimus;
quamquam non ignoremus alios interpretari hunc
locum secundo sensu, ut uno eloquio, vel una
lingua uti: idque satis clare videri in Orac. Si-
byll. nihilominus utraque sententia ad rem face-
re videtur.

1 In omnibus fere lectionibus Gr. tam apud
Josephum, quam apud Praep. Eusebii, imo et
apud Syncellum praesentis loci descriptorem,
in plurali leguntur οἱ δὲ Θεοί, vel τοὺς δὲ
Θεούς, praeter nostram ac Sibyllinam, quae in
sing. exprimuntur; quod et in notis Jos. pag. 19.
testatum est his verbis: » In Sibyll. Orac. sin-
gulari numero Θεός. « Et quidem ita omnino
videtur Eusebius impraesentiarum legisse apud
Alexandrum quoque, at Syncellus Josepho mo-
rem gessisse. Idem dico de voce *ամենազօր*,
quae etsi desit apud Syncellum et Josephum,
continetur tamen ad sensum in verbis Sibyllae.

2 Postrema haec omisit Syncellus, nescio an
Josephum imitatus: sed ille anteriora quoque
praetermisit. Ut ut res se habeat, integre haec
fert et Sibylla ipsa in loco supra citato; similia
repetit et Abydenus paulo inferius.

3 Dehinc cum non tam ad verbum, quam ad
sensum Eusebius Alexandrum interpretetur,
omittimus adjicere signacula, seu commata,
quamvis commode poterat quibusdam sermonis
partibus adjungi. Eadem fere obiter descripsit et

Syncellus ex certis auctoris nostri dictis, quoad
sensum saltem, nonnullis etiam de suo interje-
ctis hunc in modum. p. 62. 63. Ἀλέξανδρος Πο-
λυίστωρ ἐκ τοῦ, βυβ. κοσμικοῦ ἔτους βούλεται
πάλιν τὴν μετὰ τὸν κατακλυσμὸν τῶν Χαλ-
δαίων βασιλείαν κατέρχασθαι μυθολογῶν δια-
σῆρην, καὶ νήρων, καὶ σώσσαν βασιλευκίαν
Χαλδαίων καὶ Μήδων βασιλεῖς πς'. ἐν τρις-
μυρίοις ἔτεσι καὶ δψ. (marg. δπ'. juxta tamen
Euseb. nostrum, γμ.) τοῦτ' ἐστὶν ἐν σάροις
δ'. καὶ νήροις β'. καὶ σώσσοις ῥ'. . . . ἀπὸ δὲ
τούτου τοῦ χρόνου πᾶν πς'. δεύτερον μὲν Χαλ-
δαίων βασιλείαν, Εὐνήχου· οὐ καὶ Χωμσβήλου
(marg. Εὐνήχοιοι δὲ καὶ Χωμσβήλοιοι), πδ'.
δὲ Μήδων, Ζωρόαστρον καὶ τοὺς μετ' αὐτὸν
ζ'. Χαλδαίων βασιλεῖς εἰσάγει, ἵστη κρατή-
σαντας ἡλιακὰ ρψ. ὁ αὐτὸς Πολυίστωρ, οὐκ
ἐστὶ διὰ σάρων καὶ νήρων καὶ σώσσαν καὶ τῆς
λοιπῆς ἀλόγου μυθικῆς ἱστορίας, ἀλλὰ διὰ
ἡλιακῶν ἔτων καταριθμῶν. Quae sic Goar in Lat.
reddidit juxta suas correctiones in margine exa-
ratas: » Ab anno praesente mundi 2405. Ale-
xander Polyhistor Chaldaeorum regnum post di-
luvium continuata serie propagatum resumere
molitur, octoginta sex Chaldaeorum Medorum-
que reges per quamdam Sarorum, Nerosorum et
Sossorum seriem annis millibus triginta qua-
tuor et octoginta, hoc est Saris novem, Neris
duobus, et Sossis octo regnasse commentus
Ab octoginta sex praefatorum tempore Evecho-
um cui Chosmabelus etiam nomen fuit, Chal-

դին Թադաւորէր քաղաքացւոց աշխարհին եւեքսիոս ներքս չորս : Եւ յետ նորա առնոյր զիշխանութիւնն որդի նորա քոմասբեղոս ներքս չորս , և սոսրս հինգ : Ի քսիսութեայ և ՚ի ջրհեղեղէն՝ մինչև մարք զբարեղոն առին , ընդ ամենայն՝ ձգ . Թադաւոր համարի բազմովէպն . և յանուանէ յիշէ զիւրաքանչիւր ոք՝ ՚ի բերոսոսայ մատենէն . և զժամանակ ամենեցուն նոցա ժողովէ ՚ի Թիւ ամաց երկից բիւրուց , և երկից հազարաց , և իննսուն և մի : Եւ յետ նոցին ըստ նոցանէ յայնպիսի հաստատութեան յանկարծակի մարք զոր ՚ի վերայ բարեղոնի գումարէին՝ ունել զնա , և կացուցանել անդ բռնաւորս յինքեանց :

Ի պա և զանուանս բռնաւորաց մարայն դնէ՝ Թուով . Ը . և նոցին ամն , միդ . և դարձեալ մեռասան Թադաւորս , և ամն Ի պա և զքաղաքացւոց . ԽԹ . Թադաւորս . և ամն . նճը . Ի պա և զարաբացւոց . Թ . Թադաւորս . և ամն . միտէ : Եւ որոց ամաց և շամիրամայ վիպադրէ տիրել ասորեստանեաց : Եւ դարձեալ մանր Թուէ անուանս ,

daecorum secundum, Zoroastrem vero Medorum quartum supra octogesimum principem, et septem Chaldaeorum reges cum sequutos annis Solaribus 190. imperantes, non ulterius Saris, Neris, et Sossis reliquisve fabulosae historiae absurditatibus, sed legitimo solarium annorum cursu habita numerandi ratione, Polyhistor idem inducit «. Viderint studiosi lectores, an Syncelli hic locus quid lucis afferat Eusebio nostro, vel potius ab eo illuminandus ac corrigendus erit, tam in numeris, quam in nominibus. Et quidem manifesto librarii errore apud Sync. nomen Evechoi confunditur cum suo successore. Idem corrigatur ab ipso quoque Syncello, qui pag. 72. inducit seriem regum Chaldaeorum (forte ex Africano), hoc modo exordium du-

diluvium Chaldaeorum regionem Euxius tenebat neris quatuor. Ac post eum filius ejus Comosbelus imperium suscepit per neris quatuor, et sossos quinque. A Xisuthro vero, et a diluvii tempore usque ad illud, quo Medi Babylonem ceperunt, reges omnino lxxxvi. Polyhistor recenset, atque unumquemque ex Berosi volumine nominatim memorat: tempus vero omnium eorum numero annorum trium myriadam, et tribus millibus uno et nonaginta comprehendit. Deinde vero post eos, cum ita firmiter stabiliti erant, repente Medi copias adversus Babylonem comparabant, ut caperent eam, atque ex se ipsis Tyrannos ibi constituerent.

Deinde nomina quoque Medorum tyrannorum ponit, viii. numero: quorum anni ccxxiv. et rursum reges undecim, annosque...¹ Postea Chaldaeorum reges xlix, et annos cccclviii. Deinde Arabum ix. reges, et annos ccxlv. Post quos annos etiam ipsam Semiramidem in Assyrios dominatam esse tradit. Atque iterum minute enumerat nomina regum xlv. adsignans

cens: Πρῶτος Εὐνήχοος, ὁ παρ' ἡμῖν Νεμβρόδ' ἰβασίλευσε Βαβυλῶνος ἔτη 5'. Χαλδαίων β'. ἰβασίλευσε Χοσμάσβολος ἔτη 7'. etc. sc. n Primus Evechous, qui nobis Nembrod, regnavit in Babylone annis VI. Chaldaeorum secundus regnavit Choamasbolus annis VII. « etc. usque ad septimum regem Zinzirum dictum. Quem catalogum putans Scal. ab Eusebio desumptum, gratis inseruit inter Gr. fragmenta sua sub nomine auctoris nostri.

¹ Ubi lacuna annorum cernitur, librarius supplendum putavit in marg. ԽԵ. xlviii. quod commendare non facile possum pro spatio undecim regum. Sicut etiam pro praemissis annis ԽԶ. ccxxiv. idem transcriptor substituerat in marg. ԼԶ. xxxiv. cujus ratio nos latet.

խէ. Թադաւորաց, և զնէ նոցա ամս. շիգ. (3) ետ որոց ասէ կացեալ Թադաւոր քաղէացւոց, որում անուն է փուղոս. զոր դարձեալ և եբրայեցւոց պատմութիւնն յիշէ, և անուանէ փուղոս. զորմէ ասեն՝ Թէ եկն՝ ի վերայ երկրին հրէաստանի:

Եւ յետ նորա բազմավէպն ասէ զսենեքերիբայ կացեալ Թադաւոր. զոր եբրայեցւոց գիրք յիշեն. Թադաւորեալ սա առ եզեկիայիւ արքայիւ, և առ Եսայեալ մարգարէիւ, ասեն անծեղէն գիրք կարգ ըստ կարգէ, եւ Թէ եղև ի չորեքտասաներորդում ամին եզեկիայ արքայի՝ եւ սինեքերիբ արքայ ասորեստանեաց ի վերայ ամուր քաղաքացն հրէաստանի, և առ զնոսա: Եւ յետ ամենայն պատմութեանն՝ ի նոյն յարեալ ասէ. և Թադաւորեաց ասորդան որդի նորա ընդ նորա: Եւ դարձեալ ևս յառաջ մատուցեալ զնովիմբ ածէ, եւ Թէ եղև ի Ժամանակին յայնմիկ՝ խոթալ ցաւ եզեկիա. և ի կարգ արկեալ

illis annos dxxvi. Post quos, inquit, rex Chaldaeorum fuit, cui nomen Phulus; de quo item Hebraeorum quoque historia meminit¹, Phulum denominans, quem in terram Judaeorum venisse ajunt.

Ac post eum, Senecheribum² Polyhistor fuisse regem ait; quem sub Ezecia rege, Prophetaque Isaia Hebraeorum libri regnasse commemorant. Ait (enim) Divina Scriptura ex ordine, quod » factum est in quarto decimo anno Ezeciae regis, ascendit Senecherib rex Assyriorum super munitas urbes Judaeae, et cepit eas«. Et post totam historiam, illis adjungens, dicit: » et regnavit Asordan filius ejus pro eo«. Atque item ulterius progrediens addit, quod » factum est in tempore illo, aegrotavit Ezechias«. Et ex ordine recenset, quod » tempore illo misit Marodach Baldan rex Babyloniorum legatos³, et epi-

(Καὶ) ἐγένετο τοῦ τεσσαρεσκαίδεκάτου ἔτους βασιλεύοντος Εἰζεκίου, ἀνέβη Σενναχηρείμ βασιλεὺς Ἀσσυρίων ἐπὶ τὰς πόλεις τῆς Ἰουδαίας τὰς ὀχυράς, καὶ ἔλαβεν αὐτάς. (Isai. xxxvi. 1.)
 καὶ ἐβασίλευσεν Ἀσορδάν ὁ υἱὸς αὐτοῦ αὐτ' αὐτοῦ (Ibid. xxxvii. 38.) Ἐγένετο (δὲ) ἐν τῷ και-

¹ Assignat locum. iv. Reg. xv. 19. ubi sic habet Vulgat. Lat. » Veniebat Phula rex Assyriorum in terram«. Versio autem τῶν εἰς. ἀνέβη Φουλ βασιλεὺς Ἀσσυρίων ἐπὶ τὴν γῆν. i. e. » Ascendit Phua rex Assyriorum supra terram«. haud secus ac Arm. lectio inibi. * Եւ փուս արքայ ասորեստանեաց ի վերայ երկրին || :

² Passim deinceps occurrit hoc nomen varia literarum variatione, sive ob diversam lectionis rationem, sive propter differentem pronuntiationem penes Chaldaeos aliosque: nos fideliter Arm. codicis vocem expressimus juxta regulam dialecti, ut pateat lectio Eusebio propria. Idem ve-

lim intelligas de nomine Nabuchodonosori, quod infra diverso modo occurrit. Pariter nomen Ezechiae observavimus juxta Arm. lectionem *Ezekias*, sive *Ezechias*, neque more Lat. *Ezechias*, ut pateat in autographo fuisse *Εἰζεκίας*, nec verò, ut alii volunt, *Εἰσχίας*. Solum nomen Baldan non expressimus Baldan juxta Arm. cum id Armeniis nostris sit proprium, demere aliquando vocalem ex medio vocis.

³ Haec omnia occurrunt etiam apud iv. Reg. xviii. xix. et xx. sed quia Isaiæ magis verba quadrant lectioni auctoris nostri, ea e regione collocanda putavimus. Confer utrumque locum

Թուէ, Թէ 'ի Ժամանակին յայնմիկ
առաքեաց մարովիքս բաղգան ար-
քայ բարեղացւոց հրեշտակս և հրո-
վարտակս և պատարագս եղեկիայ :
Օ այս եբրայեցւոց գիրք :

Եւ այց զսինեբերիբ և զորդի նորա
զասորդան և զմարդաբ բաղգան
և բաղգէացւոց մատենագիրն յիշա-
տակէ . նորք հանդերձ և զնաբու-
քողմնոսոր, որպէս պար յիշատա-
կեալ ճառս է, գրեալ զնոցանէ այս
պիսի բանիւք :

Եւ իրն աղետանորի վան սենեբերիբայ,
և վան նաբոսոնոսորայ, և վան նոցին
գործոց և արուեստից :

Եւ Թագաւորելոյ եղբօրն սե-
նեբարիբայ, և յետ տիրելոյ ահի-
սեայ բարեղացւոց, զիս չէ ևս զե-
րեսուն օր կալեալ էր զիշխանու-
թիւնն՝ սպանաւ 'ի մարտաբ բաղ-

stolas et munera Ezecias « . Haec He-
braeorum Scriptura .

Tamen Sinecherib ipsum, et filium
ejus Asordanum, ac Marodach Bala-
danum, Chaldaeus quoque historicus
commemorat: cum illis etiam Nabu-
chodonosorum, ut proximus sermo de
his (regibus) ita scribit .

*Ejusdem Alexandri de Senecherib,
et de Nabuchodonosoro, atque de eo-
rum factis ac virtutibus ' .*

» Postquam regnasset frater Se-
necharibi, et deinde postquam Acises
in Babylonios dominatus esset, et nec
dum triginta quidem diebus regnum
tenuisset, a Marodach Baladano occi-

բոյ էսէնթ, էմալակիսծն Է՛շէկիւս . (Ibid. xxviii. 1.)
Է՛ն տփ Կայրփ էսէնթ Էպէստէյլս Մարօճախ Բալաճճն (Օ յիժս Բալա-
ճճն) Օ Բասիլէս տիճ ԲաԲսլաւնիւս, Էպիստօլաճ Կալ քրէսԲեյս Կալ
ճօրա Է՛շէկիւս . (Ibid. xxxix. 1.)

cum Vulgata lectione: ut nil dieam de Arm. ver-
sione scripturae sacrae, quae cohaeret cum LXX.
At Interpres Eusebii non illam recitavit, sed de
more Eusebium iisdem verbis expressit, ut pa-
tet perquirentibus .

» Hoc Alexandri Polyhistoris fragmentum, ut
patet, ex Beroso transcriptum, Josephus ipse
certo certius adhibiturum de pollicitus erat ex
ipso fonte, Antiq. Jud. Lib. x. cap. 1. p. 513. his
verbis: ἀλλὰ καὶ Βερωσσός, ὁ τὰ Χαλδαϊκὰ
συγγράμματος, μνημονεύει τοῦ Βασιλέως τοῦ
Σινεαχηρίβου, καὶ ὅτι τῶν Ἀσσυρίων ἦρχε,
καὶ ὅτι πάση ἐπιστρατεύσατο τῇ Ἀσίᾳ καὶ
τῇ Αἰγύπτῳ, λίγων θυτῶν: sc. n. Quin et Be-

rosus Chaldaicarum rerum Scriptor regis Sena-
cheribi meminit, et quod apud Assyrios regna-
verit, quodque Asiae omni, et Aegypto bellum
intulerit, ita dicens « . Haec inquam praemittens
promiserat Josephus Berosum ipsum adducere,
at interim temporum injuria desiderantur in
sequentibus: adeoque monetur in adnot. Jos.
» Illa λίγων ὧτως non agnoscit Vat. et vel de-
lenda sunt, vel dicendum (quod suspicor) Be-
rosi verba excidisse. Huds. Grot. et Gocce « .
Quam suspicionem Criticorum nos omnino pro-
certo habemus, atque adeo non possumus non
dolere de verbis quae desiderantur .

գանայ. և մարուգաք բաղդան բռնացեալ ունէր զվեց ամիս. և սպանանէր զնա ոմն՝ որում անուն էր Եղիբոս, և Թագաւորէր: Եւ յերրորդ տարւոյ ամի Թագաւորութեան նորա սինեքերիբոս արքայ ասորեստանեաց զօրս գումարէր ՚ի վերայ բաբելոնացոցն, ճակատ տուեալ ընդ նոսա՝ և յաղթէր. և ձերբակալ արարեալ զնա հանդերձ բարեկամքն՝ տայր տանել յերկիրն ասորեստանեաց: Տիրէր բաբելոնացոց, և կացուցանէր նոցա Թագաւոր զորդի իւր զասորդանիոս. և ինքն չուէր երթայր յերկիրն ասորեստանեաց:

Իբրեւ լու եղև նմա, եթէ եկեալ հասեալ են յոյնք յաշխարհն կիլիկեցոց՝ տալ պատերազմ, ՚ի վերայ դիմէր, ճակատ առ ճակատ յարդարէր. և զբաղումն ՚ի յիւրոց զօրացն կոտորեալ Թշնամեացն յաղթէր պատերազմին. և յիշատակ յաղթութեան զիւր պատկերն ՚ի տեղւոցն կանգնեալ Թողոր. և քաղաքական գրով զքաջութիւնն իւր և զգօրութիւն դրոշմել հրամայէր ՚ի յիշատակ առ յապա ժամանակաց: Եւ զտարսոն քաղաք ասէ՝ նա շինեաց ՚ի նմա նովթիւն բաբելոնի, և անուն գնէր քաղաքին Թարսին: Եւ յետ այլ ամիսայն գործոց սինեքերիմայ՝ և չայն ևս ՚ի նոյն յարեալ՝ ասէ, Թէ ըմամ եկեաց. և նենգ գործեալ նմա յիւրմէ որդւոյն արդումն զանեայ՝ վախճանէր: Այս բաղմնութիւն:

Բայց և ժամանակքն իսկ միա.

sus est; et Marodach Baladanus per vim (regnum) tenuit¹ sex mensibus: cum vero interficiens, regnabat quidam, cui nomen Elibus. Verum tertio regni ejus anno, Sennecheribus rex Assyriorum exercitum conflabat adversus Babylonios, praelioque cum iis commisso vicit, et captum una eum amicis, in terram Assyriorum perducere jussit. In Babylonios ergo dominatus, regem eis filium suum Asordanium constituit; ipse vero recedens, terram Assyriorum petiit.

Quum autem ille fama accepisset, Graecos in Ciliciam belli movendi causa pervenisse, ad eos contendit; aciem contra aciem instruit, ac plurimis quidem de suo exercitu caesis, hostes (tamen) debellat, atque in victoriae monumentum imaginem suam eo in loco erectam reliquit, Chaldaicisque litteris fortitudinem ac virtutem suam ad futuri temporis memoriam incidere jussit. Et Tarsum urbem, inquit, ipse ad similitudinem Babylonis condidit, quam appellavit Tharsin². Et post omnia facta Sinnecherimi illud quoque addens, ait "eum xviii annis vixisse (in imperio); et per insidias, quas illi paravit filius Ardu-musanus, e vita excessisse". Haec Polyhistor.

Verum et temporis utique ratio

¹ Բռնացեալ, per vim: vel ita, tyrannice praevalens, tyrannidem exercens, aut violentior evadens. Ubi et illud notabis, verba majori ex parte in imperfecto, ut a Grammaticis dicitur, tempore expressa in Arm. aliquando in

perfectum a nobis deslexa fuisse; id enim postulare videbatur loquendi modus in Lat. ne cogemur Haicanismum vel Hellenismum plane refundero in Latium.

բանն են բանիցն ասացելոց յնժա-
տուրն գրոց. քանզի առ եզեկիաւ
Թագաւորեաց սինեքերիմ¹, որպէս
բազմամիլէպն յայտ առնէ՝ ամն, ըԺ.
և յետ նորա որդին՝ ամն. իւ. և ապա
սամմուգէս՝ ամն իւ. և նորին եղ-
բայրն՝ ամն. իւ. և ապա նաբուպազ-
սար՝ ամն. իւ. և յետ նորա նաբու-
կոդրոսսորոս՝ ամն. իւ. Եւ միան
գամայն ժողովին ՚ի սինեքերիմայ
մինչև ՚ի նաբուկոդրոսսորոս՝ ամբ. ճը.
Եւ ըստ եբրայեցւոց գրոց՝ եթէ
կրկնէ որ, նմին հանգոյն գտանէ.
քանզի յետ եզեկիայ՝ մնացելոց հը-
րէլյոն Թագաւորէ մանասէ որդի ե-
զեկիայ՝ ամն. ծԵ. և ապա ամուլս՝
ամն, ժԺ. և յետ նորա յովսիա՝ ամն
լւ. և ապա յովսիիմ. յորոյ ՚ի սկզբ-
բան Թագաւորութեանն եկն նա-
բուքոդոնոսոր, և պաշարեաց զերու-
սաղէմ, և տարաւ զգերի հրէիցն ՚ի
բաբելոն. Եւ լինին յեզեկիայ մին-
չև ցնաբուքոդոնոսոր՝ ամբ. ճը. որ
չափ և բազմամիլէպն ՚ի քաղզէական
մատենագրութենէն համարեցաւ:

Եւ յետ այսր ամենայնի դարձեալ
բազմամիլէպն զիրս ինչ և զգործս սե-
նեքերիբայ պատմէ, և զորդւոյ նո-
րա յիշատակէ հանգոյն եբրայեցւոց
գրոցն. և համարի մի ըստ միով զու-
մենայն. Եւ զպիթագորայ իմաստնոյ
ասեն զայնու ժամանակաւ առ նո-
բօք լինել. Եւ յետ սամուգէայ սար
դանապաղզոս Թագաւորեաց քաղ-
զէացւոցն ամն. իւ. Սա առաքեաց
առ աժդահակ մարաց նախապետ և
նախարար՝ զօրս յօգնականութիւն,
առնուլ կին որդւոյ իւրում նաբու-

convenit cum verbis, quae a Divina
Scriptura dicuntur. Etenim sub Eze-
cia regnavit Sinecherim, ut Poly-
histor exponit, annis xviii. et post
eum ejusdem filius annis viii. Postea
vero Sammuges annis xxi. et frater
ejus annis xxi. Ac deinde Nabupal-
sar annis xx. et post eum Nabuco-
drossorus annis xliii. A Sinecheri-
mo usque ad Nabucodrossorum com-
prehenduntur anni omnino lxxxviii.

Juxta vero Hebraeorum quoque li-
bros, si quis diligenter exquirat, si-
militer comperiet. Si quidem post E-
zeciam, qui reliqui fuerant, Judaeis
imperat Manasses Ezeciae filius, an-
nis lv. ac deinde Amos annis xii. et
post eum Josias annis xxxi. postea ve-
ro Joachim: cujus regni initio adve-
niens Nabuchodonosor, obsedit Jeru-
salem, captivosque Judaeos Babylo-
nem duxit. Numerantur autem ab E-
zecia usque ad Nabuchodonosorum
anni lxxxviii. quos annos nimirum et
ipse Polyhistor ex Chaldaicis com-
mentariis computavit.

Et post haec omnia, denno res
quasdam, et facta Senecheribi Poly-
histor refert; de que ejus filio, eo-
dem modo quo Hebraeorum libri, me-
minit, singillatimque cuncta recenset.
Atque Pythagoram sapientem etiam
eodem tempore sub iis fuisse ajunt.
Post Samugen vero Sardanapallus
Chaldaeus regnavit annis xxi. Hic e-
xercitum Astyagi Medo, familiae
Principi ac Satrapae, auxilio misit, ut
Amuhean Astyagis filiam Nabuco-
drosso filio suo uxorem daret. Ac

1 Si quis putet nomen accus. զամուհեան,
tamquam nominativum hic positum esse, tunc

oportebit, ut in Lat. reddatur Zamuea. Sync.
168. 'Αρωίτην, Aroitem dixit.

կողորոսերայ զգուստր մի աժդահա-
կայ զամուհեան։ Եւ ապա Թագաւորեաց
նաբուկոդրոսսորոս ամն։ Իսէ։
և զօրս գումարեալ՝ դայր առնոյր
դերի զհրէայս և զփիւնիկեցիս և
զասորիս։ Եւ զի այսու ևս երբայեց-
ւոց գրոցն միաբան է բազմավէպն,
չեն ինչ պէտք բազում բանից։

Եւ յետ նաբուկոդրոսսորայ Թա-
գաւորեաց որդի նորա ամիլմարու-
դոքոս՝ ամն։ ԺԷ։ զոր երբայեցւոց
պատմութիւնն իղմարուդոքոս ան-
ուանէ։ Եւ յետ նորա՝ բազմավէպն
ասէ, Թէ Թագաւորեաց քաղղէաց-
ւոց նէգղիսարոս՝ ամն։ Դ։ և ապա
նաբոդենոս՝ ամն։ ԷԺ։ Եւ որով
կիւրոս կամբիւսեայ զօրաժողով է-
ղև 'ի վերայ երկրին բաբելացւոց։
Որում 'ի դիմի հարաւ նաբոդենոս,
և մատնեալ 'ի պարտութիւն՝ լինէր
փախստական։ և Թագաւորէր բա-
բելոնի կիւրոս ամն։ Թ։ Եւ ապա 'ի
դասս դաշտի յայլ ճակատ մտեալ
վախճանէր։ Է) ետ որոյ կամբիւսեա
Թագաւորէ ամն։ Ը։ և ապա դա-
րեհ։ ամն ԼԿ։ Է) ետ որոյ քսերքսէս,
և այլ ևս պարսից Թագաւորք։

Եւ արդ՝ զքաղղէացւոց Թագա-
ւորութենէն՝ որպէս համառօտիւք
միլստմիսքէ բերոսոս աւանդէ, նոյն
պէս և զնոյն և բազմավէպն վիպա-
գրէ։ Որովք յայտ իսկ է, Թէ նա
բուկոդոնոսոր գումարեաց զօրս, և
առ զհրէայս։ և 'ի սմանէ մինչև
ցկիւրոս պարսից Թագաւոր Եթա-
նանամեայ ժամանակ ժողովի։ Եւ
երբայեցւոց պատմութիւնն սոցին
միաբանէ, Թէ Է. ամ եղեն 'ի գե-
րութեանն, յառաջնմէ ամէն նաբու-
քոդոնոսորայ՝ գերութեանն հրէից
համարեալ՝ մինչև ցկիւրոս պարսից
Թագաւոր։

deinde regnavit Nabucodrossorus an-
nis xlii. et contraetis copiis veniens
captivos duxit Judaeos. et Phoenices
ac Syros «. Quod verò in hac etiam
re cum Hebraeorum scriptis consen-
tiat Polyhistor, opus non erit multis
verbis (ad probandum).

» Et post Nabucodrossorum re-
gnavit filius ejus Amilmarndochus, an-
nis xii «; quem Hebraeorum historia
Ilmarodochum appellat. » Postque il-
lum, inquit Polyhistor, in Chaldaeos
regnavit Neglisarus annis iv. et postea
Nabodenus, annis xvii. Sub quo Cy-
rus Cambysis (filius) exercitum du-
xit in terram Babyloniorum. Cui ob-
viam ivit Nabodenus, atque victus fu-
gae se dedit: et regnavit Babylone
Cyrus annis ix. Deinde in campo Daas
altero certamine inito mortuus est.
Post quem Cambyses regnat annis viii.
ac deinde Darius annis xxxvi. post
quem Xerxes, caeteri quoque Persa-
rum reges «.

Porro sicuti Berosus de regno
Chaldaeorum breviter singula tradit,
item et Polyhistor eodem modo de-
scribit. Ex quibus patet Nabuchodo-
nosorum copias comparavisse, et ca-
ptivos duxisse Judaeos: ab isto verò
usque ad Cyrum Persarum regem se-
ptuaginta annorum tempus compre-
hendi. Atque vel ipsa Hebraeorum
historia cum his consentit, quod nem-
pe lxx. anni in captivitate transierint,
a primo anno Nabuchodonosori, si
computes Judaeorum captivitatem,
usque ad Cyrum Persarum Regem.

() սոյն և արիդենոս միաբան սա-
ցին ի քաղաքացւոց պատմութեանն
յայտ առնէ . քանզի և նա հանգոյն
բազմալիպին՝ պատմէ զայս :

Id ipsum et Abidenus in historia
Chaldaeorum cum his consentiens de-
clarat: quoniam ipse eodem modo
quo Polyhistor, haec enarrat. ¹

Լէրէնէայ վասն առաջին խափառո-
ւեանն քաղաքացւոց :

*Abideni de primo Chaldaeorum
Regno* ².

Քաղաքացւոց իմաստութեանն
աղաքաւ այսչափ ինչ : Քայց Թադա-
ւորեւ աշխարհին նախ զաղբիւրայ ա-
սեն . այլ վասն իւրոյ անձինն այսչափ

» De Chaldaeorum quidem sa-
pientia haec tantum ³. In ea verò re-
gione regnasse primo dicunt ⁴ Alo-
rum. Sed de eo ipso haec tradita

(Syncell. pag. 30.)

Χαλδαίωι μὲν τῆς σοφίης περί ποσαῦτα βασιλεῦσαι δὲ τῆς χά-
ρας πρῶτον λέγεται Αλωρον, τὸν δὲ ὑπὲρ ἑαυτοῦ λόγον διαδοῦναι,

¹ Hactenus dedit Eusebius Chaldaica com-
mentaria ex scriptis Alexandri Polyhistoris Be-
rosus ipsum transcribentis; deinceps verò ag-
greditur ea ipsa repetere ex Abydeno, initio ite-
rum ducto, ut antea, a pristinis Chaldaeorum
nominatis regibus usque ad Nabuchodonosorum,
in quo antecedens sermo destiterat. Verum de
Abydeni nomine notabis in Arm. cod. plerum-
que scribi *արիդենոս*, *Abidenus*, aliquando ve-
rò *արիդենոս*, *Abydenus*; quam varietatem et
nos fideliter observamus in Lat. Idem cernitur
etiam in variata lectione Syncelli apud Goar-
um et Scaligerum: nam aequè comperitur *Αβι-
δηνός*, ac *Αβυδηνός*; de quo et Scal. ipse ita
monet in not. in Gr. Euseb. p. 409. ad 2. 10.
» Hoc nomen (inquit) varie scriptum reperio.
Αβιδινός, *Αβυδηνός*, *Αβιδυνός*. Itaque non
mirum, si non admodum curavimus quomodo
scribatur «.

² Syncellus in transcribendo hoc Abydeni lo-
co ex Eusebio nostro, huiusmodi assignavit in-
scriptionem, *ἐκ τῶν Αβυδηνίου περί τῆς τῶν
Χαλδαίων βασιλείας*. omitto Scaligerum seriem
verborum mutantem. Porro seriò hic adverten-
dum, quod Eusebius noster in textu Abydeni
haud inserit annos imperii pro singulis regibus,
primum si excipias: habuerat tamen id integre
in textu Polyhistoris supra memorato. Syncel-

lus contra, cum ibi reticuerit, hic inserit in-
tegre: cuius non alia videtur causa differentiae,
nisi quod Syncellus prius Abydeni, deinde Po-
lyhistoris exhibet locum; ideoque annos regum
anticipat. Satis erit nobis parenthesis nota in-
cludere in Gr. quicquid abundat in lectione
Syncelli.

³ Goar quaedam hic excidisse putavit, notans
in marg. » deest nonnihil «; libere tamen, nam
integer habetur sensus. Solummodo constat ex
serie verborum, in antecedentibus verbum fec-
cisse Abydenum de litteratura Chaldaica; ac
epilogi loco haec subjunxisse, *Χαλδαίων μὲν τῆς
σοφίης περί ποσαῦτα*. i. e. ad verb. » De Chal-
daeorum quidem sapientia tantum (subintelli-
ge, *dictum est*) «. Ipse tamen Goar pro *περί*,
corrupte legit *πρί*; atque lata sententia rem
sic declaravit. » Et Chaldaeorum quidem sa-
pientia ad huiusmodi culmen ascendit «: quod
nimis distat a textu Graeco.

⁴ Vitiosè habetur in lectione Goari *λέγει*,
dicìt, quod ex persona Syncelli vel Eusebii ex-
primitur quoad Abydenum. Scal. itaque optime
legit *λέγεται*, *dicìtur*, quod ab ipso Abydeno
enunciatur: id enim probat et lectio nostra in ac-
tivo, *ասեն*, *dicunt*; cum usitatum sit Interpre-
ti nostro passivum illud in sing. *λέγεται*, deflec-
tere, ut Armenii solent, in activum plur. *ասեն*.

Ինչ բանք են պատմելիք. զի զնա ժա-
ղապետն ամենախնամն անձ եցոյց
հովիւ. որ Թագաւորեաց շարս. Ժ.
և շարն է՝ Ժ. և Պ. ամ. և ներն Պ.
և ասոն. Կ. ի կտ նորա տիրեաց ա-
ղապաւորս: ի կտ որոյ աղմեղոյն ի
քաղաքէ պաւտրիբլոն. առ որով
երկրորդ անդոստոս եւ ի ծովէն՝
հանգոյն ունայն, որոյ կերպարանք
կիսադից գիւցաղանցն էին: ի կտ
որոյ ամենն: ի կտ որոյ ամեղա-
ղարս: Լ. պա դաւանոս հովիւ. առ
որով չորքն երկկերպիք ի ծովէն ի
ցամաք գիւցիւն իովդոսոսն, էնեղա-
ման, էնեւթողոսն, և անեմենտոսն:

sunt: quod eum populi pastorem pro-
videntissimus Deus ¹ indicavit; qui re-
gnavit saros x. Sarus autem est ~~annorum~~
annorum spatium, et Nerus ~~bc.~~ Soe-
sus verò lx. Post eum dominatus est
Alapaurus ²: post quem Almelson ex
urbe Pautibiblon; sub quo secundus
Annidotus, Oanni similis, e mari emer-
sit; cujus Semideorum Heroum more
figura erat. Post eum Ammenon:
post quem Amegalarus: tum Daonus
Pastor; sub quo quatuor (monstra)
duplicis formae in terram e mari pro-
ruperunt, Jodochus, Eneugamus, E-
neubulus ³, et Anementus. Et sub

ὅτι μιν τοῦ λεῶ ποιμένα ὁ Θεὸς ἀποδείξει. βασιλεῦσαι δὲ Σά-
ρους ι'. Σάρος δὲ ἐστὶ χ'. καὶ γ' ἔτα. Νεῖρος δὲ χ'. Σῶσος δὲ ξ'.
μετὰ δὲ τοῦτον Αλάπαρον ἀρξαι (σάρους γ'.) μεθ' ὃν Αμίλλα-
ρος ἐκ πόλεως Παυτιβίβλου (ἐβασίλευσε σάρους ιγ'.) ἐφ' οὗ δεύ-
τερον Ἀννίδοτον τὴν θάλασσαν ἀναδύναι παραπλήσιον Ὡάννη τὴν
ιδεῖν ἡμιδαίμονα. μεθ' ὃν Ἀμμένων (ἐκ Παυτιβίβλων ἦρξε σά-
ρους ιβ'.) μεθ' ὃν Μεγάλαρος (ἐκ Παυτιβίβλων ἦρξε σάρους ιθ'.)

¹ Apud Syncellum desideratur vox adjectiva,
quae respondeat nostrae ամենախնամ, provi-
dentissimus. Illam tamen constanter fert et
Chorenensis noster multis saeculis Syncello an-
tiquior; quin etiam addit post vocabulum հովիւ.
pastorem, alterum quoque և առաջորդ, et
ducem vel rectorem, ita habens. Lib. i. cap. 3.
Քանզի առ զասն նորա արեգեանս հան-
դոյն պիւցն պսպէս. Եւ զնա ամենախնամն
անձ եցոյց հովիւ և առաջորդ ժողովրդեանն.
Եւ որոյ առ, Թագաւորեաց աղօրս շարս
Ժ. որք լինին առ չ. և Կ. և Պ. Quem locum sic
expresserunt Interpretes ejus Whistonii: "De
ea enim re (debuit, de eo, vel illo, sc. de Pri-
mo Parente) ita Abydenus, pariter atque cae-
teri; Deus quidem providentissimus pastorem
constituit eum ac rectorem populi; deinde di-
cit, regnavit Alorus saros decem, qui annos con-
ficiunt 36000 ". Ubi intendit, imo contendit
Chorenensis Alorum eum dici, qui nobis Adam,
ut supra monuimus. Quod et alibi inculcat
idem auctor. cap. 5. videlicet ejusdem libri, di-

cens. * որպէս յաղագս նախատեղծին՝ ոչ ա-
ռաջին ժարդ առեւել զնա, այլ Թագաւոր-
այնպէս անուն թագան և անդանակ կոչե-
լով, և ամս աղով նմ չ. և Կ. և Պ. || ubi Interpp.
" Sicut de prima re creata (lege, de primo pa-
rente, imò Protoplasto, id enim sonat նախա-
առեգծ), quam (quem) non hominem, sed re-
gem appellant (exteri, inter quos est et Abyde-
nus); eique nomen induunt barbarum, ac si-
gnificationis expertem, atque annos 36000 assi-
gnant ".

² Redundat ε, υ, in nomine աղապաւորս, ut
patet ex Gr. vel potius ex praemissis. In sequen-
tibus Sync. mendose praefers Αμίλλαρος, se
se corrigere potest ex scriptis in pag. 14. et 31.
in quibus habuerat Αμυλων; quae lectio non
adeo abhorret a nostra ubique praeferente Αλ-
μυλων. Sed ne omnia librariorum vitia in his
nominibus apud Syncellum occurrentia repeta-
mus, confer praesentia cum antecedentibus in
textu Polyhistoris.

³ Codex Arm. manifesto librarii errore com-

Եւ առ Էդոփրէսքաւ, որ յետ նա
րայն Թագաւորեաց, անողափոսն :
(Եւ որոյ այլք տիրեցին, և քսի
սուծրոս : Եւ քանզի այսորիւք յի
շատուկեալ պատմադիրս՝ միաբանս
բազմալիպին գայ. և զըջեղեղէն
սոյնօրինակ գրէ :

Edorescho, qui post eum regnavit,
Anodaphus (apparuit)¹. Post quem alii
dominati sunt, et Xisuthrus «. Quum
itaque memoratus historicus de his
cum Polyhistore conveniat, de dila-
vio quoque hoc modo scribit.

Էփրէսէայ, լաւն ջրհեղեղն :

Abideni de Diluvio.

Եւ որոյ այլք տիրեցին, և քսի
սուծրոս. որում հռոմոս յառաջա
գոյն գուշակեաց լինել յաճախու.

» Post quem² alii dominati sunt,
et Xisuthrus ; cui Cronus (sc. Sa-
turnus) pluviarum copiam die quinto

εἶτα Δαὼς ποιμὴν (ἐκ Παυτιβίβλων ἐβασίλευσε σάρους ι.) ἐφ'
οὗ δ. διφυεῖς εἰς γῆν ἐκ θαλάσσης ἀνέδυσαν. (ὦν τὰ ὀνόματα
ταῦτα) Εὐέδωκος, Εὐεύαμος, Εὐάβουλος, Ἀνήμεντος. ἐπὶ δὲ τοῦ
μετὰ ταῦτα Αἰδωρέσχου Ἀνώδαφος. μεθ' ὃν ἄλλοι τε ἤρξαν, καὶ
Σείσουθρος . . .

(*Euseb. Praep. Evang. ix. 12. et Sync. p. 30.)*

Μεθ' ὃν ἄλλοι τε ἤρξαν, καὶ Σείσιθρος, ὃ δὲ Κρόνος προση-
μαίνει μὲν ἔσσεσθαι πλῆθος ὁμβρων, Δεσίου πέμπτῃ ἐπὶ δέκα,

mixtas inter se ultimas horum nominum sylla-
bas praeferebat hoc pacto: Էդօփրէսքաւ և քսի
սուծրոս, pro: Էդօփրէսքաւ, Էնէդա
սքաւ, Էնէլօրոսքաւ. Illud verò առ Էդօփրէսքաւ,
supplendum quoad ultimum elementum ւ, ac
legendum առ Էդօփրէսքաւ, ut patet etiam
ex Gr.

¹ Abydenus vel Eusebius noster hunc aperte
praebet sensum: » Et sub Edorescho, qui post
Daonum Pastorem regnavit, monstrum aliud
visum est, cui nomen erat Anodaphus «. Eadem
sententia elicitur etiam ex Gr. lectione Syncel-
li, si pro μετὰ ταῦτα, post haec, legas, μετὰ
σοῦτον, post hunc; tunc enim iisdem verbis
haec sonat Gr. textus: » Atque sub eo, qui post
hunc (regnavit) Aedoreschus, (apparuit) Ano-
daphus «. Verum id minime animadvertens Goar,
propter obscuritatem Graeci textus verbo caren-
tis, alienum prorsus sensum enucleavit, ita ut

Anodaphum monstrum marinum, regem crea-
rit Chaldaeorum Evedorescho suffectum; sic enim
Latine reddidit: » Evedorescho, qui posterior
fuit, Anodaphus successit «.

² Initium huius periodi cohaeret cum extre-
mitate superioris sermonis Abydeni: » Post quem
(sc. Edoreschum, vel Evodoreschum) alii do-
minati sunt, et Xisuthrus «. Ubi Syncellus,
cum haec ab Eusebio transcripserit, in locum
pronominis relativi, Եւ որոյ μεθ' ὃν, substituit
ipsum regis nomen, dicens μετὰ Εὐιδώρεσχον:
quem sequutus est et Scalig. p. 8. Sed tamen Eu-
sebius ipse in Praep. Evang. ix. 12. praesentem le-
ctionem constanter retinuit μεθ' ὃν: unde resti-
tuimus Gr. textum e regione, conferentes cum va-
riata lectione Syncelli, ut patebit ex sequenti-
bus. Caeterum cum hic Scaligerum errare. Goar
putaverit, magis invenimus ipsum errasse, eo
quod dixerit in annotat. p. 12. ad p. 30. » Haec

Թիւն անձրեաց 'ի Հինգերորդումն
գէտիս ամսոյ, որ է մարերի: Հրա
ման տայ՝ զմատենս ամենայն յա
րեք քաղաք սիպարացոց Թաթուցա
նել: Եւ իբրեւ սիսիթրոս զայն 'ի
գլուխ հանեալ վճարէր, մինչդեռ ա
ռաքատ ձգեալ նաւարկել 'ի հայս
կամէին, յանկարծակի հասանէին
նաւավարքն յոյ: Յերրորդ աւուր՝
յորժամ անձրեքն ցածնուին, ար
ձակէր հաւս ինչ 'ի հաւուց, գէտակն
կալեալ եթէ կարիցէն զերկիր փա
րատեալ 'ի բազմութենէ ջուրցն տե
սանել: Եւ նոցա յածեալ ընդ ան

(supple, decimo) mensis¹ Desii, quod
est Mareri, fore praenuntiavit. Jus
sit omnia volumina in Heliopoli Sipa
renorum abscondi. Et cum Sisithrus²
imperata secisset, et jam sublatis ve
lis in Armeniam vehi navigio voluis
sent³, repente nautae (eo) pervenerunt
à Deo (sc. Deo ducente)⁴. Tertia
die cum imbres remitterent, aliquas
aves ex avibus emisit, attente expe
ctans, num terram emersam a multi
tudine aquarum cernere possint. Illae
verò se circumagentes per immensum
vastissimumque mare fluctuosum, nus-

κελεύει δὲ πᾶν θ,τι γραμμάτων ἢν ἐχόμενον, ἐν Ἡλίου πόλει τῇ
ἐν Σιππάροισιν ἀποκρύβαι. Σείσιθρος δὲ ταῦτα ἐπιτελεῖα ποιή
σας, εὐθέως ἐπ' Ἀρμενίου ἀνάπλεε, καὶ παραυτίκα μιν κατελάμ
βατε τὰ ἐκ Θεοῦ. Τρίτῃ δὲ ἡμέρῃ ἔπειτα, ὡς ἐκόπασσε, μετῆε τῶν
ὀρίθων πείρην ποιεύμενος, εἴπου γῆν ἴδοιεν τοῦ ὕδατος ἐκδῦσαν.
αἱ δὲ ἐκδεχομένου σφέας Πελάγος ἀχανέος, ἀπορέουσai ὅμη κα-

quidem Eusebius ex Abydeno, at non in Chronico, sed de Praep. Evang. cap. 10. quae nihilo secius Chronicis Eusebianis inserit Scal. p. 8 u. Bene se habet pars affirmans, sed unde affirmare potuit Goar alteram negantem, non in Chronico? quod opus nec viderat umquam: felicius itaque ominatus est Scal. haec in Chronico quoque inserta fuisse ab Eusebio, quàm Goar, qui omnino negavit.

1 'ի Հինգերորդումն, mendum librarii manifestum, pro 'ի Հինգեամսաներորդումն, ut recte legebatur antea in textu Polyhistoris: et item legiur in praesenti lectione Gr. πύμπτῃ ἐπὶ δέκα, quinta supra decem, idest, die decima quinta. De additione verò Interp. Arm. circa Armeniacum mensem Mareri, jam dictum a nobis est.

2 Arm. antea habuit Xisuthrus, Σίσουθρος, haud secus ac Gr. superius in textu Polyhistoris; in sequentibus verò Sisuthrus, Σίσουθρος: at Gr. in tota lectione Abydeni exhibet Sisithrus, sive Σείσιθρος apud Euseb. de Praep. Evang. Σείσιθρος apud Syncellum.

3 Quamvis in plurali effertur a nostro Interprete haec periocha, quae singulari numero in Gr.

exponitur, nil tamen offenditur sensus, cum comites simul assignentur, vel nautae mox memorandi. Et quidem laxiore stylo usus est hic Interp. Arm. volens egregie reddere sensum Gr. vocum, ac maximè verbi ἀνάπλεε: quod licet Goar vertat *navigavit*, sed navigare proprie est Graecis πλέω, a quo differt ἀναπλέω; *renavigare* vel *supernavigare* dixeris in Lat. sed nec ita satisfacies, cum magis praeparationem ad navigandum assignet; quo consilio satis bene reddit Vigerus in Praep. Evang. » navigationem Armenios versus instituit u: quod, ni fallor, cum nostro Interprete mirifice facit.

4 Pro μιν, quod fert Euseb. in Praep. et Scal. voluit Goar legi *μεν*, quorum magna est differentia. Verum utcumque legas, obscurus apparet Gr. textus propter interjectum verbum καταλαμβάνω, quod sexcentas habet significationes. Nos Arm. Interpretis verba verbis reddidimus. Audiamus, si lubet, et Goari interpretationem: » Et exinde quae a Deo decreta essent, coniecit u. Magis apta fortasse interpretatio Vigeri: » in qua repentino divinae praedictionis eventu occupatur u; quo pervenisse Xisuthrum in Armeniam non obscure assignat.

7...

հաւն համատարած ծախս ծախսայն
 զտանէին ուրեք ոտից դադար. անդ
 ինչ առ սիսիթրոս յետս դարձեալ
 դիմէին. և դադարեալ այլ ևս երկու
 աւուրս՝ դարձեալ արձակէր. և ե-
 կեալ, կաւով թաթախ զմագիւն
 բերէին. Եւ անդէն վաղվաղակի
 դիմն զնա՝ ի մարդկանէ հետակորոյս
 առնէին. և նաւն երթեալ յաշ-
 խարհն հայոց դադարէր. և ի փայ-
 տիցն դեղ օգնականութեան բնուկ-
 չաց աշխարհին պարգևէր:

Եւ զի պաիւ և աքիդէնոս ըզ-
 նոյն ձև բանից երբայեցեոց պատ-
 մութեանն զըջեղեղէն միաբանէ,
 թուի ինձ թէ ամենեցուն իսկ յայտ
 է. իսկ եթէ զի յոյք էին պատմու-
 գիրքն կամ քաղգէացիք, և այլով ան-
 ուամբ զնոյ անուանեցին՝ քսիսութ-
 թոն կոչելով, ընդ այն չէ՝ ինչ պարս-
 զարմանալ. Եւ եթէ դիւ ըստ իւ-
 րեանց սովորութեանն փոխանակ այ
 յորձորքեցին, և զաղաւաղոյն լռե-
 ցին՝ և հաւա խառնիխառն անուա-
 նեցին, և ընդ այն չէ՝ ինչ պարս-

quam pedes sistere potuerunt, atque
 adeo reduces ad Sisithrum remeabant.
 Quiescens autem tribus adhuc diebus,
 rursum emisit¹; at illae redeunt, pe-
 des coeno oblitos gerebant. Et illi-
 co Dii ex hominibus eum subducunt;
 ac navis in Armeniam delata, consi-
 tit²: atque ex lignis (ejus) medicina
 levaminis regionem incolentibus prae-
 behatur³.

Quod igitur his vel ipse Abidenus
 in eamdem verborum formam de Chlu-
 vio cum Hebraeorum historia conve-
 niat, omnibus, ut mihi videtur, mani-
 festum est. Quod autem, quum Grae-
 ci essent historici aut Chaldaei, proin-
 deque alio nomine Noe nuncuparunt,
 Xisuthrum vocantes, minime oportet
 ut id miremur. Item quod si Deos suo
 more pro Deo appellarunt, et de co-
 lumba siluerunt, et ayes promiscue
 nominaverunt, ne illud quidem nos
 valde mirari oportet⁴. Porro haec

τορμήσονται, παρὰ τὸν Σείσιθρον ὀπίσω κομίζονται, καὶ ἐπ' αὐ-
 τῇσι ἑτέραι. ὥς δὲ τῇσι τρίτησιν εὐτύχειν, ἀπίκατο γὰρ δὴ πη-
 λῶ πατάπλεοι τοὺς ταρσοὺς, Θεοὶ μιν ἐξ ἀνδράπων ἀφανίζου-
 σιν. τὸ δὲ πλοῖον ἐν Ἀρμενίᾳ περίπτα ξύλων ἀλεξιφάρμακα
 τοῖσιν ἐπιχωρίοις παρείχετο.

1. Plane aliter legitur in fragm. Gr. ut vides
 e regione, quod, in Eusebii, a librariorum men-
 tis obscuratum, sic exprimit Goar. "Et post
 has pater affue. Ut vero tertio id fecisset, et
 rem pro voto misisset comectitus". Audi et Vige-
 rium: "Aliaeque postea similiter emissae. At cum
 tertio idem fecisset, totique compos evasis-
 set u. etc."

2. Pro certo habens Interp. Arm. legisse π-
 ριάτται, ut Verbum; περίπτα enim revera sonat
 applico, eductio, etc. nunc tamen legitur π-
 ριάπτα, ut nomen; atque Ideo tam Vig. quam

Goar illud vocabulum cum sequenti periodo
 conjungentes, unam eandemque sententiam eli-
 ciunt, quasi dixerit auctor, ligna navigi in usum
 fuisse ut περίπτα, sc. amuleta de collo sus-
 pendenda.

3. Huc pertinet Scaligeri locus in annot. in Gr.
 Euseb. p. 409. ad 2. 10. (quamvis non viderit
 ipse Scal. hunc Eusebii locum.) τῶν δυνάμε-
 να τὸν Σείσιθρον ἀφίεναι. Sic Abydinus: με-
 τίσι τῶν δυνάμεν. At Moes, unde Chaldaei ac-
 ceperunt, columbam dicit emissam: et sic vete-
 res mythologi Graecorum: Plutarchus τὸ δὲ πα-

Abidenus ex Chaldaeorum historia de diluvio. Idem de turris fabricatione congruit cum Moysis historia, et scribit in hunc modum.

Abideni de Turris opificio.

In quo (statu, vel tempore) dicunt fuisse primos (homines) viribus et corporum proceritate negligenter se gerentes, adeo ut Deos nunquam aspersionati fuerint, et hoc fecerint.

(Euseb. Praep. IX. 14. et Syncell. p. 35.)

(Από τῆς) Αβιδίου (γραφῆς), περί τῆς τοῦ Πύργου κατασκευῆς.

Εν τῇ δὲ λέγουσι τοὺς πρώτους (ἐκ γῆς) ἀνασχόντας, ῥα-
μη τὰ καὶ μεγέθει χαυνωθέντας, καὶ δὲ Θεῶν καταφρονήσαντας
ἀμείνονας εἶναι, Πύργων τύρσιν ἡλίβατον ἀείρειν, ἵνα οὖν Βαβυ-

των ζώον, οἱ μὲν οὖν μυθολόγοι τῇ Δευκαλίονι φασὶ πύργον εἶναι τῆς λάρνακος ἀριμμένην δὲ λωμα ἡμετέρας, χαυνῶντος εἶναι πάλιν ἐνδυομένην, εὐδίας δὲ ἀποπτᾶσαν.

1 Hoc fragmentum occurrit non solum apud Euseb. de Praep. Evang. et apud Syncellum locis citatis, sed etiam apud Cyrillum Alexandrinum lib. 1. contra Julianum. Confer, si lubet.

2 In Praep. Evang. legitur nunc, ἐν τῇ δὲ οἱ λέγουσι, id est, Sunt autem, qui dicunt: nam ἐν τῇ, ut Grammatici tradunt, Jonice vel Dorice apponitur pro εἰσὶν. Apud Syncellum verò juxta lectionem Aram. lectionem habetur ἐν τῇ δὲ λέγουσι, id est, In qua quidem dicunt. Sed tamen Gagar, qui sibi Syncelli lectionem acrius defendit, hic eo neglecto, Latinam suam interpretationem accommodat ad normam Praep. Evang. et ita vertit, Sunt qui dicunt. Sicque etiam ex eadem Praep. mutuatus illud ἐκ γῆς, inserit

suas interpretationi tellure; quod nec nostra lectio, neque Cyrillus, neque Syncellus habent.

3 Χαυνωθέντας appositè exponit τοὺς χαυνωθέντας: nam id sonat in Aram. ἡλεωθέντας, quod apprime indicat apud Gr. χαυνῶσθαι, sc. molliri, resolvi, etc. verum hic utrumque sumitur pro negligenter se gerere, magnifice simul et absurde de se sentire, tempore, etc. ad quod accedit et significatus verbi ἡλεωθέντας, quo utitur Arzerunius de primo gigante Belo: ἡλεωθέντας ἢ ἀνακατασκευῆναι, ἢ ἡλεωθέντας ἢ ἡλεωθέντας, quod non adeo distat a praesenti loco.

4 Gr. textus hodiernus haec habet: καὶ δὲ Θεῶν (vel Θεῶν) καταφρονήσαντας ἀμείνονας εἶναι, id est ad verbum: Et quidem Desperum (vel Dei) contemptores, meliores fieri: quod cum incertum videatur praebere sensum, Vigorus ad libitum sic exposuit: Potentiamque Superis ipsis majorem affectarent: ubi totam pe-

բարձրաբերձ զբարձրն կանգնել,
որ այժմ բարեկն կռիւ. և իբրեւ
մօտ յերկինս հասուցանելն զիցն,
այնուհետեւ հողմն զից օգնական
լեալ՝ մղելն և յերկիր կործանելն
զմեքենաւոր գործն անարեացն. և
յատակն կործանեալ՝ բաբելոն ան
ուանէր: Եւ ցաքս յայր միաշուրթն
համալեզուք էին, և ՚ի զիցն բազմ
ամբոխ խառնախօս խրդուրտիւն
ի միաբանեալն եկեալ մտանէր:

Goeperunt altissimam Turrim¹ erige-
re, quae nunc Babylon vocatur; quum
autem proximè ad caelos Deorum²
jam pervenisissent, venti deinceps Diis
auxiliantes, ictu feriunt, et subvertunt
machinamentum illud ignavorum: et
terra solo aequata, Babylon nominata
fuit. Qui quidem ad illud usque tem-
pus unius labii, ejusdemque linguae
erant; et a Diis multipliciter confusis
linguis perturbatio³ in eos, qui con-

λόν ἐστιν. ἦδη τε ἄσσοι εἶναι τοῦ οὐρανοῦ. καὶ τοὺς ἀνέμους,
θεοῖσι βωθέοντας, ἀνατρέψαι περὶ αὐτοῖσι τὸ μηχανήμα. τοῦ δὲ
τα ἐρείπια λέγεσθαι Βαβυλῶνα. τέως δὲ ὄντας ὁμογλώσσους ἐκ

riocham in novam detorquet sententiam, sup-
pressa insuper significatione verbi non parvi
momenti *καταρρόνιω*, hoc est, *contemno*, as-
pernor. Goar fortasse magis erudite: "In con-
temptum Deorum, quasi superiores illis forent,
venisse". At noster Interp. videtur paulo ali-
ter habuisse in autographo; nimirum pro *ἀμεί-
νονας*, legisse vel *μείονας*, scilicet *viles*, *floc-
ci faciendos*; vel participium verbi *ἀμεινω*, id est
exolefacio: quare vertit, և յանդիսանալիւն
հառախել, hoc est ad verb. pro *inutili ducere*,
vel *ut inveteratum rejicere*, *parvipendere*, *floc-
ci facere*. Quod si praesentem Graecam lectio-
nem vitio carere quis dicet, dicere is quoque
poterit quod *τὸ ἀμείνονας εἶναι* sumpserit no-
ster Interp. respectu Deorum, non in laudem,
sed in vituperationem; neque pro ipsis homini-
bus se se laude efferentibus, ut Vigerus et Goar
senserunt: namque vox Gr. varie accipi potest.
Denique dicere possumus in Cod. Arm. pro *հա-
ռախել*, legendum *հառախել*, vel eo sensu acci-
piendum esse *τὸ հառախել*, quasi *հառախել*;
tunc enim neutrale verbum hunc exhibet sen-
sum: "adeo ut Deos quoque in contemptum
habuerint, et (ipsi) in ultimam nequitiam ve-
nerint". Id tamen non adeo juvat, ut ad Gr.
textum defendendum valeat.

¹ Pro *turri* Arm. habet բարբել, *purcn*, vel
burgen, eodem sono et eadem significatione ac
Gr. *πύργον*. *Բարձրաբերձ* autem quamvis ad-
jectivum, supplet locum vocis *πύργον*; quae qui-
dem idem ferè assignat quod *πύργον*, sed vide-
tur pro explicanda structurae magnificentia ab

suctore superaddita: quasi diceret, *turrim tur-
vium*, vel *burgorum maximam turrim*; quod no-
ster Interp. per adjectivum adjunctum explicari
voluit. Itaque nescio an satis scienter dixerit Vi-
gerus in not. ad Praep. Evang. p. 41. ad 416.
"πύργων τύρσιν. Satis intelligebam *πύργον*,
(unde majore vitio *πύργων* extiterat,) merum
esse glossema, quod *τύρσιν*, Ionicam poeticam-
que vocem explicaret. Vestigium ejus in Cyril-
lo nullum: nec Goar in Syncello suo novit.
Verum tam Viger. quam Goar ita Latinam in-
terpretationem expoliverunt, ac si ex Arm. textu
transfudissent; ille enim vertit, "immensae al-
titudinis turrim": hic vero, "mirae altitudinis
turrim".

² Nomen *πύργος* Deorum, primo positum loco
redundare videtur in Arm. vel in Gr. desidera-
tur. Caeterum servata ea voce, Arm. textus hoc
sensu obvio potest accipi, nempe "quum au-
tem jam caelum proxime ad Deos attigissent".

³ Fatendum hic, vel Interpr. nostrum libe-
riore stylo usum, quamvis elegantissimo in Arm.
vel Graec. textum recentem adhuc obscuratum
à librariis fuisse, maxime in ea voce, quae in
Praep. Evang. *πολύδρα* juxta Vigerum, et se-
cundum Scal. *πολύδρουν* legitur; ubi Cyrillus
habet *πολύδρουν*, et Syncellus *πολύδρως*. Ve-
rum et Latini Interpretes non solum istam vo-
cem, sed etiam integrum ferme Abydeni textum
adeo periphrasi adornarunt, ut vix cernatur au-
tographi sinceritas in eorum versione. Lectio-
nem Arm. satis confirmat et Arsegenius. Lib. 1.
c. 2. his verbis. * *Կանգնել բարբել յերկրէ*,

Եւ յետ այնորիկ կրողն ՚ի տիաման մարտ պատերազմի ընդ միմեանս բախէին : Գարձեալ օրն սյր և զսի նեքերիբայ յիշատակէ՝ պէս զայս օրինակ :

Ի Բիւրիւնայ վան սինեքիբայ :

Յայնմ ժամանակի քսաներորդ և հինգերորդ՝ և սինեքերիբ ուր բեմն ՚ի Թագաւորեւոյն գտանէր . որ զբարեղոնն ՚ի ներքոյ ձեռին նուա ճեալ հնազանդէր . և ՚ի ծովեզերին կիզիկեցւոյ աշխարհին զտորմիշ նաւամարտիկ նաւացն յունաց վանեալ վկանդէր . և շինէր և զմեհեանն աւթնացւոյ , արձանս պղնձիս կանգնեալ , և գրով բայ ասէ զքաջութիւնսն դրոշմէր . և զտարսոն զձև և զօրինակ բարեղոնի շինէր . զի և ընդ մէջ տարսոնի գետն կիւղնոս անցանիցէ , որպէս գունակ արածանւոյ ընդ մէջ բարեղոնի :

Իստ նմանէ և յետ նորա ներգիւղոս Թագաւորեւոյ . որ յորդւոյն աշխարհեայ վախճանէր . և զնա նորին եղբայր արքերդիս միահայր , և ոչ համամայր՝ սպանանէր . և հալածա կան զքորականն ՚ի բիւզանտացւոյ քաղաքն արկանէր : Իր նախ վարձկա նաւթիւնս օգնականութեան ինքեան գումարէր . յորոց մի ոմն էր

spiraverant, penetravit. Ao deinde Saturnus et Titanes inter se bellum moverunt. Praeterea hic vir de Sinecheribo quoquameminit, hoc modo,

Abydeni de Sinecherimo.

» Eodem tempore vicesimus quintus utique Sinecherib ipse ex regibus vix demum inventus est, qui Babylonem sub ditionem redigens subegit, et ad litas maris Ciliciae Graecorum classem profligatam depressit; condiditque templum Athenarum, statuas aereas erexit, litterisque sane, inquit, suam fortitudinem exaravit; et Tarsum ad figuram et similitudinem Babylonis aedificavit; ut Tarsum Cydnus flumen interflueret, Euphratis nimirum more Babylonem interfluentis.

Ex ordine autem post eum Nergilus regnavit, qui a filio Adramelo est interemptus; at ipsum quoque frater ejus Axerdis ex eodem patre, non autem ex eadem matre, occidit; et exercitum persequutus in Byzantinorum urbem includit. Qui primus mercenarios milites sibi collegit; quorum unus Pythagoras fuit, Chaldaeorum sapientiae

Θεῶν πολύθρα φωνὴν ἐνεύχασθαι, μετὰ δὲ Κρόνου τε καὶ Τιτῆνος συστῆναι πόλεμον . . .

որոյ գլուխն հասցէ յերկինս . և կանխազգրմամբն ՚ի վերուստ զմիաբարբառ լեզու մարդկու թեան շինթեաց յայլաբան խլիբութիւնս ॥ :

Extrema haec Abydenii sermonis pars quam-

vis integre habeatur tam apud Sync. quam apud ipsum Eusebium in Praep. Evang. verum apud Cyrillum desideratur.

պիւթադորաս՝ քաղաքացւոց իմաստութեանն աշակերտ։ Այլ արքերդիսն զեգիպտոս և զհողմանս խորասորւոց կայեալ շահեր։ յորմէ և սարդանապաղղոսն էր։

Եւտ որոյ սարակոսն ասորեստանեաց թաղաւորէր, ի վերայ հասեալ թէ զօր խառնիճաղանճ ի ծովէ ի վերայ խաղաց ելանել, զուսազոստորոս զօրավար վաղվադակի ի բաբելոն առաքէր։ Այլ նորա՝ խորհուրդ ապստամբութեան խորհեալ, զսփրահակայ զմարաց նահապետի զամուհեան դուստր՝ իւրում որդւոյն նաբոկոդոնոսորայ խօսէր կնութեան։ Այլ յետ այնորիկ փութաւ նակի չուէր խաղայր հասանել ի վերայ նինեայ, որ է նինուէ քաղաք։ Այլ լինէր վասն այնր ամենայնի՝ սարակայ արքայի։ Տրչիք առնէր զարքունիսն Էւովրիտայ։ Իսկ նաբոկոդոնոսորայ առեալ զիշխանութիւն թաղաւորութեանն՝ ամուր պարրուպաւ զբաբելոն պատէր։

Այլ յետ սոցին բանից արիդէնոս և որ ինչ իրք զնաբոկոդոնոսորայ իցեն՝ միաբանս երթայեցւոց գրոցն յօրինեալ կարգէ՝ պէս զայս օրինակ։

Arm. Interp. explicare voluit significatum Gr. nomenclationis Κοιλοσυρία, quae sonat *խորասոր* inferior Syria; quod et nos fideliter observavimus. Hoc si minus tibi arridet, lege, per me licet, Latinorum more *Coelesyria*; sed de hoc nomine et infra in textu Josephi.

Veram huius loci sententiam, fatendum enim est, nos ignoramus, tum ob incertum sensum verbi Gr. Arm. *հորս արէր*, tum ob inauditum, novum *հաղթեալ*. Commendavit dixeris, si supponas, legendum esse *հաղթ. արէր*, ac *հաղթեալ* in dativo expositum fuisse; et sensus erit, commendavit regiam aulam in manus Evoriti conjunctam aulici, ac ipse se fugae tradidit. Si autem legas *հրէք արէր*, tunc certa apparet sententia, quasi igne injecto regiam seque

discipulus. Axerdis autem Aegyptum partesque Syriae inferioris in suam potestatem redegit; ex qua Sardanapallus quoque extitit.

Post quem Saracus in Assyrios regnavit: et quum compertum habuisset, multitudinem barbarorum maximam e mari exisse, ut impetum faceret. Busalossorum ducem confestim Babylonem misit. Ille autem consilio rebellionis inito, Amthean Astyagis Medii familiae Principis filiam Nabuchodrossoro suo filio uxorem despondit. Ac deinde protinus discedens accelerat aggredi Ninum, id est, urbem Ninive. Cum autem de his omnibus certior est factus Saracus Rex, concremavit regiam aulam Evoriti. Nabuchodrossorus vero accipiens regni imperium, valido muro Babylonem cinxit.

His dictis, quaecumque etiam de Nabuchodonosoro referuntur, cum Hebraeorum libris consentiens Abidenus ipse, digerit in hunc modum.

combusserit; ut simpliciter habet Sync. cum tamen incertum restet nomen Evoriti. Juvat transcribi hic Syncellum confusum agentem his de rebus pag. 168. (juxta interp. Goari.) «Nabopolassar... Hunc Sardanapalum vocat Polyhistor Alexander, qui ad Astyagem Mediae Satrapam miserit, et filiam ejus Aroitem uxorem filio suo Nabuchodonosor sumpserit. Hic traditis sibi copiis a Saraco Chaldaeorum rege praepositus, in Saracum ipsum et Ninivem civitatem arma vertit: cuius impetum et adventum veritus Saracus, incensa regia igne se absumpsit; imperium vero Chaldaeorum et Babylonis collegit Nabopolassar pater Nabuchodonosor».

Աբիդենի քաղաքի մասին հիշատակումը:

Նաբուքոդոնոսորայ առեալ զԲաբելոնի քաղաքին՝ զբարեզոյ պարսպէր պարսպով, և երեքիկն պատուարաւ, հանգոյն հնդկապատնից առեւոյց Ժաւնաւիսաւ. և զգետն արմաւիտէս յարձանայ հանեալ տանէր, և զՅրհար բարձրաւանդակին, որ առ սիւսաւ րազոց քաղաքին, շուրջ փորեաց ինչսիսպիսի. և խորութիւն ի. զերկ: և որոշաւ հանգնեաց, որ բանայցեն, և զնաւ գալովն ուղղանդիցեն. և անոնք հոսի զբանոց երեսոցնոմննաւ. որպէս թէ համս ինչ և յօժաւ:

(Euseb. Praep. IX. 41.)

Ναβουχοδονόσορος δὲ διαδεξιόμενος τὴν ἀρχὴν, Βαβυλῶνα μὲν ἐτείχισε τριπλῇ περιβόλῳ, ἐν πεντεκαίδεκα ἡμέρησι, τὸν τε Ἀρμακάλην ποταμὸν ἐξήγαγεν, ἔδοντα κέρας Εὐφρατῆα, τὸν τε Ἀκράκανον. ὑπὲρ δὲ τῆς Σιππαρηνῶν πόλιος, λάκκον ὀρυζόμενος, περὶ μέτρον μὲν τεσσαράκοντα παρασαγγέων, βάθος δ' ὀργυιέων, ἔκοσι, πύλας ἐπέστησεν, τὰς ἀνοίγοντες ἄρδισκον τὰ πεδία. καλεῖσθαι δ' αὐτὰς ἐχειτογνῶνας. ἐπετείχισε δὲ καὶ τῆς ἐρυθρῆς

1 Initium huius sermonis continuatio est textus ipsius Abydeni, quem supra memoravimus; ut patet conferentibus utrumque locum. Extat autem hoc fragmentum apud nostrum Eusebium in Praep. Evang. loco citato, post alia Abydeni verba, quae infra in medium proferemus. Scaliger qui partem illam desumpsit ex libro Praep. haec omnino, quod miror, neglexit.

2 Gr. textus hodiernus habet in Praep. Evang. τὸν τε Ἀκράκανον; et Vigerus ratus alterius nominis nomen esse praecedenti Armacali conjunctum, sic vertit: «Atque Armacalen Acracanumque fluvios, ab Euphrate ortos, alio derivavit». At nostro Interpr. procul dubio aliter habuit in suo apographo vetustissimo, ita ut illa vox coniungenda sit cum sequentibus, ut possit locum habere vocis Arm. բարձրաւանդակին. Itaque

legendum aliud vocabulum derivatum ab Ἀκρά, (unde Armeniis ահառ) id est arx, cacumen montis, vertex, promontorium, summum iugum, etc. Item sequentia ita effert Vigerus: «Tum Sipparenorum urbis in gratiam, Paludem salutaris minus recte, cum ὑπὲρ hic non habeat locum vocis in gratiam, vel pro, sed super; vel supra; nam etsi ὑπὲρ cum genitivo cum passim idem sit quod pro, sed tamen plerumque conservat vel in genitivo genuinam significationem super vel supra; ut patet ex sexcentis locis; maxime ubi sermo erit de situ loci: quapropter et Oedreus, qui haec in compendium redigit, expressè ἐγγιστα sit p. 95. C. id est, proxime, prope cui adhaeret et vox Arm. առ».

3 Interpretis videtur esse haec explicatio: appositè sane; nam ἐχειτογνῶν, cuius accurati-

բուծին յանձնէ ունիցին : Պարբա-
պեաց և զկարմիր ծովու զեզր յա-
ղեաց ծփանաց : Եւ զտէրեզոն քա-
ղաք շինեաց 'ի միւսս աշխարհին ա-
րարացոց : Եւ զարքունիսն՝ մասաւ
ղատունկ տնկովք ծառոց զարդա-
րեաց . և անուն կոչեաց կախաղանաւ
բուրաստանս : Եւ ասիա միւստմիւս
ըջ մեկնութիւն ընծայեցուցանէ ան-
ուանելոյ կախաղանաւոր բուրաստա-
նին . զոր ասէ՝ և յոյն յանուանելոց
յեթօթն չքնաղ հրաշակերտիցն հա-
մարին :

Եւ զարձեալ 'ի միւսում՝ զայրի
նոյն այր պատմէ՝ ձե զայս օրինակ .

Munivit etiam litus maris rubri con-
tra fluctus. Et Tereдонem urbem con-
didit in Arabum regionis aditu. Item
regiam novellis arborum plantis
exornavit, appellavitque Hortos pensi-
les. Deinde verò prosequitur singu-
latim exponere supra nominatam pen-
silem hortum: "quem, inquit, et ipsi
Graeci unum de septem nominatis in-
signibus et miris aedificiis habent ".

Et rursum altero in loco idem vir
ita narrat, "Universa, inquit³, (rerum

Θαλάσσης τὴν ἐπὶ κλυσιν, καὶ Τερηδόνα πόλιν ἔκτισεν, κατὰ τὰς
Ἀράβων εἰσβολάς. τὰ τε βασιλῆα δένδροις ἡσκησε, κρεμαστοὺς
παραδείσους ὀνομάσας . . .

vus est in plurali ἔχαστογινόμενος, componitur
ab ἔχω, sc. habeo, et γνώμη, hoc est senten-
tia, cognitio, voluntas, etc.

1 Ὑποκατασκευάζει, refunditur in Gr. πόρι-
τος: vel, ut locus exigit, in ablativo casu plur.
γεοφύτοις: quod excidisse ab hodierna Gr. lectio-
ne iure conijcimus; cum ibi tantum habeatur
δένδροις. i. e. arboribus; pro quo solo vix credam
Arm. Interp. tria illa vocabula restituisse, *մու-
սաղատունկ տնկովք ծառոց*. Cedrenus alium
adjectivum adjecit, *δέιδρα παντοδαπά*, Jose-
phum ut videtur imitatus, qui *δέιδρασι παντο-
δαποῖς* dixerat, sc. variis vel omnis generis ar-
boribus: cujus integer textus infra laudatur ab
Eusebio nostro. Interim vero nobis placeat trans-
cribere hic Cedreni jam memorati locum ex Hist.
compend. p. 95. C. praesentes res obiter comple-
tantem. *Ναβουχοδονόσορ . . . πόλιν μεγίστην
εἰς Βαβυλῶνα ἔκτισεν . . . ἰγγίστα δὲ τῆς πό-
λεως ὄρυξε κειστέραν, καὶ περιτείχισεν ἀξιό-
λόγως. τὸ βάθος αὐτῆς ὀργυαὶ μ'. τὸ δὲ πε-
ρίμετρον αὐτῆς στάδια μ'. ὑπερθεῖν δὲ αὐτῆς
κατεφύτευσε δένδρα παντοδαπά, ὥς παρομοιοῦ-
σθαι δασυτάτοις ὄρεσι. ὃ καὶ κρεμαστὸν παρα-
δείσων ὀνόμασεν.* (Interp. Xilandro) "Idem
(Nabuchodonosor) . . . Babylonem urbem ma-
ximam extruxit . . . Proxime urbem, cisternam
fudit, muroque praeclare eam circumvenit, pro-

fundam ulnas quadraginta, ambitu stadiorum
quadraginta. Supra hanc plantavit omnis gene-
ris arbores, ita ut monti densis arboribus obsi-
to hortus similis videretur; appellavit ipse hor-
tum pensilem. Cernitur et in sequentibus Ce-
dreni verbis quaedam Eusebii imitatio in addu-
cenda Danielis auctoritate, etc. Videant eruditi,
si libitum ipsis fuerit.

2 Eo animo Philo Byzantius in colligendis
septem orbis miraculis, primo loco hunc hor-
tum nominavit. Adeas velim Thesaurum Antiq.
Graec. Jacobi Gronovii. Tom. VIII. p. 1649. ubi
inscribitur *Κήπος κρεμαστός, Hortus pensi-
lis*. Qui tamen tantae fuerit magnificentiae au-
ctor, Philo minime tradit. In annotationibus
vero adducitur testis Plinius, qui nunc Semira-
miam, nunc Cyrum Assyriae regem facit hujus
operis conditorem; atque hoc etiam additur:
"Georgius Cedrenus in Synopsi historica Nabu-
chodonosori tribuit. "Miror Leonem Allatum
tam eruditum virum, Cedrenum potius consu-
luisse, quàm Abydenum ab Eusebio laudatum
etiam in Praep. Evang. ubi de horto pensili lege-
re integra poterat: imo et Josephum ipsum con-
sulere potuit; cujus locus infra recitabitur, ab
ipso Berose Chaldaeo desumptus.

3 Alterum hoc fragmentum iterum occurrit
in Praep. Evang. loco citato, ante nimirum prae-

Լ՝Աբդենայն ինչ առէ 'ի սկզբանէ ջուր էր, որ անուանեալ կոչէր ծով, և բեղուն ցածուցանէր զնոսա. և իւրաքանչիւր աշխարհս բաժանէր տայր. և զբարեզոն պարսպեալ պատեալ ամրացուցանէր. և իբրեւ բաւական ժամանակք 'ի վերայ անցեալ յերկարէին, եղծանէր: Օրոց միւսանգամ նաբուկոդոնոսորոս պարսպէր. և տեւէր բաւէր մինչև 'ի ժամանակս մեկեղանացւոցն իշխանութեան՝ Տանդերձ դրօշն պղնձակերտիւք:

Օ աբդենայն աքիղենոս Տանգոյն դանիելի վիպագրէ. յորում ճառեալ պատմի զնաբուկոդոնոսորայ, եթէ ամբարհաւաճեալ մեծամտեալ առէր, ոչ այս է բարեւոն մեծ, զոր

natura) in principio aqua erat, quae appellabatur mare; et Belus imminuebat eas (aquas): et singulis regiones distribuebat¹; nec non Babylonem muri ambitu muniebat: quum vero satis longi temporis praeterisset, corrumpitur². Quam rursus Nabucodrosorus muris cinxit, adeo ut perduraret ad Macedonum usque imperii tempora cum portis aeneis «.

Cuncta quidem Abydenus, ut Daniel, litteris mandat; in quo (sc. in libro Danielis) de Nabuchodonosoro aperte narratur; quippe qui superbiens, animoque elatus, dixerit: «Nonne haec

...λέγεται δὲ πάντα μὲν ἐξ ἀρχῆς ὕδωρ εἶναι, θάλασσαν καλεομένην. Βῆλον δὲ σφρα παῦσαι, χώραν ἐκάστω ἀπονείμαντα, καὶ Βαβυλῶνα τείχει περιβαλεῖν. τῷ χρόνῳ δὲ τῷ ἰκνευμένῳ ἀφανισθῆναι. τειχίσαι δὲ αὐτοῖς Ναβουχοδονόσορον τὸ μέχρι τῆς Μακεδονίων ἀρχῆς διαμείναν ἐὼν χαλκοπυλον. . .

(.... ὡς ἄρα Ναβουχοδονόσορ μεγαφρονήσας, ἀπνυσθάδισατο εἰπὼν,) οὐχ αὕτη ἐστὶ Βαβυλὼν ἡ μεγάλη, ἣν ἐγὼ ἀκοδό-

missa verba. Ubi adverte verbum λέγεται, sc. dicitur, spectare ad Abydenum, qui laudari traditionem a caeteris auctoribus vel a vulgata fama acceptam; itaque Vigerus vertit *ferunt*. At nostra lectio *առէ*, supponit in Gr. fuisse *λέγει*, sc. *dicat*, vel *inquit*: quo adducitur ipse solus Abydenus ab Eusebio citatus, nisi dixeris in Arm. legendum *առէ*, quo conciliantur variantes lectiones. Ut nil dicam de neutrali adjectivo *առէ* յայն ինչ, *πάντα*, quod Vigerus explicavit stricto, *loca haec omnia*; nos generatim diximus, *universa (rerum natura)*.

1 *Իւրաքանչիւր*, quod pro variis casibus accipi posse notum Armeniis est, hic vere pro tertio accipiendum esse suadet ratio, et auctoritas Gr. textus, qui non aliter accipi potest. Addeoque non tam haec, quam antecedentia *σφρα παῦσαι* Vigerum ita in angustias coniecuerunt, ipse ut ultro dissimulaverit significationem verbi *παῦσαι*, atque pronomen *σφρα* cum *χώραν* conjunxerit.

2 *Եղծանէր*, ut apprime sonat *corrumpi*, ita stricte a nobis in Latino servari necesse fuit, quamquam incertum fortasse sensum reddat, an Babylonis murus, vel ipse Belus sit, qui obnoxius fuerit corruptioni. Et quidem Gr. *τὸ ἀφανισθῆναι* aequè indicare potest corruptionem vel muri Babylonici, scilicet *destructionem*, *eversionem*, etc: aut *Beli*, *interitum*, nempe, sive *sublationem a visu*. Hoc secundum absque ulla haesitatione retinendum sibi putavit Vigerus, ita rem declarans periphrasi: «Ac deinceps mortaliū oculis ereptum esse». Verum primum sensum Interpreti nostro persuasum fuisse satis apparet ex eo, quod *եղծանէր* magis convenit aedificio, quam homini; idque, ni fallor, rectius atque accuratius, quasi legeretur in Gr. *φθαρισθῆναι*: siquidem sequentia illico verba ad restorationem spectantia *τειχίσαι δὲ αὐτοῖς* etc, clarissime indicant pristinam muri Babylonici, eversionem jam jam memoratam fuisse.

էն շինեցի 'ի բնակութիւն թագաւորութեան՝ զօրութեամբ բռնութեան իմոյ, և 'ի պատիւ փառաց ի մոյ: Եւ քանզի իշխանութիւն իւրոյ բարութեան վկայէր, այնպիսի բանիւք ճառեալ զնաբոքոզոնոսորայ 'ի դանիէղ մարգարէէ. լուր և արհիւնեայ. քան զհերակղէս ասէ Էս զօրագոյն էր. որ և գրէ իսկ՝ պէս զայս օրինակ բանից:

1) Եծազօրն ասէ, 'ի աբուկոդոնոս

μυσα εἰς οἶκον Βασιλείας, ἐν τῷ κράτει τῆς ἰσχύος μου, εἰς τιμὴν τῆς δόξης μου. . . .

Μεγασθένης δέ φησι, Ναβουκδρόσορον Ἡρακλέως ἀλχιμώτερον

1 Similia ex sacris literis repetit Eusebius in Praep. Evang. loco signato, ad calcem textus Abydeni, quem paulo supra posuerat. Ubi cum Vigerus juxta Vulg. Lat. expresserit: "et in gloria decoris mei", nemo putet ita etiam in Gr. Eusebii textu rem se habere, sed potius juxta xxx. ac Arm. lectionem, *εἰς τιμὴν τῆς δόξης μου*, "in honorem gloriae meae". Dan. iv. 27.

2 Verba Arm. intellectu facillima, sed sensus obscurus cernitur; ita enim verbo sonat: "Et quia imperium suae bonitatis (vel bonitati) testificabatur, ejusmodi verbis relatione facta de Nabuchodonosore a Daniele Propheta"; nos itaque certam sententiam posuimus. Hoc suspicamur, ne pro *բարութեան*, *բռնութեան* sit legendum, sc. *tyrannidis* vel *tyrannidi*; dummodo ita res satis aperta esse possit.

3 Habetur hoc etiam fragmentum praeter alia apud ipsum Eusebium in Praep. Evang. loco signato, praemissum ante fragmenta superius allata; ex quibus hoc solum sumpsit Scaliger. p. 49. Hujus fragmenti principium occurrit et apud Chorenensem nostrum Lib. II. cap. 7. qui sincere transcripsit ex ista Arm. versione Chron. Euseb. ita ut codex noster facile possit etiam librarii errores apud Choren. emendare. Ita enim apud eundem legitur. p. 95. * *Որպէս արիւղենոս պատմէ՝ պիպէս ասելով. մեծազօրն նաբուքոզոնոսոր ուժգնագոյն էր քան զհերակղէս, 'ի լիբիացւոց: Ի վերիացւոց (lege continue և յի վերիացւոց) աշխարհն զօրագոյն վեալ՝ հասանէր (lege հասանէր). և վանեալ վտանկեալ (lege վանեալ) ընդ մեռամբ նուա-*

est Babylon magna, quam ego aedificavi in habitationem regni, in robore fortitudinis meae, et in honorem gloriae meae¹. "Quod autem imperium, suae felicitatis testimonium in promptu habuerit, quemadmodum his verbis a Daniele Propheta de Nabuchodonosoro dictum est², audi etiam Abidenum: fortior Hercule erat, inquit; qui et his verbis scribit³.

"Μεγασθένης⁴ ait: Nabucodresso-

զօր, և զման մէ 'ի նոցանէ՝ յաշխարհ պիտես ծովաւ արեալ բնակեցուցանէր||. Quem locum sic interpretati sunt Whistonii juxta suam lectionem minime accuratam: "Ut Abydenus scriptum reliquit, ita dicens; Potens ille Nabuchodonosorus Herculem Libycum vi superabat. Exercitu coacto, in Iberorum regionem venit, et profligatam oppressamque in ditionem suam redegit, et partem quandam populi ad dextram maris pontici abduxit collocavitque". Sed emendatior lectio Chorenensis ea est, quam in Eusebio nostro habemus, qua possunt eruditi lectores et Whistoniorum versionem corrigere.

4 *Մեծազօր* id sonat iisdem syllabis, quod Graecis *μεγασθένης*, sc. *magni roboris vir*, sive *potentissimus*: quam vocem Graecam dedita opera usurpavimus in nostra versione, ut tollatur omnis controversia de mente Interpretis nostri, ac de sensu praesentis loci. Controversia, inquam, illa, quae oritur propter sensum vocis praemissae, an scilicet hoc in loco ut adjectivum, an potius ut nomen proprium sit accipiendum *մեծազօր*, *μεγασθένης*. Qui legit Arm. textum, accipit absolute adjectivum tamquam Nabuchodonosoro adjunctum, ut reapse intellexit Chorenensis noster, ideoque verbum *ասէ* anticipans deflexit in *ասելով*; ac de integro incepit, *մեծազօրն նաբուքոզոնոսոր ուժգնագոյն էր*, etc. quod simpliciter sonat: *Potentissimus ille Nabuchodonosorus robustior Hercule erat*, etc. Sed tamen qui Gr. textum hodiernum in manus sumit, absolute proprium. Scriptoris cujusdam nomen intelligit; ita enim ad verbum sonat: *Me-*

սորոս , որ ուժգնագոյն էր քան ըզ-
հերակղէս , 'ի լիբէացւոց և յիբերաց-
ւոց աշխարհն զօրաժողով լիեալ հա-
սանէր . և վանեալ վկանդեալ ընդ
ձեռամբ նուաճէր . և զմասն մի 'ի
նոցանէն յառաջակողմն պնտոս ծռ-
վու տարեալ բնակեցուցանէր : Եւ
ապա յետ այնորիկ պատմի 'ի քաղ-
դէացւոց , Թէ իբրեւ եկն եհաս անդ-
րէն յարքունիսն , դից իրիք մտեալ
կալեալ զմիտսն , խօսէր ձե զայս օրի
նակ , Թէ ես նաբուկոդրոսսորոս ո՞վ
քաջդ բարեղացիք՝ զվիշտս ինչ որ
ձեզ հասանելոց իցեն՝ յառաջագոյն

rus, qui Hercule robustior erat, in Lybiam, Iberiamque exercitu comparato pervenit, atque adeò profligans ac opprimens domuit; et partem (incolarum) aliquam in dexteram plagam maris Pontici traduxit, ut in ea habitarent. Deinde vero narratur a Chaldaeis, quod cum redux Regiam advenisset, Diis quibusdam in eum penetrantibus, mentemque ejus occupantibus, ita loquutus sit: Ego (ait) Nabucodrossorus, o fortes Babylonii, imminentem vobis calamitatem praenuntiabo. Et alia quaedam singula-

γεγονότα, ἐπὶ τῇ Λιβύῃ καὶ Ἰβηρίῃ στρατεῦσαι. ταῦτας δὲ χειρῶσάμενον, ἀποδάσκει αὐτέων εἰς τὰ δεξιὰ τοῦ Πόντου κατοικίσαι. μετὰ δὲ, λέγεται πρὸς Χαλδαίον, ὡς ἀναβὰς ἐπὶ τὰ Βασιλῆα, κατασχέσειν Θεῶ. ὅτεω δὴ, φθελγᾶμενος δὲ εἶπε οὕτως. ἐγὼ Ναβουχοδρόσορος, ὁ Βαβυλώνιοι, τὴν μέλλουσαν ὑμῖν προαγ-

gasthenes autem dicit Nabucodonossorum robustiore *Hercule factum* etc. Et quidem hanc esse veram huius loci sententiam nemo inficiari poterit, qui legat similem locum infra a Josepho citandum, ubi vel ipse Interp. Arim. nomen proprium auctoris expressit, *Մեγασθενης*, *Megasthenes*. Quid ergo? Cur hoc loco, dixeris, non reddit noster *Մեγασθενης*, sed *Αβυδηνος* interpretatus est? Duplex adest ratio, et utraque non parvi quidem momenti. Prima, eaque certissima, est, quod revera legit in Gr. ob unius literae mutationem, accusativum nempe casum, hoc pacto: *Μεγασθενην δὴ φησι Ναβουχοδονόσορον*, etc. hoc est: *Potentissimum ergo inquit Nabucodrosorum*, etc. Secunda, quae profecto talem lectionem corroborasse videtur, ea est, quod Eusebius in praemissis pollicitus erat Abydeni locum se prolaturum, idque libaverat verbis quasi ex persona Abydeni. *Ἰδὲ καὶ ἡρξάτῃ ἡμεῖς· ἔτι δὲ ἔξερκατέκτισσεν καὶ τοῦ ἑρρατοῦ τῆς ἡρ καὶ τῆς* etc. » Audi etiam Abidenum: fortior Hercule erat, inquit: qui et scribit, etc. «. Ubi tam verba *καὶ τῆς*, inquit, et scribit, quàm relativum pronomem *ἡρ*, qui, Abydenum solum apertissime indicant, et consequenter sermonem illico citandum Abydeni tantum esse dicta lecto-

ri facile persuadent; neque ullo modo ferme in-
dicant novum alterum auctorem citandum esse
ab Abydeno nomine Megasthenem. Haec sane In-
terpretem ab omni accusatione vindicant. Adde
quod si etiam concedamus, nostrum interpretem
legisse ut nunc habetur in nominativo *Μεγασθέ-
νης*, tunc dicendum *τὸ Ὑπερωροφ* insertum pro
nomine auctoris, quamvis etymologice explicata
significatione, ac si diceret, *ἡδωροφ ἀνωροφ
ἡνωρ ἡγεμὼν ἡνωρ*, & *ἡνωρ*; cujus rei exem-
plum apud alios quoque Interpretes Whistonius Cho-
renensis Interpretes, qui quamvis Gr. textum
citant in adnotationibus, minime tamen respuunt
lectionem Armenam *ἡδωροφ*, sed magis ratum
habentes, simpliciter reddunt, *Potens*; et ita
dissimulant omnino Megasthenis nomen. Tan-
dem advertite hic obiter, absurde additum hoc
loco ab Scaligero in Gr. textu, post verbum *φρ-
σι*, haec, *ἐν τῇ τετάρτῃ τῶν Ἰνδικῶν*, mutua-
tus nempe ea a Josepho, qui talem Megasthenis
libri notam designat; ut inferius videbis: nec ta-
men ea Abydenus quoque designaverat, ut pa-
tet ex Gr. et Arm. lectione Eusebii, quem se
transcribere Scal. putavit.

պատմեցից . և այլ ինչ մի բան միողջ
'ի սոյն յարեալ պատմէ : Յետ որոյ
զնոքումբ ածեալ մատենագիրն խա
սի , թէ 'որ ճոխութեամբն իմն հրա
մանս տայր , յանկարծակի անհետ
յաչաց կորնչէր : Եւ նորին որդի և
միղմարողոկոս թագաւորէր . զոր
իւրն անգէն փեսայն նիգղիսարիս
նպանանէր : Որոյ մի որդի մնայր 'ի
կեանս զաբսսորակոս . և նմա հա
սանէր վրիպակ բռնութեան օրհա

tim his adjiciens scribit¹. Postremo
autem prosequitur historicus dicens :
» Qui cum majestate imperabat, ex
templò a visu sublatus evanuit. Atque
ejusdem filius Amilmarodocus regna
vit; quem statim gener ejus² Niglissar
is interfecit. Cui unus remansit filius
vividus Labossoracus; cui etiam conti
git tristi fato occumbere vi illata. Na
bonedochum in regni solium evehi jus
sit³, ad quem nullo modo pertine

γέλλω συμφορὴν (...) ὁ μὲν Θεσπίσας παραχρῆμα ἠφάνιστο . ὁ δὲ οἱ
παῖς Εὐιλμαλούραυχος ἐβασίλευε . τὸν δ' ὁ κηδεστὴς ἀποκτείνας
Νηριγλισάρης, λέιπε παῖδα Λαβασσοάρασον . τοῦτου δὲ ἀποθα

¹ Praetermissa illa interim Abydeni verba ex
tant apud Eusebium in Praep. Evang. loco ci
tato . p. 457. quae ita se habent: τὴν ὅτε Βῆλος
ἐμὸς πρόγονος, ἡ τε Βασίλεια Βῆλτις ἀποτρέ
λαι, Μοίρας πῆσαι ἀσθενούσιν. ἤξει Πέρσης
ἡμίονος, τοῖσιν ὑμετέροισι δαίμοσι χρωόμενος
συμμάχοισιν. ἐπάξει δὲ δουλοσύνην. ὃ δὲ συν
αἷτιος ἐσται Μήδης, τὸ Ἀσσύριον αὐχνημα
ώς εἶδεμιν, πρόσθεν ἢ δοῦναι τοὺς πολίτας,
Χάρυβδιν τινα, ἡ θάλασσαν εἰσδεξαμένην,
αἰστώσαι πρόρριζον. ἡμιν ἄλλας ὁδοὺς στρα
φέντα φέρεσθαι διὰ τῆς ἐρήμου, ἵνα οὔτε ἀσ
τια, οὔτε πάτος ἀνθρώπων, θῆρας δὲ νόμον
ἔχουσι, καὶ ὄρνιθες πλάζονται, ἐν τε πέτρῃσι
καὶ χαράδρῃσι μόνον ἀλώμενον. ἐμὲ τε πρὶν
εἰς νόον βαλέσθαι ταῦτα, τέλειος ἀμείνωνος κυ
ρῆσαι. (Interp. Viger.) » quam Parcisi uti aver
runcant, nec Belus generis nostri auctor, nec
Regina Beltis persuadere unquam potuerunt.
Persicus veniet Mulus, qui Daemonum vestro
rum usus auxilio, durum cervicibus vestris ju
gum imponet. Atque hujus cladis auctor etiam
Medus quidam erit, quo ante Assyrii magnopere
gloriabantur. O utinam ipse, priusquam civ
es ita meos proderet aut Charybdi quadam,
aut profundo pelago haustus atque absorptus
periret, aut alias abreptus, in vias per solitudi
nes erro vagaretur, ubi nullius neque urbis ne
que hominis vestigium appareat, sed ferae dun
taxat libere pascantur, volucresque circumvo
lent, adeoque solus medius inter scopulos ac vo
ragines jactaretur ». Haec inquam interim Eu
sebius non usurpavit in ordine hujus Chroni

ci, ut minus apta ad praesentem collectionem
chronologicam; at Scaliger falso conjiciens inte
gra ea, quae in Praep. etiam in Chron. fuisse,
simpliciter transcripsit in suo Eusebiano cento
ne; quum alia plura, eaque quam necessaria, in
chronico retenta, omiserit.

² Scal. legit ὁ κηδεμὼν, mendose. Vigerus
optime, ὁ κηδεστὴς.

³ Gr. lectio juxta editionem Vigeri cum Scal.
habet in plurali ἀποδεικνύσι βασιλεία, adeoque
vertit Vig. regem creant. At noster Interp. ha
buisse certe videtur in suo apographo in singu
lari ἀποδείκνυσι, unde reddit egregie 'ի բարձ
թագաւորութեան հասուցանել հրամայէր .
Et quidem ita etiam in antiquiori edit. Praep.
quod gratis mutare voluit Vigerus, ut morem
Scaligero gereret; ut monet in not. p. 44. ad p.
457. » Legend. ἀποδεικνύσι βασιλ. non ἀπο
δείκνυσι, ut in priori editione ». Rationem
mutandi subjungit his verbis: » Nec enim (in
quiens) Nabannidochum istum creavit Nereglis
sarus, qui superstes non erat; sed Babylonii «:
quasi vero antecessor Nabannedochi non potue
rit ante obitum sibi successorem, regum more,
declarare, atque ideo Babylonii ipsi ad arbi
trium suum regem, quem voluerint, elegerint;
cum vox Gr. ἀποδεικνύω apprimè sonet indi
co, demonstro, declaro, etc, et consequenter
magis ad declarationem antecessoris regis de suo
successore eligendo spectet, quam significet
creare vel constituere. Itaque optime rem expo
suit Interp. Arm., verbo հրամայէր, quod vix
convenit Babylonii, sed ipsi regi antecessori.

սիւ մեռանել. զնաբանէդորոս 'ի բարձ
Թագաւորութեանն Հասուցանել Տը-
րամայէր, որ չէր ինչ նմա ամենեւին :
Որում կիւրոս 'ի բարե կալաւ զբարե-
ղոն, զկրմանից աշխարհին զմարդպա-
նութիւնն շնորհէր . դարեհ աբբայ
յաշխարհէն վտարեաց ինչ : և այն
ամենայն միաբան է երբայակիր գը-
րոցն :

'Ի դանիէղի պատմութիւնն զնա-
բոքորոսորայ պատմի, Թէ զիւրդ
և ճրգունակ անկաւ 'ի մտաց : Իսկ ե-
թէ յունաց մատենագիրք կամ քաղ-
դէացիք զախտն բարեքեն, և յոյ
կալեալ ասեն զնմանէն, և նոժ ան-
ուանեն զմիլութիւնն՝ որ եմուտ 'ի
նա, կամ՝ զդէ ինչ՝ որ եկն 'ի վերայ
նորա, չեն ինչ զարմանք : Վնդի
այս իսկ և բարք են նոցա՝ զայնպիսի
ինչ զամենայն յոժ սահմանել, և
աստուածս զդէս անուանել : Օյս
ամենայն արիւղենոս :

Իսկ և փղաւորոս յովսէպոս՝ Տրէ-
իցն վիպապատում մատենագիրն, յա-
ւաջնում նախնեաց պատմութեանն՝
միաբան սոցին յիշատակեալ գրէ՝ ձև
զայս օրինակ :

bat ¹. Cui Cyrus, Babylone capta,
Carmaniae principatum dedit. Da-
rius rex de regione depulit aliquantu-
lum ² «. Verum, omnia haec cum He-
braicis scriptis optime conveniunt.

In Danielis sanè historiis de Nabu-
chodonosoro narratur, quomodo, et
quo pacto captus mente fuerit: quod
si Graecorum historici, aut Chaldaei
morbum tegunt, et a Deo eum acce-
ptum comminiscuntur; Deumque in-
saniam, quae in illum intravit, vel
Daemonem quemdam, qui in eum ve-
nit, nominant, mirandum non est.
Etenim hoc quidem illorum mos est,
cuncta similia Deo adscribere, Deos-
que nominare Daemones. Omnia haec
Abydenus.

Sed etiam Flavius Iosephus Iudaeo-
rum scriptor historiographus, in pri-
ma de Antiquis historia ³, conve-
nienter hisce memorans conscribit,
hoc modo.

νότος βιαίῳ μόρῳ, Ναβαννίδοχον ἀποδείκνυσι Βασιλέα, προσήκον-
τα οἱ οὐδέν. τῷ δὲ Κύρος, ἐλὼν Βαβυλῶνα, Καρμανίης ἡγεμονίην
δωρέσται . . .

¹ Tam Arm. quam Gr. textus incertum prae-
seferunt sensum, ut possit aequè verti: " qui
nulla ratione haereditatem regni habebat ",
vel " nulla affinitate sibi proximus erat ", scilicet
antecessori suo. Secundum elegit Vigerus,
ita enim ille: " nulla cum eo affinitate conjun-
ctum . "

² Postrema haec de Dario periocha satis ob-
scura, desideratur in Praep. Nulli non notum,
Darium ipsum Cyro in Babylone expugnanda
comitem fuisse: sed quid hoc in loco de Dario
narratur, omnino non patet, anne Nabonedo-

chum eiecit? an aliquid huiusmodi egit? suspi-
camur aliqua deesse.

³ Nemo censeat hic citari illum Iosephi li-
brum vulgò dictum *Antiquitatum Judaicarum*,
qui est juxta Gr. *Ιουδαϊκῆς Αρχαιολόγιοις βί-
βλιος*; sed alterum contra Apionem, qui hoc ti-
tulo jam antiquitus gaudet, *περί Αρχαιοτήτος
Ιουδαίων*, sive *de Antiquitate Iudaeorum*: con-
sules velim adnotationes Jos. p. 437. c. ubi dici-
tur eo nomine citari solitum hunc librum tam
apud alios scriptōres antiquos, tum apud Euse-
bium ipsum in Praep. Evang. etc. Ex hoc ita-

Դ. յիշեալոյ յառաջին եպիստոլայ զայն
հոսիսն զնախնորհապաշտօնաց :

*Ex Josepho, a prima Antiquorum
historia de Nabuchodonosare..*

Նառեցից ասէ այժմիկ զառ ՚ի
քաղղէացոց միւսս միոջէ զԱՅՆՋ զԸ
բեալսն և զպատմեալս . յորս կայ բա
զում միաբանութիւն և առ այլ ևս
մեր գիրս : Եւ զկայ այսոցիկ բերո
սնս է՝ այր քաղղէացի յազգէ , և
երկեւի յամենեւին , որք զերաւոռ
է զիմաստութեամբ զային . քանզի
և զաստեղագիտութեանն մատեանս ,

” Jam vero ea nunc referam, ait,
quae de nobis singulatim a Chaldaeis
scripta atque enarrata sunt; quae
multam habent concordiam¹ cum aliis
quoque libris nostris². Testis autem
horum est Berossus, vir genere qui-
dem Chaldaeus, et inter omnes, qui
in disciplinam Sapientiae ineumbunt,
illustris³: quoniam et libros de Astro-

(Fl. Joseph. contra Apionem. L. I.)

Λέξω δὲ νῦν ἡδὴ τὰ παρὰ Χαλδαίοις ἀναγεγραμμένα καὶ ἱστο-
ρούμενα περὶ ἡμῶν, ἅπερ ἔχει πολλὴν ὁμολογίαν καὶ περὶ τῶν
ἄλλων τοῖς ἡμετέροις γράμμασι. μάρτυς δὲ τούτων Βηρώσδος ἀνὴρ
Χαλδαῖος μὲν τὸ γένος, γνῶριμος καὶ τοῖς περὶ παιδείαν ἀναστρε-

que Josephi libro, primo nempe contra Apionem, tria occurrunt lectoribus fragmenta satis digna in praesenti Eusebii Chronico, quorum usu feliciter possunt Josephophili non pauca hujus auctoris dubia loca a Librariis inserta maturo consilio perpendere, ne dicam corrigere. Ideo visum e regione collocari Josephi textum Graecum juxta emendatiorem magis editionem Amstelod. 1726. atque nostra quaedam, quae discrepant, diligenter adnotare. Operae insuper pretium duximus versionem nostram Latinam iis in locis, in quibus ipsa omnino congruit cum veterrima vel novissima Josephi interpretatione, iisdem verbis reddere; aliter, nostram lectionem de more exacte exponere. Unum tantum expedit notare, quod Interp. Arm. videtur in locis Josephi elegantiori stylo translationem Armenam adornasse, quam in aliis Eusebii dictis: unde noli mirari, si aliquando plura occurrant vocabula adjectiva vel similia ornatus gratia in Arm. quam in Gr. Aliter sentiendum, cum aliquid novum scitu dignum acciderit, quod desideratur in Gr. ut non semel accidisse comper- tum habuimus.

¹ Quae multam habent concordiam; iisdem ver-

bis rem expresserat et vet. Interp. Jos. Rufinus nimirum vulgò creditus; quam dicendi rationem dedita opera servavimus, ut pote quae ad Gr. et Arm. magis aocedit; quamvis nova Interpretatio venustius Latino more dixerit, quae ... in plerisque consentiunt.

² Եւ առ այլ ևս մեր գիրս, ad verbum sonat, et ad alios libros nostros, vel cum aliis quoque libris nostris; qui sensus vel in Gr. hodierno cerni potest, sed naturalis magis videtur alter, et de aliis rebus cum libris nostris: aequivocum stat in propositione περὶ, si ita legerit et Interp. Arm.

³ Γνῶριμος καὶ τοῖς etc, cum sit in dativo casu, a Latinis interpretibus Jos. in aliam vertitur sententiam: reddunt enim, notus iis, qui etc. vel iis verb non ignotus qui etc. Attamen noster Interp. videtur in Eusebio legisse γνῶριμος καὶ ἐν τοῖς; quare reddit երկեւի յամենեւին: quo potissimum significatur insignis, illustris, clarus ve inter omnes, quasi supra omnes. Nihilominus si integrum censeas Gr. textum, possumus Arm. quoque in dativo intelligere; siquidem յամենեւին, habet etiam locum vocis մ. առաջին. Primam tamen eligi-

և որ ինչ 'ի քաղաքէից ճարտարու-
թիւն իմաստութեան պատմէր, նա
եհան 'ի յունաց լեզու:

Երբն իսկ բերաստն մտադիւր ըզ-
հեռ երթեալ առաջնոցն մատենից՝
վասն ջրհեղեղին և բնաջինջ մարդ-
կան ապականութեանն լինելոյ՝ ըզ-
նոյն ձև ըստ մովսիսի պատմութեանն
վիպագրեաց. և վասն արկղակերտ
առապանին՝ որով նովքոս նախնին մե-
րոյ աղգիս ապրեցաւ, և երթեալ
գաղարէ 'ի գլուխս լեռանց հայտն-
ական աշխարհին: Եւ ապա մի ըստ
միջնէ 'ի նովքայ համարեալ, և զնո-
ցին ժամանակն յաւելեալ, 'ի նա-
բուպաղարոս 'ի բարեղոնի և քաղ-
ղէացոց թագաւորն եկեալ հասու-
նէ. և զնորա զիրս և զարեւթիւնս
պատմեալ, ապա ասէ՝ թէ յոր իրս
և յինչ միտս առաքեաց յերկիրն ե-
րկապացոց, և 'ի մեր աշխարհս

nomia, et quidquid apud Chaldaeos de
sapientiae arte narrabatur, ipse in
Graecam linguam transtulit.

Is igitur Berossus, sponte sequutus
antiquissima volumina, de diluvio, et
penitus hominum corruptione, eadem
plane quae Moysis historia, enarra-
vit; et de arcae constructione¹, qua
Nochus² generis nostri princeps ser-
vatus est, illaque in summitatem mon-
tium Armeniae delata constitit. Dein-
de singulos a Nocho recensens, et eo-
rum tempora adjiciens, ad Nabopal-
sarum usque Babyloniae et Chaldaeo-
rum regem pervenit: resquae et prae-
clara ejus gesta narrans, deinde ait,
quare et quo animo in terram Aegy-
ptiorum et nostram regionem misit
filium suum Nabucodrossorum mul-
tis cum copiis, ac latissimis castris.
Etenim compertum habens, incolas

φομένοις, ἐπειδὴ περὶ τε ἀστρονομίας, καὶ περὶ τῶν παρὰ Χαλ-
δαίοις φιλοσοφουμένων αὐτὸς εἰς τοὺς Ἑλληνας ἐξήνεγκε τὰς συγ-
γραφάς.

Οὗτος τοίνυν ὁ Βηρωσσὸς ταῖς ἀρχαιοτάταις ἐπακολουθῶν ἀνα-
γραφαῖς, περὶ τε τοῦ γενομένου κατακλισμοῦ καὶ τῆς ἐν αὐτῷ φθο-
ρᾶς τῶν ἀνθρώπων, καθάπερ Μαυῦσῆς οὕτως ἱστορίκε. καὶ περὶ
τῆς λάρνακος, ἐν ἣ Νῶχος ὁ τοῦ γένους ἡμῶν ἀρχηγὸς διεσώθη,
προστενεχθείσης αὐτῆς ταῖς ἀκρωρείαις τῶν Ἀρμενίων ὄρων. εἴτα
τοὺς ἀπὸ Νῶχου καταλέγων, καὶ τοὺς χρόνους αὐτοῖς προστιθεὶς,
ἐπὶ Ναβολάσσαρον παραγίνεται, τὸν Βαβυλωνίος καὶ Χαλδαίων
βασιλεία, καὶ τὰς τούτου πράξεις ἀφηγούμενος λέγει, τίνα τρό-
πον πέμψας ἐπὶ τὴν Αἴγυπτον καὶ ἐπὶ τὴν ἡμετέραν γῆν τὸν υἱὸν

mus lectionem; nam γνῶριμος usurpatur alibi
quoque, saltem ab Eusebio, non pro notus aliis,
sed pro clarus in disciplina, ut videbis in Gr.
prooemio Chronici Canonis.

¹ Pro τῆς λάρνακος, Arm. habet արկղակերտ
առապան. Porro առապան sonat arcam, արկ-
ղակերտ verò vox composita, in carpsae formam
constituta. Latini Interpp. nihil agnoscunt
praeter arcam. Locus Arm. usurpatur etiam a

Joanne Catholico Historico, in Praefat. * Հա-
ղաթեալք եղէն 'ի գործս արկղակերտի նոյ-
եան առապանին ||:

² Arm. diligenter hic observat juxta Gr. Jose-
phi dialectum Νῶχος. Lat. Interpp. habent
Noe, vel Noeus: saltem Noachum poterant dice-
re, ut Latinorum mos est, quo propius accede-
rent ad Josephum.

զիւրուրոյն որդին նաբուչոդրոսորոս
յաւախադուռն զօրօք՝ բազմաւարած
բանակօք: Վսնդիւադէ լինէր նմա,
թէ յապոտամբութիւն մտաբերե-
ցին բնակիչք աշխարհին, եկեալ հա-
սեալ ամենեցուն շահեալ տիրէր. և
զտաճարն երուսաղէմի հրձիգ արա-
րեալ եղծանէր. և զամենայն զմեռ
ազգեայ ժողովուրդն խախտեալ՝ ի
բնաբնակացւոց երկիրն բնակեցուցա-
նէր: յէպ և պատահարք հասանէին
քաղաքին աւերել, տաճարին եղծա-
նել՝ եօթանասնամեայ ժամանակ,
մինչև ցկիւրոս առաջին պարսից թա-
գաւոր: Տիրել ասէ բաբելոնացւոյն
եգիպտացւոց աշխարհին և ասորւոց
և փրկնիկեցւոց և արաբացւոց, ան-
ցեալ զանցեալ զամենեքումք ար-
ւութեամբ և քաջութեամբ, որ նախ
քան զնա քաղաքացւոց և բաբելոնաց-
ւոց թաւալուորեցին: Օչոյնս գտա-
կաւ զբերոսայն առնութեք կարգե-
ցից՝ պէս զայս օրինակ.

Դ՛գէ եղև հօրն նորա նաբուչոդ-

regionis ab eo defecisse, superveniens
(Nabucodrossorus) omnes sibi conci-
liavit, dominatusque (in ipsos) est, et
templum Hierosolymae incensum di-
ruit, totumque gentis nostrae populum
suis sedibus abductum, ut terram Ba-
byloniae habitaret, deportavit. (Unde)
evenit, ut civitas deserta remaneret,
templumque dirutum¹; septuaginta
annorum spatio, usque ad Cyrum pri-
mum Persarum regem. Obtinuisse ve-
ro (virum) Babylonium, dicit, regio-
nes Aegyptiorum, Syrorum, Phoe-
nicum, et Arabum; et super omnes,
qui ante eum Chaldaeis et Babylonis
imperarunt, viribus ac praeclaris ge-
stis valde eminuissse². Ipsa vero Be-
rossi verba diligenter investigando³
proferam, quae ita se habent.

Nunciatum est⁴ patri ejus Nabupal-

τὸν ἑαυτοῦ Ναβουχοδονόσορον μετὰ πολλῆς δυνάμεως, ἐπειδὴ περ
ἀφιστῶτας αὐτοὺς ἐπύθτετο, πάντων ἐκράτησε, καὶ τὸν ναδὸν
ἐνέπρησε τὸν ἐν Ἱεροσολύμοις, ὅλως τε πάντα τὸν παρ' ἡμῶν λαὸν
ἀναστῆσας, εἰς Βαβυλῶνα μετόπισεν. συνέβη δὲ καὶ τὴν πόλιν
ἐρημωθῆναι χρόνον ἐτῶν ἐβδομήκοντα, μέχρι Κύρου τοῦ Περσῶν
βασιλέως, κρατῆσαι δὲ φησὶ τὸν Βαβυλώνιον Αἰγύπτου, Συρίας,
Φοινίκης, Αραβίας, πάντας δὲ ὑπερβαλλόμενον ταῖς πράξεσι τοὺς
πρὸ αὐτοῦ Χαλδαίωι καὶ Βαβυλωνίωι βεβασιλευκότας (....) αὐ-
τὰ δὲ παραθήσομαι τὰ τοῦ Βηρώσσοῦ τοῦτον ἔχοντα τὸν τρόπον.

Ακούσας δ' ὁ πατὴρ αὐτοῦ Ναβολάσσαρος, ὅτι ὁ τεταγμένος σα-

¹ Templi overio desideratur in hodiernis lectionibus Jos. sicut et nomen primus Cyro attributus.

² Interea amplius haec habentur apud Jos. 13. 1. 9. ἔξῃς ὑποκαταβάς ὀλίγων ὁ Βηρώσσο, πάλιν παρατίθεται ἐν τῇ τῆς ἀρχαιότητος ἱστοριογραφίᾳ. i. e. » Deinde inferius paulo haec iterum refert Berosus in Antiquitatis historio-

graphia ». Quae ultro praetermisit Eusebius noster, nisi dixeris a Codice nostro intercuisse.

³ Vox, quae respondeat Armenae illae Գառ Կաւ, nulla occurrit in lectione Jos. nam παραθήσομαι satis exprimitur iis, անεղծեք Կար Գեցից.

⁴ Sequentia iterum adducit Josephus ipse etiam Antiq. Jud. L. x. c. ii. pag. 536. etc. ve-

սարայ, եթէ շահապն նախարարա-
պետ՝ որ հարգեալ կայր 'ի վերայ
աշխարհին եղիպտացոց և կողման
ցըն ասորաց և փրկելի ասորացի քա-
ւառացն, կապարձս դարձոց՝ յետս
եկաց յապստամբութիւն: Եւ զի չէր
աստիկ ասիւհեալ իւրն կշտամբել,
գուժարեաց եղ 'ի ձեռն որդւոյն
իւրում նաբուկոդոնոսորայ, որ ասիւհ-
եալ 'ի չափ իւր հասակի հասեալ

saro¹, Satrapem praefectorum pri-
mum, Aegypto et partibus Syriae², et
Phoeniciae regionibus praepositum,
conversis pharetris rebellasse³. Et quo-
niam ipse non aptus erat ad (hostem)
punium⁴, congregavit tradiditque
partem aliquam exercitus in manus
filii sui Nabucodrossori, qui tunc jam
aetate valens erat, et adversus eum
misit. Profectus est⁵ Nabucodrosso-

τράπης ἔντε Αἰγύπτῳ καὶ τοῖς περὶ τὴν Συρίαν τὴν Κοίλιν καὶ
τὴν Φοινίκην τόποις ἀποστάτης αὐτοῦ γέγονεν, οὐ δυνάμενος αὐτὸς
ἔτι κακοπαθεῖν, συστήσας τῷ υἱῷ Ναβουχοδονοσόρῳ ὄντι ἔτι ἐν
ἡλικίᾳ μέρη τινα τῆς δυνάμεως, ἐξέπεμψεν ἐπ' αὐτόν. συμμίζας

rum ibi depravatam magna ex parte comperies
lectionem aut variatam; placeat studiosis consu-
lere variantes illic adnotationibus insertas. Ci-
tat haec ex parte Syncellus quoque. p. 176.
ut etiam Scaliger quaedam excerpit p. 48.

1 Interp. Arm. vel in Gr. legit Ναβουπόλσσα-
ρος, vel Armeniorum more decurtavit integrum
nomen illud Ναβουπολάσσαρος. Certe apud Jo-
sephum hoc in loco decurtatum, ut putatur,
mendose legimus Ναβολάσσαρος. At omnes eru-
diti volunt legi Ναβουπολάσσαρος: quae lectio
praefertur in adnotat. Antiq. Jos. p. 537. his
verbis: "Hic loci, et alibi, quoties patris Na-
buchodonosori mentio fit, Ναβουπολάσσαρος
rescribendum censet J. Scaliger, prout apud
Eusebium de Praep. Evang. L. 9. c. 40. Ptole-
maeum in Canone regnorum, et Syncellum in
Chronogr. p. 220. Apud Josephum lib. 1. con-
tra Apionem Ναβουλάσσαρος decurtate legitur,
procul dubio pro Ναβουπολάσσαρος; qua qui-
dem conjectura fidenter hic Lib. 1. contra Ap.
Latinus Interp. reddidit Nabopolassarum, hacce
nota subjuncta. "Ναβολάσσαρος, potius Να-
βουπολάσσαρος: nos codicem nostrum fideliter
exprimere satis duximus.

2 Կողմնի ասորաց, Coelesyriae dictae regio-
nis, quae sane Syriae pars est, locum interim
habet. Gr. lectio Jos. cont. Ap. τὴν Συρίαν τὴν
Κοίλιν, vel, ut in Antiq. τὴν Κοίλιν Συρίαν,
a Lat. Interpretibus exprimitur Coele-Syria.
Noster tamen voluit magis significationem vocis
declarare, nunc Կողմնի ասորաց, pars vel re-
gio aliqua Syriae, nunc Խոր ասորի, Syria

profunda, reddens: κοῖλος enim concavum, sive
loci partem subsidentem designat, ut opposi-
tum τῷ ὑψηλῷ. Eo sensu I. Machab. x. 69. ut
etiam II. Machab. III. 5. et 8. IV. 4. VIII. 8. pro
Coelesyria Arm. versio habet ասորի ասորիք.
Syria inferior, ubi Gr. habet κοίλη Συρία: at
in III. Esdr. II. 17. 24. 27. IV. 48. et VI. 29.
quibus in locis nunc Κοιλοσυρία, nunc κοίλη
Συρία (quod idem est) Gr. textus habet, Arm.
versio Կողմնի ասորաց, partes Syriae utique
restituit, haud secus ac interpres noster hoc in
loco. Est autem locus ille ea pars Syriae, ut
patet, quae non longe ab Aegypto, et Arabia
distat.

3 Venuste ac eleganter dicitur in Arm. pro
ἀποστάτης γέγονεν (i. e. rebellavit, vel desertor
factus est) per periphrasim, կապարձս դարձոց,
յետս եկաց յապստամբութիւն; quod fere ad
verbum transfudimus in Lat. quamvis non ne-
scii eramus, vix Romanorum auribus id conso-
num futurum.

4 Կշտամբել, reprehendere, castigare; hic
autem significat punire hostes, unde patet no-
strum Interp. vel aliter legisse in Gr. vel τὸ κα-
κοπαθεῖν, in activo accepisse, ubi Lat. Interpp.
in passivo rem concipientes, sic expresserunt,
"non valeret jam ipse labores ferre", vel "fe-
rendis laboribus impar": ut nil dicam de Go-
ro in suo Syncello hanc sententiam exponente:
"mala istiusmodi non ferenda ratus".

5 Deinceps pars aliqua citatur ab ipso Euse-
bio etiam Praep. Evang. IX. 40. p. 455.

էր, մասն ինչ 'ի զօրացն. և անա-
բեայ երթալ 'ի վերայ: Եւ թեալ
հաւեալ նաբուչոդոնոսորո՝ խուճի
գիրծեալ ապր պատերազմ ընդ ա-
պրստամբին, և յաղթէր. և զաշ-
խարհն՝ օրպէս և էր իսկ 'ի բնէ,
անդրէն ընդ իւրեանց Թագաւորու-
թեամբ նուաճէր: Իսկ հօրն նորա
նաբուչադոնոսորոյ դէպք ապին 'ի նը-
մին ժամու հիւանդանալ 'ի բարե-
ղացոց քաղաքին, և վշարել քչ-
կեանս, Թագաւորեալ ամս. ին:

Օչաւս ինէր յետ բազում ժա-
մանսկայ նաբուչոդոնոսորոյ զհօրն

rus, et acie instructa cum proditore
congressus est, vicitque¹; et regio-
nem denuo, ut antea jam inde erat²,
in regni sui ditionem redegit. At sub
id tempus³ evenit, ut Napobalsarus
ejus pater morbum contraheret in Ba-
bylonis urbe, vitamque finiret, post-
quam regnasset annis xxi⁴.

» Quum verò audivisset Nabuco-
drossorus post multum temporis⁴ pa-

δὲ Ναβουχοδονόσορος τῷ ἀποστάτῃ, καὶ παραταξάμενος, αὐτοῦ τε
ἐκυρίευσεν, καὶ τὴν χώραν ἐξ ἀρχῆς ὑπὸ τὴν αὐτοῦ βασιλείαν
ἐποίησεν. τῷ δὲ πατρὶ αὐτοῦ συνέβη Ναβολασσάρω, κατὰ τοῦτον
τὸν καιρὸν ἀρρώσθησαντι, ἐν τῇ Βαβυλωνίῳ πόλει μεταλλάξαι τὸν
βίον, ἔτη βεβασιλευκότι εἰκοσὶν ἐννέα.

Αἰσθόμενος δὲ μετ' οὐ πολὺ τὴν τοῦ πατρὸς τελευτὴν Ναβου-
χοδονόσορος, καταστήσας τὰ κατὰ τὴν Αἴγυπτον πράγματα καὶ

1 Pro, *յաղթէր*, vincebat, superabat, Jos. hic
fert *ἐκυρίευσεν*, dominatus est, potitus est; in
Antiq. verò *ἐκράτησε*, obsequiuit, vel fortior *ονα-
διδ*, utrumque ad sensum lectionis nostrae ac-
commodatum. Quorum unum Euseb. in Praep.
praefert, legens *ἐκυρίευσεν*, alterum Sync. *κρατεῖ*.

2 Lat. Interp. Jos. interim dissimulavit signi-
ficatum vocis *ἐξ ἀρχῆς*, ac in Antiq. ubi habe-
tur *ἐκ ταύτης τῆς ἀρχῆς*, minus recte reddidit
ab huc initio; melius itaque in adnotationibus:
» Denuo ut ab initio fuerat α, quod a nobis
verbo redditur. Eusebius in Praep. habet *ἐξ αὐ-
δης*, vel *ἐξ αὐτῆς*, id est, *rursus*, *denuo*, quod
quidem legitur apud nos *ἀπὸ τῆς*; unde liquet
a Josephi textu excidisse τὸ *ἐξ αὐδης*, et a Praep.
Eus. *ἐξ ἀρχῆς*, quorum utrumque retinendum.

3 Ita quoque in Praep. Evang. Eusebius no-
ster annos legit καὶ idem habet lectio Jos. in
Antiq. *εἰκοσι ἑν, τε. viginti annum*. Solus ergo
praesens Josephi locus discrepat, habens *εἰκοσὶν
ἐννέα*, viginti novem, quod plurimis tuetur
Scaliger in calc. Eminent. temp. p. 10. dicens;
» *ἔτη βεβασιλευκότι εἰκοσι ἐννέα*. Recte, non
ut in x. Originum Judaicarum, *εἰκοσι ἑν*, qui

error non solum agnoscitur a Ruffino auctore
futilissimo, sed etiam ab Eusebio (quo intelli-
git lib. Praep. nec enim Chron. viderat): sed
facilis fuit lapsus *ἐν* pro *ἐννέα*, (quāvis et ex
adverso poterat dici, sed subdit). Quod si *ἐννέα*
scriptum non fuisset, tamen ex Ezechiele non
obscure colligi potuisset. Ait enim sibi oblatam
visionem anno tricesimo, qui annus tricesimus
in Chaldaea non potest esse, nisi regis Chaldaei.
Regnabat igitur cum Nabuchodonosoro, et proin-
de erat pater, non alius α. Vide et quae ibi pro-
sequitur Scaliger, et solerter perpende an tan-
tum ponderis habeat ejusdem argumentum con-
tra tot eodicum auctoritatem; convinceret uti-
que Scripturae auctoritas, si conjectura Scali-
geri de mente Ezechielis certa esset.

4 Nescio an in apographo suo Interp. noster
habuerit affirmative *μετὰ πολὺ*, sive *μετὰ πο-
λὺν χρόνον*, vel librarii nostri vitio exciderit ne-
gans articulus α; cum in Gr. habeatur hic *μετ'
οὐ πολὺ*, post non multum, haud secus ac in
Antiq. cum Praep. Evang. *μετ' οὐ πολὺν χρόνον*,
post non multum temporis: quod Armenice di-
xerim, *յետ ոչ բազում ժամանակաց*.

վախճանէ. Կարգէր յարդարէր զիրս
երկրին եգիպտացոց և զայլոցն աշ-
խարհաց, և զգերին հրէից և զփիւ-
նիկեցոց և զասորոց և զեգիպտաց-
ոց ազգացն, հրաման տայր ոմանց.
'ի բարեկամացն հարստաբուն զա-
րօք և զայլ ևս զառ և զկահ և ըզ-
կազմած խաղաղութանէլ 'ի բարե-
ղոն, Երթեալ հասեալ՝ գտանէր
նուաճեալ զիրս ամենայն 'ի քաղ-
ղէացոց, և պահեալ նմա զթաքա-
ւորութիւն՝ ուրումն աղուապանի 'ի
նոցանէ. Տիրէր բովանդակ հայրե-
նի իշխանութեան. և զգերւոյն հը-
րաման տայր՝ յազնիւ տեղիս բարե-
ղացոց աշխարհին բնակեցուցանել.
Եւ ինքն յառէ և յաւարէ պատե-
րազմին՝ զվեհեանն բեղայ և զայլն

tris obitum, rebus in terra Aegyptio-
rum aliarumque regionum ordinatis et
compositis, atque Judaeis et Phoeni-
cibus ac Syris, et gentibus in Aegy-
pto captivis, quibusdam amicorum
commendatis, ut eos cum gravis ar-
matrae copiis, nec non praedam et
supellectilem apparatusque Babylo-
nem deportarent; ipse iter faciens,
pervenit. (Babylonem)¹, reperitque
cuncta a Chaldaeis administrata², re-
gnumque sibi a quodam eorum (viro)
nobili adservatum. Potitur totius pa-
terni imperii; captivos autem in Ba-
byloniae locis maxime opportunis col-
locare jussit. Et ipse de belli ma-
nubiis Beli templum aliaque largi-
ter³ ornavit; atque in ipsam, quae jam

τὴν λοιπὴν χώραν, καὶ τοὺς αἰχμαλώτους Ἰουδαίων τε καὶ Φοινί-
κων καὶ Σύρων καὶ τῶν κατὰ τὴν Αἴγυπτον ἐθνῶν συντάξας τι-
σὶ τῶν φίλων, μετὰ βαρυτάτης δυνάμεως καὶ τῆς λοιπῆς ἀφει-
λείας ἀνακομίζειν εἰς τὴν Βαβυλωνίαν, (αὐτὸς ὁρμήσας ὀλιγοστος
παρεγένετο διὰ τῆς ἐρήμου εἰς Βαβυλῶνα). καταλαβαὶν δὲ τὰ πράγ-
ματα διοικούμενα ὑπὸ Χαλδαίων, καὶ διατηρουμένην τὴν βασιλείαν
ὑπὸ τοῦ βελτίστου αὐτῶν, κυριεύσας ἐξ ὀλοκλήρου τῆς πατρικῆς
ἀρχῆς, τοῖς μὲν αἰχμαλώτοις παραγενόμενος συνέταξεν αὐτοῖς ἀποι-
κίαν ἐν τοῖς ἐπιτηδειοτάτοις τῆς Βαβυλωνίας τόποις ἀποδείξαι. ἀν-

¹ Iterum dubitatur, an Gr. lectio Eusebii nostri decurtata fuerit, vel Arm. librarius omiserit ea quae in Josepho inclusimus parenthesis nota, αὐτὸς ὁρμήσας ὀλιγοστος παρεγένετο διὰ τῆς ἐρήμου εἰς Βαβυλῶνα, ipse cum paucis itinere per desertum facto Babylonem se conferebat. Ratio dubitandi est, quod etiam in Praep. Evang. Eusebii desunt quaedam; nec enim ea μετὰ βαρυτάτης etc. habentur, quae et noster codex et Josephus habent; neque in sequenti-
bus aliud legitur praeter quam εἰς τὴν Βαβυλωνίαν περιγίγντο.

² Եւաւանդ, ad verbum, subjugata, sub ditione reducta, potest aliquomodo sumi pro moderata, vel disposita, respectu Gr. διοικούμενα: si tamen ita legerit Interp. noster. Interim verò

nota obiter, quod per Chaldaeos Scaliger vult in Emend. temp. intelligi hic non gentem, sed potius sapientes ac Philosophos Babyloniae; quod si persuasum fuisset interpreti nostro, apponeret certe 'ի քաղաքաց. Կամ 'ի քաղաքից: quia tamen reposuit 'ի քաղաքացոց, ipsam gentem designavit, vel potius optimates nationis; et quidem non Philosophorum, sed optimatum erat regni curam gerere.

³ Gr. φιλοτίμως, equivocum est, haud secus ac vox Arm. պատուաբարբար; utrumque enim sonat tum honorifice, liberaliter, tum ambitiose, honoris cupiditate. Primum egregie exposuit Interpres noster, reponens առատաբար, i. e. largiter, liberaliter, copiose, laute; idem fecit et Lat. Interp. Jos. reddens,

հեալ յաւելոյր. զորոց զաւի և ըզ-
րեղ և զազգի ազգի յորհնուածս
հաղիւ որ երեք եթէ պատմել հա-
րապէ. բայց աջնաւ միայն՝ թէ
հարի նորակերտ նորանշան մեծա-
պայծառ և շնաշարհիկ գործ էր,
և հասարեցաւ հաճութեն 'ի հինգե-
տասան աւուր: Եւ յարեւելիս աշ-
տարակաբարկութա բարձրաբերձս
հանդերձ մահարձանօք շինեալ յորհ-
նէր. և զձախառս կողակապն 'ի նմա
նութի լեռնոց յարեալէր: և արեւ-
կեաց ծառս ազգի ազգիս. և զոր-
ծեաց և կազմեաց զանուանեալ բու-
րաստանն կախաղանաւ, փան տեւ
շանոց կնոջն իւրոյ 'ի լեռնային հա-
կառուն փայտաց, որ 'ի մարաց աշ-

rare quis possit. Sed tantum (dici
potest) quod cum adeo artificiosum
mirumque ac praececlens opus esset,
intra dies quindecim omnino perfe-
ctum est. Et in regia turres lapideas
cum statuīs¹ extraxit excelsas, et fron-
tes in supero limine² ad similitudi-
nem montium componebat: plantavit
insuper diversi generis arbores, et se-
cit elaboravitque paradisum Babilonem
nuncupatam, eò quod uxor ejus mon-
tosi ac jucundi³ situs desiderio tene-
retur; ut pote (quae) in Medorum re-
gione jucundè educata fuerat. Omnia
haec de rege praedicto ita retulit⁴,
atque etiam plurima in tertio rerum
Chaldaicarum libro; in quo reprehen-

ieroπρεπῶς, προσκατεσκευάσεν τοῖς πατρικοῖς βασιλείοις ἑτέρα βα-
σίλεια ἐχόμενα ἐκείνων, ὑπεραίροντα ἀνάστημα καὶ τὴν πολλὴν
πολυτέλειαν. μακρὰ δ' ἴσως ἔσται εἰάν τις ἐξηγῆται. πλὴν ὅττα
γε εἰς ὑπερβολὴν ὡς μεγάλα καὶ ὑπερήφανα, συνετελέσθη κτίραις
δεκαπέντε. Ἐν δὲ τοῖς βασιλείοις τούτοις ἀναλήμματα λίθινα ὑψη-
λὰ ἀφωκοδομήσας, καὶ τὴν ὄψιν ἀποδοὺς ὁμοιοτάτην τοῖς ὄρεσι,
καταφυτεύσας δένδρεσι παντοδαποῖς ἐξειργάσατο, καὶ κατασκευά-
σας τὸν καλούμενον κρεμαστὸν παράδεισον, διὰ τὸ τὴν γυναικα ἀυ-

¹ Իհարձան, quod sonat statuum pro mor-
tuis erectam, vel monumentum, cippum in mo-
numentis erectum, accipitur plerumque pro
qualibet edita structura, ut apud Gr. ἀναλήμ-
ματα, quod quidem alii pilas, alii ambulacra,
monnulli vero moles interpretantur; sed tamen
cum ἀνωκοδομησας, (sive ἀνωκοδομή-
σας) videtur Interp. noster collocasse
pro ἀναλήμματα; nescio an aliquid amplius le-
gerit in Gr. quod voluit exprimi per հանդերձ
մահարձան: Scaliger lectores ad Curtium mit-
tit haec omnia interpretantem.

² Կախ. est Graecis ἐνδεσμος, compagine
vel superimpositione; quia tamen desideratur in
Gr. fortassis ejus locum supplebit vox ἀποδοῦς;
quae etiam videatur esse expressa per verbum յար-
եալէր, sicut participium verbi ἀποδίδωμι, id
est reddo, praesto, refero, unde et alii τὴν ὄψιν

ἀποδοῦς interpretati sunt ut speciem representet,
vel quibus speciem dedit, nihil secius poterit
accipi etiam sicut nomen ἀποδος, pro ἀποδος,
et significare discessum vel digressum, limina
vel superliminaria: sicut etiam ἰσθδος eo sensu
sumitur, eo quod per portas ac limina ab-
frequens ingressus et digressus.

³ Եὖ հալառա, quod bis occurrit in eadem
periocla, jucundum ad sensum expressum, id
est, amenissimum; ne eogeream ad verbum di-
cere ἀνδρακὺς delectatam, vel ἀνδρακὺς, vel
σπουδα; melius fortasse totum.

⁴ Բո Բեռոս Իստորիոս, lego juxta Arm. Բեռոս
Իստորիոս, vel Իստորիոս, ut habetur etiam apud
Jos. juxta M. Big. At Latini Interp. quae ob-
servavit pronomen Բեռոս, eo. istu, hic, ut rem
explicaret, necesse habuit addere etiam nomen
Berosus.

խարհին հովասուն սնեալ էր: Օ այս ամենայն այսպէս վիպագրեաց զայս մեծ քառեալ թագաւորէն: Եւ եւ թագաւոր ի նոյն յերրորդում քաղաքական մատենին: յորում պարսաւ է զյուսաց մատենագիրս, թէ զուր փարձեցին ի շամիրամայ ասորեոսան: Եւ ի նեալ զբարեղոն: Եւ զբնաղ զարմանալիսն սուտ ի նմանէ գործեալ մատենագրեցին:

Եւ զայս զքաղաքացւոց մատենագրութիւն արժանի հաւատարմութեան պարտ է համարել: Եւ ոչ այս չափ միայն, այլ և ի փիւնիկեցւոց յարքունիսն միաբան բանիցն բերող ստաց գրեալ է մի բոսփորէ վասն թագաւորին բարեւոյցաց: զի զասորիս և զամենայն զփիւնիկաստան նա վսնեաց: Սիւրանէ այսոցիկ և փիղոստրատոսի պատմութիւնն, ուր յիշատակէ զտիւրոսի պաշարմանէն: Եւ մեղաթեւէն ի չորրորդում մատենին հնգեաց: յորում ցուցանել կամի զստաշարդոյն ասացելոյ զթագաւորէն բարեւոյցաց, թէ արու-

dit historicos Graecos, ut pote qui frustra arbitrati sunt a Semiramide Assyria Babylonem aedificatam, falsoque scripserunt mirifica opera ab ipsa fuisse elaborata «.

« Haec autem Chaldaeorum historia fide digna habenda est: praesertim quod etiam in tabulariis Phoenicum (haec) quae congruunt cum verbis Berosi, scripta sunt de rege Babyloniorum; quod Syriam, universam (que) Phoeniciam ille devicit. His sane ad stipulatur et Philostrati historia, ubi de Tyri obsidione meminit; et Megasthenes¹ in quarto volumine rerum Indicarum; ubi ostendere contendit praedictum Babyloniorum regem fortitudine ac praeclaris factis Herculem praestitisse; adeo ut magnam Libyae et Iberiae² partem, dicat, ever-

τοῦ ἐπιθυμῆν τῆς ὀρείας διαθήσεως, τεθραμμένον ἐν τοῖς κατὰ τὴν Μυθίαν τόποις. Ταῦτα μὲν οὗτος ἰστορήσει περὶ τοῦ προεირμμένου βασιλέως, καὶ πολλὰ πρὸς τούτοις ἐν τῇ τρίτῃ βίβλῃ τῶν Χαλδαϊκῶν, ἐν ᾗ μέμφεται τοῖς Ἑλληνικοῖς συγγραφεῦσιν, ὡς μάλιστα οἰομένοις ὑπὸ Σεμιράμιδος τῆς Ἀσσυρίας κτισθῆναι τὴν Βαβυλῶνα, καὶ τὰ θαυμάσια κατασκευασθῆναι περὶ αὐτὴν ὑπ' ἐκείνης ἔργα ψευδῶς γεγραφοῖσι.

Καὶ κατὰ ταῦτα τὴν μὲν τῶν Χαλδαίων γραφὴν ἀξιοπίστον ἡγητόν. οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ τοῖς ἀρχαίοις τῶν Φοινίκων σύμφωνα τοῖς ὑπὸ Βηρώσου λεγομένοις ἀναγράφεται, περὶ τοῦ τῶν Βαβυλωνίων βασιλέως, ὅτι καὶ τὴν Συρίαν καὶ τὴν Φοινίκην ἅπασαν ἐκείνος κατεστρέψατο. περὶ τούτων γοῦν συμφωνεῖ καὶ Φιλόστρατος ἐν ταῖς ἱστορίαις, μεμνημένος τῆς Τύρου πολιορκίας. καὶ

¹ De Megasthene scriptore jam supra satis dictum fuit.

² Constant lectio alibi fuit *ἐκέρωσθε*, quae et praeterea *ἐκέρωσθαι* corrigenda, et legenda.

Թեամբ և իրաց քաջութեամբ ան-
ցանկեր զանցանկեր զՏեբաղդիւ, մին-
չև ցմեծ մասն ասե լիբէացւոցն և
զիւբէացւոց (Իբերացւոց) կործանեալ։
Եւ զտաճարէն յառաջագոյն ասացե-
լոյ երուսաղէմի, և Տրդիգ եղև 'ի
բարեղացւոցն զօրաց 'ի վերայ գու-
մարեւոց. և սկիզբն լինէր շինելոյ
միւսանգամ, յորժամ կիւրոս ան-
գասիացւոց Թադաւորութիւնն. և
այս 'ի բերսոսեայ մասնեալքու-
թեանցն հաւաստեալ ցուցցի. քան
զի ասե յերրօրդումն այսպէս.

‘Եւ քաղաքսորոս յետ սկիզբն
աւանելոյ յառաջագոյն ասացելոյ պա-
րսպին շինելոյ՝ անկեալ յախտ հի-
ւանդութեան՝ 'ի կենաց վճարէր,
Թադաւորեալ ամս. խն. Եւ Թա-
դաւորութեանն տիրէր նորին որդի
Եւրուսաղէմի. և նորա գաւալ
զեղծ և անօրէն յիրս Թադաւորու-

tisse. Item (quidquid) de Hierosolymi-
taro templo, de quo antea diximus,
quod concrematum fuerit a Babylo-
norum exercitu irrudente, et coeptum
rursus aedificari, cum Cyrus Asiae
regnum accepisset; hoc etiam ex Be-
rosi commentariis apertissime demon-
strabitur. Sio enim in (libro) tertio
ait «.

» Nabucodrosorus posteaquam coe-
pisset praedictum murum exstruere,
morbo implicitus, e vita excessit, cum
regnasset annos. xiiii. Regni vero
potitus est filius ejus Evilmarudo-
chus¹: et hic cum summa rerum pe-
tulanter ac nefarie² abuteretur, Ne-
riglasari generi sui, sororis viri inai-

Μεγασθένης ἐν τῇ τετάρτῃ τῶν Ἰνδικῶν, δι' ἧς ἀποφαίνειν πειρά-
ται τὸν προειρημένον βασιλέα τῶν Βαβυλωνίων, Ἡρακλέους ἀνδρείου
καὶ μεγέθει πράξεων δισηνοχέαι. καταστρέψασθαι γὰρ αὐτὸν φη-
σι καὶ Διβύνης τὴν πολλὴν καὶ Ἰβηρίαν. τὰ δὲ περὶ τοῦ ἰαοῦ προει-
ρημένα τοῦ ἐν Ἱεροσολύμοις, ὅτι κατεπρήσθη μὲν ὑπὸ τῶν Βαβυ-
λωνίων ἐπιστρατευσάντων, ἤρξατο δὲ πάλιν ἀνοικοδομεῖσθαι, Κύ-
ρου τῆς Ἀσίας βασιλείαν παρεληφότος, ἐκ τῶν Βαβυλωνίων σαφῶς
ἐπιδειχθήσεται παρατεθέντων. λέγει γὰρ οὕτω διὰ τῆς τρίτης.

Ναβουχοδοноσόρος μὲν οὖν μετὰ τὸ ἀρξασθαι τοῦ προειρημένου
τείχους, ἐμπεσὼν εἰς ἀρρώστιαν, μετελλάξατο τὸν βίον, βεβασι-
λευκῶς ἔτη τεσσαρακοντατρία. τῆς δὲ βασιλείας κύριος ἐγένετο ὁ
υἱὸς αὐτοῦ Εὐειλμαράδουχας. οὗτος προστάς τῶν πραγμάτων ἀνό-
μως καὶ ἀσελγῶς, ἐπιβουλευθεὶς ὑπὸ τοῦ τὴν ἀδελφὴν ἔχοντος

da Իբերացւոց, vel saltem Իբերացւոց, ut
et Gr. Իβηρίαν, Iberiam: quo nomine His-
pania antiqua vocabatur; uti etiam Africa, Li-
bya vulgo dicebatur.

¹ Josephus interim habet, Εὐειλμαράδουχος.
Eusebius ipse in Praep. Evang. Εὐειλμαλούρου-
χος; medium tenet lectio Arm. Εὐειλουμαρά-

δοχος, quod mallem legi absque *ու*, *ս*, ante-
riore.

² Զեղծ և անօրէն, etsi adjective in Arm.
expressa, apprime concordant Graecis illis ad-
verbis, ἀσελγῶς καὶ ἀνόμως, quaevis in Gr.
textu inverso ordine legantur ἀνόμως καὶ ἀσελ-
γῶς.

Թեանն, նենգ գործեալ նմա յիւր մէ փետոյէն ՚ի քեռն առնէ ՚ի նե-
րիգղասարայ՝ մեռանէր, Թադաւո-
րեալ ամս. Ի. Եւ յետ նորա սպա-
նանելոյ առեալ զիշխանութիւնն ՚ի
ներիգղասարայ՝ որ զնենգն գործեաց
նմա, Թադաւորեալ ամս. Դ. Եւ նա
րին որդի զաբեսարաքոս տիրեաց Թա-
դաւորութեանն՝ մանուկ աւուրբք,
ամիսս. Թ. Եւ նենգեալ վասն բա-
զում չարաբարոյս ցուցանելոյ՝ ան
դատին յիւրոց բարեկամաց հոշկո-
ճեալ մեռանէր: Եւ ՚ի նորա սատա-
կել՝ Ժողովէին նորին նենգագործքն.
Եւ հաստատի զԹադաւորութիւնն նա
բոնեղայ ումին բաբելոնացոյ տալին,
որ էր անդատին ՚ի նոյն խաղանգործ
նենգութենէն:

Եւ նովա շուրջ զգետոյն սա-
րիսպքն բաբելոնի ՚ի Թրծուն աղիւ-
սոյ, Եւ ՚ի նաւթոյ հաղմեցան: Եւ
՚ի ԺԷ. երորդում ամի Թադաւորու-
թեան նորա խաղացեալ հիւրոս ՚ի

diis oppressus est, anno regni secun-
do. Hujus autem post necem, Neri-
glasarus¹, qui ei insidias fecerat, im-
perium suscepit, et annos regnavit
iv. Dehinc hujus filius Labesora-
chus² puerili aetate regno potitus est
menses ix: quod vero multam indo-
lis pravitatem prae se ferret, a suis
sane amicis per cruciatum insidiis in-
terfectus est. Eo autem peremto, cou-
venerunt qui ei insidias paraverant,
et omnium consensu regnum detule-
runt ad Nabonnedam³ quendam Ba-
bylonium, qui et ipse in eadem subdo-
la conspiratione fuerat «.

» Sub eo Babylonis moenia quae
flumen adiacebant, e cocto latere et
bitumine constructa sunt. At, an-
no regni ejus xvii. Cyrus ex Perside
cum ingenti profectus exercitu, devi-

αὐτοῦ Νηργλισσοόρου ἀνιρέθη, βασιλεύσας ἔτη δύο. μετὰ δὲ τὸ
ἀναιρεθῆναι τοῦτον, διαδεξάμενος τὴν ἀρχὴν ὁ ἐπιβουλεύσας αὐτῷ
Νηργλισσοόρος, ἐβασίλευσεν ἔτη τέσσαρα. τοῦτου υἱὸς Λαβορο-
σοάρχος ἐκυρίευσεν μὲν τῆς βασιλείας παῖς ὢν μῆνας ἑννέα. ἐπι-
βουλεύει δὲ, διὰ τὸ πολλὰ ἐμφαίνειν κακοήθειαν, ὑπὸ τῶν φίλων
ἀπετυμπαρίσθη. ἀπολωμένου δὲ τοῦτου, συνελθόντες οἱ ἐπιβου-
λεύσαντες αὐτῷ, κοινῇ τὴν βασιλείαν περιέθικαν Ναβοννῆδω τινι
τῶν ἐκ Βαβυλωνός, ὅτι ἐκ τῆς αὐτῆς ἐπισυστάσεως.

Ἐπὶ τοῦτου τὰ περὶ τὸν ποταμὸν τείχη τῆς Βαβυλωνίων πό-
λεως, ἐξ ὅπτης πλίνθου καὶ ἀσφάλτου κατεκοσμήθη. οὕσης δὲ
τῆς βασιλείας αὐτοῦ ἐν τῷ ἑπτακαιδεκάτῳ ἔτει, προεξεληλυθὼς
Κῦρος ἐκ τῆς Περσίδος μετὰ δυνάμεως πολλῆς, καὶ καταστρεψά-

¹ Jos. hic olim habuit Νηργλισσοόρος, nunc cum Scal. Νηργλισσοόρος; in Antiq. Νη-
γλισσάρος. Euseb. in Praep. Νηργλισσάρος: no-
stra lectio Νηργλίσσάρος, sicut et Sync. Νηρ-
γλίσσάρος.

² Jos. Λαβοροσοάρχος, vel Λαβοροσάρσα-

χος. Euseb. in Praep. Χαβασσοσάρχος. lect.
Arm. Λαβσοσάρχος.

³ Hunc Baltasarem apud Danielelem fuisse af-
firmat Josephus Antiq. x. ii. p. 539. Syncellus
verò Nerglisarum eundem fecit cum Balta-
sare. Confer dicta a nobis p. 60.

պարսկապետսնէ զօրօք բազմօք՝ վա-
նեաց զամենայն զայլ Թագաւորու-
թիւնս. զիմեաց ՚ի վերայ բաբելոնի։
Լիզէ եղև նաբոնէօնայ (նաբոնէօնայ)
զնորա արշաւելոյ. ՚ի զիմի հարկանէր
նորա զօրօք՝ տալ պատերազմ։ Սառ-
նեալ ՚ի պարսութիւն ՚ի կռուին՝ ՚ի
փոխուստ դառնայր. և սահաւաոր
մտեալ ամրանայր ՚ի բորսիպենացոց
քաղաքին։

Եւրոս առեալ զբաբելոն՝ հրա-
ման տայր զարտաքին պարսպ քա-
ղաքին ՚ի հիմնոց տապալել վան առ-
բութանն, և գծուարին առ առ-
նուլ երեւելոյ քաղաքին։ Եւ ինքն
չուէր գնայր ՚ի բորսիպեն՝ պաշարել
զնաբոնէօնս. և նաբոնէօնս իբրև
չուէր ժողով պաշարմանն՝ ձեռս տայր
՚ի նա, զառաջինն. մարդասիրու-
թիւն արարեալ կիւրսի՝ ետ նմա
բնակութիւն զաշխարհն կրմանից։

cit omnia alia regna¹; in ipsam quo-
que Babylonem impetum fecit. De
cujus adventu cum nuntiatum esset
Nabonnedo², obviam venit cum exer-
citu, bellum facturus; victus tamen
praelio, in fugam se conjecit, et cum
paucis se in Borsipenarum urbe clau-
sit « . .

» Cyrus autem Babylone capta, ju-
bet exteriorem murum urbis funditus
dirui; eo quod nimis munita, expu-
gnatuque difficilis urbs videbatur. Et
ipse rediens proficiscitur Borsipum,
Nabonnedom obsessurus. Nabonnedus
autem cum non posset ferre obsidio-
nem, sed sese ipsi ante³ dedidisset,
Cyrus perhumaniter (eum) habuit, de-
ditque, quam incoleret, Carmaniae re-
gionem; de Babylonia abduxit, eoque

μενος τὴν λοιπὴν Ἀσίαν πᾶσαν, ὥρμησεν ἐπὶ τῆς Βαβυλωνίας.
αἰσθόμενος δὲ Ναβόννηδος τὴν ἔφοδον αὐτοῦ, ἀπαντήσας μετὰ τῆς
δυνάμειος καὶ παραταξάμενος, ἦττηθεις τῇ μάχῃ καὶ φυγὼν ὀλι-
γοστος, συνεκλείσθη εἰς τὴν Βορσιπηνῶν πόλιν.

Kūros δὲ Βαβυλῶνα καταλαβόμενος, καὶ συντάξας τὰ ἔξω τῆς
πόλεως τείχη κατασκάψαι, διὰ τὸ λίσαν αὐτῇ πραγματικὴν καὶ
δυσάλωτον φανῆναι τὴν πόλιν, ἀνέζευξεν ἐπὶ Βόρσιππον, ἐκπολιορ-
κήσων τὸν Ναβόννηδον. τοῦ δὲ Ναβοννήδου οὐχ ὑπομείναντος τὴν
πολιορκίαν, ἀλλ' ἐγχειρήσαντος αὐτὸν, πρότερον, χρυσάμενος Κῦ-
ρος φιλανθρωπῶς, καὶ δούς οἰκητήριον αὐτῷ Καρμανίαν, ἐξέπεμ-

¹ Eadem fere fuit hic lectio Eusebii nostri, quae cernitur in Praep. Evang. βασιλείαν ἀπα-
σαν, regnum universum, vel cuncta regna. At Josephus interim fert Ἀσίαν πᾶσαν, Asiam to-
tam, quod tamquam mendum ducens novus ejus Interp. Lat. Eusebio magis adhaesit ac reddidit
» reliquum ejus imperium populatus «: quam-
vis a Josepho ac Eusebio deflexisse hanc phra-
sim dicere quis poterat.

² Arm. codex correctius supra ferebat nomen Nabonnedi, deinceps verò inversa literarum dis-

positione Nabodenus praefert, quod ut certum librarii mendum nolimus retinere in Lat.

³ Τὸ ante, vel prius, tam in Arm. quam in Gr. medium est inter antecedentem sequentemque sermonis ambitus; ita ut possit in utramque partem inclinari, et quidem puncta in vet. et nov. Gr. edit. diversae digeruntur. Quoniam verò Lat. Interpretes cum antecedenti conjunxerunt, id et nobis nunc placuit, quamquam in Cod. Arm. punctum vidimus a librario ante vocem *κατασκάψαι* exaratam.

Հանեալ ՚ի բաբելոնէ՝ արձակեաց ըդ-
նա անդր։ Եւ Եսայիայ անցուցեալ
զայլ ևս ժամանակս յայնմ աշխար-
հի՝ վճարէր ՚ի կենաց։

Եւս ամենայն Հանգոյն մերոց գը-
րոց պատմէ զճմարտութիւնն, թէ
յուԹուտաներորդում ամի Թագա-
ւորութեանն նաբուքոդոնոսորայ ա-
ւերեաց զտաճարն մեր. և կայր յա-
տակեալ մինչև ց՝ Ժ. ամ։ Եւ յերկ-
րորդ ամի Թագաւորութեանն կիւ-
րոսի անկանէին Հիմնեք տաճարին.
և ՚ի վեցերորդում ամի Թագաւորու-
թեանն դարեհի կատարէր։

Հաւելից ՚ի սոյն և զփիւնիկեցւոց
մատենագիրսն. քանզի չեն անվա-
ւերական ցուցանելոյ բազում Հաւ-
պատուութիւն։ Եւս պիտի ինչ է ժա-
մանակացն համար։ Եւ եթողալու
քրմաւ՝ պաշարեաց նաբուքոդոնոսոր

(illum) misit. Nabonnedus vero reli-
quum temporis in illa regione exegit,
deque vita migravit «.

» Haec omnia eandem, quam no-
stri libri, veritatem referunt ¹, quod
nimirum Nabuchodonosorus anno re-
gni sui decimo octavo templum no-
strum diruit, et permansit solo aequa-
tum quinquaginta annos. Cyri autem
regui anno secundo cum jecissent fun-
damenta templi, sexto ² anno regni
Darii absolutum est «.

» His adjiciam etiam Phoenicum
historiographos; possunt enim mul-
tum probationis asserre. Est autem
hujusmodi temporum dinumeratio.
Sub Ethobalo Sacerdote ³ Nabucho-
donosorus Tyrum obsedit per annos

ϥεν ἐκ τῆς Βαβυλωνίας. Ναβόννηδος μὲν οὖν, τὸ λοιπὸν τοῦ χρό-
νου διαγενόμενος ἐν ἐκείνῃ τῇ χώρᾳ, κατέστρεψε τὸν βίον.

Ταῦτα σύμφωνον ἔχει ταῖς ἡμετέραις βίβλοις τὴν ἀλήθειαν.
(γέγραπται γὰρ ἐν αὐταῖς) ἔτι Ναβουχοδονόσορος ὀκτωκαιδεκάτῃ
τῆς αὐτοῦ βασιλείας ἔτει τὸν παρ' ἡμῖν ναὸν ἠρήμωσε, καὶ ἦν ἀφα-
νὴς ἐπὶ ἑτῇ πεντήκοντα. δευτέρῳ δὲ τῆς Κύρου βασιλείας ἔτει τῶν
θεμελίων ὑποβληθέντων, δευτέρῳ πάλιν τῆς Δαρείου βασιλείας ἀπε-
τελέσθη.

Προσθήσω δὲ καὶ τὰς τῶν Φοινίκων ἀναγραφάς· οὐ γὰρ παρα-
λείπτειν τῶν ἀποδείξεων τὴν περιουσίαν. ἔστι δὲ τοιαύτη τῶν χρό-
νων ἡ καταρίθμησις. Ἐπὶ Εἰθωβάλου τοῦ βασιλέως ἐπολιόρκησε
Ναβουχοδονόσορος τὴν Τύρον ἐπ' ἑτῇ δεκατρία. μετὰ τοῦτον ἐβα-

¹ Desideratur in Arm. illud Gr. γέγραπται
γὰρ ἐν αὐταῖς, scribitur enim in ipsis, puta
in nostris scripturis.

² Jos. δευτέρῳ, secundo. Syncellus tamen
nostram praefert lectionem ἑκτῳ, sexto, ut me-
moratur etiam in adnot. Jos. ubi et haec addun-
tur, » quod tucetur N. Abramus in Pharo Vet.
Test. p. 304. quem videsis «. Imo et Eusebium
ipsum in Praep. Evang. huic lectioni favere pro

certo habeas: quod enim ibi nunc δεκάτῃ legi-
tur, procul dubio in autographo ἑκτῳ scriptum
erat. Consule Comment. Scripturae Sacrae.

³ Gr. lectio hodierna pro sacerdote, regem
profert, ἐπὶ Εἰθωβάλου τοῦ βασιλέως: quis
umquam potuerit tam apertae differentiae per-
cipere rationem? nulla enim affinitas inter vo-
ces τοῦ ἱερέως et τοῦ βασιλέως: alibi autem
contrarium invenias.

զտիւրոս՝ ամս. ԺԷ: Յետ նորա Թա-
գաւորեաց բաղլա՝ ամս. Ժ: Յետ
նորա դատաւորք կացին, և դատե-
ցան: Եղնիբաղոս բասեբայ՝ ամիսս. Զ:
և քեղբէս արդեանց՝ ամիսս. Ժ:
Լքաղոս քահանայապետ՝ ամիսս. Դ:
Խիւրունոս Թոս. և գերաստարտաս:
Լքեզիմա՝ մինչդեռ ի դատաւորու-
թեանն էր՝ Թագաւորեաց ամս. Զ:
Բաղատորոս որդի նորին Թագաւո-
րեաց տարի մի: Եւ նորա վախճանել՝
առաքեցին կոչեցին զմերաղոն ի
բաբելոն. և Թագաւորեաց ամս
չորս: Եւ ի նորա վախճանել՝ կոչե-
ցին զնորին եղբայր զիւրողմոն. որ
Թագաւորեաց ամս. Ը: առ նովա-
կիւրոս պարսից չորսացաւ:

Եւ Թեպնպէս իցէ, ապա ամենայն
Ժամանակն լինին ամբ. ԺԷ. և ամիսք
երեք, ըստ նոցա համարոյն: քան
զի յԵթներորդ ամի Թագաւորու-
թեանն նաբուքոդոնոսորայ սկիզբն
արար պաշարելոյ զտիւրոս. և ի չոր.

xiii: Post hunc regnavit Balla¹ an-
nos x. Post hunc Iudices constitui
sunt, judicaruntque: Ednibalus Base-
ci, menses ii. et Ghelbes Abdaei, men-
ses x. Abalus summus sacerdos, men-
ses iii. Sipunostus, et Gerastartes.
Abdelima, ² quum iudicis fungebatur
munere, regnavit annos vi. Balatorus
filius ejus regnavit unum annum. Quo
mortuo, miserunt atque Merbalum ex
Babylone vocarunt; regnavitque an-
nos quatuor. Eo etiam defuncto, vo-
carunt fratrem ejus Hiromum; qui an-
nos regnavit xx. Hujus tempore Cy-
rus apud Persas praevaluit.

» Si vero ita se res habet, omne er-
go tempus est annorum LIV. et trium
mensium, secundum eorum supputa-
tionem ³. Septimo siquidem anno re-
gni (sui) Nabuchodonosorus coepit
obsidere Tyrum: quarto ⁴ autem anno

σίλευσε Βαδλ ἔτη δέκα. μετὰ τοῦτον δικασταὶ κατεστάθησαν καὶ
ἐδίκασαν. Ἐκνίβαλος Βασιλάχου μῆνας δύο, Χέλβης Αβδαίου μῆνας
δέκα, Αββαρος ἀρχιερεὺς μῆνας τρεῖς, Μύτγονος καὶ Γεράστρατος
τοῦ Αβδηλέμου δικασταὶ ἔτη ἕξ, ὧν μεταξὺ ἐβασίλευσε Βαλάτο-
ρος ἐνιαυτὸν ἓνα. τοῦτου τελευτήσαντος, ἀποστείλαντες μετεπέμ-
ψαντο Μέρβαλον ἐκ τῆς Βαβυλῶνος, καὶ ἐβασίλευσεν ἔτη τέσσαρα.
Τούτου τελευτήσαντος, μετεπέμψαντο τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ Εἰρωμον, ὃς
ἐβασίλευσεν ἔτη εἴκοσιν. ἐπὶ τούτου Κῦρος Περσῶν ἐδυνάστευσεν.

Οὐκοῦν ὁ σύμπας χρόνος ἔτη πενήκοντα τέσσαρα καὶ τρεῖς
μῆνες πρὸς αὐτοῖς. ἐβδόμῳ μὲν γὰρ περὶ τῆς Ναβουχοδοносό-
ρου βασιλείας ἤρξατο πολιορκεῖν Τύρον. τεσσαρεσκαίδεκάτῳ δ'

¹ Gr. Βαδλ. sicut etiam in sequentibus no-
minibus diversae occurrunt lectiones, ut vi-
dere est e regione.

² Valde discrepat hic Jos. apud quem sic legi-
tur: » Mytgonus et Gerastratus Abdelemi (filii)
judicant (vel potius, iudices fuerunt) annis sex.
quorum inter medium regnavit Balatorus anno

uno. Eo defuncto, mittentes, etc. ».

³ Decenter expressit Interp. Arm. illud Gr.
πρὸς αὐτοῖς, quod sonat ad verbum, apud ip-
sos, sive juxta eos, id tamen nescio cur tacuerunt
Interp. Jos. vet. et nov.

⁴ Plenior lectio Jos. τεσσαρεσκαίδεκάτῳ
quatuordecimo, vel quarto decimo.

դէքանդրոս վարդանին. զնինեայ և
զշամիրամայ չունին ինչ փոյթ յան.
ձին: Օպս իբրև ասէ, անգամին

drum recensent; de Nino et Semiramide nulla ipsis cura est. Haec cum dixisset, jammide historiae exordium

trinae Temp. cap. 13. » Quod vulgo persuasum esse video, Belum Nini patrem eundem esse, quem Moses Nembrot appellat, non repudiamus. Quo admissio cogitur clarissimus auctor, haud secus ac omnes qui in eadem sunt sententia, litem illico movere, quomodo nempe eo saeculo tot hominum millia, quot aetas Nini postulat, in orbe terrarum esse potuerint? cum Belus ipse, Nembrotus creditus, interfuerit, imo praefuerit turris Babylonicae opificio, ac Ninus Beli, ut creditur, filius, non multo post ei successerit. Prosequitur itaque memoratus vir doctissimus demonstrare cap. xiv. Doctr. Temp. facillimam hominum propagationem, ita ut concludat: » paullo post Nini primordia, hoc est anno circiter a diluvio cxcv. in una stirpe mortales extitisse, si cum nepotibus majores omnes (ait) superfuisset fingas, 1219133512, in duabus; 2438267024. Sed advertendum et illud quod inibi praemisit Petavius. » Movit tamen nonnullos haec imperiorum gentiumque propagatio, ut laxandum a diluvio ad Abraamum intervallum existimarent, et proinde Graecorum in eo ratiocinia Latinis antefferrent. Quippe ex horum computatione non plures quam cxcxii. anni numerantur. Proinde cum initium Beli quadret in annum a diluvio clix. ut is lv. regnarit annos. Ninus circa annum ccviii. inierit oportet, ac cclix. desierit. Annis enim regnavit lxi. Cui difficultati sic se illico opponit, dicens: » Verum hoc ipso tempore, licet exiguo, majorem in modum hominum genus amplificari potuisse, dubitabit nemo, qui id animo reputaverit, singulari Dei providentia factum, ut ad incrementa sobolis humanae, atque ad orbis vastitatem instaurandam, praecipua quaedam in illis foecunditas inesset, quae justam alioquin aetatem anteverteret; ut vel a pueris ipsis, quod nonnulli suspicantur, probabile sit generandi vim illis, et usum potuisse suppetere. Adde multas ab singulis uxores adjunctas, quo eodem tempore liberi plures existerent. Adde vivax et vegetum aetatis robur, ut ad multos annos superstites essent, prolemque susciperent.

Sed quorsum ista? ut nempe pateat in qualem auctores illi angustiam acti fuerint, qui praedictam sententiam tuerentur, putantes Ninum

fuisse Beli filium, et post patrem statim regnasse. Propagent pro libito, si tamen credendum sit, genus mortalium eo, quo adstringunt, spatio: sed praeterea quaserendum erat, an certum sit initium regni Beli, vel ejus, ut volunt, filii Nini? Immo illud magis disquirendum fuit, num quemadmodum Ninus juxta omnes Abraamo aequalis fuit, sic et pater Nini Bel creditus, aequalis esse potuerit Tharae, qui Abraami pater fuit? Mirum quod hoc Petavius vix animadvertit, qui satis sciebat Abraamum decimum esse a Sem; et Nembrodem, scilicet, ut vult, Belum, tertium a Cham fratre Sem: satis, inquam, sciebat quod ut Sem, et Cham aequales fuerunt, ita et Arphaxad filius Sem, et Chus filius Cham omnino aequales, atque ideo Sale filius Arphaxad certe aequalis fuit Nemrod filio Chus. Quod si et Ninus filius fuerit Nemrodus, ut conceditur, ergo is cum Eber filio Sale aetati suppar omnino fuit. Qua itaque ratione Ninus Abraamo coaevus esse potuerit? Sed Petavius ultra id voluit, ut Semiramis sit Abraamo aequalis, haec veluti certissima proferens Rationar. Temp. Part. 1. L. 1. c. 2. » Semiramidis anno 23. Abrahamus oritur: non, ut falso persuasit Eusebius, Nini 43. Verum pace dixerim viri gravissimi, parum id ipsi prodest; leviora haec sunt, cum graviora a nobis memorata sint, tam auctoritate Abydeni, quam certo argumento corroborata. Si haec perpenderit Petavius, vel minime crederet Ninum Beli, Nemrodus videlicet, filium fuisse. At ipse firmiter manens in sua sententia, constanter rem disponit in laterculis Lib. xiii. Etenim sub Retu, qui sextus fuit a Sem, memorata extructione turris Babylonicae, subdit verbum de Belo, anno mundi 1809. hoc modo: » Anteriorum igitur imperium hoc fere anno primordium habuit. Hujus conditor a profanis Belus; a sacris historicis Nembroth ille nominatur; robustus venator coram Domino, nepos Chami, qui Babylonem condidit. Gen. x. 10. Ad idem tempus referenda sunt Arabum, et Aegyptiorum regna, quae in Eusebii Chronico (debit dicere, in Pseudo-Eusebii Chronico Syncellano a Scaligero exeogitato) fabulosa vetustate supra diluvium extenduntur. Dein an. Mund. 1874. sub Nachor avo Abraami: » Mortuo Belo, qui regnavit annos lxxv. Ninus imperavit. Et success-

սկիզբն առնէ պատմութեանն : Եր
ասէ, Նինոս՝ արբէլայ, քաաղայ, ար-
բէլայ, անեբայ, բաբէայ, բէլայ՝
արքայի ասորեստանեաց :

sive an. 1926. sub Thare: » Ninus hoc anno mo-
ritur, postquam regnavit annos LII. Hic Ninyam
filium impuberem reliquit, cuius nomine pri-
mum Semiramis imperium administravit: dein-
de ad aese transtulit, ac duobus et quadraginta
annis obtinuit. Tandem an. 1998. Thare sep-
tuaginta natus annos Abraamum genuit... an-
no post diluvium 293. Semiramidis 23 «. Quis
haec ferat, si generationes Sem et Cham inter
se conferat?

Sed ne Petavius tantum credatur ex una par-
te errasse, audiendus et similis ei in eruditione
Chronologica Usserius vir celebratissimus, qui
in alteram partem deflexit. Is sane rerum diffi-
cultate coactus, minime voluit Belum credere
eundem esse cum Nemrode, sed istum, Nem-
roden scilicet Babylonis conditorem locans an-
no mundi 1771. in diebus Heber, deinde Belum
ipsum in duos divisit. Primum fere inauditum
ponit in extremis Isaaci diebus, ann. 2242. his
verbis: » Evechous apud Chaldaeos imperare
coepit, 224 annis ante Arabes. *Jul. African.*
(subintellige apud *Georgium Synocellum*). Qui
videtur esse Belus Babylonius, sive Juppiter Bel-
lus; a Chaldaeis postea Deus habitus, etc «.
Post modum venit ad Belum Nini Patrem, ita
scribens ann. 2682. in diebus Ehud Judicis
Israelitarum: » Belus Assyrius in Babylonia,
post Arabas, regnavit annis 55. *Jul. African.* «.
Atque successive an. 2737. in diebus Deborah et
Barak: » Ninus Beli filius, Assyriorum fundavit
imperium... Annos regni 52. illi tribuunt Ju-
lius Africanus et Eusebius «. Deinde an. 2789.
» Semiramis, Dercetidis filia, Menonis primum,
deinde Nini uxor, universae Asiae praeter In-
dos imperitavit: vixitque annos 62, cum 42. re-
gnasset «: cuius anno secundo, mundi 2790.
» Eli Sacerdos nascitur « juxta Usserium. Vi-
deant lectores sapientissimi, quem ex hisce duo-
bus in re Chronologica praestantissimis viris,
Petavium ne, an Usserium sequi velint? Hac in
parte neuter sequendus, sed potius Abydenus
audiendus, ut ratio videtur postulare. Omitto
caeteros Scriptores Criticosque innumeros, qui
diversis in saeculis floruerunt; quorum varian-
tes vagantesque sententias melius quam nos ten-
nent Lectores eruditi.

ducit. » Fuit, inquit, Ninus, Arbeli
(filius); qui Chaali; qui Arbeli; qui
Anebi; qui Babii; qui Beli regis As-
syriorum «.

Verum Armenii, quod sane miraris, jam an-
tiquitus Abydeno auctore aliisque commentariis
quamveterimis suffragantibus, pro certo ha-
bebant Ninum minime *Beli* filium fuisse, sed
Arbeli; non proximum successorem, sed unum
ex posteris *Beli*; eumque celeberrimum in ex-
posteritate, atque adeo *Beli* filium lato modo
nominatum: id quod omnes Armenae nationis
scriptores (quamvis Latinis parum noti) una
voce testantur cum D. Moyse Chorenensi v. Sac-
culi auctore saepe memorato memorandoque;
cujus opus a Whistonis Latio donatum; ubi
Lib. 1. cap. 4. ita digeritur posteritas Nemrodi
in generatione Chami: « Ներոդի ծնանի զբա-
բա ծնանի զանեբիս. անեբիս ծնանի զար-
բէլ. արբէլ ծնանի զքաաղ. քաաղ ծնանի
զսիւս արբէլ. արբէլ ծնանի զնինոս. Նինոս
ծնանի զնինուս || . sc. « Nebrothes genuit Ba-
bium. Babius genuit Anehim. Anebis genuit
Arbelum. Arbelus genuit Chaealum. Chaealus
genuit Arbelum alterum. Arbelus genuit Ni-
num. Ninus genuit Ninyam « (ex Semiramide,
ut patet). Paucis verò interjectis, rem ex Abyde-
ni ipsius auctoritate auctor confirmat; ait enim:
« Եւ է շմարիս, և մի որ յերկուսացի. քանզի
պատմէ մի զայսոսիկ յորով կրս հաւատարիմն
արիւդենոս, և ասէ այսպէս. « Նինոս՝ արբէլ-
այ, քաաղայ, արբէլայ, անեբայ, բա-
բէայ, բէլայ: Նոյնպէս և զմերն 'ի հայկայ
մինչ ցարայն գեղեցիկ՝ զոր սպանեալ կաթան
շափրամ, Թուս այսպէս. Արայն գեղեցիկ՝
արամեայ, հարմեայ, գեղամեայ, ամասեայ,
արամիսայ, արամիսակայ. որ եղև հակառակ
բէլայ՝ միանգամայն և կենսութեւ. և զայս միջ
արիւդենոս յիւրում առաջնում արձանականի
'ի մանր աղգաբանութեան ասէ. զոր աստ
ուրեմն յետոյ ոմանք բարձին || . Id est: » Nec
est quod quis de hujus rei veritate addubitet,
cū de iis nobis complura tradat Abydenus,
auctor certus, (vel ita, cum haec nobis tradat
plurimis in rebus certus repertus auctor Aby-
denus), ita dicens. Ninus ortus Arbelo; (adde,
Is Chaealo.) Chaealus Arbelo, Is Anebi, Is
Babio, Is Belo. (Arm. Graeco more, Ninus Ar-
beli, Chaali, Arbeli, Anebis, Babii, Beli). Si-
militerque stirpem nostram ab Haico ad Aracum
pulchrum, quem Semiramis interfecit, hoc or-

Լքա ապա մի ըստ միոջէ համարի՝ ի նինկայ և ի շամիրամայ մինչև ցարդանապաղդոս, որ քան զամենեւեան հուսկ յետոյ էր. յորմէ մինչև ցառա

Deinde singulos a Nino et Semiramide recenset, usque ad Sardanapallum, qui fuit omnium postremus: a quo usque ad primam Olympiadem effi-

dine enumerat: Araeus pulcher Arami filius, qui Harmae, qui Gelamii, qui Amasiae, qui Aramaeis, qui Armenaci, qui Belo adversatus vitam (ejus) amisit: Atque haec narrat Abydenus in primo suo originum libro, quem (lege, quae, scilicet verba ad Armenios spectantia) postea quidam huc attulerunt (lege, hinc vel nunc abstulerunt) «. Ex quo patet, Chorenensem eadem, quae Eusebius, apud Abydenum legisse de Beli successoribus sive posteris; atque alia quaedam, quae ad Armenios attinent, in vetustis atque accuratioribus ejusdem exemplaribus attigisse: quae Graeci omittunt, ait ille, ut minus sibi expedita. Sed quod ad rem nostram pertinet, Ninum Beli non filium, neque successorem proximum, sed solum unum ex ejus posteris esse confirmat Chorenensis etiam auctoritate Maribae Catinensis, qui ante Abydenum vixit. Is, inquam, postquam Belum ab Haico Armeniorum primogenitore interfectum narrasset, post demum Aramum inter Haici posteros septimum sub Nino floruisse ait, etc. quae velim ut consulas in Choren. Lib. 1. cap. 8. usque ad 18. ubi et perpende auctoritatem Maribae inniti antiquissimis monumentis, quae continebantur in eo volumine, cuius initium: « Եւս մասեան՝ հրամանաւ աղէքսանդրի, ի քաղաքացոյ բարբառոյ փոփեալ ի յոյնն. որ ունի զբուն հնոց և զնախնեացն բանս || և այլն. » Hoc volumen jussu Alexandri ex Chaldaico sermone in Graecum fuit conversum; continetque germanam antiquorum atque veterum historiam, etc. «. Tam antiquissimis, adeoque firmissimis auctoribus jure Chorenensis ipse profligat contrariam sententiam, loco supra citato, cap. 4. dicens: « Եւս այս մեզ ամենեւին օտար և արտաքոյ իշխարաւթեանն. որք զինոս բեւոյ ասեն որդի, կամ թէ նոյն ինքն բեւ. զի ոչ աղաբանութիւնն, և ոչ ամացն ժողովաւն այսոցն զկողմն. բայց թէ ըստ նշանաւոր և անուանի լինելոյ զբ պատեհ համարեալ այսպէս կարգիցէ զհեռին մասաւոր ||. » li autem nobis videntur prorsus a vero aberrare, qui Ninum aut Beli filium, aut ipsum dicunt esse Belum. Neque enim generis, nec annorum series huic rei testimonio est; nisi, si quis, quod uterque fuerit inclytus et celebris, ideo verisimile esse

arbitratus, nova antiquis velit connectere «.

Haec profecto certa nobis sunt. Restat tamen ut disquiratur, cur ipse Eusebius nempe noluerit hac in parte Abydenum a se citatum imitari, sed potius Ninum ut proximum Beli successorem esse quodammodo ferè supposuerit. Cujus sane rei apertissima est ratio: Siquidem Eusebius more suo videtur vulgatam inter Graecos sententiam amplexus esse, vel potius Castoris auctoritatem, ut in plurimis, sic in hac quoque parte sibi conciliasse. Nihilominus certum est eum cautè se gessisse, ne quid de suo decerneret: maxime verò difficultatem effugisse, atque eo animo non a Belo, sed a Nino tum in prima hac Chronici parte certum Assyriorum regum catalogum, tum Canonem suum inchoasse, Belo aliisque suis posteris usque ad Ninum consulto praetermissis.

Quo in consilio, ut mihi videtur, prudentiorem se se declaravit prae caeteris auctoribus Graecis; quorum plurimi (ne dicam omnes) omnino sustulerunt praedecessores Nini, nullumque inter Belum ac Ninum regem noverunt. Quidam verò quatuor ex quinque regibus, qui ante Ninum fuerunt, nescio qua auctoritate, de propriis sedibus deturbantes, transtulerunt in posteriora tempora, collocaruntque inter successores Nini post immensum intervallum, scilicet post Teutamum, qui Trojano bello aequalis fuit, postque ejus successorem Teutaeum: idque inverso ordine, nepotes ac pronepotes ante avos ac proavos collocantes. In hac sententia absurdissima fuit Georgius Syncellus, vel Africanum, vel nullum secutus auctorem, ita continuans seriem regum Assyriorum post Teutaeum, pag. 120. et 123.

Ասσηρίων ԽԺ. իβασίλευσεν Αράβηλος ἐτη μβ'.

Ասσηρίων Լ'. իβασίλευσεν Χάλαος ἐτη με'.

Ասσηρίων ԼΑ'. իβασίλευσεν Ανεβος ἐτη λθ'.

Ասσηρίων ԼΒ'. իβασίλευσεν Βάβιος ἐτη λζ'. և.

» Assyriorum ԽԽԻ. regnavit Arabelus annos ԽԼԻ.

» Assyriorum ԽԽԼ. regnavit Chalaus annos ԽԼV.

» Assyriorum ԽԽԻ. regnavit Anebus an. ԽԽVԻԻ.

» Assyriorum ԽԽԻ. regnavit Babius an. ԽԽVԻԻ.

Ubi vides quatuor hos reges sumpsisse ex serie antecessorum Nini, qui quinque fuerunt juxta Abydenum inverso ordine: juxta enim eum post

ըննողներէն ընկն առջ. 47. 1. բերէնս քան ասորեացեաց թա-
գաւորութեանն գրեաց միւրամբն

ciuntur anni LXVII. Abidenus itaque de regno Assyriorum singillatim ita scripsit. At non ipse solum, sed etiam Ca-

Belum fuit Babius; quem secuti sunt Anebus, Arbelus et Chaealus. Arbelus II. cui successit Ninus. Verum miror Syncelli arrogantiam, qui non contentus haec ita praeposterè digerere, addit de Babio novum hunc errorem: Βάβιος οὗτος ἐστὶν ὁ παρ' Ἑλλήσι Τιθωνὸς λεγόμενος Ἀσσυρίων βασιλεὺς. τούτου παῖς Μίμων, ὃς συνεμάχισε τῷ Πριάμῳ κατὰ τῶν Ἑλλήνων, καὶ διεφάθη ὑπὸ Ἀχιλλεύου. φερόται δὲ καὶ ἀντίγραφος Πριάμου ἐπιστολῆς, ὃ αὐτὸς ἐστὶ καὶ δῦτερος Ταυτάνης. Id est interprete Goarō: "Babius iste Tithonus est Graecorum vocibus laudatus Assyriorum rex 32. cujus filius Memnon adversus Graecos Priamo tulit auxilium, et Achilles manu sublatus est. Epistolae ad eum a Priamo datae inter nonnullos circumfertur exemplar. Idemmet secundus Tautanes agnoscitur". Verum taedet nos Syncelli hallucinationes confutare. Omitto et Scaligeri iram contra Eusebium, quem gratis supponit omnia ab Africano transcripsisse, vix tamen ei adhaesisse.

Cur autem edita minime fuerint nomina antecessorum Nini in publicis commentariis praeter Belum, ex iis quae veteres auctores dixerunt, datas causas afferre possum. Quarum prima, quod nullo modo praeclaris gestis insignes, sed potius molles atque ignavi fuerint, ideoque in vetustate illa facile oblivioni traditi. Altera autem, quod Ninus vir superbus, ac vanae gloriae cupidus, studuerit antiquorum monumenta e medio tollere, ut sua tantum facta a posteris celebrarentur. Haec ex gravissimis auctoribus constanter Chorenensis noster profert: quoad primam enim dicit L. I. c. 4. * Ասորցիկ զկայսէ և կեփաղեմուս. քանզի ասէ 'ի Բաբու գլխոյն այսպէս. Մանր զամենայն յիսկզբան մերոյ աշխատութեանս սկսեալ գրեւ զազգարանութեանն 'ի գիւտնացն արքունի. այլ ասուք հրաման 'ի Թագաւորաց' Թողուլ զանշանից և զլատաց արանց 'ի հնացն զիշխատան, և գրեւ միայն զքաջն և զիմաստունն և զաշխարհակալս նմանին. և մ'յանպէս զժամն նախ մեր ծափել և զայլն || hoc est: "Ejusdem rei testis est Cephalimus, qui in capite quodam haec dict: Principio operis nostri, propagines singulas institimus sigillatim subtexere ex regibus Tabulariis; sed mandata a regibus

accepimus ignobilium ac nequam (lege, pigrium, vel ignavorum) inter veteres hominum memoriam praetermittere, enumerareque fortis solum ac sapientes rerumque potitos progenitores, neque tempus inutiliter absumere, et caetera".

Quoad vero secundam rationem haec habet eodem Lib. I. c. 13. ex Mariba Catinenasi antiquissimo scriptore: * Ասէ և այլ իմ պատշաճս նոյն այր (մարիբաս), թէ որպէս ուսայ, հարբա և անձնաւոր զալով նինս, և կամելով միայն զինքն աշխարհակալութեան և քաջութեան և լաւութեան ցնացանել սկիզբն, հրամայէ զբազում մասեանս և զգրչոյս ասուինացն ըստ տեղեաց տեղեաց, և ուրուք (կթ. ոյր) ուրուք գործոյ քաջութեանս պրեւ. իսկ որ աշխարհք ժամանակք՝ զազարեցաշունել, և որ ինչ վասն իւր միայնոյ՝ գրեւ || i. e. n. Idem (Maribas) et alias ejus rei rationes affert, utique Ninum, (supple, ut didici,) superbia inflatum suaeque gloriae cupidissimum, cum se unum summae potestatis, et fortitudinis ac bonitatis fontem atque originem haberi vellet, complures libros et historias antiquas rerum ubicunque egregie gestarum jussisse concremari; et de se tantum suisque temporibus conscribi".

Eadem affirmat et Arzerunius, qui quo studiosius atque ex professo Assyriorum reges examinavit ex antiquis monumentis (erat enim de protapia posteritatis filiorum Sennacherim in Armeniam profugientium), eo majorem fidem mereat oportet. Is ergo Lib. I. c. 2. postquam constanter memorasset juxta antiquos Scriptores, Beli successores Babium, Anebium, Arbelum, Chaealum, Arbelum alterum Nini patrem, haec subdit: * Եւ զի (այլք) ասեն զնինս Թագաւորեալ յեա բեւոյ՝ անփոք զայսքանեք արարեալ, (պատշաճն է) զի 'ի մասեանս ասալնոցն ունէին պատուէր 'ի Թագաւորացն զնշանաւոր իրս քաջաց գրեւ, և ոչ վատաց. այլ նկարագիրս ոմանս պատկերաց՝ զպատկեր քաջաց արականս և շքեղաւորս կենդանագրեւ, իսկ զվատացն և զուսաղազունիցն՝ լոյծս և կանացիս, և միայն վերնագրութեամբ և եթ նշանակեալ: (Որպէս և 'ի յաշորք գլ. 3. անընդմիջապէս յարէ.) Ծոյք ժամանակացս այսոցիկ, ըստ որում յասալագոյն ասացաք,

ըէ զայս ձև օրինակի: (1) չ միայն նա, այլև կատարվր յառաջնում ժամանակ, կաւորացն համառօտ մատենի զայս գոյն օրինակի՝ մինչև 'ի սողորայս ապաստան՝ զասորեստանեաց (Թագաւորութենէն վերադարէ:

Պէտքովրայ համառօտ մարէնէն, վասն ասորեստանեաց Բաղասորութեան:

Բէզոս էր ասէ ասորեստանեաց Թագաւոր. և առ նովաւ կիկզո.

որ յաւուրց անտի բէլայ մինչ 'ի նինս, և բէլէք ինչ և նշանաւորք 'ի մատենից առաջնոցն ոչ երէկ. Թերևս 'ի բազում խափան մանչ. նախ զի և լեզուքն չիմեալք՝ ունէին զանախարանութեան փոյթս. կամ Թէ զի և վատութիւնք քաջաց ապիհարկեալք՝ ոչ գրեցաւ 'ի մատենագրաց անտի քաղաքացաց. դարձեալ զի Թէ և գրեցաւ ևս, այլ քաջաւ. Թիւնք արութեան նինստի զոր օրինակի բէլայ առաւել ամբարձաւ անձնատէր ամբարտաւանութեամբ՝ զինքն գոլ առել սկիզբն քաջաց, և Թագաւոր առաջին. զի և մատենան առաջնոցն մեծաստատ ստիպով 'ի մի վայր զամարեալ հրամայեաց այրել. զի և հեաք ևս յիշատակի այլոց անուանց մի երեւոցի, բայց ինքեան միայն: Քանզի և սա ասի Թագաւորեալ առ մինայն ասիաստանի և լիբանտանի՝ բայց միայն 'ի հնգեայ. որ և զինուէ քաղաք առաջին արքունեաց շինեալ յառուրայ, զոր աւերեաց ներքովս, սա վերստին շինեաց 'ի պատիւ անուան իւրոյ: i. e. " Quod autem (alii) Ninum post Belum regnasse dixerint, praetermissis tot nominibus (regum intercedentium), id causae fuit, quoniam in mandatis a regibus habuere, in Majorum monumentis exarare tantum insignes res virorum fortium, nec ita ignavorum; nec non vivaces quasdam effigies, qui depingere vellent, ut imagines fortium virili animo ac decore praeditas delinearent, ignavorum verò ac ignobilium, specie molli et foemina descriptas, solaque inscriptione indicatas. Pariter et sequenti cap. 3. haec addidit, dicens: " Indicia istorum temporum, ut antea memoravimus, transactorum scilicet a diebus Be-

stor in primo Chronicorum brevi volumine¹, ad hujus exempli formam, syllabatim quidem de Assyriorum regno enarrat.

Ex Castoris Brevi Volumine, de Regno Assyriorum.

" Belus, inquit, rex erat Assyriorum: et sub eo Cyclopes Jovi decer-

li ad Ninum usque, haud notabilia insigniave gesta praeseferre in majorum monumentis visa sunt, fortasse ut obstaculis varii generis impedita. In primis enim, linguarum confusione confecta, discordia intima inter se exagitabantur. Sive etiam inertia, viris generosis indigna, nonnunquam usurpata, non est scriptis mandata ab illis Chaldaeorum Scriptoribus. Adde, quod si quae scripta fuerint, ved tamen cum Nini generosa praeclaraque gesta, Beli instar, quàm maxime extulerint eum in ambitionem elationemque animi proprio amore, adeo se voluit dici auctorem virorum fortium, regemque primum; ut etiam majorum monumenta, acerrima lege promulgata, in unum collecta igni tradi jusserit, ita ut, ne vestigia quidem aliorum nominum cernerentur, nisi suimetipsius tantum. Nam et hic dicitur regnasse universae Asiae ac Libyae praeter Indos; quin etiam urbem Niniven, velut regni caput, ab Asur conditam, a Nemrode tamen eversam, is demum restauravit in honorem sui nominis. Verum non desunt, qui librorum combustionem tribuant Nino, qui secundus dicitur; non tamen et primo denegare possunt: de quo non est, cur a nobis disseratur.

¹ Համանաւկաւորացն, expresse notat in autographo habitum Χρονικῶν, sicut etiam համառօտ մատենան satis clare indicat τὴν ἐπιτομὴν, quod a Latinis nunc *Epitome* per Hellenismum, nunc *Compendium* vocatur, vel *Compendiorum volumen*. Et quidem simili nomine praesens Castoris opus ab auctore nostro tam hic, quam in Canone citatur.

պայքն՝ փայլատակունս և շանթս
հրացանս արամազդայ մարտուցելոյ
ընդ տիտանացիսն նպատո՝ ի կռիւ
լինէին : Եւ Թագաւորք տիտանաց-
ւոց ճանաչէին ի Ժամանակին . յորոց
մի էր ուղիգոս արքայ : Եւ յետ սա-
կաւ բանից զնովիմք ածեալ՝ ասէ ,
Թէ սկայք զիմեցին ի վերայ , զից և
սատակեցան , զօրավիգն օգնակա-
նութեան զիցն լեալ հերակլի և
զիմնիսի՝ որ էին ի տիտանացն :

Իհնոս՝ զորմէ յառաջագոյնն ասա-
ցաք , վճարեաց զկեանս . որ և նծ-
ևս կարծեցաւ : Եւ տ որոյ նինոս ա-
սորեստանեաց Թագաւորեաց ամն .
Ծք : սա արար կին զշամիրամ : Եւ տ
որոյ շամիրամ Թագաւորեաց ասո-
րեստանեաց՝ ամն . Խք : Եւ ապա
զամէս , որ և նինուաս : Եւ հապ
միջստմիոցէ զԹագաւորս ասորես-
տանեաց՝ որ յետ նոցա էին , ի կարգ-
արկեալ համարի մինչև ցարդանա-
պաղոս , յանուանէ յիշատակեալ զս-
մինեւին . զորոց և մեք յետ սակաւ-
միոյ և զանուանս և զԺամանակս
Թագաւորութեանցն զիցուք : Վաճա-
ղի և նա ի կանոնսն զսոյն օրինակ
բանից զբէ զնոցանէ :

Եւ յապ զասորեստանեաց Թագա-
ւորսն յօրինեցաք , սկիզբն ի բէղայ
արարեալ . և քանզի ամք Թագաւո-

tanti adversus Titanos, per fulgura
fulminaque ignea opem in praelio ta-
lerunt. Eo autem tempore Titanorum
reges agnoscebantur; quorum unus
erat Ogygus rex. Paucis vero inter-
jectis, prosequitur, dicens: » Gigan-
tes in Deos irruentes perempti sunt,
auxilium Diis ferentibus Hercule et
Dionysio, qui ex Titanis erant ».

» Belus, de quo antea diximus, vi-
tam finivit, quin et Deus habitus est.
Post quem Ninus imperavit Assyriis
annis LII. Hic uxorem duxit Semira-
midem. Post eumque Semiramis ipsa
in Assyrios regnavit, annis XLII. Dein-
de vero Zames, qui etiam Ninyas ». Et
continuo singulos Assyriorum re-
ges, qui post eos fuerunt, in ordinem
redicens, ad Sardanapallum usque re-
censet, cunctos nominatim comme-
morando: quorum etiam nos utique
nomina, regniue tempora paulo post
adponemus. Siquidem et ille in Cano-
ne suo his verbis de ipsis scribit¹.

» Primo Assyriorum reges digessi-
mus, initium a Belo facientes²: quum
vero ipsius regni annos vix certo tra-

(Syncell. pag. 164.)

... (ὅς που καὶ Κάστωρ ἐν τῷ κανόνι αὐτοῦ φησὶν, ὧδε.)
Πρώτους μὲν εἶναι τοὺς Ἀσσυρίους βασιλεῖς κατετάχαμιν, τῇ
μὲν ἀρχῇ ἀπὸ Βήλου πεποιημένους. τὸ δὲ, τῷ τῆς βασιλείας αὐτοῦ

¹ Syncellus, ut vides e regione, praesentem
Castoris locum ex Eusebio transcripsit, quam-
vis non adeo integre. Syncellum vero descripsit
Scal. p. 46.

² Textus Arm. non ita obscure declarat, ad

personam Scriptoris, Castoris nempe, ibid
pertinere « ἡ ἀρχὴ ἢ ῥιζὴν ἀρχαίας »: ac si di-
ceret in personali, *Sermonis initium a Belo fa-
ciunt*; ideoque in Gr. interpretes legerit *πρῶτοι-
μοίνοι*. Quam verò hodie apud Sync. legatur

բաւթեանն նորա ստորդ չաւանդե-
ցին, զանունն յիշատակեցաք. բայց
սկիզբն ժամանակագրութեանն ՚ի նի
նայ արարաք. և ՚ի միւս նինոս՝ որ
առ զԹագաւորութիւնն ՚ի սարգաւ
նապաղայ, հանգուցաք: զի այնպէս
յայտնի և բովանդակ իսկ ժամա-
նակն լինիցի՝ և իւրաքանչիւր ու-
րուք առանձինն ՚ի Թագաւորելոցն.
և այսպէս գտանի ժամանակն ամաց.
Խ. Երկերիւր և ութսուց: Օսյո
հաստալ: Բայց պատմէ զսոյնս՝ որ
և զմատենադարանսն ժողովէր՝ զիւ
դորոս սիկեղացի, զսոյն ձև և նա
զսոյն բանս գրէ:

ditos habeamus, nomen solummodo
commemoravimus: sed tamen Chro-
nologiae principium a Nino duximus,
et in alterum Ninum, qui regnum a
Sardanapallo accepit, desinimus¹: ut
pote hoc pacto perspicuum esset tam
universi temporis, quam singulorum
regum (temporis) spatium: hoc itaque
modo reperitur tempus annorum x.
ducentorum et octoginta. Haec Cas-
tor. Porro eadem, qui Bibliothecas
collegit Diodorus Siculus, iisdem ver-
bis refert.

՚ի դիւրորի հարեւելն՝ զան ասորեստ
նէայ Բագաւորութեանն:

Ex Diodori voluminibus, de Assy-
riorum Regno².

Օսյո առաջինն յասիացւոց աշխար-
հին՝ անդստին յաշխարհէն հային

» Primum quidem in Asia ex ipsa
regione fuerunt reges; quorum nec

էտի, μη παραδεδοσθαι σαφῶς. τοῦ μὲν ὀνόματος μνημονεύομεν, τὴν
δὲ ἀρχὴν τῆς χρονολογίας ἀπὸ Νίνου πεποιήκαμεν, καὶ καταλήγομεν
ἐπὶ Νίνον τὸν διαδεχόμενον τὴν βασιλείαν ἀπὸ Σαρδαναπάλου...

(Diodor. Sicul. Lib. II. pag. 113. 157. Vide et SynceH. pag. 132.)

Τὸ πάλαι τοίνυν κατὰ τὴν Ἀσίαν ὑπῆρχον ἐγχώριοι βασιλεῖς,
ὧν οὔτε πράξεις ἐπίσημοι, οὔτε ὀνόματα μνημονεύεται. πρῶτος δὲ

ստորադնայ, Goar aliter rem expressit, τὴν
ἀρχὴν non pro principio, sed pro principatu
seu imperio ita accipiens: » Primum quidem or-
dine reges Assyriorum generis et imperii seriem
a Belo ducentes locavimus: ubi nullum in Gr.
generis, ac seriei vestigium; ne dicam imperii
quodque, de quo est controversia; an scilicet
ἀρχὴ hic initium ne, vel imperium designet:
primum certe vel ipse Goar et invitus amplexus
est, vertit enim » principium duximus.

¹ Hic fragmenti finis apud Sync. qui tamen

sequentia ad sensum usurpavit loco praecitato,
sc. p. 134. D. dicens de Eusebio nostro, τῷ
Καστορί μᾶλλον ἀκολουθήσαι, ὃς καὶ μαρτυ-
ρίαν προήγαγεν, ὅτι « ἔτι φάσκουσιν τοὺς
Ἀσσυρίων βασιλεῖς ἀρξαι. i. e. ad verb. » Cas-
torem magis imitatus (Eusebius), cujus et
testimonium producit, mcccxxx. annos dicen-
tis Assyriorum reges regnasse. Si vacat, con-
sule et interp. Goari.

² Locus Diodori occurrit etiam apud Syncel-
lum p. 132. D. quem noli putare Diodorum

Թագաւորը . որոց ոչ քաջութիւնն և ոչ անուն յիշի : Լաւ ընդ վիպասա նութեան և յիշատակաց արժանի նի նոս դասնէր՝ Թագաւոր ասորեւտա նեաց . որ մեծամեծ արութիւնս և քաջութիւնս վճարեաց . զորմէ մանր կարգ ըստ կարգէ գրել փութացաք : Եւ ապա յետ այլոց բանից ասէ , եթէ ծնաւ որդի՝ ի շամիրամայ զնի նուաւ : Եւ իբրեւ վախճանեցաւ , ըզ կինն եթող տիկին . զնինս շամիրամ Թաղեաց յարքունիսն : Եւ դար ձեալ յետ սակաւ բանից զնովիմբ ածեալ՝ ասէ զշամիրամայ , Թէ սա Թագաւորեաց ամենայն ասիացոց՝ բաց ի հնդկաց . և վախճանեցաւ ըստ այնմ օրինակի՝ որպէս յառաջու դոյն ասացաք , կեցեալ ամս . ԿԻ . և

praeclarum aliquod factum, nec nomen ¹ memoriae traditum. Primus itaque enarratione ac memoria dignus Ninus rex Assyriorum inventus est; qui quam maxima gesta, eaque praeclara perpetravit: de quo minutatim ac singillatim ut scriberemus operam dedimus ². Posteaque aliis verbis interjectis, ait, quod » filium procreavit ex Semiramide Ninyam. Quum vero mortuus esset, uxorem Dominam reliquit. Ninum ergo in regia Semiramis sepelivit ». Item paucis verbis interpositis, refert de Semiramide, dicens ³: » Haec universae Asiae, exceptis Indis, imperavit; atque eo, ut antea diximus, modo-obiit; annos cum vixisset lxxi. regnassetque annos n.

τῶν ἱστορίᾳ καὶ μνήμῃ παραδεδομένων Νίνος ὁ βασιλεὺς τῶν Ἀσσυρίων μεγάλας πράξεις ἐπετελέσατο. περὶ οὗ τὰ κατὰ μέρος ἀναγράφειν πειρασόμεθα. (Καὶ μεθ' ἑτέρα). (μετὰ δὲ ταῦτα) γεννήσας ἐκ Σεμιράμιδος υἱὸν Νινύαν ἐτελεύτησε, τὴν γυναῖκα ἀπολιπὼν βασιλίσσαν. τὸν δὲ Νίνον ἡ Σεμίραμις ἔθαψεν ἐν βασιλείῳ. (καὶ ἐπάγει.) αὕτη μὲν οὖν βασιλεύσασα τῆς Ἀσίας ἀπείσσης, πλὴν Ἰνδῶν, ἐτελεύτησε τὸν προειρημένον τρόπον, βιώσασα μὲν ἔτη ξβ'. βασιλεύσασα δὲ δύο πρὸς τοῖς μ'. . . . Μετὰ δὲ

ipsum consuluisse, sed magis Eusebium nostrum transcripsisse, ut patet ex sincera imitatione in verbis interjectis Eusebii more. Omitto Scaligerum, Syncellum ipsum postea describentem p. 32. cuius is locus, sc. Scaligeri, memoratur in adnot. Diod. a P. Wesselingio subputato nomine Chronici Canonis Eusebiani, hoc modo: » Usus his est . . . Euseb. Can. Chron. p. 29. «: quo intelligit primam Scal. editionem.

¹ Arm. textus in singulari expressus ոչ քաջութիւն և ոչ անուն, aperte probat genuinam lectionem Diod. οὗτε πράξεις ἐπίσημοι; οὗτε ὀνομα; minime vero Syncellanam apud Goarum, et Scaligerum in plurali habentem οὗτε πράξεις ἐπίσημοι, οὗτε ὀνόματα.

² Nescio an Sync. ipse, vel potius amanuen-

sis ejus omiserit illam lineam περὶ οὗ etc, quam integram et Diod. et Eusebius noster habent. Hic sane, ubi desinit primum Diod. fragm. solum interjecit Euseb. illa, Եւ ապա յետ այլոց բանից ասէ: quod et Sync. observavit per ea καὶ μεθ' ἑτέρα, sc. Atque post alia: cui subjungitur alter Diodori locus ex p. 120. ubi suspicamur in cod. Arm. intercidisse ante verbum ὅτι, illam vocem յետ այսորիկ; cum aequae praeferant Diod. et Sync. μετὰ δὲ ταῦτα.

³ Pariter cum Eusebio excipit Sync. quamvis in compendium redigat, καὶ ἐπάγει, et infert; ubi noster fortasse habuit καὶ πάλιν μισ' ὀλίγα ἐπάγει λέγων: id enim fere sonat Arm. lectio. Utrumque sit, uterque prosequitur ea, quas occurrunt apud Diod. p. 134.

Թագաւորեալ ամս. ք. ընդ քառասուն
չորս: Եւ մի քառասուն համարի, Թէ
յետ նորա մահուանն՝ նիւուաւ նիւ
նեայ և շամիրամայ որդի առ զիշ-
խանութիւն. և ունէր խաղաղու-
թեամբ. և պատերազմասէր և աշ-
խատասէր մօքն մտաց չեղև ինչ եր-
բէք նախանձաւոր:

Եւ դարձեալ յետ այլոց բանից
գնորհիւք ասէ. Հանգոյն սին ասէ
և այլ Թագաւորքն որդի ՚ի հօրէ առ-
նուին զիշխանութիւնն. և Թագա-
ւորեցին ազգաց յազգս մինչև ցար.

supra quadraginta. Et singulatim
recenset: » Post ejus obitum Ninyas
Nini et Semiramidis filius imperium
suscepit, ac in pace obtinuit; nec ma-
tris unquam animi ad bella laboresque
proclivis aemulatorem se prae buit «.

Atque iterum post alia verba ¹ sub-
dit. » Similiter ei, inquit, et alii reges
a patre filius ² imperium accipiebant;
regnaveruntque a progenie in proge-
niem ³ usque ad Sardanapalum. Sub

τὸν ταύτης θάνατον Νινύας ὁ Νίνου καὶ Σεμιράμιδος υἱὸς παρα-
λαβὼν τὴν ἀρχὴν ἦρχεν εἰρηνικῶς, τὸ φιλοπόλεμον καὶ κεκινδυνευ-
μένον τῆς μητρὸς οὐδαμῶς ζηλώσας.

(Καὶ μεθ' ἑτέρα.) παραπλησίως δὲ τούτῳ καὶ οἱ λοιποὶ βα-
σιλεῖς, πᾶς παρὰ πατρὸς διαδεχόμενος τὴν ἀρχὴν, ἐβασίλευσαν
ἐπὶ γενεᾶς (μέ.) μέχρι Σαρδαναπάλου. ἐπὶ τούτου γὰρ ἡ τῶν Ἀσ-

¹ Sync. vel (si liceat suspicari) ejus li-
brarius quamvis in anterioribus omiserat non
pauca, iterum tamen hic Eusebium sequitur,
interjectis ejusdem more, καὶ μεθ' ἑτέρα: ubi
arbitror in nostro exemplari lectum fuisse καὶ
πάλιν μεθ' ἑτέρα ἐπάγει. In sequentibus ita-
que Diod. verbis, quae cernuntur in edit. p.
135. adverte adprobari illud τούτῳ, per ἡδὲ,
quod deest in Sync. sicut et 2; quod tenet Scal.
desideratur in edit. Goari. Ut ut sit, Հանգոյն
սին, accuratissime cohaerens cum Gr. παρα-
πλησίως δὲ τούτῳ, apprimè assignat praece-
dentem regem: sonat enim, Similiter ei, juxta
istum: quo posito minime probabitur Lat. ver-
sio Interpretis Diod. habentis: Ad eum prope
modum. Ubi alieno sensu sumitur pronomen
τούτῳ, ac si reipsa non adesset. Et quidem
Goar cum non habuerit in sua lectione illud
pronomen, potuit reddere, ut reddidit, in hunc
ferme modum.

² a Verbum verbo diligenter (quamvis non
adeo ornate) reddi placuit, ut facile innotescer-
et affinitas inter Arm. et Gr. atque item osten-
deretur sineera Diod. lectio, πᾶς παρὰ πατρός;
id enim sonat որդի ՚ի հօրէ; pro quo Sync. ha-
bet vel παῖδες παρὰ πατρός, ut Goar legit, vel

ut Scal. placuit, παῖδες πρὸς πατρός, cujus rei
causa etiam sequens vox variatur: quam nempe
Diod. habet in singulari, διαδεχόμενος, penes
Sync. in pl. διαδεχόμενοι; quod nihil ad nos:
nam in Arm. aequè potest առնոր, առնաւի
sing. vel plur. in hujusmodi reponi locis; quam-
quam hic, ut decentius, in plur. ponitur, cum
antecedat vox pl. Թագաւորք: vide similia et
infra in textu Cephalionis.

³ Ազգաց յազգս. Haec verba testantur in
Gr. lectum certe fuisse ἐπὶ γενεᾶς μὲν, vel
ἀπὸ γενεᾶς εἰς γενεάν, ut non semel occurrat
in sacris literis; aut demum quid simile in plur.
absque ullo certo numero. Quae sanè vera le-
ctio (ni fallor) funditus evertit Criticorum dis-
ceptionem in hunc Diod. locum: ubi habe-
tur juxta varia exemplaria, ἐπὶ γενεᾶς κ'. vel
τριακόντα, sive λέ. vel τριάκοντα πέντε: sicut
et apud Sync. ἐπὶ γενεᾶς μέ. seu τισσαράκον-
τα πέντε, ubi tamen Scal. voluit quasi juxta
mentem Diod. legi λέ. sive τριάκοντα πέντε.
Hanc lectionem amplexus est et Goar in marg.
ipsi viderint, an satis prudenter. Sed vix susti-
nemus Wesselingii conjecturam in annot. Diod.
p. 135. n. 35. is enim deceptus a Goaro, qui
deceptus erat a Scaligero, e Pseudo, inquam,

դանապաղղոս . քանզի առ նովա
Թագաւորութիւնն անորեւտանեաց
փոխեցաւ 'ի մարս , տեւալ բաւալ
ամս աւելի քան զհազար և զերեք-
արիւր . որպէս ասէ կոէսիէս կնի
դացի յերկրորդ մատենին : Բայց
զանուանս Թագաւորացն՝ զոր Թա-
գաւորեցին , և զբազմութիւնն ա-
մացն՝ չունին ինչ փոքր գրեցս , յա-
զագս ոչ գործելոյ ինչ 'ի նոցանէ ար-
ժանի յիշատակի . միայն Թիկաւնն
օգնականութեան , որ տրոպացւոցն
առաքեցան յանորեւտանեաց՝ արժա-
նի եղեն մատենագրութեան . որոց
մեմնոն տիւթնեայ էր զօրաւար :

συρίων ἡγεμονία μετέπεισεν εἰς Μήδους ἔτη διαμείνασα πλείω τῶν
φ. καὶ τ'. καὶ θάπερ φησὶ Κτησίας ὁ Κνίδιος ἐν τῇ β'. βίβλῳ. τὰ
δὲ ὀνόματα τῶν βασιλέων, καὶ τὸ πλῆθος τῶν ἐτῶν οὐκ ἔπεγε-
γράφει, διὰ τὸ μηδὲν ὑπ' αὐτῶν πεπραχθαι μνήμης ἀξίον. μόνη
γὰρ τέτυχε ἀναγραφῆς ἡ πεμφθεῖσα συμμαχία τοῖς Τρωσὶν ὑπὸ
Ἀσσυρίων, ἣ ἐστρατήγει Μέμνων ὁ Τιθωνοῦ.

Eusebio, ita ibi monuit. » *Ἐπὶ γενεᾷς τριά-
κοντα*. Euseb. et secutus illum Syncellus; cor-
ruptos enim ejus numeros ad hanc formam esse
instaurandos recte animadvertit Jac. Goar « .
Veritatem facile assequi poterant hi, qui tam
diversa putarunt, si forte animadvertissent faci-
le irrepsisse apud Sync. librariorum vitio nu-
merum *μέ*, oscitantem nempe repetentium syl-
labam *μυ*, qua incipit sequens vocabulum *μή-
χρη*, ita ut, si deleas *τὸ μέ*, ut merito dele-
ndum est, vel saltem legas *μυ*, idest *quidem*,
utique, oritur vera lectio Eusebiana, ideoque
verò dici potest contra Wesselingium: » *ἐπὶ γε-
νέας* (*μυ*). Eusebii, et secutus illum Syncel-
lus; cujus tamen illibatam lectionem interpola-
runt posteri, legentes *μέ*. posteriores verò pro
lubidine repomentes *λέ* «: mutuati nempe ex al-
tero Diod. loco, quod infra occurret. Poterant
item commodius conjicere ipsius Diod. editores,
unam vel alteram ex literis verbi *ἐβασίλευσεν*
(quod statim excipit *τὸ γενεᾷς*), amanuensium
incuria seorsum fuisse insertam numeri loco *λέ*,
vel *λ'*. quod ii, qui postea fuerunt, profecto ex-
primere voluerunt per nomina numeralia *τριά-*

eo enim regnum Assyriorum ad Me-
dos translatum est, quum mille tre-
centos et amplius annos perdurasset:
prout Ctesies Cnidius in secundo li-
bro tradit. Nomina verò regum qui
regnarunt , annorumque spatium,
quamvis longum, negligunt describe-
re; eo quod nihil memoria dignum ab
eis actum fuisset; nisi quod suppetiac
Trojanis ab Assyriis missae dignae
fuerunt quae memorarentur, quorum
Memnon Tithoni (filius) dux erat « .

κοντα, vel *τριάκοντα πάντα*. Quod nemo inhi-
cias ire poterit, qui rem similem in sequenti
periocha ab illis tentatam fuisse sciat. Siqui-
dem addiderunt ibi haec *ἔτι δ' ἑξήκοντα* in
lect. Diod. plane ignota Eusebio et Syncello ,
quod et ipse Wesselingius tamquam mendum
habet, ait enim in num. 38. » Recte haec desunt
Euseb. (puta Scaligerano, haud secus ac no-
stro) et Syncello, neque leguntur infra, c. 28.
ut prorsus probabile sit ab aliquo esse addita «;
prosequiturque sua confirmare Petavii auctori-
tate: consule locum citatum .

1. Plurimum variant hic inter se lectiones:
τὸ πάντα, al. *πάντα*, quod habetur in Diod.
vix cernitur neque apud auctorem nostrum, nec
apud Sync. conjunctio verò *καὶ* deest in Cod.
Arm. quod librarii vitio adscribas velim. Illud
autem Diodori, *ὅν ἕκαστος ἐβασίλευσεν*, de-
est in Sync. manifesta librariorum negligentia .
Quae a textu nostro cum praecedentibus con-
junguntur. Ita ut vel in Arm. legendum juxta
Gr. Diod. *ἕκαστος ἐβασίλευσεν*, և
զանգնութիւն ամացն՝ զոր Թագաւորեցին,
etc. vel in Gr. juxta Arm. sic accommodandum ,

Դ Թադաւորէլ տաւտանեայ ա-
սիացւոց աշխարհին, որ էր քսանե-
րորդ վեցերորդ ի նիւնեայ շափրա-
մանց, ասեն թէ ընդ ագամեմնոնեայ
յոյնք զորաւորող եղեն յաշխարհն
սորովացւոց՝ տալ ճակատս, միւշդե-
ղպետութիւնն ասիացւոց ասորեա-
տանեայք ունէին աւելի քան զՏա-
դարամեայ ժամանակ։ Սիրամն թա-
դաւոր սորովացւոց ծանրացեալ նե-
ղեալ ի պատերազմաց՝ ձեռն տալի

» Tautano ' in Asia regnante, qui
vicesimus sextus a Nino Semiramidis
(viro) fuit², Graecos dicunt cum Aga-
memnone exercitum movisse in Tro-
jam, praelium facturos: quum Asiae
imperium plus quam mille annis As-
syrii iam tenuissent. Priamus (au-
tem) rex Trojanorum mole belli gra-
vatus ac defessus, Assyriorum regi
sese commendabat; qui supplicarent
mittebat, ut sibi auxilium et opem

Ταυτάνου γὰρ βασιλεύοντος τῆς Ἀσίας, ὃς ἦν κς'. ἀπὸ Νίνου
τοῦ Σεμιράμιδος, φασὶ τοὺς μετ' Ἀγαμέμνονος Ἑλλήνας ἐπὶ Τροίαν
στρατεύσασαι τὴν ἡγεμονίαν ἐχόντων τῆς Ἀσίας Ἀσσυρίων ἐτηπλείω
τῶν χιλίων. καὶ τὸν μὲν Πρίαμον βαρυνόμενον τῷ πολέμῳ καὶ
βασιλεύοντα τῆς Τρωάδος, ὑπήκοον δ' ὄντα τῷ βασιλεῖ τῶν Ἀσ-
συρίων, πέμψαι πρὸς αὐτὸν πρεσβευτὰς περὶ βοηθείας. τὸν δὲ

τὰ δ' ὀνόματα τῶν βασιλέων, ὃν ἕκαστος ἐβα-
σίλευσιν, καὶ τὸ πλῆθος τῶν ἐτῶν, etc. De-
nique illud *չափրաման* *իւլ քոյր* *գրեւոյ*, in plu-
rali expositum, negligunt scribere, vel ad verb.
non habent quid curae ad scribendum, Gr. tex-
tus hodiernus in sing. praefert; nec tamen uni-
formiter. Diod. *ὁ κατεπείγει γράφειν*. Gemist.
οὐκ ἀξίον γράφειν. Sync. *οὐκ ἐπιγεγράφαι*; quod
reddunt Lat. Interp. » *referre non necessum
est* «; ut in Diod. vel » *colligere non studuit* «;
ut in Sync. ubi placuit viris eruditus pro *ὁ* le-
gi *οὐδὲν*: quod multis probat Wessel. idque
magis ad nostram accedit lectionem.

¹ *Տաւտանեայ*. Ita quoque constanter ha-
bit Sync. Eusebii exscriptor: *Ταυτάνου*, quod
tentavit corrigere Goar in marg. Gr. legens
Τευντάμου juxta hodierna Diod. exemplaria,
atque absolute in Lat. reponens *Teutamio*. In-
terea Arm. cod. ita ferebat punctorum digestio-
nem. » Memnon . . . dux erat Tautano supra
Asiam regnante . . . (deinde de integro) Dicunt
Graecos cum Agamemnone « etc. quam inter-
punctionem vix admittit Gr. textus, quem ta-
men sequi necesse nobis fuit.

² Omnino nostram servat lectionem Syncellus
sincerus Eusebii exscriptor: *ὃς ἦν κς'. ἀπὸ Νί-
νου τοῦ Σεμιράμιδος*, ubi hodierna lectio Diod.
mendose sane fert, *ὃς ἦν εἰκοστός ἀπὸ Νινίου
τοῦ Σεμιράμιδος*; nam non solum incuria ama-

nensis intercidit *εἰκοστός*, quod adjungendum erat
cum numero *εἰκοστός*, sed etiam simili mani-
festo errore pro *Νίνου*, *Νινίου* irrepsit: quod
suspiciamus sinistra industria quorundam inter-
polatorum factum; eo quippe consilio, ut se-
quentem vocem τοῦ *Σεμιράμιδος* decenter eo
loci detinere possent. Siquidem juxta tritum
Hellenismum hic casus genitivus filium suum
esse declarat praecedentem virum. Quum itaque
satis noverant non Ninum, sed Ninyam Semira-
midis esse filium, eo pacto corrigendam esse le-
ctionem sibi persuaserunt. Quam etiam corre-
ctionem, contra fidem auctoris sui, sibi concilia-
re ausus est Goar in Latina interp. Sync. Sed
tamen debuit animadvertere, quod non desint,
qui vel in ipso Diod. accurate legant *Νίνου*, ut
in adnot. ejus declarantur p. 135. satis nempe
conscii, quod non tam Semiramidis filium,
quàm quemvis ejus proximum intelligi hic posse,
imo oportere, per vocem τοῦ *Σεμιράμιδος*, haud
secus ac per Arm. *չափրաման*, atque adeo ma-
ritum Semiramidis procul dubio asserri ab au-
ctore. Etenim Diodori manifesta mens fuit assi-
guare celeberrimum tempus Nini et Semirami-
dis, minime vero Ninyae, cujus nulla celebratur
memoria; unde non abs re legit Pogg. a *Nino
et Semiramide*. Insuper iterum id probat Euse-
bii noster, cum xxvi. a Nino asserit Teutamum
fuisse.

յարբայն ասորեստանեաց, աղօթ-
կեարս արձակէր՝ առաքել նմա թի-
կունս օգնականութեան: Եւ նա
տայր նմա բիւր զօր յեթևակացուց
աշխարհէն, և այլ ևս նոյնչափ նու-
սիանս, հանդերձ երկերիւր կառօք-
և զօրավար յղէր զմեծնն տիթո-
նեայ: Եւ ըստ նոցանէ զարձեալ
զինքիմք ածեալ՝ ասէ, թէ զմեծն
նեայ զայսպիսի ինչ արուծիւնս յար-
քունի մատեանս պատմեալ ասեմ
բարբարոսք:

Սարդանապաղղոս, որ երեսներորդ
հինգերորդ էր ի նինեայ՝ որ գումա

ferret. Ipse vero decem millia mili-
tum ex Aethiopia, ac totidem Nusia-
nos cum ducentis curribus ei dedit;
ducemque misit Memnonem Tithoni
(filium) «. Post haec autem iterum
prosequitur, dicens: » De Memnone
similia quaedam praeclara gesta in re-
giis voluminibus enarrata fuisse, Bar-
bari tradunt «.

» Sardanapallus tricesimus quintus
a Nino¹, qui comparavit, obtinu-

(Τεύταμον) μυρίους μὲν Αἰθίοπας, ἄλλους δὲ τοσούτους Σουσια-
νοὺς σὺν ἄρμασι διακοσίοις ἐξαποστείλαι, στρατηγὸν καταστήσαν-
τα Μέμνονα τὸν Τιθωνοῦ . . . περὶ μὲν οὖν τοῦ Μέμνονος τοιαῦτ'
ἐν ταῖς βασιλικαῖς ἀναγραφαῖς ἱστορεῖσθαι φασὶν οἱ βάρβαροι.
Σαρδανάπαλος δὲ τριακοστὸς καὶ πέμπτος ἀπὸ Νίνου τοῦ συ-
στησαμένου τὴν ἡγεμονίαν, ἔσχατος δὲ γενόμενος βασιλεὺς Ἀσσυ-

¹ Bene egit Syncellus, qui quamvis anteriora
neglexerit, praesentem tamen locum integre et
fideliter descripsit p. 132. C. quo confirmat ge-
nuinam Eusebii nostri lectionem, habens τρια-
κοστὸς καὶ πέμπτος, cum interim apud Diod.
legatur tantum τριακοστὸς: quod non sine in-
dustria ab iis, qui postea fuerunt, factum fuisse
dixeris, ut nempe supradictae controversiae de
Teutamo Ninoque rem accommodarent. Sed Scal.
nobis assentitur, non solum Syncelli lectionem
sibi concilians, sed quoque haec in adnot. p.
415. ad 32. g. proferens. » τριακοστὸς καὶ πέμ-
πτος. Ita recte in veteri exemplari Georgii
(Syncelli). In luculenta verò editione Heatici
Stephani apud Diodorum illud πέμπτος deest,
quare reponendum. Magno enim historiae detri-
mento abest. Ctesias quoque, ex quo Diodorus
hanc historiam hausit, xxxv. reges Assyriorum,
non xxx, ediderat, nimirum quinque minus,
quam Africanus, cui cum Ctesia in hoc conve-
nit, quod apud utrumque Teutamus est xxvi.
rex à Nino. Quos autem omiserit Ctesias, nesci-
mus «. His verbis a nobis est Scal. ita ut egre-
gie probare videtur quidquid diximus supra de
successoribus Beli praecedentibus Ninum. Alio-

quin nullos reges Ctesias revera omisit, sed Afri-
canus vel potius Syncellus quatuor aut quinque
reges redundanter inseruit; qui tamen reges non
sunt ex posteritate Nimi, sed ex iis qui ante il-
lum fuerunt: quibus detractis, omnium verba
cohaerent a Nino usque ad Sardanapalum; sunt
enim omnes reges xxxv. a Nino usque ad Sar-
danapalum exclusive ex una vel altera parte, si-
ve xxxvi. inclusive ex utraque, ut videbis pau-
lo post in accuratissimo Eusebii Catalogo. Omit-
to quod Scal. debuit Diodoro rem adscribere
potius, quam Ctesiae, de quo infra Eusebius
acturus est ex Cephalione. Sed ut ad praesen-
tem lectionem revertamur, illud πέμπτος, quod
apud Diod. deesse omnes fatentur, sin minus
a librario emissum, certo certius incuria deprava-
tum fuit, ita ut pro πέμπτος irrepserit μὲν
δν; ut legitur apud Diod. ubi Scal. voluit reti-
neri solum μὲν: neque animadvertit vel redunda-
re id, quod vix novit Syncellus, vel mendose
locum habere vocis πέμπτος, quam quaerit.
Rectius ageret, si retinisset illud δν, pro quo
Arm. habet էր, et omisisset alterum μὲν, quod
nullius momenti est.

բեայ կալաւ զպետութիւնն, հուսկ յետոյ եկաց արքայ ասորեստանեաց. և անցոյց զանցոյց զամենեքումք՝ որ յառաջ քան զնա էին, բարեկեցութեամբ և յուզութեամբ: Եւ յետ սակաւ միոյ ասէ, թէ այնչափ անաւակ էր, զի ոչ ինքն միայն դարչութեամբ եղծ զկեանս, այլև համարէն իսկ զասորեստանեաց պետութիւնն զեղծեցոյց, որ բազմաւամակ նակեան հաստատեալ կայր ՚ի յիշատակելոցն: 1) արքակէս ոմն՝ մար յաղգէ, աւաբինի արութեամբ, և լաւ սրտին քաջութեամբ՝ զօրավար էր մարաց, մի յայնցանէ՝ որք ամի ամի երթային ՚ի նինոս քաղաք: 2) զօրավարութեան՝ և ՚ի բանի բարեկամացաւ ընդ սպարապետի բարեկացոց. և ՚ի նմանէ աղաչեալ քակէր զպետութիւնն ասորեստանեաց: 3) այս դիողորոս յերկրորդում մառնիցն պատմական դարանի: 4) ասոյն յիշատակէ զասորեստանեաց իշխանութենէն և կեփաղիոն, և ասէ այսպէս:

ρίων, ὑπερῖκεν ἅπαντας τοὺς πρὸ αὐτοῦ τρυφῇ καὶ ῥαθυμίᾳ. (Καὶ μετ' ὀλίγα). καὶ τοιοῦτος ὦν τὸν τρόπον, οὐ μόνον αὐτὸς αἰσχροῦς κατέστρεψε τὸν βίον, ἀλλὰ καὶ τὴν Ἀσσυρίων ἡγεμονίαν ἄρδην ἀνέστρεψε πολυχρονιωτάτην γενομένην τῶν μνημονευομένων. Ἀρβάκης γάρ τις, Μῆδος μὲν τὸ γένος, ἀνδρεία δὲ καὶ ψυχῆς λαμπρότητι διαφέρων, ἐστρατήγει Μήδων τῶν κατ' ἐνιαυτὸν ἐκπεπομένων εἰς τὸν Νῖνον. κατὰ δὲ τὴν στρατηγίαν γενόμενος συνήθης τῷ στρατηγῷ τῶν Βαβυλωνίων, ὑπ' ἐκείνου παρεκλήθη καταλύσαι τὴν τῶν Ἀσσυρίων ἡγεμονίαν. (Ταῦτα ὁ Διόδωρος, etc.)

1 Quod a Graecis vulgo dicitur Ἀρβάκης, Lat. *Arbaces*, Armenii jam antiquitus appellabant appellatique *Varbacen*, cum additamento praefixi & v. id quod minime servandum in Lat. putativus.

2 Ταῦτα ὁ Διόδωρος: ita cum Eusebio concludere voluit et Syncellus Diodori locum,

quamvis decurtando, ut et hoc indicet se non Diodorum, sed potius Eusebium descripsisse.

3 Quum dissidium sit apud posteros de nomine hujus auctoris, nota in Arm. scribi *Κεφαλήν*, quod stricte refunditur in Gr. *Κεφαλίων*, Lat. *Cephalion*, vel potius in nom. *Cephalio*, gen. *Cephalionis*. Alii appellant *Κεφα-*

Իրիշտիւնի Լիպարի՝ Լուսն ասորեաց
նիւայ Բաբելոնա-Բաբելոն :

*Cephalionis historiographi de Regno
Assyriorum.*

Սկսանիս՝ գրել՝ յորոց և այլք
յիշատակեցին . և նախ՝ Էղաճիկոս

» Incipio ¹ scribere (ea) de quibus
et alii commemorarunt; atque impri-

(*Synzell. pag. 133.*)

» Ἀρχομαι γράφειν, ἀφ' ὧν ἄλλοι τε ἐμνημόνευσαν, καὶ τὰ πρῶ-
τα Ἑλλάνικός τε ὁ Λέσβιος, καὶ Κτησίας ὁ Κεῖδιος, ἔπειτα ὁ Ἡρό-

λάων, ut Photius; qui tamen et Κεφαλίων dixit in cod. LXX. et CLXI. nonnulli verò Κεφαλῶν. Item nonnulli diversos hoc nomine Scriptores recensent, alii unum et idem faciunt. Labet audire quae Photius habet in Bibl. cod. LXXIII. praesenti Eusebii citationi non minus faventia. » Ἀνεγνώσθη Κεφαλαίωνος σύντομον ἱστορικόν. ἀρχεται ἀπὸ τῆς βασιλείας Νίνου καὶ Σεμιράμιδος, καὶ κάττεισι μέχρι τῶν τοῦ βασιλέως Ἀλεξάνδρου χρόνων. συμπεραίνεται δὲ αὐτοῦ ἡ ἱστορία ἐν λόγοις θ'. κατ' ἐπινυμίαν τῶν θ'. μουσῶν ὁδὸς τὸ μὲν γένος αὐτοῦ καὶ πατρίδα, ὡς αὐτὸς ἐκείνός φησιν, ὥσπερ Ὀμηρὸς ἀποσιωπᾷ, ὅτι δὲ διατρίβων ἐν Σικελίᾳ φυγῆς ἔνεκα τὴν ἱστορίαν συνέταξεν, ἀποσιωπᾷται. (Lat. Interp. Schotti). » Lecta est Cephalaeonis historica epitome: cuius arceasit initium à Nino, et Semiramide, pergitque ad Alexandri magni tempora. Libris novem universa comprehensa est historia, inditis totidem Musarum nominibus . . . Genus, et patriam, ut et ipse non inficiatur, Homeri exemplo, praemit silentio: in Sicilia tamen exsilii causa degentem, historiam scripsisse apparet ». Quae obiter recolens et Scal. in not. p. 415. ad 32. 30. haec nescio qualia subdidit. » Sed puerilis fuit Suidae hallucinatio illa, quod eundem facit Κεφάλωνας, et Κεφαλαίωνα: Κεφαλαίων, ἢ Κεφάλων Γεργίδιος, ῥήτωρ, καὶ ἱστορικός γενοῦνς ἐπ' Ἀδριανοῦ. ἐφυγε δὲ τὴν πατρίδα δι' ἀπὸχθύναι δυναστῶν, καὶ ἐβίωσεν ἐν Σικελίᾳ. Sed ut imperitia tiou parva est ex duobus unum facere, ita illa major, ei attribuere patriam Gergithum, qui suam patriam ignorari affectarit. Porro tam apud Suidam, quam apud Georgium (Syncellum), Κεφαλίων, non Κε-

φαλαίων scribitur. Nos Photium sequimur ». Photium se imitari fatetur, non integre tamen, cum et ipse Photius ut supra diximus, non semel Κεφαλίων quoque dixerit, quae sane fuit vera lectio comprobata Eusebii auctoritate, quem secuti sunt Suidas et Sync. Et quidem si Cephalion noster sub Hadriano floruit, quod non constat inter omnes, non potuit idem esse cum Cephalone Gergitho, qui multo ante fuit, cum Dionysius Halic. auctor Hadriani aetate superior, Gergithi auctoritate usus fuerit ut vetustissimi scriptoris; cuius locum et Eusebius suo tempore allaturus in medium est, quamvis ibi quoque cod. noster habeat Էղաճիկոս, Κεφαλίων, et Sync. Κεφαλλίων. Sed de his aliorum iudicium esto. Nobis interim placet Chorenensis nostri textum afferre ad praesentem locum quammaxime pertinentem: ita enim ille Lib. I. cap. 17. » Ունիմ' ի մեծ և զհեթադհիւնի՝ վասն ոչ առ զմեզ բազմաց ծաղրել. զի առե՛ ի բազմաց (կամ' ի բանից) այլոց, նախ յազազա ծննդեանն շամիրամայ. և ապա զպատերազմն շամիրամայ ընդ զբազաշի, և զպարթևն առն շամիրամայ. և ապա աւրեմն զպատերազմն հնդկաց ||. (Lat. Interp. Whist). » Cephalionem autem in memoria habeo, ne multis irrisui sim. Is enim, ut multi alii, primum Semiramidis ortum, tum ejus adversus Zorastrem bellum, ubi, ut refert, Semiramis victoriam adeptam est, ac deinde bellum Indicum exponit ». Eundem fere cum isto Cephalione arbitrantur esse Whistonii Cephalimum quendam ab ipso Chorenense nominatum Lib. I. cap. 4.

1 Hunc quoque locum, Cephalionis nempe textum, ab Eusebio mutuatus, ejusdem more post Diodori verba inseruit Syncellus loco si-

գետիացի, և Կոնստանդինացի, ապա հերոդոտոս աղիկառնացի: Օւս առջինն ասիացաց ասորեականացք Թագաւորեցին, յորոց էր նինոս բեղեան. առ նորա Թագաւորութեամբն բազում իրք և մեծամեծ արաթիւք գործէին: Իսկա՛հ նոյն յարեալ՝ ասէ և զծնունդն շամիրամայ. և զգարաւրչո մոգէ՝ արքայի բաւարացաց զպատերազմէն և ըզպարտութենէ՛ի շամիրամայ, և զամս Թագաւորութեանն նինայ՝ ամս. ԺԻ. և զվախճանէ նորա: Յետ որոյ Թա-

mis Ellanicus Lesbios¹, Ctesiasque Cnidius, deinde Herodotus Alicarnas-seus. Primum Asiae imperarunt Assyrii, ex quibus erat Ninus Beli (filius); cujus regni aetate² res quamplurimae, celeberrimaeque virtutes gestae fuerunt. Postea his adjiciens³, profert etiam generationes Semiramidis, atque (narrat) de Zoroastri Magi Bactrianorum regis⁴ certamine, ac debellatione a Semiramide; necnon tempus regni Nini lxx. annos (fuisse), atque de obitu ejus. Post quem cum

δοτος ὁ Αλικαρνασσεύς. τὸ παλαιὸν τῆς Ἀσίας ἐβασίλευσαν οἱ Ἀσσύριοι, τῶν δὲ ὁ Βήλου Νῖνος εἶτα ἐπάγει γένεσιν Σεμίραμειος, καὶ Ζωροάστρου μάγου, ἔτη τε νβ. τῆς Νίνου βασιλείας . . . μὲθ' ὧν, Βαβυλῶνα, φησὶν, ἡ Σεμίραμις ἐτείχισε τρό-

gnato, ita ut facillime solvatur quod Goar dubitat in adnot. p. 42. ad 132. dicens: » Haec Diodori, et alia Cephalionis, ab Eusebio, an a Georgio primum relata, cum Scaligero pag. Animadv. 154. non contendam: quod reperiā, apud Georgium tutiorem reddit possessoris conditionem. Possessorem quidem nobis fateri liceat Syncellum non adeo respectu Diodori et Cephalionis, sed potius Eusebii, quem ipse ex parte transcripsit; quo consilio alter, isque integer possessor magis tutior reapse extitit Interp. noster, sive Natio Armena, chronicorum Eusebii caltrix fidelis.

¹ Arm. ad verbum exposita, *Lesbiansis*, id enim significat *Λέσβιος*, *Lesbicus*; et *Cnidensis*, quod signat *Κνίδιος*, *Cnidius*: posteriora nos observavimus ut magis elegantia. Nomen vero Ctesiae noster habuit in Gr. *Κτησίης*, *Ctesies*, quamvis enim vulgata lectio ac usus ferat *Κτησίας*, *Ctesias*, sed notum est apud antiquos elementa α et η inter se invicem commutari. Erat muneris nostri fidem conservare codicis nostri; hinc etiam *Ellanicum*, atque *Alicarnassense* sine aspiratione, ut cod. Arm. praeferebat juxta Gr. expressimus, quamquam Latini soleant passim scribere *Hell. et. Halic.* poteramus etiam *Alicarnassensem* dicere, ut est etiam apud Latinos, quod magis accedit ad Arm. *αղικαρνασσεύς*:

² Omiserit Syncellus ne, an incuriosus librarius, hanc periocham, nos latet, cui similia jam vidimus etiam in textu Diod.

³ Eusebio adhaesit Sync. interjectis illis *εἶτα ἐπάγει*: at sequentia, quae Euseb. obiter excerpserat a Cephalione, sensum tantum in tertia persona afferens, potius in compendium redigisse Syncellum comperimus, nisi amanuensium incuria quaedam dicas apud eum intercidisse; quod, et quae sequuntur, satis probant.

⁴ Եւ զգարաւրչո մոգէ արքայի բաւարացաց. subest aliquid mendum, etsi leve; nam vel pro *մոգէ* legendum in genitivo *մոգու* (sive forsā *մոգի*), ut exigit sequens nomen *արքայի*, vel id ipsum *արքայի* legendum *արքայէ*, scilicet *արքայէ*, ut praecedens vox *մոգէ* postulat. Si primum, ea oritur sententia, quam nos in Lat. exposuimus, absque interpunctione inter voces *բաւարացաց* et *զպատերազմէն*. Si secundum, ita erit exprimendum cum puncto interjecto, » et de Zoroastre mago Bactrianorum rege, (de que) ejus certamine, « etc: sensus non variat in utraque lectione, ideoque nihil refert, quemvis eligas. Utinam Syncelli locus integer hic exstaret ad illustrandam hanc lectionem; at apud ipsum magis depravatam, imo decurtatam totum invenitur: consule Choronnensis nostri locum, ubi haec integra habentur, quamvis magis ad sensum, quam ad verbum.

գաւորեալ շամիրամայ՝ ած պարիսպ
բարեզոհի զայն ձև օրինակի, որպէս
և բազմաց իսկ ասացեալ է, հռէ-
սիայ և զէնոնի և Էրոդոտայ, և այ-
լոց՝ որ յետ նոցա :

Իսկա և զգործազոյն լինել շա-
միրամայ՝ ի վերայ հնդկաց աշխար-
հին զիպագրէ, և զպարտութիւնն
րա և զփախուստ . և թէ զիւրդ-
իւքսին զիւր որդիւն հասորեաց . և
իւքսն՝ ի նինեայ որդւոյն իւրոյ սպա-
նաւ, Թադաւորեալ՝ ամս . խբ : () եւ
որոյ նիհուսաւ առնոյր զիշխանու-
թիւնն . զորմէ ասէ կեփաղիոն՝ թէ
ոչինչ արժանի յիշատակի գործ գոր-
ծեաց : Եւ ասկա թուէ մի ըստ միոյն
և զայն եւ, թէ ի թիւ հազար ա-
մաց տիրեցին որդի ի հօրէ ասեալ
զիշխանութիւնն . և ոչ որ նուազա-

regnasset Semiramis, muro Babylo-
nem circumdedit ad eandem formam,
qua a plerisque dictam est; Ctesia
nimirum, et Zenone, Herodotoque,
nec non aliis ipsorum posteris :

Deinde etiam apparatus belli Se-
miramidis adversus Indos, ejusdem-
que cladem fugamque enarrat; atque
etiam quomodo eadem ipsa filios suos
interfecerit, ipsaque a Ninya filio suo
interfecta fuerit, cum regnasset an-
nos xlii. Post quam Ninyas imperium
accepit; quem nihil memoratu di-
gnum gessisse ait Cephalio. Ac dein-
de singulatim recenset caeteros quo-
que; quod nempe filius a patre impe-
rium auspicando, ad numerum mille
annorum¹ regnum tenuerint; nemo
autem ipsorum minus quam² annos

πον, ὡς πολλοῖσι λέλεκται, Κτησία, Ζήνωνι, Ηροδότῳ, καὶ τοῖς
μετ' αὐτούς.

Στρατεῖν τε αὐτῆς κατὰ τῶν Ἰνδῶν, καὶ ἥτταν, καὶ ὅτι τοὺς
ἰδίους ἀνείλεν υἱοὺς, καὶ ὑπὸ Νίνου τῶν παίδων ἐνὸς ἀνθρώπου
τοῦ διαδοξαμένου τὴν ἀρχήν . . . καὶ μεθ' ἑτέρα. καὶ τῶν λοι-
πῶν εἰς χιλία ἐτῶν ἀριθμὸν ἤρχον, παῖς παρὰ πατρός ἐκδεχό-
μενος τὴν ἀρχήν, καὶ ἔχων ἥττον αὐτῶν, οὐδὲ εἰς ἐτελεύτησεν

¹ Summa concordia inter Arm. ի թիւ հա-
զար ամաց, et Gr. εἰς χ. ἐτῶν ἀριθμὸν, id est
in M. annorum numerum, seu ad numerum
mille annorum: ubi Goar non ita a vero distans,
ad sensum dixit, ad annorum usque mille spa-
tium. Is tamen, nescio qua ratione vult corri-
gere Gr. textum in adnot. p. 43. ad 133. ubi ait:
" Lege . . . εἰς χ. ἐτῶν ". Ita quidem, si de-
fuisset sequens nomen accusativum ἀριθμὸν,
ad quod pertinet praepositio εἰς, ac illud in da-
tivum redigit; quo constanter servato, ut ipse
quoque Goar non inficiatur, absurdum omnino
erit, si legatur ἐτῶν: sic enim sonaret tunc Gr.
text. ad mille annos numerum.

² Quo fidelius, eo feliciter expressit Interp.
Arm. auctoris verbum ac sensum pariter, quem
nullo modo assecutus videtur Goar, dubitans, ut

patet, de sensu vocis ἥττον, ideoque ita reddi-
dit: " Et ab avita nobilitate successive deficien-
tibus, adeo, ut vicennalis obiret nullus ". Sed
quaeso, unde hausit tantam verborum copiam,
quorum nullum in Gr. vestigium? nisi quod τὸ
ἥττον intellexit deficiens, ac ad successores hoc
dictum deflexit; quo posito, explicandum sibi
putavit, unde hi defecerint, scilicet (ut de suo
inseruit) ab avita nobilitate. Poterat forsitan ita
conjectare, si cerneret in masculino scriptum ἡ-
ττων, Lat. minor, inferior, etc. Attamen cum
semper legit in neutro ἥττον, debuit concipe-
re ut minus, ideoque ad annorum paucitatem
id referre. Sed et Scaliger huius loci sensum
cum assequi nullo modo potuisset, alio se ver-
tit, legitque ἥτταν, quo sensu? ipse viderit.
Illud nos procul dubio affirmare possumus; cor-

գոյն 'ի նոցանէ քան զքսան ամ կա-
լաւ . զի անպատերազմութիւն և չղր-
տասէր և կանայցի բարբ նոցա՝ յա-
մուր զգուշութեան պահելն զնոսա .
քանզի 'ի ներքս նստէին , և չէր ինչ
նոցա գործ . և ոչ տեսանէր որ զնո-
սա , բայց թէ հարձք և արբ կանա-
ցիք : Իսկ թէ կամիցի որ խելամուռ
Թագաւորացն լինել , կոտորէս մանր
համարի զնոսա յանուանէ , Թուի ինձ
թէ քսան և երեք Թագաւորս : Իսկ
ինձ զինչ ուրախութիւն և խնդու-
թիւն բերիցէ կոչել զանուանս բար-

viginti tenuit. Siquidem mores eorum
a bellis ac laboribus abhorrentes , at-
que effeminati, sub firma custodia eos
servabant: namque intus consedebant,
nihil ipsi agebant¹, nemo eos videbat,
nisi concubinae, ac viri effeminati².
Porro, si quis hos reges cognoscere
voluerit, Ctesies ipse minute ac no-
minatim eos viginti tres³, ni fallor,
reges dinumerat. At quidnam mihi
gaudii vel laetitiae affert, nomina bar-
bare sonantia, sine ulla praeclari facti
ac virtutis memoria proferre, tyran-

ἐτῶν κ'. τὸ γὰρ ἀπόλεμόν τε καὶ ἀφιλονόδον γυναικῶδες, ἢ αὐ-
τοῖς ἀσφαλές. ἔνδον γὰρ ἔμενον, οὐδὲ τι αὐτοῖς ἦν ἔργον (ἔἐπρήσ-
σεται), οὐδὲ εἴρα τις αὐτοῦς, πλὴν αἷ τε παλλακίδες, καὶ τῶν ἀν-
δρῶν οἱ γυναικῶδες. τοὺς δὲ βασιλεῖς τοὺς δὲ, εἴ τις εἰδῆσαι βού-
λεται, Κτησίᾱς ἐστὶν ὃ λέγων ὀνόματα αὐτῶν κ'. οἶμαι καὶ γ'.
Ἐμοὶ δὲ (ἡ γραφή) τί τερπνόν, ἢ τί χάριον ἡμελλεν ἔξειν, ὄνο-

ruptam esse hoc in loco Scaligeranam lectionem:
namque pro ἐτῶν κ'. (quo signantur anni regni
cujuslibet regis), habet ille τῶν γ'. καὶ κ'. mu-
tuatus, ut mihi videtur, ex sequentibus, ubi
totidem reges ex Ctesia designantur. Illud vero
parum juvat, si juxta Scal. legas ὁδοὶς αὐτῶν,
vel juxta Goarum, αὐτῶν οὐδ' εἰς: nobis vide-
tur depravata apud utrumque lectio Syncel-
lana.

¹ ἔρ magis probat lectionem Goari ἦν, quam
Scaligeri ὄν. Illud vero δ ἐπρήσσειτο apud Go-
arum, absque δ apud Scal. lectum, aequè pro-
bat improbatque codex noster, cum nihil am-
plius noverit, quam γορδ. quod tenet locum
vocis ἔργον.

² Τῶν ἀνδρῶν οἱ γυναικῶδες, ad verbum,
virosum effeminati; pro quo valet viri effemi-
nati, ut egregie in Arm. exposuit noster Interp.
արբ կանայցի; ubi Goar ad sensum sic totam
rem expressit: « Nec ulli, nisi peccicibus, aut
eviratis Eunuchis videndi se copiam faciebant ».
Verum praesentem Cephalionis locum ad ver-
bum ex Eusebio nostro mutuatum usurpavit
Thomas Arzeravius Lib. I. hist. Arm. cap. 4.
cum dixerit. * Այլ անկայի Թագաւորս
անպատերազմաց արդի 'ի հոգէ անկալ զիշխա-

նութիւնն ունէին, ոչինչ արժանի յիշատակի
ուրուր գործեալ . և ոչ որ 'ի նոցանէ նուա-
զագոյն քան զ'ի . ամ կալաւ զիշխանութիւն,
զի անպատերազմութիւն և խաղաղութիւն բարբ նո-
ցա յամուր զգուշութեան պահելն զնոսա . քան-
զի 'ի ներքս նստէին յարբութիւն ոչ որ տեսա-
նէր զնոսա, բայց թէ հարձք և արբ կանայցիք
(lege հարձք և արբ կանայցիք) || :

³ Ex hoc loco diximus Scaligerum mutuatum
fuisse illam suam lectionem in anterioribus τῶν
γ'. καὶ κ'. inepte quidem, ut memo non videt.
Poterat item ex hoc loco solvere idem Scal. suam
conjecturam, nescio quam, supra memoratam;
quasi Diodorus Ctesiam imitatus fuerit in nu-
merandis xxxv. Assyriorum regibus, cum Ce-
phalion dicat Ctesiam de xxxii. regibus tantum
fecisse mentionem; quibus si addas tres prae-
cedentes, Ninum, Semiramidem, Ninyam (si ta-
men hi exclusi fuerint), omnes reges sunt juxta
Ctesiam xxv. at certus numerus dehuit esse
xxxvi. ut paulo post Eusebius tibi indicabit.
Nescio an Cephalion pro κ'. memoriae lapsu κ'.
dixerit, (memoriter enim haec se dicere satis
notat verbo οἶμαι, puto, Թուի ինձ), vel li-
brarii antiqui sit lapsus?

բարձրի բարձրաց՝ առանց արու-
թեան ինչ և քաջութեան՝ զընտառ-
րաց, վատաստաց, թուղամորթաց,
վայրենեաց :

Եւ դարձեալ ՚ի սոյնս յարեալ ա-
ռէ, թէ մինչդեռ զվեցհարիւր և զ՚ն
ամառ ուրեմն էին, բէղիմնս թագա-
ւորեաց ասորեստանեաց. և հասա-
նէր պերսեւ դանաէս յաշխարհն նո-
ցա՝ տարեալ նաւս Ծ. և ՚ի փախուստ
դառնայր պերսեւ ՚ի դիոնիսեայ որդ-
ւոյ սեմեղեայ : Եւ ահա անցեալ ըստ
պերսեայ ՚ի դիոնիսի պարտութիւնն՝
զնովիմք ածեալ ասէ, եթէ ՚ի յե-
տին ազգս առ պանինեայ իշխանու-

norum (inquam) ignavorum, mollium,
agrestiumque «¹.

Et rursum his addens ait, quod
» Dum sexcenti et quadraginta circi-
ter anni effluxerant, Belimus in Assy-
rios regnavit: atque mox pervenit Per-
seus Danaïs (filius) in regionem eo-
rum², naves centum adducens: fuga-
tus autem est Perseus a Dionyso (sc.
Baccho) filio Semeles «. Postquam
vero memorasset Perseum a Dionyso
victum, proxime adjicit, dicens: » In
postrema hac generatione³ sub Pan-

μα κλήδην, ἄνευ πρᾶξεων, βαρβαρικῶς φωνέοντι, τυράννους, δει-
λούς καὶ μαλακούς βαρβάρους.

Πρὸς οἷς ἐπάγει (τὰ περὶ τῶν ἐτῶν αὐτῶν.) ἐτέων δὲ ὄντων
(ἀπὸ Νίνου) τεσσαράκοντά που καὶ χ'. Βέλιμος ἐβασίλευσεν Ἀσ-
συρίων, καὶ ἀφικνεῖται Περσεὺς ὁ Δαναῆς εἰς τὴν χώραν αὐτοῦ,
ναῦς ἄγων β'. ἔφυγε δὲ Περσεὺς τὸν Διόνυσον τὸν Σεμέλης υἱέα.
καὶ μετ' ἔπειτα . . . ὅστερ' ἂν κατὰ Πανίαν Ἀρχοντα ὁ

¹ Tota haec satis obscura apud Sync. ut pote
librarii mendis obnoxia: ubi redundat etiam il-
lud ἡ γραφή, cujus gratia interpretatio Goari
sequentem exhibet sensum: » Hoc meum quip-
pe opus quid gratum aut jucundum exhiberet
absque praeclari alicujus gesti memoria, nuda
prorsus nomina sigillatim et rustice inclamans,
et timidos ac molles tyrannos nuncupans «.
Porro post haec verba, legit Goar in Gr. οὗς,
sc. quos; atque illico lacunam interserit, suspi-
cans aliqua hic deesse. Nihil tale Scal. credi-
dit, neque plane illud οὗς novit, quod sane et
nos delendum esse putamus: repetitio enim (ni
fallor) syllaba ea est praecedentis nominis βαρ-
βάρους.

² Pro αὐτοῦ, noster habuit αὐτῶν, aliter di-
cendum pro ἡρώε irrepsisse ἡρώε: sed utrum-
que idem produnt, cum ea ipsa regio sit Assy-
riorum, perinde ac regis eorum, quam Perseus
invaserit. Haec vero, quae sequuntur ἀνέστη
ἐκ τῆς ἀρχῆς «³ ἡ γενεὴ τῆς ἀρχῆς des-
iderantur apud Sync. nam nihil aliud ipse no-
vit, quam, καὶ μετ' ἔπειτα: cui respondet con-

jectio Եւ cum illis զնովիմք ածեալ՝ առէ.
At interjecta illa cod. nostri verba nescimus an
accurate expressa a nobis fuerint; aliter fortasse
intelligendum esset magis ad verbum: » Dein
percurrans Dionysi superationem instar Per-
sei «.

³ Եւ ահա, apprime sonat in nomina-
tivo postrema generatio, haud secus ac Gr. ὅ-
σῃ γενεῇ. Attamen sicut Gr. videtur hic habe-
re locum ablativi ὅσῃ γενεῇ, ita quoque Arm.
potest assumi eo sensu, si յետին intelligatur
pro ի յետին, ac si diceretur առ յետին ազգուս,
idque facillime, cum soleat apud Arm. saepis-
sime omitti praepositio ՚ի ante nomina per
incipientia, et sane hoc modo ab Interp. nostro
usurpatum hic fuisse nobis persuasissimum est;
aliter in nominativo vel incertus relinquitur
sensus, vel demum per postremam generatio-
nem Argonautas intelligere vel invitus debetis,
quod vix placet. Goar ut, quod sentiret, decla-
raret, pro generatione aetatem dixit, postrema
aetate.

Թեամբն ասորեստանեաց՝ արդոյ նաւ
 ւաց նաւամարտիկ տորմիղ նաւացն
 նաւարկեաց ՚ի փասին գետ, և առ
 մենտէ կողքիւ. և հերակղէս մուր
 ըէր ՚ի նաւէն զամն ցանկու թեան և
 առ անձուկ հիւղեայ. և որպէս ասեն՝
 ՚ի գամիրս կոյս ուրեմն վրիպեաց չա
 քաւ. Եւ դարձեալ ասէ. Խ. ամ ՚ի
 չամիրամայ մինչև ցմիտրէս թագա
 ւոր, եթէ թուէ որ՝ զմիմեամբք ե
 կեալ գտանէ. Եւ մէգիւս կողքեցի
 կին մի իղձ՝ զնաց յեկիւայ արքայէ.
 որոյ որդին էր մէգոս. ուստի մէգք,
 այսինքն մարք. և աշխարհն կոչեցաւ

niae imperio apud Assyrios, Argon-
 nautarum classis enavigavit in Pha-
 sim fluvium¹, atque ad Mendeam Col-
 chorum. Hercules autem a navi de-
 flexit ob cupidinem desideriumque
 Hylae; prout vero ajunt, Gimmeros²
 quidem versus oberrans petiit. Et
 rursum dicit: » Si quis dinumeret a
 Semiramide ad Mitraeum usque re-
 gem, 11. annos transisse inveniet³.
 Media autem Colchica quaedam mu-
 lier vates ab Aegeo rege demigravit,
 cujus filius Medus, a quo Medi, sci-
 licet Mari; regioque Media appella-

τῶν Ἀργοναυτῶν στόλος ἔπλευσεν ἐπὶ τε Φᾶσιν καὶ Μηδὲν τὴν
 Κολχίδα. καὶ Ἡρακλέα πλανηθέντα ἀπὸ τῆς νεῶς διὰ τὸν ἔρωτα
 τοῦ Ὑᾶ, λέγουσι περὶ τοὺς Καππαδόκας ἀληθῆναι. καὶ αὐτοίς.
 1. δὲ ἐτῶν ἀπὸ Σεμιράμεως εἰς Μητράϊον βασιλέα ἂν ἀριθμοῖτο
 περιτελλόμενον. Μήδεα Κολχίς (...) ἀνεχώρησεν Αἰγέως, ἧς υἱὸς
 Μῆδος, ἐξ οὗ Μῆδοι, καὶ ἡ χώρα ἐκλήθη Μηδία. εἰτά φησι. Μη-

¹ Graeca Syncelli lectio satis accurate con-
 gruit cum nostra, exceptis tamen levissimis ali-
 quarum literarum mendis, quae in una vel al-
 tera lectione fortasse irrepserunt: quod prae-
 monere volo, ne hic in rebus minimis tempus
 teramus, ubi sane magnum periculum est, ne
 integrum evertamus sensum; ut reipsa evertit
 Goar totius fere periodi sententiam. Legit enim
 recte ἐπὶ τε Φᾶσιν, sed intelligit minus recte,
 ut videtur, ἐπειτα φασιν vel φησιν, sc. postea
 vero dicunt, vel dixit; primam enim vocem in-
 terpretatur in Lat. tuncque demum, secundam
 vero, inquit. Legit item non ita obscure καὶ
 Μηδὲν τὴν Κολχίδα, at pro urbe, ut oportebat,
 habitatricem urbis intellexit, idque divul-
 sum ab anteriore sermonis membro, ac alteri male
 conjunctum. En integram ejus interpretationem:
 » Postrema, inquit, (videtur pro Φᾶ-
 σιν, quod legerit φασιν, volueritque φησιν)
 aetate, sub Paphiae nimirum principis imperium
 Argonautarum classis enavigavit: τὸν χρόνον δε-
 κῆμα (pro ἐπὶ τε, quod voluit legi ἐπειτα)
 μεδεῶν Κολχοῦ πατᾶν (haec signari puta-
 vit iis, Μηδὲν τὴν Κολχίδα, suppresso καὶ
 anteriore), nec non Herculem Hylae cupidine

tractum, navi Sociisque (sociorum nulla in Gr.
 mentio) relictis, circa Cappadociam errasse me-
 morant. Satis notum eruditibus, perinde ac ipsi
 Goar eruditissimo viro, Φᾶσιν Phasin fluvium
 in Argonautarum historia memorari; itidem
 Colchidis regionem ibi memorari: ubi ab om-
 nibus Geographis antiquis Ptolemaeum secu-
 tis ponitur urbs Madea, vel Μηδία, appellata;
 quae in nostra lectione Mendea vel Μηδὲν fuit.

² Solent Arm. Scriptores passim eos, qui
 Latine Cappadoces dicuntur, Կափփօք, Ka-
 mirk nuncupare; ut et alii Gimmeros non se-
 mel dixerunt. Hic ergo cum Interp. Arm. ea vo-
 ce usus fuerit, placuit integre a nobis servari,
 quamvis Gr. habeat Καππαδόκας.

³ Goar lacunam hic novit notavitque, appo-
 nens in marg. Deest; sed potius mendum ali-
 quarum literarum subesse dixeris, qua fortasse
 mente paulo aliter legit Scal. nescio tamen an
 correctius. Nos contra paulo infra aliqua deesse
 deprehendimus, cum desiderantur in Gr. voces,
 quae respondeant illis, Էղէ, et Երբեք; quo
 factum est, ut incertum praeberet sensum Goar
 in sua interpretatione » Medea Colchis Aegeo
 discessit. »

մէջիւ, որ է մարաստան: Աւ չար-
չարեալ (կամ յաջորդեալ) առնոր ասէ
զմարեայ զիշխանութիւնն տեւա-
մնս. կեայր և նա ըստ բարուց և օրի-
նաց ասորեանեաց. և չիմէր և ոչ
(առ) նովաւ գործ ինչ նոր:

Ի դառնմանն և մենեղէսս միկէ-
նացիք՝ զօրաժողով լինէին հանդերձ
արքեպիսկոպ Ի վերայ իդիոն քաղա-
քի՝ Ի զօրավարութեան պրիամու
փոխապետի: Օրք յուսաց ասէ

τραίου δὲ τὴν ἀρχὴν διαδέχεται Ταύτανος. ζ'. (lege ζῶν) καὶ
αὐτὸς κατὰ ἔθνη τὰ Ἀσσυρίων καὶ νόμους. καὶ ἄλλο μὲν οὐδὲν
ἐγένετο, οὐδὲ ἐπὶ τούτου, καινὸν ἔργον.

Αγάμεμνων δὲ καὶ Μενέλαος οἱ Μυκηναῖοι ἐστρατεύσαντο σὺν
Αργείοισι (καὶ τοῖσι ἄλλοισιν Ἀχαιοῖς) εἰς Ἰλῖον πόλιν τῆς Πριά-
μου τοῦ Φρυγὸς στρατηγίης....

1 Scilicet Mari, Arm. Mark, et quae est Ma-
rastan, Arm. Marasdan, Interpretis sunt expli-
cationes; nam Armenii Medos, Maros, Mediam-
que Marasdan vel Maratz aschar appellant.

2 Աւայր, accipiebat, sumebat, ad rem facit:
at չարչարեալ, ad verbum passus, aut cru-
ciatus, nihili erit hoc loco, nisi dixeris legen-
dum յաջորդեալ, succedens, ut fert Gr. διαδί-
χεται, succedit, excipit: pro quo tamen puta-
tur lectum in apographo nostro διαδέχεται, id
est, laeditur, corrumpitur, quod abs re.

3 Sync. Ταύτανος, Tautanus, quod hic in-
tactum servare voluit Goar, cum alibi Teuta-
num de suo reposuerit: utrumque veteres adhi-
buerunt; ut videbis in Canone: nos quemadmo-
dum in cod. nostro reperimus, ita refudimus in
Lat.

4 Կեայր և նա. Syllabatim strictum, ut so-
nat, reddidimus, vivebat et ipse, vel ille, quo
evidenter elicitur vera lectio Gr. astruenda ζῆ,
vel ζῶν καὶ αὐτὸς, quam tamen nescio quo
depravatam, vitiose legerunt in Syncello, Goar
ζ'. καὶ αὐτὸς, et Scal. ζ'. καὶ κ'. αὐτὸς; am-
bo minus recte numeris insistentes, ideoque
inextricabilem difficultatem subeuntes. Goar
sanè cognovit mendum hic subesse: quod ut
emendaret, nova conjectura usus est, quasi pro
ζ'. vii. scribendum sit κβ'. xxix. idque absolu-
te in Lat. refudit, reddens expresse Tautanus

ta, quae est Marastan¹. Porro per
successionem, inquit, excipit² Mi-
traei imperium Teutamus³; vivebat
et ipse⁴ secundum mores ac leges
Assyriorum, neque per eum⁵ novum
quid actum fuit.

» Agamemnon vero et Menelaus
Mycenaei exercitum movent cum Ar-
gis adversum Ilium urbem. Cujus dux
Priamus Phryx⁶, Exercitus Graeco-
rum ait (scribens ad Teutamum) ve-

ordine 32. Unde id hauserit, sic notat in marg.
Infra Ταύτανος κβ'. scilicet ibi pag. 134. C.
sed obscure tantum; ita ut non expresse sic in-
venerit ipse apud Cephalionem, sed ex eo, quod
ille viginti tres solum reges dinumeraverit, ut
supra vidimus, interposita auctoritate Ctesiae,
haec ipse collegit. Item Scaliger de vitio suspi-
catus, novam lectionem confecit ex auctoritate
catalogi Syncellani, qui p. 120. C. Tautanum
ponit inter reges Assyriorum ordine κζ'. xxvii.
rectene an secus? animadvertere debebat suam
Syncellum ibi thesim tenere, hic vero Cepha-
lionis textum protulisse, quem plurimum a se
dissentire vel ipse Syncellus mox queritur. Ita-
que in hac parte magis incaute se gessit Scali-
ger, quam Goar.

5 Կեայր, fideliter expressimus per eum, sed
quia Gr. habet ἐπὶ τούτου, jure suspicamur
legendum in Arm. idque commodius, առ նա-
լաւ, sc. sub eo, ejus aetate; nisi dixeris Gr.
legendum ἀπὸ τούτου, sc. ab isto, tunc enim
Arm. lectio firmaretur.

6 Hic finem habet, quod remanet, Cephalionis
apud Syncellum fragmentum; quae res dolore
nos afficit, praesertim cum eo ipso in loco ma-
nifestus error in nostra lectione appareat, cui
mederi quomodo possim, non video: solummo-
do per conjecturam dicendum haec vel similia
intercidisse. » Tunc legatos misit Priamus ad

եկին հասին 'ի վերայ իմ յաշխարհս քո . և 'ի դիմի հարաք պատերազմաւ . երբեմն յաղծեմք , երբեմն յաղթիմք . իսկ այժմ աւասիկ և որդին իմ եկ . տողլ մեռաւ , և յայլոց որդւոց բազումք և քաջք . և արդ առաքեալ մեզ զօրս՝ որ եկեացեն յօգնականութիւն , և զօրավար զօր քաջ : 'Այս ասէ մի ըստ միոջէ , թէ զիարդ տւտամոս զօրավիգն օգնականութեան յղէ նմա , և զօրավար զօրացն զմեմնոս զորդին տիթոնեայ . որում նենգ գործեալ սպանին թեառաղացիք : 'Եւ ասպա տասէ մի ըստ միոջէ , թէ լինի արքայ ա . սորեստանեաց սարդանապաղղոս 'ի չ . երորդում , և յերեք Ժ . երորդում ամին : 'Եւ ասպա զնորին կործանումն գրողմէ : 'Եւ յետ սարդա . նապաղղեայ մահու՝ վարձակայ մարի քակեալ զիշխանութիւնն ասորես . տանեացն՝ 'ի մարս փոխեաց զիշխանութիւնն : 'Այս ամենայն կեփազին :

'Եւ այց որ 'ի մատենս կան թաղաւորք ասորեստանեաց՝ ըստ ստոյգ մատենից՝ այսորիկ են :

nerunt adversum me in terram tuam¹ : nos vero congressi cum iis, modo vicimus, et modo victi sumus. Jam vero nunc filius quoque meus Ector ecce mortuus est, et simul ex aliorum liberis multi, fortesque. Mittas ergo, obsecro, nobis copias in auxilium, cum aliquo duce satis forte. Postea singillatim refert, quomodo nempe Teutamus auxilii suppetias ei misit, ducemque (dedit) exercitui Memnonem Tithoni filium; quem Thetali² insidiis factis occiderunt. Deinde singulatim profert dicens. "Millesimo decimo tertio anno rex Assyriorum creatur Sardanapallus. Postea vero ejusdem casum describit." Postque mortem (inquit) Sardanapalli, Arbaces Medus, Imperio Assyriorum everso, ad Medos imperium transtulit. Omnia haec Cephalio.

Verum qui in voluminibus occurrunt reges Assyriorum, juxta probatissima volumina³, hi sunt.

regem Assyriorum, dicens. Dieta enim existunt, sed praecedentia desiderantur. Sicut etiam in anteriori periocha, haec, quae apud Sync. leguntur, καὶ τοῖσι ἄλλοις Ἀχαιοῖς, librorum vitio a codice nostro excidisse persuasum nobis est. Interim vero nota pro στρατηγὸς Arm. iisdem verbis, appositeque habere զօրավարութիւն, ubi Góar militarem arcem dixit, illo adjungens eam vocem; quod a Gr. textu alienum.

1 Ita Priamus nominat regnum suum Assyriorum Regi quodammodo subjectum; ut facilius auxilium impetret.

2 Cum desit hic Gr. textus, operae pretium duximus syllabas ipsas hujus nominis servare; ut pateat in autographo fuisse Θεσσαλοί, nec vero ut usus fert Θεσσαλοί, Thessali. Eo consilio supra servavimus nomen Hectoris absque

aspiratione, Ector.

3 'Մատեն', quod saepe volumen a nobis redditur, omnino exacte locum habet Gr. vocum, ἀναγραφὴ, γράμμα, etc. ut passim edocemur. Ubi obiter nota Eusebium hic referre catalogum Assyriorum regum juxta certiore traditionem, sive usitatam apud omnes Scriptores, a Nino usque ad Sardanapalum, omisso nempe Belo et aliis ejus successoribus ante Ninum, quorum tempora incerta sunt, ac nomina non adeo pervulgata; ita ut nec probet, neque improbet Eusebius Abydeni dictum de iis qui ante Ninum fuerunt, sed solum ejusdem posteritatem sibi conciliat, auctorem imprimis, ut videtur, Castorem de more imitatus: sed quia paullo aliter repetuntur hi reges in Canone Eusebiano, placuit ex ordine notare visibilem diversitatem, ut mox videbis.

Ասորեստանեաց թագաւորք :

Assyriorum Reges.

1. Նինոս, զորմէ նախ ասեն թա- գաւորեալ ամենայն ասիացւոց՝ բաց ՚ի հնդկաց, ամս. 87 : Ըն որով գտանի լեալ արքա համ եբրայեցւոց ազգին նա. հապեա :	1.	Ninus, quem primum univer- sae Asiae, exceptis Indis, im- perasse dicunt, annis 87. Sub quo comperitur, fuisse Abra- ham Hebraeorum nationis Pa- triarcham.	
2. Շամիրամ ամս. 107 :	II.	Semiramis.	annis 107.
3. Օւամէս՝ որ Նի- նուաս ամս. 117 :	III.	Zames, qui Ni- nyas.	ann. 117.
4. Արիս ամս. 127 :	IV.	Arius.	ann. 127.
5. Արալիոս՝ որ ա- միւրոս ամս. 137 :	V.	Aralius, qui Amyrus.	ann. 137.
6. Ռսեղքսէս, որ Լաղէոս ամս. 147 :	VI.	Xerxes, qui et Balacus.	ann. 147.
7. Ամրամիթէս ամս. 157 :	VII.	Amramithes.	ann. 157.
8. Բեղոքոս ամս. 167 :	VIII.	Belochus.	ann. 167.
9. Բաղէաս ամս. 177 :	IX.	Balaeas.	ann. 177.
10. Աղադաս ամս. 187 :	X.	Aladas.	ann. 187.
11. Սամիթոս ամս. 197 :	XI.	Mamithus.	ann. 197.
12. Սաքքաղէոս ամս. 207 :	XII.	Machchaleus.	ann. 207.
13. Սփերոս ամս. 217 :	XIII.	Sphaerus.	ann. 217.
14. Սամիղոս ամս. 227 :	XIV.	Mamilus.	ann. 227.
15. Սպարէթոս ամս. 237 :	XV.	Sparethus.	ann. 237.
16. Ասկատադէս ամս. 247 : Ըն սովաւ եղև մովսէս հրէից օրէնսդիր :	XVI.	Ascatades.	ann. 247.
17. Ամինտաս ամս. 257 :	XVII.	Amintas.	ann. 257.
18. Բեղոքոս ամս. 267 :	XVIII.	Belochus.	ann. 267.
Սորա գաւառը արատր՝, ս՝ որ յուր		(lege xxv.) ² . Hujus filia Tratres, quae Achu-	

¹ Manifesta librarii negligentia factum est, ut Samuel noster ad fidem optimorum codicum; quod etiam Canon affirmat. Item pro sequenti nomine աղադաս, legendum juxta Canonem աղադաս, Altadas; quamquam Chorenensis et Samuel malint legi աղադաս, Altadus.

² Quum ambae Canonis lectiones cum Sync. Gr. et Samuele nostro habeant pro Belocho annos 267. 267. xxv, commodè conjicitur hic quoque ita legendum; ubi faciliter irrepere potuit 267. 267. maxime quod cum antecessoris annis confuderit exscriptor.

Յորջեցաւ արքարարդ իստ ամին
Թագաւորեաց ամն է՛: Ղ. իռ.
նէսիոս և պերսեւ զայսու ժա.
մանակդ էին :

ԺԺ. Բաղատորէս ամն . Ը :
Դ. Ղ ամպրիդէս ամն . ԼԲ :
Իւ . Սոսմարէս ամն . Ը :
ԻԲ. Ղ ամպարէս ամն . Ը :
ԻԴ. Ղ աննիոս ամն . ԽԵ :

Ը. սովաւ արգիացեաց տոր.
միդ նաւացն, և հերակղէս ճա.
նաչէր :

ԻԴ. Սոսարմոս ամն . ԹԺ :
ԻԵ. Սիթթէոս ամն . ԻԷ :
ԻԶ. Տէտամոս ամն . ԼԲ :

Ը. որով իղինն սուաւ :

ԻԷ. Տէտէոս ամն . Դ :
ԻԸ. Թինէս ամն . Ը :
ԻԹ. Ղերուտոս ամն . Դ :

(Ղերէրոս) ամն . Դ :

Ը. Եւպալմէս ամն . ԼԲ :

Ը. սովաւ եկաց երբայեցեաց
Երեւելի Թագաւոր . որոյ ու.

rardista appellata est¹, cum ip-
so regnavit annos xvii. Diony-
sius et Perseus his temporibus
fuerunt.

xix. Balatores. ann. xxx.
xx. Lamprides. ann. xxxii.
xxi. Sosmares. ann. viii².
xxii. Lampares. ann. xxx.
xxiii. Pannias. ann. xlii.
Sub eo Argonautarum classis³,
et Hercules agnoscebatur.

xxiv. Sosarmus. ann. xix.
xxv. Mithraeus. ann. xxvii.
xxvi. Teutamus. ann. xxxii.
Sub quo Ilium captum fuit⁴.
xxvii. Teutaeus. ann. xl⁵.
xxviii. Thinaeus. ann. xxx.
xxix. Derusus (Der-
cylus) ann. xl⁶.
xxx. Eupalnes. ann. xxxviii.
Sub eo extitit Hebraeorum rex
insignis; cujus filius Salomon

1 Corrupta ac promiscua vox in Cod. Arm. արքարարդ իստամին, opem ferente Canone reducenda non solum ad haec, Թագաւորեաց ընդ ամին, sc. regnavit cum eo, sed etiam ad nomen vario modo lectum in Canone, Batossa, Atossa, vel Actosa. Vereor, ne alterum quoque nomen արարէս. Trates, sit apographi Graeci iterata lectio Տրատըր, Տրատէրոս, sc. filia, filiae: hoc scimus, quod in Canone pro tali nomine inaudito habetur շամիրամ, Semiramis.

2 Samuel juxta Canonem, Չոսարէս ամն Դ. Zosares ann. xx. sicut etiam Պաննիոս ամն ԽԵ. Pannias ann. xlii. haud dissimiliteret Sync. Sed nescio an ubique auctor ita voluerit teneri in 1. Parte, ut postea in Canone decrevit.

3 Տորմիլ նաւաց, vel նաւատորմիլ, procul dubio fuit in Gr. στόλος, ut non semel deprehendimus; pro quo nos modo classem reposuimus, modo navalem quoque addidimus ad explicandam vim Arm. vocum. Verum տորմիլ, aive turmil, vox interim inusitata ut antiqua, speciem ferre videtur vocis Latinae turma, quasi

vero turmilla, id si recipit ratio Latinae linguae.

4 Iisdem verbis, paucissimis nimirum, Ilii captivitatem repetit auctor in Canone quoque; ita ut cum Sync. nominatim citarit Eusebium de hac re, et huc et in Canonem referri possit: nos ibi ejus locum assignabimus.

5 Post Teutaeum inserit Syncellus quatuor illos reges, quorum nomina Αράβηλος, Χάλαος, Α'νέβος, Βάβιος. Sed de his jam supra in adnot. p. 79. dictum est male eum sensisse, cum re ipsa sint isti multo antiquiores, ante Ninum scilicet, et proximi Beli successores inverso ordine; ubi adjiciendus et Αράβηλος δούτορος, juxta Abydenum: consule locum citatum.

6 Derusum malumus corrigi juxta Canonem, et legi Dercylum. Item in Canone uniformiter Arm. et Lat. Էւպալմէս, Eupales. Sync. fortasse praesentem lectionem praelegerat, quamvis a librariis depravata sit hodierna ejus lectio Ερτάχμης, quod legendum Εὐπάχμης, vel potius Εὐπάλμης. Goar in Lat. corruptius, Empacmes, dummodo desit typographi mendum.

դին սողումն զտաճարն յերու-
սաղէմ շինեաց :

ԼԾ. Պաւսթենէս ամն . ԽԵ .
ԼԹ. Պերիտիադէս ամն . Կ .
ԼՃ. Ոփրատէոս ամն . ԻԿ .
ԼԴ. Ոփատանէս ամն . Ծ .
ԼԵ. Լկրազանէս ամն . ԽԹ .
ԼԶ. Սարդանապաղդէս ամն . Ի .

Լ. սովաւ զակորիդէս զնէր
օրէնս զակեղմինացւոց : Սին
չև ցոտսա Թագաւորք ասոր-
բեստանեաց Թագաւորեցին ,
'ի Թագաւորել աթենացւոց
Թեսպիայ որդւոյ արիփրոնեայ :

Սինգամայն ամենայն ասորես-
տանեաց հարստութեանն ըստ ըս-
տոյդ մատենագրաց ամբ . Լմի . և
ըստ այլոց ամբ . Խ : Թոննոս կոնկո-
ղերոսն , որ յունարէն կոչի սարգա-
նապաղդոս , մատենալ 'ի պարտու-
թիւն 'ի վարբակայ և 'ի բեղեսիոսէ՝
ինքնին զանձն 'ի հուր մատնեաց .
յորմէ յառաջին ողոմակաղն՝ ամբ Խ :

Լ. զասորեստանեաց իշխանու-
թիւնն վարբակայ բարձեալ՝ զբեղե-
սիս կացոյց արքայ բարձեղացւոց . և
ինքն 'ի մարս փոխեաց զասորեստա-
նեաց իշխանութիւնն : Սր ձգեցաւ
զայսչափ Ժամանակ :

templum Hierosolymae aedifi-
cavit .

xxxI. Laosthenes . ann. xlv .
xxxII. Peritiades . ann. xxx .
xxxIII. Ophrataeus . ann. xxi .
xxxIV. Ophatanes . ann. l .
xxxV. Acrazaues . ann. xlii .
xxxVI. Sardanapalles . ann. xx .

Sub eo Lacoriges (Lycurgus)
Lacedaemoniis leges ferebat.
Huc usque reges Assyriorum
regnauerunt, apud Athenien-
ses regnante Thespio Ariphro-
nis filio .

Simul universa Assyriorum Dyna-
stia juxta certos Scriptores (perdu-
ravit) annos mcccI. juxta alios autem
annos mccc¹. Thonnus Concolerus,
qui Graece Sardanapallus vocatur²,
ab Arbace et Belesio devictus, seip-
sum igni tradidit: a quo ad primam
Olympiadem (sunt) anni xl .

Assyriorum autem imperium Arba-
ces suppressens, Belesim regem con-
stituit Babyloniorum; ipseque Assy-
riorum imperium ad Medos transtu-
lit: quod tantidem temporis perseve-
ravit³.

¹ Anteriorem numerum semper retinet auctor noster in Canone suo, posteriorem tamen ei attribuit Syncellus, ut Castoris vestigium tenenti: vide supra in adnot. p. 83. at ipse Sync. in p. 132. annos decernit 1460. de quo alii viderint; solummodo eum sciant errasse in numero quatuor regum, quos ex antecessoribus Nini, posteris ejus facit, ut non semel dictum est.

² Eadem fere, quamvis breviter, Sync. p. 132. hinc, vel a Canone mutuatus. Θώνος, ὁ λεγόμενος Κονκόλερος, Ἑλληνιστὶ Σαρδανάπαλος, sc. Thonnus, dictus Concolerus, Graeco Sardanapalus.

³ Similia ad sensum excerptit Sync. p. 164. οὕτω γὰρ φασὶ οἱ τὰ Βαβυλωνιακὰ γράψαντες, ὅτι Ἀρβάκης τὴν βασιλείαν προσηγορίαν καὶ τὸν πλοῦτον εἰς Μηδούς ἤγαγεν. Ἀσσυρίων δὲ βασιλεία κατέστησε Βέλεσιν ὑπ' αὐτὸν δηλονότι. (Interp. Goar.) « Ita referunt rerum Babyloniarum scriptores: Arbacem nimirum, regum appellationem, et opes ad Medos transtulisse; regem autem Assyrii Belesym, sibi videlicet subditum dedisse ». At Stephanus Asolicus auctor Arm. altius repetens haec, iisdem fere verbis Eusebium nostrum transcripsit, ejus locus Armeniacis characteribus hic collocatur,

ՄԵԴՈՐ

MEDORUM

Մարտի Բագաւորք :

Medorum Reges.

ա. Սարգահէս	ամս. Խ.	i. Arbaces.	ann. xxviii.
բ. Սաւահէս	ամս. Կ.	ii. Maudaces.	ann. xx.
գ. Սոլսարմոս	ամս. Ը.	iii. Sosarmus.	ann. xxx.
դ. Բարսիկաս	ամս. Ը.	iv. Articas.	ann. xxx.
ե. Դէրոկէս	ամս. ծ.	v. Dejoces.	ann. liv.
զ. Փրաւորտէս	ամս. Ի.	vi. Phraortes.	ann. xxiv.
է. Կիւքսարէս	ամս. Լ.	vii. Ciaxares.	ann. xxxii.
ը. Բժղաշահ	ամս. Լ.	viii. Astyages.	ann. xxxviii.

(Syncell. p. 158. 170, et 184.)

Μέδων Βασιλείς.

(Μέδων) α.	(ἐβασίλευσεν)	Αρβάκης	ἔτη κή.
(. . .) β.	(.)	Μανδαύκης	ἔτη κ'.
(. . .) γ.	(.)	Σώσαρμος	ἔτη λ'.
(. . .) δ.	(.)	Αρτύκας	ἔτη λ'.
(. . .) ε.	(.)	Διοίχης	ἔτη νδ'.
(. . .) ς.	(.)	Αφραάρτης	ἔτη νδ'.
(. . .) ζ.	(.)	Κυαζάρης	ἔτη λβ'.
(. . .) η.	(.)	Αστυάγης	ἔτη λή.

ut nempe studiosos pro altero Eusebii exemplare juvare possit; nolimus tamen Latine reddere, ne inaniter repetenda foret interpretatio in textum accommodata. Auctor itaque citatus, postquam Catalogum regum Assyriorum juxta Eusebium posuerat Lib. i. cap. 5. sequentia quoque haec ex eodem descripsit. * Մարգահաւորտ ամս Խ. փնչէ ցաւ (Euseb. ցոռա) Թաւաւորք ասորեստանեայց Թաւաւորեցին . . . փնչէ ցթոնս կոնկորդոսս . որ յունարէն կոչի սարգահաւորտ . որ մատենալ 'ի պարտու թիւն 'ի վարբակայ մարէ (deest մարէ in Euseb.) և 'ի բելեսոսէ, Խիքն զանձն Խ. (Euseb. Խիքնին զանձն) 'ի հուր մատենայ : Չաւորեստանեայ զիշխանութիւն վարբակայ բարձեալ զբելեսոս կացուցանէ արքայ բարեւալաց . և Խիքն 'ի մարս փոխեաց զասորեստանեայ իշխանութիւն, որ ձգեցաւ զայսչափ

ժամանակս, Թաւաւորտ զայս ձե. օրինակի || - և Խ :

1 Quis conciliet sequentem summam 298. cum praemisso catalogo, cujus summa stricte colligitur in annos 256? Et quidem mendum hic subesse probat auctor aliis suis calculis; nam ipsissimus catalogus repetitur infra in Regum Serie, ac summa annorum signatur 259. quamvis re ipsa 256. colligatur: itaque vel in annos regum error irrepsit, vel unus ex duobus calculis 256. et 259. errore laborat: omitto praesentem summam 298. nullo modo refulciendam. Inter haec illud 259. constanter refert ipse auctor in Canone suo, illic tamen alia est ratio numerorum in annis cujusque regis cum variatione nominum. Syncellus solus praesentem locum describere videtur, unius tamen regis anno mutato, ita ut juxta eum anni colligantur 283. Singulos hic calculos nobis, ob oculos ponere, liceat.

Լ. և սովաւ կիւրոս պարսից Թա-
գաւորեաց. ընկեցեալ զաժդա-
հակ՝ բառնայր զմարաց իշխա-
նութիւնն՝ ձգեալ յամս միշտ.
Բայց այլք զայլ Թագաւորս
մարաց հարկանէն՝ ի մատենի:

Hujus tempore Cyrus apud Per-
sas regnavit; Astyage vero de-
jecto, Medorum imperium sup-
pressit, quod hucusque dura-
verat annis cxcviii. Alii vero
alios Reges Medorum litteris
mandant.

Syneellus p. 158. 170. 184.

Euseb. in praesenti 1. Parte,
et in Serie regum.

ա. Αρβάκης.	էտի	κί.	I. Arbaces.	ann.	28.	.	.	.	28.	Խ.
β. Μανδύκης.		κ'.	II. Mandaucēs.		20.	.	.	.	20.	Է.
γ. Σώσαρμος.		λ'.	III. Sosarmus.		30.	.	.	.	30.	Ը.
δ. Αρτύκης.		λ'.	IV. Artycas.		30.	.	.	.	30.	Ը.
ε. Διοίκης.	νδ'.	ν.	DI. Dioces.		54.	.	.	.	54.	Ժ.
ς. Αφραάτης.	να'.	VI. Aphraartes.		51.	.	.	.	24.	Խ.	Ժ.
ζ. Κυαξάρης.	λβ'.	VII. Cyaxares.		32.	.	.	.	32.	Ը.	Ժ.
η. Αστυάγης.	λθ'.	VIII. Astyages.		38.	.	.	.	38.	Ը.	Ժ.

Summa ann. 283.

256. ponitur tamen 298.

Eusebius in Canone, tam Arm. quam Lat. Hier. haud secus ac Gr. collect. Scal.

ա. Արբակէս.	ամս	Խ.	ա. Αρβάκης.	էտի	κί.	I. Arbaces.	ann.	28.
բ. Մանարմոս.		Ը.	β. Σώσαρμος.		λ'.	II. Sosarmus.		30.
գ. Մեդիդոս.		Է.	γ. Μεδίδος.		μ'.	III. Medidus.		40.
դ. Կարձիկէս.	Ժ.	Ժ.	δ. Καρδικίας.		ιγ'.	IV. Cardiceas.		13.
ե. Դեյոյէս.	Ժ.	Ժ.	ε. Δηϊόκης.	νδ'.	ν.	V. Dejoces.		54.
զ. Փրաորտէս.	Ժ.	Ժ.	ς. Φραόρτης.	κδ'.	VI. Phraortes.			24.
է. Կյաքարէս.	Ը.	Ը.	ζ. Κυαξάρης.	λβ'.	VII. Cyaxares.			32.
ը. Աստագի.	Ը.	Ը.	η. Αστυάγης.	λθ'.	VIII. Astyages.			38.

Summa ԺԺԺ. 259.

սոթ'. 259.

259.

Ita omnino habet et Samuel noster, Cano-
nem nempe imitatus; nisi solum pro Medido
legit Մամիկար, Mamicar. At Steph. Asolicus
ant anteriorem sequitur calculum ac nominum se-

riem, quamvis a librariis depravatum. De Cho-
renensis catalogo videsis apud eum L. 1. c. 21.
quamvis multum variant et ejus exemplaria.

ԼԻԴՐԱՅԻՆ

LYDORUM

Լիդորացի Բագաւորք :

Lydorum Reges .

ա. Արդիւս ազիւսայ ամս .	լԻ :	i. Ardius Aliatae		
		(filius).	ann.	xxxvi.
բ. Աղիւսէս ամս .	ժԻ :	ii. Aliates .	ann.	xiv .
գ. Սեղէս ամս .	ժԻ :	iii. Meles .	ann.	xii .
դ. Կանդաւլէս ամս .	էԺ :	iv. Candaules .	ann.	xvii .
ե. Գիգէս ամս .	լԵ :	v. Gyges .	ann.	xxxv ¹ .
զ. Արդիւս ամս .	լԵ :	vi. Ardisus .	ann.	xxxvii .
է. Սարդիարտէս ամս .	Է :	vii. Sardiartes .	ann.	v .
ը. Ոդիարտէս ամս .	ԽԺ :	viii. Odiartes .	ann.	xl ix .
թ. Կրոսոս ամս .	ժԵ :	ix. Croesus .	ann.	xv .
Օգրիսոս սպանեալ Կիւրոսի՝ Եւարձ զլիդացւոց իշխանութիւն :		Croesum Cyrus perimens, Lydo- rum imperium sustulit ² .		

(Syncell. pag. 191.)

Λυδῶν Βασιλεῖς .

α.	Αρδυσος Αλυάτου	ժԵ	լԵ՝ .
β.	Αλυάτης	ժԵ	իԸ՝ .
γ.	Μίλης	ժԵ	իΒ՝ .
δ.	Κανδάλης	ժԵ	իΖ՝ .
ε.	Γύγης	ժԵ	լԵ՝ .
ς.	Αρδυσος	ժԵ	լΗ՝ .
ζ.	Σαδυάτης	ժԵ	եԷ՝ .
η.	Αλυάτης	ժԵ	μΘ՝ .
θ.	Κροῖσος	ժԵ	ιϛ՝ .

¹ Syncellus, ut vides, Eusebium descripsit in transcribendis Lydorum regibus, ita ut alter alterum facile corrigat, ubicumque numeri paullo variantur, forte ex libroriorum unius alteriusve oscitantia. Nam Gyges annos regnavit 36. juxta Sync. et Samuelem nostrum, imo et juxta Eusebium nostrum in Serie Regum, et in Canone utriusque lectionis Arm. et Lat. Consensus itaque omnium suadet hic quoque in cod. nostro legendum esse ԼԻ. 36. Ita quoque pro Ardiso legendum ԼԵ. 38. cum Syncello, Samuele nostro, et Canone. non ԼԵ. 37. ut im-
praesentiarum; in Serie vero Regum ԽԵ. 48.

legimus. Maxime vero Sardiarti tribuunt omnes ann. ժԵ. 15. sc. Sync. Can. Arm. et Lat. Samuel, atque Series Regum, quamvis hic legatur tantum, Լ. 5. Facile librarii mendum id, et similia dixerim, si tamen constet ubique ad normam Canonis primam hanc partem corrigendam esse, cujus saepe contrarium compertum habeas, cum Auctor hlo juxta alios, juxta caeteros ibi rem digesserit. Pro Μίλης autem legendum esse Μείλης comprobant omnes lectiones.

² Asolicus noster, ut supra ad normam Eusebii dixerat non pauca, hic quoque ejusdem verbis utitur. L. i. c. 5. * Սղծագուս Է զԿրոսոս

ՊԵՐՍՈՒՅ

PERSARUM

Պարսից թագաւորք :

Persarum Reges :

ա. Վիւրոս	ամս. լւ.	i. Cyrus.	ann. xxxi.
բ. Վամբիւսէս	ամս. լւ.	ii. Cambyses.	ann. viii.
գ. Օմերդիւս մեգ	ամիսս. Է.	iii. Zmerdis Magus.	menses vii.
դ. Վարեհ վեշտաս		iv. Darius Hystaspis	
պեայ	ամս. լւ.	(filius)	ann. xxxvi.
Է. սովաւ տաճարն երուսաղէ-		Sub hoc templum Hierosolymita-	
մի նորոգէր յետ առաջին հրդ-		tanum instaurabatur, postquam	
ձիգ լինելոյն ի բարեղացւոց :		primum combustum fuit a Ba-	
		byloniis.	
Է. Վսերքսէս դա-		v. Xerxes Darii (fil.)	ann. xxi.
րեհի	ամս. Է.		
Զ. Լոնաշէս, որ կա-		vi. Artaxerxes, qui	
չեցաւ երկայնա-		Longimanus ¹ vo-	
բազուկ	ամս. իւ.	catus est.	ann. xli.
Է. սովաւ եղբ և նեմիա եր-		Sub hoc Esdras et Neemias He-	
բայեցւոց առաջնորդք ճանա-		braeorum duces agnoscebantur ² .	
չէին :			

(Syncell. p. 186. usque ad 204.)

Περσῶν Βασιλεῖς.

- α. Κύρος (. . .) ἔτη λδ.
 β. Καμβύσης (. . .) ἔτη ή.
 γ. Μάγοι (ἀδελφοὶ δύο), μῆνας ἑπτα.
 δ. Δαρεῖος Ὑστάσπου ἔτη λς'.
 ε. Ξέρξης (υἱὸς) Δαρείου ἔτη κ'.
 ς. (Ἀρτάβαρος υἱὸς Ξέρξου μῆνας ζ'.)
 ζ. Ἀρταξέρξης (Ξέρξου) ὁ λεγόμενος Μακρόχειρ ἔτη μδ.
 η. (Ξέρξης υἱὸς Ἀρταξέρξου μῆνας β'.)

ստանալ էիւրոսի՝ երբ զիջանութիւնն իւր
դացւոց ॥ :

¹ Quod Graecis Μακρόχειρ denominatur, verbotenus sonat Longimanus, երկայնաձեռն, pro quo tamen Arm. solent dicere երկայնաբազուկ, ut et Interp. noster, quasi Longibrachium;

sed quum id inusitatum sit Latinis, alterum usurpavimus. Reges autem amplius habiti apud Sync. videantur apud Euseb. in Serie Regum, et in Canone.

² Առաջնորդք, Duces, vel etiam non incommode Rectores. Gr. videtur esse ἡγεμόνες.

Դ. Ղարեհ	ամս. Դ:	vii. Darius.	ann.	vii.
Ե. Արտաշէս	ամս. Ե:	viii. Artaxerxes.	ann.	xl.
Թ. Ուլթոս	ամս. Թ:	ix. Ochus.	ann.	xxvi.
Ճ. Արսէս	ամս. Ճ:	x. Arsēs.	ann.	iv.
Ժ. Ղարեհ	ամս. Ժ:	xi. Darius.	ann.	vi.

Օչոս սպան աղէքսանդրոս փիղիպպիայ, և միանգամայն պարսից և ասորեստանեաց իշխանութեանն տիրեաց ամս ԺԶ: (}էտ որոյ մահեղանացիքն էին ամս միլէ. մինչև 'ի վախճանել կղէտպարայ կնոջ միոյ՝ որ Թադաւորեաց, ըստ հարիւրորդի ութաներորդի եօթներորդի ողոմ. պիտիին: Ասորով աւգոստոս հռ. մայեցեաց Թադաւորեաց. որ սերաւ ասոն յորջորջցու, և Թարգմանի

Hunc Alexander Philippi (filius) occidit, simulque Persarum ac Assyriorum imperio potitus est, annis xii¹. Post quem Macedones fuerunt (reges) annis ccxcv. usque ad obitum Cleopatrae cujusdam mulieris, quae regnavit², circa centesimam octogesimam septimam Olympiadem. Sub qua Augustus in Romanos regnavit; quim et Sebastus appellatus est, id est, Colendus; ³ (qui tunc, sc. anno quo

Ժ. (Σογδιανός μῆνας ζ' .)

ի. Δαρειός-(ὁ Νόθος . . .) ἔτη (ιθ').

ιδ. Αρταξέρξης (. . . ὁ καὶ Μνήμων ,) ἔτη μ' .

ιβ'. Ωχος (. . .) ἔτη ε' . (κατὰ τινὰς κ' .)

ιγ'. Ναρθῆς (. . .) ἔτη δ' .

ιδ'. Δαρειός (. . .) ἔτη ς' (. . .) ὃν Ἀλέξανδρος κατέϊλε...

¹ Asolicus noster loco supradicto i. 5. Eusebium totidem fere verbis transcribens, * Ջոս ապրինեալ աղէքսանդր մահեղանացեաց փիլիպպիայ, և միանգամայն պարսից և ասորեստանեաց Թադաւորութեան տիրեաց ամս Ժ ||, pro xii, reposuit vi. quod verissimum respectu imperii Alexandri in universam Asiam. Illi verò anni xii, quoad totum regni ejus tempus post patris obitum usque ad suum interitum, ut patet, numerandi sunt: id quod male confundit Niceph. Patriarcha in sua Chronographia, seorsum numeratis annis vi. et xii. his verbis, p. 318. Τοῦτον (sc. Δαρειὸν Ἀρσάμου) ἀνελὼν Ἀλέξανδρος ὁ Μακεδόων βασιλεὺς, καὶ κατελὼν τὴν τῶν Περσῶν ἀρχήν, ἐβασίλευσεν ἔτη ς'. πρὸ τοῦ κατελθεῖν τὸν Δαρειὸν βασιλεύσας οὖσιν ἔτη ιβ'. καὶ ἰστούνησιν ἐν Βαβυλῶνι, ὅς φασιν, ἰτῶν λβ'. ὡς δὲ ἄλλοι, ἰτῶν λς'. ἐβασίλευσεν ὁμοῦ ἔτη ιη'. (Interp. Goar). » Eo (Dario) perempto, et Persarum imperio overto, Alexander Macedonum rex annis 6. regnavit; cum ante Darii necem annis duodecim,

ajunt, rerum potius fuisset. Babylone, inquit, annos natus 35. mortuus est: alii aetatis 36. interiisse affirmant. Annis itaque octodecim in universum regnavit: quod sane cunctis, ut ita dicam, monumentis adversatur.

² Illud, որ Թադաւորեաց, iisdem verbis a nobis redditum, quae regnavit, nequis putet cum sequenti epocha annorum conjungi, sed magis ut adjectivum nominis Cleopatrae interjectum parenthesis loco; siquidem initium regni Cleopatrae occurrit in Olymp. clxxxii. adeoque Olympias clxxxvii. hic inserta pertinet ad illius obitum antea memoratum, ut patet ex Canone Auctoris; quare sic legas, seu intelligas: Cleopatra, quae fuit regina Aegyptiorum, ut ultimus rex, obiit circa centesimam, etc. aliter pro septima legendum esset secunda.

³ Σεβαστός nomen nemini non notum, a Σέβω, vel σέβομαι, quod sōmē, Cole, veneror, etc. pro quo apud Romanos Augustus. Sequentem parenthesis addidimus pro explicatione rerum.

պաշտելի . զամեն հնդեւտասաներորդ հռոմոց իշխանութեանն վարէր : յորմէ մինչև 'ցմ' . ողոմնիադն , ըստ որում հնդեւտասաներորդ ամեն տիբերեայ կայսեր պատահէ , ժողովին ամբ . ծք : Ուստի մինչև ցկոս տանդիմնոսի քսանամեակն՝ լինին ամբ . Ե : Եւ այս մինչև ցայս վայր : Բայց փոխեսցուք աստի և յեբրայեցւոց ժամանակագրութիւնն :

Cleopatra mortua est) decimum quintum annum in Romanorum imperio agebat: a quo usque ad ccc. Olympiadem, qua Tiberii quintus decimus annus occurrit, enumerantur anni lxx. Exinde vero usque ad Constantini Vicennalia, elapsi sunt anni ccc. Haec itaque satis sint. Dehinc vero ad Hebraeorum etiam Chronologiam gradum faciamus.

ԵԲՐԱՅԵՅԻՈՅ

HEBRAEORUM

Թէ որպէս առ'ի յեբրայեցւոց աստիդե-
ցա- ժամանակագրութիւնն :

*Quomodo apud Hebraeos sit tradita
Chronologia .*

Օ եբրայեցւոցն առնթեր կարգեցաք 'ի մովսիսէ , և որ յետ նորա որ 'ի մէջ հեբրայեցւոց գիրք կրին . և 'ի փղաւտոս յովսեպեայ 'ի հրէական նախնեացն պատմութենէ , և յափրիկանոսի ժամանակագրութեանցն :

Hebraeorum Chronologiam apposui-
mus ex Moyse, et ex iis, qui post
eum apud Hebraeos habentur, libris;
atque ex Flavii Iosephi Judaica An-
tiquorum historia: nec non ex Africa-
ni Chronicis libris .

Որպէս եբրայեցիք ժամանակագրին :

*Quomodo Hebraei describunt Chrono-
graphiam ?*

Քաղդէացւոց և ասորեստա-
նեաց , մարացն և պարսից , ժամանակաց՝ միանգամայն և թագաւորաց՝ մնաւենագրութիւնն , այն իսկ է՝ զոր յառաջնումն գլուխն ասացաք : Եւ

Chaldaeorum et Assyriorum, Me-
dorum ac Persarum, tam quoad spa-
tium temporis, quam quoad Regum
commentaria, ea sunt, quae primo ca-
pite diximus ¹. Quod autem jam inde

¹ Si Primum nominat Caput Auctor totum antehac spatium Chronographicum a Chaldaeis usque ad Persas, sequitur ut pro secundo capite habendum sit praesens de Hebraica Chronologia intervallum; deinde tertium de Aegyptiis, quartum de Graecis, quintum de Romanis. Et

quidem universalis haec est partitio operis: at-
tamen cum omnino de quindecim regnis agat in
toto opere, privata totidem capitula recensentur,
quamvis nulla inscriptio capitum occur-
rat, praeter quod codex noster in margine so-
let referre nomina regnorum, de quibus agit

զի քաղաքացի անգուստ 'ի վերուստ
էր ազգն եբրայեցւոց, և այն յայտ
արարեալ ցուցաւ. զի քաղաքացի էր
արարահամ, և նորին նախնիք 'ի քաղ-
աքացւոց աշխարհին բնակեալ էին,
վկայեալ իսկ է. որպէս և մովսիսի
'ի մատենի տուեալ պատմէ. Եւ ան-
տե՛հ, Թարա զարարահամ զորդի իւր,
և զզոլոյ զորդի առանայ զԹոռն
իւր, և զսառա զնու իւր զկին ար-
րահամու որդւոյ իւրոյ, և հան զնո-
սա յերկրէն քաղաքացւոց:

Եւ կարի իսկ 'ի դէպ է առնութե-
քաղաքացւոցն մատենագրութեան
և յեբրայեցւոցն նախեաց պատ-
մութիւն կարգել. Եւ ջրհեղեղին
զբոյցք՝ որ 'ի նոցանէ յիշին, 'ի յունա-
կան առասպելարկութենէն յոյժ հե-
ռի 'ի բաց են, զոր առ դեկադիոնաւն
ասեն զջրհեղեղէն. և քաջ 'ի բաց

ab initio Chaldaea erat natio Hebrai-
ca, id quoque demonstratum est. Etenim
Chaldaicum fuisse Abraham, ejusque
maiores Chaldaeorum regio-
nem incoluisse, exploratum est; prout
Moyses ipse litteris commendans e-
narrat. » Et sumpsit, inquit, Thara
Abraham filium suum, et Lot filium
Arran, nepotem suum², et Saram nu-
rum suam, uxorem Abraham filii sui,
et eduxit eos de terra Chaldaeorum».

Porro valde convenit post Chal-
daeorum commentaria, Hebraeorum
quoque majorum historiam proxime
connecti. Verum, quae ad diluvii enar-
rationem spectant, ab ipsis (Hebraeis)
memoriae prodita, toto caelo a Grae-
cis fabulis distant, quas de diluvio
sub Deucalione facto (Graeci) profe-

. . . . Καὶ ἔλαβε Θάρρα (vel Θάρα) τὸν Ἀβραμ υἱὸν αὐτοῦ,
καὶ τὸν Λωτ υἱὸν Ἀρράν, υἱὸν τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ, καὶ τὴν Σάρραν τὴν
σύμφον αὐτοῦ, γυναῖκα Ἀβραμ τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ, καὶ ἐξήγαγεν αὐ-
τοὺς ἐκ τῆς χώρας τῶν Χαλδαίων. Genes. xi. 31.

quavis locus, in margine inquam, nunc latera-
li, nunc inferiori.

1 Non jam in hoc Chronico de his rebus se-
egisse Eusebius asserit, sed vel in aliis operibus
ad sacram scripturam spectantibus id demon-
strasse, vel potius ex subjicienda sacrae scriptu-
rae auctoritate certo certius id collectum iri;
quasi vero probatum est, aut certum est: unde
infert: Etenim etc. Verum huc spectat Samuelis
nostri locus; qui cum rationem redderet, cur
nempe Eusebius profanas Chaldaeorum tradi-
tiones usurparit sub initio Chronicorum, inter
alia haec quoque affert. * Է և այլ իմն պատ-
մառ. զառ 'ի նոցանէ անթարանեալսն գրե-
լոյ, զի քաղաքացի էր արարահամ, և նորին
նախնիքն 'ի քաղաքացւոց աշխարհէն էին, որ-
պէս գիրք արարածոցն յայտ արարեալ ցուցա-
նեն. և այլն. » Est et alia quaedam ratio de-
scribendi commentitia eorum dicta. Etenim
Chaldaeus fuit Abraham, ejusque Majores ex

Chaldaeorum regione erant, sicut Liber Gene-
seos declarans indicat, etc. «

a Vers. τῶν LXX. a nobis è regione collocata
convenit cum lectione Eusebiana; nec distat le-
ctio Lat. Vulg. nisi in nomine *Ur*. » Tulit ita-
que Thare Abram filium suum, et Lot filium
Arran, filium filii sui, et Sarai nurum suam,
uxorem Abram filii sui, et eduxit eos de Ur
Chaldaeorum «: ubi pro *Ur*, LXX. habent re-
gio. Arm. in Eus. Երկիր; terra, in sacro textu
աշխարհ, regio. Sed Lectio Arm. text. ibi in
Gen. habet ulterius և զնաքոր զորդի իւր,
et Nachor filium suum: quod desideratur apud
alios, nisi solum Samaritanus textus memorat
Melcham uxorem Nachor filii Tharae. Insuper
nota obiter, pro illo զորդի որդւոյ իւրոյ, quod
legitur in Gen. convenienter caeteris *filium filii
sui*, υἱὸν τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ, Interpretem Eusebii
apposite reposuisse *զԹոռն իւր*, quod idem de-
clarat sc. *nepotem suum* (ex filio, id est ex Aran).

յառաջագոյն քան զովգիգեայ ժամանակն, և քան զոր առ ովգիգեաւ մեծ ջրհեղեղն յիշատակի 'ի յունաց ամենեւին ուր ուրեմն 'ի բացեայ յայնց ժամանակաց ջրհեղեղն՝ որ յերայեցւոց պատմի, գրեթէ հազար և երկերիւր ամօք յառաջ քան զովգիգայ ժամանակն, որք նախ քան զառ դեկադիոնիւ ջրհեղեղաւն կան խեղալ պատահէ ամօք մ'ծ :

Իսայց ընդ ասորեստանեաց մատենագրութեանն, և ընդ՝ որ անդ ինչ պատմութիւն վասն ջրհեղեղին աւանդեցաւ, ոչ սակաւ ինչ ազգակաւ նութիւն երբայեցւոց պատգամքն ունին՝ հմուտ առնել, թէ յառաջ քան զջրհեղեղն պայազատութիւնք ազգաց մի ըստ միօրէ 'ի տասներորդ թիւ համարոյ ձգեալ յաւականեցան :

Իսայց յետ ջրհեղեղին յերից աւրանց ընդ ընաւ տիեզերս ազգք մարդկան սերեցան : Վնայի յարեւ.

rant; atque plurimum antecedunt Ogygi aetatem; et pariter magnum Diluvium a Graecis sub Ogygo commemoratum: omnino (inquam) diluvium ab Hebraeis enarratum, ab illis temporibus distat; ita ut praecedat mille ducentis ferme annis Ogygi tempora; eaque ante diluvium sub Deucalione factum ccl. annis antecedere comperiuntur.

Verum enim vero cum Assyriorum commentariis, et historiis in iis, quae de diluvio traduntur, non modicam affinitatem Hebraeorum scripta praeseferunt; quibus edocemur, ante diluvium, successiones generationum ad decimum usque numerum extensas fuisse ac completas.

Ceterum, post diluvium a tribus viris, per universum orbem terrarum genus humanum propagatum est¹. Si-

¹ Similia percussit fusijs Joseph. Lib. 1. Antiq. c. 6. quem forsitan consuluerit Eusebius; sicut et S. Hier. utrumque consuluisse videtur in Lib. Quaestionum Hebraicarum in Genesim. Legas, velim, loca citata non modicum opportuna ad dilucidationem Auctoris nostri. Ea verò, quae uberius congescit Scaliger de posteritate trium Noachi filiorum in suis excerptis Pseudo-Eusebianis, Syncelli et Cedreni sunt collectiones, a quibus longe hic abest auctor noster. Unus Asolici auctor Arm. ad verbum Eusebii integram paginam descripsit L. x. c. 5. ita ut commodius hoc in loco transcribi operae pretium sit, quippe qui prodesse possit pro altero Eusebiano codice. Sic ergo fert textus et lectio Asolici.

* Յետ ջրհեղեղին յերից արանց ընդ ընաւ իսկ տիեզերս, ազգ մարդկան սերեցան : Քանզի յարեւելեւ ամենայն, յեմաւոյն լեռնէ մինչև յարեւմտեայ ովկիանոս ասեւ զազգացն բնակութիւն : Եւ 'ի քամայ զերեւոյցւոց աշխարհն և զգիպտոս, և ևս անդ յարեւմտայ կողմանս : Եւ 'ի սեմայ՝ որ է երէց եղբայրն եր,

զասորեստանեաց, և զամենայն կողմանս արեւելից : Եւ զարեւելոյն զառաջին շինուածն՝ ներսովմայ համարին երբայեցւոց գիրք : Եւ առաջին թագաւոր քան զամենեւեան՝ զնա առնելին, սկսայ 'ի վերայ երկրի : Եւ եղև սկիզբն թագաւորութեան՝ Բաբելոնի, և ուրեգ, և աքաթ, և քաղանէ յերկիրն սենեար : Թերկրէն յոյնմանէ եւ ասուր, և շինեաց զննուէ, որ է առաջին քաղաք ասորաց, զոր շինեաց ասուր, և եր յարգւոյն սեմայ, զորմէ ասացաք ունել զամենայն կողմանս արեւելից : Ասեւ լինել որդի սեմայ զեղամ և զասուր և զարփաքաթ և զարամ և զզուգ : Եւ յեկամայ լինին ելամայիք՝ առաջին ազգ պարսից : յորոց և ելեմայիս քաղաք շինէ : Եւ յասուրայ ասորեստանայք : Եւ յարփաքաթայ արփաքաքիք, որ և քաղաքացիք կոչեցան : Եւ յարամայ արամայիք, որ և ասորիք անուանին : Եւ 'ի զուգայ զուգացիք ॥ : Ultrò omitimus interpretationem Latinam, ne eadem, quae in textu Eusebiano, repetantur. Sed placeat audire verba Thomae quoque Arzerunii, antiquissimi Ar-

Թէ. եւրոպայն ամենայն, և յամեն լեռնէ մինչև յարեմոնայ ովկիանոսն ասեն զազգացն բնակութիւն: Եւ 'ի քամայ զեգիպտոս և զլիբէացաց աշխարհն, և եւ անոր զամենեւեան յարեմոնից կողմանցն: Եւ 'ի սեմայ՝ որ երէց եղբայրն էր, զասորեւ տանեայս և զամենայն կողմանս արեւելից:

Եւ զբաբելոնի զառաջին չին ուսածն ներբրովայ համարին երբայ եցաց գիրք: Օպայ ձև օրինակի բոս սմին բանից պատմն, Թէ քուշ ծնաւ զներբով: Մուշն է եթւովացի, յորմէ ծնեալ համարին զներբով: զորմէ և ասէ իսկ գիր, Թէ նա սկսաւ լինել հսկայ 'ի վերայ երկրի. նա էր սկսյ որսորդ առաջի այ. վասն այնորիկ ասեն՝ Թէ իբրեւ զներբով սկայ առաջի այ. և եղև սկիզբն Թագաւորութեան նորա բաբելոնի, և որէդ, և սքադ, և քաղանէ յերկրին սենայար: յերկրէն

quidem a Japhet totam Europam, atque ab Ammano monte usque ad occidentalem Oceanum gentium habitationes extitisse dicunt. Et a Cham, Aegyptum, Libyamque, nec non ultiores omnes occidentalium partes. A Sem vero, qui major natu frater fuit, Assyrios, omnesque partes orientales.

At Babylonis primam aedificationem Nembrodi adscribunt Hebraeorum Scripturae. Hoc enim modo, atque his verbis referunt; quod » Chus genuit Nebrod ». Chus est Aethiops, a quo Nebrod natum arbitrantur; de quo ait quidem Scriptura, quod » Ipse coepit esse Gigas super terram. Ipse erat Gigas venator coram Deo; ob hoc dicunt: quod, quasi Nebrod Gigas coram Deo¹. Et factum est initium regni ejus Babylon, et Ored², et Achad, et Chalanee in terra Senaar. De terra illa exiit Assur, et aedifica-

Χούς δὲ ἐγέννησε τὸν Νεβρώδ. οὗτος ἤρξατο εἶναι γίγας ἐπὶ τῆς γῆς. ὁ υἱὸς ἦν γίγας κυνηγὸς ἐναντὶον κυρίου τοῦ Θεοῦ. διὰ τοῦτο ἐροῦσιν, ὡς Νεβρώδ γίγας κυνηγὸς ἐναντὶον κυρίου. Καὶ ἐγένετο ἀρχὴ τῆς βασιλείας αὐτοῦ Βαβυλῶν, καὶ Ὀρέχ, καὶ Ἀρχάδ, καὶ Χαλάννη, ἐν τῇ γῇ Σενναάρ (vel Σενναάρ). Ἐκ τῆς γῆς ἐκείνης

meniaci Scriptoris, nominatim Auctorem nostrum citantis. Lib. I. c. I. * Մէս ծնանի զեղամ և զասուր և զարփաբադ և զարամ և զուգ. ասուր շինէ զինոս քաղաք, որ է նինուէ. որ կոչի առաջին ասորիք: Իսկ ներբով 'ի քամայ՝ շինէ զբաբելոն առաջին քաղաք, և առաջին Թագաւորէ 'ի վերայ երկրի. . . քանզի որպէս գրեցաւն, ասուր 'ի սեմայ՝ շինէ զնինուէ, և սկիզբերիս պայազատարար Թագաւորէ 'ի նինուէ. և ասի ասորց Թագաւոր. հաւատարմայն իւրեքինս կեանացի, յուրեմոս աղիփանացի սոսուգաբանն զԹագաւորս ասորաց 'ի զաւակէ սեմայ զամենան առնել. որպէս 'ի հանդեսաւ սահմանէն (է) իմանալ ॥:

¹ Euseb. bis legit coram Deo; sicut Vulg. Lat. textus Gen. bis habet coram Domino, at versio τῶν lxx. primo loco coram Domino Deo, secundo tantum coram Domino. Arm. vero, utrobique coram Domino Deo.

² Որէդ. Arm. lectio tam in Euseb. quam in Genes. aeque habita, collata cum Gr. Ὀρέχ, forte legenda որէք, vel որէդ, ita ut facile pro դ, irrepsit դ; sicut et Lat. Arach: sed tamen tam antiqua est haec lectio per դ, ac non semel usurpata, ut etiam Asoliticus in transcribendo Eusebio semper id retinuerit, legens որէդ, ideoque nil obstat quin dicamus nostrates legisse Ὀρέδ, tam in Gen. quam in Euseb.

յայնմանէ եւ ասուր, և շինեաց զնի նուէ: Վինուէ զնինոս ասին լինել, որ էր առաջին արքունի քաղաք ասորեանեաց, զոր շինեաց ասուր. և էր յորդանոցն սեմայ. զոր ասացաք ունել զամենայն կողմանսն արևելից:

Լսեն լինել և որդի սեմայ զեղամ և զասուր և զարփաքսադ և զարամ և զդուդ: Լսյ յեղամայ լինելն եղամացիք առաջին ազգ պարսից. յորոց և եղամայիս քաղաքն շինէր: Եւ յասուրայ ասորեանեայք շինէր ասուր զնինոս քաղաք՝ որ կոչեցաւ նինուէ: Եւ յարփաքսադայ արփաքսացիք, որ և քաղդէացիք կոչելն: Եւ յարամայ արամացիք, որ և ասորիք անուանելն: Եւ ՚ի դուդայ լիդացիք: Եւ արփաքսադայ լիդնէր որդի սաղա. և ՚ի նմանէ եբեր. յորմէ եբրայեցւոցն անուն և ազգ տերէր: Եւ յեբերայ վեցերորդ պապ ազատ լինէր արբաշամ՝ հրէից ազգին նահապետ. Ժ. երրորդ ազգ յետ քրհնդէղին: Եւ յսլափ բաւական լիցի: Վանգի ցուցաւ փոքր ՚ի չառէ՝ թէ ընդ քաղդէացիս և ընդ ասորեանեայս ազգականութիւն խառն է եբրայեցւոց. վասն որոյ ՚ի դէպ իսկ է անդէն առ նոսին առնել սկիզբն եբրայեցւոց ժամանակագրութեանն:

Եւ արդ սկիզբն ժամանակագրութեանս՝ առաջին զայն պատմէ, որ ըստ մերոց լինելոց մոից է՝ զառ ՚ի բարութեանցն վերալելոյ. առաջին պատ-

vit Niniven. Niniven Ninum esse ajunt, quae Assyriorum prima urbs regia erat, quam aedificavit Assur. Erat autem is ex filiis Sem; quem omnes orientalium partes comprehendisse diximus.

Dicunt quoque, filios Sem fuisse Elam, et Assur, et Arphaxat, et Aram, et Lud. Porro ab Elam originem duxerunt Elamitae, prima gens Persarum; a quibus Elamais quoque urbs condita fuit. Ab Assur autem Assyrii: aedificavit (vero) Assur Ninum urbem, quae vocata est Ninive. Et ab Arphaxad, Arphaxadaei; qui etiam Chaldaei vocabantur. Ab Aramo autem Aramaei; qui Syri quoque appellabantur: Et a Lud, Lydi. Arphaxadis vero filius fuit Sala; et ab ipso Heber; a quo Hebraeorum nomen, et natio propagata fuit. Ab Heber autem ipso sextus familiae princeps per successionem extitit Abraham, Judaeorum nationis Patriarcha, decimaque generatio post diluvium. Haec autem sufficiant: siquidem satis probatum fuit, cum Chaldaeis et Assyriis propinquitate commixtos fuisse Hebraeos; ideoque satis congruum erit statim post eos Hebraeorum Chronologiae exordium ducere.

Itaque initium hujus Chronologiae illud primum narrat, quod ad nostram originem declarandam pertinet, deflexionemve ab optimo statu¹; primam

εἰς ἄλθεν Ἀσσοῦρ. καὶ ᾠκοδόμησε τὴν Νινευὶ (vel Νινευή). Genes. x. 8. 11.

¹ Obscurum omnino cernimus locum, quem ideo ad verbum transferre vix potuimus, forte neque ad certum sensum; ita ut possit sic etiam

reddi: » Illud primum enarrat, quod nobis viam paret ad initium faciendum verbi, primam nimis exponendo historiam de aversione huma-

մութիւն կարգէ զազգաց մարդկան . որոց նախն նահապետ զադամ քարոզէ , որ էր համանուն հասարակաց ազգի . զի ադամ առ հասարակ ըզբնաւ մարդիկ նշանակէ յերբայեցւոց բարբառն : () որոց ժամանակ կենաց յետ տարագիր 'ի դրախտէն լինելոյ Թոմեղէն ոգին 'ի ձեռն մովսիսի պատմէ . և կարգ ըստ կարգէ 'ի նոյն յեռեալ յարէ զնորին յետնոց պայտ զատացն զհամար , և ըստ իւրաքանչիւր հասակաց զժամանակն . որպէս զի 'ի նմանէ և 'ի մեզ մարթիցի յեռու և 'ի շարի հարկանել զերբայեցւոց ժամանակագրութիւնն : Վրան զի յանուանելոյ նոյ դրախտին բնակութեան չէ ումեք հնար զժամանակն նշանակել : () ուրի ինձ թէ և զարմանալին մովսէս՝ Թոմեղէն հոգւոյն զլաւ իմն բնակութենէ քան զմերոյ աշխարհիս՝ զբազմերան կայանաց զնձասէր կենաց ակնարկիցէ . քանզի և դրախտ անուանէ զառաջին ազգի մարդկան բնակութիւն . զի էր 'ի դրախտին ադամ յանուշակ և յերանալից կեանան քան զմարդկան . որով ամենեւին իսկ զամենայն ազգաց մարդկանէ յայտ առնելոյ նշանակէ :

contexens historiam de hominum generationibus; quorum primum Patriarcham Adam praedicat; cuius nomen universo hominum generi prorsus convenit. Adam enim Hebraeorum lingua universim omnes homines significat. Quorum (sc. primorum parentum) vitae tempus, postquam ejecti a Paradiso fuissent, Divinus Spiritus per Moysen enarrat; atque ex ordine conjunctim addit Posterorum, qui ei successerunt, enumerationem; ac secundum quamlibet aetatem, temporis spatium; ut inde nobis quoque connectere Hebraeorum Chronologiam, in seriemque reducere liceat: etenim ab ipsa habitatione in Dei, ut nominatur, Paradiso, nemo tempora designare ullo modo poterit. Et quidem, ut mihi videtur, ipse quoque mirabilis Moyses Divino Spiritu de meliore quodam habitaculo, quàm nostri orbis, de felicissimae, inquam, mansionis divinae vitae ratione amuit: namque Paradisum nuncupat primam generis humani habitationem; erat enim in Paradiso Adam, dulci ac felicitatis plena fruens vita supra humanam conditionem: quo omnino quidem de universo humano genere declarasse compertum est ¹.

ni generis a bonis, etc. « . Vel potius ita quoque . » Illud primum enarrat, quod ad nostrum futurum ingressum in bona, a quibus desleximus, spectat (de Paradiso scilicet), atque primam historiam de humano genere exponit (sc. de creatione ejus) « . Etenim reipsa ita res se habet, cum de Paradiso et creatione hominis primum verbum agat . Tota difficultas in eo est, ut interpunctio certa seligatur, sensusque vocis ընկելոյ, sicut etiam մոխց, ad certam sententiam reducat .

¹ Յայտ առնելոյ, si possit eo intelligi sensu,

quo alibi per Hellenismum usurpatur յայտ արարեալ, pro scilicet δηλωθέντος, reddendum erit, » de universo humano genere antea memorato « . Item cum subsequens vocabulum possit legi նշանակ է, i. e. signum est, vel նշանակէ, sc. significat, quovis modo accipias . Sensus quidem videtur esse, quod quicquid felicitatis de primo statu protoplasti describit sacra scriptura, id de cunctis quoque hominibus voluisse subintelligi, siquam in Paradiso sedem statuissent .

Եւ ի թէ զայն բնակութենէ
զձառս առնուցու պատմել մեր այժ-
մու ժամանակագրութիւնս . և ոչ
յորմէ հետէ երկնից և երկրի և ամե-
նայնի արարչութիւն հաստատեցաւ
եկաց . զոր ոմանք կարծեցին . այլ
յորմէ հետէ մահանացու ըստ մեզ
կարգեցաւ ազգս , և յորմէ հետէ յա-
ռաջին նախնւոյն այսպիսի մուտ ձա-
նապարհի զմէնջ առ սկիզբն լինելոյ :
Ամ էր՝ որ ի դրախտէն անկաւ , և
յանուշից և ի բազմերան կենացն
տարագիր գտանէր . և անուանեալ
կոչեցաւ ադամ . զորոյ զօրհասական
և զմահանացուի կենաց զթիւ ա-
մաց յերայեցւոց դրոց գումարեալ ,
ևս յառաջ ի յաջորդան խառնեցից .
ուստի և երբայական ժամանակա-
գրութիւնն սկիզբն առնէ : յորմէ և
մովսէսեան գիրքն զայս ձեռն օրինակ
ի կիր արկեալ պատմէ :

Եւ եհան ասէ զնա , յայտ է թէ
զառաջին մարդն , տէր անձ ի դրախ-
տէն փափկութեան , գործել զեր-
կիր՝ ուստի առաւ . և եհան զադամ
և բնակեցոյց զէմ յանդիման դրախ-
տին փափկութեան : (Օրոգք ա-
ծեալ ասէ .) Եւ աս ադամ առ ևայ

Verum enim vero nec ex illa habi-
tatione principium sermonis facere
haec nostra Chronographia assumet;
neque ex quo caeli et terrae, et re-
rum omnium creatio facta est; ut qui-
dam crediderunt (se potuisse). Sed
ex quo, mortalis secundum nos haec
generatio est effecta, et ex quo talis
viae (sc. mortalis vitae) nos a primo
Parente initium duximus¹. Hic sane
erat, qui e Paradiso cecidit, et a sua-
vissima felicissimaque vita proscriptus
est; cuique nomen Adam: cujus fata-
lis mortalisque vitae annorum nume-
rum ex Hebraeorum libris colligens,
sequenti sermone proferam, unde quo-
que Hebraeorum Chronologia incipit:
a quo nimirum et ipsius Moysis liber
hanc loquendi rationem usurpans, e-
narrat.

» Et emisit², inquit, eum«, primum
scilicet hominem, » Dominus Deus de
Paradiso voluptatis, operari terram,
de qua sumptus est. Et eiecit Adam,
et habitare fecit e regione Paradisi
voluptatis«. Quibus infert dicens:
» Cognovit³ Adam Evam mulierem

Καὶ ἐξ᾽ ἀπέστειλεν αὐτὸν κύριος ὁ Θεὸς ἐκ τοῦ παραδείσου τῆς
τροφῆς, ἐργάζεσθαι τὴν γῆν, ἐξ ἧς ἐλάβεν. καὶ ἐξέβαλε τὸν
Ἀδὰμ, καὶ κατέκτισεν αὐτὸν ἀπέναντι τοῦ παραδείσου τῆς τροφῆς.
Genes. III. 23. 24.

¹ Ad verbum. » Et ex quo talis viae introi-
tus pro nobis a primo Majore (sc. Parente) ini-
tium fecit «.

² Illud ἐξ᾽ ἀπέστειλεν, quod sonat, emisit,
vel foras misit, accuratius exprimitur in Arm.
versione Genesis per duo verba եհան արձակեաց.
Interpres autem Eusebii habet solum եհան,
nisi librarii incuria exciderit alterum verbum.
Item egregius in Genesi, ի դրախտէ անտի, et
յանդիման, quàm hic ի դրախտէ tantum,

et զէմ յանդիման; quamquam minime distet
unum ab altero. Illud verò notum est, in Vulga-
ta lectione Lat. *Chorubin* copulari ad calcem
dicti ante *paradisum voluptatis*, at juxta LXX.
quos sequitur Eusebius cum Arm. Versione,
non hic collocandum, sed sub initio sequentis
periodi.

³ Pro ἐγνώ quamvis poterat Arm. Interp. ad
verbum dicere, ut passim, գիտաց, at juxta
usitatam linguae proprietatem tam in Genesi,

կեն իւր . յղացաւ և ծնաւ զկային .
 Լստի այսուհետեւ սկիզբն առնու-
 ցու մեր այսմիւ ժամանակագրու-
 թիւնս . և պառարկն ինչ պատմու-
 թիւն՝ ի յաջորդաց ժամանակացս
 յարելոյ՝ իբրեւ զանձառ . ի բաց մեր
 ժեալ թողուցու :

Վանգի և ի մէջ երբայեցւոց բաւ
 զուժ ինչ շմարանութիւն կրի՝ ան-
 գէն ի նոցունց ըստ նոցին ժամանա-
 կացն . և արդ՝ լաւ լիցի ի վերայ հա-
 սանել փոփոխմանց բանից արանցն
 ի նոցանէ . զի յամենեցունց ընդ մի
 մեանս կշռեալ համեմատութեանն՝
 ճշմարիտ գիւտն հասանիցի . Եւ արդ՝
 մեղսեսեան հինգ դպրութիւնք զաշ-
 խարհագործութեանն պատմեն , և
 յառաջ քան զքրհնդեղին կենաց , և
 յետ քրհնդեղին զնախնեացն պատ-
 մութիւն , և զերբայական պայազա-
 տութեանցն , և զմիւսիս ի կենացս
 վախճանելոյ : Լ՝ յլալդ՝ հրէից յա-

suam ; (quae) concepit , et peperit
 Cain . Hinc ergo deinceps nostra
 haec Chronologia incipiet : primam ve-
 ro , quaecunque ea fuerit histeria , qua-
 si ineffabilem , a successivis temporibus
 continuatis disjunctam relinquet .

Quando quidem vero et inter He-
 braeos multa quippe discordia cernit-
 tur quoad tempora jam ab ipsis tra-
 dita¹ ; expedit itaque varietatem ver-
 borum penes eos occurrentem² , ex ip-
 sis cognoscere : ut ex omnibus ad in-
 vicem comparatione facta , perpenda-
 tur , ac vera inventio comprehenda-
 tur . Porro quinque Libri Moysis de
 mundi opificio , et de vita quae fuit
 ante diluvium , de que Antiquorum
 historia post diluvium , ac Hebraicae
 familiae successione , et de Moysis o-
 bitu , enarrant . Verum aliter posteri
 Judaeorum³ habent Legis Scriptu-

Ἀδάμ (δέ) ἔγνω Ἐὐὰν τὴν γυναῖκα αὐτοῦ , (καὶ) συνέλαβεν ,
 καὶ ἔτεκεν τὸν Κάϊν . Genes . iv . 1 .

quam in Euseb. dixit *εἰσῆλθε* , sc. *intravit* , vel
introiit , quod non licebat verbo tenus refunde-
 re in Lat .

1 Quae Eusebius latè in superioribus huc us-
 que disseminat , de Samuel excerpando in com-
 pendium redegit , servatis fere ipsissimis verbis :
 placeat hic transcribere Armenice tantum , ut
 juvare quodammodo possit Haicanos lectores .
 Եւ արդ՝ սկիզբն ժամանակագրութեանց յե-
 րանելոյն ազատայ ի բազմերանեանն կայանից
 կարգեցին երկցունք քաջաշմուռ . և որ այլ
 իմն բաշաղի գիտել զժամանակաց թիւս այնր
 բնակութեան , կամ յարարչութեան երկին և
 երկրի ասել համարձակին , մի հաւատար . զի
 յորմէ հետէ ել յանուշակ կենացն , և կոչեցաւ
 ազամ՝ զհասարակ զքնաւ մարդիկ նշանակե-
 լով , յայնմ հետէ ան սկիզբն ժամանակագրու-
 թիւնս : Եւ զայն՝ ըստ եթանասնիցն թարգ-
 մանութեան . զի բազում անփառանութիւն ի
 մէջ երբայեցւոցն՝ մանաւանդ զան թուոյ ժա-

մանակաց՝ գտանի || :

2 Sensem , nescio integrumne , reddiderimus ,
 cum verba a librariis , ut videtur , depravata ,
 aegre possimus refundere in Lat . hoc pacto , *mu-
 tationum verborum virorum ab iis* . Illud *viro-
 rum* omisimus in interpretatione , sed potest
 etiam servari sub alia quadam fere sententia , hoc
 modo : » Expedit itaque verborum penes eos vi-
 ros (sc. Hebraeos auctores) occurrentium no-
 titiam habere « : ita tamen , ut per *viros* intelli-
 gantur Scriptores non privati , ut Rabbini , sed
 publici , ut Interpretes ; vel , ita dicam , triplex
 lectio Hebraica concipiatur , sc. Judaeorum , Sa-
 maritanorum , et ԳՅՆ LXX . id enim et sequentia
 postulare videntur : quo posito , facilius erit conjic-
 cere legendum esse *երկցն* , sc. *trium* , pro *ա-
 բանցն* , *virorum* .

3 Dehinc solerter observandum est Eusebium
 Judaeorum nomine certam Hebraicae nationis
 partem appellare , ita ut alterum illud nomen

ջորդք ունին զգիր օրինաց, և այլ-
ազգ շամրտացւոց՝ որ եկամուտքն էին
հրէից: Եւ նշանագիրք իսկ գրոցն
եբրայեցւոց՝ այլազգ առ հրէայս
գտանին, և այլազգունակ առ շամրտա-
ցիս. զոր շէմարիտ և առաջին համա-
րել և ոչ հրէից իսկ պայազատքն ու-
րանայցեն: Եւսա ուրեմն չգոյր ինչ՝ ի
միջի նոցա այլակերպութիւն մինչև
՝ի նշանագրացն փոփոխումն: Եւսա
՝ի Ժամանակագրութեանն կարի իսկ
շմարանութիւն գտանի ՝ի մէջ եր-
կոցունց կողմանց. զոր իսկոյն իսկ
այժմ՝ առնութեադիր համեմատու-
թիւնս յայտ արարեալ ցուցանիցէ:

Եւսայց միայն յունարէն թարգմա-
նութեանս արւելութիւն՝ ի հրէական
նէն իւրք իւրք կարի իսկ այլակերպ
է: Եւսայց ՝ի շամրտացւոց յեբրայակա-
նէն ոչ կարի. այլ մինչև ցըրհեղեղն
շմարանէ, բայց անտի մինչև ցարսա-
համու տիս միաբան ունի զաւան-
դութիւնն, որ առ մեզ ընթերց-
ուած է՝ եօթանասնից արանց հե-

ram, aliter autem Samaritanorum (po-
steri), qui advenae fuerant apud Ju-
daeos. Immo et characteres quoque
Hebraicae litteraturae alii apud Ju-
daeos reperiuntur, et alii apud Sa-
maritanos; quos pro veris et priscis
habendos esse, nec Judaeorum hae-
redes negabunt. Nulla igitur erat in-
ter eos dissensio usque dum chara-
cteres mutati sunt'. Quin etiam in
Chronologia inter utramque partem
reperitur dissensio; quam mox ex op-
posito collocata mutua comparatio ma-
nifeste indicabit.

Solummodo editio Gracae versionis
a Judaica in nonnullis quam maxime
differt. At ab Hebraica Samaritana
non multum: quamvis enim usque ad
diluvium discrepet, exinde tamen us-
que ad Abrahae aetatem, consenta-
neam tenet traditionem, ea nempe,
quae apud nos habetur, Lectio: in-
quam, Septuaginta virorum Hebraeo-

generale *Hebraeus* subdividatur in Judaeos, et
Samaritanos; atque consequenter *Hebraica Scri-
ptura* in duo, vel potius in tria exemplaria Bi-
bliae sacrae aequae dividi possit, sc. Judaicum,
Samaritanum, et τὸ LXX. quod bene notandum,
ne cum passim Hebraici libri memorantur, eo
sensu accipias, quo permulti recentiores ernditi
usurpant, qui nimirum eo nomine Judaicum
tantum exemplar significant.

1. Locus ad sensum aliquo modo descriptus
apud Syncellum eum sequentibus, vel paullo ali-
ter expositus, p. 56. Μέχρι τοίνυν τοῦ κατα-
κλυσμοῦ καθὼς πρόκειται διαφωνοῦσι τὰ Εβραϊ-
κὰ ἀντίγραφα πρὸς τὸ Σαμαριτῶν ἀρχαῖότα-
τον, καὶ τοῖς χαρακτηρσι διαλλέστον, ὃ καὶ
ἀληθὲς εἶναι καὶ πρῶτον Εβραῖοι καδομολογοῦ-
σιν, ἔτισι τμῆς. sc. ad verb. igitur usque ad
diluvium, ut expositum, discrepant Hebraica
exemplaria a Samaritanorum exemplari antiquis-
simo, eoque Characteribus longe differente, quod
quidem verum ac primum esse Hebraei ipsi con-

fientur, annis 349 «. Vel juxta Latinitatem
Goari. » A vetustissimo itaque et longe diversis
characteribus exarato Samaritanorum examplari,
licet alias fidelissimo, et ab Hebraeis tam-
quam primo probato, ipsi Hebraici codices an-
nis 349. ad diluvium usque discrepant «. Suf-
fragatur huic sententiae veluti certae S. Hiero-
nymus, rem altius repetens, Praefat. in Libros
Reg. » Samaritani, inquit, Pentateuchum Moysi
totidem literis scriptitant, figuris tantum ex ap-
icibus discrepantes: Certum est Esdras, Scri-
bam, legisque Doctorem, post captam Hieroso-
lymam, et instaurationem templi sub Zoroba-
bel, alias literas reperisse quibus nunc utimur;
cum ad illud usque tempus iidem Samaritano-
rum et Hebraeorum characteres fuerint «: quae
verba S. Interpretis de integro citavit etiam Mo-
rinus in Praefat. Vers. τῶν LXX. Caeterum de
novis Characteribus Esdras occurrit infra Eu-
sebiū auctoritas.

բայցեւոց Թարգմանութիւն, յաշ-
խարհին բարբառոյ 'ի յունարէն լե-
զու դարձուցեալ. զոր առ փիղա-
ղեզփոսն պտղոմէիւ միաբան համա-
խօս աւանդեալ յաղէքսանգրացւոց
քաղաքին 'ի մատենակալս դիւանացն
եղեալ պահէին փութով յօժարու-
թեամբ: Եւ արդ՝ եղից մի ըստ մի
ջէ կարգաւ զիւրաքանչիւր գրոցն
գրողմաւորութիւն. զի դիւրաւ հա-
տանիցէ խելամուտ լինել այլակեր-
պութեան իւրաքանչիւր գուշակա-
ւոր պատմութեանցն:

Եւ արդ՝ տեսցնուցնախ, զհարգեա-
լ Թանասնիցն Թարգմանութիւն յա-

rum ex sermone eorum regionis in
Graecam linguam translatio; quam
sub Ptolemaeo Philadelpho iisdem
verbis et eodem sensu traditam, apud
Alexandrinorum urbem in regia Bi-
bliotheca (archiviorum) diligenter
conservabant repositam. Igitur unius-
cujusque Scripturae formulam singu-
latim ex ordine jam inseram; ut fa-
cile intelligi possit cujuslibet prophe-
ticae (aut praedictae) historiae dissi-
militudo.

Videamus ¹ itaque primum, quo-
modo ² Septuaginta interpretatio ab

(*Syncellus, apud Hieronymum de Prato.*)

Ἐιδώμεν οὖν πρῶτον, ὅπως ἡ τῶν Ὁ ἐρμηνεία τὴν ἀπὸ Ἀδάμ με-
χρι τῆς τοῦ Ἀβραάμ γενέσεως χρονογραφίαν παρείληφεν.

¹ Jam pervenimus ad celeberrimum Eusebii locum, utpote nominatim a Georgio Syncello citatum, plenisque paginis verbotenus ac fideliter descriptum; hanc enim sinceram Syncellus ipse exaravit inscriptionem in laudandis his Auctoris nostri fragmentis: *Εὐσεβίου πρὸς λέξιν*. p. 65. et 66. sc. *» Eusebii ad verbum* α: quasi diceret, ut patet, totidem verbis scribit Eusebius in suis chronicis; ut reipsa scripta sunt et in nostra interpretatione. Quo sane facto optime meruit Syncellus ante laudatus de omnibus Eruditis Eusebio-Chronico-philis, valde optantibus vel modicam hujus Eusebianae elaborationis ideam attingere. Quapropter adeo gavisus est hoc loco Scaliger, ut voluerit hoc ipso fragmento ornare principium centonis sui (quamvis imperfecte, ut videbis infra), ne quis et circa alia excerpta sua dubitaret umquam de certis fontibus, ex quibus totam Eclogen hauserit. Sed utinam et succedentia loca similem haberent auctoritatem; neque, inter innumera alia incerta falsaque fragmenta, hoc unum cum aliis paucissimis genuinum intersertum, graviter offenderet studiosorum animos; qui profecto tantam confusionem horrentes, valde ambegerunt, ne falsa amplecterentur, aut vera rejicerent; sed de his

fuse in Praefatione nostra. Interim vero ingentes cogimur gratias Syncello agere, eo quod *πρὸς λέξιν* satis longum Eusebii locum afferens ex autographo, fidem Armeniaci nostri codicis iterum atque iterum firmare visus est. Quamvis enim et sine Syncello vix careret fide antiquissima interpretatio Armena, sed tamen profuit, ut etiam per eundem ipsum auctorem veritas clarius eluceret, imo ut magis familiaris esset Latinis ipsis, qui solent a Graecis fontibus Graecos auctores jure perpendere. Inter quos vel nostra aetate Hieronymus de Prato doctissimus vir, hunc Syncelli locum sibi conciliavit ad confirmandum Eusebii genuinum textum, contra Vallarsium et Scaligerum sibi invicem adversantes, et dissimili cuntes via; quique peculiarem de praesentibus rebus dissertationem exactissimam confecit, cum accurata lectione, integraque hujus loci translatione, quam nos saepe habuimus prae manibus, eo quod illa ad nostram interpretationem mirifice facit.

² *Ὁρίσκει*, probat certam lectionem Prati *ἵππος*, ad fidem, ut ait, Mss. A. et B. ubi Goar legit *πῶς*; Scaliger penitus tacet. Eodem pacto saepe saepius Prati lectio, ut quae magis ad nostram accedit, a nobis probatur usurpaturque,

դամայ մինչև յծնունդն արարչա-
մու ունիցի զժամանակագրութիւնն :

Adam usque ad Abrahæ : nativita-
tem habeat chronographiam.

ԵՕԹԱՆԱՍՆԻՑՆ.

TΩN SEPTUAGINTA.

ա. 'Երբնի մարդն արամ լեալ ա-
մաց. մչ. ծնանի զսէթ. և և-
կեաց առ նոյաւ ամս. չ. մինչև
'ի ճլէ. ամն մաղաղայէղի :
բ. Սէթ լեալ ամաց մէ. ծնանի
զէնոփ. և ևկեաց առ նոյաւ ամս
չէ. մինչև 'ի Ի. երորդ ամն Էնո-
քայ :

1. Primus homo Adam cum esset an-
norum cccxx. generat Seth: vixit-
que superstes ² annis dcc. usque ad
annum cxxxv. Malaleel.
- II. Seth ³ annos natus ccv. generat E-
nos: et superstes fuit dccvii. annis
usque ad annum xx. Enoch.

Πρῶτος ἀνθρώπων Ἀδὰμ γενόμενος ἐτῶν σλ'. γεννᾷ τὸν Σήθ, καὶ
ἐπέζησεν ἔτη ψ', μέχρι ρλέ ἔτους Μαλαλεήλ.
Σήθ γενόμενος ἐτῶν σέ. γεννᾷ τὸν Ἐνῶς, καὶ ἐπέζησεν ἔτη ψζ',
μέχρις εἰκοστοῦ ἔτους Ἐνῶχ.

disimillimis singulorum lectionibus in adnot.
reductis, cum scilicet scitu dignum aliquid es-
se censemus.

1 Manifesto typographi vitio (ut benigne inter-
pretemur) in edit. Scaligeri pro Ἀβραάμ irrepsit
Ααρῶν. Illud vero nomen Arm. յծնունդն, vel
legas, յծնունդն, vel eo sensu accipias velim, ut
rerum ordo postulat, et Gr. lectio affirmat.

2 Arm. dehinc ubique uniformiter habet ad
normam Gr. textus, haec tria. Primum, լեալ
ամաց, quod sonat *factus*, vel *existens annorum*,
haud secus ac Gr. γενόμενος ἐτῶν. Secundum,
ծնանի, sc. *generat* seu *gignit*; non aliter sonat
et Gr. γεννᾷ. Tertium, և կեաց առ նոյաւ, id
est ad verbum, *et vixit sub eo*, aut *ad haec*: quod
habet locum illius Gr. καὶ ἐπέζησεν, hoc est,
et supervixit, postquam filium procreavit. Nos
itaque volentes summam inter utramque lectio-
nem declarare concordiam, pro primo nunc di-
ximus, *cum esset annorum*; idem fecerat et
Prosper Aquitanus in transcribendo fere hoc Eu-
sebii loco in aditu Chronici: nunc, ut Isidorus
alter Eusebii eclogarius satis duxit semper di-
cere solum *annorum*; omitto Goarum in Syn-
cello reponentem *annis natus*, et Pratum variè
exornantem, *anno, annorum, annos natus, na-*

*tus annos, cum esset annorum, cum annos ex-
pleret, annum agens, cum ageret annum*, etc.
eo scilicet consilio, quia sciebat eorumdem ver-
borum iterationes recentioribus afferre mole-
stiam. Pro secundo constanter reposuimus ver-
botenus *generat*, etsi Latini magis soleant dicere
genuit, ut Prosper et Isidorus in primis, et Goar
postea dixerunt. Prat. vero nunc *genuit*, nunc
generavit adhibuit. Pro tertio demum (quod
non habent Prosp. et Isid.) placuit cum Goaro
saepè dicere *vixitque superstes*; ubi Prat. va-
riè de more, *vixitque postea, et superstes fuit*,
vixit adhuc, tum vivit, vivitque adhuc etc. Haec
necesse fuit, quamvis levia, adnotare ad codicis
nostri interpretationis fidem declarandam.

3 Samuel Armenus, Eusebii plerumque ince-
rus sectator, cum praesentem genealogiam ad
vestigium ejus concinnarit, voluit aliunde adji-
cere etiam nomina uxorum uniuscujusque Pa-
triarchae; quae nomina ex Rabbiorum traditio-
ne proculdubio profluxerunt: quaeque cum sint
curiosa, libet hic ea transcribere. i. Էւա, Eva,
(de qua nulla poterit esse controversia) Uxor
Adam, Seth mater. ii. Ազոբա Azora, uxor
Seth, Enos mater. iii. Նուէնա, Nuena, Enos
uxor, mater Cainan. iv. Մաղաղէլա, Mala-

Գ. Ինովս լեալ ամաց ճԿ. ծնանի զԿայինան. և եկեաց առ նովաւ ամս չԺԵ. մինչև ՚ի ծԳ. երորդ ամն մաթուսաղայի:

Դ. Կայինան լեալ ամաց ճԿ. ծնաւ նի զմաղաղայէղ. և եկեաց առ նովաւ ամս չԺ. մինչև ՚յ ճԿ. ամն զամեքայ:

Ե. Սաղաղայէղ լեալ ամաց ճԿԵ. ծնանի զյարեղ. և եկեաց առ նովաւ ամս չԺ. մինչև ՚ի խԺ. ամն նոյի:

Զ. Յարեղ լեալ ամաց ճԿԶ. ծնաւ նի զենոք. և եկեաց առ նովաւ ամս նԳ. մինչև ՚ց մԺ. ամն նոյի:

Է. Ինոք լեալ ամաց ճԿԵ. ծնանի զմաթուսաղայ. և եկեաց առ նովաւ ամս. մ. փոխեցաւ յամին երեսներորդի երրորդի զամեքայ:

Ը. Սաթուսաղայ լեալ ամաց ճԿԵ.

III. Enos annorum cxc. generat Cainan: et postea vixit annis dccxv. usque ad lmi. annum Mathusalae.

IV. Cainan annos clxx. natus, generat Malaleel: et vixit adhuc annis dccxl. usque ad annum lxxxi. Lamech.

V. Malaleel anno clxv. generat Jared: tum vixit adhuc annos dccxxx. usque ad xlviii. annum Noe.

VI. Jared annos natus clxii. generat Enoch: posteaque vixit annos dccc. usque ad annum cclxxx. Noe.

VII. Enoch annorum clxv. generat Mathusala: et superstes fuit annis cc. (post quos) translatus fuit anno tricesimo tertio Lamech.

VIII. Mathusala annos natus clxv. (le-

Ենօճ յեմօմեոս էտօն ըԿ. յեննձ տօն Կայնօն, քալ էքէչիսեն էտի փի՛, մէքրի ըԳ. էտօս Մաթօսճալա.

Կայնօն յեմօմեոս էտօն ըԶ. յեննձ տօն Մալալեղ, քալ էքէչիսեն էտի փմ՛, մէքրի ըԴ. էտօս Լճմեչ.

Մալալեղ յեմօմեոս էտօն ըԷ. յեննձ տօն Իճրեճ, քալ էքէչիսեն էտի փլ՛, մէքրի մի. էտօս Նօե.

Իճրեճ յեմօմեոս էտօն ըԸԲ՛. յեննձ տօն Ենօչ, քալ էքէչիսեն էտի օ՛, մէքրի ըՓ. էտօս Նօե.

Ենօչ յեմօմեոս էտօն ըԷ. յեննձ տօն Մաթօսճալա, քալ էքէչիսեն էտի ը՛. քալ մետեթի են էտի լԳ. տօն Լճմեչ.

Մաթօսճալա յեմօմեոս էտօն ըԸԸ՛. յեննձ տօն Լճմեչ, քալ էքէչիսեն

bedā, uxor Cainan, Malaleel mater. v. Դինա, Dina; Malaleel uxor, Jared mater. vi. Բառաչա, Կամ Բաւաչա, Baracha, vel Bavacha, Jared uxor, mater Enoch. vii. Ադեներա, Adenera, vel Jadinera, uxor Enoch, Mathusalae mater. viii. Եդնա, Jedna, Mathusalae uxor, mater Lamech. ix. Բեդնա, Bedna, uxor Lamech, mater Noe. x. Նոեմզարա, Կամ Նոյեմզարա, Noemzara, Noe uxor, quae tres filios genuit. Eodem modo prosequitur et poste-

ritatem Noe, ita ut fuerit, Դիզալիբաճ, Dizaclibada, Semi uxor. Ռաբուա, Rhabua Arphaxadis. Մուխա, Mucha Salae. Չուբա, Zuba Eber. Չիուր, Կամ Չիուրա, Ziura Phalek. Սուրա, Sura Ragau. Մելչա, Melcha Seruch. Եսչա, Jescha Nachor. Եդնա, Jedna Tharae uxor, Abraami mater; sicut etiam uxor Cainan secundi iuxta vulgata տօն lxx. exemplaria superadditi, Սեչա fuerit. Sed quis aurem praebeat talibus Rabbīnorum traditionibus?

Թէ որպէս յայլ օրինակս կայ, ե-
կեաց առ նովաւ ամս. չճք. և
անդէն իսկ առ ջրհեղեղան վախ.
Հանեցաւ .

in caeteris autem exstat exempla-
ribus, vixit sub eo (sc. post gene-
rationem Lamech) annis DCCXXX.
et illico tempore diluvii obiit.

ρίστησιν, εἰ δὲ . . . τινὰ τῶν ἀντιγράφων ἔχειν εἰ, δὲ τὴν τὸν
κατακλυσμὸν.

vel ad summum xv. legi debuisse; cum non aliud ostendat calculus annorum, ut patet: unde conjicitur vel pro Ժք aut Ժէ irrepsisse Իք, vel aliter omnino sentiendum de sententia huius loci. Et quidem librarii hic errorem esse manifeste colligitur ex eo, quod verba Armena non admodum certos casus exhibent, atque ita incertum sensum praebent.

Auxilio nobis ex parte erit fidelis Eusebii eulogarius Samuel noster Chronographus, ita habens. * Մեն անցանէլ զջրհեղեղան ամսք (Ի), որ զհեղեղան նորա Թիւ յայտ առնէ ||. Ubi rite videmus casus nominum collocatos, ita ut facile possint conciliari cum Gr. lectione; maximè si legas in Arm. զոր հեղեղան նորա Թիւն յայտ առնէ. Nihilominus de numero variant et codices Samuelis: in Ms. antiquissimo nullus cernitur numerus, in altero exemplari habetur numerus depravatissimus Ժ. sc. 80. in tertio, Ի. id est, 20. Ex his variantibus lectionibus, tam prima, quam tertia consona rationi videntur. Si primam eligas, dicendum quod integra sit lectio Graeca hodierna, quae numero caret, ita ut voluerit Eusebius indefinite tantum designare Mathusalem superare Diluvium aliquot annis, qui possint erui ex ejus vitae calculo: tunc autem legendum erit in nostro Codice Eusebiano Ինչ, pro Իք. Sed quum vel in Regio Codice Syncellano ajunt aliquod signum extitisse, verisimilius est hic numerum ab Eusebio insertum fuisse, numerum inquam, non quem legit Goar ad conciliandum calculum 18. sed Կ. Ի. 20. ut in tertio Samuelis exemplari vidimus, ad quem prope accedit et codex noster per Իք. 22. imo et omnino idem est, si etiam ultro ab Eusebio ԿԲ. Իք. 22. scriptum conjicias; eo quod, duos annos dempsit ante natum Lamech, (ad fidem Codicis nostri habentis ԿԷ. 165.) ideoque post eum natum voluerit suppleri; ita ut retentis annis 167. ante natum, perneceasse fit in sequentibus pro 22, legi 20.

Et quidem jure defendi potest hic numerus Կ. Ի. 20. si non ad annos Mathusalaе referan-

tur, sed ad spatium, quo differunt inter se variantes calculi in duplici lectione ab Eusebio memorata: namque, ut ait, Mathusala post Lamech natum, juxta unam lectionem superstes fuit annis ԿԲ. 802. juxta alteram annis ԺԲ. 782. quorum spatium seu differentia annis 20. continetur. Certa haec videtur sententia, si tamen antecedentia et subsequenta Eusebii verba id designare possint. Sin minus, aliter quoque verus ostendi potest hic numerus annorum Ի. 20. eo nempe sensu, quo dixit Beda: » Septuaginta ante natum Lamech ԸԼXVII ponunt annos, postea DCCC, et II. qui numerus, ut Lector facillime videbit, juxta Hebraicam veritatem xx annis, juxta ipsorum autem auctoritatem, XIV annis Diluvii tempora transit. Quo in loco quamvis hallucinari Bedam arbitratus est Scaliger, dicens in adnot. Gr. p. 403. » Nam secundum Hebraicam veritatem, xx annis minor est ille numerus annorum Mathusalaе, non autem xx annis transit tempora Diluvii «: verum poterat dicere librorum vitio excidisse verbum *diminuitur*, vel quid simile. Quo posito, vera ostendi, inquam, iterum potest lectio nostra, si juxta Bedam xx anni accipiantur respectu differentiae inter textum Hebraicum et Թոյ ԼXX. Tertio modo xx annos accepisse videtur Vardanes Arm. historicus, cum memorat CXX annos poenitentiae hominibus a Deo concessos, և զի ոչ ապաշխարեցին (ասէ). Կարճեաց 'զի ամն, զոր ասեն 'ի ԶԿԷ (այսինքն 'ի ԶԿԹ) ամացն մեթուսաղայի յաւելեալ և անցեալ 'ի ներքոյ Զբոյն. » Quoniam verò minime egerunt (ait) poenitentiam, dempsit annos xx, quos dicunt a DCCCCXXII (lege . . . LXXIX) annis Mathusalaе redundasse ac transisse subter aquas. Sed nescio qua fortuna ducti et Vardanis amanuenses non uniformiter retinuerunt hic annos xx. nam alii solummodo scripserunt զԺամն նախ, tempus, alii զԺամն, horam, pro 'զի ամն. tantum de hoc numero discrimen est inter omnes.

Porro omissis litteris numeralibus, quae nul-

Ժ. 'Եւ լեալ ամաց չ. ծնանի զսեմ,
 զքամ, և զյարեթ. և եկեաց առ
 նոքոջ մինչև ցըհհեղեղն ամս. Զ.
 (Յամին 'տերորդի նոյի եկն ջըր
 հեղեղն: Եւ եկեաց նոյ, յետ ջըր
 հեղեղին առ որդւոլքն ամս յԾ.
 մինչև 'ց Զերորդ եբդ ամն եբերայ:
 Ս) Իմնգամայն ամինայն ամին. սմիթ:
 Մ. յս ըստ եօթանասնից թարգ-
 մանութեանն:

x. Noe annos natus d. generat Sem,
Cham, et Japhet: et ad diluvium
usque vixit adhuc annis c. Anno
dc. Noe factum est diluvium. Post
diluvium autem vixit Noe adhuc
annos ccc. usque ad lxxx. (sup-
ple, m.) ⁴ annum Heber.
Simul omnes anni mcccxx. Haec qui-
dem secundum Septuaginta versio-
nem.

1. Իմ ըստ հրեից Եփրայա՛նին այսպէս :

*Juxta vero (exemplar) Hebraicum,
quod penes Judaeos, ita².*

ՀՐԷԻՑՆՆԵՐ

JUDÆORUM.

Ի՞նչ արեւմտեան ամսաց շէջ ի՞նչ ծնաւ
 նի զսէթ. և եկեաց շառ նոյնաւ
 ամս. Էդ. մինչև 'ց ծէջ. ամսն զաւ
 մեքայ:

1. Adam cum esset annorum cxxx. generat Seth: et vixit adhuc annos mccc. usque ad lvi. annum Lamech.

Νῶε γενόμενος ἐτῶν φ'. γενῆ τὸν Σήμ, τὸν Χάμ, τὸν Ιάφεθ, καὶ ἐπέζησε μέχρι τοῦ κατακλυσμοῦ ἔτη ρ'. Ἔτους χ'. Νῶε ὁ κατακλυσμὸς ἐγένετο, καὶ ἐπέζησεν Νῶε μετὰ τὸν κατακλυσμὸν ἔτη τή, μέχρι πγ'. ἔτους Ἐβερ.
Ὅμοῦ τὰ πάντα ἔτη βσμβ'. Ταῦτα μὲν κατὰ τὴν τῶν Ο'. ἑρμηνείαν.

Κατὰ δὲ τὸ παρὰ Ἰουδαίοις Ἑβραϊκόν .

Ἀδάμ γενόμενος ἐτῶν ρλ'. γεννᾷ τὸν Σὴθ, καὶ ἐπέζησεν ἔτη α',
ἕως νς'. ἔτους Λάμεχ.

Δουσαλα: quo posito, haec elicitur sententia .
Primus Lamech fuit, qui ante patrem suum Ma-
thusala mortitur: sed Arm. cod. nec hodie, ne-
 que in diebus Samuelis illud *πρώτος* habuit,
 imo nec tempore Interpretis; ita enim se habet
 vocum dispositio in Arm. ut non recipiat sub
 initio vocem similem *առաջին*, vel *նախ*: nihilo-
 minus subaudiri potest etiam in Arm. eadem,
 quae in Gr. sententia. Thomas Arzerunius aliter
 hic procedit. * *Ղաւկէս լեւալ առաջ չէր.*
ծնանք զնոր. և կեցեալ առ նորդա. առն չէր.
ժողով. ի հանդերձէլ աստուանին ||: i. e. 7 La-

mech cum annorum esset CLXXXVIII. generat
Noe, vixitque superstes annos DLXV. usque ad
apparatum arcae „

¹ Facile pro $\alpha\lambda\theta\alpha\alpha\lambda\lambda\epsilon\rho\rho\epsilon\zeta$ $\epsilon\rho\rho\epsilon\zeta$, id est LXXXIII. librarius noster decurtando exscripsit tantum $\alpha\lambda\theta\alpha\alpha\lambda\lambda\epsilon\rho\rho\epsilon\zeta$, LXXX. sed supplendi anni tres a Gr. correctius habente $\pi\gamma$. LXXXIII. quod etiam calculis demonstrat Goar adnot. p. 26. ad 67. Vide seorsum et tabulas nostras.

2 Desideratur in Gr. lectione Sync. adverbium *οὐτως*, quod Graecis est *οὕτως*, vel *οὕτω*.

- ք. Սէթ լեալ ամաց ճԵ ից, ծնանի զԵնոքս. և եկեաց առ նոսրաւ ամս պԵ. մինչև ՚ի ճԿԻ. ամն զամեքայ.
 ց. Ինոքս լեալ ամաց Կ ից, ծնանի զՀայրնան. և եկեաց առ նոսրաւ ամս պԵ. մինչև ՚ց ճԻ ամն նոյի.
 ք. Իյայրնան լեալ ամաց Կ ից, ծնաւ նի զմաղաղայէլ. և եկեաց առ նոսրաւ ամս պԵ. մինչև ՚ի ճԿԻ. ամն նոյի.
 Ե. Սաղաղայէլ լեալ ամաց ԿԵ ից, ծնանի զյարեդ. և եկեաց առ նոսրաւ ամս պԵ. մինչև ՚ց մԻ ամն նոյի.
 Զ. Եյարեդ լեալ ամաց ճԿԻ ուց, ծնանի զԵնոք. և եկեաց առ նոսրաւ ամս պԵ. մինչև ՚ց յԿԻ. ամն նոյի.
 Է. Ինոք լեալ ամաց ԿԵ ից, ծնանի
- II. Seth annos natus cv. genuit Enos: et vixit alios annos dcccvii. usque ad clxviii. annum Lamech.
 III. Enos annorum xc. ¹ genuit Cainan: vixitque adhuc annis dcccxv. usque ad lxxxiv. annum Noe.
 IV. Cainan cum esset annorum lxx. genuit Malaleel: et superstes fuit annis dcccxl. usque ad clxxx ² annum Noe.
 V. Malaleel annos natus lxx. ³ generat Jared: et vixit adhuc annos dcccxxx. usque ad ccxxxiv. annum Noe.
 VI. Jared cum esset annorum lxxi. (lege clxxi.) genuit Enoch: vixitque adhuc annis dccc. usque ad annum lxxvi. (lege ccclxxvi.) Noe ⁴.
 VII. Enoch natus annos lxx. generat

Σηθ γενόμενος ἐτῶν ρε', γεννᾷ τὸν Ἐνώς, καὶ ἐπέζησεν ἔτη ως'.
 μέχρι ρξή. ἔτους Λάμεχ.
 Ἐνώς γενόμενος ἐτῶν υ', γεννᾷ τὸν Καϊνᾶν, καὶ ἐπέζησεν ἔτη ωιέ,
 μέχρι πδ'. ἔτους Νῶε.
 Καϊνᾶν γενόμενος ἐτῶν ό, γεννᾷ τὸν Μαλαλεήλ, καὶ ἐπέζησεν ἔτη
 ωμ', μέχρι ροθ'. ἔτους Νῶε.
 Μαλαλεήλ γενόμενος ἐτῶν ξέ, γεννᾷ τὸν Ἰάρεδ, καὶ ἐπέζησεν ἔτη
 ωλ', μέχρι σλδ'. ἔτους Νῶε.
 Ἰάρεδ γενόμενος ἐτῶν ρξβ', γεννᾷ τὸν Ἐρώχ, καὶ ἐπέζησεν ἔτη ώ,
 μέχρι τξς'. ἔτους Νῶε.
 Ἐρώχ γενόμενος ἐτῶν ξέ, γεννᾷ τὸν Μαθουσάλα, καὶ ἐπέζησεν ἔτη
 τ', καὶ μετετέθη ἐν ἔτει ριγ'. Λάμεχ.

1 Eusebius noster probat correctam lectionem a Scal. et Prat. usurpatam υ'. quam et Goar in marg. optime adnotaverat, ubi in textu Sync. corrupte ρυ'. legebatur.

2 Iterum probat noster exactissimam Prati lectionem ροθ'. pro qua, ut ipse quoque ait, tam in Mss. Syncelli, quam in edit. Goari et Scal. mendose habetur ρό.

3 Item pro ξέ. habetur in textu Sync. mendose ρξ'. quod omnes emendarunt.

4 Hic aequè mendum irrepsit, quamquam diversum, in Gr. Sync. atque in Arm. nost. ita ta-

men, ut se se invicem corrigant facillime. Ille enim habet σξή, -pro σξς'. ubi Arm. recte ք. Noster vero յԿԻ. pro յԿԿ. ubi Gr. recte fert τ'. Syncelli corruptam lectionem sincere servarunt Scal. et Goar: quam tamen correcte edidit Prat. ad fidem, ut ait, Ms. B. Nostram verò vel ipsa lectio satis declarat cum, littera γ, non adeo distans a figura alterius γ, utriusque locum supplevisse librarii vitio compertum est, cum reapse debuisset scribi γγ, sicut etiam pro ամաց ԿԵուց, legendum cum Gr. ամաց ճԿԵուց.

զմթոռսաղա. և եկեաց առ նո-
վաւ ամն յ: փոխեցաւ յամին ճ-
որդի, գ. Ժ. երորդի զամեքայ:

Ը. Սաթոռսաղա լեալ ամաց ճճԷ.
անց, ծնանի զգամէք. և եկեաց
առ նովաւ ամն չճք. մինչև անդր
իսկ ջըրհեղեղն:

Թ. Կամէք լեալ ամաց ճճք ուց,
ծնանի զնոյ. և եկեաց առ նովաւ
ամն շյէ: սա վախճանի Է. ամաւ
յառաջ քան զջըհեղեղն:

Ճ. Եւ լեալ ամաց Շ. ծնանի ըզ-
սեմ, գ. քամ, և զյարեթ. և ե-
կեաց առ նորօք ամն ճ. մինչև
ջըրհեղեղն: Զամին ուրդի նոյի
եղև ջըհեղեղն: և եկեաց նոյ առ
նորօք յետ ջըհեղեղն ամն յԺ.
մինչև ց. Ժ. ամն արբաշամու: Ի
միասին ամենայն ամք. ու ճ. Է.

Եւ զհաւն է յետ Թանանիցն Թարգ-
մանու թեւէ ամօք շճ և վեցիւք. Ի. Ե.

Mathusala: et superstes fuit annis
ccc. translatus (que) est anno cxiii.
Lamech.

viii. Mathusala annorum clxxxvii. ge-
nuit Lamech: vixitque annos am-
plius dcccxxxii. usque ad diluvium
ipsum.

ix. Lamech cum esset annorum clxxxii.
genuit Noe: et superstes fuit an-
nis dxcv. Hic annis v. ante dilu-
vium moritur¹.

x. Noe annos natus d. generat Sem,
Cham, et Japhet: et vixit adhuc an-
nos c. usque ad diluvium. In anno²
dc. Noe factum est diluvium: vixit-
que Noe adhuc annis ccccl. post di-
luvium, usque ad lviii. annum Abra-
hae. Simul omnes anni mdcxvi.³

Discordat a Septuaginta versione
annis dlxxxvi. His caeterorum⁴, ab

Μαθουσάλα γενόμενος ἐτῶν ρπζ', γενῆ τὸν Λάμεχ, καὶ ἐπέζησεν
ἔτη ƒπβ'. ἕως αὐτοῦ τοῦ κατακλυσμοῦ. . . .

Νῶε γενόμενος ἐτῶν ʒ', γενῆ τὸν Σήμ, τὸν Χάμ, τὸν Ιάφεθ, καὶ
ἐπέζησεν ἔτη ʒ, μέχρι τοῦ κατακλυσμοῦ. Ἐν ἔτει χ' τοῦ Νῶε
κατακλυσμὸς ἐγένετο, καὶ ἐπέζησεν Νῶε μετὰ τὸν κατακλυσ-
μὸν ἔτη τν', μέχρι νή ἔτους Ἀβραάμ. Ὁμοῦ τὰ πάντα ἔτη
αχγς'.

Διαφωνεῖ πρὸς τὴν τῶν Ο' ἐρμηνείαν ἔτεσι ʒπς'.

Ἐν τούτοις οἱ μὲν τῶν ἄλλων τῶν ἀπὸ Ἀδὰμ καὶ ἐπὶ Νῶε χρόνοι

¹ Intercidit integra de Lamech periocha in
cod. Sync. itaque aliunde supplere tentavit Prat.
in Latina sua interpretatione hoc modo: » La-
mech annos natus clxxxii. suscepit Noe, vi-
xitque adhuc annos dxcv. usque ad annum
dxcv. Noe «. Satis bene, quamvis ex parte re-
dundans, deficiens ex altera.

² Ἐν deest, ait Prat. in Ms. B. qui etiam,
ut videtur, probare volens vulgatam lectionem,
in Latino quoque reposuit *In anno*, quem et
nos secuti sumus; quamvis satius esset de mo-
re dicere *Anno*. Et quidem Arm. habet յամօք.

ἐν ἔτει, nihilominus, si etiam deesset ἐν, non
aliter poterat dici in Arm. quàm յամօք.

³ Genuina lectio; quam et Syncelli edito-
res substituendam coniecerant pro mendosa illa
βργς'. 2556.

⁴ Quòd non adeo simplex videatur textus Gr.
paraphrasi usi sunt Interp. Syncelli Goar. et Prat.
sive *tot annorum spatio*; atque Arm. etiam in-
terpretatio non ita patet, maxime in voce յա-
լոցն: ubi nos reposuimus in genitivo *caetero-
rum*, ad normam Gr. superabundare conjicientes
litteram յ. aliter յալոցն sonat *ex caeteris*, aut

չնոսա, և նոցուն նախնեացն՝ քան
զիւրեանց յետինսն բազմամանա-
կազոյնս լինել: Եւ ասի և տեանեմք
ի բողոքականութեան իւրաքանչիւր
կենաց մարդոյ, այլազգ քան զորդէ-
ծնութեան ժամանակ, և այլազգ յետ
որդէծնութեան. զի յետ որդէծնու-
թեանն՝ ըստ եօթանասնիցն գումա-
րութեան նոյն ձև թիւն ողջ և ՚ի
հերթոյեցեաց ընթերցուածին գտա-
ւի. և միայն յառաջ քան զորդէ-
ծնութիւնն ՚ի հրէիցն օրինակսն կար-
ձին ամբն: Կատարեմք թէ հրէից
ինչ գործ լինէր այն, յանդգնել
կարձել հատանել յառաջ քան զոր-
դէծնութիւնն զժամանակսն՝ առ յօ-
ժարութիւն վաղվադակի մոռանու-
թեան և որդէծնութեան: Օր թէ
նախնիքն և երկայնակեացք և բազ-
մամանակեայ որեւոր այնպէս վաղ
յամոռանութիւն և յորդէծնութիւն

jores, fuerint quam posteri sui magis
longaevi? Ecce vidimus in summa vi-
tae singulorum hominum, dispar es-
se tempus ante prolis generationem,
diversamque post prolis genera-
tionem: etenim post liberorum genera-
tionem, juxta Septuaginta supputa-
tionem idem integer numerus etiam
in Hebraeorum lectione reperitur, et
solummodo ante filiorum genera-
tionem in Judaeorum exemplaribus an-
ni contrahuntur. Vereor ne forte Ju-
daeorum hoc fuerit facinus, qui ausi
sint brevare atque recidere tempo-
ra generationem praecedentia, ob
desiderium citius uxorem ducendi,
filiosque generandi¹. Si enim antiqui
illi et longaevi, multorumque tempo-
rum viri ita cito ad connubium et fi-
liorum procreationem venerint, ut ip-
sorum Lectio declarat, quisnam co-

φωναί τῇ τῶν Ο'. ἐρμηνείᾳ, πόσω πλέον εἰκὸς ἢ τοὺς ἀρχαιοτέ-
ρους, καὶ αὐτῶν ἐκείνων προπάτορας, μᾶλλον τῶν μετ' ἔπειτα πο-
λυχρονιατέρους γενέσθαι; Ὅραὼν δὲ ἐν τῇ συγκεφαλαιώσει τῆς ἐκά-
στου ἀνδρὸς ζωῆς τὸν πρὸ τῆς παιδοποιίας χρόνον καὶ τὸν μετὰ
τὴν παιδοποιίαν ἅμα συναγόμενον τὸν αὐτὸν ἀριθμὸν σώζοντα κα-
τὰ τε τὴν τῶν Ἑβραίων ἀνάγνωσιν, μόνα δὲ τὰ πρὸ τῆς τεκνογο-
νίας εἶτι παρὰ τῶν Ἰουδαίων ἀντιγράφων συρροσταλμένα. κινουμαι
μήποτε Ἰουδαίων ἔργον ἦν τοῦτο, τολμησάντων συστῆλναι καὶ ἐπι-
ταχῦναι τοὺς πρὸ τῆς παιδοποιίας χρόνους ἐπιτροπῇ ταχυγαμίας.
Τῶν γὰρ παλαιοτάτων ἀνδρῶν μακροβίων ὄντων καὶ πολυχρονίων,
εὐτω δὲ κατὰ τοῦτους θᾶττον ἐπὶ τοὺς γάμους καὶ παιδοποιίας

¹ Quis non videt Eusebium plus aequo tueri
lectionem Hebraico-Graecam, ita ut libere ac-
cuset Hebraico-Judaicam? Verum hujusmodi ver-
ba sunt effectus privatae sententiae. Omitto quod
omnia haec Eusebii dicta ad defensionem Ver-
sionis Septuaginta, adeo nauseam fecerunt Sca-
ligero, ut minime sibi persuadere potuerit Eu-
sebianam haec esse verba; ideoque absolute Syn-
cello adscripsit, et consequenter in adnot. suis

p. 410. ad 10. 20. acerbè invectus est in Syn-
cellum. Nihil mirum; nam quid illi tam usita-
tum, quàm modo Eusebium sub nomine Syn-
celli, modo sub illo Eusebii Syncelli notare?
Caeterum Goar aegre ferens illa Scaligeri inhu-
mana verba, » Haec sunt stultissima «, ita
profert: » Sapienter ille, si ratione ducere-
tur «.

դային, արպէս նոցա ընթերցուածն
յայտ առնէ, ո՞վ որ ոչ նոցա վաղա-
մուտիք բարուցն լինէր նմանող նա-
խանձաւոր:

rum nuptias maturandi morem imi-
tari æmulus non esset?

Իսկ աստ՝ ըստ հայկոց եբրայականին:

*Juxta (exemplar) Hebraicum, quod
apud Samaritanos (servatur).*

ՀԱՄՐՏԱՅԻՈՑ:

SAMARITANORUM.

ա. Իսկ ամբ լեալ ամաց ճշից, ծնա-
նի զսէթ. և եկեաց առ նովա-
ւան Եղ. մինչև յժիշ ամն նոյի:
բ. Եթ լեալ ամաց ճէից, ծնանի
զէնով. և եկեաց առ նովաւ ամն
պէ. մինչև յԵ ամն նոյի:
գ. Ենովս լեալ ամաց իից, ծնանի
զհայինան. և եկեաց առ նովաւ
ամն պԺԵ. մինչև յնիք ամն նոյի:
դ. Եայինան լեալ ամաց Էից, ծնա-
նի զմաղաղայէղ. և եկեաց առ նո-
վաւ ամն պիւ. մինչև յշիւր ամն նոյի:

i. Adam cum esset annorum cxxx.¹
genuit Seth: vixitque postea annos
dccc. usque ad ccxxiii. annum Noe.
ii. Seth annos natus cv. generat Enos:
et vixit adhuc annos dcccvii. usque
ad cccxxxv. annum Noe.
iii. Enos annorum xc. genuit Cainan:
vixitque postea annos dcccxv. usque
ad ccccxxxiii. annum Noe.
iv. Cainan annorum lxx. generat Ma-
laleel: tum vixit adhuc annis dcccxl.
usque ad dxxviii². annum Noe.

ἐλθόντων, ὡς ἡ παρ' αὐτοῖς ἀνάγνωσις δηλοῖ, τίς οὐκ ἂν αὐτῶν
τῆς ταχυγαμίας τὸν ὅμοιον τρόπον ἐζήλωσεν;

Κατὰ τὸ παρὰ Σαμαρείταις Εβραϊκόν.

Ἀδάμ γενόμενος ἐτῶν ρλ'. γεννᾷ τὸν Σήθ, καὶ ἐπέζησεν ἔτη α',
μέχρι σκγ' ἔτους Νῶε.
Σήθ γενόμενος ἐτῶν ρε'. γεννᾷ τὸν Ἐνῶς, καὶ ἐπέζησεν ἔτη ωζ',
ἕως τλθ' ἔτους Νῶε.
Ἐνῶς γενόμενος ἐτῶν ϣ'. γεννᾷ τὸν Καϊνᾶν, καὶ ἐπέζησεν ἔτη ωιέ,
μέχρι υλγ' ἔτους Νῶε.
Καϊνᾶν γενόμενος ἐτῶν ό', γεννᾷ τὸν Μαλαλεήλ, καὶ ἐπέζησεν ἔτη
ωμ', μέχρις φκθ' ἔτους Νῶε.

¹ Pro xλ. 130. facillime irrepsit xλ. 190. ma-
nifesto amanuensis vitio, ut patet non solum ex
Gr. Sync. sed potius ex ipso codice Samarita-
no, ubi constanter habetur juxta Hebraicum
exemplar annus cxxx. imo etiam ex certa primi

hominis ætate, annis 930 comprehensa, quæ ta-
men variaretur, si constaret xλ. cum α. effice-
rentur enim anni 990.

² Accuratissima lectio, quam et Goar feliciter
refert in Syncello suo; Scaliger tamen corrupte

Ե. Ուղղալայէլ լեալ ամաց 45 ից, ծնանի զյարեդ. և եկեաց առ նա փաւ ամս պի. մինչև 'ի շէք ամս նոյի:

Զ. Երեդ լեալ ամաց 46 ուց, ծնանի զենոք. և եկեաց առ նովաւ ամս չէ. մինչև անդր իսկ ցըր. հեղեղն:

Է. Ենոք լեալ ամաց 47 ից, ծնանի զմաթուսաղա. և եկեաց առ նա փաւ ամս Ե. փոխեցաւ յամին ճՃ երորդին նոյի:

Ը. Սաթուսաղա լեալ ամաց 48 անց, ծնանի զլամէք. և եկեաց

v. Malaleel annos natus lxn¹. genuit Jared: vixitque adhuc annos dcccxxx. usque ad mxxxiii². annum Noe.

vi. Jared cum esset annorum lxn. genuit Enoch: et vixit postea annos dclxxxv. usque ad ipsum diluvium.

vii. Enoch annos natus lxn³. genuit Mathusala: fuitque superstes annos ccc. translatus anno clxxx. Noe.

viii. Mathusala annum agens lxvii⁴. genuit Lamech: vixitque adhuc an-

Μαλαλεὴλ γενόμενος ἐτῶν ξέ, γεννᾷ τὸν Ιάρεδ, καὶ ἐπέζησεν ἔτη ὧλ', μέχρι φπγ' ἔτους Νῶε.

Ιάρεδ γενόμενος ἐτῶν ξβ', γεννᾷ τὸν Ἐνώχ, καὶ ἐπέζησεν ἔτη 4πεί, μέχρις αὐτοῦ τοῦ κατακλυσμοῦ.

Ἐνώχ γενόμενος ἐτῶν ξέ, γεννᾷ τὸν Μαθουσάλα, καὶ ἐπέζησεν ἔτη 4. μετετέθη ἐν ἔτει ρπ'. Νῶε.

Μαθουσάλα γενόμενος ἐτῶν ξζ'. γεννᾷ τὸν Λάμεχ, καὶ ἐπέζησεν ἔτη χγγ', ὥς τοῦ κατακλυσμοῦ.

φxά. quod vidit et doctissimus vir Ludovicus Capellus in Chron. Sacra, edita a Walton. sub initio Polyglott. his verbis, p. 3. » Notandum autem est apud Eusebium in Chronico Graeco (juxta nempe edit. Scal.) esse vel Eusebii errorem (satius esset, si diceret, Scaligeri) vel typographi aut librarii lapsum, in eo quod Cainan dicitur vixisse ad Noachi usque annum φxά. Mahalaleel autem ad annum ejusdem Noe φπεί: nam pro φxά scribendum est φxή, hoc est, 528, et pro φπεί, scribendum est φπγ', hoc est 583. Alioqui ipse Eusebius sibi non constabit illis numerorum notationibus. Satis erudite; unum tamen Capello semper objicitur, quod plus aequo Scaligero fidem habuerit, cum verum Eusebium, ut Capellus putavit, in lucem non ediderit.

1 Scaliger quin haberet calculi rationem, fidenter protulit in adnot. Gr. p. 403. ad 3. 37. pro ξί. » Reponendum ex autographo Samaritarum οί. Sed pro nobis egit Capellus loco citato, pag. 3. contra Scal.

2 Quod viri doctissimi Capell. et Prat. suis la-

horibus emendarunt, reponentes in Gr. φπγ'. 583. id jam integrum in nostro Eusebio: aliter hodierna Gr. lectio Sync. corrupte apud Goarum habetur φλγ'. 533. sicut et apud Scalig. φπεί. 585. mendose, ut prima ferebat editio; (omitto secundam editionem ejus magis depravate ferentem φπεί.) quod jam emendavit Capell. in verbis superius laudatis.

3 Iterum suffragatur genuina lectio nostra correctioni Prati reponentis in Gr. ξί. 65. ad fidem codicis Samaritani, quum interim apud Syncellum decurtato modo, et consequenter vitiose legatur ξ'. 60. solum, tam in edit. Goari, quam Scal. qui tamen bene egit, ut notavit p. 403. » In Samaritarum autographo ξί «: quae est ipsa lectio Eusebiana. Id ipsum accurate disquirens Capellus loco antea memorato, undique asserit legendum ξί. pro ξ'.

4 Contendit Scal. p. 403. mendum esse in ξζ'. » In Samaritarum (inquit) autographo cζζ'. et ita corrigendum. Sed reponendum cum Prat. » Vide tamen quid contra (Scaligeri senten-

առ նովաւ ամս ոճէ. մինչև անդր
իսկ ցըհեղեղն.
Թ. 1) ամէք լեալ ամաց ծէից, ծնաւ
նի զնոյ. և եկեաց առ նովաւ ամս
ո. մինչև անդր իսկ ցըհեղեղն.
Ճ. 1) լոյ լեալ ամաց չոց, ծնանի
զսեմ. և եկեաց առ նովաւ ամս
Ճ. մինչև ցըհեղեղն. 2) ամի ո.
որդի նոյի եղև ցըհեղեղն. և ե.
կեաց առ նովաւ նոյսեա ցըհեղե.
ղին ամս յԾ. մինչև յՃ երորդ
երրորդ ամս եբերայ. 1) միասին ա.
մեծայն ամբն. ոյ՛.
1) Երկրանի ի հրեական եբրայեց.
ւոցն ամօք յիս և իննուք. և յեո.

nos dclm. usque ad ipsum dilu-
vium.

ix. Lamech cum esset annorum lmi.
generat Noe: superstesque fuit an-
nos dc. usque ad ipsum diluvium.

x. Noe cum ageret annum d. genuit
Sem: tum vixit adhuc annos c. us-
que ad diluvium. Anno vitae Noe
dc. fuit diluvium: supervixit autem
Noe post diluvium adhuc annos
cccl. usque ad lxxx. (supple m.)
annum Heber. Simul omnes anni
mcccvii².

Discordat ab Hebraico, quod pe-
nes Judaeos, annis cccxlix. A Septua-

Λάμεχ γενόμενος ἐτῶν νγ'. γεννᾷ τὸν Νῶε, καὶ ἐπέζησεν ἔτη χ',
μέχρι αὐτοῦ τοῦ κατακλυσμοῦ.

Νῶε γενόμενος ἐτῶν φ'. γεννᾷ τὸν Σήμ, καὶ ἐπέζησεν ἔτη β'. μέχρι
τοῦ κατακλυσμοῦ. Ἐν ἔτει τοῦ Νῶε χ'. ὁ κατακλυσμὸς ἐγενήθη,
καὶ ἐπέζησε Νῶε μετὰ τὸν κατακλυσμὸν ἔτη τν', μέχρι πγ'
ἔτους Ε'βερ. Ὁμοῦ τὰ πάντα ἔτη ατζ'.

Διαφωνεῖ πρὸς μὲν τὸ Ἰουδαϊκὸν ἔτεσι τμθ', πρὸς δὲ τὴν τῶν Ο'

tiam disserat) Capellus « in Chron. Sacr. p. 3. Nos vero illud imprimis observamus, quod Scaliger solum exemplar suum Samaritanum ubique venditat, et observare negligit, recte ne, an mendose digerat calculum. Siquidem ubi primum discernit aliquod discrimen inter Eusebii locum, et codicem suum Samaritanum, huic illum assimilandum decernit, hac usus ratione, » quod quidem (ait) discrimen vitio librariorum hic (vult in Eusebio) commissum: quasi illuc, in codicem, inquam, suum Samaritanum nullum irrepserit vitium. Sed res ipsa probat, assequi non potuisse Scalig. ubi potius illud vitium sit; namque ter emendavit Eusebium ex suo Samaritano codice, semel tantum recte, bis mendose.

1 Librarii manifesto lapsu Cod. Arm. mendose habet Ճ. երորդ, pro Ճ. երորդ երրորդ, ubi Sync: accurate fert πγ'. lxxxiii.

2 Pro annis 1307: qui uniformiter in Arm. et Gr. habentur, quique juxta praecedentem dinumerationem ab Eusebio in summam rediguntur,

Scaliger vult viginti annorum additione substitui annos 1327. ut patet ex iis, quae dixit in adnot. Gr. p. 403. ad 3. 37. idem repetit in pag. 409. ad 9. 6. ubi nempe praesentem lectionem afferens, ὁμοῦ τὰ πάντα ἔτη ατζ', ita pergit: » Manifesto mendosum. Legendum ατζ', ex autographo Samaritarum, quamquam hanc lectionem (sc. ατζ') agnoscit Eusebius, et post eum Georgius. Aequius esset, ut toties venditatum autographum suum Samaritanum bene perpendisset: tunc enim facili negotio manifestum mendum in eo potius, quam in Eusebio deprehendisset, ut ante nos jam demonstravit Capellus in Chron. Sacr. pluribus disserens, p. 3. contra Scaligerum; ubi inter alia et haec habet: » Nec tantae est auctoritatis Chronographium illud Samariticum Scaligeri, ut praeferrí debeat Eusebiano; quod confirmari diximus codice Ms. Pentateuchi Samaritici Joan. Morini... Praestat itaque Samariticum Scaligeri epilogramma ex Eusebiano corrigere, quam Eusebianum ex Scaligerano «.

Թանանիցն Թարգմանութենէ ա.
մօք ԶԷ և հնգիւք: և այս յառաջ
քան զԶԵՆՂԵՂՆ:

Բայց եկեսցուք և ՚ի Ժամանակսն՝
որ յետ այնր Ժամանակաց իցեն, Եւ
նախ զայն նշանակեալ ՚ի մտի պա-
հեսցուք, Թէ զիարդ հանգոյն եւ
բայեցւոց պատմութեանն զԶԵՆ-
ՂԵՂՆ և քաղղէացւոց մատենիցն
յիշատակին, և զտապանէն՝ որ ՚ի
նոյն կազմեցաւ: Բայց քանզի միան-
գամ կարգաւ եզի զառ ՚ի քաղղէաց-
ւոց յիշատակեալ պատմութիւնն, ա-
ւելորդ համարիմ կրկին զնոյն բար-
բառս վերստին երկրորդել:

Եւ զի ԶԵՆՂԵՂՆ քան զամենայն
լերինս բարձունս ամբարձաւ ՚ի վեր,
որ մեզ իսկ՝ որ զայս գրեմք, ահանա-
տես ինչ ճշմարտութիւն հաւատա-
րիմ եղև, ձկանց ինչ որ առ մերովք
աւուրբք ՚ի վեր իսկ ՚ի բարձրաւան-
դակս ՚ի լիբանան լերին գտանել:
Բանդի մինչեւ եւ քարինս անտի ՚ի

ginta vero versione annis dcccxxxv.
Et haec ante diluvium.

Percurramus autem nunc etiam ea
tempora, quae iis temporibus sunt
posteriora. Primum vero illud obser-
vantes, memoriae mandemus, quomo-
do concorditer juxta Hebraeorum re-
lationem de Diluvio etiam Chaldaeo-
rum monumenta commemorant; atque
de Arca a Noe constructa. Quum
verò semel historiam a Chaldaeis me-
moratam per ordinem disposui¹, su-
pervacaneum puto eadem verba re-
petere.

Quod autem diluvium supra mon-
tes omnes altissimos elevatum fuerit,
nobis quoque, qui haec scribimus,
per aliquam oculi testificationem ve-
ritas ipsa fidelis est probata, cum qui-
dam pisces diebus nostris in summis
montis Libani verticibus reperti fue-
rint. Cum enim exinde in summis

ἐρμηνείαν ἔτεσι γλῆ. Καὶ ταῦτα μὲν τὰ πρὸ τοῦ κατακλυσμοῦ.

Ἐπίωμεν δὲ καὶ τοὺς μετὰ ταῦτα χρόνους, πρῶτον ἐκείνο ση-
μειοσάμενοι, τὸ συμφάνως τοῦ παρ' Ἑβραίοις ἱστορουμένου κατα-
κλυσμοῦ καὶ τὴν Χαλδαίων μνημονεῦσαι γραφὴν, τῆς τε κατα-
σκευασθείσης ὑπὸ τοῦ Νῶε κιβωτοῦ. . . .

Τοῦ δὲ τὸν κατακλυσμὸν ἀρθῆναι ὑπὲρ τὰ ὑψηλότερα τῶν ὀρέ-
ων, καὶ ἡμῖν τοῖς μετὰ ταῦτα γράφουσιν ἀλήθειαν ἐπιστάσατο
αὐτοψία τινῶν ἰχθύων καθ' ἡμᾶς εὐρημένων ἄνω πρὸς αὐταῖς τοῦ
Λιβάνου ταῖς ὑψηλοτάταις ἀκρωρείαις. λίθους γὰρ ἐνθένδε εἰς οἶ-

¹ Optima lectio Eusebii nostri probat cor-
rectionem Prati γλῆ. quam et Goar tum in mar-
gine, tum in adnot. p. 26. ad 68. designave-
rat, contra corruptam Syncelli lectionem ab Sca-
ligero usurpatam, γλ'. quod etiam Capellus re-
futat loco saepius laudato, p. 3. in eo tantum
more suo lapsus, quod putarit non tam Eusebii,
quam Syncelli esse hunc textum (a Scaligero
nempe deceptus), id quo ita corrupte scriptum
ab auctore, ut hodierna exhibet Gr. lectio Sca-

ligerana.

² Hanc periocham Syncellus omisit, vel ama-
nuensis incuria intercudit; quae quidem si in-
tegra remansisset, facilius fortasse vel ab ipso
Scaligero, Eusebio nostro adscriberetur totus
praesens sermo. Ceterum ex residuis satis sibi
persuasit Prat. ante laudatus, iis nimirum, quae
de piscibus paulo infra memorantur, ut in se-
quenti adnot. videbis.

գործ շինուածոց 'ի հովտաց բարձունց
լերանցն ունենք հասանելին, և զծռ
վու ազգի ազգի ազգս ձկանց 'ի լե-
րանցն խորշս մածեալ իսկ 'ի նմին
գտին, իբրև աղծեալ ազխտեալ և
պահեալ մինչև ցայսօր ժամանակի.
մինչ զի և մեզ իսկ հասանելի ահա
նստես լինել, 'ի վկայութիւն հնոյ
պատմութեանն հաւատարիմ լինե-
լայ: Այդ զայս որպէս և լսել որ
կամիցի, նշնակէս և ընկալցի: Բայց
մեք երթիցուք 'ի յաջորդմն:

vallibus montium (illorum) quidam
caederent lapides ad opus aedificio-
rum, marinorum piscium varia gene-
ra invenerunt in cavis montium con-
glutinata, quasi sale condita siccata-
ve, ac usque ad hodierna tempora
servata; adeo ut nobis quoque oculis
nostris videre contigerit, ad testifi-
cationem integrae fidei antiquae hi-
storiae¹. Haec autem utcumque
cuilibet audire lubet, ita etiam re-
cipiat. Nos vero ad sequentia pro-
grediamur².

κοδομάς τινες, ἀπὸ τῶν ὀρέων ἐκτέμνοντες, θαλαττίων ἰχθύων εὖ-
ρον διάφορα γένη, ἃ δὴ ἐπὶ τῶν κατὰ τὰ ὄρη κοιλωμάτων συνα-
ποπαγῆναι τῇ ἰλῦϊ, καὶ τεταριχευμένων δίκην εἰς δεῦρο διαμεῖναι
συνέβη, ὥστε ἡμῖν καὶ δι' αὐτῆς τῆς ὁψείας τὴν τοῦ παλαιοῦ λό-
γου πιστωθῆναι μαρτυρίαν. . .

¹ Hier. Prat. inter alia, quibus hunc locum
non tam Syncello quam Eusebio nostro iure ad-
scribendum contendit, haec quoque in medium
profert p. 510. » Quod autem spectat (inquit)
ad pisces lapideos in Libano monte effossos, et
ab auctore inspectos, congruit apprimè Eusebio
Caesariensi, qui non longe ab eo monte habita-
bat. Quid plura? Eustathius, seu quicumque
fuit auctor ejus Commentarii in Hexaemeron,
haec ipsa verba habet, ex hoc Eusebii loco vide-
licet descripta: « ἔτι γὰρ καὶ νῦν, inquit, ἐπὶ
τῆς ἀκρωτείας τοῦ Λιβάνου λίθους εἰς οἱ κοδομένην
τίνες ἐκτέμνοντες, θαλαττίων ἰχθύων γένη (ex-
cidit fortasse vox διάφορα) εὐρίσκουσιν, ὡς συν-
έβη εἰς τὰ κοιλωμάτα τῶν ὀρέων συναποπαγῆναι
τῇ ἰλῦϊ. quae ita reddidit Allatius: - Nam et
nostris hisce temporibus in vertice Libani lapi-
des quidam ad aedificandum excidentes, marino-
rum piscium varia genera inveniunt, quos tunc
in cavis illis montium luto defixos concreescere
contigit. - Nihil itaque certius, quam hanc Ap-
pendicem ad Eusebium auctorem esse refe-
rendam », etc. Goar verò eum pro certo non
haberet Syncelli ne, an Eusebii hic textus esset,
iure potiori Syncello suo adscribendum voluit,
atque haec tantum in adnot. obiter assignavit,
p. 26. ad 68. » Λίθους γὰρ ἐνδέγδαι. Eadem

Eustathius quasi *αὐτόπτης*, vel saltem rei ge-
stae *ὁμόχρονος* ». Verum ista Goari verba, quae
oculatum testem, *coaeuumque* declarant, magis
ad Eusebium nostrum pertinent, quam ad Eu-
stathium. Tandem ut Sync. et Eustathius iisdem
verbis Eusebium nostrum descripserunt, ita et
Cedrenus ad sensum eum excerptis, quibusdam
de se additis, cum dixit p. 15. A. » *Ὅτι ἐν τῷ*
ὄρει τοῦ Λιβάνου ἰχθύες θαλάσσης εὐρέθησαν
ἐν κοίλοις τόποις ὑδάτων, τὴν τοῦ κατακλυσ-
μοῦ πιστούμενοι πανωλεθρίαν ». Quem locum sic
reddidit Xilander. » In monte Libano pisces ma-
rini inventi sunt in cavis, quae aquas recepe-
rant: internecionem omnium animalium, quae
diluvio accidit, testificantes ».

² Lectorum nos commoditati consulentes, qui
non pauca videre possunt menda numerica di-
versarum lectionum tam superius notata, quam
in sequentibus a nobis notanda, operae pretium
esse duximus, tabulas Eusebianas certis latercu-
lis comprehensas legentium oculis subijcere; ita
enim in aperto erit, quae nos ratio impulerit,
alteram ut lectionem probaremus, alteram re-
spueremus. Sex igitur tabulis, quarum tres, quod
fuit ante Diluvium, tres verò quod postea efflu-
xit spatium temporis continent, omnia comple-
ctemur ad normam Eusebii nostri.

Ἰὼν Ἐφὲλκλῆ' εὐφελῆσιν Ἰὼν. *Post diluvium, juxta Septuaginta versionem. Anno secundo.*

ԵՐԲԱՆԱՆԻՅԷ :

TŌN SEPTUAGINTA.

Խ. Սեմ որդի Նոյի ծնանի զարքաք. 1. Sem filius Noe generat Arphaxad:

Μετά τόν κατακλυσμόν, κατὰ τήν τῶν Ο'. Ἑρμηνείαν, ἵτους δευτέρου.

Σέμ υἱὸς Νῶε γεννᾷ τὸν Ἀρφαξᾶδ, καὶ ἐπέζησεν ἔτη φ'. μὲχρι

Anni Mundi	TABULA PRIMA EUSEBIANA, SECUNDUM LXX. ANTE DILUVIUM.									
0	Adam creatur.									
230	230	Seth nascitur, anno Adam 230.								
435	435	205	Enos nascitur, anno Seth 205.							
625	625	395	190	Cainan nascitur, anno Enos 190.						
795	795	565	360	170	Malalael nascitur, anno Cainan 170.					
930	930	700	495	305	135	Adam moritur annorum 930. anno Malalael 135.				
960	960	730	525	335	165	Jared nascitur, anno Malalael 165.				
1122	1122	892	687	497	327	162	Enoch nascitur, anno Jared 162.			
1142	1142	912	707	517	347	182	20	Seth moritur annorum 912. anno Enoch 20.		
1287	1287	952	747	557	387	327	165	Mathusala nascitur, anno Enoch 165.		
1340	1340	905	715	545	380	218	53	Enos moritur 905 annor. anno Mathusalae 53.		
1454	1454	829	659	494	332	167	Lamech nascitur, anno Mathusalae 167. vel 187.			
1487	1487	862	692	527	365	200	33	Enoch transfertur 365 annorum, anno Lamech 33.		
1535	1535	910	740	575	248	81	Cainan morit. ann. 910. anno Lamech 81.			
1642	1642	847	682	515	355	188	Noe nascitur, anno Lamech 188.			
1690	1690	895	730	563	403	236	48	Malalael moritur 895. annorum, anno Noe 48.		
1922	1922	962	802	632	635	468	280	Jared moritur 962. annorum, anno Noe 280.		
2177	2177				890	723	535	Lamech moritur annorum 723.		
vel	vel				vel	vel	vel	juxta Euseb. (at secundum LXX.		
2207	2207				920	753	565	753.) anno Noe 535. juxta Euseb. (secundum vero LXX. 565.)		
2142	2142				855		500	Japheth nascitur, anno Noe 500.		
2166	2166				857		502	Sem nascitur, anno Noe 502.		
2262	2262				955		600	98 Diluvium fuit anno Noe 600.		
								Japheth, 100. Sem, 98. vivente adhuc Mathusala juxta praesentem computationem, anno nempe ejus 955. ita ut restent usque ad mortem ejus anni 14. obiit enim anno aetatis 969.		
2243	2243				956		601	99	1 Post annum fere desiit diluvium.	
2256	2256				969		614	112	14	Mathusala moritur annorum 969.
2262	Vera epocha Diluvii.									

Quum constanter tenenda sit haec summa aetatis Mathusala ad fidem Sacrae Scripturae etiam juxta lectionem τῶν LXX. atque aliunde absurdum erit putare eum vixisse adhuc post diluvium, necesse est omnino recurrere ad alterum calculum ab Eusebio designatum, juxta nempe accuratiora exemplaria, in quibus ad normam textus Judaico-Hebraici Mathusala genuit Lamech anno aetatis suae 187. et superstes fuit ei annis 782. omnino vivens annos 969. quo posito, mors Mathusala incidit in annum mundi 2256. Diluvium verò postponitur annis sex, incurrit enim in annum mundi 2262. ut palam tradit Africanus, idque comprobatur interpretatio Arm. in Genesi.

գործ շինուածոց 'ի հովտաց բարձանց
լեռանցն ունեւք հատանէին, և զծռ
վու աղգի աղգի աղգս ձկանց 'ի լե-
ռանցն խորշս մածեալ իսկ 'ի նմին
գտին, իբրև աղծեալ աղխտեալ և
պահեալ մինչև ցայսօր ժամանակի.
մինչ զի և մեզ իսկ հասանէր ահա
նստեն լինել, 'ի վկայութիւն հնոյ
պատմութեան հաւատարիմ լինե-
լոյ: Այլ զայս որպէս և լսել որ
հաւիցի, նոյնպէս և ընկալցի: Բայց
մեք երթիցուք 'ի յաջորդմն:

vallibus montium (illorum) quidam
caederent lapides ad opus aedificio-
rum, marinorum piscium varia gene-
ra invenerunt in cavis montium con-
glutinata, quasi sale condita siccata-
ve, ac usque ad hodierna tempora
servata; adeo ut nobis quoque oculis
nostris videre contigerit, ad testifi-
cationem integrae fidei antiquae hi-
storiae¹. Haec autem utcumque
cuilibet audire lubet, ita etiam re-
cipiat. Nos vero ad sequentia pro-
grediamur².

κοδομάς τινες, ἀπὸ τῶν ὀρέων ἐκτέμνοντες, θαλαττίων ἰχθύων εὐ-
ρον διάφορα γένη, ἃ δὴ ἐπὶ τῶν κατὰ τὰ ὄρη κοιλωμάτων συνα-
ποπαγῆναι τῇ ἰλύϊ, καὶ τεταριχευμένων δίκην εἰς δεῦρο διαμεῖναι
συνέβη, ὥστε ἡμῖν καὶ δι' αὐτῆς τῆς ὁψέως τὴν τοῦ παλαιοῦ λέ-
γου πιστωθῆναι μαρτυρίαν. . .

¹ Hier. Prat. inter alia, quibus hunc locum
non tam Syncello quam Eusebio nostro jure ad-
scribendum contendit, haec quoque in medium
profert p. 510. » Quod autem spectat (inquit)
ad pisces lapideos in Libano monte effossos, et
ab auctore inspectos, congruit apprimè Eusebio
Caesariensi, qui non longe ab eo monte habita-
bat. Quid plura? Eustathius, seu quicumque
fuit auctor ejus Commentarii in Hexaemeron,
haec ipsa verba habet, ex hoc Eusebii loco vide-
licet descripta: « ἔτι γὰρ καὶ νῦν, inquit, ἐπὶ
τῆς ἀκρωτείας τοῦ Λιβάνου λίθους εἰς οἰκοδομὴν
τινες ἐκτέμνοντες, θαλαττίων ἰχθύων γένη (ex-
cidit fortasse vox διάφορα) εὐρίσκουσιν, ὡς συν-
έβη εἰς τὰ κοιλωμάτα τῶν ὀρέων συναποπαγῆναι
τῇ ἰλύϊ. quae ita reddidit Allatius: - Nam et
nostris hisce temporibus in vertice Libani lapi-
des quidam ad aedificandum excidentes, marino-
rum piscium varia genera inveniunt, quos tunc
in cavis illis montium luto defixos concresecere
contigit. Nihil itaque certius, quam hanc Ap-
pendicem ad Eusebium auctorem esse refe-
rendam », etc. Goar verò eum pro certo non
haberet Syncelli ne, an Eusebii hic textus esset,
jure potiori Syncello suo adscribendum voluit,
atque haec tantum in adnot. obiter assignavit,
p. 26. ad 68. » Λίδους γὰρ ἐνδέσδε. Eadem

Eustathius quasi αὐτόπτης, vel saltem rei ge-
stae ὁμόχρονος ». Verum ista Goari verba, quae
oculatum testem, coaeuumque declarant, magis
ad Eusebium nostrum pertinent, quam ad Eu-
stathium. Tandem ut Sync. et Eustathius iisdem
verbis Eusebium nostrum descripserunt, ita et
Cedrenus ad sensum eum excerpserit, quibusdam
de se additis, cum dixit p. 15. A. » Ὅτι ἐν τῇ
ὀρει τοῦ Λιβάνου ἰχθύες θαλάσσης εὐρίθουν
ἐν κοίλοις τόποις ὑδάτων, τὴν τοῦ κατακλυσ-
μοῦ πιστούμενοι παγωλεθρίαν ». Quem locum sic
reddidit Xilander. » In monte Libano pisces ma-
rini inventi sunt in cavis, quae aquas recepe-
rant: internecionem omnium animalium, quae
diluvio accidit, testificantes ».

² Lectorum nos commoditati consulentes, qui
non pauca videre possunt menda numerica di-
versarum lectionum tam superius notata, quam
in sequentibus a nobis notanda, operae pretium
esse duximus, tabulas Eusebianas certis latercu-
lis comprehensas legentium oculis subijcere; ita
enim in aperto erit, quae nos ratio impulerit,
alteram ut lectionem probaremus, alteram re-
spueremus. Sex igitur tabulis, quarum tres, quod
fuit ante Diluvium, tres verò quod postea efflu-
xit spatium temporis continent, omnia comple-
ctamur ad normam Eusebii nostri.

ԵՕԹԱՆ ԱՄՆ ԻՑՆ ։

Τῶν ΣΕΠΤΟΥΑΓΙΝΤΑ.

Μετά τόν καταχλυσμόν, κατὰ τήν τῶν Ο΄. Ἑρμηνείαν, ἔτους δευτέρου.

Σὲν υἱὸς Νῶε γεννᾷ τὸν Ἀρφαξᾶδ, καὶ ἐπέζησεν ἑτη φ. μέχρι

Anni Mun- di	TABULA PRIMA EUSEBIANA, SECUNDUM LXX. ANTE DILUVIUM.												
o	Adam creatur.												
230	230	Seth nascitur, anno Adam 230.											
435	435	205	Enos nascitur, anno Seth 205.										
625	625	395	190	Cainan nascitur, anno Enos 190.									
795	795	565	360	170	Malalael nascitur, anno Cainan 170.								
930	930	700	495	305	135	Adam moritur annorum 930. anno Malalael 135.							
960	.	730	525	335	165	Jared nascitur, anno Malalael 165.							
1122	—	892	687	497	327	162	Enoch nascitur, anno Jared 162.						
1142	—	912	707	517	347	182	20	Seth moritur annorum 912. anno Enoch 20.					
1287	—	.	852	662	492	327	165	Mathusala nascitur, anno Enoch 165.					
1340	—	—	905	715	545	380	218	53 Enos moritur 905 annor. anno Mathusalae 53.					
1454	—	—	.	829	659	494	332	167	Lamech nascitur, anno Mathusalae 167. vel 187.				
1487	—	—	—	862	692	527	365	200	33	Enoch transfertur 365 annorum, anno Lamech 33.			
1535	—	—	—	910	740	575	—	248	81	Cainan morit. ann. 910. anno Lamech 81.			
1642	—	—	—	.	847	662	—	355	188	Noe nascitur, anno Lamech 188.			
1690	—	—	—	—	895	730	—	403	236	48	Malalael moritur 895. annorum, anno Noe 48.		
1922	—	—	—	—	962	—	—	635	468	280	Jared moritur 962. annorum, anno Noe 280.		
2177	—	—	—	—	—	—	—	890	723	535	Lamech moritur annorum 723:		
vel	—	—	—	—	—	—	—	vel	vel	vel	juxta Euseb. (at secundum LXX.		
2207	—	—	—	—	—	—	—	920	753	565	753.) anno Noe 535. juxta Euseb. (secundum vero LXX. 565.)		
2142	—	—	—	—	—	—	—	855	—	500	Japheth nascitur, anno Noe 500.		
2164	—	—	—	—	—	—	—	857	—	502	Sem nascitur, anno Noe 502.		
2269	—	—	—	—	—	—	—	955	—	600	98	Diluvium fuit anno Noe 600: Japheth, 100. Sem, 98. vivente adhuc Mathusala juxta praesentem computationem, anno nempe ejus 955. ita ut restent usque ad mortem ejus anni 14. obiit enim anno aetatis 969.	
2243	—	—	—	—	—	—	—	956	—	601	99	1	Post annum fere desuit diluvium.
2256	—	—	—	—	—	—	—	969	—	614	112	14	Mathusala moritur annorum 969.
2262	Vera epocha Diluvii.												

Quum constanter tenenda sit haec summa aetatis Mathusalae ad fidem Sacrae Scripturae etiam juxta lectionem q̄y lxx. atque aliunde absurdum erit putare eum vixisse adhuc post diluvium, necesse est omnino recurrere ad alterum calculum ab Eusebio designatum, juxta nempe accuratiora exemplaria, in quibus ad normam textus Judaico-Hebraici Mathusala genuit Lamech anno aetatis suae 187. et superstes fuit ei annis 782. omnino vivens annos 969. quo posito, mors Mathusalae incidit in annum mundi 2256. Diluvium verò postponitur annis sex, incurrit enim in annum mundi 2262. ut palam tradit Africanus, idque comprobatur interpretatio Arm. in Genesi.

αὐτῆς . ἡ ἐκκλησία αὐτῆς ὑποφωτισμένη .
 ἡμεῖς δὲ ὡς ἐρροῖται αὐτῆς φωνητικῶς :

vixitque adhuc annis D. usque ad
 annum Phalec et.

ρᾶ. ἔτους Φαλέκ .

Anni
 Mundi
 o

TABULA SECUNDA EUSEBIO-JUDAICA ANTE DILUVIUM.

o	Adam creatur .											
130	130	Seth nascitur, anno Adam 130.										
235	235	105 Enos nascitur, anno Seth 105.										
325	325	195	90	Cainan nascitur, anno Enos 90.								
395	395	265	160	70	Malaleel nascitur, anno Cainan 70.							
460	460	330	225	135	65	Jared nascitur, anno Malaleel 65.						
622	622	492	387	297	227	162	Enoch nascitur, anno Jared 162.					
687	687	557	452	362	292	227	65	Mathusalem nascitur, anno Enoch 65.				
874	874	744	639	549	479	414	252	187	Lamech nascitur, anno Mathusalem 187. (Arm. cod. 167.)			
930	930	800	695	605	535	470	308	243	56	Adam moritur 930. annorum, anno Lamech 56.		
987	—	857	752	662	592	527	365	300	113	Enoch rapitur 365. annorum, anno Lamech 113.		
1042	—	912	807	717	647	582	—	355	168	Seth moritur 912. annorum, anno Lamech 168.		
1056	—	—	821	731	661	596	—	369	182	Noe nascitur, anno Lamech 182.		
1140	—	—	905	815	745	680	—	453	266	84	Enos moritur 905. annorum, anno Noe 84.	
1235	—	—	—	910	840	775	—	548	361	179	Cainan moritur 910. annorum, anno Noe 179.	
1290	—	—	—	—	895	830	—	603	416	234	Malaleel moritur 895. annorum, anno Noe 234.	
1422	—	—	—	—	—	962	—	735	548	366	Jared moritur 962. annorum, anno Noe 366.	
1556	—	—	—	—	—	—	—	869	682	500	Japheth nascitur, anno Noe 500.	
1558	—	—	—	—	—	—	—	871	684	502	Sem nascitur, anno Noe 502.	
1651	—	—	—	—	—	—	—	964	777	595	93	Lamech moritur annorum 777. annis 5. ante diluv.
1656	—	—	—	—	—	—	—	969	—	600	98	Mathusalem moritur 969. annorum. Ipso anno fuit Diluvium, anno Noe 600.
												Mundi 1656.
1657	—	—	—	—	—	—	—	—	601	99	1	Post annum fere desit Diluvium.

π. Ἀρφαξαδ ἔστω ἀνὸς αὐτοῦ ἔτι, π. Arphaxad annos natus cxxv. genuit Sala: et vixit adhuc annos cccxiii. usque ad annum Ragau ix.

Ἀρφαξὰδ γενόμενος ἐτῶν ρλέ, γεννᾷ τὸν Σαλᾶ, καὶ ἐπέζησεν ἔτη υγ'. μέχρι θ'. ἔτους Ραγαῦ.

Anni
Mundi
o

TABULA TERTIA EUSEBIO-SAMARITANA ANTE DILUVIUM.

Adam creatur.														
130	130	Seth nascitur, anno Adam 130.												
235	235	105	Enos nascitur, anno Seth 105.											
325	325	195	90	Cainan nascitur, anno Enos 90.										
395	395	265	160	70	Malaleel nascitur, anno Cainan 70.									
460	460	330	225	135	65	Jared nascitur, anno Malaleel 65.								
523	523	392	287	197	127	62	Enoch nascitur, anno Jared 62.							
587	587	457	352	262	192	127	65	Mathusala nascitur, anno Enoch 65.						
654	654	524	419	329	259	194	132	67	Lamech nascitur, anno Mathusalae 67.					
707	707	577	472	382	312	247	185	120	53	Noe nascitur, anno Lamech 53.				
887	887	757	652	562	492	427	365	300	233	180	Enoch rapitur 365. annorum, anno Noe 180.			
930	930	800	695	605	535	470	—	343	276	223	Adam moritur 930. annorum, anno Noe 223.			
1042	—	912	807	717	647	582	—	455	388	335	Seth moritur 912. annorum, anno Noe 335.			
1140	—	—	905	815	745	680	—	553	486	433	Enos moritur 905. annorum, anno Noe 433.			
1207	—	—	—	882	812	747	—	620	553	500	Japheth nascitur, anno Noe 500.			
1209	—	—	—	884	814	749	—	622	555	502	Sem nascitur, anno Noe 502.			
1235	—	—	—	910	840	775	—	648	571	528	26	Cainan moritur 910. annorum, anno Noe 528.		
1290	—	—	—	—	895	830	—	703	636	583	81	Malaleel moritur 895. annorum, anno Noe 583.		
1307	—	—	—	—	—	847	—	720	653	600	98	Diluvium, anno Noe 600.		
						—	—	—	—	—		Eodem anno moriuntur Jared annorum 847. Mathusala annorum 720. et Lamech annorum 653.		
1308	—	—	—	—	—	—	—	—	—	601	99	1	Post fere annum desiit Diluvium, et egressus est Noe cum suis de arca.	

ⲉ. Ⲡⲁⲗⲁ ⲓⲛⲁⲓⲓ ⲁⲗⲓⲓⲓ, ⲉⲃⲁⲛⲉⲃ m. Sala cum esset annorum ⓧⓧⓧ. ⲓⲛⲁⲓⲓ
ⲓⲛⲁⲓⲓ. ⲓⲛⲁⲓⲓ ⲓⲛⲁⲓⲓ. nerat Heber: vixitque postea an-

Σαλα γενόμενος ἐτῶν ρλ'. γεννᾷ τὸν Ἑβερ, καὶ ἐπέζησεν ἔτη υς'. μέ-

Anni
Mun-
di
post
Dil.
Anni
Noe
Anni
Sem

TABULA QUARTA EUSEBIANA, SECUNDUM LXX. POST DILUVIUM.

2244	2	602	100	Arphaxad nascitur secundo post Diluvium anno, seu Anno Sem 100.															
2379	137	737	235	135	Sala nascitur, anno Arphaxad 135. (vulgò juxta LXX. Cainan nascitur anno Arphaxad 135. Sala nascitur anno Cainan 130)														
2509	267	867	365	265	130	Eber nascitur, anno Salae 130.													
2592	350	950	448	348	213	83	Noe moritur 950 annorum, anno Eber 83. (Arm. cod. 80. corrupte) annis 350 post Diluvium.												
2643	401	—	499	399	264	134	Phalek nascitur, anno Eber 134.												
2744	502	—	600	500	365	235	101	Sem moritur 600 annorum, anno Phalek 101.											
2773	531	—	—	529	394	264	130	Ragau nascitur, anno Phalek 130.											
2782	540	—	—	538	403	273	139	9	Arphaxad moritur 538 annorum (al. 535. vel 465), anno Ragau 9.										
2905	633	—	—	—	526	396	262	132	Seruch nascitur, anno Ragau 132. ita omnes codices τῶν LXX. excepto Eusebio, qui tam in Arm. quam in Gr. habet 135. quod tamen erroris convincitur ex summa Eusebiana, etsi Eusebius juxta mendosum numerum 135. continuat aliquos in sequentibus numeros.										
2908	666	—	—	—	529	399	265	135											
2915	673	—	—	—	536	406	272	142	10	Sala moritur 536 annorum juxta Euseb. (at vulgò secundum LXX. 460) anno Seruch 10. ut exigit recta collectio Eusebiana, vel ut codices ejus Arm. et Gr. habent, 7.									
2982	740	—	—	—	473	339	209	77	75	Phalek moritur 339 annorum, anno Seruch 77. ut exigit recta ratio, vel 74. ut postulat mendosa continuatio supradictae differentiae, quamvis codices Euseb. Arm. et Gr. exhibeant 75.									
3035	793	—	—	—	526	—	262	130	Nachor nascitur, anno Seruch 130.										
3038	796	—	—	—	529	—	265												
3073	831	—	—	—	564	—	300	168	38	Eber moritur 564. annorum (ut exigit rectus calculus Euseb. at juxta lectionem Cod. Arm. et Gr. dinumerantur anni 567) anno Nachor 38.									
3076	834	—	—	—	567	—	303	171	41										
3112	870	—	—	—	—	—	339	207	77	Ragau moritur 339 annorum juxta rectam rationem, (vel 342, juxta mendosam dinumerationem) anno Nachor 77.									
3115	873	—	—	—	—	—	—	209	79	Thara nascitur, anno Nachor 79.									
3114	872	—	—	—	—	—	—												
3117	875	—	—	—	—	—	—												
3184	942	—	—	—	—	—	—	279	149	70	Abraham nascitur, anno Tharae 70. Firmissima haec conjectura Eusebii, qua septuagesimum Thar. annum Abrahæ primum, connectit cum anno mundi 3184. ⲓⲛⲁⲓⲓ ⲓⲛⲁⲓⲓ. atque cum anno a diluvio 942. ⲓⲛⲁⲓⲓ ⲓⲛⲁⲓⲓ. luce clarius probat corrigenda ea esse, quaecumque supra corrigenda asseruimus, ideoque demonstrat ad nihilum redigi calculum variantem.								
3187	945	—	—	—	—	—	—												
3233	991	—	—	—	—	—	—	328	198	119	49	Nachor moritur 198 annorum, anno Abrahæ 49.							
3235	993	—	—	—	—	—	—	330	—	121	51	Seruch moritur 330 annorum, anno Abrahæ 51.							
3284	1042	—	—	—	—	—	—	—	—	170	100	Isaac nascitur, anno Abrahæ 100.							
3319	1077	—	—	—	—	—	—	—	—	205	135	35	Thara moritur 205 annorum, anno Isaac 55.						

ἕως τοῦ ἐτὸς τῆς ἐκείνης αἰῶνος. nos cccvi. usque ad annum Seruch
 ραφουχ.
 VII.

Χρὶς ζ'. ἔτους Σερούχ.

Anni Mun- di	Anni post Dil.	Anni Noe	Anni Sem	TABULA QUINTA EUSEBIO-JUDAICA POST DILUVIUM.															
1658	2	602	100	Arphaxad nascitur, secundo post Diluvium anno, seu anno Sem 100.															
1693	37	637	135	35	Sale nascitur, anno Arphaxad 35.														
1723	67	667	165	65	30	Heber nascitur, anno Sale 30.													
1757	101	701	199	99	64	34	Phaleg nascitur, anno Heber 34.												
1787	131	731	229	129	94	64	30	Ragau nascitur, anno Phaleg 30.											
1819	163	763	261	161	126	96	62	32	Serug nascitur, anno Ragau 32.										
1849	193	793	291	191	156	126	92	62	30	Nachor nascitur, anno Serug 30.									
1878	222	822	320	220	185	155	121	91	59	29	Thare nascitur, anno Nachor 29.								
1948	292	892	390	290	255	225	191	161	129	99	70	Abraham nascitur, anno Thare 70.							
1996	340	940	438	338	303	273	239	209	177	147	118	48	Phaleg moritur 239 annorum, anno Abr. 48.						
1997	341	941	439	339	304	274	—	210	178	148	119	49	Nachor morit. 148 annor. anno Abr. 49.						
2006	350	950	448	348	313	283	—	219	187	—	128	58	Noe morit. 950 annor. anno Abraham 58.						
2026	370	—	468	368	333	303	—	239	207	—	148	78	Ragau moritur 239 annor. anno Abr. 78.						
2048	392	—	490	390	355	325	—	—	229	—	170	100	Isaac nascitur, anno Abraham 100.						
2049	393	—	491	391	356	326	—	—	230	—	171	101	Serug moritur 230 annorum, anno Isaac 1.						
2083	427	—	525	425	390	360	—	—	—	—	205	135	35	Thare morit. 205 annorum, anno Isaac 35.					
2096	440	—	538	438	403	373	—	—	—	—	—	148	48	Arphaxad moritur 438 annor. anno Isaac 48.					
2108	452	—	550	—	415	385	—	—	—	—	160	60	Jacob nascitur, anno Isaac 60.						
2123	467	—	565	—	430	400	—	—	—	—	175	75	15	Abrah. mor. 175 annor. de quo non agit hic Euseb.					
2126	470	—	568	—	433	403	—	—	—	—	—	78	18	Sale moritur 433 annor. anno Jac. 18.					
2158	502	—	600	—	—	435	—	—	—	—	—	110	50	Sem moritur 600. annor. anno Jac. 50.					
2187	531	—	—	—	—	464	—	—	—	—	—	139	79	Heber morit. 464 annor. anno Jac. 79.					

(1948) Quamvis Interpretes commentatores-
 que velint anno 70. Thare natum Aran primoge-
 nitum ejus, Abraham verò ipsius anno 120. at Eu-
 sebius firmiter habet continuationem sui calcu-
 li, firmata Abrahamæ nativitate anno mundi 1948.
 ἕως αἰμῆ. post diluv. 292. ἕως σφβ'.

Ejusdem Abrahamæ annus primus anno

mundi juxta versionem τῶν LXX. 3184

Juxta Judaicum exemplar. 1948

Differunt ergo annis. 1236

Eusebius tamen uno minus dixit, 1235

completos nempe annos, ασαί.

in summam redigens. ασαί.

ⲉ. ⲓⲁⲃⲉⲣ ⲓⲁⲃⲉⲣ ⲓⲁⲃⲉⲣ ⲓⲁⲃⲉⲣ, ⲉⲃⲉⲣ
ⲉⲃⲉⲣ ⲓⲁⲃⲉⲣ ⲓⲁⲃⲉⲣ ⲓⲁⲃⲉⲣ ⲓⲁⲃⲉⲣ.

iv. Heber annum agens cxxiv. ge-
nuit Phalec: ac deinde vixit annos

ⲉⲃⲉⲣ ⲓⲁⲃⲉⲣ ⲓⲁⲃⲉⲣ ⲓⲁⲃⲉⲣ ⲓⲁⲃⲉⲣ, ⲉⲃⲉⲣ ⲓⲁⲃⲉⲣ ⲓⲁⲃⲉⲣ ⲓⲁⲃⲉⲣ ⲓⲁⲃⲉⲣ.
μέχρις λή. ἔτους Ναχώρ.

Anni Mun- di	Anni post Dil.	Anni Noe	Anni Sem	TABULA SEXTA EUSEBIO-SAMARITANA POST DILUVIUM.									
1309	2	602	100	Arphaxad nascitur, anno post diluvium secundo, seu anno Sem 100.									
1444	137	737	235	135	Sala nascitur, anno Arphaxad 135.								
1574	267	867	365	265	130	Heber nascitur, anno Salae 130.							
1657	350	950	448	348	213	83	Noe moritur 950 annorum, anno Heber 83. (Arm. cod. 80. corrupte)						
1708	401	—	499	399	264	134	Phalec nascitur, anno Heber 134.						
1747	440	—	538	438	303	173	39	Arphaxad moritur 438 annorum, (circa annum Sa- lac 303. Arm. cod. corrupte 3. pro 7. aliter moreretur 215 annorum) anno Phalec 39.					
1809	502	—	600	—	365	235	101	Sem moritur 600 annorum, anno Phalec 101.					
1838	531	—	—	—	394	264	130	Ragau nascitur, anno Phalec 130.					
1877	570	—	—	—	433	303	169	39	Sala moritur 433 annor. (circa annum Heber 303. Arm. cod. corrupte 3. pro 7. aliter moreretur 210 annorum) anno Ragau 39.				
1947	640	—	—	—	—	373	239	109	Phalec moritur 239 annorum, anno Ragau 109.				
1970	663	—	—	—	—	396	—	132	Seruch nascitur, anno Ragau 132.				
1978	671	—	—	—	—	404	—	140	Heber moritur 404 annor. anno Ragau 140. qui fuit Seruch 8. et quem po- tius debuit memorare Eusebius. (Hinc corrigendus cod. Arm. ubi legendum 8. pro 7.)				
2100	793	—	—	—	—	—	262	130	Nachor nascitur, anno Seruch 130.				
2177	870	—	—	—	—	—	339	207	Ragau moritur 339 annor. (erra- vit Prat. qui voluit 239.) anno Nachor 77.				
2179	872	—	—	—	—	—	239	107	Thara nascitur, 79 anno Nachor.				
2200	893	—	—	—	—	—	—	230	Seruch moritur 230 annor. an- no 21 Tharae, (mendose Eu- sebii cod. Gr. et Arm. Abrahæ)				
2248	941	—	—	—	—	—	—	148	Nachor moritur 148 annor. anno Tharae 69.				
2249	942	—	—	—	—	—	—	70	Abr. nascit. anno Tharae 70.				
2324	1017	—	—	—	—	—	—	145	Thara moritur 145 annor. anno Abrahæ 75. id est primus annus vocationis, sive repromissionis.				
	1008	—	—	—	—	—	—	—					

(2249) Constantissima haec conjectura Eusebii, qua primum Abrahæ annum, seu 70. Tharae connectit cum anno Mundi 2249. ⲉⲃⲉⲣ. ⲓⲁⲃⲉⲣ. atque anno post diluvium 942. ⲉⲃⲉⲣ. ⲓⲁⲃⲉⲣ. facillime suadet corrigenda ea, quae superius corrigi voluimus, aliter vix constaret haec annorum summa.

(2324) Ubi obiter animadvertit, ideo desiderari in tabula Samaritana posteros Abrahæ, sc. Isaac et Jacob, quoniam juxta hanc conjecturam nullus majorum Abrahæ vitam duxit ultra septuagesimum quintum ejus annum; sed contra est in tabula ⲉⲃⲉⲣ. ⲓⲁⲃⲉⲣ. juxta quos Thara vixit usque ad 135 annum Abrahæ, qui erat 35 annus Jacob: omitto Judaicam tabulam, juxta quam Sale, Sem, et Heber post ipsum Abraham mortui sunt. Hoc ergo fuit in causa, cur diversae tabulae diversam mensuram continuationemque habuerint, ut per se patet.

ամս ԵԷ. և երբս, մինչև 'ց ԼԷ ամս
նաբոփայ :

Է. Փաղեկ Լեալ ամսաց ՃԷ, ծնանի
ղապալ. և եկեաց առ նովալ
ամս ԸԷ. մինչև ցեօթանանի.

ccccxxx. et tres, usque ad xxxviii.
annum Nachor.

v. Phalec annos natus cxxx. gene-
rat Ragau: et superstes fuit aliis
annis ccix. usque ad septuagesi-

Φαλὲκ γενόμενος ἐτῶν ρλ'. γεννᾷ τὸν Ραγαῦ, καὶ ἐπέζησεν ἔτη σθ'.

(...) μέχρις οὗ. ἔτους Σερούχ.

1 In serie Salae quo constantior est lectio uni-
formis Arm. et Gr. Է. Զ'. sc. vii. eo sibi minus
constare Eusebium fatendum erit. Siquidem si
Sala ante τεκνογονίαν annos vixit 150. postque
superstes fuit annis 406. (ut Eusebius dicit)
ergo obiit cum esset annorum 556. quoniam ve-
ro natus erat anno mundi 2379. (ut certus cal-
culus Eusebianus declarat.) ergo mors ejus in-
cidit in annum 2915. qui annus fuit Ragau de-
cimus, non septimus, ut patet ex continuata
serie tabularum: id quod et Prat. jam doctè a-
nimadvertens, mendum hic esse jure suspicatus
est in uno vel altero numerorum ւ՛. et Զ'. Et
quidem certum nobis videtur pro Զ', legendum
i. cum satis pateat hoc mendum profectum fuisse
ex altero, quo nativitas Seruch ponitur apud
Euseb. anno Ragau 135. pro 132. de quo ite-
rum dicemus. Supra dixi de annis 406. ut Eu-
sebius dicit, nam vulgatissima lectio τῶν Լxx.
annos tribuit Salae post τεκνογονίαν 330. tan-
tum; quamvis nonnulli codices exhibeant 335.
quasi vero omnes anni ejus fuerint 460. vel 465.
omitto Judaeos et Samaritanos, qui 433. tan-
tum annos Salae adscribunt: quod si velit quis
legere in Eusebio ւյ'. 27. 403. pro ւ՛. 27. 406.
omnes anni Salae sunt 533. centum annis plus
quam Jud. et Sam. tunc autem servatur con-
stanter lectio Է. Զ'. Verum Prat. videtur ex una
parte elegisse lectionem i. pro Զ'. et ex altera
parte supposuisse legendum ւյ'. pro ւ՛. quo-
rum unum vel alterum solum debuit eligere:
hinc illius confusa verba p. 456. et tabula in-
constans in linea mortis Salae.

In serie Heber iterum concordant Gr. et Arm.
in num. ւալ'. 27. և երբս. 433. quo tamen po-
sito, mors Heber incideret in annum Nachor
41. sed quia 38. anno Nachor dixit Eusebius,
ergo praecedens numerus debuit esse ւալ'. 27.
430. tantum, ut notavit Goar in marg. Sync.
Prat. verò textum ipsum corrigendum sibi puta-
vit. Causa erroris Eusebii fuit praedictum men-

dum trium annorum in Seruch, quo semel ad-
misso, tribus annis semper declinat a sua certa
dinumeratione; ut satis declarat tabula nostra.
Praetermitto Scaligerum, omnino depravate le-
gentem ρλ'. 135. a quo deceptus et Capellus,
eam, ut veram lectionem Eusebianam, usurpavit.
Itaque juxta summam Eusebii, anni Heber om-
nino sunt 564. (centum annis minus quam Jud)
quamvis codices colligant 567. Communis lectio
Septuagint. colligit 404. quae congruit cum Sa-
marit. aliqui 504. cum post τεκνογονίαν com-
munis lectio habeat annos 270. nonnulli vero
habent. 370.

In serie autem Phalec, apud Sync. irrepsit
numerus alienus, βυπ'. 2980. prout videtur, in
declaranda mundi aetate; cujus causa Goar et
Prat. (ut verbis utar ejusdem Prati) in partes
omnes se versant, ut tres illas notas explicant,
ac reipsa exitum non inveniunt. Sed nihil ad
nos, ut pote minime notum Eusebio nostro, si-
cut etiam et Prat. id demum asserere vult; ne-
que id novit Scal. ideoque praetermissum a no-
bis in Gr. textu. Quod autem addit Prat. pro
οί, 75. legendum οζ'. 77. satis docte judicavit;
sed eo ipso corrui, quod etiam lectio nostra
habet constanter eum numerum, eumque ma-
gis expresse per integram vocem հինգերորդ, .
quintum; sicut et Samuel noster habet հԷ. ex
quo patet, sin minus Eusebium ipsum, saltem
antiquum amanuensem ita habuisse, quod fu-
git Pratum, et hujus causa erroris est toties
repetitum mendum: semel enim posito, quod
Seruch natus fuerit anno Ragau 135. (ut debuit
132), trium annorum varietas in aliis appareat
necesse est. Ita quamquam etiam hoc in loco
scribendum esset οζ'. հԷ. 77. quoad generalem
calculum, sed quoad privatum (mendosum sa-
ne) reponitur οί. հԷ. 75. Minus corrupte fuis-
set, si scriptum esset οδ'. հԷ. 74. ita enim pri-
vatus calculus certus est in suo ordine. Haec
diximus ad conciliandas diversas Eusebii ratio-

որորդ Տինգերորդ ամն սերուբայ :
 Յաւուրս սրա բաժանեցաւ եր.
 Կիր. վասն որոյ և նշանակէ իսկ
 զփաղէկ յերայեցւոց բարբառն
 բաժանումն : և սա յստաջ քան

mum quintum annum Ser uch.

Hujus diebus divisa est terra :
 ideoque Hebraica lingua Phalec (id
 quod) divisio, utique significat. At-
 que hic ante patrem suum moritur².

Ἐν ταῖς ἡμέραις Φαλέκ διμερίσθη ἡ γῆ, διό καὶ σημαίνει τὸ φα-
 λέκ τῇ Εβραίων φωνῇ μερισμόν. Καὶ οὗτος πρὸ τοῦ πατρὸς;

nes, confirmandosque codices Arm. et Gr. inter se satis convenientes; aliter commodius dici posset in Arm. iŕepsisse Է. pro Է :

1 Repono pronomen Arm. *suora*, *սրա*, *hujus*, pro mendoso nomine *սերուբայ*, *serucha*, replicato a librario: ubi Gr. textus expresse ac recte nomen ipsum praesefert Φαλέκ; cui adstipulatur et Samuel noster in describendo Eusebio. * Յաւուրս փաղէկայ բաժանեցաւ եր Կիր|| In sequentibus nota, mancum reperiri Syncelli locum apud Goar et Scal. quod ex parte supplevit Prat. ex Ms. ut nominat, B. Sed velim scias, quod Prat. qui apud Goarum et Scal. legerat μερισμός in nominativo, postposuit eam lectionem, ac praelegit alteram commodiorem in accusativo μερισμόν, repertam, ut ait, in Ms. A. et B. attamen Interp. noster ita legit, ut legerunt Goar et Scal. ideoque vertit նշանակէ իսկ զփաղէկ . . . բաժանումն, ad verb. *significat quidem Phalekum . . . Divisio*, id enim magis sonat σημαίνει τὸ Φαλέκ . . . μερισμός. Commodior, inquam, est lectio Prati, tunc enim sonaret, նշանակէ իսկ փաղէկն զբաժանումն, *significat Phalek Divisionem*, quod magis juvat ad facilem captum. Huc adde, quod obscurata est Arm. versio in vocibus interjectis τῇ Εβραίων φωνῇ. ubi cum deberet reddi երայեցւոց բարբառով, videtur lectum ἡ Εβραίων φωνῇ, ideoque redditum in nominativo, երայեցւոց բարբառն, quamvis dici potest intercidiſſe articulum *y*. nam egregie dicitur յերայեցւոց բարբառն pro երայեցւոց բարբառով. Ut ut sit, ita in hunc locum Chron. Pasch. p. 21. E. Ἐν ταῖς ἡμέραις τοῦ Φάλεγ, διμερίσθη ἡ γῆ. διό καὶ σημαίνεται Φάλογ τῇ Εβραίων φωνῇ, Μερισμός. Κατὰ τοῦτον ἡ πυργοποιῖα συνέστη, καὶ ἀπὸ μιᾶς τῆς πάλαι διαλέκτου πολυφωνία γέγονε, καὶ ἡ καδεκάστον τῶν γλωσσῶν διαφερά, ὡς μέμνηται τούτων ἡ θεία γραφή. (Interp. Du Cange). » In diebus Phaleg, terra partita est: unde Phaleg

Hebraeorum lingua, est Partitio (Gr. ad verbum, *significatur partitio*). Ejusdem tempestate, facta est turris aedificatio, et ab. uno quod olim obtinuerat idiomate, multa linguarum genera conflata sunt, singulaeque ab invicem diversae, ut horum meminit Sacra Scriptura. Similia, seu Eusebiana ipsa et S. Niceph. in Chronico suo descripsit totidem verbis. Ἐν δὲ ταῖς ἡμέραις Φαλέκ διμερίσθησαν. διό καὶ σημαίνει τὸ Φαλέκ ὄνομα τῇ Εβραίων φωνῇ μερισμός. καὶ οὗτος πρὸ τοῦ πατρὸς τελευτᾷ. ἐπὶ τούτου ἡ πυργοποιῖα συνέστη, καὶ ἀπὸ μιᾶς τῆς πάλαι διαλέκτου πολυφωνία γέγονε, καὶ ἡ καδ' ἑκάστον ἰδὺος τῶν γλωσσῶν διαφωνία φησὶν ἡ θεία γραφή. (Interp. Goar) » In diebus Phalec homines divisi sunt ab invicem: unde et nomen Phalec divisionem (Gr. in nominat. *divisio*) Hebraeorum voce designat. Et hic prior patre moritur. Hujus tempore turris substructio caepa: et ex uno antiquo sermone varia loquendi genera deducta, et per gentes singulas linguarum diversitas enata est, ut divina scriptura testatur. Adde Samuelem nostrum, sic in compendium Eusebii dicta redigentem. * Յաւուրս փաղէկայ բաժանեցաւ եր Կիր. զի փաղէկն բաժանումն լիք. և սա յստաջ քան զհայր իւր զփաղէկն: Առ սովաւ աշարակադարձութիւնն եղև. և ի փաղէ բարբառնն ի բազումս բաղեկն ըստ ազգի ազգի լեզուք նշաւ. զորոյ զկայէն անեղէն գրայ և արասքնոյն զիպասանք || :

2 Neque nostra lectio, nec S. Niceph. haud secus ac Scalig. cognorunt illud δειτερος apud Syncellum interim insertum, quo vult significare Phalec fuisse ordine secundum post Lamech, qui ante suum patrem mortuus est; id quod suspicamur Syncelli esse additamentum, rei declarandae causa: nam in nostro codice neque Lamech primus, neque secundus Phalec nominantur, et omissum pariter a Samuele nostro, tamquam res per se nota. Alterum vero illud

զիւր հայրն վախճանեցաւ : Ի՞նչ
սովաւ աշտարակագործութիւնն
կազմեցաւ : Ի՞նչ 'ի միողէ բարբա
ւոյ 'ի բազում խօսս բաժանելին .
և ըստ իւրաքանչիւր ազգաց՝ ազ
գի ազգի լեզուք բաշխելին : Զի
շատակեն զայս անձեղէն գիրք . և
համակցայ դաւանեն և արտաք
նոցն մատենանք : գրէ զայս բազմա
վէպն աղէքսանդրոս 'ի քաղղէաց
ւոց մատենին . զնոցն ձեռնաւոր
և արեգէնոս . զորոց բարբաւոս 'ի
քաղղէացւոց պատմութեանն յա
ռաջագոյն հարի 'ի Խամուկի : Իսկ
յետ փաղեկայ ,

չ. Խաղաւ լեւալ ամաց ճիշտից , ծը

Hujus aetate turris opificium pera
ctum fuit: Et ab una lingua in mul
tas divisi sunt, ac secundum unam
quamque nationem diversi generis
linguae dispartitae sunt. Id me
moriae produnt Divinae Scriptu
rae, et idem testantur extraneo
rum quoque monumenta. Scribit
enim hoc Polyhistor ipse Alexan
der in Chaldaeorum volumine; et
eodem modo etiam Abydenus: quo
rum dicta jam antea in Chaldaeo
rum historia litteris mandavi. Post
Phalec autem

vi. Ragau annum agens cxxxv². ge-

τελευτᾷ (δεύτερος). Κατὰ τοῦτον ἡ πυργοποιΐα συνέστη, καὶ
ἀπὸ μιᾶς τῆς (πάλαι) διαλέκτου πολυφωνία γέγονε, καὶ ἰ
καθ' ἕκαστον ἔθνος τῶν γλωσσῶν διαφορά. . . .

Μετὰ δὲ τὸν Φαλέκ, Ραγαῦ γενόμενος ἐτῶν ρλϵ. γεννᾷ τὸν Σερούχ,
καὶ ἐπέζησεν ἔτη σζ'. μέχρις οζ'. ἔτους Ναχώρ.

պալա, quo signatur antiqua et prima lingua ,
cum constanter habeant tres Eusebii eclogarii,
Syncellus scilicet, Niceph. et auctor Chron.
Pasch. pro Eusebiano habendum putamus, quam
quam desit in nostra lectione; potuit enim vel
ex Gr. apographo, vel a cod. Arm. excidisse: ita
que nec Samuel id observavit. Forte Interp.
Arm. scripserat: Եւ 'ի միողէ անակի բարբաւ
ւոյ, vel և 'ի միողէ անակի վաղեմի բարբաւոյ :

1 Sequentia usque ad Μετὰ δὲ τὸν Φαλέκ,
իսկ յետ փաղեկայ, omittuntur a Syncello aliis
que eclogariis, utpote quae magis ad aucto
rem, quam ad eclogarium pertineant. Illud ve
rò Μετὰ δὲ τὸν Φαλέκ, quod aequè legitur in
Sync. et Niceph. quamvis in hoc fideliter reddi
derit Goar, At vero post Phalec, in illo tamen
phrasi usus, reddidit Mortuo Phalec: quae sa
ne lata phrasis, quo familiarior est Goaro, eo ma
gis fidem ei minuit, ac revera hic a veritate ab
horret; necdum enim mortuus erat Phalec, cum
Ragau genuit Seruch. Sed recte egit, quod ipse
se in adnot. emendavit (si non alterius sit eru
diti additio) p. 27. ad 69. » Μετὰ δὲ τὸν Φα
λέκ, Non mortuo Phalec, sed ordine ad eum

servato « . Praeterea observa filium Phalec a qui
busdam appellari Ραγαῦ, ab aliis Ραγαβ; no
ster ubique habuit Ραγαῦ, ut etiam apud Grae
cos usitatio est lectio: omitto quod a Latinis
dicitur Rheu: sicut et Seruch, passim Sarug.

2 Ita omnino legit etiam Syncellus in Euse
bio ρλϵ. 135. neque aliter habet S. Nicephorus
alter Eusebii eclogarius, sicut etiam Samuel
noster inter Armenios; ita ut, sic constanter
scriptum ab Eusebio fuisse minime dubitemus .
Nihilominus postulat ratio, ut legatur ρλβ'.
πζϛ. 132. siquidem non solum ita habet com
munis lectio τῶν lxx. cum Arm. in Genes. sed
etiam ipsius Eusebii calculus diligenter conside
ratus a diluvio usque ad Abraham omni ex par
te hoc exigit, ut vides in tabula nostra Eusebia
na. Et quidem tota difficultas in eo est, quod
ex una parte luce clarius patet scribendum esse
ρλβ'. ex altera vero omnino certum sit ab Euse
bio scriptum fuisse ρλϵ. Primum tantummodo
animadverterunt viri critici Scal. Goar. Capell. et
Prat. et hinc sine ulla dubitatione emendari hunc
locum voluerunt. Ne omnes proferam, satis
erit, quod Pratus habet pag. 460. » Numerum ve

նանի զսերուք. և եկեաց առ նա
 իսկ ամս մԷ. մինչև 'ց է երորդ
 ամն նաքովրայ :
 Է. Սերուք լեալ ամաց չից, ծնա
 նի զնաքովր. և եկեաց առ նովա
 ամս մԷ. մինչև 'ի ծն երորդ ամն
 արբաշամու :
 Ը. Նաքովր լեալ ամաց չից, ծը
 նանի զԹարա. և եկեաց առ նա
 իսկ ամս չԹ. մինչև 'ի քառասնե
 րորդ Թ երորդ ամն արբաշամու :
 Թ. Թարա լեալ ամաց էից ծնանի
 զարբաշամ. և եկեաց առ նովա
 ամս չԷ. մինչև 'ց Է ամն իսաշահայ :

nuit Seruch: et vixit adhuc annos
 ccvii. usque ad annum Nachor lxx.
 (vel potius lxxvii) ¹.

vii. Seruch annorum cxxx. generat
 Nachor: vixit autem postea annos
 cc. usque ad annum Abrahæ ii.

viii. Nachor annos natus lxxix. ge-
 nerat Tharra: tum vixit adhuc an-
 nos cxix. usque ad annum Abra-
 hæ xlix ².

ix. Tharra annum agens lxx. genuit
 Abraham: et postea vixit annis
 cxxxv. usque ad xxxv. annum Isaac.

Σερούχ γενόμενος ἐτῶν ρλ'. γεννᾷ τὸν Ναχώρ, καὶ ἐπέζησεν ἔτη σ'.
 μέχρις νά. ἔτους Αβραάμ.
 Ναχώρ γενόμενος ἐτῶν οθ'. γεννᾷ τὸν Θάρρα, καὶ ἐπέζησεν ἔτη
 ρθ'. μέχρις οζ'. (lege μδ'.) ἔτους Αβραάμ.
 Θάρρα γενόμενος ἐτῶν ό. γεννᾷ τὸν Ἀβραάμ, καὶ ἐπέζησεν ἔτη ρλέ.
 μέχρις λέ. ἔτους Ισαάκ.

რὸ ρλβ' ex emendatione Scaligeri et Goari sub-
 stituimus pro ρλέ; quem mendosi praeferunt
 Mss. codices α. Sed pace dixerim doctissimo-
 rum criticorum, qui unam tantum difficultatis
 partem perpenderunt, unde codices, invite for-
 tasse, culparunt; alteram minime expenderunt,
 ita reapse mendose ab auctore scriptum fuisse;
 id enim memoriae lapsu accidisse plane cernitur
 in continuatione calculi Eusebiani, ita ut cum
 semel concesserit Eusebius annos ρλέ. 135. reti-
 nendos pro ρλβ'. 132. in generatione Seruch a
 Ragau, pariter coactus est in aliis quoque pa-
 triarchis trium annorum variare calculum; hac
 enim methodo (quamquam mendosa) obitum
 Salae posuit anno Seruch 7. at debebat 10. Item
 Phalec mortuum dixit anno Seruch 75. vel 74.
 et debebat 77. Item annos tribuit Heber omnino
 567, et debebat juxta suam rationem 564. etc.
 Quae omnia uniformiter lecta in Grec. et Armen.
 quis dixerit librariorum esse menda? quin po-
 tius ab auctore sponte in hoc erratum; qui er-
 ror procedit a praedicto errore vel invite admis-
 so, quia memoria, ut diximus, eum fefellit. Haec
 contra auctorem nostrum, ut veritas postulare
 videbatur, dicenda nobis fuerunt, ut in aperto

sit fides Mss. Gr. et Arm. autographum ipsum
 praeferentium; et pariter ut notetur minus
 certa ea quorundam criticorum conjectura, qua
 omnes errores, quos deprehendunt, quasi a li-
 brariis profectos, emendare aggressi sunt. Tan-
 dem scias velim, quod quamvis correctius edi-
 dit Prat. in textu et in tabula sua 132 annos
 Ragau in generando Seruch, nihilominus corru-
 pte duxit calculum suum in ipsa tabula ad mor-
 tem Salae; quasi supponeret praedictos annos Ra-
 gau non 132, sed 135. id est palinodiam canere.

¹ Facile irrepsit in Arm. cod. ~~էրորդ~~ pro
~~չէրորդ~~, quod postulat tam recta ratio, quam
 Gr. lectio ~~οζ'~~. idemque probat Samuel noster jux-
 ta accuratiora exemplaria, quae exhibent ~~չէ~~-
 ubi nonnulli codices (etsi antiqui) minus re-
 cte habent ~~չէ~~.

² Apud Syncellum corrupte hic ~~οζ'~~, repetita,
 ut videtur, a librariis supralaudata lectione: eru-
 dite itaque monuerunt Goar, et Prat. mutan-
 dum hunc numerum in ~~μδ'~~. 49. ut reapse habet
 Eusebius noster. Scaliger vix advertit mendum;
 eum imitatus Capellus aberrat a recto calculo in
 suis tabulis.

Ժ. Աբրահամի առաջին տարի: Սա էր հրեից ազգին նախնի նահապետ: Առ սովաւ ասորեացիսն և ամենայն ասիացոց թագաւորեաց նիւնոս, և շամիրամ:

Ի միասին ի ջրհեղեղէն ցաւաջին ամի արահամու լինին ամբ ջիւք: Էին և յաղամայ մինչև ցջրհեղեղն ամբ. սմիթ: և ընդ ամենայն միանգամայն լինին ՎՃԺ:

x. Abrahæ annus primus. Hic fuit gentis Judæorum primus Patriarcha. Hujus ætate Assyriac et universæ Asiæ imperavit Ninus, et Semiramis.

Simul a diluvio ad primum annum Abrahæ sunt anni DCCCXXII. Jam erant etiam ab Adam usque ad diluvium anni MCCCXLII. Simul omnes itaque sunt MCMCLXXXIV (anni).

Բայց ըստ հրեական եբրայեցեայն յերեւոյթ ամի յեւ ջրհեղեղին.

Juxta vero (exemplar) Hebraicum, quod apud Judæos est, Anno secundo post Diluvium.

Հ Բ Ե Ի Ծ Ն:

JUDÆORUM.

Թ. Սեմ որդի նոյի ծնանի զարփաքսադ. և եկեաց առ նովաւ ամի Շ. մինչ'ց ծ երորդ ամի յաղամայ:

i. Sem Noe filius generat Arphaxad: vixitque adhuc annos D. usque ad L. 2 annum Jacob.

Աբրաձմ Էտոս քաձտոն. Օձտոս Ին զ քոձ Իոձաձաւոն Էձոնոս քոքձաթաք. Կաթձ քոձտոն Ասսորձաձ քաձ քոձ Էսձաձ քձսոն Էքասձլեւսե Նձնոս, քաձ Տեմձրաւս.

Օմոձ քոձ քոձ քաթաքլոսմոձ քոձ քոձ քաձտոն Էտոս Աբրաձմ Էքոյմբ'. Ին ձե քձ քոձ քոձ Աձձմ քոձ քոձ քաթաքլոսմոն Էքոյ քոձմբ'. Եձ քձնթա սոնձքեթա Էքոյ քոքքձ.

Կաթձ ձե քոձ քաթձ Իոձաձաձոս Էքքաձկոն, Էքոս ձեքթերոս քաթձ քոն քաթաքլոսմոն.

Տոյմ ուձոս Նոէ քեքնձ քոն Արքաձքձձ, քաձ քոձքոնսեք Էքոյ քոձ. քեքքոս քոձ Նե. Էքոս (lege Ն. Էքոս) Իաքոձ.

¹ Թագաւորեաց, in singulari, regnavit; non aliter habetur in Gr. Էքասձլեւսե, quod tamen Romanis auribus accommodare volens Prat. reddidit imperabant, in plur. eo quod de duobus sit sermo: sed poterat singulari quoque verbo uti, quod præcipue ad Ninum pertinet, et pro Semiramide iterum subauditur.

² Mendosa Gr. lectio Sync. apud Goarum et Scal. Նե. 55. itaque cum recta ratio suadebat le-

gere solummodo Ն. 50. ita absolute emendavit Prat. sicut etiam Goar monuerat in adnot. Ratio emendationis satis patet tam in Eusebio nostro, quam in tabula nostra: causa verò mendi fuit in Gr. Sync. (quamquam id latuit criticos) sequens vox Էքոս, cujus prima litera iterata, antecedentem numerum Ն, effecit Նե. ita ut pro Ն Էքոս, facile irrepserit Նե. Էքոս.

բ. Արփաքսադ լեալ ամաց լԵ ից, ծնանի զսաղա. և եկեաց առ նովալ ամս նի. մինչև 'ց խի ամն սա հակայ:

դ. Սաղա լեալ ամաց երեանից, ծընանի զԵբեր. և եկեաց առ նովալ ամս նի. մինչև 'ց ըԺ ամն յակոբայ:

ե. Եբեր լեալ ամաց լԷ ից, ծնանի զփաղէկ. և եկեաց առ նովալ ամս նի. մինչև 'ց չԺ ամն յակոբայ:

է. Փաղէկ լեալ ամաց լԸ ծնանի զհաւա. և եկեաց առ նովալ ամս մԺ. մինչև 'ի խի ամն արահամա:

զ. Սաղա լեալ ամաց լԹ ուց, ծընանի զսերուք. և եկեաց առ նովալ ամս մԺ. մինչև 'ց հԺ ամն արահամա:

է. Սերուք լեալ ամաց լ, ծնանի զնախոր. և եկեաց առ նովալ ամս մԺ. մինչև 'յ ամն սահակայ:

ii. Arphaxad annos natus xxxv. generat Sala: et vixit adhuc annos ccccm. usque ad xlviii. annum Isaac.

iii. Sala cum esset annorum triginta, generat Heber: vixitque postea annos ccccm. usque ad xviii. annum Jacob.

iv. Heber natus annos xxxiv. genuit Phalec: tum vixit adhuc annis ccccxxx. usque ad lxxix. annum Jacob.

v. Phalec annum agens xxx. genuit Ragau: et vixit adhuc annis ccix. usque ad xlviii. annum Abraham.

vi. Ragau annos natus xxxii. genuit Seruch: vixitque postea annis ccvii. usque ad lxxviii. annum Abraham.

vii. Seruch annorum cum esset xxx. generat Nachor: et vixit adhuc annis cc. usque ad i. annum Isaac.

Արփաքսադ յեղնմանս իտն լէ. յեղնմն տն Տալա, քալ իքէչիսեն իտն սլ. մէչրի մի. իտնս Իսաակ.

Տալա յեղնմանս իտն լ'. յեղնմն տն Էբեր, քալ իքէչիսեն իտն սլ, մէչրիս ի. (Scal. մի.) իտնս Իսաակ.

Էբեր յեղնմանս իտն լծ'. յեղնմն տն Փալէկ, քալ իքէչիսեն իտն սլ. մէչրիս ծ. (Scal. ծ.) իտնս Իսաակ.

Փալէկ յեղնմանս իտն լ'. յեղնմն տն Քաղաւ, քալ իքէչիսեն իտն ծ. մէչրի մի. իտնս Աբրահամ.

Քաղաւ յեղնմանս իտն լծ'. յեղնմն տն Տերուք, քալ իքէչիսեն իտն ծ'. մէչրիս ծ. իտնս Աբրահամ.

Տերուք յեղնմանս իտն լ'. յեղնմն տն Նախոր, քալ իքէչիսեն իտն ծ'. մէչրիս քաւտու իտնս Իսաակ.

1 Iteratum mendum Gr. textus apud Sync. մէչրի մի, Scaliger iterum sibi conciliavit; mendum, inquam, a praecedenti generatione mutatum: at nonnulli codices Syncellani, teste Prato, rectius ferunt մի. 18. ut constanter fert et lectio nostra in Arm. ac reapse postulat continuatio praesentiscalculi, ut vides in Tabula quinta.

2 Hic solus Scaliger tertio laborat mendo, legit enim in Gr., ծ. 9. pro ծ. 79. quod praeferrunt Goar. et Prat. accurate juxta auctorem nostrum; neque aliter exigit recta ratio totius calculi: consule tabulam praedictam.

3 Sic constanter exhibet et Sync. per integram vocem քաւտու, usque ad primum annum 4:

չ. 'Եփրոփը լեալ ամաց ի [Թ ուց, ծը նանի զԹարա. և եկեաց առ նա վաւ ամն ճԺԹ. մինչև 'ցիս [Թ ամն արրահամու :

[Թ. Թարա լեալ ամաց է ից, ծնանի զարրամ. և եկեաց առ նովաւ ամն ճԷ (ճԷԷ) . մինչև 'յ լԷ ամն սա հակայ :

Ժ. Դարահամու ամն առաջին :

Ս' իսնդամայն 'ի ջրհեղեղէն ցաւ առջին ամն արրամու ամբ մղ ք : Լա ընդ ամենայն 'յադամայ ամբ ոջեղ : Երկրան է 'յ է իցն Թարգ-մանու [Թ ենէն ամբ ումլէ իւք :

viii. Nachor natus annos xxix. genuit Tharra: et superstes fuit annis cxi. usque ad xlix. Abrahæ annum.

ix. Tharra annum agens lxx. generat Abraham, et supervixit, annis cv. (lege cxxxv.)¹ usque ad xxxv. annum Isaac.

x. Abrahæ annus primus.

Simul a diluvio ad primum annum Abrahæ anni ccxcii. Omnes autem ab Adam anni mccccxlviii. Discor- dat a lxx. versione annis mcccxxxv.²

Ναχὼρ γενόμενος ἐτῶν κθ'. γεννᾷ τὸν Θάρρα, καὶ ἐπέζησεν ἔτη ρθ'.
μέχρι μβ'. ἔτους Ἀβραάμ.

Θάρρα γενόμενος ἐτῶν θ'. γεννᾷ τὸν Ἀβραάμ, καὶ ἐπέζησεν ἔτη
ρλέ, μέχρι λέ. ἔτους Ἰσαάκ.

Ἀβραάμ ἔτος πρῶτον.

Ὅμοῦ τὰ ἀπὸ τοῦ κατακλυσμοῦ ἐπὶ τὸ πρῶτον ἔτος Ἀβραάμ ἔτη
συβ'. Τὰ δὲ πάντα ἀπὸ Ἀδάμ ἔτη, αἰμή. Διαφωνεῖ πρὸς τὴν
τῶν Ο'. ἐρμηνείαν ἔτεσι, ἀσλέ.

ubi tamen adversatur Prat, dicens. « Δευτέρου dicendum fuit, non πρώτου » : atque eo consilio absolute reposuit in Latina sua interpretatione *Secundum*; at sine sufficienti ratione, ita ut posset aequè sustinere *primum*, et *secundum*, siquidem ultimus annus Seruch 230, congruit cum anno Abraham 101. qui annus non absurde potest appellari tam *primus*, quam *secundus* Isaac annus: et quidem Eusebius supponit Isaac natum anno Abrahæ 100, nihilo tamen minus tam centesimum, quam centesimum primum Abrahæ annum, primum voluit nominari Isaac, nempe completum.

¹ Pro 24. 105. legendum omnino 274. 135. ut patet ex Gr. Sync. ρλέ. Adde quod etiam Arm. supra in computatione τῶν lxx. habuerat constanter 274. atqui nulla datur differentia in annis Tharæ inter Jud. et lxx. juxta Eusebii sententiam: id facile colligitur etiam ex additis annis 25. Isaac, qui 100. anno Abrahæ natus est, et consequenter usque ad id tempus anni Tharæ sunt 135. post natum Abraham omnino 205.

² Pariter etiam in Gr. legit Sync. ρσλέ. 1235. ex quo patet genuinum Eusebianum esse textum; et quamvis continuata collectio annorum magis postulare videatur annos 1236. dicendum tamen quod Eusebius incompletos hos ducens, completos annos dixerit 1235. vel ex una alteraque parte exclusive, non inclusive dinumerarit, de more suo. Verum hæc ratio Pratium minime persuasit, cum omnino voluerit legi 1236. atque, ut voluit, ita absolute emendavit in sua Latina. interpretatione, mcccxxvi. his in adnot. Gr. subjectis: » Ratio postulat ut legamus ρσλς'. ut in interpretatione nostra fecimus ». Verum bonavenia doctissimi viri (alioquin omnino commendabilis) dixerim, cur pro lubidine toties mutare ipsam lectionem aggreditur? non ne satis erat in adnot. propriam declarare sententiam? sed minus fortasse hic deliquit, quia Gr. textum intactum reliquit, quem alibi non semel corrumpere tentaverat. Et quidem hoc est quorundam criticorum mos deplorandus (ne quid gravius dicam), ut vix aliquid patiantur, quin vel in textu,

Իսկ ըստ Հաճարացոց եբրայականի՝ յերկ-
րորդ ամիս յետ Նոեյի զնշին:

Juxta autem Hebraicum Samaritarum¹
(codicem), Anno secundo post dilu-
vium.

ՀԱՅՐԵՍԱՅԻՈՅ:

SAMARITARUM.

- ա. Սեմ որդի Նոյի ծնանի զարփաք-
սադ. և եկեաց առ նովաւ ամս
չ. մինչև ի ճաւ ամիս փաղեկայ:
բ. Արփաքսադ լեալ ամաց ճիւղից,
ծնանի զսաղա. և եկեաց առ նո-
վաւ ամս ճ (յգ). մինչև յ լիւ ամիս
փաղեկայ:
գ. Սաղա լեալ ամաց ճիւղից, ծնանի
զեբեր. և եկեաց առ նովաւ ամս
ճ (յգ). մինչև յ լիւ ամիս ռադաւայ:

- i. Sem filius Noe generat Arphaxad:
vixitque postea annos D. usque ad
CI. annum Phalec.
ii. Arphaxad natus annos CXXXV.² ge-
nuit Sala: vixitque adhuc annis LXXX.
(lege CCCII.)³ usque ad XXXIX. an-
num Phalec.
iii. Sala annum agens CXXX. genuit
Heber: vixitque adhuc annos LXXX.
(lege CCCII.)⁴ usque ad XXXIX. an-
num Ragau.

Κατὰ τὸ Σαμαριτανῶν Ἑβραϊκόν, Ἔτους β'. μετὰ τὸν κατακλυσμὸν,

Σὴμ υἱὸς Νῶε γεννᾷ τὸν Ἀρφαξᾶδ, καὶ ἐπέζησεν ἔτη ς'. μέχρι
ρδ. ἔτους Φαλέκ.
Ἀρφαξᾶδ γενόμενος ἐτῶν ρλ' (lege ρλε') γεννᾷ τὸν Σαλᾶ, καὶ ἐπέ-
ζησεν ἔτη τγ'. μέχρι λθ'. ἔτους Φαλέκ.
Σαλᾶ γενόμενος ἐτῶν ρλ'. γεννᾷ τὸν Ἑβερ, καὶ ἐπέζησεν ἔτη τγ'.
μέχρι λθ'. ἔτους Ραγαῦ.

vel saltem in interpretatione emendare pro lubidi-
ne praesumant; quorum utrumque damnandum.
Etenim cum non omnes, qui legunt, possint in-
telligere Gr. textum, paucique reperiantur, qui
adnotationes ipsas ubique, siquae tamen fuerint,
consulant, Latinam tantum interpretationem
evolvunt; quo accidit, ut plerumque Interpretis
inventio pro auctoris ingenio accipiat, et illa
sit loco authentici testimonii apud posteros; quod
non semel experti sumus.

¹ Հաճարացոց, probat lectionem Prati ad
fidem, ut ait, Ms. B. Σαμαριτανῶν; cum Edd. mi-
nus certe praeferant Σαμαρικόν.

² Optima lectio, cui suffragatur et textus Sa-
maritanus: corrupte ergo codices Syncellani prae-

bent ρλ'. 130. pro ρλε'. 135. ut bene animadver-
terunt ejus etiam editores Scal. et Goar. sicut
etiam Capellus; quibus confusus Prati. edidit in
ipso Gr. textu correcte ρλε'.

³ Hic contra, Gr. lectio Sync. accurate habet
τγ'. 303. Arm. corrupte λ. 80. nescio an Interp-
noster in suo apographo legerit π'. 80. pro τγ'.
303. an librarius Arm. scripserit λ. 80. pro π'.
303. quod et iterum fecit in sequenti genera-
tione.

⁴ Item, ut mox diximus, simili amanuensium
errore irrepsit, vel π'. pro τγ', vel λ. pro π'.
consule tabulam sextam, ubi emendatum inve-
nies calculum ad accuratam summam Eusebii
accommodatum.

Դ. Իբեր լեալ ամաց ճիշ ից, ծնա
նի զփաղէկ. և եկեաց առ նովա
ամն Ժ(ՏԿ). մինչև ի ճիւ ամն ու
գաւայ:

Է. Փաղէկ լեալ ամաց ճիշ ից, ծնա
նի զուգաւ. և եկեաց առ նովա
ամն ճ(Ժ). մինչև ի ճ(Ժ) ամն ու
գաւայ:

Ը. Խաղաւ լեալ ամաց ճիշ ուց, ծը
նանի զերուք. և եկեաց առ նո
վա ամն Ժ(Է). մինչև 'ց ճ(Է) ամն ու
գաւայ:

iv. Heber annorum cxxxiv. genuit
Phalec: et superstes fuit annis cc.
(supple lxx.)¹ usque ad cxi. an-
num Ragau.

v. Phalec annos natus cxxx. generat
Ragau: vixitque postea annis cix.²
usque ad cix. annum Ragau.

vi. Ragau annum agens cxxxii. ge-
nuit Seruch: vixitque adhuc annos
ccvii.³ usque ad lxxvii. annum Na-
chor.

Դեբեր γενόμενος ἐτῶν ρλδ. γενῆ τὸν Φαλὲκ, καὶ ἐπέζησεν ἔτη σδ.
μέχρι ρμ'. ἔτους Ραγαῦ.

Φαλὲκ γενόμενος ἐτῶν ρλ'. γενῆ τὸν Ραγαῦ, καὶ ἐπέζησεν ἔτη ρθ.
μέχρι ρθ'. ἔτους Ραγαῦ.

Ραγαῦ γενόμενος ἐτῶν ρλβ'. γενῆ τὸν Σερούχ, καὶ ἐπέζησεν ἔτη
σζ'. μέχρις οζ'. ἔτους Ναχώρ.

¹ Ignoratur, Interpres ne noster legerit in Gr. σ'. ideoque reddiderit 200. an potius libra-
rius Arm. pro 25. σδ. 270. (ut exhibet Gr. lectio
Sync.) oscitanter excrisperit solum 2. Quodvis
dicas, errore haec lectio profecto non caret,
atque ideo ad normam Gr. reducenda omnino
est, id enim postulat sequens annus Ragau 140.
cui comparatur ultimus annus Heber: consule
tabulam sextam, ut minime dubites de rei veri-
tate. De hoc tantum dubitari potest, nempe quod
si Heber vixit usque ad annum Ragau 140. ut
Eusebius affirmat, etiam ad octavum annum Se-
ruch filii Ragau pervenerit necesse est, cum is
natus sit anno patris, ut pergit Eusebius, 132.
quare ergo auctor non dixit vixisse Heber usque
ad 8. annum Seruch, sed potius voluit ejus pa-
tris annos in medium proferre? Neque frustra
id quaeritur, cum in reliquis omnibus fere ge-
nerationibus soleat Eusebius cum minori aetate
conferre anteriores. Haec sane disquisitio certam
hujus numeri notitiam infirmare videretur, nisi
aliunde robur haberet. Verum tandem dicendum
est, quod melius fecisset Eusebius, si annum
Seruch 8. memorasset; non tamen male egit,
cum induxit annum Ragau 140. qui cohaeret
cum 8. Seruch.

² Intègre id ipsum noscit Sync. ἐτη ρθ'. apud
Goarum, quamvis Scal. ut minime necessarium

suppresserit; cui adhaerere videtur Prat. ubi
ait: »Apud Scaligerum desunt haec, ἐτη ρθ'.
quae nec necessaria sunt». Omnino tamen re-
tinenda ac fideliter observanda, ut accurate as-
signemus annorum numerum, quibus confici-
tur summa aetatis singulorum Patriarcharum,
(quamquam id colligi potest ex iisdem sequen-
tibus annis Ragau:) aliter, eadem de causa o-
mittenda essent similia, quae etiam infra in Na-
chor et Tharra occurrunt annorum spatia,
tanquam quae redundant; quae tamen vel ipse
Scal. retinuit, neque Prat. ut non necessaria,
exprobravit.

³ Ita constanter habet etiam Sync. in Mss.
et Edd. σζ'. 207. » Sed (urget Prat. in adnot.
p. 470) legendum omnino est ἐτη ρζ'«. sc. 107.
quod absolute in Lat. interpretatione sua ex-
pressit. Cur ita legendum esse dixeris? geminas
affert rationes. » Nam ita, inquit, mors Ragau
incidit in annum lxxvii. Nachor. Praeterea
c vii. annos postquam genuerat, diserte tribuit
Ragau textus hodiernus Samaritanus. » Toto
coelo errat vir criticus quoad primam suam
causam, quapropter et secunda facile ruit; non
enim ita, scilicet admissa nova lectione ρζ',
mors Ragau incidit in annum lxxvii. Nachor,
sed magis retenta genuina lectione Eusebii σζ'.
siquidem Ragau natus est juxta Samaritanam

Է. Սերուք լեալ ամաց ճշից, ծնալ
նի զնաբոկը. և եկեաց առ նովա-
ամս ճ. մինչև 'ց իմ ամն արբա-
համու (Թարայի) :

Ը. Նաբոկը լեալ ամաց չիթ. ծնալ
նի զԹարա. և եկեաց առ նովա-
ամս կիթ. մինչև 'ի կիթ երորդ ամն
Թարայի :

Թ. Թարա լեալ ամաց է, ծնանի
զարբահամ. և եկեաց առ նովա-
ամս չե. մինչև ց չե ամն արբա-
համու :

Ժ. Նբրահամու ամն առաջին :
'Ի միասին 'ի ջրհեղեղէն ցառա.

vii. Seruch annorum cxxx. genuit Na-
chor: et superstes fuit annis c. us-
que ad xxi. annum Abrahæ (cor-
rectius, Tharrae).

viii. Nachor annum agens lxxix. ge-
nerat Tharra: et vixit postea an-
nos lxix. usque ad lxix. annum
Tharrae.

ix. Tharra cum esset annorum lxx.
genuit Abraham: vixitque adhuc
annos lxxv. usque ad lxxv. annum
Abrahæ.

x. Abrahæ annus primus.
Simul a diluvio ad primum annum

Σερουχ γενόμενος ἐτῶν ρλ'. γεννᾷ τὸν Ναχὼρ, καὶ ἐπέζησεν ἔτη ρ.
μέχρι κα. ἔτους Ἀβραάμ (vel potius Θάρρα).

Ναχὼρ γενόμενος ἐτῶν οθ'. γεννᾷ τὸν Θάρρα, καὶ ἐπέζησεν ἔτη ξθ'.
μέχρι ξθ'. ἔτους Θάρρα.

Θάρρα γενόμενος ἐτῶν ό. γεννᾷ τὸν Ἀβραάμ, καὶ ἐπέζησεν ἔτη οέ.
μέχρι οέ. ἔτους Ἀβραάμ.

Ἀβραάμ ἔτος πρῶτον.

Ὁμοῦ ἀπὸ τοῦ κατακλυσμοῦ ἐπὶ τὸ πρῶτον ἔτος Ἀβραάμ ἔτη

tabulam anno post diluvium 531. (ut etiam
Prat. fatetur in sua tabula), mortuus est au-
tem anno 870, ut iterum ipse affirmat; quorum
spatium efficit annos 339. ex quibus demptis
annis 132 ante procreationem filii, remanent
anni 207. non vero 107. ergo ut corrupta est
lectio hodierna Samaritana, ita accurata illa Eu-
sebii: quo et alter calculus certus redditur, quo-
niam Nachor natus est anno post diluvium juxta
Samar. 793. ut confirmat etiam Prat. in tabula
sua. Ragau vero, ut diximus, mortuus est an-
no 870. quorum spatium constituit annos 77.
Sed in eo fallitur Prat. quod supponit Ragau
omnino vixisse annos 239. atque ita diserte ap-
ponit in Tabula sua, eo quod sic repererit in
hodierno textu Samaritano; quae tamen suppo-
sitio militat contra se, cum minime cohaereat
supradictae supputationi quam ipse usurpat ad
normam Eusebii; ita ut necesse habeat textum
Samar. hodiernum emendare ad normam Eusebii
potius quam Eusebium ei accommodare. Breviter
dicam, textus hodiernus Samarit. confundit

annos Phalec 239, cum annis filii sui Ragau; si-
ve idem textus Judaicum sequitur exemplar,
quod ambobus annos pariter assignat 239. at
Eusebius certam lectionem Samaritanam eam
esse impraesentiarum cernuit, quae cum lec-
tione τῶν lxx. convenit, in 339. annis Ragau.

1 Tam Interp. Arm. quam Sync. aequè le-
gerunt in Eusebio Ἀβραάμ, sed reapse Euse-
bius scripserat, vel saltem debuit scribere
Θάρρα, ut recta postulat ratio, suusque calcu-
lus; vide in tabula sexta. Id satis animadver-
tens Goar, emendavit Graecum textum, in mar-
gine tantum, appposito nomine Θάρρα, ac Latinam
interpretationem emendate reddidit Thara. Prat.
vero ipsum Gr. textum fidenter interpolavit: fi-
denter, inquam, non ita fideliter; cum debuisset
aut parenthesi, aut in adnot. potius signa-
re emendationem, quàm ipsum textum, quam-
vis emendate, interpolare. Aliter, sublata hac
regula, nullus editor antiquorum codicum fi-
dem integram unquam mereretur.

ջին ամն արահամու՝ ամբ ջինք՝ որ չափ առ Էօթանանից Թարգմանու Թեանն էր :

Եւ արդ՝ միաբանին ընդ մերում ընթերցուածիս, որ ՚ի շամրտացոց Էբրայական գիրքն կրին, ըստ առաջին ամացն տրւոյն Թեանց՝ նախ քան զորդէծնութիւնն. և երկրան են առ Տրէից Էբրայականն ամբ ո՞՞ իւր. քանզի էին ՚ի ջրհեղեղէն և ցառաջին ամն արահամու՝ որ ըստ Տրէից գրոց ամբ մղէ : Եւ Էթէ երկին ըստ բուն հնոյ Էբրայական օրինացն, որ մինչև ցայժմ իսկ առ շամրտացիսն ողջ պահեալ գտանին, միաբան Էօթանանիցն Թարգմանութեան, որք ՚ի ջրհեղեղէն և ցառահամ ըստ հաբիւրաւոր ամացն որ առաջի կան, և ըստ նոցին Թուոյ որդիս ծնանէին, որ բանք ՚ի գէպիցեն ասել զայնչափ երիցադոյսն և բազում ամն քան զիւրեանց յետինսն կեցեալ, վազվազակի գալ յորդէծնութիւն. և ոչ ա

Abraham annis dcccclxii. quot (anni nimirum) erant in Septuaginta versione.

Congruit itaque cum nostra lectione, quae apud Samaritas habetur Hebraica Scriptura, quoad priores annorum traditiones¹, qui generationem filiorum praecedunt; discordat autem respectu Hebraici Judaeorum (exemplaris) annis dcl. erant enim a diluvio ad primum annum Abraham juxta Judaeorum Scripturam anni cxcxii. Quoniam igitur cernitur juxta primigeniam antiquam legem Hebraeorum hucusque apud Samaritas integre asservatam, haud secus ac Septuaginta versionem, eos, qui a diluvio usque ad Abraham fuerunt, ad aequalitatem centenariorum annorum, qui adsunt, et (tunc demum) juxta eorum (annorum) numerum filios generasse; quomodo potest dici, tam antiquiores, et pluribus annis viventes

υμῶν, ὅποσα ἦν καὶ κατὰ τῶν Ὁ ἑρμηνείαν.

Συνᾶδει τοίνυν τῇ παρ' ἡμῖν ἀναγνώσει ἡ παρὰ Σαμαρείταις φεραμένη Ἑβραϊκὴ γραφὴ κατὰ τὰς πρώτας τῶν ἐτῶν ἀποδόσεις, τὰς πρὸ τῆς παιδοποιίας. διαφωνεῖ δὲ πρὸς τὸ Ἰουδαίων Ἑβραϊκὸν ἔτεσι χν'. Ἦν γὰρ τὰ ἀπὸ τοῦ κατακλυσμοῦ ἐπὶ τὸ πρῶτον ἔτος Ἀβραὰμ κατὰ τὴν τῶν Ἰουδαίων γραφὴν ἔτη συβ'. Ἐπεὶ τοίνυν φαίνονται κατὰ τὸ παλαιότατον Ἑβραϊκόν, ὃ δὴ παρὰ Σαμαρείταις ἐτι καὶ νῦν σώζεται, τῇ τῶν Ὁ ἑρμηνείᾳ συμφώνως, οἱ ἀπὸ τοῦ κατακλυσμοῦ καὶ ἐπὶ Ἀβραὰμ μετὰ τὰς προκειμένας τῶν ἐτῶν ἑκατοντάδας καὶ τὸν ἐπὶ τούτοις ἀριθμὸν παῖδας ποισάμενοι, πόιος ἐρεῖ λόγος τοὺς τούτων πρεσβυτέρους, καί περ ἔτεσι πολὺ πλείοσι τῶν μετὰ ταῦτα βεβιωκότας, τάχιστα ἐπὶ τὴν παιδοποι-

¹ Arm. potest etiam verti commodius, quoad priorum annorum editiones, sed tamen respectu Gr. τὸ ἀπὸ τῆς copulandum cum ἡλικίᾳ, neque cum ὡς; aliter legendum esset in Gr. κατὰ τὰς τῶν πρώτων ἐτῶν ἀποδόσεις, pro eo,

quod nunc legitur κατὰ τὰς πρώτας τῶν ἐτῶν ἀποδόσεις: ut ut sit, cuncta haec cum sequentibus tam libere Goar in latinum transtulit, ut omnino differat a nostro textu, qui fere ad verbum cum Gr. congruit.

նաւելլ ըստ եօթանասնիցն համարե-
լոյ զժամանակսն: Եւ զայն իսկ
ցածուն խորհուրդք բերեն իմանալ,
զի հարկ է խոստովան լինել թէ ՚ի
հրէից գիրսն սխալ է յաղամայ մինչև
ցարրահամու ժամանակսն, բայց յե-
րիցն, զյարեղեանցն ասեմ: Իսկ առ
՚ի շամբասցեացն՝ միայն մինչև ցըրհե-
ղեղն. քանզի ՚ի ցըրհեղեղն մինչև
ցարրահամ միաբանք գտանին ամբն
կրելոյ առ ՚ի յեօթանասնիցն աւան
դեալ ամացն գրողմաւորութեան:

Եւ արդ՝ կարի իսկ յայտ է, թէ
հրէից երրոյսկանն սխալ է. քանզի
այնպէս զնոյն ձև ՚ի ժամանակսն առ-
րահամու և նոյի գումարէ զԹիւն,

quam sui posteri, citius filiis pro-
creandis operam dedisse, ac non po-
tius (id fecisse) juxta rationem tem-
poris a Septuaginta recognitam? Id
ipsum profectò et matura cogitatio
exhibet intelligendum; ita ut fateri
necessè sit, quod in Judaeorum scri-
ptura ab Adam usque ad Abrahæ
tempora erratum sit, præter tres il-
los, Jaredi inquam comites. Samaritanum autem (exemplar errasse) tan-
tummodo usque ad diluvium: etenim
a diluvio usque ad Abraham anni
iidem reperiuntur cum annorum de-
scriptione apud Septuaginta tradita.

Porro satis clarè constat erratum
esse in Judaeorum (exemplari) He-
braico: namque eadem ratione tempo-
ribus Abrahæ et Noe numerum col-

ταὺν ἐλθεῖν, καὶ μὴ μάλλον κατὰ τοὺς παρὰ τοῖς Ὁ. σσημειωμένους
χρόνους; τούτων δ' οὐ καὶ ὁ σώφρων λογισμὸς ὑποβάλλει νοεῖν,
ὥστε ἀνάγκη διημαρτῆσθαι ὁμολογεῖν τὴν μὲν παρὰ Ἰουδαίοις γρα-
φὴν ἐν τοῖς ἀπὸ Ἀδάμ καὶ ἐπὶ Ἀβραάμ χρόνοις, ἐκτὸς τριῶν πε-
ρὶ τὸν Ἰάρεδ, τὴν δὲ παρὰ Σαμαρείταις ἐν τοῖς ἀπὸ Ἀδάμ καὶ
ἐπὶ τὸν κατακλυσμὸν μόνοις. τὰ γὰρ ἀπὸ τοῦ κατακλυσμοῦ καὶ
ἐπὶ τὸν Ἀβραάμ ἔτη σύμφωνα εὑρίσκειται τῇ παρὰ τοῖς Ὁ. φερομένη
τῶν ἐτῶν σημειώσει.

* Ἀγτιμὸς δὲ φαίνεται διημαρτημένως ἔχειν τὸ παρὰ Ἰουδαίοις Ἑ-
βραϊκόν. συνάγει γὰρ κατὰ τὸ αὐτὸ ταῖς χρόνοις τὸν Ἀβραάμ

1 *Βαδουά*՝ quamvis apprime sonat *humilis*,
vilis, verum sumitur etiam pro *modesto*, *sobrio*,
vigili, ac *prudenti*, quare et hic ex serie verbo-
rum significat *prudens* vel *matura*, sicut etiam
Gr. habet ὁ σώφρων λογισμὸς (*er* է՝ *չքան*, *կամ*
խոհական խորհուրդ), quod apud Goarum *hu-*
manus sensus exprimitur, et apud Prati *recta*
ratio.

2 ՚ի ցըրհեղեղն in casu ablativo, probat ge-
nitiivam lectionem Prati juxta Ms. B. *ἀπὸ τοῦ*
κατακλυσμοῦ: quod et Goar in margine nota-
verat erudite, interim in textu corrupte habens
ἐπὶ τοῦ κατακλυσμοῦ: ubi Scal. magis deprava-

vate legit *ἐπὶ τὸν κατακλυσμὸν*, quo sensus
evertitur.

3 Ludovicus Capellus in Chron. Sacr. p. 7.
ad tab. iv. haec habet. » Cur autem, inquit,
hic potius, quam in antecedentibus decem Pa-
triarchis, qui ante Diluvium vixerunt, Samari-
ticus codex sequutus sit calculum τῶν lxx,
non verò Hebraicum codicem, causam divinare
non possumus: nunc discere causam poterat
ab Eusebio, si tamen audire volet; quod dubi-
tamus, cum Capellus omnino immittiquere stu-
deat auctoritatem lectionis Septuaginta; sicut
Eusebius plus aequo Judaicam accusat.

զոր և ոչ մի ի պատմութեանց յան
զիման կացուցանէ : Օր էթէ ըստ
Հրէից գրոց ի Զրհեղեղէն և ցարբա
համ գտանին ամբ մի ք. քանդի և
կեաց նոյ ըստ նոցա համարոյն յետ
Զրհեղեղին ամս յԾ, յայտ է թէ
ձգեաց զկեանսն մինչև ցիսներորդ
և ութերորդ ամի արբահամու : Ուսց
մարթի և այլադք ի վերայ հասանել
յոռուութեան Հրէից օրինակացն, յե
րեսներանսն գրելոյ յառաջ քան
զարբահամ յորդէծնութիւնս գալ.
յորժամ և ոչ որ յետ արբահամու
պատկցին՝ գտանին նախ քան զերե
սուն ամ եկեալ յորդէծնութիւն :

Եւ արդ՝ յամենայն կողմանց իսկ
յայտ է, թէ եօթանասնիցն թարգ
մանութիւն ի Հին և յանսխալ օրի
նակաց երբայեցւոցն թարգմանե.

ligit, quod vix ulla¹ historiarum ex
ponit. Si enim secundum Judaeorum
scripturam a diluvio usque ad Abra
ham reperiuntur anni cccxci. siqui
dem juxta eorum supputationem vi
xit² Noe post diluvium annos ccccl.
manifestum erit (eundem) vitam pro
duxisse usque ad quinquagesimum oc
tavum annum Abrahamae. Verum alio
etiam modo licet Judaeorum exempla
rium pravitatem deprehendere; (nem
pe ex eo) quod illos, qui Abraham
praecesserunt, annos triginta natos
liberis operam dedisse scribunt; quan
do nec eos quidem, qui post Abraha
mum referuntur³, ante trigesimum
annum liberis procreandis operam de
disse reperies.

Constat itaque omni ex parte in
terpretationem Septuaginta ex anti
quis et incorruptis Hebraeorum e
xemplaribus desumptam fuisse; ideo

καὶ τὸν Νῶε, ὅπερ οὐδεμία παρίστησιν ἱστορία. Εἰ γὰρ κατὰ τὴν
Ιουδαίων γραφὴν ἀπὸ τοῦ κατακλυσμοῦ καὶ ἐπὶ Ἀβραάμ ἐτη τυγ
χάνει συβ', ἐξῆσεν δὲ Νῶε κατὰ τοὺς αὐτοὺς μετὰ τὸν κατακλυσ
μὸν ἐτη τ', δῆλος ἐστὶ παρατείνας τὴν ζῶην μέχρι νή. ἔτους Ἀ
βραάμ. Ἔστι δὲ καὶ ἄλλως τὴν ἀτοπίαν συνιδεῖν τῶν παρὰ Ιου
δαίοις ἀντιγράφων, ἀπὸ τοῦ τριακονταετῆς ἀναγράψαι τοὺς πρὸ τοῦ
Ἀβραάμ πεπαιδοποιημένους, ὅποτε οἱ μετὰ τὸν Ἀβραάμ ἱστοροῦν
ται πρεσβύτεροι τῶν λ', ἐτῶν ἐπὶ τὴν παιδοποιῆαν ἐλθεῖν.

Πανταχόθεν τοιγαροῦν τῆς τῶν Θ'. ἐρμηνείας ἐκ παλαιᾶς, ὡς
ἔοικε, καὶ ἀδιαστρόφου Ἑβραίων γραφῆς μεταβεβλήσθαι συνιστά

¹ Եւ ոչ մի, ad syllabas, probare videtur lec
tionem Goari separatim editam οὐδεμία, sed
commode etiam cohaeret cum altera junctum
usurpata οὐδὲμία, ut aliis placet.

² Scal. minus recte legit hic ἐξῆς, pro ἐξῆ
σι sive ἐξῆσεν, quod alii correctius ferunt
juxta Arm. id enim recte sonat եկեաց.

³ Պատմիցն narraverunt, fortassis legendum
պատմիցն, aut potius պատմիչ, narrantur;
nam ita sonat Gr. ἱστοροῦνται, atque ita ter

ta elicitur sententia. Verum totum Gr. textum
Prato placuit ita vertere: "quando qui Abra
hamum subsequuti sunt, referuntur generasse
denum post illam aetatem u. Goar paulo aliter
rem expressit: "quod annis 30. solum natos
homines ad prolem suscipiendam ante Abraham
convolasse, Abraham verò nepotes nonnisi annis
triginta majores illi primum laborasse descri
bat u.

ւանդ զի և եկեղեցի խի քի՛ որ ընդ
ամենայն արեգերս տարածեալ է,
զնա միայն կրէ. զոր և կենարարին
մերոյ առաքեալք և աշակերտք՝ ի բնէ
աւանդեցին ի կիր արդանել:

Եւ արդ՝ դռանին ըստ Եօթանաւ
նիցն՝ յադամայ մինչև ցըհեղեղն
ամբ ամիսք. և ի ցըհեղեղէն և ցա
ռարին ամն արահամու՝ ամբ ջիւք. և
ընդ ամենայն՝ ամբ վճճի:

Իսկ ըստ հրէից եբրայականին՝ յա
դամայ մինչև ցըհեղեղն՝ ամբ ռոծդ.
և ի ցըհեղեղէն ցառարին ամն արա
համու՝ ամբ միջ. և ընդ ամենայն
ամբ ռջիւք:

Իսկ ըստ շամրաացոց եբրայա
կանին՝ յադամայ մինչև ցըհեղեղն՝
ամբ ռյէ. և ի ցըհեղեղէն ցառարին

clesia per universum terrarum or
bem diffusa, illam solummodo teneat;
quam¹ et Salvatoris nostri Apostoli
ac Discipuli ab initio utendam tradi
derunt.

Reperiantur itaque secundum Sep
tuaginta versionem ab Adam usque
ad diluvium anni **MMCCCLII**. et a diluvio
ad primum annum² Abrahæ **DCCCCLII**.
Omnes simul anni **MMCLXXXIV**³.

Juxta vero Judaico-Hebraicum (e
xemplar), ab Adam usque ad dilu
vium anni **MDLVI**. et a diluvio, ad
primum annum Abrahæ anni **CCXCV**.
Omnes anni simul **MDCCCLXVI**.

At secundum Samaritano-Hebrai
cum, ab Adam usque ad diluvium
anni **MCCVII**. et a diluvio ad primum

μένη Χριστοῦ Ἐκκλησία ταύτη προσέχει, τῶν τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν
Ἀποστόλων τε καὶ μαθητῶν ἀρχῆθεν ταύτη χρῆσθαι παραδεδο
κότων.

Ἔστι τοίνυν κατὰ τοὺς Ὅ, τὰ μὲν ἀπὸ Ἀδάμ ἐπὶ τὸν κατα
κλυσμόν ἔτη βσμβ'. τὰ δὲ ἀπὸ τοῦ κατακλυσμοῦ ἐπὶ τὸ πρῶ
τον ἔτος Ἀβραάμ ἔτη ημβ'. τὰ πάντα ἔτη γρπδ'.

Κατὰ δὲ τὸ παρὰ Ἰουδαίοις Ἑβραϊκὸν ἀπὸ Ἀδάμ ἐπὶ τὸν κα
τακλυσμόν ἔτη ρχνζ'. ἀπὸ δὲ τοῦ κατακλυσμοῦ ἐπὶ τὸ πρῶτον
ἔτος Ἀβραάμ ἔτη σγβ'. τὰ πάντα ἔτη ργμή.

Κατὰ δὲ τὸ παρὰ Σαμαρείταις Ἑβραϊκὸν, ἀπὸ Ἀδάμ ἐπὶ τὸν
κατακλυσμόν ἔτη ρτζ'. ἀπὸ δὲ τοῦ κατακλυσμοῦ ἐπὶ τὸ πρῶ

¹ Pro **qrr**, Goar legit in Gr. αὐτῇ. Scal. τάν
τη, cui adhæsit et Prat. ad fidem Ms. A. attam
mén codex B. ipso Prato teste, habet ταύτην,
quod ultimum magis cohaeret cum lectione
Arm. in casu accusativo.

² Aequè juvat lectio Prati, quam observavi
mus, juxta Mss. A. et B. perinde ac Goari ha
bentis ἕως τοῦ πρώτου ἔτους.

³ Iterum hujus loci meminit Synce. p. 74.
A. his verbis. « Εὐσέβιος τῷ γρπδ'. ἔπει τοῦ
κόσμου φησὶ τὸν Ἀβραάμ γεννηθῆναι. σφάλλε
ται ὁ Εὐσέβιος ἐν τοῖς ἀπὸ Ἀδάμ ἕως Ἀβραάμ
χρόνοις, τὰ ρλ'. ἔτη τοῦ δευτέρου Καϊτῶν μὴ

στοιχιάσας υἱοῦ Ἀφράξιδ, ὃν οἱ ὁ. ἀριθμοῦ
σι, καὶ τὸ κατὰ Λουκᾶν εὐαγγέλιον γ'. ἀπὸ
Ἀδάμ. (Interp. Goar) «. Eusebius anno 3184.
Abraham natum scribit. Signandis ab Adam
usque ad Abraham annis decipitur Eusebius.
Cainan (adhle, secundi), filii Arphaxad, quem
Septuaginta numerarunt, et Evangelium Lucae
13. ab Adam ponit, centum triginta annis silentio
suppressis «. Eodem argumento confutat Afri
canum, qui ab Adam ad primum Abrahæ
annum recensuit annos 3202. Ipse autem Syn
cellus recenset annos 3312. admissio nempe
Cainan secundo.

ամեն արքայամու՝ ամբ ԶԻԷ. և ընդ ամենայն՝ ամբ ամենթ :

Եւ յառաջմէ ամեն արքայամու մինչև ցմեղեւս և ցեղսն հրէիցն յեգիպտոսէ՝ միաբան ըստ ամենայն թարգմանացն լինին ամբ 25. որք թուին զայս ձև օրինակի : Յամին Ե երորդի եօթանասներորդի կենացն արքայամու, որ յայտնեցաւ նմա նա՝ զաւակի նորա տալ խոստացաւ զերկիր աւետեաց : քանզի գրեալ է՝ Թէ արքայամու էր ամաց 4 և հնգից՝ յորժամ ել ի խանանէ. և աւարտամ զարա կին իւր, և զղովտ զեղօրորդի իւր : Եւ ի նոյն յարեալ ասէ միւստ միոջէ գիրն. և երեւեցաւ նա՝ արքայամու, և ասէ ցնա. զաւակի քում տաց զերկիրս զայս : Եւ արդ՝ լինին յառաջին տիրոցն արքայամու՝ ամբ 25. և յեօթանասնէ հինգերորդէ ամեն արքայամու մինչև ցեղսն հրէից յեգիպտոսէ՝ ամբ 25 : () ողն և առաքեալն պողոս վկայէ : () կտակն ասէ՝

annum Abrahæ, anni DCCCXLII. Simul omnes anni MCCCXLIX.

Atque a primo anno Abrahæ usque ad Moysen et egressum Judæorum de Aegypto concorditer juxta omnes interpretes conficiuntur anni DV. qui ita numerantur ¹. Anno quinto supra septuagesimum vitæ Abrahæ, cum ipsi apparuisset Deus, semini ejus terram promissionis datum se pollicitus est: etenim scriptum est, quod » Abraham erat annorum LXXV. cum egressus est de Charan. Et sumpsit Abraam Saram mulierem suam, et Lot filium fratris sui ». Et iisdem addens, singillatim Scriptura dicit: » Et apparuit Deus ² Abrahæ, et ait illi: Semini tuo dabo terram istam ». Itaque a prima ætate Abrahæ conficiuntur anni LXXV. (sc. usque ad hanc promissionem Dei); et a septuagesimo quinto anno Abrahæ usque ad egressum Judæorum de Aeg-

τον ἔτος Ἀβραὰμ ἔτη υμῶν. ὁμοῦ τὰ πάντα ἔτη βρομῶν . . .

¹ Ἀβραμ δὲ ἦν ἑτῶν ἐβδομηκονταπέντε, ὅτε ἐξῆλθεν ἐκ Χαρράν. Καὶ ἔλαβεν Ἀβραμ Σάραν τὴν γυναῖκα αὐτοῦ, καὶ τὸν Λὼτ υἱὸν τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ. Genes. XII. 4. 5. . . . Καὶ ᾤφθη κύριος (Euseb. legit ὁ Θεός) τῷ Ἀβραμ, καὶ εἶπεν αὐτῷ, τῷ σπέρματι σοῦ δώσω τὴν γῆν ταύτην. Ibid. V. 7. . . . Διαθήκην προεκκυρά-

¹ Haec ex parte transcripsit Steph. Aëolicus Arm. Scriptor. lib. 1. cap. 1. Juvat locum ipsum describere, ut conferatur cum nostro codice. ² Ընդ որ թուին զայս ձև օրինակի : Յաժի հինգերորդի եօթանասներորդի կենացն արքայամու յայտնեցաւ նմա նա՝ և զաւակի նորա տալ խոստացաւ զերկիրն աւետեաց : Եւ արդ՝ լինին յառաջին տիրոցն արքայամու ամբ 25. և յէ 25 ամեն արքայամու մինչև ցեղսն յեգիպտոսէ ամբ 25 : Զայն և առաքեալ ասէ՝ զկտակն ասէ՝ որ յառաջագոյն հաստատեալ էր այլ, օրէջքն՝ որ յեա նշ ամբ եգան, ոչ կարեն խափեալ : Similia repetit Euseb. in Canone. Ad utrumque locum, sed maxime ad

praesentem refertur Syncelli ecloge ab Eusebio p. 79. E. » Εὐσεβίου. Τῷ υἱ. ἔτη, ἀπὸ τοῦ ε. καὶ ὁ. ἔτους Ἀβραὰμ, ἡτοι ἀπὸ τοῦ πρώτου ἔτους τῆς παροικίας αὐτοῦ εἰς γῆν Χαναάν, ἡς τοῦ πα. ἔτους Μωσίου καὶ ἀπ' Αἰγύπτου πορείας τοῦ Ἰσραὴλ ἀπαριθμοῖ. (Goar) » Ex Eusebio. Annos quadringentos triginta ab Abrahæ quinto supra septuagesimum, id est, a primo migrationis ejus in terram Chanaan, usque ad 81. Moysis et exitus Israel ex Aegypto retro recenset (Eusebius) ».

² In Genesi, ut Gr. habet κύριος, ita et Arm. ասէր, et Lat. Dominus.

որ յառաջագոյն հաստատեալ էր յնոյ, օրէնքն՝ որ յեա ն և չամի եղէն՝ «չ կարեն խօսել սու ՚ի խափանելոյ զաւետիան : Եւ զնովիմբ ածեալ ասէ . բայց աբրահամու աւետեօք չնորհեաց նո՛ւ : Եւ նանի աբրահամու որդի իսահակ ՚ի ք որդու՛մ ամին նուրա, յետ ին ամաց խոստացելոց աւետեացն նմա յնոյ : և այլ ևս պակաս գտանին մինչև ցելն յեգիպտոսէ ամբ նե . զի լինիցին յաւետեացն մինչև ցայն ժամանակ ամբ նչ :

Եւ զոր յայտնեցաւն աբրահամու նո՛ւ, դարձեալ երևեալ նմա՝ ասէ, Թէ գիտելով գիտասցիր, զի պանդրխտեցի զաւակ քո յերկիր՝ որ ոչ իւր իցէ . և ծառայեցուցեն զնոսա և չարչարեցեն ամս ն : Եւ զի հաստատուեալ ամբ յիշատակեաց զզաւակէն . և զի մի իսահակայ համարիցիմբ

μένειν ὑπὸ τοῦ Θεοῦ (εἰς Χριστὸν), ὁ μετὰ ἔτη τετρακόσια καὶ τριᾶκοντα γεγωνὸς νόμος οὐκ ἀκυροῖ, εἰς τὸ καταργῆσαι τὴν ἐπαγγελίαν. Galat. iii. 17. . . . τῷ δὲ Ἀβραάμ δι' ἐπαγγελίας κεχαρισται ὁ Θεός. Ibid. v. 18. . . . Γινώσκων γνώσῃ, ὅτι παροικον ἔσται τὸ σπέρμα σου ἐν γῇ οὐκ ἰδίᾳ, καὶ δουλώσουσιν αὐτοὺς, καὶ κακώσουσιν (αὐτοὺς, καὶ ταπεινώσουσιν αὐτοὺς) τετρακόσια ἔτη. Genes. xv. 13.

1 Illud εἰς Χριστὸν, quod praefert Gr. lectio in textu S. Pauli, vix cognovit Eusebius, sicut etiam neque Vulg. Lat. hodie cognoscit; praefert tamen versio Arm. ibi: « զհաւակն յառաջագոյն հաստատեալ յնոյ ՚ի քն, օրէնքն՝ որ յեա չարեքչարիւր և երեսուն ամի եղան, ոչ կարեն խափանել || », etc. De voce autem Arm. աւետեօք, obiter nota apprimè sonare annuntiationem, seu jucundam famam a nuntio prolatam, sed quum Latinis familiare sit repromissio in sacris litteris, idem et nos servavimus. Gr. vox ἐπαγγελία

gypto, anni ccccxxx. Id ipsum et Apostolus Paulus testatur: » Testamentum, inquit, jampridem a Deo confirmatum¹, lex, quae post cccc. et xxx. annos facta est, non potest improbare ad impediendam repromissionem ». Atque addit dicens: » Abrahæ autem per repromissionem donavit Deus ». Nascitur (autem) Abrahæ filius Isaac anno suo centesimo, post xxv. annos repromissionis, quam Deus fecerat ipsi. Praeterea etiam usque ad egressum de Aegypto desunt anni ccccv. ut sint a promissione ad id usque tempus anni ccccxxx.

Verum, qui Abrahæ apparuit, Deus, rursum ipsi apparens dixit: » Sciendo scies, quod peregrinabitur semen tuum in terra, quae non sua sit, et in servitutem redigent eos, et male afficiant², annis cccc ». Summa quidem constantia mentionem fecit seminis: ne (ergo) Isaaco tribuamus

utrumque aequè probat.

2 Nescio an decurtando citaverit Eusebius Gr. textum, ita ut omiserit ea, quae inclusimus parenthesis nota, vel ita abbreviatum reperit in suo codice; ad quem sane prope accedit Vulg. Lat. ubi tantum habetur, » et subjicient eos servituti, et affligent » : at Arm. lectio in Genesi integre fert cum Gr. « և ծառայեցուցեն զնոսա և չարչարեցեն և մառայեցուցեն զնոսա || ».

զժամանակս, նշանակեցաւ և առ
 ելիւք որդւոցն իսրայէլի յերկրէն ե-
 գիպտացոց նշ ամեայ ժամանակն:
 Վսնդի պսպէս ասէ գիր. զոր բնա-
 կեցին յեգիպտոս և յերկրին քանա-
 նացւոց ինքեանք և հարք իւրեանց՝
 ամս նշ. և եղև յետ նշամացն ելին
 զօրով թիւնքն ին յերկրէն եգիպ-
 տացոց գիշերի: Եւ քանզի են ընդ
 ամենայն նշամ յնյ աւետեացն հե-
 տէ՝ որ եղևն յեթանասներորդում՝
 հինգերորդում ամի տիոցն արքաա-
 մու, ապա յայտ իսկ է թէ յառաջին
 ամէն արքահամու մինչև ցմովսէս և
 ցելսն յեգիպտոսէ են ամբ շէ. զորս
 և մանր իսկ թուեն ոմանք զայս ձև

tempora, indicatum est etiam sub e-
 gressum filiorum Israel de Aegypto il-
 lud cccxxx. annorum tempus. Ita enim
 ait Scriptura. » (Habitatio) ¹ quam
 habitarunt in Aegypto, et in terra
 Chanaanæ ipsi et patres eorum,
 anni cccxxx. et factum est post annos
 cccxxx. exierunt virtutes Domini de
 terra Aegyptiorum nocte ». Quoniam
 vero omnes anni jamine a Dei pro-
 missione facta septuagesimo quinto
 anno ætatis Abrahæ, sunt cccxxx.
 constat ergo ² a primo anno Abra-
 hæ usque ad Moysen et exitum de
 Aegypto annos esse dv. quos qui-
 dem nonnulli minutatim ita dinume-

(ἡ δὲ κατοίκησις τῶν υἱῶν Ἰσραὴλ) ἦν κατ' ὥκισαν ἐν (γῆ) Αἰ-
 γύπτῳ καὶ ἐν γῇ Χαναάν, αὐτοὶ καὶ οἱ πατέρες αὐτῶν, ἔτη τε-
 τρακόσια τριάκοντα. Καὶ ἐγένετο μετὰ τὰ τετρακόσια τριάκοντα
 ἔτη, ἐξῆλθε πᾶσα ἡ δύναμις κυρίου ἐκ γῆς Αἰγύπτου νυκτός.
 Exod. xii. 40. 41.

(S. Niceph. Patr. Chron. 316.) καὶ κατὰ μέρος δὲ οὕτως ἔχει.

¹ Anteriorem Scripturæ loci partem ab Eusebio vel a librariis prætermisam intercludi par-
 entesis nota placuit; sicut etiam vocem γῆ
 ante Αἰγύπτῳ, quoniam Euseb. legit tantum
 ἐν Αἰγύπτῳ; quem et secutus est et S. Niceph.
 in Chron. ut etiam Vulg. Lat. in Exod. habet
 in Aegypto. At Arm. lectio ibi habet ad
 normam Gr. յերկրին եգիպտացոց, sc. ad
 verb. ἐν γῇ Αἰγύπτῳ: sicut et Sync. ἐν γῇ Αἰ-
 γύπτῳ, p. 101. Illud verò αὐτοὶ καὶ οἱ πατέρες
 αὐτῶν, ab Eusebio usurpatum, quamvis neque
 Vulg. Lat. neque vulgatâ editio τῶν lxx. habeat,
 nihilominus quidam vetusti codices Gr. exhibent,
 sicut etiam Arm. lect. ibidem. Omitto
 abbreviatam interpretationem Vulg. Lat. Quibus
 expletis, pro iterandis illis verbis, Καὶ ἐγένετο
 μετὰ τὰ τετρακόσια τριάκοντα ἔτη. Sicut etiam
 pro adverbio νυκτός, nocte, in calce periodi
 apposito, Vulg. Lat. novam inchoavit periocham:
 Nox ista est, etc.

² Hæc iisdem fere verbis transcripsit Asolicus
 noster statim post alterum fragmentum superius

citatum, dicens. * Ապա յայտ է թէ յառաջին
 ամէն արքահամու մինչև ցմովսէս և ցելսն յե-
 գիպտոսէ են ամբ շէ. զոր և իսկ թուեն զայս
 ձև օրինակի. Արքահամու լեալ ամաց Խ. ծնա-
 նի զառնակ: Սահակ ամաց. Կ. ծնանի զյակոբ:
 Զակոբ ամաց ձի. ծնաւ զլէի: Ղէի ամաց խի-
 ծնաւ զկահան: Կահան թ ամաց կի. ծնաւ զամ-
 րամ: Ամրամ ամաց է. ծնաւ զմովսէս 'ի յոդե-
 բայ (կամ 'ի յարարեթայ) կնոջէ իւրմէ: Մով-
 սէս ամաց ձ. հանէ զժողովուրդն յեգիպտոսէ:
 Միանգամայն յառաջին ամէն արքահամու մին-
 չև ցելսն ամբ շ. և է: և յառաջայ՝ վերջի:
 Nil juvat reddi in Latinum, cum minime
 differat ab Auctore nostro, præter ultimum
 calculum, de quo mox videbis. Verum similia
 repetit et Samuel noster ex eodem Eusebio. Nec
 aliunde descripsit ea, quæ in Gr. loco reposui-
 mus, S. Niceph. Patriarcha, qui initio verborum
 quæ citavimus, hæc præmiserat, καὶ κατὰ
 μέρος δὲ οὕτως ἔχει. sc. et singulatim quidem
 ita habet; sive ut reddit Goar: » Hi verò per
 partes ita colliguntur ». In calce vero ita ab-

օրինակի, եթէ Լաբրամ լեալ ա
մաց 209՝ ծնանի զհսաՀակ: Եւ իսա
Հակ լեալ ամաց 4ից՝ ծնանի զյա
կոբ: (Յակոբ լեալ ամաց 2և վեցից՝
ծնանի զղէի: Եւ լեալ ամաց 16ից՝
ծնանի զհաՀակ: Եւ լեալ ա
մաց 4ից ից՝ ծնանի զամրամ: Լամրամ
լեալ ամաց 2ից՝ ծնանի զմովսէս:
Սովսէս լեալ ամաց 2ից՝ Հանէ զԹո
ղովորդն յեգիպտոս: Իհանգա
մայն ընդ ամենայն՝ յառաջնայն ամէն
արարահաճու մինչև ցերսն յեգիպտո
սէ ամբ 25: Եւ ընդ ամենայն՝ յա
ղամայ մինչև ցերսն յեգիպտոսէ ըստ
Եօթանասնիցն ամբ վոճԹ: Եւ ըստ

rant. Abraham cum esset c. annorum,
genuit Isaac. Et Isaac cum esset an
norum lx. generat Jacob. Jacob cum
annorum esset lxxxvi. genuit Levi.
Levi cum esset xvi. annorum, genuit
Cahath. Cahath cum esset annorum
lxii. generat Amram. Amram cum
annorum esset lxx. genuit Moysen.
Moyses cum esset annorum, lxxx. e
duxit populum de Aegypto. Simul a
primo anno Abrahæ usque ad egres
sum de Aegypto omnes anni dv. Sum
ma vero annorum ab Adam usque ad
exitum de Aegypto, juxta lxx. anni
mmcdclxxxix¹. Et secundum Judæos,

Ἀβραὰμ γενόμενος ἐτῶν ρ'. γεννᾷ τὸν Ἰσαὰκ, Ἰσαὰκ γενόμενος
ἐτῶν ξ'. γεννᾷ τὸν Ἰακώβ. Ἰακώβ γενόμενος ἐτῶν πζ'. γεννᾷ τὸν
Λεὺι. Λεὺι γενόμενος ἐτῶν μθ'. γεννᾷ τὸν Καάθ. Καάθ γενόμενος
ἐτῶν ξ'. γεννᾷ τὸν Ἀμράμ. Ἀμράμ γενόμενος ἐτῶν οβ'. γεννᾷ τὸν
Μαῦσῆν. Μαῦσῆς γενόμενος ἐτῶν π'. ἐξάγει τὸν λαὸν ἐξ Αἰγύπτου.
Συνάγεται οὖν τὰ πάντα ἀπὸ μὲν πρώτου ἔτους Ἀβραὰμ ἐπὶ τὴν
ἐξ Αἰγύπτου πορείαν ἔτη φβ'. (Ἀπὸ δὲ τοῦ κατακλυσμοῦ, αφπ').
Ἀπὸ δὲ Ἀδὰμ κατὰ τοὺς ό. ἔτη, αχπθ'. κατὰ δὲ ἄλλους

breviat Niceph. Eusebii dicta, nonnullis a se
intersertis. Συνάγεται οὖν τὰ πάντα ἀπὸ μὲν
πρώτου ἔτους Ἀβραὰμ ἐπὶ τὴν ἐξ Αἰγύπτου
πορείαν ἔτη φβ'. ἀπὸ δὲ τοῦ κατακλυσμοῦ, αφπ'.
ἀπὸ δὲ Ἀδὰμ κατὰ τοὺς ό. ἔτη, αχπθ'. κα
τὰ δὲ ἄλλους « hoc est: » Colliguntur
itaque omnes quidem a primo Abrahæ anno
usque ad profectionem ab Aegypto, anni 502.
a diluvio autem 1580. ab Adam vero secundum
lxx. anni 1689. secundum alios (desunt
sequentia) «. ubi pro φβ'. 505. mendose habe
tur φβ'. 502. ut nihil dicam de annis 1689. pro
queis debuit signare 3689. ut videbis in sequen
ti adnot.

¹ Optima lectio. Constat enim omnino ex
diversis Eusebii calculis annos numerari ab Adam
usque ad Exodum juxta lxx. 3689. siquidem
toties dixit auctor Diluvium contigisse anno
mundi 2242. exinde vero usque ad Abrahæ an
num primum 942. ac deinde usque ad Exodum,
505. quorum summa conficitur 3689. Ita hæc

collegit etiam Samuel noster sincerus Eusebii
eclogarius, ubi dixit. * Եւ ամեն յառաջին
ամէն արարահաճու մինչև ցերսն յեգիպտոսէ
արդ. 25, ամբ 25. յաղամայ արդ. 16, ամբ
վոճԹ || (Կամ որ նշին է՝ ըստ այլ օրինակաց,
Գ. և. և. 2Թ.) sc. » Efficiuntur autem a primo
Abrahæ anno usque ad exitum ab Aegypto ge
nerationes viii. anni dv. ab Adam vero genera
tiones xxviii. anni mmcdclxxxix «. Mendose
itaque habetur apud Niceph. αχπθ'. 1689. pro
γγπθ'. 3689. Goar intactum reliquit locum Ni
cephori, sed in adnotationibus sic emendandum
judicavit cum præmissis numeris, ita tamen ut
et ipse animi pendeat, p. 79. ad 316. » Ἐτη φβ'.
Fallitur: φβ'. colligere debuerat. Contius 505.
subducit. Ἀπὸ δὲ τοῦ κατακλυσμοῦ, αφπ'.
Scaliger αφλ'. quam vitiose. Contius cum Ana
stasio Regio et Miscella 1587. quam accurate.
Anni quippe 1587. aliis 2242. ad diluvium ad
diti, summam 3829. conficiunt: quam eandem
2242. ad diluvium, et a diluvio ad Abraham

հրէիցն՝ ամբ սնծգ : Եւ ըստ շամբր տացւոց՝ ամբ սչծգ :

Եւ յետ մովսիսի վախճանելոյն մինչև ցտորմոնն և ցտաճարին կազմած՝ այլազգ դատաւորացն գիրք, որով միաբանէ և նուիրական առաքեալն պօղոս՝ ի գործս առաքելոցն. և այլազգ Թագաւորութեանն պատմութիւնն և երբայեւոց խորութիւնն աւանդէ : Եւ լիցի ըստ իւրաքանչիւր մի ըստ միոջէ անցանել. և որ զարգարն ցուցանէ՝ զայն ընդունել :

Եւ ակ զայսու իսկ նախ չէ պարտաւանց քննութեան անցանել, որ պէս և ափրիկանոս ի հինգ ժամանակադրութեան գիրս կարգեաց : Եւ Թուի ինձ՝ Թէ կարի իսկ մեծամեծս սխալէ յայտոսիկ, որ առաջիս կան : Վրանդի յեւրոյն մովսիսի մինչև ցտորմոն և ցտաճարին երուսաղէմի շինութեամբ՝ ժողովէ ըստ իւրում իմն առանձինն Թուոց՝ ամս չխդ. և զմեծ մասն առանց վկայութեան եղեալ սխալէ, ոչ միայն հակառակ անծեղէն գրոցն խօսելով, այլ զի և զժպրհաւ

anni MCCCCLIII. Juxta vero Samaritas, anni MMDCCCLIII.

Post obitum vero Moysis usque ad Salomonem ac templi aedificationem, aliter quidem Judicum liber, cui etiam divus 'Apostolus Paulus in actis Apostolorum suffragatur; aliter vero Regni historia (sc. Regum liber) Hebraeorumque discrepans traditio tradit. Expedit singula singillatim percurrere, atque id, quod veritatem ostendat, amplecti.

Primum verò, illud quoque haud licebit absque examine praeterire; quomodo nempe et Africanus ipse in quinque Chronologiae libris disposuerit. Et quidem, ut mihi videtur, quam maxime in his rebus, quae ad sunt, hallucinatus est: etenim ab Exodo Moysis usque ad Salomonem et templi Herosolymitani aedificationem, colligit juxta suum privatum calculum annos DCCXLIV. Atque ex majori parte sine auctoritate procedens, oberrat; non eo tantum, quod con-

1082. et ab Abraham ad profectionem ex Aegypto 505. una juncti componunt «. Sed libera videtur haec Goari censura cum suis conjecturis, nam Niceph. (exceptis librariorum mendis) non alio modo discrepat ab Eusebio, nisi admitiendo Cainan secundum annis 133. quos annos si addas supra 1447. quot numerantur juxta Eusebium a diluvio ad Abraham, accurate colliguntur anni 1580. ergo per se non recipit correctionem lectio Niceph. ۲۶۳'. De tertio numero, qui nobis curae est, haec ex aliis notavit Goar, « Απὸ δὲ Αδάμ κατὰ τοὺς 6. Anastasius Regius et Miscella lacunam occurrentem replent scribentes: secundum alios autem 3829. quae Auctoris sententia est. Contii textus clarior: Ab Adam vero secundum 70. ter mille octingenti novem, secundum alios 3698 «. Ubi nihil ad nos de numero 3829, an Nicephori nec ne sit sententia, (ejus enim calculus videtur prodere

annos 3822.) Contii itaque textus juvat Eusebium nostrum quoad secundum numerum, si pro 3698. quod manifestus error typographi fuit, legas 3689. id enim colligit Eusebius, ut jam diximus. Primus autem numerus a Contio usurpatus 3809. ad eos pertinet, qui admittunt Cainan secundum cum annis 120. quo sensu et Aeolicus noster collegit annos 4۰۹۰. 3809. ut supra vidimus. Syncellus annos septem et amplius posuit nempe 3816. vide pag. 101. quamvis Gr. textus corruptus inveniatur; debuit fortasse repone 3819. cum Cainan adscribat annos 130. decem nimirum plus quam alii, qui solum 120. annis admissis, calculum reducunt in 5809.

1 Եւրահան. sonat sacratus, vel dicatus, usurpatur verò ab Interprete nostro, ut passim edocemur, pro Gr. ἱερός, sc. Sacer, sed quia minime conveniebat dici in Lat. Sacer Apostolus, divus vel sanctus nobis placuit.

Թեան իմն իրս 'ի կիր արկանէ. բնաւ
և զհարիւր իսկ ամաց յանձնէ մո-
ծանէ : Վննդի զնէ աւելի ամս
զծերոցն որ յետ յետուայ կացին՝ առ-
չ. և յետ սամիսոնի զընկերհաշտու-
թեանն ամս իս. և դարձեալ զիսա-
ղահութեանն ամս չ. իսլաւի ամս
աւելի առանց վկայութեան եղեալ
զանխուլ՝ բազում ամաց յաճախու-
թիւն յանձնէ մոծանէ : 'ի մէջ մով-

tra Divinam Scripturam loquitur, sed
quod temeritatis quidpiam adhibet,
centum utique annos omnino de suo
intrudens ¹. Siquidem plus annorum
inserit: pro Senioribus, qui post Jo-
sue extiterunt, annos (nempe) xxx.
Nec non post Samsonem pro Demo-
cratia ² annos xl. et rursum pacis an-
nos xxx. Tot quidem annos abundan-
tiores sine auctoritate clanculum insi-

¹ Huc spectat Syncelli locus in pag. 139. ubi
aliqua ex parte tentat Africanum purgare adver-
sus Eusebium, dicit enim: « Εὐσέβιος δὲ μό-
νος ὁ Καισαρεύς τὰ τῶν πρεσβυτέρων οὐ παρέ-
λαβεν. ὁ δὲ Ἀφρικανὸς ἔτη λ'. αὐτοῖς ἀπένει-
μεν, φ' πλείστα ἱππευκαλὶ ὁ Εὐσέβιος, ὡς με-
γάλα. φησί, διαμαρτάνοντι, καὶ τολμηροτάτῃ
πράγματι ἐπικειρηκότι, πρὸς τούτοις ἄλλα
ό. ἔτη, μ'. μὲν τὰ τῆς ἀναρχίας, λ'. δὲ τὰ
τῆς εἰρήνης οἰκοδὸν παρεμβάλλοντι, τὰ δ' αὖ
ἄλλ' ὁ μὲν Ἀφρικανὸς περὶ τούτων ὡς διαφω-
νουμένων ἐν τέλει τοῦ ε. λόγου καθομολογεῖ.
(Interp. Goar) » Seniorum annos Eusebius
Caesariensis solus in numerum haud retulit:
eisdem verò annos 30. assignavit Africanus, quem
pluribus insequitur Eusebius, ceu lapsus in
errorem, et negotium vires proprias superans
aggredi ausum: quodque demum annos 70. in-
terregni nimirum 40. et triginta pacis, et uni-
versim centum annorum summam interposue-
rit, reum omnino traducit. Africanus certe de
istis quasi plenam confessionem ad invicem non
continentibus rationem reddit, et oppositionem
fatetur ad libri 5. calcem α. Satis bene sen-
sum expressisse videtur Lat. Interp. ita tamen
late, ut omnino obscurata sint ipsa, quae Syn-
cellus citat, Eusebii verba; quae debuit distin-
guere per verbum φησί, dixit, sc. ὡς μέγιστα
usque ad τὰ ἑλα β. quae respondent illis in
Arm. dictis, և զիւծ մասն առանց վկայութեան
եղեալ սխալէ . . . զսպիւրութեան իմն իրս 'ի
կիր արկանէ. բնաւ և զհարիւր իսկ ամաց
յանձնէ մոծանէ. քանզի զնէ աւելի ամս,
զծերոցն . . . ամս չ. . . զընկերհաշտու-
թեանն ամս իս. և դարձեալ զիսաղահու-
թեանն ամս չ. Contra verò Scaliger nimis stricte sumpsit Syn-
celli locum, quasi integre Eusebii verba in me-
dium protulerit; sed quia in tertia persona lo-
quitur Sync. Scaliger ausus est rem inducere

in Eusebii personam, ad libitum insertis etiam
ipsius Syncelli verbis alienis, p. 34. hoc pacto.
Τὰ μὲν Ἰησοῦ τοῦ Ναυῆ, καὶ τῶν μετ' αὐτὸν
πρεσβυτέρων ἡ γραφὴ παρσιώπησεν, ἡ δὲ ἀγρα-
φος συνήθεια τοῦ μὲν Ἰησοῦ κζ', τῶν δὲ πρε-
σβυτέρων ιη'. παρέδωκεν, ὁ δὲ Ἀφρικανὸς ἔτη λ'.
αὐτοῖς ἀπένειμεν, μέγιστα διαμαρτάνων, καὶ το-
λμηροτάτῃ πράγματι ἐπικειρηκώς, πρὸς τού-
τοις ἄλλα ὁ. ἔτη τε, μ'. τὰ τῆς ἀναρχίας, λ'.
δὲ τὰ τῆς εἰρήνης οἰκοδὸν παρεμβάλλων, τὰ
δ' αὖ β. Porro Syncellus ipse iterum memorat
hunc locum p. 64. A. alio consilio, ut nempe
tum Eusebium, tum Africanum repudiet. Siqui-
dem postquam conquestus esset de Eusebio, eo
quod Cainan secundum praetermisserit, deinde
pergit hoc tenore: ὁμοίως δὲ καὶ ὁ Ἀφρικανὸς
διήμαρτεν, μὴ στοιχείωσας τοῦτον τὸν δεύ-
τερον Καῖνᾶν, ὅθεν καὶ ἐν τοῖς ἀπὸ Ἰησοῦ τοῦ
Ναυῆ, καὶ τῶν πρεσβυτέρων, ἕως Ἡλὶ καὶ
Σαμουὴλ ἡ ἀναρχία ἔτεσι προσδεῖναι χρόνους
ἔγγυς ρμ'. περὶ ὧν ὁ Καισαρεύς Εὐσέβιος οὕτως
σφόδρα αὐτὸν καταμέμφεται τελειοτέρως σφα-
λαίς ἐν ταύτῃ, καὶ ἐν τοῖς λοιποῖς, ὡς προδε-
δήλωται, ἕως τῶν γδ'. (Goar. Interp.) » Afri-
canus pariter, eodem secundo Cainan non nu-
merato, deflexit a vero; quo factum est, ut a
Jesu Nave Seniorumque temporibus, usque ad
Heli et Samuel annos, circiter 140. addere fue-
rit coactus: eo vero tanti erroris incusato Cae-
sariensis Eusebius gravius multo, cum in hoc,
tum in reliquis, annis, ut manifestatum est,
99. lapsus erravit α.

² Vox ἐνկերհաշտութիւն, quae ad verbum
sonat sociale pactum, vel conciliatio, supponit-
que pro statu populari, in Canone usurpatur ab
Interp. nostro pro Δημοκρατία, Democratia:
interim vero videtur reposuisse pro ἀναρχία,
anarchia, ut habetur in Gr. apud Sync. ita ut
poteramus reponere cum Goaro interregnum.

սիսի ժամանակացն և սողմունի թա-
գաւորութեանն լինել ասէ աւելի
քան զեօթնհարիւր և զին ամս :

«Սարտ է զմտաւ ածել զազգան՝
որ առաջի եղեն՝ թէ որչափոյք էին,
և անտի՝ի միտ առնուլ զանվաւերա-
կան բանիցն ճարտարանս : Օ ի թէ
յաբրահամէ մինչև ցդաւիթ ազգք
չորեքտասանք իցեն, և անդէն իսկ
առ մովսէսիւ մեծասաներորդ ազգն
անցեալ էր . առ որով նաասովն որդի
ամինադաբայ ճանաչէր իշխան ազգին
յուդայ . և նա անդէն յանապատին
վախճանէր . քանզի մի յայնցանէ էր՝
որք յեգիպտոսէն ելին, և յառաջ-
նում հանդիսի թուոյ անցանէին .
յայտ է թէ յայլ հինգ ևս ազգ յետ
նաասովնի մինչև ցդաւիթ պակաս
էին՝ի թուոյն : քանզի նաասոն ծնաւ
զսաղմոն . և նա զբոոս . և նա զովսէդ .
և նա զյեսսս . և նա զդաւիթ : Եւ
արդ՝ որ բանք իցեն ասելոյ, թէ՛ի
հինգ ազգան յետ մովսիսի՝ չամաց
թիւ ժողովիցի : Օ ի թէ հասարակ
ոք բոտ իւրաքանչիւր ազգաց արանցն
զժամանակն բաժանիցէ, և Կտանին
ամբ ճին լեալ իւրաքանչիւր ուրուք
յառաջքան զորդէծնութիւնն . և
զայն ոչ ոք՝ի լաւիմացաց երբէք յանձն
առնուցու : Վնչի մովսէս իսկ ի
գլխովին ճին ամեայ վախճանէր . և
նորին յաջորդն յետու ճԺ ամեայ
վճարէր . և նախն քան գնոսա յովսե-
փայ ընդ ամենայն կեանսն ճԺ ամ
հասանէր կեալ . և առ նոսա և հինն
իսկ յակոբ՝ որ և իսրայէղն անուա-
նէր, և ամենայն հրէիցն նահապետ

nuans, multorum annorum frequen-
tiam a semetipso interserit: adeoque
inter Moysis tempora et Salomonis
regnum plus quam septingentos et xl.
annos esse dicit.

Oportet igitur serio animadvertere
generationes praecedentes, quotnam
fuerint; ex eoque deprehendere inva-
lidorum verborum commenta. Si e-
nim ab Abraham usque ad David
quatuordecim sunt generationes, et
tempore ipsius quidem Moysis unde-
cima generatio jam finita erat, sub
quo Naasson filius Aminadab prin-
ceps tribus Judae agnoscebatur; et
ipse ibidem in deserto mortem obiit,
cum ex illis esset, qui de Aegypto
sunt egressi, in primaque publica di-
numeratione adscripti fuerant (sc. su-
pra vigesimum annum erant). Con-
stat itaque, quod quinque aliae ge-
nerationes a Naasson usque ad Da-
vid deerant a calculo. Naasson enim
genuit Salmon; ipseque Booz; et il-
le Obed; isque Jesse; et ipse David.
Qua ergo ratione dici potest, in quin-
que generationes post Moysen dcc.
annorum numerum colligi posse? Et-
enim si quis pro cuiuslibet generatio-
nis viris (sc. pro iis quinque post
Naasson) tempus illud (dcc. anno-
rum) aequaliter distribuet, inveniet
quemlibet ante prolis generationem
annorum fuisse cxl. quod saue nemo
sanae mentis ¹ admittet. Siquidem
vel ipse quoque Moyses non amplius
quam cxx. annorum mortuus est; e-
jusque successor Jesu cx. anno obiit;
atque iis anterior Joseph totam vi-

¹ Ita visum est exprimere vocem *լաւիմաց*,
quae ad verbum sonat bene intelligens, seu re-

cite cogitans, maturus consilio; et congruit cum
Gr. *εὐνοος*.

էր, ընդ ամենայն ճիշտ ամեկեաց:

tam ad cx. annos duxit; immo his antiquior ipse Jacob, qui etiam Israel nominabatur, omniumque Judaeorum Patriarcha fuit, omnino annos vixit cxlv.

Եւ արդ՝ ո՞ր բանք 'ի դէպ իցեն ասելոյ, թէ ևս 'ի խոնարհ և յետ մովսիսի այնչափ ժամանակս ումեք հասանէր կեալ, որչափ վերագոյն ճառեցաք: Եւ զսփրիկանոս յայսմ այսպէս սխալեաց: Եւ այց կղեմէս 'ի յետովայ մովսիսի յաջորդէն մինչև ցտաճարին կազմած, գումարէ ամս շէր. զորմէ մարթի յառաջին մատենէն նորա ուսանել: Իսկ Խոնարհէն առաքեալն պողոս 'ի գործս առաքելոցն 'ի հրէից հրապարակաբոսութեանն ասէ, թէ քակեաց յետուազս Է. յերկրին քանանացւոց, և ժառանգեցոյց նոցա զերկիրն. և յետն ծամաց ետ նոցա դատաւորս մինչև ցտամուէլ մարգարէ. և անտի յառաջ խնդրեցին Թազաւոր. և ետ նոցա զսաւուղ որդի կիսեայ այր յազգէն բենիամինի ամս Խ. և փոխեաց զնա, և յարոյց նոցա զգաւիթ:

Quomodo ergo congruum erit dicere, quod inferius, postque Moysen, tantum temporis quisque vivere potuerit, quantum superius narravimus (sc. cxl.)? Africanus igitur in hac parte ita erravit. Clemens vero (Alexandrinus) a Jesu Moysis successore usque ad templi aedificationem colligit annos dclxxiv. quod a primo ejus libro (stromatum) ediscere licet. At divinus Apostolus Paulus in actis Apostolorum publicum ad Judaeos sermonem habens ait; quod » Destruit Jesu gentes septem in terra Chananaeorum, et praebuit eis terram ipsam possidendam: postque ccccl. annos dedit ipsis Judices usque ad Samuel Prophetam. Et exinde postularunt regem; et dedit illis Saul filium Cis, virum de tribu Benjamin annis x. et demutavit eum, et suscitavit illis David «¹.

(Καί) καθελὼν ἔθνη ἑπτὰ ἐν γῇ Χαναάν, κατεκληροδότησεν αὐτοῖς τὴν γῆν (αὐτῶν). καὶ μετὰ ταῦτα ὡς ἔτεσι τετρακοσίοις καὶ πειτήκοις ἔδωκε κριτὰς ἕως Σαμουὴλ τοῦ προφήτου. Καὶ οὕτως ἦν βασιλεία, καὶ ἔδωκεν αὐτοῖς (ὁ Θεὸς) τὸν Σαούλ υἱὸν Κίς ἀνδρὰ ἐκ φυλῆς Βενιαμὴν, ἔτη τεσσαράκοντα. Καὶ μεταστήσας αὐτὸν, ἤγειρεν αὐτοῖς τὸν Δαβὶδ (εἰς βασιλείαν) (Act. xiii. 19—22.)

1 Vel paulo aliter legit Euseb. Gr. textum Act. vel obiter excerpens aliqua interpolavit. Placet hic describere et versiones Arm. ac Lat. vulg. in Act. ut cum lectione Eusebiana conferantur. Էւ քակեալ ազգս եօթն յերկրին քանանու ժառանգեցոյց նոցա զերկիր նոցա իբրեւ ամս չորեքսարիւր և յիսուս. և յետ այսորիկ ետ

նոցա դատաւորս մինչև 'ի սամուէլ մարգարէ: Էւ անտի յառաջ խնդրեցին Թազաւոր, և ետ նոցա զսաւուղ որդի կիսեայ՝ այր յազգէ բենիամինի ամս քառասուն: Էւ իբրեւ փոխեաց զնա, յարոյց նոցա զգաւիթ Թազաւոր || « Et destruens gentes septem in terra Chanaan, sorte distribuit eis terram eorum, quasi post

Օչոս առաքեալ ասէ: Եւ ժողովին ըստ նմա ժամանակն յետ յիսովայ յամն շէդ: Դատաւորացն ՚ի նժամ մինչև ցամուռէդ. որպէս նա ասէ բովանդակ. և ՚ի նոյնս յորժամ ընդ սամուռէլինն յաւելուցու շաւուղի ին ամն. և դաւթայ ըստ նմին օրինակի ին. և սողումննի չէ մինչև ՚ի շինուած տաճարին. միանգամայն ըստ առաքելոյ՝ ՚ի յետովայ մովսիսի յաջորդէն մինչև ցողումնն լինին ամբ շէդ: Իսկ թէ և զմովսիսին ևս յաւելուցու զքառասուն ամ յսնապատին, և զյետովայ որդւոյ նաւեայ՝ զիէ ամն. միանգամայն ընդ ամենայն լինիցին ըստ առաքելոյ համարոյն ամբ Խ: Եւ ոչ պոսչսի միայն, այլև դատաւորաց զիրքն միաբան լինիցին առաքելոյ. քանզի զդատաւորաց ժամանակն և նա ՚ի նժամ գումարէ՝ մինչև ցաւ մուռէդ. քանզի կայ և անդ մի ըստ մի ջէ պոպէս:

Haec Apostolus ait. Et juxta ipsum colligitur summa temporis post Josue ad annos dxxxiv. Judicum (nempe) ad annos ccccl. usque ad Samuel, uti ipse (Apostolus) integre refert. Quum autem iis addantur anni Saul xl. cum (annis) Samuel annumerati, atque assimiliter etiam (anni) David xl. et Salomonis iv. usque ad templi aedificationem; summatim insimul juxta Apostolum, post Josue Moyse successorem usque ad Salomonem sunt anni dxxxiv. Quod si etiam pro Moyse addes annos quadraginta in deserto, atque pro Josue filio Nave xxvii. annos, omnes simul juxta Apostoli supputationem erunt anni dc. Neque id tantum, sed etiam Judicum liber cum Apostolo consonus erit: etenim Judicum tempora ille etiam textus in ccccl. annos colligit usque ad Samuel: nam et inibi singillatim ita habetur.

Դատաւորացն Գրոյ:

Ex Libro Judicum¹.

Ետ յետովայ տիրե-

ցին այլազգիքն.

Դոթոնիէլ.

ամս

Է:

ամս

Ը:

Post Josue dominati

sunt Alienigenae.

ann.

viii.

Gothoniel.

ann.

xl.

(Euseb. Praep. Evang. x. 14. Et S. Niceph. Chron.)

. ἐπράτησαν ἀλλόφυλοι ἔτεσιν ὀκτώ. (Niceph. ἔτη 4.)
Γοθονιήλ ἔτη 4.

quadringentos et quinquaginta annos, et post haec dedit Judices usque ad Samuel Prophetam. Et exinde postulaverunt regem, et dedit illis Deus Saul filium Cis, virum de tribu Benjamin, annis quadraginta. Et amoto illo, suscitavit illis David regem.

¹ Hoc laterculum iterum in Serie Regum in-

ferius ab auctore afferendum, repetit ipse ad sensum in x. Lib. Praep. Evang. cap. xiv. Inter vero caeteros scriptores S. Niceph. in Chron. magis vestigium Eusebii premit in digerendis his nominibus annisque; quibus ex locis placuit Gr. textum supplere.

ԼՆԼաղգիք .	ամս	ըԺ :	Alienigenae .	ann.	xviii .
ԼՆԼոդ և Սամեգար .	ամս	Ճ :	Aod et Samegar .	ann.	lxxx .
ԼՆԼաղգիք .	ամս	Դ :	Alienigenae .	ann.	xx .
Բարակ և Դեբորա .	ամս	Խ :	Barac et Debora .	ann.	xl .
ԼՆԼաղգիք .	ամս	Զ :	Alienigenae .	ann.	vii .
Գեդեոն .	ամս	Խ :	Gedeon .	ann.	xl .
ԼՆԼաղգիք .	ամս	Զ :	Abimelech .	ann.	iii .
Թոլա .	ամս	ԻԳ :	Thola .	ann.	xxiii .
Յայր .	ամս	ԻԶ :	Jair .	ann.	xxii .
ԼՆԼաղգիք .	ամս	ըԺ :	Alienigenae .	ann.	xviii .
Յեփթայր .	ամս	Զ :	Jephtae .	ann.	vi .
Եսեբոն .	ամս	Զ :	Jesebon .	ann.	vii .
Էղլոն .	ամս	Ժ :	Eglon .	ann.	x ¹ .
Էբդոն .	ամս	Ձ :	Abdon .	ann.	viii .
ԼՆԼաղգիք .	ամս	Խ :	Alienigenae .	ann.	xl .
Սամսոն .	ամս	Դ :	Samson .	ann.	xx .
Հելի , առ որով Սա մուէլ .	ամս	Խ :	Heli, sub quo Samuel .	ann.	xl .

Սիւնդամայն ամսնայն ամբ դա
սամորայն նժ մինչև ցամառէլ :

Simul omnes anni Iudicum ccccl.
usque ad Samuel.

Αλλόφυλοι	էտի	ւի՛.
Αωδ (. . .)	էտի	π՛.
Αλλόφυλοι	էտի	κ՛.
(Δεβάρα καὶ Βαρὰκ)	էտի	μ՛.
.	էտի	ζ՛.
Γεδεών	էտի	μ՛.
Αβιμέλεχ	էտի	γ՛.
Θωλὰ	էտի	κγ՛.
Ιαείρ	էտի	κβ՛.
.	էտի	ւի՛.
Ιεφθάα	էտի	ς՛.
Εσβών	էտի	ζ՛.
Αελών (Niceph. vel Αιαλών Euseb.),	էտի	ι. (Nic. γ՛.)
Λαβδών (Eus. vel Λαμπδών. Nic.)	էտի	ή.
Αλλόφυλοι	էտի	μ՛.
Σαμψών	էտի	κ՛.
Ηλεί (. . . .)	էտի	μ՛.

1 Annos Eglon, qui et Elon, seu Ahjalon, de Judaico textu mutuatus est auctor, ut patebit in Canone, ubi juxta lxx. praetermittit hunc Iudicem. Verum enim vero sequens summa anno-

rum 23, 150. non aliter conficiatur, nisi interim anni 10. servantur; ut iis patet, qui summam totius calculi colligunt.

Եւս այսպէս միաբան ժողովի, որ պէտք է նուիրական առաքելալ նշանակեաց. քանզի չէ յայսմ համարի՝ ոչ մովսիսի ժամանակն, և ոչ յեսովայ մովսիսի յաջորդին, և ոչ սամուէղին և ոչ սաւուղի: Սամուէղին և սաւուղայ առ այժմ յանդիպելոյ կացցեն և յեսովայն: Իսոյ ըստ առաքելոյ՝ և շաւուղի ին ամն առնութիւն կացցէ, և չորեքաբիւր և յիսուն ամաց դատաւորացն. յորս և դաւթայ ինն խառնեալ. և սողումնի 7. ամբ. որ ընդ ամենայն առնեն ամն շէշ: Եւնչափ էր և առաքելական տրււթիւնն: Եւս իստանեալ ին ամ մովսիսի յառապատին, և յեսովայ նաւեայ ին ամն, որպէս և ասեն որդիք հեբրայեցւոց. և ընդ ամենայն առնեն ամն 70:

Եւ զայս՝ ճառեցելոց հինգ աղգացն՝ ի մէջ նաասոնի և դաւթայ թէ ճահիցես, և իւրաքանչիւր հասարակ բաժանեցես առանձինն, նախ քան յորդէծնութիւնն դաւթ աւելի քան 70 և 70 եթ ամ միում միում ումեք յանդիման կացուցանէ. որ և չիցէ իսկ կարի հաւանութեան: Սի եթ մովսիսի իսկ դատնի 70 ամաց կեցեալ, ապա որ յետ նորայն լինէին՝ դրեթէ համատիք նորին լեալ՝ որդիս ծնանէին: Եւ արդ՝ զինչ պակաս իցէ, եթ ոչ փոխել այսուհետեւ ի թագաւորութեան գրոցն վկայութիւն:

Եւս զի թագաւորութեանն իսկ գիրք հաստատութեամբ նշանակեն զամենայն յելից որդւոցն իսրայէլի յեգիպտոսէ մինչև ցաղումն և ցտառ ճարին կազմած՝ ամաց լինել նին. որպէս զի եբրայականն նա ամ ասէ:

1 Latè reddimus nisi quod, ne cogeremur ad

Haec ita concorditer sicut ipse quoque Divus Apostolus assignavit, colliguntur. Quoniam (vero) in praesenti dinumeratione, nec Moysis, neque successoris Moysis Josue, nec Samuelis, nec Saulis tempora conscribuntur, aedum (anni) Samuel et Saulis e regione collocentur cum (tempore) Josue. Secundum vero Apostolum, Sauli quoque anni xl. assistant quadringentis et quinquaginta annis Judicum: quibus David quoque annis xl. atque Salomonis annis iv. conjunctis, omnes anni sunt dxxxiv. eadem erat etiam Apostolica traditio. Quibus si inseras xl. annos Moysis in deserto, et xxvii. annos Josue filii Naavae, prout dicunt filii Hebraeorum, simul omnes conficiunt annos dc.

Porro si haec supradictis quinque generationibus inter Naason ac David (transactis) accommodabis, et eorum singulis pares annos distribuas, plus utique quam cxv. annos singulis eorum fuisse, antequam liberis operam dedissent, manifestum erit: quod sane vix adeo fidem meretur. Etenim si Moysen ipsum cx. annos vixisse reperi-mus, qui ergo post eum fuerunt, aequalem ei ferme agentes aetatem, filios genuissent. Itaque quid restat, nisi ut ad auctoritatem libri Regum deinde transeamus.

Siquidem et ipse Regum liber ab egressu filiorum Israel de Aegypto usque ad Salomonem et templi aedificationem firmiter assignat annos fuisse ccccxl. nisi quod Hebraicum (exemplar) annos habet cccclxxx. Ita enim

verbum dicere ut, quod obscurum hic praebe-

Օի այսպէս ասէ երրորդ դարու-
թիւն թագաւորութեանցն, եթէ
Եղեմի նա երրորդի ամի ելիցն յեգիպ-
տոսէ՝ սկսաւ շինել սողոմոն զտունն
ան: Եւ երրայականն. և եղև ասէ
'ի նա երրորդի ամին: Օայս հրէից
վարդապետքն 'ի նա ամ ըստ հաւ-
տատուն թուոյ համարին ժողովեալ
զամեն ասեն. և չհամարին ուրոյն
զամեն՝ ըստ որոց ասեն տիրեալ այլ-
ազգեաց 'ի վերայ ժողովդեանն.
և միայն զդատաւորաց ժողովդեանն
զիշխանութիւնն թուեալ, և 'ի նոյն
յարեալ զժամանակն այլազգեացն
'ի վերայ յառնելոյ: Եւ նմանազոյն,
որպէս և ոչ այլազգ չորեքարիւր և
ութսուն ամացն ժամանակ ժողովե-
ցի: Եւ այց զնուիրական առաքելոյն,
ոչ թէ որպէս զժամանակագրութե-
ան ինչ ճառեալ, և ոչ ճշգիւ հաստա-
տութեամբ համար ինչ աւանդեալ
կարծեմ՝ զճառելոց ամաց զթիւն աւ-
ընթեր դնելով. և ոչ դատարկու-
թեամբ ինչ փրկութեան բանի վար-

tertius liber Regum habet, quod
» Factum est ' anno ccccx. egressus
de Aegypto, coepit Salomon aedifica-
re Domum Domino «. Hebraicum ve-
ro (exemplar) » Et factum est, ait,
anno cccclxxx «. Id quod Iudaeorum
Doctores, secundum firmam dinume-
rationis calculum, in cccclxxx. annos
comprehendi debere asserunt: qui qui-
dem haud seorsum recensent annos il-
los, in quibus dicuntur alienigenae in
populum dominati fuisse, sed Judi-
cum solummodo Populi Principatum
sub numerum redigunt, eidem spatio
attribuentes alienigenarum quoque
irruptionis tempora. Et aequius qui-
dem, nec enim alio modo quadrin-
gentorum et octoginta annorum tem-
pus coalescat. Divum autem Aposto-
lum, non quasi de Chronologia quid
disseruisse, vel exactissime supputa-
tionem aliquam retulisse, arbitror,
cum supradictorum annorum ² nume-
rum collocaverit; neque tamen, inuti-

ret sensum: potest etiam reddi, quod nempe,
vel ita tamen, ut; siquidem Arm. որպէս զի,
Hellenismum prae se fert ad normam vocis ὁσ-
τα, quae variis in locis variè ad sensum accom-
modatur.

1 Communis lectio τῶν LXX. exceptis codi-
cum differentiis, hunc ita locum exhibet III. Reg.
vi. 1. Καὶ ἐγένεθη ἐν τῷ τεσσαρακοστῷ καὶ
τετρακοσιοστῷ ἔτει τῆς ἐξόδου υἱὸν Ἰσραὴλ
ἐξ Αἰγύπτου . . . καὶ ἐκοδόμει τὸν οἶκον τῷ
κυρίῳ. Neque aliter interpretatio Arm. ibi. * Եւ
եղև յամեն չորեքարիւրդի և քառասներորդի
եղանկոյ որդեացն իսրայէլի յեգիպտոսէ . . .
շինէր զտունն տեան. Ubi տեան quamvis
aequè sonet in genitivo Domini, quàm in dati-
vo Domino; debet tamen accipi hic secundo
sensu, ut ex aliorum lectione discimus. He-
braicum autem textus juxta edit. Waltoni sic ad
verbum exponitur. » Et fuit in octogesimo an-
no et quadringentesimo anno egredi filios Israel
e terra Aegypti . . . et aedificavit domum Domi-

no «. Vulgata vero Lat. editio: » Factum est
ergo quadringentesimo et octogesimo anno eges-
sionis filiorum Israel de terra Aegypti . . . aedi-
ficari coepit domus Domino «.

2 Sensum ita explicandum putavimus, cum
ambigua verba non uno modo accipi possint;
sonant enim: » neque otio quopiam (vel vacui-
tate quadam) salutis verbi doctrinae, memo-
riam temporum egisse «. Ubi si otium sive va-
cuitatem referas ad doctrinam, ea oritur sen-
tentia, quam nos exposuimus; sin autem ad
personam Apostoli, haec elicitur sententia: » ne-
que quasi otium a doctrina verbi salutis habuis-
set, se se dedisse ad disquirendam temporum ra-
tionem «. Et sanè hic sensus quodammodo ad
rem magis facere videtur, ideoque commode se-
quitur succedens periocha; cum nempe Aposto-
lus sinceriori libri Jud. calculo usus, noluerit
in temporum variationibus perpendendis tempus
terere: caeterum sequens quoque adnotatio his
dictis conspna fortasse erit.

դապետութեանն զիշատակ ժամա-
նակացն առնել, զհասարակաց ըն-
թերցուած դատաւորացն կալուածոց
'ի կիր արկանելով:

Բայց Թադաւորութեանցն գիրքն՝
յայտ յանդիման իսկ պատմեն, յե-
լիցն մինչև ցողովմին գումարեալ
յամս կամ 'ի նիւ, կամ 'ի ԵՃ: Եւ
զժամանակս դատաւորացն ուրոյն
դատեալ հանիցեմք, և դարձեալ ա-
ռանձինն մեկնիցեմք զճառեալսն 'ի
գրոց դատաւորացն զայլազեացն ու-
նելոյ զամս, ամենայն ժամանակն
'ի մովսիսէ մինչև ցողովմին ժողովի
'ի Թիւ ամաց 'ո ոց: Վրանդի է մով-
սիսի յանապատին իւ ամ. և յետմէ

le et vacuum reddendo salutaris Doc-
trinae verbum, ea tempora comme-
morasse, cum communem lectionem
in libro Judicum traditam usurpave-
rit¹.

Attamen Regum liber evidentur u-
tique refert, ab Exodo usque ad Sa-
lomonem colligi annos aut ccccx. vel
ccccxxx. Sin autem tempora Judicum
seorsum secernamus, et rursum seor-
sum seligamus Alienigenarum imperii
annos in libro Judicum declaratos,
omne tempus a Moyse usque ad Sa-
lomon redigitur in numerum annorum
dc. Moyse enim sunt in deserto xl. an-
ni, et Josue xxvii: post quem Judicum
et alienigenarum ccccl. uti Apostolus

¹ Praecedentia Eusebii examina citat Syncel-
lus partim ad verbum, partim ad sensum, p.
139. ita tamen, ut sua quoque interjiciat, quae
omnia confuse ad personam Eusebii redacta edi-
dit Scal. p. 34. ideo nolimus ea in Gr. textu
collocare, sed integrum locum hic proferendum
duximus; sic ergo habet Sync. loco supra memora-
to: Ο' δ' Ευσέβιος τὰ πρὸ τῷ Δείψ Αποστόλω
ἐν ταῖς πρᾶξεσι τῶν κριτῶν ἐστὶν υν'. συστήσαι
βουληθεὶς, συνεχρήσατο τούτων τίσι. διαπορεῖ
μὲν τοι λέγων τὰ μετὰ τὴν τοῦ Μωσέως τελευ-
τὴν ἄλλως κῆσθαι μέχρι Σολομώντος, καὶ
τῆς τοῦ ἱεροῦ ἐπισκευῆς ἐν τῷ τρίτῳ τῶν βα-
σιλειῶν. λέγει γάρ. καὶ ἐγενήθη ἐν τῷ υμ'.
ἔτι τῆς ἐξόδου τῆς ἀπ' Αἰγύπτου ἤρξατο οἰ-
κοδομεῖν Σολομῶν τὴν ναόν. τὸ δ' Εβραϊκόν.
καὶ ἐγενήθη ἐν τῷ υ. καὶ π'. ἔτι. ταῦτα δέ,
φησὶν, οἱ τῶν Ἰουδαίων διδάσκαλοι ἀκριβῶς συν-
άγεσθαι ἔλεγον μόνως τῆς τῶν ἐξ Ἰσραὴλ κρι-
τῶν χρονοκρατίας ἀριθμουμένης, καὶ μὴ λογιζο-
μένης ἰδίως τῆς τῶν ἀλλοφύλων, ἀλλὰ τῆς τῶν
κριτῶν συννοουμένης. ὅπερ οὐ συμφᾶει τῇ ἱερᾷ
τῶν κριτῶν βίβλῳ. τὸν γε μὴν ἱερόν Αποστόλον
φησὶν υν'. ἐστὶ τῶν κριτῶν οὐκ ἀκριβολογούμε-
νον εἶπεῖν, ἀλλ' ἐκδοχῇ κοινοτέρῃ. (Interp.
Goar). » Eusebius autem memoratos a divino
Apostolo penes Actuum librum Judicum annos
450. stabilire ac ratos haberi cupiens, ex ejus
dictis quibusdam errorem passus est. Enimvero
annos a Moyse morte ad Salomonem et templi

instaurationem alio pacto regum libro tertio
consignatos dicens, in magnam animi angustiam
incidit. Ait quippe: *Et factum est in anno 440.*
profectionis ex Aegypto, coepit Salomon aedifi-
care templum: Hebraicus autem textus: *Et fa-*
ctum est 80. supra 400. anno etc. Annos autem
istos, ait, Hebraeorum doctores accurate colligi
solius Israel Judicum regiminis ratione habita,
non ita infidelium dominatus spatio separatim ae-
stimato, sanxerunt: quod sane sacro Judicum vo-
lumen nullatenus consonat. Enimvero Sanctum
Apostolum Judicum scriptis serio vel diligenter
non attendisse, sed vulgata inter homines tradi-
tione abductum de annis 450. sententiam pro-
nunciassse affirmat. Ubi vides Syncellana mix-
ta cum Eusebianis connecti. Deinde vero per-
git Syncellus totam hanc quaestionem ad truti-
nam revocare sequenti p. 140. ac interea quae-
dam inserit, quae, ad sensum quod attinet, in-
ter sequentia Eusebii dicta habentur, ita tamen
confuse, ut difficile sit unum ab altero secerne-
re. Goar in Latina sua interpretatione ita rem
exposuit, quasi integra pagina Eusebianum tex-
tum contineret a Syncello citatum, deceptus,
ut patet, interjecto verbo φησὶν, eadem p. 140.
A. sed quia anteriora aliquantulum obscura cer-
nit, supplere voluit in marg. iterando φησὶν Εὐ-
σέβιος, idque in Lat. absolute reposuit, *inquit*
Eusebius. Vide locum citatum, qui non pa-
rum juvat Eusebii verba.

իէ : յետ որոյ դատաւորացն և այլ-
ազգեացն նժ. որպէս առաքեալ ա-
սէ. և դատաւորաց գիրք նմին դա-
ւանեն : յետ որոյ սամուէղի և սա-
ւուղայ ին ամ : ապա և դաւթի ին : և
սողոմոնի 7. մինչ 'ի տաճարին կազ-
մած : և միանգամայն ամենայն 7. որ-
պէս զի ճառելոցն հինգ ազգացն իւ-
րաքանչիւր ումեք միում միում առն
ժամանակն ամաց ճի դատանել յա-
ռաջ քան զորդէծնութիւնն, կարի
իսկ անհաւանութեան իրք իցեն :

Իայց եթէ թագաւորութեան
գրոցն զհետ երթայցեմք, ն և ճամ
ժողովեցուք. հանեալ 'ի բաց զեւ-
րայեցւոց ծառայութեանն ժամանակ
ամաց ճ, և ի ից. ըստ որում ասեն
այլազգեացն ծառայեալ. մանաւանդ
թէ միանգամայն յար 'ի ժամանակն
թուիցեմք զազատութեանն խառն
ընդ ծառայութեան ժողովրդեանն.
որպէս եբրայեցւոց համարն աւան-
դէ. զորս և մեք 'ի կիր արկեալ վա-
րիցեմք 'ի սմին համարի' որ առաջիս
կայ, զայլազգեացն ժամանակս ընդ
թիւ ամաց թագաւորացն համարել :
Ս'անաւանդ զի չե ևս հաւանելի հա-
մարիցի մեզ հինգ ազգացն' որ ընդ

ait, liberque Judicum idem cum eo
fatetur: deinde Samuelis et Saulis an-
ni xl. postea vero Davidis xl. et Sa-
lomonis rv. usque ad templi aedifica-
tionem. Simul autem omnes (anni) dc.
Ita ut unicuique ex supradictis quin-
que generationibus ante liberorum
generationem tempus annorum cxx.
tribuere, res sit omnino improbabilis.

Caeterum si Libri Regum vesti-
giis insistamus, utique cccclxxx. annos
colligemus, extrahentes Hebraeorum
servitutis tempus annorum cxx. quot
nempe annis servisse alienigenis tra-
dunt; quinimmo si jugiter eodem tem-
pore insimul numeremus libertatis in-
tervallum una cum servitutis populi
spatio; prout Hebraeorum calculus
trahit: id, quod nos quoque usurpa-
bimus in hac praesenti supputatione,
alienigenarum tempora una cum nu-
mero annorum Regum (vel potius Ju-
dicum) recensentes. Praesertim quod
necdum probari nobis videtur illud
quinque generationum temporis spa-

1 Locus usurpatus ab Asolico nostro, cum
de his rebus ageret juxta Origenis computatio-
nem, Ananiaeque Sciracunii Arm. Chronogra-
phi, ita enim scripsit Lib. 1. cap. 1. (statim post
illa verba, quae supra citavimus). " Իսկ յելիցն
յեգիպտոսէ մինչ և ջըննումն տաճարին, ըստ
որոգինի և անանիայ չերակացւոյ՝ ժողովին ամբ
նդ. հանեալ 'ի բաց զեբրայեցւոց ծառայու-
թեան ժամանակն, զոր այլազգեացն ծառայե-
ցին. մանաւանդ. եթէ միանգամայն իսկ՝ յար
զժամանակն թուիցեմք զազատութեանն խառն
ընդ ծառայութեան, և զժամանակ դատաւո-
րացն առանձինն թուիցեմք, ելանէ զլափ պատ-
մագրացն ամենեցուն. Իսկ հրէիցն
վարդապետն (և) եւսեբի ժամանակագիրն նժ.
ասեն յելիցն յեգիպտոսէ մինչ և ջըննումն տաճա-

րին : Իսկ ովորդինէս և անանիայն ամ ասեն.
համարելով և Ժ. ամ ելոնի դատաւորի ||. h. e.
7 Ab exodo autem ex Aegypto usque ad aedifica-
tionem templi, secundum Origenem, Ananiam-
que Sciracunium colliguntur anni 490. extracto
tempore servitutis Hebraeorum, quo alienigenis
servierunt: quinimmo si una jugiter tempus di-
numeremus libertatis mixtim cum servitute, et
separatim tempus Judicum calculemus, excedit
mensuram universorum Historicorum Ve-
rum doctores Judaeorum, (et) Eusebius Chro-
nographus 480. dicunt ab exitu ex Aegypto us-
que ad aedificationem templi. Origenes tamen,
et Anania 490. dicunt, computando et 10. an-
nos Eloni Judici "

նաասոնն և ընդ դաւիթ էին, անջըբ
պետութիւն ժամանակին . յորժամ
'ի բայց առնուցումը 'ի ն և 'յ ձամանցն
զմիւսիսի զքառասուն ամ յանապա
տին , և զսողոմոնի 7 : և որ մնանն
լինին ամբնչ . մինչև ցդաւթի վախ
ճանեւն : Եւ զայն 'ի հինգ ազգսն
բաժանել, 25 (35) իւրաքանչիւր ումեք
յազգացն տալ, եթէ նկատիցէ որ
ճշմարիտ զաւանդութիւնն գտանէ :
և զայս 'ի գաւթի ծննդենէն . ծե
րունոյ յետակայ լինէր որդի ութե
րորդ դաւիթ, և յետ եօթն եղբարցն
որ երիցունք քան զնա էին : զի և
զայսմանէ մի անման ինչ զառաջ
նոցն համար հաշուել :

Եւ արդ' եղիցի ըստ մերում թա
գաւորութեան գրոցն յելիցն յեգիպ
տոսէ մինչև ցողոմոն և ցտաճարին
շինուած կարգ ըստ կարգէ համա
րեալ ամսն 2 : 'ի նոյն առեալ և զժա
մանակ այլազգեացն ըստ յաջորդու
թեան իշխանութեան դատաւորացն
որ կալան մի ըստ միօրէ : Բայց այս և
այլազգ յայտնադոյն ընծայի անդրա
տին 'ի դատաւորացն գրոց : 3 եւ
թայէ մի էր 'ի դատաւորաց ժողո
վըրդեանն . իբրև պատերազմ յառ
նէր 'ի վերայ նորա յայնցանէ՝ որք
զյորդանան գետով բնակեալ էին
ամովըհացիքն , պատգամաւորէր առ

tium inter Naasson et David. Quam
(enim) ab cccclxxx annis extrahemus
Moysis in deserto (degentis) quadra
ginta annos, et Salomonis iv. qui su
persunt anni, erunt cccclxxxvi. usque
ad obitum David: quos itaque in quin
que generationes distributos, ideoque
lxxxv. (lege lxxxvii.)¹ annos singulis
generationibus assignatos, si quis ob
servabit, veram reperiet. (esse hanc)
traditionem. Et hoc a Davidis nati
vitate (edocemur)²; (cum) Jesse
aetate provento octavus filius fuerit
David, postremusque septem fratrum,
qui majores ipso erant: etenim haud
dissimiliter, quam hoc, majorum quo
que antecedentium ratio temporis sit
habenda.

Sint itaque juxta nostrum Regum
Librum ab egressu de Aegypto us
que ad Salomonem et templi aedifi
cationem ex ordine in calculum re
dacti anni cccclxxx. eadem ratio
ne computatis alienigenarum quoque
temporibus, juxta successionem prin
cipatus Judicum, qui ordine tenuer
unt (imperium). Porro idipsum alio
etiam argumento ex eo quidem libro
Judicum clarius redditur. Jephthae
enim, qui unus et ipse ex populi Judi
cibus erat, bellum illi inferentibus A
morrhaeis circa Jordanem fluvium in
colentibus, hujusmodi verba per le

¹ Manifestus librarii error, scribentis 7. pro
8. nam anni 25. 436. si distribuuntur in quin
que generationes, singulis anni cedunt 25. 87.
quamvis in altera ex iis generationibus non 87,
sed 88 anni recenseantur: sin autem unicuique
25. 85. tantum adscribas, summa supponatur
25. 426. necesse est.

² Si eo modo quo nunc habetur, interpun
ctio sustineatur, supplendum aliquod verbum,

ut առանկէ, edocemur. Quod si aliter collo
cetur, fortasse magis expedita, cum verbo pro
prio, res erit hac ratione: եթէ նկատիցէ որ
ճշմարիտ զաւանդութիւնն, գտանէ և զայս 'ի
գաւթի ծննդենէն || . i. e. " Si quis observabit
veram traditionem, reperit et istam ex David
nativitate u. Sed placuit interim codicis nostri
punctis insistere.

Թշնամիսն զայս օրինակ բանից. Եւ այժմ դու լաւ ինչ իցես ասէ քան զբաղակ որդի սեփփորայ արքայի մե վարացւոց. միթէ կռուելով կռուեցաւ ընդ իսրայէլի. և կամ Թէ ճա կան ետ ընդ նոսա 'ի տանն իսրայէլի, յետերսն և 'ի դստերս նորա, յա զեր և 'ի քաղաքս նորա շուրջ զյորդանսն գետով ամս 5: զի՞ ոչ ասրեցուցին զնոսա 'ի ժամանակին յայն միկ. Վնանդի ուսուցանէ այսորիւք 5 ամ 'ի միջի գաւանէլ 'ի ժամանակացն մովսէսի և 'ի բաղակայ որդւոյ սեփփորայ մինչև 'ի նորա տիսն: Եւ այս 5 ամ ոչ այլազգ գումարի, եթէ ոչ ժամանակքն՝ ըստ որոց այլազ-

gatos ad hostes dedit. » Et nunc, melior ne eris tu, inquit, super Balac filium Sephor regis (aut regem) Moab: nunquid pugnans pugnavit cum Israel, vel bellum ne commisit cum illis in domo Israel, in Esebon et filiabus ejus, et in Jazer et civitatibus ejus, circa Jordanem fluvium per annos ccc.? Ut quid non eruerunt eos (vel etiam, eas, scilicet urbes) in tempore illo? «. Per haec enim edocet ccc. annos a tempore Moysis et Balac filio Sephor usque ad suam aetatem effluxisse. Hi vero anni ccc. vix aliter colliguntur, nisi tempora, in quibus alienigenae obtinuisse (Is-

Καὶ νῦν μὴ κρείσσων (vel ἐν ἀγαθῷ ἀγαθώτερος) σὺ ὑπὲρ Βαλακ υἱὸν Σεπφὼρ βασιλέως (aut βασιλέα) Μωάβ; μὴ μαχόμενος ἐμαχέσατο μετὰ Ἰσραὴλ, ἢ πολεμῶν ἐπολέμησεν αὐτοῖς ἐν τῷ οἴκῳ Ἰσραὴλ, ἐν Εσβεὼν καὶ ἐν θυγατρᾶσιν αὐτῆς, (καὶ) ἐν Ἰαζήρ, καὶ ἐν ταῖς (θυγατρᾶσιν αὐτῆς, καὶ ἐν πάσαις ταῖς) πόλεσι ταῖς παρὰ τὸν Ἰορδάνην, τριακόσια ἔτη; διατί οὐκ ἐρρύσαντο αὐτοὺς ἐν τῷ καιρῷ ἐκεῖνο. (Judic. xi. 25. 26.)

1 Variantes hio codices τῶν LXX. in duplicem reducuntur lectionem, quarum primam sic habet: Καὶ νῦν μὴ ἐν ἀγαθῷ ἀγαθώτερος σὺ ὑπὲρ Βαλακ υἱὸν Σεπφὼρ βασιλέως Μωάβ; μὴ μαχόμενος ἐμαχέσατο μετὰ Ἰσραὴλ, ἢ πολεμῶν ἐπολέμησεν αὐτοῖς ἐν τῷ οἴκῳ ἐν Εσβεὼν καὶ ἐν ταῖς θυγατρᾶσιν αὐτῆς, καὶ ἐν γῇ Αροὴρ καὶ ἐν ταῖς θυγατρᾶσιν αὐτῆς, καὶ ἐν πάσαις ταῖς πόλεσι ταῖς παρὰ τὸν Ἰορδάνην, τριακόσια ἔτη; καὶ διατί οὐκ ἐρρύσαν αὐτοὺς ἐν τῷ καιρῷ ἐκεῖνο; Alteram vero ita lege: Καὶ νῦν μὴ κρείσσων σὺ etc. . . . μὴ μάχη ἐμαχέσατο . . . ἐπολέμησεν αὐτὸν ἐν τῷ οἴκῳ Ἰσραὴλ ἐν Εσβεὼν, καὶ ἐν τοῖς ὁρίοις αὐτῆς, καὶ ἐν Ἰαζήρ, καὶ ἐν ταῖς θυγατρᾶσιν αὐτῆς . . . τριακόσια ἔτη, διότι οὐκ ἐρρύσαντο αὐτοὺς etc. Inter utramque lectionem locus est versioni Arm. Libi. Judic. * Իսկ արդ. միթէ լաւ ինչ իցես դու քան զբաղակ որդի սեփփորայ արքայի մովսէսի. միթէ կռուելով կռուեալ ընդ իսրայէլի, կամ

պատերազմել պատերազմեցաւ ընդ նոսա, 'ի ընտելելի իսրայէլի յետերսն և 'ի դստերս նորա, և յարեւր և 'ի դստերս նորա, և յամենայն քաղաքս՝ որ առ եղբբս յորդանան. ամս երեքշաբթի. զի՞ է՞ զի ոչ Թափեցին զնոսա 'ի ժամանակին յայնմիկ. Quo patet in Gr. fuisse lectum 1. Βασιλέα. 2. μάχη; 3. πολέμῳ. 4. ἐν τῷ οἴκῳ Ἰσραὴλ. 5. ἐν Αροὴρ. 6. διατί οὐκ ἐρρύσαντο. Eusebius verò conflatum ex his omnibus praeferit textum, ut e regione Gr. undique excerptum accommodavimus. Adde et Lat. Vulg. cunctis aequae consonantem dissonantemque. » Nisi fortè melior es Balac filio Sephor rege Moab: aut docere potes, quod jurgatus sit contra Israel, et pugnaverit contra eum, quando habitavit in Hesebon et viculis, et in Aroer, et villis ejus, vel in cunctis civitatibus juxta Jordanem, per trecentos annos? Quare tanto tempore nihil super hac repetitione tentastis? «.

դեպքն ասի ունեւ, ընդ ամս դատաւորացն՝ որ տիրեցին, թուիցին :

Իսկ եթէ ուրոյն որ առանձինն դնիցէ զամս ժողովորդեանն ծառայութեան և զայլազգեացն ունելոյ, անցանէն առաւելութեամբ քան ըզժամանակ ամացն երեքարիւրոց : Իսկա եթէ միայն որ համարիցի զամս դատաւորացն՝ որ կալան, գտանիցէ՝ ի նկատեալ ժամանակէն մովսիսի մինչև ցեփթայի ամս 5. որչափ և ցեփթայեայ իսկ բարբառն վկայէ : Եղիցի այսուհետև ժամանակագրութիւնս՝ որ առաջիս կայ, զայս ձև օրինակի :

Ի մովսիսէ փնչև ցտորման :

A Moyse ad Salomon¹.

Մովսէսի .
Եսուայ .

ամբ Դ :
ամբ ԻԷ :

Moyasis .
Jesu .

anni XL .
anni XXVII .

1 Praesens catalogus occurrit apud Asolicum nostrum toties laudatum, cum sequentibus Eusebii observationibus, ad verbum fermè descriptis; ita ut codex noster nunc emendari ab eo, et nunc emendare illum videatur. Et quidem in ipso aditu priora nomina մովսէս et Եսուայ in nominativo casu apud nos expressa, penes Asolicum correctius leges in genitivo, մովսիսի, et Եսուայի. illud enim postulat, quae remanent, ordo nominum. Ac vice versa, alia nomina apud Asolicum in nominativo exposita, corrigenda erunt ad normam nostri codicis genitivum casum praeseferentis. Expedit itaque integrum Asolici locum, ex Lib. I. cap. I. afferre; statim enim post alterum fragmentum superius allatum, haec habet: * Ապա համարեալ լիցի այսպէս .

Մովսիսի՝ յետ ելիցն Դ ամս :
Եսուայի՝ ի Է ամս :

Այլազգեացն և գողտիւնի զատաւորի Դ ամս : Այլազգեացն և աւովդայ և սամբարայ 2. ամս : Այլազգեացն և գերովայ և բարա, կայ Դ ամս : Գեգէտիւն ամս Դ : Արիմէլէք ամս 5. Թովդայ ամս ԻԶ : Յայիրայ ամս ԻԶ : Այլ-

ազգեացն և ցեփթայեայ դատաւորի ամս 5 : Էստրովի ամս Զ : Ղարգովն ամս Է : Իսիոն քաղաք առաւ : Այլազգեացն և Սամբարի ամս Ը : Հեղեայ ամս Թ : Սամուէլ և Սաւուլ ամս Դ : Դաւիթ ամս Դ : Սողոմոն ամս Դ : Միանգամայն՝ ի մովսիսէ և ցեփթայի, գիպտոսէ փնչև ցամեգերձանս առաջին, նգամ :

Չմովսիսի փոխանակէն յեսուայ՝ անուանակից գիրքն իւր ունի նշանակեն, բայց փոյն ի վաղձանէն նորա՝ ընդ ամենայն աստիկեցեալ ամս Զ. և Զ. իսկ հարբայեցիք զվերակայութեան նորա ժամանակ աստի ԻԷ. ամս : որպէս լինել նմա փնչև ցամեգերձան ելն յեգիպտոսէ ի Զ ամս :

Իսկ վասն սամուէլի, զի և ոչ զնորա ժամանակն աստի յայտնի գիրք, համարեմ թէ որ յեծային առաքեալն առաջաւ, սաւուլայ և սամուէլի : Քանզի երեւի սամուէլ ի բազում ամս լինել առաջնորդ ժողովրդեանն : Եւ սաւուլայ փոյն զերկեամ փ վկայէ բանն : Քանզի ի Թագաւորութեանն գրեալ է այսպէս . Որգի տարեւոր սաւուլ ի Թագաւորեւն

Այլազգեացն և գոթոնիէղի դատաւորի .	ամբ	Ճ :	Alienigenarum et Gothoni Judicis.	ann.	LXXX.
Այլազգեացն և դեբորայ և բարակայ .	ամբ	Դ :	Alienigenarum et Deborahae atque Barac.	ann.	XL.
Գեդեոնի .	ամբ	Դ :	Gedeon.	ann.	XL.
Աբիմեղէքայ .	ամբ	Դ :	Abimelech.	ann.	III.
Թոլայի .	ամբ	ԻՔ :	Tholae.	ann.	XXII.
Յայիրայ .	ամբ	ԻՔ :	Jair.	ann.	XXII.
Այլազգեացն և յեփթայեայ դատաւորի .	ամբ	Զ :	Alienigenarum et Jeptae Judicis.	ann.	VI.
Սեբեգոնի (Սեբոնի) .	ամբ	Զ :	Sebegon (lege Esebon)	ann.	VII.
Աբդոնի .	ամբ	Ը :	Abdon.	ann.	VIII.
Այլազգեացն , և սամիսոնի .	ամբ	Ի :	Alienigenarum et Samson.	ann.	XX.
Առ սովաւ խմբեցաւ իղիոնա կան պատերազմն :			Hujus aetate Iliacum bellum coactum fuit .		
Հելեայ .	ամբ	Դ :	Heli.	ann.	XL.
Սամուէղի և սաւուլայ .	ամբ	Դ :	Samuel et Saul.	ann.	XL.
Դաւիթի .	ամբ	Դ :	David.	ann.	XL.
Սողոմոնի .	ամբ	Դ :	Salomon.	ann.	IV.
մինչև ցըննուած տաճարին :			usque ad templi aedificationem .		

իւրում. այսինքն մի ամի, և անիորձ 'ի չարեաց նշանակեաց զաւանդէն 'ի ժամանակէն՝ յորում եղև սկիզբն Թագաւորութեան . և զերկեամ մի կալ յաշնպիսի միաս, և սպա եղծանել և լինել նմա տարագիր յայ, մինչև գիւի խեղճել զնա : Վասն այնորիկ այլ ևս ամբ՝ սամուէլի համարեալ են, Նոն իրի խեղճ սամուէլի և սաւուլայ համարեցաք իսամ Բայց (ոչ) միայն յառաքելական վկայութենէն այսչափ ամաց ժամանակ գումարի սաւուլայ, այլ և 'ի ստոյգ մանր քննելոյ զգիրս :

Քանզի, յետ մահուան սաւուլայ տակ պառ մեծ թիւնն՝ թէ իս ամեայ եր յեփուստեա որդի սաւուլայ՝ յորժամ Թագաւորեաց 'ի վերայ խորայէլի . և քամ Թագաւորեաց, բայց միայն 'ի տանէն յուգայ՝ որ էին զհետ զաւթի : Քանզի յետաւանէն գիրք 'ի սկզբան Թագաւորութեանն սաւուլայ զերից որդւոցն, զոնիս, Թամ, զիսաւէ, և զմեղքիսաւէ . և զեփուսայ շրջառակէն ինչ . որպէս իմանալ մեզ՝ թէ յետոյ ծնաւ, և այսչափ լինել Թագաւորութեանն սաւուլայ, որչափ որդւոցն յետ նորա վաղճանելոյն գտանին ամբ : Այլ ընդ սմին և զայս գիտաաջիւք, որ ասէ յերկրորդ գլուխ Թա

գաւորութեանն, և այլն : sequentia differunt ab Eusebio. Supervacaneum visum est haec omnia in Latinum convertere, cum ipsa Eusebii verba sint in nostro textu exposita; quod si quid erit variatum notatu dignum, in sequentibus adnotationibus declarabitur.

1 Asolicus post Esebonem adjecit et Aelonem annis x. juxta Origenem atque Ananiam Sciracunium, ad normam nempe Hebraeo-Judaici textus, unde et calculum in annos 490. collegit, sed de Aelone alibi egit et Auctor noster, ut etiam in Canone memorabit non esse apud LXX.

2 Idem Asol. *Ilium urbs capta*, ad sensum nempe Eusebii quoad praesentem locum, ad verbum verò ad Canonem quod attinet. Sed quod est magis observandum, haec ille ante Sampsonem sub Labdone collocavit, optime quidem, ita ut corrigendum esse ad ejus normam nostrum codicem libenter fateamur; nam et in Canone constanter ita habet et Eusebius, *Ilium nempe captam dicit in diebus Labdonis*; ergo hic quoque primo loco legenda haec linea Առ սովաւ խմբեցաւ, etc. postea verò altera Այլազգեացն և սամիսոնի ամբ Ի :

Սիմոնի ամուսինն ի մովսիսէ և յէրեմիայի ամուսինն մինչև ցհանդերձանս տաճարին ամբ նճ :

Օ մովսիսի փոխանակէն յետուայ՝ անուանակից գիրքն ոչինչ աւելի նշա նակեն , բայց միայն ի վախճանելն նորա՝ ընդ ամենայն կեցեալ ամն ճժ : Իսկ հերբայեցիք վերակացութեանն նորա ժամանակս ասեն լինել ամաց իէ անց . որպէս լինել նմա՝ մինչև ընդ մովսիսի ելանել յէրեմիայի , ամաց խի ից :

Իսկ վասն սամուէլի՝ քանզի և ոչ զնորա ժամանակսն յայտնի ասեն գիրք , համարիմ թէ որ յածեղէն առաքելոյն ասացաւ զաւուղայ , հա սարկաց իցէ սաւուղայ և սամուէլ զի : Վասնզի երեւի սամուէլի բազում ամն լեալ առաջնորդ ժողովրդեանն . և զսաւուղայ զերկեամ միայն վկայէ քանն : Վասնզի յառաջնում գլուխ թագաւորութեանն գրեալ է այս պէս . Որդի ասէ տարւոյ սաւուղ ի թագաւորելն իւրում . և երկուս ևս ամն թագաւորեաց ի վերայ իսրայէլի : Բայց սիմաքոս լուսաւորագոյնս

Simul a Moyse et egressu de Aegypto usque ad templi apparatus anni CCCCLXXX.

De Jesu Moysis successore, ejusdem nominis liber nihil amplius designat, nisi tantum ipso mortuo, quod vixerit annos omnino cx. Hebraei autem, tempora ejus administrationis annorum esse dicunt xxvii: ita ut quum de Aegypto cum Moyse exisset, annos habuerit xliii.

De Samuele vero, cum neque ejus tempora palam protulerit Scriptura, opinor, quod quae a Divino Apostolo de Saul dicta sunt, Sauli et Samueli sint communia. Etenim multos annos videtur Samuel praefuisse populo; de Saule vero biennium solummodo Scriptura testatur. In primo enim capite (sc. libro) Regum ita scriptum est. » Filius, inquit, anni Saul, cum ipse regnasset; et Jacobus adhuc annis regnavit super Israel «². Symmachus vero clarius edidit, ita enim vertit: » Filius, inquit, quasi annuus³

ὁὶδς ἐνιαυτοῦ Σαούλ ἐν τῷ βασιλεύσει αὐτόν, καὶ δύο ἔτη ἐβασίλευσαν ἐν Ἰσραήλ. 1. Reg. xliii. 1.

¹ Interjectum apud Asolicum verbum *ասեն* dicunt, integram reddit lectionem, vel saltem sinteram; sicut etiam paulo supra գիրքն իւր, Liber sunt.

² Locus Scripturae sacrae, quamvis frustra eundem quaeres in plurimis hodiernis exemplaribus τῶν lxx. integer tamen extat in antiquis codicibus, ex quibus meliores editiones prodierunt, secundum Eusebium, ut cernitur in Gr. textu, & regione: totidem verbis habetur etiam in Arm. interpretatione ejusdem loci, ex exemplari τῶν lxx. translata. Solummodo cum in Eusebiano codice nostro redundet *ևս*, dicendum quod Eusebius legerit etiam ἐτι statim ante vel post ἔτη.

³ Τίος ὢν ἐνιαύσιος (vel ἐνιαυσιαῖος) Σαούλ ἐν τῷ βασιλεύσει αὐτόν. Ita quidem vulgò asserunt Symmachi locum, cui additur monitum in adnot. Nobilii apud Morinum. » Abest istud, ὢν, à codicibus Theodoretii «. Verum utrumque, sive adsit, sive non, depravate; atque ideo jure meritoque corrigendum ex Eusebio nostro: is enim certo certius legit ὡς . ἡρῶ . quasi, velut, tanquam, ac si, id, quod patet vel per argumentum, quo affirmat Symmachum ita habere suam interpretationem, ut magis perspicue significare posset non unius quidem anni fuisse Saul, cum regnare coepit, sed quasi unius anni, seu velut anniculus, idest, ut pergit auctor, sincerus animo, ut esse solet infans unius anni.

աւանդէ . քանզի այսպէս թարգմանեաց . Սրդի ասէ իբրեւ տարեոր տաւուղ 'ի թագաւորեան իւրում . այս . ինքնէ միամիտ և անփորձ 'ի չարեաց նշանակեաց զառնէն լինել 'ի ժամն նակին՝ յորում եղև սկիզբն թագաւորութեան նորա . և զերկեամ միայն կալ յայնպիսի միտս . և ապա եղծաւ նել և լինել տարագիր յոյ , մինչև գիւի խեղդ ընդ անձն արկանել նմա : Ս ասն այնորիկ այլ ևս ամբն՝ սամուէղի համարեալ լինին : Ս մին իրի իսկ սամուէղի և սաւուղայ եղաք իւամ : Բայց ոչ միայն յառաքելական վկայութենէն այնչափ ամաց ժամն նակ գումարի սաւուղայ , այլև 'ի ստորդ մանր քննելոյ զգիրս :

Վ անզի յետ մահուն սաւուղայ ասէ պատմութիւնն՝ թէ քառամն ամեայ էր յերեսութէ որդի սաւուղայ՝ յորժամ թագաւորեացն 'ի վերայ իւրայելի . և երկուս ամն թագաւորեաց , բաց միայն 'ի տանէն յուղայ՝ որ էին զհետ դաւթի : Վ անզի յերեսութէս այս , մինչդեռ նորընծայ

Saul, cum ipse regnasset . Scilicet sincerum animo ac malorum expertem fuisse virum significavit tempore, quo regni ejus initium fuit, bienniumque tantum eo animo se gessisse; ac deinde depravatum, a Deoque proscriptum fuisse; adeo ut daemon ipsum suffocare niteretur. Quamobrem qui remanent ejus anni, penes Samuel reputantur: ideoque pro Samuel et Saul annos statuimus xl. Sed tamen non solum ex Apostolico testimonio tot annorum tempus pro Saul colligitur, sed etiam ex certa atque accuratissima investigatione Scripturae.

Siquidem post mortem Saul ait historia: » quadraginta annorum erat Jebosthe filius Saul, quum regnavit super Israel, et duos annos regnavit; praeter domum Juda, qui erant post David . Nam Jebosthe hic, cum adhuc novellus esset Saul in regno, nascitur: initio enim regni Saul com-

Τεσσαράχοντα ἐτῶν Ἰεβοσθεὺς υἱὸς Σαούλ, ὅτε ἐβασίλευσεν ἐπὶ τὸν Ἰσραὴλ, καὶ δύο ἔτη ἐβασίλευσε, πλὴν τοῦ οἴκου Ἰούδα, οἳ ἦσαν ὀπίσω Δαυὶδ. II. Reg. II. 10.

Aliter, dempta voce ὅς, nullo modo differret Symmachi versio a versione τῶν lxx. Neque dicas in eo discrimen esse, quod οἱ lxx. reddiderint ἐνιαυτοῦ; Symmachus vero, ἐνιαύσιος. Nam utraque vox eundem sensum habet: prima enim sonat anni, signatque unius anni, et secunda anniculus vel annuus, quod idem est, sc. unius anni; adeo ut Arm. versio Sacrae Scripturae, quae accuratè lectionem τῶν lxx. praesefert, legat hic տարեոր, id est annuus, ad verbum nempe Symmacho adhaerens, sed reapse sensum τῶν lxx. exprimens, sicut etiam Vulg. Lat. unius anni, ad utramque pariter lectionem accedit. Omnino itaque legendum in Symmacho υἱὸς ὅς

ἐνιαύσιος (vel quod idem est ἐνιαυσιαῖος). Porro haec adeo probat Paraphrasis Chaldaica, ut exinde dixeris Eusebium totum suum argumentum mutuasse, ita enim habetur text. Chald. in Targum Jonathan. » Sicut filius anni, in quo non sunt culpae, Saul (erat), quando regnavit, et duobus annis regnavit super Israel . Ita sensit et Calmet quoad sententiam Symmachi in comment. hujus loci: quamvis enim depravate legat tantum ὅς, sensum tamen ita expressit, ut ultro concedat legendum magis ὅς, legit enim in Latino suo. » Erat velut filius unius anni: consule integrum locum auctoritate antiquorum scriptorum confirmatum.

ի թագաւորութեանն էր սաւուղ, ծնանի: զի յիշատակեն գիրք ՚ի սկըզբան թագաւորութեանն սաւուղայ զերից որդւոցն. և զայժմու ճառելոյս չիշատակեն. որպէս իմանալ մեզ՝ թէ յետոյ ծնաւ. և այնչափ լինել թագաւորութեանն սաւուղայ, որչափ որդւոյն յետ նորա վախճանին գտանին ամբ:

Եւ ընդ ամին դիտիցի և այն՝ որ ասի յերրորդում գլուխ թագաւորութեանն, թէ յեկիցն յեգիպտոսէ մինչև ցտղումն և ցշինուած տաճարին ամբ նձ: Եւ յաբրահամէ մինչև ցելան՝ որ եղեն ՚ի ձեռն մովսիսի, ամբ շէ: Եւ ՚ի քոհեղեղէն մինչև յառաջին ամն աբրահամու ամբ ջիք: Եւ յադամայ ցքոհեղեղէն ամբ սմէթ: Եւ լինին ընդ ամենայն՝ յադամայ մինչև ցտղումն և ցաաճարին շինուած ամբ տձԺ:

Օ ժամանակացն ստղումնի և զառ ՚ի նմանէ գործելոյ տաճարին կազմածոյ՝ վկայս արս փիւնիկեցիս ած ՚ի մէջ՝ յառաջնում հրէիցն նախ. նեացն պատմութեան՝ պատմագիրն յովսէպոս: Եւ թուի ինձ անօգուտ առ ՚ի նմանէն յիշատակելոյ արանցն վկայութիւն. քանզի գրէ յայժմու ճառեալ պատմութիւնն զայս ձև օրինակի:

1 A nobis supradictum est, hoc nomine appellari a maioribus Librum Josephi primum contra Apionem, quo ex loco restituimus Graecum

memorat Scriptura tres ejus filios, nulla mentione facta de ipso jam laudato; quo edocemur, eum postremo natum fuisse; adeoque tot fuisse regni Saul (annos), quot filii ipsius anni post ejus mortem reperiuntur.

Verum interea hoc quoque animadvertendum quod in tertio capite (sc. libro) Regum dicitur; quod ab Egressu de Aegypto usque ad Salomonem, templique exstructionem, anni (sint) cccclxxx. Et ab Abraham usque ad Exodum per Moysen factum, anni dv. A Diluvio autem usque ad primum annum Abraham, anni dccccxlii. Ab Adam vero (usque) ad Diluvium, anni mcccxlii. et sunt omnes simul ab Adam usque ad Salomon et templi aedificationem anni mmmcl.

(Caeterum) de aetate Salomonis, et de templo quod ipse aedificavit, testes viros Phoenices Josephus historicus in prima Judaeorum antiquitatum historia¹ attulit. Non (igitur) inutilia mihi videntur testimonia virorum, quos ipse memoravit; in praedicta enim historia ita scribit.

textum juxta accuratorem editionem Amstelod. antea memoratam.

՚ի յովետպետայ քիւնիկեցոյ Վայոթե-
նէն զերոստղէմիան քաճարէն :

Josephi, ex Phoenicum testimonio, de
Templo Hierosolymitano ¹.

Ամիմ այսու հետև յայսցանէ
փոխել ՚ի փիւնիկեցոյ մատեանսն,
որ վասն մերոյ ազգիս գրեցան . և
զառ ՚ի նոցանէ վկայութիւնսն ըն-
ծայեցուցանել : Վանգի կայ պահի
առ տիւրացիս վաղուց իսկ բազում
հնոց ամաց արքունական գրեալ, և
մեծաւ զգուշութեամբ պահեալ, զի-
րաց ինչ՝ որ ՚ի նոցանէ գործեցան,
և զայլոց արութեանց՝ որ յիշատա-
կաց արժանի իցեն : (որս գրեալ է՝
թէ տաճարն երուսաղէմի շինեցաւ
՚ի սողոմոնէ արքայէ կանխագոյն ա-
մօք Ճիգիւք, և ամսովք սւթիւք՝
քան զշինել տիւրացոց զկարբեղոն :

» Volo itaque jam ab istis gra-
dum facere ad Phoenicum monumen-
ta, quae de nostra gente conscripta
sunt, et ex illis testimonia afferre ².
Adservantur enim apud Tyrios lite-
rae jam antiquitus multis abhinc an-
nis ³ regio more conscriptae, et quam-
diligentissime servatae, de rebus ab
illis gestis, aliisque praeclaris factis,
quae memoria digna fuerint. In qui-
bus ⁴ scriptum est templum Hieroso-
lymae a rege Salomone constructum
fuisse, annis cxxiii. et mensibus octo,
antequam Tyrii Carthaginem condi-
dissent «.

(Joseph. contra Apionem. L. 1. et Sync. p. 145.)

Βούλομαι τοίνυν ἀπὸ τούτων ἔτι μετελθεῖν ἐπὶ τὰ παρὰ τοῖς
Φοίνιξιν ἀναγεγραμμένα περὶ τοῦ γένους ἡμῶν, καὶ τὰς ἐξ ἐκείνων
μαρτυρίας παρασχεῖν. ἐστὶ τοίνυν παρὰ Τυρίοις πολλῶν ἐτῶν γράμ-
ματα, δημοσία γεγραμμένα καὶ πεφυλαγμένα λίαν ἐπιμελῶς, πε-
ρὶ τῶν παρ' αὐτοῖς γενομένων καὶ πρὸς ἀλλήλους πραχθέντων μνή-
μης ἀξίων. ἐν οἷς γέγραπται, ὅτι ἐν Ἱεροσολύμοις ὠκοδομήθη ναὸς
ὑπὸ Σολομῶνος τοῦ Βασιλέως, ἔτεσι θάττον ρμγ', καὶ μηνὸν ὅκτα
τοῦ κτίσαι Τυρίους Καρχηδόνα.

¹ Simillima inscriptione, quamvis liberiore,
usus est et Syncellus, quum aliqua ex parte ci-
taret hunc Josephi locum p. 145. D. E. Ἰωσή-
πος ἐκ τῆς Φοινίκων μαρτυρίας περὶ τῆς Τυ-
ρίων βασιλείας, καὶ τοῦ ἐν Ἱεροσολύμοις ναοῦ.
Ex quibus verbis si demas illa τῆς Τυρίων βα-
σιλείας, καὶ, quae remanent, satis accurate Eu-
sebi nostri lectionem efficiunt. Melius erit, si
pro Ἰωσήπος, legas Ἐξ Ἰωσήπου ἀπὸ τῆς, vel
Ἰωσήπου ἐκ τῆς etc.

² Ζωα. ՚ի նոցանէ վկայութիւնս, ad Sylla-
bas usque exprimit illud Gr. τὰς ἐξ ἐκείνων μαρ-

τυρίας, quod tamen non adeo accurate refun-
ditur in Lat.

³ Josephi vulgata lectio πολλῶν ἐτῶν, con-
cordat cum nostra quoad casum genitivum, at
quoad vim vocis magis nobiscum est lectio Syn-
celli ἀπὸ καμπόλλων ἐτῶν. Praeterea pro γε-
γραμμένα, Sync. habet γραφέντα, quod nihilo
magis ad rem facit.

⁴ Eusebius ut patet ex Arm. յորս. habuit in suo
exemplari relativum ἐν οἷς, in quibus, quod et
Sync. retinuit, ubi hodierna lectio Josephi prae-
fert indicativum ἐν τούτοις, in istis, ՚ի սուս :

Ստեփանոսը ցաւ առ ի նոցանէն
 ոչ խառնիխուռն, ինչ տաճարին մե-
 ընդ շինուած: Վանդի իրոմսս արքայ
 տիւրացւոց բարեկամ մերոյ արքային
 սողոմոնի, հայրենի բարեկամութիւն
 ժառանգեալ: Սա տառապեալ գոր-
 ծակից շինուածոյն սողոմոնի ի վա-
 րէութիւն տաճարին լեալ նպաստ
 տար ճի տաղանտ սուրբ, հաստանել
 զգեղեցիկ քեղեցիկ ատաղձն ի լեռ-
 նէն՝ որ իբանոս անուանեալ կոչի, ի
 յարկս շինուածոյն առաքեալ: Եւ
 պարգև ընդ պարգևի շնորհէր նմա
 սողոմոն հանդերձ բազում իրօք, և
 վարս ինչ ի գաղղեացւոց աշխար-
 հին՝ որ քառաւայն կոչի: և առա-
 լել ի բարեկամութիւնն իմաստու-

» Descripta vero est ab illis non
 confuse nostri templi constructio. Hi-
 romus enim Tyriorum rex, amicus
 (fuit) regis nostri Salomonis, pater-
 nae amicitiae successor¹. Is itaque
 liberalitatem praeseferebat, ut coope-
 rator fabricae Salomonis, ad clarita-
 tem templi suppetias praebuit, cxx.
 auri talenta tribuens; pulcherrimas
 (etiam) materias ligneas² de monte,
 qui Libanus nuncupatur, excidere
 (jussit), ad tectumque fabricae mi-
 sit. Salomon autem remuneravit eum
 aliis donis quamplurimis, et quadam
 plaga regionis Galilaeae, quae Cha-
 bula³ dicitur. Praecipue autem sa-
 pientiae desiderium illos in amicitiam

Ἀνεγράφη δὲ παρ' ἐκείνους οὐκ ἀλόγως, ἢ τοῦ ναοῦ κατασκευὴ τοῦ
 παρ' ἡμῖν. Εἵρωμος γὰρ ὁ τῶν Τυρίων βασιλεὺς φίλος ἦν τοῦ βασιλέως
 ἡμῶν Σολομῶνος, πατρικὴν πρὸς αὐτὸν φιλίαν διαδεξάμενος. οὗτος οὖν
 συμφιλοτιμούμενος εἰς τὴν τοῦ κατασκευασματος τῇ Σολομῶνι λαμ-
 πρότητα, χρυσίου μὲν εἴκοσι καὶ ἑκατὸν ἔδωκε τάλαντα, τεμνὼν
 δὲ καλλίστην ὕλην ἐκ τοῦ ὄρους, ὃ καλεῖται Λίβανος, εἰς τὸν ὄρο-
 φον ἀπέστειλεν. ἀντεδωρῆσατο δὲ αὐτῷ ὁ Σολομῶν ἄλλοις τε πολ-
 λοῖς, καὶ γῇ κατὰ χώραν τῆς Γαλιλαίας ἐν τῇ Χαβουλῶν λεγομέ-

¹ Հայրենի բարեկամութիւն ժառանգեալ,
 ad verbum, paternam amicitiam possideus, vel
 quasi haereditate accipiens, quo probatur ite-
 rum lectio Syncelli διαδεξάμενος, i. e. succe-
 dens, excipiens, ubi Jos. habet διαδεγμένος,
 sc. ligatus, vinctus, quem secutus vetus Interp.
 Lat. (ut vulgo putatur) Rufinus reddidit, pa-
 ternis amicitiiis ei devinctus; minus recte, tunc
 enim minime cohaereret casus accusativus πα-
 τρικὴν φιλίαν, sed reponendum esset in ablati-
 vo πατρικῇ φιλίᾳ. Hanc forsitan difficultatem
 perpendens novus Interp. Jos. Syncellaham, imo
 Eusebianam sibi conciliavit lectionem, et ad
 sensum reddidit: patris in amicitia cum eo ini-
 ta successor. Insuper sequens pronomen αὐ-
 τοῦ, ipse, vel ille. Haec et similia Lectoribus
 patefaciant Syncellum vel ab Eusebio nostro

transcripsisse hunc Josephi locum, vel simili-
 mo, quamvis non omnibus in rebus, usum co-
 dice.

² Ὑπομαρ quod propriè materiam solidam, seu
 lignum solidum significat, aptè commodatum Gr.
 voci, ὕλη, sc. materia: quoniam verò haec vox
 ὕλη, sumitur etiam pro σylvā, (imo, ut dici-
 tur, ista ab illa originem ducit suam), Latt.
 Interp. Jos. sylvam hic potius voluerunt expri-
 mere; decentius nec ne, videant eruditii lectores:
 nisi dixeris, ut quidam dixerunt, aliquando
 sylvam accipi a Latinis pro materia, ut ὕλη
 apud Graecos. Ut ut sit, novus interp. Jos. in
 hoc capite nunc sylvam dixit pro ὕλη, nunc
 lignum adjecit, tandem et materiam usurpavit.

³ Quidam legerant olim in Jos. Χαβουλῶν,
 at quae nunc habetur lectio constantior Χα-
 βουλα, prope accedit ad nostram Χαβουλα.

Թեանն ցանկուԹիւն ածէր զնոսա : Վսնդի առաւելս միմեանց առաքէին, և առեղծուէլ հրամայէին. և աշխուա գոյն այնորիւք սողումն էր, և ՚ի բազում այլ իրս իմաստնապէս : Վսա նին և այժմ իսկ առ տիրացիս բազում Թուղթք ՚ի Թղթոցն զոր նորա առ միմեանս գրէին : Աւգի ոչ իմին բաւք յօղուածոյք եւն զտիրացւոց մատենադրութեանն, ՚ի միջի կաջուցից վկայ վաւերական զայր մի ՚ի փրահական պատմութեանն հաւաստեալ լեալ հաւատարիմ՝ գգիտու յա՛ ՚ի փրահական պատմութեանն գրէ զայսգոյն օրինակ :

Վախճանել աբիբաղու՝ որդի նաբոն իրոմնս Թագաւորեաց : Սա յաբեղից կողմանէ քաղաքին լիք արկեալ՝ մեծացոյց զքաղաքն. և զա

adduxit: problemata enim sibi invicem mittebant, et solvere instabant¹; et in his praecellens erat Salomon, in aliisque plurimis sapientior. Verum reperiuntur adhuc quoque apud Tyrios plures ex Epistolis ad se invicem scriptis. Quod autem sermo de Tyriorum commentariis a me non finigitur, testem firmum² producam virum, in Phoenicum historia certe fidelem compertum, Dium. Hic (igitur)³ in Phoenicum historiis hoc modo scribit «:

« Abibalo vita functo, filius ejus Hiromus regnavit. Hic partes urbis orientales aggere cinxit, ampliavitque civitatem; et Olympii Jovis templum,

νη. μάλιστα δὲ αὐτοὺς εἰς τὴν φιλίαν τῆς σοφίας συνῆγεν ἐπιθυμία, προβλήματα γὰρ ἀλλήλοις ἀντεπέστελλον λύειν κελεύοντες, καὶ κρείττων ἐν τούτοις ἦν ὁ Σολομών, καὶ τᾶλλα σοφώτερος. σῶζονται δὲ μέχρι νῦν παρὰ τοῖς Τυρίοις πολλαὶ τῶν ἐπιστολῶν, ἃς ἐκείνοι πρὸς ἀλλήλους ἔγραφον. ὅτι ὁ οὐ λόγος ἐστὶν ὑπὲρ ἐμοῦ συγκεείμενος, ὁ περὶ τῶν παρὰ τοῖς Τυρίοις γραμμάτων, παραθήσομαι μάρτυρα δεξιὸν ἄνδρα περὶ τὴν Φοινικὴν ἱστορίαν ἀκριβῆ γεγονέναι πεπιστευμένον Δῖον. οὗτος τοίνυν ἐν ταῖς περὶ Φοινίκων ἱστορίαις γράφει τὸν τρόπον τοῦτον.

Αβιβάλου τελευτήσαντος, ὁ υἱὸς αὐτοῦ Εἰρωμος ἐβασίλευσεν. οὗτος τὰ πρὸς ἀνατολὰς μέρη τῆς πόλεως προσέχωσεν, καὶ μεῖζον τὸ ἄστυ πεποίηκεν, καὶ τοῦ Ολυμπίου Διὸς τὸ ἱερόν καθ' ἑαυτὸ

¹ Ad commodum loci reposuimus *instabant*, aliter *հրամայէին* ad verbum sonat *jussum dabant*, praecipiebant, haud secus ac Gr. *κελεύοντες*, jubentes, quod tamen conticuerunt Lat. Interp. Latinitatis gratia.

² *Վաւերական*, ut alicubi diximus, *authenticum* apprime sonat, seu *certum, constans*, habetque interim locum vocis *δεξιὸν* occurrentis apud Sync. sc. *dexterum; solertem, expeditum, promptum*; nisi forte noster legerit *δεκτόν*, acceptum, acceptabilem, fide dignum. At apud

Jos. hodie desideratur talis vox, sed pro ea collocatur nomen auctoris in accusativo *Δῖον*. *Dium*, quod tam Eusebius, quam Sync. in calce totius periochae legerunt. Euseb. *πεπιστευμένον Δῖον*. Sync. *πεπιστευμένον Δίωνα*.

³ Eleganter saepe omittuntur ab Armeniis conjunctiones *τοίνυν, οὖν, μὲν, γὰρ*. itaque, ergo, vel igitur, quidam, utique; quod semel dixisse satis erit. Sequentia habentur aliqua ex parte etiam in Antiq. Jos. Lib. viii. cap. 5. pagina 434.

ղորմելահան դիցն արամազդայ զմե-
հեանն՝ որ ուրոյն կայր 'ի կղզւոջն ,
լիբ արկեալ միջոցի տեղւոյն՝ խառ-
նէր 'ի քաղաքն . և ոսկի նուիրահան
պատկերօք զարդարեաց : Այլեալ 'ի
լիբանան լեառն մայրեւորօք փայտս
կոտորէր 'ի շինուած մեհենացն :
Օ բռնացելոյն երուսաղէմացւոց զսո-
ղորմնէ ասէն առաքեալ առաքիւ առ
իրողմս . և 'ի նմանէ առաքիւ առա-
կաց առնուլ արժանի առնել . և որ
չկարիցէ առեղծուլ՝ առեղծելացն
ինչս տուժիցէ : Յանձն առեալ իրող-
մայ, և ոչ լեալ բաւական առեղծուլ
զառախան , բազում ինչ յընչից 'ի
պատժոց տոյժս ծախեալ : Անդ դպիր

separatim in Insula positum, aggere
loci spatio interjecto, conjunxit urbi,
et aureis sacris imaginibus¹ exorna-
vit. Ascendensque in Libanum mon-
tem cedris abundantem² (vel, cum
operariis qui cedros caedebant), ligna
incidit ad sanorum exstructionem. Ty-
rannum³ vero Hierosolymorum Salo-
monem ad Hiromum, ajunt, aenigma-
ta⁴ misisse, et ab eo aenigmata pro
aenigmatibus resumere aequum duxis-
se: qui autem solvere non posset, sol-
venti pecunias penderet. Quod cum
Hiromus suscepisset, nec tamen sol-
vere aenigmata potuisset, multam in-
gentem pecuniarum pendit. Inte-

ὃν ἐν νήσῳ, χάσας τὸν μεταξὺ τόπον, συνῆψε τῇ πόλει, καὶ χρυ-
σοῖς ἀναθήμασιν ἐκόσμησεν. ἀναβάς δὲ εἰς τὸν Λίβαιον ὑλοτό-
μησε πρὸς τὴν τῶν ναῶν κατασκευὴν. Τὸν δὲ τυραννοῦντα Ἱεροσο-
λύμων Σολομῶνα πέμψαι φασὶ πρὸς τὸν Εἰρωμον αἰνίγματα, καὶ
παρ' αὐτοῦ λαβεῖν ἀξιοῦν. Τὸν δὲ μὴ δυνηθέντα διακρίναι, τῷ
λύσαντι χρήματα ἀποτίνειν· ὁμολογήσαντα δὲ τὸν Εἰρωμον, καὶ
μὴ δυνηθέντα λύσαι τὰ αἰνίγματα, πολλὰ τῶν χρημάτων εἰς τὸ

¹ Pro ἀναθήμασιν egregiè dicitur in Arm. նուիրահան պատկերօք, quod Vet. Interp. Lat. intactum reliquit, reddens *anathematibus*, novus autem reddidit *donariis*: nos Arm. voces expressimus.

² Ὑλοτόμησε, nihil aliud sonat, quàm *ma-
teriam incidit*, ut novus Interp. Jos. expesuit,
vel, ut vetus, *sylvas incidit*; idem satis integre
exprimit illud Arm. փայտս կոտորէր, *ligna in-
cidebat*: ut quid ergo dixeris, in Arm. additur
et altera vox մայրեւորօք; eaque ambiguae si-
gnificationis? Amplius itaque quid legit noster
in Gr. certè tamen a nobis minime decernen-
dum, nam մայրեւոր tam potest indicare *opera-
rios cedrorum incisores*, quàm ipsum montem
Libanum cedris *abundantem*, seu *cedrosum*:
at casus praesens cum numero plurali, մայրեւ-
որօք, potius ad *operarios*, quàm ad montem per-
tinet.

³ Fideliter Interp. noster expressit Gr. vocem
τὸν τυραννοῦντα, per բռնացեալ, id est *tyran-*

nus, vel potius *tyrannidem exercens*; ubi Latt. Interp. reposuerunt *Regem*, minime adverten-
tes, quod poterat et auctor Dios usurpare βασι-
λία, sed dedita opera eo praetermisso, ut nem-
pe ethnicus, voluit de Hebraeis minus clarum ef-
ferre vocabulum.

⁴ Առաքիւ aequè exprimitur per voces *aenigma*,
problema, et *proverbium*; primam interim eli-
gimus cum aliis, eo quod et Gr. habet αἰνίγμα.
Sed quod magis observandum, Eusebius ter le-
git hoc nomen: primum ante haec, καὶ παρ' αὐ-
τοῦ, ut habetur etiam apud Jos. secundum et
tertium statim post illa vocabula, hoc modo,
καὶ παρ' αὐτοῦ αἰνίγματα ἀντ' αἰνιγμάτων,
vel αἰνίγματα αἰνίγμασι, quae desiderantur in
hodierna lectione Jos. Illud vero λαβεῖν ἀξιοῦν,
feliciter expressit Arm. Interp. per առնուլ ար-
ժանի առնել. ubi Latt. Interp. dissimularunt
vocem ἀξιοῦν, tantum exponentes alterum λα-
βεῖν, alio sensu, *poposcisse*, ut vet. vel ut nov.
alia reposcisse.

ամեն արքամանոս անունն՝ այր կորովի,
զարկեալ առասպելին սողովման լու-
ծանել. միանգամայն և այլ ևս առ-
նոյն արկանել. զորս չառեղծոյր սո-
ղովման. և բազում ինչ իրովմայ տու-
ժէր :

Վիոս սայապէս զայս օրինակ՝ զբա-
նիցս որ ՚ի մէնջ ասացան՝ վկայեաց .
ԼՆՂ ՚ի սոյն ածեալ յարեցից և
զմեանդրոս զայր եփեսացի . քանզի
և նա զիւրաքանչիւր Թագաւորու-
թեանց զիրս և զարուծիւնս գրեաց՝
չյունաց և զանյունաց, իւրաքան-
չիւր աշխարհաց մասնեանդրութեանց՝
փութացաւ զանցնիւր վիպասանու-
թիւնս ուսանել : Վրէ և սա զտիւ-
րացւոց Թագաւորաց . եկեալ հա-
սեալ յիրովմոս՝ գրէ զայս ձև օրի-
նակի :

Վախճանել արիւթաղու՝ պայա-
զաւեաց զԹագաւորութիւնն նորուն
որդի իրովմոս . որ եկեաց տմն ԾԷ .

rim vero litteratus quidam Abdamo-
nus nomine, vir sagax, problemata a
Salomone proposita solvit, statimque
alia eidem proposuit; quae, cum Salo-
mon non solvisset, pecunias multas
Hiromo rependit «.

» Ita quidem Dius, de iis, quae jam
a nobis dicta sunt, testatus est. Sed
et Menandrum virum Ephesium huic
adjungam. Etenim ille quoque singu-
lorum regnorum res, praeclaraque ge-
sta conscripsit Graecorumve et non
Graecorum¹, literaturae cujuslibet re-
gionis peculiares historias ediscere²
studens. Is itaque de Tyrionum regi-
bus scribens, quum pervenisset ad
Hiromum, ita scribit «:

» Abibalo vita functo, accepit re-
gnum Hiromus ejus filius: qui vixit
annos lxx. ³ regnavitque annis xxxiv.

ἐπιζήμιον ἀναλῶσαι, εἴτα δὴ Ἀβδήμονόν τινα Τύριον ἄνδρα τὰ τε
προτεθέντα λύσαι, καὶ αὐτὸν ἄλλα προβαλεῖν, ἀ μὴ λύσαντα
τὸν Σολομῶνα, πολλὰ τῷ Εἰρώμῳ προσαποτίσαι χρήματα.

Δῖος μὲν οὕτω περὶ τῶν προσηρμένων ἡμῖν μεμαρτύρηκεν. Ἀλ-
λὰ πρὸς τούτῳ παραθήσομαι Μένανδρον τὸν Εφέσιον. γέγραφε
δὲ οὗτος τὰς ἐφ' ἐκάστου τῶν βασιλέων πράξεις παρὰ τοῖς Ἑλ-
λῃσι καὶ βαρβάροις γενομένας, ἐκ τῶν παρ' ἐκείνοις ἐπιχωρίων
γραμμάτων σπουδάσας τὴν ἱστορίαν μαθεῖν, γράφων δὴ περὶ τῶν
βεβασίλευκότων ἐν Τύρῳ, ἔπειτα γερόμενος κατὰ τὸν Εἰρωμον,
ταῦτα φησί.

Τελευτήσαντος δὲ Ἀβιβάλου, διεδέξατο τὴν βασιλείαν ὁ υἱὸς
αὐτοῦ Εἰρωμος, ὃς βιώσας ἔτη γ', ἐβασίλευσεν ἔτη λδ'. οὗτος ἔχωσε

¹ Pulcre dicitur in Arm. զյունաց և զանյու-
նաց, pro παρὰ τοῖς Ἑλλήσι καὶ βαρβάροις γε-
νομένας, ad verb. զեղեալն առ յղն և առ
բարբարոս, apud Graecos et Barbaros facta.
Ut ut sit, haec in Gr. textu cum antecedenti pe-
riodo conjuncta sunt; sed in Arm. etiam ad se-
quentem pertinere videntur.

² Παιδεία, discere, ediscere, edoceri, nec
aliter sonat Gr. μαθεῖν, (nisi aliquando acci-
piatur pro docere). Planè igitur in aliam sen-
tentiam abierunt Lat. Interp. libere reddentes
historiae veritatem pandere.

³ Elucet hic quoque integritas codicis Arm.
seu lectionis Eusebii, ita ut supplere posset ea,

և թագաւորեաց ամս լի: Սա արկ
լիւր անջրպետութեան՝ որ ընդ քա-
ղաքն և ընդ մեհեանն արամագղայ
էր. և ոսկի սիւն նուիրական ՚ի մե-
հեանն արամագղայ կանգնեաց: Եւ
թեալ ընդ մայրեօրս կոտորեաց ՚ի
լեռնէն՝ որ կոչի լիբանոս՝ մայրս, ՚ի
շինուած մեհեանն յարկաց: Վա-
կեալ զառաջին մեհեանն՝ շինեաց
զտաճարն հերակղեայ և զստար-
տեայ, նախ կանգնեաց զհերակղին
՚ի պերիտիոս ամսեան: Օջրած ո-
ղով լինէր և ՚ի վերայ տիտիացւոց,
որք յետս կացեալք չկամէին ընդ
հարկօք մտնել. նուաճեալ միւսան

Hic aggere interjecto, aequavit in-
tervallum quod inter urbem et sanum
Jovis erat¹; et auream columnam in
delubro Jovis erexit consecratam²;
et cum lignariis (vel sylvas cedri)³
profectus, e monte qui Libanus ap-
pellatur, ad construenda templorum
tectata, cedros excidit; demolitusque
antiqua delubra, templum Herculis
et Astartae aedificavit: primumque
Herculis (templum) fecit monse Pe-
ritio⁴ (...) Exercitum movit adversus
Tityos⁵, qui recusantes nolebant esse
sub tributo; quos subigens, rursum
ad se (illos) reduxit⁶. Hujus aetate

τὸν εὐρύχωρον, (...) τὸν τε χρυσοῦν κίονα τὸν ἐν τοῖς τοῦ Διὸς
ἀνέθηκεν, ἔτι τε ὕλην ξύλων ἀπελθὼν ἔκοψεν, ἀπὸ τοῦ λεγομέ-
νου ὄρους Λιβάνου, κέδρινα ξύλα εἰς τὰς τῶν ἱερῶν στέγας, κα-
θελῶν τε τὰ ἀρχαῖα ἱερὰ καινοὺς ναοὺς ὠκοδόμησε, τό, τε τοῦ
Ἡρακλέους καὶ τῆς Ἀστάρτης τέμερος ἀνέρευσεν, καὶ τὸ μὲν τοῦ
Ἡρακλέους πρῶτον ἐποίησατο ἐν τῷ Περιτίῳ μνηί, (εἶτα τὸ τῆς
Ἀστάρτης). ὁπότε Τιτυοῖς ἐπεστράτευσεν, μὴ ἀποδιδούσι τοὺς φό-

quae aliunde is supplevit qui Josephum edidit,
ubi ait in adnot. 448. n. «Ὁς βιώσας ἔτη πεν-
τήκοντα τρία. Ita supplevi ex Josepho Ant. L.
B. c. 5 §. 3. et Syncello p. 583. Antea erat βιώ-
σας ἔτη τριάκοντα τέσσαρα, omissis, quae in
medio erant ».

1 Iterum mutila reperitur lectio Jos. quod
minime animadverterunt alii. Sed tamen facile
observari potest ex Eusebio nostro; aliter inter-
pretes animi pendent. Vetus enim Interp. sic
reddidit, «hic aggere conjunxit Eurichorum ».
per τὸν εὐρύχωρον, sc. spatiosum, nomen loci
conjectans. Non aliter novus Interp. «hic agge-
re Vastum, qui dicitur, locum exaequavit; ubi
incertus sensus est: qui enim erat is locus, aut
quo in spatio, nihil cognoverunt, quia Graeco
textu integro caruerunt; quod tamen satis de-
clarat lectio nostra.

2 Τὸ νουερական, id est consecratam, vel
dedicatam, jure addidit Interp. noster verbo
կանգնեաց, hoc est erexit, ut adjectivum vocis
սիւն, sc. columnam. namque ἀνατίθηναι, ex quo

ἀνέθηκεν, in divinis rebus sumitur pro conse-
cro, dedico, unde et donaria sacra ἀναθήματα
dicta sunt. Latini tamen Interpretes Jos. simpli-
citer dixerunt reposuit, ut vel. vel, ut nov. col-
locavit; Goar erudite in Sync. suo p. 146. D.
consecravit.

3 Երթեալ ընդ մայրեօրս, si juxta Gr. tex-
tum accipiatur, habet locum dicendi երթեալ
՚ի մայրեօր անտառս, nam ὕλην ξύλων ἀπελ-
θὼν sonat, Sylvam lignorum adiens, vel ad syl-
vam lignorum profectus, sc. ad incidendum li-
gnum.

4 Matilus hic cernitur codex noster quoad
secundam mentionem Astartae, respectu Gr.
textus; verum magis ad nostram lectionem acce-
dit vel ipse Jos. in Antiq. viii. 5.

5 Տիտիացւոց, probat genuinam Josephi lec-
tionem Τιτυοῖς: cujus loco alii mendose po-
suerunt Τίτος, nonnulli verò Τυρίοις legendum
esse sine causa divinarunt.

6 Ἀναστρέφω, unde ἀνίστρεψεν, praesertim
sonat inverto, convertito, nempe in activo; quare

գամ անդրէն յինքն դարձուցանէր :
Եւ սողաւ էր կրտսեր որդին արդէ մնայ , որ միշտ յաղթէր առակացն՝
զոր դէնէր առաջի սողումն արքայ
երուսաղէմացոյ : Եւ համարի ժա-
մանսին յայսմ Թադաւորէ մինչև
ցկարքէդոնի շինուածն՝ պէս զայս
օրինակ :

Ի վախճանել իրողմայ՝ առնու-
ղ Թադաւորուծիւնն բահաղաղերոս
որդի նորին . որ եկեաց ամս խի . և
Թադաւորեաց ամս էջ : Եւ սորա
սրբաստարտոս որդի սորին . որ ե-
կեաց ամս լի . և Թադաւորեաց ամս
թ : զսա չորք զայեկորդիք իւր նեն-
գաւ սպանին . յորոց երէց եղբայրն
Թադաւորեաց : Եւ սորոյ աստար-

fuit Abdemoni filius junior, qui ¹ sol-
vendo problemata, quae Salomon rex
Hierosolymorum proponebat, semper
superabat ². Computatur vero tempus
ab hoc rege usque ad Carthaginis
exstructionem, hoc modo .

» Hiromo defuncto, regnum acce-
pit filius ejus Bahalbazerus ³; qui vi-
xit annos xlm. regnavitque annos xvm.
Post hunc Abdastartus hujus filius;
qui vixit annos xxxix. regnavitque an-
nos ix. Hic a quatuor nutricis suae
filiis per insidias interfectus fuit; ex
quibus major frater regnavit ⁴. Post
quem Astartus Eleastarti filius; qui

ρους, οὗς καὶ ὑποτάξας ἑαυτῷ πάλιν ἀνέστρεψεν. ἐπὶ τούτου δὲ
τις ἦν Ἀβδήμονος παῖς νεώτερος, ὃς αἰεὶ ἐνίκα τὰ προβλήματα, ἃ
ἐπέτασσε Σολομῶν ὁ Ἱεροσολύμων βασιλεύς. ἡφιίζεται δὲ ὁ χρό-
νος ἀπὸ τούτου τοῦ βασιλείως ἄχρι τῆς Καρχηδόνος κτίσεως οὕτως.

Τελευτήσαντος Εἰρώμου διεδέξατο τὴν βασιλείαν Βαλεάζαρος ὁ
υἱὸς, ὃς, βιώσας ἔτη τεσσαράκοντα τρία, ἐβασίλευσεν ἔτη ἑπτὰ.
μετὰ τοῦτον Ἀβδάσταρτος ὁ αὐτοῦ υἱὸς, βιώσας ἔτη εἴκοσι ἑννέα,
ἐβασίλευσεν ἔτη ἑννέα. τοῦτον οἱ τῆς τροφοῦ αὐτοῦ υἱοὶ τέσσαρες
ἐπιβουλεύσαντες ἀπώλεσαν, ὧν ὁ πρεσβύτερος ἐβασίλευσεν (ἔτη δε-
καδύο). μεθ' οὗς Ἀσταρτος ὁ Δελαιαστάρτου, ὃς, βιώσας ἔτη πενή-

et feliciter dixit Interp. noster *դարձուցանէր*,
sed cum possit etiam praeterea accipi in passivo,
seu in neutro, eo sensu dixerunt Lat. Interp.
reversus est, vel *remeavit*: viderint lectores,
quae magis probanda interpretatio.

¹ Ita quidem laudabiliter juxta Arm. sensit no-
vus Jos. Interp. vetus contra, alteram amplexus
est sententiam, reddens: *Abdemonus puer juvenis*,
nominativum existimans illud genitivum *Ἀβδή-
μονος*. Pro autem *ἐπὶ τούτου*, quamvis corru-
pte legatur in vet. edit. *ἐπὶ τούτων*, at ipse
quoque vet. Interp. recte exposuit in Lat. *sub*
hoc; cujus loco nos cum novo Interprete repo-
suimus *hujus aetate*.

² *Միշտ յաղթէր*, demonstrat legendum *ἀεὶ*

ἐνίκα. quam lectionem praeferrunt et Joseph. in
Antiq. L. viii. c. 5. et Syncell. p. 183. nam hoc
in loco deest adverbium *ἀεὶ*.

³ Jos. Βαλεάζαρος, vel interp. Lat. *Belear-
startus*. Sync. propius ad lectionem nostram,
Βαλβάζαρος. Post vero ὁ υἱὸς, addendum juxta
Arm. αὐτοῦ. Idem pro *ἑπτὰ*, noster habuit
ἑπτακαίδεκα.

⁴ Desideratur in cod. nostro, tempus hujus
regis *ἔτη δεκαδύο, ἡμερ 48. anni xii*. Sequitur
in Gr. μεθ' οὗς, in plur. *post quos*, sed legen-
dum cum Arm. et Sync. in sing. μεθ' οὗ, *post*
quem. Ad haec lectio nostra cum Sync. habuit
Ελιστάρτου, quod Josepho est *Δελαιστάρτου*.
Sicut et pro *Ἀσέριμος*, noster legit *Ἀσδάρμος*.

առաւ եղէաստարտայ. որ եկեաց ամս
ծէ. և Թագաւորեաց ամս Ժ. Զ. Եւ
սորա եղբայր սորին ասԹառիմոս.
որ եկեաց ամս ծէ. և Թագաւորեաց
ամս Թ. Եւ սպանաւ յեղբորէն փե-
ղիտեայ. որոյ առեալ զԹագաւորու-
թիւնն՝ տիրեաց ամիսս Ը. և եկեաց
ամս տասն (Ֆ). Սա սպանանէր ի-
Թողբաղոս Թագաւոր աստարտացւոց.
որ Թագաւորեաց ամս ԼԶ. և եկեաց
ամս ԽԸ. Սա պաշտօնեաց բա-
ղէղովոս որդի իւր. որ եկեաց ամս
ԽԵ. և Թագաւորեաց ամս Ը. Սորա
փոխանակ եղև Մկրեմոս որդի իւր.
որ եկեաց ամս ԼԶ. և Թագաւորեաց

vixit annos LIV. regnavitque annos XII.
Post hunc frater ejus Astbarimus;
qui vixit annos LVIII. regnavitque an-
nos IX. Hic a fratre Phelite interfec-
tus est; qui regno suscepto, mensibus
VIII. dominatus est: vixit autem annos
X. (lege L.)¹ Hunc interfecit Ithol-
balus Astartiarum rex²; qui regnavit
annis XXXII. vixitque annis XLVIII. Hunc
excepit Balezorus³ filius ejus; qui vi-
xit annos XLV. regnavitque annis VIII.
Huic successit Maetenus⁴ filius ejus;
qui annos vixit XXXII. regnavitque an-
nis XXIX. Huic successor fuit Phys-
manon⁵; qui vixit annos LVIII. regna-

առաւ եղէաստարտայ. որ եկեաց ամս
ծէ. և Թագաւորեաց ամս Ժ. Զ. Եւ
սորա եղբայր սորին ասԹառիմոս.
որ եկեաց ամս ծէ. և Թագաւորեաց
ամս Թ. Եւ սպանաւ յեղբորէն փե-
ղիտեայ. որոյ առեալ զԹագաւորու-
թիւնն՝ տիրեաց ամիսս Ը. և եկեաց
ամս տասն (Ֆ). Սա սպանանէր ի-
Թողբաղոս Թագաւոր աստարտացւոց.
որ Թագաւորեաց ամս ԼԶ. և եկեաց
ամս ԽԸ. Սա պաշտօնեաց բա-
ղէղովոս որդի իւր. որ եկեաց ամս
ԽԵ. և Թագաւորեաց ամս Ը. Սորա
փոխանակ եղև Մկրեմոս որդի իւր.
որ եկեաց ամս ԼԶ. և Թագաւորեաց

1 Legendum juxta Gr. Ժ. քստնիս, quin-
quaginta, quum ob ipsam ferme similitudinem
litterarum Ժ. et Ժ. certe ab amanuensibus er-
ratum sit.

2 Nescimus, quomodo in locum vocis *ἱερεύς*,
irrepperit *βασιλεύς*, vel contra; nam quod habe-
tur in Arm. *Astartiarum rex*, Gr. habet, *Astar-
tae Sacerdos*. Sicut etiam pro annis vitae *ἑξ-
κονταοκτώ*, sexaginta octo, Arm. habet *խ. քս-
տն քառասուն և օκτώ*, quadraginta octo: quae confu-
sio non adeo in Arm. vel Gr. quàm in Lat. co-
dicibus potuit facile accidere, ob similitudinem
numerorum LXVIII. et XLVIII.

3 Pro nomine *Βαδίζωρος*, noster habuit *Βα-
λέζωρος*; at pro annis regni *ἑξ*, sex, non credi-
mus lectum fuisse *ὀκτώ*, octo, sed librarii vitio
scriptum *χ*. pro *ξ*.

4 Item pro *Μαίτηνος*, noster legit *Μαίτη-*

νος: de annis verò regni ejus nostra lectio habuit
εἰκοσιεννία, XXIX. cum interim legatur in Gr.
tantum *ἑννία*. IX. corrupte, ni fallor. Nam si
hos viginti annos demas, nullo pacto summa
annorum, quam ex his praemissis calculis Eu-
sebius paulo infra colligit, constare potest. At
vel Josephi amanuenses hanc videntur rationem
cognovisse, ideoque annos viginti alibi supple-
visse, ut vidimus supra, ubi pro XLVIII. fere-
bant LXVIII. quamquam contra de Eusebio id
dici possit, detractos illinc annos hic addi-
disse.

5 Quod ab Josepho *Φυγμαλίων* dicitur, ab
Eusebio *Φυσμάνων*, dictum; quam lectionem
magis corrupte descripsit librarius Arm. *Փի-
սման*, sicut etiam Asolicus in transcribendo
praesenti loco, Lib. I. c. I. * *Փիսման* (pro
Φυγμαλίων) Թագաւորեաց տիրացւոց: 'Ի առ-

ամսի(Թ)։ Սորա փոխանակ եղև փիւս մանուկն . որ եկեաց ամս ծը . և Թա քաւորեաց ամս խէ։ Սորա է երորդ ամի քոյր սորին հասուածեալ, 'ի լի բէացւոց աշխարհն՝ շինեաց զհարբեդոն։ Սողովի ամենայն ժամանակն յիրովնայ Թաքաւորու(Թեռնէն մինչև զհարբեդոնի շինուածն՝ յամս ճծե . և յամսս Ը։ Զամին բժ երորդի նորա տաճարն երուսաղէմի շինեցաւ։ Եղեն 'ի շինուածոյ տաճարին մինչև 'ի հարբեդոնի շինուածն ամբ ճիւղ . և ամիսք Ը։

Եւ արդ՝ 'ի փիւսիկեցւոց վկայու(Թիւնն զի՝ նչ պարտ իցէ աւելի յաւելուան . կանխագոյն է քան զտաճարին շինուած՝ նախնեացն մերոց յաշխարհն գալուստ . զի յորժամ զամե .

vit autem annis **xxvi**. Hujus anno septimo, soror ejus fuga elapsa in Libya¹ condidit Carthaginem. Colligitur, itaque omne tempus a regno Hiromi usque ad Carthaginis constructionem in annos **clv**. et menses **viii**². Anno vero **xv**. ipsius³ templum Hierosolymitanum aedificatum fuit. Fluxerunt a templo condito usque ad constructionem Carthaginis anni **cxxvi**. et menses **viii** «.

» Porro Phoenicum testimoniis quid opus est amplius addere? (....)⁴ multo praecedat templi aedificationem Majorum nostrorum in (hanc) regionem adventus: cum enim universam

δὲ τῷ ἐπ' αὐτοῦ ἐβδόμῳ ἔτει, ἡ ἀδελφὴ αὐτοῦ φυγοῦσα, ἐν τῇ Λιβύῃ πόλιν ὠκοδόμησε Καρχηδόνα. Συνάγεται δὲ πᾶς ὁ χρόνος ἀπὸ τῆς Εἰρώμου βασιλείας ἄχρι Καρχηδόνας κτίσεως, ἔτη ρνέ, μῆνες ἡ . ἐπεὶ δὲ δαδεκάτῳ ἔτει τῆς Εἰρώμου βασιλείας ἐν Ἱεροσολύμοις ὠκοδομήθη ὁ ναός . γέγονεν οὖν ἀπὸ τῆς οἰκοδομήσεως τοῦ ναοῦ ἄχρι Καρχηδόνας κτίσεως, ἔτη ἑκατὸν τεσσαράκοντα τρία, μῆνες ὀκτώ .

Τῆς μὲν οὖν παρὰ Φοινίκων μαρτυρίας τί δεῖ προσθεῖναι πλείω; (βλέπεται γὰρ τ' ἀληθές ἰσχυρῶς ὁμολογημένον καὶ πολὺ δήπου) προάγει τῆς τοῦ νεῶ κατασκευῆς ἡ τῶν προγόνων ἡμῶν εἰς τὴν χώραν ἄφιξις, ὅτε γὰρ αὐτὴν πᾶσαν πολέμῳ παρέλαβον, τότε τὸν

բա է . ամին քոյր սորա հասուածեալ 'ի լի բէացւոց աշխարհն շինեաց զհարբեդոն։ || Item pro annis vitae πεντηκονταίξ, Eusebius noster habuit πεντηκονταοκτώ .

1 'ի լիբացւոց աշխարհն tam sumitur pro in Libyam, quam in Libya; adeoque juxta primam rationem regitur a verbo հասուածեալ, juxta secundam à շինեաց: secundo sensu se habet Gr. textus, ad cujus normam et Arm. interpretatio dijudicanda erit. Latini Interpretes aliunde consicii Didonem Carthaginis conditricem, interjiciunt hic et ejus nomen, Scaligerum imitati. Sed nullus codex id eis permittit, sicut et no-

men regni explicate de suis inducunt.

2 Haec summa, inquiebam, constantissima demonstrat quaedam in Gr. alia in Arm. codicibus corrigenda in serie praecedentium annorum, qui spatium regni singulorum regum declarant.

3 Դորա ejus, vel ipsius. sc. Hiromi, ita quidem expresse in Gr. Hiromi regni.

4 Desiderantur in nostro codice ea verba: Βλέπεται γὰρ τ' ἀληθές ἰσχυρῶς ὁμολογημένον, καὶ πολὺ δήπου, sc. cernitur enim ipsa veritas valde comprobata, et multum utique, quae requiruntur ad continuationem sermopis.

նայն աշխարհն առին, յայնժամ զտա
ճարն կազմեցին. և այս յայտնագոյն
յազնուական գրոց յինէն գուշակեալ
յայտնեաց 'ի նախնեացն պատգամա
ւորութեան: Օ այս յովսեփայոս:

Իսայց որ առաջի կայ ժամանակա
գրութիւնս՝ ժողովէ 'ի չորրորդ ամէն
սողմնի, և 'ի տաճարին կազմածոյ՝
մինչև 'ի բարեզայնոց տեղոյն եղծա
նելոյ՝ ամն նշք. և թուին այսպէս:

ա. Սողմնի սյլ ևս ամբ ընդ ե.	րիւքն.	լէ:
բ. Ռոբոամ.	ամն	ժի:
գ. Աբիա.	ամն	գ:
դ. Ասա.	ամն	խն:
ե. Յովսափատ.	ամն	խէ:
(իւ)		
զ. Յովրամ.	ամն	ը:
է. Ոթոզիա.	ամ	ն:
ը. Ղոթոզիա մայրն.	ամն	է:
թ. Յովսա.	ամն	խ:

νῶν κατασκευάσαν. καὶ ταῦτα σαφῶς ἐκ τῶν ἱερῶν γραμμῶν
ὑπ' ἐμοῦ δεδήλωται διὰ τῆς ἀρχαιολογίας.

1 Pro յայտնեաց, legendum ad normam Gr.
δεδήλωται, յայտնեալ է, կամ յայտնի; aliter ob
scura redditur sententia. Illud verò նախնեացն
պատգամաւորութիւն etymologicè accommo
datur pro Ἀρχαιολογία; quod nomen fert Liber
Antiquitatum Jos. qui et Originum a multis ap
pellatur: sicut et ազնուական գիրք pro αἰ
ք գիրք usurpatum.

2 Haec tabula Eusebiana cum suo prologo
epilogoque iisdem fore verbis a nostro Stephano
Asolico describitur, quamquam aliquo modo
calculus discrepet; cuius locum non abs re vide
tur hic transcribere saltem Armeniace, ex cap.
i. Lib. i. * Բայց որ առաջիկայ ժամանակա
գրութիւնս, ժողովէ 'ի չորրորդ ամէն սող
մնի, և 'ի տաճարին շինուածոյ՝ մինչև 'ի տա
ճարին աւերումն 'ի բարեզայնոց, ամն նիւա
ն է թուին այսպէս. Սողմնի սյլ ևս ամն լի
Ռոթոզամ ամն ժի. Աբիա ամն գ. Ասա ամն
խն. Յովսափատ ամն խէ. Յովրամ ամն ը. Ոթ

regionem obtinuissent, tum demum
templum aedificaverunt. Et haec a
parte ex Sacris litteris a me declara
ta sunt ¹ in antiquitatum Libris. Haec Josephus.

Verum praesens Chronologia colli
git, a quarto anno Salomonis, ac
templi aedificatione, usque ad ejus
dem loci a Babyloniis eversionem
(factam) annos ccccxxxii. Numerantur
autem hoc modo ².

i. Salomonis caeteri quoque anni	cum tribus.	xxxvii.
ii. Roboam.	annis	xvi ³ .
iii. Abias.	ann.	iii.
iv. Asa.	ann.	xli.
v. Josaphat.	ann.	xlv.
(lege xxv.) ⁴		
vi. Joram.	ann.	viii.
vii. Ochozia.	anno	i.
viii. Gotholia mater.	ann.	vii.
ix. Joas.	ann.	xl.

դիւ ամ մի. Գողթոզիա մայրն ամն է. Յովսա
փատ ամն խ. Ամսափատ ամն խէ. Ոթոզիա
ամն ժի: Յովսափատ ամն ժի: Սողմնի սյլ
առաջին. Աբիա ամն ժի. Եղեկիա ամն խ.
Մանասէ ամն ժի. Ամսա ամն ժի. Յովսա
փատ ամն խ. Յովսափատ ամն ժի. Եղեկիա
ամն ժի. Յովսափատ ամն ժի. Յովսափատ
ամն ժի. Մանասէ, որ եւ սեղեկիա, ամն ժի.
Մանասէ մայրն ամն նիւա. Յետ այսորիկ՝ գե
րութիւն հրէից 'ի բարեզայն ամն ժի. Որ գա
մարեալ կատարին յերկրորդ ամն գաբեհի աբ
բային պարսից ||:

3 Asolicus et Samuel ex Armeniis, ex Graecis
vero S. Niceph. annos adscribunt Roboam ժի.
իւ. xvii. quamvis Niceph. unum annum detra
hit a successore, habens β. pro γ.

4 Omnino legendum խ. xii. xxv. ut apertis
sime praedicti testantur Eusebii catalogii, faci
le itaque pro խ. irrepsit խ.

Ժ. Լ՝մէսիա .	ամս ին	x. Amesia .	ann. xxviii ¹ .
Ժւ. Ողիա .	ամս ծի	xi. Ozia .	ann. lii ² .
Լ՝ն սովաւ յունաց առաջին ողոմպիադէն կարգեցաւ :		Hujus aetate Graecorum prima Olympias constituta fuit.	
Ժբ. Յովաթամ .	ամս Ժի	xii. Joatham .	ann. xvi.
Ժգ. Լ՝բազ .	ամս Ժի	xiii. Achaz .	ann. xvi.
Ժդ. Լ՝դէկիա .	ամս ին	xiv. Ezechias .	ann. xxxix.
Ժե. Սանասէ .	ամս ծի	xv. Manasse .	ann. lv.
Ժզ. Լ՝մովս .	ամս ին	xvi. Amos .	ann. ii.
Ժէ. Յովսիա .	ամս լւ	xvii. Josia .	ann. xxxi.
Ժը. Յովաբազ .	ամսս չի	xviii. Joachaz .	mensibus iii.
Ժթ. Յովակիմ .	ամս Ժւ	xix. Joakim .	ann. xi.
Ժ. Յովակիմ որդի նորա , որ Լ յե .		xx. Joakim filius ejus , qui et Jechonias ,	mens. iii.
Ժնիա .	ամսս չի		
Ժւ. Սատթանիա , որ Լ յեդէկիա .	ամս Ժւ	xxi. Matthanias , qui et Sedecias .	ann. xi.
Սիմոնիսի ամբ նշի :		Simul (omnes) anni ccccxxii ³ .	
Յետ այսորիկ՝ գերութեանն հրէից 'ի բաբելոն , Լ աւերածի տեղւոյն ամբ 4 , որք գումարեալ կատարին ըստ երկրորդում ամի դարեհի ար քայի պարսից՝ առ վաթսմերորդի Լ երրորդի ողոմպիադաւն , վկայեն անծեղէն գիրք :		Post haec, captivitatis Judaeorum in Babylone, locique desolationis an- nos (esse) lxx, quorum summam col- lectam perfici secundo anno Darii re- gis Persarum, sub quinta et sexa- gesima Olympiade, testatur Divina Scriptura .	
Սիւրբանի ընդ մեզ յայտնի Լ կղեմէս յառաջնում ստրոմատին , գրեալ զայս ձև օրինակի :		Convenit nobiscum in hoc et Cle- mens in primo Stromate hoc modo scribens ⁴ .	

¹ Item iidem praeferunt ին. xđ. xxix. quamvis apud Asolicum pro ի. irrepsit Խ.

² Item sibi invicem assentientes dixerunt illi, Azaria qui et Ozia, vel Ozia, qui et Azaria. Olympiadis vero mentionem Niceph. omisit, Samuel in 49, anno Oziae collocavit, Asolicus tandem sub Joatham posuit.

³ Summam colligit Asolicus in annos ԿԵ. cccxli. novem scilicet annos excedens Eusebii calculum. Samuel adhuc unum annum amplius

dixit. sc. ԿԶ. cccxlii. Ex Niceph. dinumeratione anni computantur cccxlv. cum a primo anno Salomonis colligat annos ccccxlviii. atque ita tredecim anni supersunt.

⁴ Clementis textum restituimus ex loco citato juxta edit. Oxonii. ann. 1715. pag. 395. Verum haec omnia, nec non aliquam partem sequentis epilogi iisdem verbis repetit Eusebius in Canone ad Olymp. xxv. atque iterum transcribit auctor Chronici Pasch. p. 116.

Իրեմայ :

Clementis .

Եւ եկաց Թնաց զԵրուսաղիմն և
ամ, ցածուցեալ յերկրորդ ամին դա-
րեհի վշտասպեայ՝ պարսից և ասս-
րեստանեաց և եգիպտացւոց իշխա-
նութեանն եղելոյ Թագաւորի : Եւ
որով անգէսս , և զպարիտս յերկ-
տասանիցն մարգարէանային , և ան
գէղոս՝ որ է մաղաքիա , և Թարգ-
մանի հրեշտակ : Եւ էր քահանայա-
պետ յետոյ յովսէփեկեանց : Օչս
արդի ճառեալ այրս ասէ :

Եւ այց մինչև ցդարեհի երկրորդ
ամն եւթանասներորդի աւերածոյ
տաճարին ձգելոյ՝ վկայ 'ի մօտոյ ե-
րաշխաւորէ զպարիա մարգարէ . որ
յերկրորդ ամն դարեհի ասէր , Թէ
տէր ամենակալ մինչև յերթ ոչ ողոր-

» Et permansit captivitas annis lxx,
(ut demum) soluta secundo anno Da-
rii Hystaspis, Persarum, Assyriorum,
et Aegyptiorum imperii regis ¹. Cu-
jus aetate Aggaeus et Zacharias ex
duodecim prophetabant; nec non Aγγ-
γελος, qui est Malachias, interpreta-
turque Angelus ². Erat autem sum-
mus Sacerdos Jesu, Josedech filius « .
Haec praedictus vir ait.

Quod autem (annus) desolationis
templi septuagesimus ad secundum
usque Darii annum sit protractus ,
proxime adest testis fidejussor Zacha-
rias propheta ³; qui secundo anno
Darii dicebat. » Domine omnipotens

(Clem. Alex. Strom. i.)

Καὶ ἔμεινεν ἡ αἰχμαλωσία ἐπὶ ἑτὴ ἑβδομήκοστα, καταλήξασα εἰς
τὸ δεύτερον ἔτος (τῆς) Δαρείου τοῦ Ὑστάσπου τοῦ Περσῶν, καὶ
Ασσυρίων, καὶ Αἰγυπτίων γεγενημένου Βασιλέως. ἐφ' οὗ, (ὡς
προῖπον) Ἀγγαῖος καὶ Ζαχαρίας, καὶ ὁ ἐν τῶν δώδεκα Ἀγγελος,
προεφῆτευσεν. καὶ ἦν ἀρχιερεὺς Ἰησοῦς, ὁ τοῦ Ἰωσεδέκ. . . .
Κύριε παντοκράτωρ ἕως τίνος οὐ μὴ ἐλεήσης τὴν Ἱερουσαλήμ, καὶ

¹ Deest apud Clem. vox *imperium*, neque eer-
nitur interim in Canone Eusebii: suadet ratio,
ut dicamus utrobique excidisse, siquidem in
textu Cl. paulo ante habetur articulus *τῆς*, sc.
hujus in foem. gen. cui addendum fuit aliquod
nomen ejusdem generis et casus, ut *ἑξουσίας*,
ἡγεμονίας, vel *βασιλείας*, id quod solerter anim-
advertit Sylburg. in adnot. ejusdem Cl. affir-
mans *subaudiendum* esse *βασιλείας*, etsi diver-
so loco ab eo, quem habet Arm. *ἰշխανութեան*.
verum alii vix hoc perpendentes, arroganter
etiā articulum *τῆς* expunxerunt.

² Eusebius de suo adjecit, ut explicaret, no-

men *Malachiae*, pro quo Clem. tantum dixerat
ἄγγελος, id enim sonat in Hebr. *Malach*, quod
apud Gr. et Lat. *Angelus*, quare et Interp. Arm.
expressius dixit *Թարգմանի հրեշտակ*, quod
utriusque nominis est interpretatio.

³ Chorenensis noster simillimo dicendi gene-
re usus est. Lib. II. cap. 9. « *Վկայ քեզ 'ի մօտոյ
երաշխաւորեցէ եղղէտիառէ գիրք եւսերի Կէ-
սարացոյ* || » quem locum attigimus in Praef-
atione nostra §. II. eo quod miro modo Eusebiū
nostri verbis utitur auctor, cum alterius operis
ejus locum citare voluisset.

մեզիս երուսաղեմի և քաղաքացն յուդայ, զոր անտես արարեր, այս եօթանասներորդ ամ:

Եւ աստ ուշ եղեալ ասիցես, թէ զիարդ է ասացեալ 'ի սկզբան գրոցն եզրայ, թէ յամին առաջնորդի կիւրոսի արքայի պարսից՝ 'ի կատարել բանին տեառն ըստ բերանոյն երեմիայի, զարթոյց տէր զոգին կիւրոսի արքայի պարսից. և հրաման ետ յամենայն 'ի թագաւորութեան իւրում գրով իսկ հրովարտակաց. և ասէ: Եւ ասպ յաջորդօքն զնովիմբ անեալ՝ զազատութենէն հրէից ցուցանէ. և թէ՛ զիարդ հրաման ետ զտաճարն շինել կիւրոս: Համարիցիս այսօրիւք առ կիւրոսիւ է ամեայ ժամանակի գերութեանն կատարել, և ոչ առ դարեհիւ:

Եւ զի առ այս ասեմ, թէ երկուս է ամեայ ժամանակս մարգարէական բանին գուշակեն: Մի՛ յաւերածոյ տաճարին, որ դիպի 'ի գլուխ ելեալ յերկրորդ ամին դարեհի. որպէս զաբարիայ բարբառն յանդիման կացու

usquequo non misereberis Jerusalem, et urbium Juda, quas despexisti? iste septuagesimus annus (est) «.

Caeterum 'hic attente animadvertens, quisquis es, dicere potes: At quomodo dicitur initio libri Esdrae? quod in anno primo Cyri regis Persarum, ut compleretur verbum Domini ex ore Jeremiae, suscitavit Dominus spiritum Cyri regis Persarum, et mandatum dedit in omni regno suo etiam cum (regiis) litteris, dicens «. Et postea prosequitur ostendere liberationem Iudaeorum; et quomodo Cyrus templum aedificare jusserit. Ex quibus putes sub Cyro tempus annorum lxx. captivitatis completos esse, minime vero sub Dario.

Verum ad haec dico: duplex lxx. annorum spatium verba Prophetica denunciassent. Unum, a templi dissolutione; quod secundo anno Darii consummari contigit; prout Zachariae vox satis declarat. Alterum vero, a

τάς πόλεις Ἰουδα, ἃς ὑπερεΐδες; τοῦτο ἐβδομηκοστὸν ἔτος. Zachar. i. 12.

(Καὶ) ἐν τῷ πρώτῳ ἔτει Κύρου τοῦ βασιλέως Περσῶν, τοῦ τελεσθῆναι λόγον Κυρίου ἀπὸ στόματος Ἰερεμίου, ἐξήγειρε Κύριος τὸ πνεῦμα Κυρίου βασιλέως Περσῶν, καὶ παρήγγειλε φωνὴν ἐν πάσῃ βασιλείᾳ αὐτοῦ, καὶ γε ἐν γραπτῷ, λέγων. ii. Esdr. i. i. (vide et cap. ii. Esdr. iii. quod Latinis est i. Esdr.)

1 Sequentia ad verbum excerpit Asolicus noster ab Eusebio Lib. i. cap. i. hoc pacto. * Եւ աստի ուշ եղեալ ասիցես, եթէ զիարդ է ասացեալ 'ի սկզբան գրոցն եզրի, եթէ յամին առաջնումն կիւրոսի պարսից արքայի՝ զարթոյց տէր զոգի կիւրոսի արքային. և հրաման ետ յամենայն թագաւորութեան իւրում գրով իսկ՝ զազատութենէն հրէից, և եթէ զիարդ ետ հրաման զտաճարն շինել կիւրոս: Համարիցիս

այսօրիւք առ կիւրոսիւ է ամեայ ժամանակի գերութեանն կատարեալ, և ոչ առ դարեհիւ: Եւ այս ասեմ, եթէ 'չք. եօթանասներորդ ժամանակէ մարգարէական բանին գուշակեն: Մի՛ յաւերածոյ տաճարին, որ դիպի 'ի գլուխ ելեալ յերկրորդ ամին դարեհի: Եւ միւսն (ևսյլն)՝|՝ deinde ad sensum potius quam ad verbum alia exprimit.

ցանկէ : Եւ միւսն 'ի հրէիցն գերու
Թեւէն մինչև ցրաբէղոնի առնուին ,
և ցրառնայ Թագաւորութեանն քաղ-
ղէացւոց . որ սկիզբն առ Թուելլի 'ի
մարգարէութեանն ժամանակաց . և
բովանդակի առ կիրքսիս՝ հանդիս
երեմիայի բարբառոյն . որովք զհան-
դերձելոցն գուշակեալ՝ ասէր , Թե-
այսպէս ասէ տէր , յորժամ հասա-
րելոց իցէ բաբելոնի քաւ , այց արա-
րից ձեզ , և հաստատեցից 'ի վերայ
ձեր զպատգամն իմ , դարձուցանել
զձեզ 'ի տեղիս յայս : Եւ դարձեալ
մարգարէանայ ասել . և եղիցի ամե-
նայն երկիրս այս յաւեր և յապակա-
նութիւն , և ծառայեցեն 'ի մէջ
հեթանոսաց Թագաւորին բաբելոնաց-
ւոց . և 'ի վերայ աղգին այնորիկ ասէ
տէր , և 'ի վերայ երկրին քաղղէաց-
ւոց . և եզից զնոսա յապականու-
թիւն :

Judaeorum captivitate, usque ad ca-
ptam Babylonem, ablatumque re-
gnum Chaldaeorum; quod numerari
coeptum est a tempore Prophetiae;
completur autem sub Cyro juxta Je-
remiae vocem, qua futura praenun-
tians dicebat: quia » Sic ait Domi-
nus: quum jam implendus sit Babylo-
nis annus LXX, visitabo vos, et confir-
mabo super vos nica oracula ¹ ad re-
ducendum vos in locum istum «. Et
iterum prophetat dicens: » Et erit uni-
versa terra haec in solitudinem et in
corruptionem, et servient inter gen-
tes regi Babyloniorum; et super gen-
tem illam dicit Dominus, et super
terram Chaldaeorum, et ponam eas
in corruptionem ² «.

«Οτι οὕτως εἶπε Κύριος, ὅταν μέλλῃ πληρεῦσθαι Βαβυλῶνι ἐβδο-
μήκοντα ἔτη, ἐπισκέψομαι ὑμᾶς, καὶ ἐπιστήσω τοὺς λόγους μου
ἐφ' ὑμᾶς, τοῦ ἀποστρέψαι τὸν λαὸν ὑμῶν, (Euseb. tantum ὑ-
μᾶς) εἰς τὸν τόπον τοῦτον. Jerem. xxix. 10.

Καὶ ἔσται πᾶσα ἡ γῆ εἰς (...) ἀφανισμόν, καὶ δουλεύσουσιν ἐν
τοῖς ἔθνεσιν (ἐβδομήκοντα ἔτη, καὶ ἐν τῷ πληρωθῆναι τὰ ἐβδο-
μήκοντα ἔτη, ἐκδικήσω) τὸ ἔθνος ἐκείνο (...) καὶ θήσονται αὐ-
τοὺς εἰς ἀφανισμόν (αἰώνιον, καὶ ἐπάξω) ἐπὶ τὴν γῆν ἐκείνην
(πάντας τοὺς λόγους μου). Jerem. xxv. 11. 13.

¹ Tam Vulg. Lat. quam Arm. textus in Je-
rem. praeferebant *երբ քաղղէս*, verba mea
bona: at neque Eusebius, neque communis lec-
tio τῶν LXX. agnoscunt illud adjectivum ἀγα-
θός vel καλός. Contra Eusebius legit juxta Vulg.
Lat. et text. Arm. *դարձուցանել զձեզ* redu-
cam vos, ubi hodierna lectio τῶν LXX. habet,
reducere populum vestrum.

² Secundum hic Jeremiae locus ex Cap. xxv.
v. 11. 12. 13. ut videtur, ab Eusebio ita lectus
fuit, vel saltem memoriter recitatus ad fidem co-
dicis nostri. Καὶ ἔσται πᾶσα ἡ γῆ εἰς ἔρημον

καὶ ἀφανισμόν, καὶ δουλεύσουσιν ἐν τοῖς ἔθνεσι
τῷ βασιλεῖ τοῦ Βαβυλωνίου. καὶ ἐπὶ τὸ ἔθνος
ἐκείνο φησὶ Κύριος, καὶ ἐπὶ τὴν γῆν τῶν Χαλ-
δαίων, καὶ θήσονται αὐτοὺς εἰς ἀφανισμόν. A quo
tamen multum differt hodierna lectio τῶν LXX.
a nobis citata. Verum textus Arm. in Jerem.
medium tenet, ita ut partim illi lectioni, par-
tim Eusebio concedat: idem dixeris de Vulg. Lat.
Primus ita se habet. * *Եւ եղիցի ամենայն եր-
կիրս այգ. յաւեր և յապականութիւն, և ծա-
ռայեցեն աղգան այնորիկ, և արքային բա-
բելոնաց զեթանոսան առ: Եւ 'ի հաստա-
րելոց*

Եւ այս ամենայն առ կիւրոսիւ եւ ի գլուխ . սէյաւերածոյ տաճաւ ըին համարեալ զգերութեանն ժաւանակս, այդ՝ եւ ի վերուստ, յերկրորդ ամէն յովակիմայ հրէից թազաւորէն . առ որով զառաջին գերութիւնն արար նաբուքոդոնոսոր արքայ բաբելոնացւոյ . և եւ յառաջագոյն, յորմէ հետէ մարգարէն երեմիա արար սկիզբն իւրում մարգարէութեանն . յորմէ մինչև ցապաւրումն, և ցտաճարին հրձիգ լինելն ամբ ին . և մինչև ցառաջին ամեն կիւրոսի՝ ամբ Է . քանզի ի սկզբանէ երեմիայի մարգարէութեանն մինչև ցկիւրոս՝ առաջին Է ամեայ ժամանակն կատարի . Բայց յաւերածոյ տաճարին առ կիւրոսիւ լամէր . և յ' Է ամեն դարեհի ընոյր Է ամ . և յ' Ե երորդ դարեհի նորոգեցաւ :

ամացն եւ թանասնից, ինգրեցից զլրէժս ի թազաւորէն բաբելոնացւոյ և յազգէն յայնմանէ ասէ տէր՝ ըստ անորէնութեանց նոցա, և յերկրէն քաղցեացւոյ, և եղից զնոսա յապակաւ նութիւն յաւիտեանական, և ածից ի վերայ ամենայն երկրին այնորիկ զամենայն բանս իմ՝ : Nec adeo dissimiliter et secundus. » Et erit universa terra haec in solitudinem, et in stuporem, et servient omnes gentes istae regi Babylonis septuaginta annis. Cumque impleti fuerint septuaginta anni, visitabo super regem Babylonis, et super gentem illam, dicit Dominus, iniquitatem eorum, et super terram Chaldaeorum: et ponam illam in solitudines sempiternas. Et adducam super terram illam omnia verba mea. Praeterea jure dubitari potest, ne forte interciderit a textu Eusebii mentio septuaginta annorum, cum reliquis.

1 Eodem pertinet Syncelli observatio, mentione facta etiam Eusebii nostri, p. 173. Nobis sufficiat audire Latinam interpretationem Goarri. » Joacim filii Josiae regis Juda annus 4. in mundi 4883. incurrit, et magno Hieremia teste, in Nabuchodonosor regis Babylonis primum: eundemque suorum ad plebem Judaeam vatici-

Haec vero omnia sub Cyri aetate completa fuerunt: non tamen a dissolutione templi dinumerando captivitatis tempora, sed adhuc superius; ab anno nimirum secundo Joachim regis Judaeorum: cujus tempore primam captivitatem duxit Nabuchodonosor rex Babyloniorum; imo antea, ex quo nempe Jeremias propheta suae prophetiae initium fecit: a quo usque ad obsidionem (Hierosolymae) templique incendium, sunt anni xl: ad primum vero annum Cyri, anni lxx. Etenim ab initio prophetiae Jeremiae usque ad Cyrum, primum lxx. annorum tempus completur. Verum a templi dissolutione ad Cyrum xxx. anni erant, et anno Darii secundo² impletus est annus lxx. Darii vero anno viii. restauratum fuit (templum).

niorum tertium ac vicesimum idem Propheta observat, qui videlicet regis Josiae decimo tertio exordiat. Ab eo siquidem expositorum nonnulli, inter quos reperitur Eusebius, (*εἰς οὗς καὶ* E'υσείβιος) septuagenum captivitatis spatium ad annum Cyri primum, quo anni 70. manifestò complentur, volunt numeratum. Altera verò ratione septuagenorum annorum summa ab anno Joacim quarto ineunte, quo Deus Prophetae verbo populum contumaciae damnabat, ad memorati Cyri annum primum computari dignoscitur. Tertio et postremo modo ab undecimo Sedeciae ad Darii annum secundum a quibusdam colligitur: aliis ex opposito certiorum et veriorum annorum rationem, e quorum grege Eusebius observatur (Gr. sincerius, *ὡς φησὶν* E'υσείβιος, *ut dicit Eusebius*), tenere se jactantibus, summa nimirum annorum 70. ab anno Hieremiae vaticiniorum 5. ad Cyri x. deducta: eo licet commento mutilum semper et errans probeatur eorum ratiocinium. »

2 Deinde integram paginam transcripsit Asolicius noster toties laudatus Lib. I. cap. x. quamvis paucis omissis vel mutatis: satius erit hic locum afferre, ut cum lector Armenus cum nostra

Եւ յայն ժամանակէ հետէ կացին
մնացին հրէայք առանց Թադաւորի
յիւրեանց Թադաւորաց . քահանայ-
ապետիւք իւրեանց իբրեւ իշխանօք
և առաջնորդօք վարէին . և պարսից
Թադաւորացն 'ի հնազանդութեան
կային զամենայն ժամանակս պարսից
Թադաւորութեանն : Եւ յետ նոցա
մակեդոնացոց ծառայեցին՝ որ յետ
աղէքսանդրի տիրեցին , մինչև ցեպիւ
փանէս անտիրոս . որ Թադաւորեաց
ասորոց , և 'ի հեթանոսութիւն
դառնալ նեղէր զազգն հրէից : Առ
որով մատաթիա քահանայ երուսա-

Ab illo tempore autem ¹ perman-
serunt Judaei absque rege, (ceu de-
stituti) a suis regibus, Pontifices suos
principis et ducis loco habentes, Per-
sarumque regibus obtemperantes per
totum tempus regni Persarum. Post-
que eos Macedonibus, qui post Ale-
xandrum dominati sunt, servierunt,
usque ad Epiphanem Antiochum; qui
in Syria regnans, cogebat gentem
Judaeorum, ut in gentilitatem eos
converteret. Quo tempore Matathias
sacerdos Hierosolymitanus Asamoni
filius, ejusque filius Juda, qui Macca-

(*Anonymus apud Scalig. pag. 51.*)

Διέμεινδ'ν τε ἐξ ἐκείνου τοῦ χρόνου Ἰουδαῖοι, (καθὼς ἦδη προ-
είρηται), ἀβασίλευτοι, ὅσα ἐπὶ ἰδίοις βασιλεῦσιν, ἀρχουσι μὲν
καὶ ἡγεμόσι. χρώμενοι τοῖς οἰκείοις ἀρχιερεῦσι, τοῖς δὲ (Ἀσσυρίων)
βασιλεῦσι, (τὸ πρῶτον, ἢ τοῖς) Περσῶν, ὑπακούοντες, καὶ μετ' ἐκεί-
νους, τοῖς μετ' Ἀλέξανδρον ἀρξασὶ Μακεδόσι, μέχρις Ἀντιόχου
Επιφανοῦς, ὅς τῃς Συρίας βασιλεύσας ἐλληνίζειν ἐξηνάχασε τὸ
Ἰουδαίων ἔθνος . . .

lectione conficiat. * Բայց աւերածոյ տաճարին
առ կիւրսոյւ Է. ամ էր. և յերկրորդ ամին
գարեհի ընդր Կ. ամն :

Եւ յայնժ ժամանակս կացին մնացին հրէ-
այքն առանց Թադաւորի՝ յիւրեանց Թադաւ-
որաց , և քահանայապետիւքն իւրեանց իբրեւ
առաջնորդօք և իշխանօք վարէին . և զամենայն
ժամանակս պարսից Թադաւորութեանն 'ի հնա-
զանդութեան նոցա կային : Եւ յետ նոցա մա-
կեդոնացոցն ծառայեցին , որ յետ աղէքսան-
դրի , մինչև ցեպիւփանէս անտիրոս , որ Թա-
դաւորեաց ասորոց , և 'ի հեթանոսութիւն
դառնալ զազգն հրէից նեղէր : Առ որով մատա-
թիայ քահանայ երուսաղէմացոց՝ ասամիշայ
որդի . և նորին որդի յուզայ՝ որ կոչեցաւ մա-
կարէոս . և ոցա պայազատք զիշխանութիւն
հրէից վերստին նորոգեցին , և ձգեալ կալան
մինչև ցօգոստոս : Առ որով նախ յաղապետաց
հերոգէս հրամանաւ հռոմայեցոց առ զհրէից
Թադաւորութիւնն : Ի ժամանակի՝ յորում

քն որդին նոյ ծնանէր : Եւ վախճան տաճար
ասացեալքն 'ի մովսիսէ , Թէ մի պահառեացէ
իշխան յուզայ , և մի՛ պետ յերանայ նորա .
մինչև եկեացէ որում կայն պահի . և նա է յոյս
հեթանոսաց : Այլ այս այսպէս :

Բայց ժողով ամենայն ժամանակն 'ի սող-
մովիւ և յառաջին շինուածոյ տաճարին՝ մինչև
ցերկրորդ ամն գարեհի պարսից արքայի , մինչև
ցառաւորի նորոգումն ամն չէա : Եւ յերկրորդ
ամն գարեհի՝ մինչև յիսաշխութիւնն փրկչին ,
ինն և Ժերորդ ամին ախրեայ եղելոյ , ժա-
ղովին առջ ըն : Որք մանրամասամբ այսպէս հա-
մարին . Յետ կիւրսոյ՝ որ Թադաւորեաց ամն
Է. առնու զԹադն կամբիւս ամն Է. (և այլն) || :
Deinceps discrepat ab Eusebio, non tam sen-
su, quam verbo, quod solum nobis est quae-
rendum .

1 Occurrit hoc fragmentum haud contemnen-
dum, apud Scalig. loco citato, a quodam eclo-
gario Eusebii anonymo desumptum .

ղէմացի՝ ասամենեայ որդի, և նորին որդի յուրա՝ որ կոչեցաւ մակաբէոս; և սոցա պայազատք զիշխանութիւնն հրէից վերստին նորոգեցին. և ձգեալ կալան մինչև ցաւգոստոս: Իւ որով նախ յայլադգեաց հերովդէս հրամա նաւ հռոմոց առ զԹաւաւորութիւնն, ՚ի ժամանակին՝ յորում կենարարն մեր (Եթ Վիտ ծնանէր: Եւ վախճան առնոյր ճառեալ մարգարէութիւնն մովսէսի, Թէ մի պակասեացէ իշխան յուրայ, և մի պետ յերանաց նորա, մինչև եկեսցէ՝ որում կայն պահի. և նա է յոյս հեթանոսաց: Իսկ այս զսոյն ձև օրինակի:

Իայց ժողովի ամենայն ժամանակն ՚ի սողումնէ և յառաջին շինուածոյ տաճարին մինչև յերկրորդ ամն դարէհի պարսկի, և ցտաճարին նորագումն յամն շր: Եւ ՚ի մովսէսէ և յերէցն յեգիպտոսէ մինչև ցտղումն և ցառաջին հանդերձանս տաճարին ամբ նճ: Եւ յառաջին ամն աբրա համու մինչև ցելսն շե: Եւ ՚ի Զրհեղեղէն մինչև յառաջին ամն աբրա համու ամբ Զիւր: Եւ յաղամայ մինչև ցըրհեղեղն ամբ սմիւր: Եւ միանգամայն ընդ ամենայն յաղամայ մինչև ցերկրորդ ամն դարէհի, և ցերկրորդ շինուածն երուսաղէմի ամբ տոճ:

baeus vocatus est, horumque successores imperium Judaeorum rursum iustaurarunt, et protrahentes usque ad Augustum tenuerunt. Cujus aetate primus ex alienigenis Herodes, Romanorum jussu, regnum accepit; eo tempore, quo Salvator noster JESUS CHRISTUS nascitur. Atque adeo finem habuit praenuntiata Moysis prophetia » Non deficiet princeps ex Juda, neque dux de femoribus ejus, donec veniat (is) cui repositum est¹; et ipse est spes gentilium ». Haec vero hoc modo (dicta sunt).

Verum summa temporis a Salomone, et a prima aedificatione templi, usque ad secundum annum Darii Persae, et templi restorationem, colligitur ad annos DII. Et a Moyse et Exodo de Aegypto usque ad Salomonem, primumque templi apparatus, anni (sunt) CCCCLXXX. Et a primo anno Abraham usque ad Exodum (anni) DV. A Diluvio autem usque ad primum annum Abraham, anni DCCCCXLII. Et ab Adam usque ad Diluvium anni MCCCXLII. Simul vero omnino ab Adam usque ad secundum annum Darii, secundamque exstructionem Hierosoly-

Οὐκ ἐκλείπει ἀρχων ἐξ Ἰουδα, καὶ ἡγούμενος ἐκ τῶν μηρῶν αὐτοῦ, ἕως ἐὰν ἔλθῃ, ᾧ ἀπόκειται, καὶ αὐτὸς προσδοκία ἐθνῶν.
Genes. XLIX. 10.

¹ Ita legerunt et plurimi inter Patres veterimos, juxta quos restituimus Gr. textum; at communis lectio editionis τῶν LXX. habet τὰ ὀποκείμενα αὐτῷ, cui suffragantur alii Patres non pauci; inter quos censetur et Eusebius in adnot. edit. Morini. Fortasse alibi ea quoque lectione usus auctor fuerat, sed hic primam certe usurpavit, ut patet ex lectione codicis nostri, quem

et Asolicus fideliter observavit. Eodem sensu habetur in Arm. versione Genes. *մինչև եկեսցէ նա՝ որոյ իւրն է հանդերձեալն*. donec veniat, *cujus suum est futurum*, aut *cui propria sunt futura*; ut nihil dicam de Vulg. Lat. *cujus celeberrima est lectio, donec veniat, qui mittendus est*.

Եւ յիշ ամէն դարեհի, որ էր առաջին ամ վաթսներորդի հինգերորդի ողորմարին, Ժողովին ողորմարիք ճլէ. և ամբ շիւր: Արք մանր մաւ սամբէ այսպէս համարին:

Յետ կիւրոսի առաջին Թագաւորին պարսից՝ առնու զԹագն կամբիւսէս: Եւ ապա դարեհ, որ Թագաւորեաց ընդ ամենայն՝ ամն լի: Ի սուրա յերկրորդ ամին՝ տաճարն երուսաղէմի վերստին շինեցաւ: Ի ինին այլ ևս ամբն դարեհի լի: Ի զիցի այսու հետեւ դարեհիքն ամբ լի: Իւ քսերքսի ամբ Ե: Եւ որով եսթերայ իրքն կատարէին: Եւ տաշէսի ամբ խն: Եւ սովաւ եզր երրայեցւոց սուրբ գրոց գրագէտ ճանաչէր. զորմէ ասի զամենայն նժեղէն գիրս վերստին յիշել, և սուանդել հրէիցն նորանկար երրայեցւոց նշանագրօք, վասն պատերազմաց աշխարհին հասանելոյ: Եւ յիշ և նեէմիա տակառապետ ճանաչէր. որ հրամանաւ Թագաւորին ելեալ յերկիրն հրէաստանի՝ շինէր զերուսաղէմ, և պատէր զքաղաքն պարսպօք. քանզի մինչև

mae, anni ~~xxxx~~clxxx. A secundo autem anno Darii, qui fuit primus annus sexagesimae quintae Olympiadis, colliguntur Olympiades cxxxvii. et anni dxlviii. (sc. usque ad Christum). Qui minute computantur hoc modo.

Post Cyrum, primum regem Persarum, diadema accepit Cambyses. Postea Darius, qui regnavit annis omnino xxxvi. Hujus anno secundo templum Hierosolymitarum rursum est conditum; conficiuntur autem reliqui quoque Darii anni xxxiv. Dinumerentur itaque Darii anni xxxiv. Et Xerxis anni xx¹. Sub quo ea, quae de Esther (narrantur), peracta sunt. Artaxerxis anni xli. Hujus tempore Esdras, sacrae Scripturae Hebraeorum scriba litteratus agnoscebatur: quem ajunt, omnes Divinas Scripturas recoluisse, Judaeisque de integro tradidisse, novis characteribus² Hebraicis, ob bellorum incursionem supra regionem. Neemias quoque vinaris agnoscebatur; qui regis jussu ascendens terram Judaeam, Hierosolymam condidit, urbemque moenibus

(S. Niceph. Patriarch. Chron. p. 317.)

... Δαρείος .. ἔτη λς'. Τοῦτου ἔτει δευτέρῳ ... ὁ ἐν Ἱεροσολύμοις ἀνεγνώθη ναός. Γίνονται λοιπὸν τὰ λοιπὰ Δαρείου ... λδ'...

¹ Nescio librorum ne vitio, an ab Auctore consulto omissi fuerint reges, qui aliquot menses imperaverunt, quosque tum ipse Eusebius in catalogo et in canone, tum ipsius eclogarii Arm. et Gr. memorant: ut Artabanum Xerxis successorem mensibus 7. Xerxem secundum post Artaxerxem longimanum mensibus 2. ac demum Sogdianum ejusdem successorem mensibus 7. quamquam diversi diverso modo ferant numeros mensium. De Esther vero consule Canonem in

Olymp. lxxxix. et xciii. ubi videbis, non probari ab Eusebio praesentem sententiam.

² Դորանկար նշանագրօք, novi characteres, vel potius de novo formati, sive novissime depicti characteres; quo affirmat Auctor id quod superius dixerat, antiqua elementa Hebraeorum esse, quae Samaritana nuncupantur: ista vero, quibus utuntur Judaei, multo post ab Esdra confecta.

ցնա աւեր կայր քաղաքն, քայց միայն
'ի տաճարէն՝ որ առ դարեհիւ նորո
գեցաւ: Այս արտաշէսի Թագաւո
րեցին պարսից պսոթիկ. Վարեհ
ամն ԺԺ: Արտաշէս ուշեղ ամն Խ:
Ոգթոս ամն ԻԷ: Արտէս ամն Դ:
Վարեհ ամն Կ: Այս որոց աղէք
սանդրոս մակեդոնացի երարձ զաւ
րուծիւնն պարսից, և Թագաւորեաց
ամն Կ: և նախ քան զդարեհ սպա
նանելոյ Թագաւորեաց այլ ևս ամն
Կ: Սիանգանայն յերկրորդ ամն
դարեհի մինչև ցաղէքսանդրի վախ
ճանն, որ եղև 'ի ճժդ ողոմարիւն
յառաջնում ամն, լինին ճշէ:

Այս աղէքսանդրի վախճանելոյ՝
եզիպտոսի և աղէքսանդրիայ քաղա
քի Թագաւորեցին պսոթիկ. Խ.
Պտղոմէոս զաքոսայ ամն Խ. Խ.
Պտղոմէոս փիղադելփոս ամն ԻԷ:
Աս սովաւ երրայեցւոց գիրք սէք
'ի յոյն լեզու Թարգմանեցան, և յա
ղէքսանդրիա քաղաքի 'ի մատենից

cinxit: etenim usque ad eum dissolu
ta erat urbs, praeter templum, quod
sub Dario restauratum fuit. Post Ar
taxerxem regnaverunt apud Persas
isti: Darius annis xix. Artaxerxes
Mnemon¹ annis xl. Ochus annis xxvi.
Arses annis iv. Darius annis vi. Post
haec Alexander Macedo, sublato Per
sorum regno, regnavit annis vi. quin
etiam antequam Darium occidisset,
regnaverat aliis insuper annis vi. Si
mul a secundo anno Darii, usque ad
Alexandri obitum, qui primo anno
cxiv. Olympiadis accidit, sunt (anni)
cxcvii.

Post Alexandri mortem, Aegypto
et Alexandrinorum urbi imperarunt
hi qui sequuntur. I. Ptolemaeus Lagi
(filius), annis xl. II. Ptolemaeus Phi
ladelphus, annis xxviii. Sub eo² sa
cri Hebraeorum libri in Graecam lin
guam translati sunt, atque in Biblio
thecis Alexandriae reconditi. III.

(Idem ibid. p. 318.)

Μετά δε τὴν Ἀλεξάνδρου τελευτὴν, Αἰγύπτου καὶ Ἀλεξανδρίας
ἐβασίλευσε πρῶτος Πτολεμαῖος ὁ Δάγου ἔτη μ'. Πτολεμαῖος ὁ Φιλά
δελφος ἔτη (λθ'). ἐπὶ τούτου αἱ παρ' Εἰβραίοις ἱεραὶ βίβλοι εἰς τὴν Ε'λ-

¹ Ուշեղ, id sonat apud Arm. quod Gr. Μνή
μων, sc. memoria praeditus, ingeniosus, vel po
tius memorans; unde et Latini scriptores non
semel dixerunt Artaxerxes Memor; at vulgo Gr.
verbum Mnemon usurpant, sicut et Interp. no
ster alibi, Քեմոն: Annos vero Ochi, ut hic,
ita etiam constanter in Canone Eusebius habet
ԻԿ. 26. Pariter habuit et Niceph. ejusdem ecl
ogarius, juxta Anastasium: at hodierna lectio apud
Scal. habet 27. et apud Goarum 22.

² Asolicus noster de more ad verbum excer
pit quaedam etiam ex hoc Eusebii textu. Lib. i.
cap. 5. Սա սովաւ երրայեցւոց գիրք սէք 'ի
յոյն լեզու Թարգմանեցան. և յաղէքսանդրիայ

քաղաքի 'ի մատենից տուն եղան ||: Անդ.
' Սա սովաւ Թագաւորեաց անտիրոս, որ
կոչեցաւ Էպիփանէս. առ որով որ 'ի մակա
րայեցւոց գիրքն գործք՝ գործեցան, որ զաղէ
հէից 'ի հեթանոսութիւն դառնալ բանադա
տէր: Աս պսոս անտիրաւ մատաթիւայ ուսոր
սասմանելոյ՝ նախանձ վտն հայրենի կրօնիցն
առեալ՝ լինէր զօրավար ժողովրդեան: Յետ
որոյ որդի նորին յուսայ՝ որ կոչեցաւ մակարի:
Omitto Nicephorum, alterum Eusebii. excerpto
rem, cujus locus è regione cernitur, quamvis
quaedam corrigenda occurrant in numeris, quos
parenthesis nota clausimus, aut omisimus.

տունս եղան : Դ. Պտղոմէոս Եւեր-
գետէս ամս ի Դ. Դ. Պտղոմէոս փի-
ղոպատովը ամս ի Ե. Պտղոմէոս
Եպիփանէս ամս ի Զ. Դ. Պտղոմէոս
փիղոմետոր ամս ի Զ. Դ. սովաւ Թա-
գաւորեաց ասորւոց անտիրոջոս , որ
կոչեցաւ Եպիփանէս . առ որով 'ի
մակարայեցւոց գիրսն գործք՝ գոր-
ծեցան : յորում կայ , Թէ զհարդ ան-
տիրոջոս զազգն հրէից 'ի հեթանոս
սովութիւն դարձուցանել բռնադա-
տել . և պղծեաց զտաճարն նուիրօք
պատկերացն՝ զոր կանգնեաց անդ .
և զսբ սպասս տաճարին կողոպտեաց
'ի ճծն ողոմպիտիւն : Որպէս ձգեալ
'ի վախճանէն աղէքսանդրի մակե-
դոնացւոյ մինչև 'ց նաճն Եպիփանոս
անտիրոջոյ յամս ճծ . և յերկրորդ
ամէն դարեհի մինչև զանտիրոջոս
ամբ յիսկ :

Դ. այսու անտիրաւ մատաթիւ
ուստր ասամոնեայ՝ նախանձ վասն
հայրենի կրօնիցն առեալ լինէր զա-
րաւար Ժողովրդեանն : Յետ որոյ նա

Ptolemaeus Evergetes, annis xxiv. IV.
Ptolemaeus Philopator, annis xxi. V.
Ptolemaeus Epiphanes ¹, annis xxii.
VI. Ptolemaeus Philometor, annis
xxxiv. Hujus tempore regnavit in Sy-
ria Antiochus, qui cognominatus est
Epiphanes; sub quo ea, quae in Mac-
cabaeorum libris (narrantur), perac-
ta sunt: in quibus scriptum est, quo
nempe modo Antiochus gentem Ju-
daeorum in gentilitatem convertere
cogebat; templumque, dicatis imagi-
nibus inibi erectis, violavit; sacrisque
vasis templum spoliavit cxi. Olym-
piade. Ita ut a morte Alexandri Ma-
cedonis usque ad i. annum Epiphanis
Antiochi, transierint anni cxi. Et a se-
cundo anno Darii usque ad Antio-
chum, anni cccxlvii.

Hujus Antiochi aetate ², Matathias
Asamoni puer, aemulationem pro pa-
terna religione praeseferens, dux po-
puli factus est. Post quem filius ejus

λαδδα φωνήν μετεβλήθησαν, καὶ ἐν ταῖς κατ' Ἀλεξάνδρειαν ἀπετέ-
θησαν βιβλιοθήκαις (ἐπὶ Ἐλεάζαρ Ἀρχιερέως) ... (et post pau-
ca) ὁ Ἐπιφανὴς ... Τὰ κατὰ τοὺς Μακκαβαίους ἐπὶ τούτου γε-
γένηται .

(Anonymus apud Scalig. p. 51.)

Κατὰ δὲ Ἀντίοχον τούτον Ἰ. Ματταθίας Ἀσαμωναίου παῖς ζῆλον
τὸν ὑπὲρ τῆς πατρῴου θρησκείας ἀναλαβὼν (τὴν Ἰουδαίων ἀρχὴν

¹ Pro certo conjicere licet haec omnia de in-
tegro transcripta fuisse penes Niceph. sed ama-
nuensium oscitantia non integre, ac praeposte-
re edita hoc pacto. Πτολεμαῖος ὁ Ἐπιφανής,
Ἀντίοχος ἔτη κς'. Τὰ κατὰ Μακκαβαίους ἐπὶ
τούτου γέγονται. Πτολεμαῖος ὁ Φιλομήτωρ
ἔτη λδ'. Qua confusa lectione offensus Goar,
suppressit nomen Antiochi in Lat. interpretatio-

ne sua, addens in marg. Gr. *Redundat*, sicut et
in adnot. » vox Ἀντίοχος redundat «. Melius
dixisset, *desunt aliqua*, quae sane supplere po-
test Eusebius noster, cujus dicta repetiit et Aso-
licus loco supra citato.

² Hoc quoque fragmentum, merito aestiman-
dum, hausit Scaliger ex anonymo Eusebii eclo-
gario, quamvis identidem interruptum.

րուն որդի յուղա՝ որ կոչեցաւ մա-
կաբէսս : (}էտ որոյ եղբայր նորին
յոնաթան : (}էտ որոյ սիմոն եղբայր
նորին :)՝ սա գիրքն մակաբայեցւոյ
բովանդակին . յորում կայ ժամանակ
ամաց իւ . մինչ ՚ի կատարումն հա-
րիւրորդի վաթսներորդի առաջնոր-
դի ողովնադին . յորմէ մինչև ցաւ
գոստոս հռոմայեցւոյ թագաւոր լի-
նին ամբ ճի :

(}էտ սիմոնի՝ հրէից զօրավար , որ-
պէս ամբրիկանոս և յովսէպոս պատ-
մեն , լինի՝ յոնաթան , որ և հիւր-
կանոս , ամս իջ : (}էտ որոյ արիստա-
բուղոս ամ Կ : Սա նախ արքունական
թագ եղ ՚ի գլուխ . միանգամայն և
թագաւոր և քահանայապետ լեալ
ազգին հրէից , յետ նճի ից ամաց ՚ի
բաբելոն գերութեանն : (}էտ որոյ
աղէքսանդրոս՝ որ և յաննէոս , թա-
գաւորեաց հրէից ամս իւ : (}էտ որոյ
աղէքսանդրա՝ որ և մեսաղինա կին
նորա ամս թ : (}էտ որոյ արիստա-

Juda, qui Maccabaeus cognominatus
est. Post hunc frater ejus Jonathes ,
Post eum Simon frater ipsius. Hujus
aetate liber Maccabaeorum absolvitur ;
qui continet tempus annorum xi. us-
que ad complementum centesimae se-
xagesimae primae Olympiadis: a quo
usque ad Augustum regem Romano-
rum sunt anni lxxxviii .

Post Simonem , Judaeorum dux
creatur, prout Africanus et Josephus
narrant, Jonathes, qui et Hyrcanus,
annis xxvi. Post quem Aristobulus,
anno i. Hic primus regium diadema
sibi imposuit, rex simul atque ponti-
fex maximus gentis Judaeorum fac-
tus, post cccclxxxiv. annos a captivi-
tate Babylonica. Post hunc Alexan-
der, qui et Jannaeus, in Judaeos re-
gnavit annis xxv. Post quem Alexan-
dra, quae et Mesalina, uxor ejus, an-
nis ix. Post quam Aristobulus, (qui) ¹

ἀνεκτῆσατο, καὶ) ἡγήσατο τοῦ λαοῦ. Μέθ' ὃν ὁ υἱὸς αὐτοῦ Ἰούδας
ὁ ἐπικληθεὶς Μακκαβαῖος. Ἰωνάθης μετὰ τοῦτον. Σίμων τουτονὶ ὁ
ἀδελφὸς αὐτοῦ διαδέχεται. εἰς τοῦτον ἡ βίβλος τῶν Μακκαβαίων
παραυῖται, περιέχουσα χρόνον ἑτῶν τεσσαράκοντα μέχρι τέλους
ρξδ'. Ολυμπιάδος

(Idem Anonym. apud Scalig. p. 52.)

Μετὰ δὲ Σίμωνα Ἰουδαίων ἡγεῖται, καθὼς Ἀφρικανὸς, καὶ Ἰω-
σιππος ἱστορεῖ, Ἰωνάθης, ὁ καὶ Ὑρκανὸς, ἔτη κς'. Μέθ' ὃν Ἀρι-
στόβουλος ἔτος δ'. Οὗτος πρῶτος διάδημα περιέθετο, ὁμοῦ καὶ βα-
σιλεὺς καὶ ἀρχιερεὺς γενοῦν τοῦ Ἰουδαίων ἔθνους μετὰ ἔτη υπδ'.
τῆς εἰς Βαβυλῶνα αἰχμαλωσίας. Μέθ' ὃν Ἀλέξανδρος, ὁ καὶ Ἰαν-
ναῖος (...) ἔτη κβ'. Μέθ' ὃν Ἀλεξάνδρα, ἡ καὶ Σααλίνα, γυνὴ αὐ-
τοῦ, ἔτη θ'. Μέθ' ἣν Ἀριστόβουλος, καὶ Ὑρκανός. καθ' οὓς Πομ-

¹ Manifestè redundat in Arm. որ, qui, librario-
rum vitio; unde Hyrcanus confunditur cum Ari-

stobulo, de quibus paullo post seorsum auctor
mentionem facit: ita ut omnino hic legendum

բուղոս՝ (որ) և հիւրկանոս: Ըն որով
պոմպէոս հռոմայեցւոց զօրավար ա-
րար ընդ հարկօք հռոմոց զհրէայս .
զհիւրկանոս կացոյց նոցա Թադաւոր-
և զարիստաբուղոս կապեալ տարաւ
ի հռոմ:

Ըն սովաւ հռոմայեցւոց Թադա-
ւորէ՝ ի հարիւրորդում ութսներոր-
դում չորրորդում ողոմպիադին յու-
ղոս կայսր միահեծան ամս Դ. և ա-
միսս Է (Է): Յետ որոյ աւգոստոս՝ որ
և սեբաստոս, ամս ԾԿ. և ամիսս Կ:
Ըն որով հերովդէս նախ պաշտօնի,
որում չէր անկ հրէից Թադաւորու-
թիւնն, ի հռոմոց առնու զտէրու-
թիւնն, այր մի յազգէ ասկաղնացի:
Ըն սովաւ () ծեալն ԸՆՅ ծնանի ի

et Hyrcanus. Sub quo Pompejus,
Romanorum dux, tributarios Romanis
effecit Judaeos: Hyrcanum ipsis re-
gem dedit; Aristobulum autem vin-
ctum Romam duxit.

Hujus in diebus, centesima octua-
gesima quarta Olympiade ¹, Romanis
imperat Julius Caesar monarcha, an-
nis iv. et mensibus v (vii). Post quem
Augustus, qui et Sebastus, annis lvi.
et mensibus vi. Sub quo Herodes pri-
mus alienigena, ad quem vix perti-
nebat Judaeorum regnum, a Roma-
nis accipit principatum, vir gene-
re Ascalonita. Cujus aetate Χριστός
(Unctus) ² Dei nascitur in Bethlehem

πήϊος Ρωμαίων στρατηγός υποφόρους Ρωμαίοις ἐποίησατο Ιουδαίους,
Υρκανόν μὲν ἐπιστήσας αὐτῶν βασιλέα, τὸν δὲ Ἀριστόβουλον δέσ-
μιον εἰς Ρώμην ἀγαγών.

Κατὰ τοῦτον (τὸν Υρκανόν), Ρωμαίων βασιλεύει ἐπὶ τῆς ρπδ'.
(ρπγ'). Ολυμπιάδος Ιούλιος Καῖσαρ ἔτη γ'. μῆνας ζ'. Μέθ' ὃν
Αὔγουστος ὁ καὶ Σεβαστός, ἔτη νς'. μῆνας ε'. καθ' ὃν Ἡρώδης
πρῶτος ἀλλόφυλος, οὐδὲν προσήκουσαν αὐτῷ τὴν Ιουδαίων βασιλείαν
ὑπὸ Ρωμαίων χειρίζεται, γένος ὦν Ἀσκαλωνίτης. ἐν τούτῳ καὶ ὁ
Χριστός (ὁ υἱός) τοῦ Θεοῦ ἐν Βηθλεὲμ γεννᾶται τῆς Ιουδαίας. Με-
τὰ δὲ Αὔγουστον Ρωμαίων ἐβασίλευσε Τιβέριος. Τούτου ἔτος ἦν

sit juxta Gr. արիստաբուղոս և հիւրկանոս, առ
որովք պոմպէոս և այլն. sc. Aristobulus, et
Hyrcanus, sub quibus etc.

¹ Pariter legerunt in Eusebio Arm. Interp.
eGr. eclogarius, Olympiaden clxxxiv. sed quia
in Canone Hieronymiano initium imperii Jul.
Caesaris ponitur initio Olymp. clxxxiii. ideo
Scal. hic adjecit parenthesis notam (ρπγ'). Sed
si ad canonem licet recurrere, codex noster ibi
ponit Julii imperium postremo anno Olymp.
κλῃ. clxxxiii. Mirum quod de annis imperii γ'.
iii. nihil mutarit Scal. cum in Canone vel ipse
legit Gr. et Lat. δ'. iv. ita sane et Arm. non tan-
tum illic, sed hic quoque Գ. iv. quae est con-
stans lectio. Itaque legendum in Gr. δ'. pro γ'.
Menses vero Զ. vii. correctius habet Gr. sic enim

habet etiam codex noster in canone: quare hic
legendum Է. pro Զ.

² Ut omnium confessione patet, nomen Do-
mini Χριστός, Unctus sonat, ita quoque vera-
citer et commode dici de eodem Salvatore potest
Χριστός τοῦ Θεοῦ, sc. Unctus Dei, sicut fide-
liter expressit Interp. noster, dicens tam ad ver-
bum, quam ad mentem auctoris, օծեալն էլ.
Temere ergo (ne quid gravius dicamus) haesi-
tavit Scaliger de hoc loquendi modo, ideoque
voluit parenthesis nota supplere (ὁ υἱός), sc.
Filius, quasi res insolens sit, ὁ Χριστός τοῦ
Θεοῦ: ita ut neque vulgatissimum celeberrimum-
que S. Lucae locum meminerit, in Cap. ix. v.
20. luce clarius habentem, "Τὸν Χριστὸν τοῦ
Θεοῦ. Christum Dei, շքեմ էլ ".

բեթղաճեմ հրէաստանի : () ետ աւ
գոստեայ թագաւորեաց հռոմայեց
ւոց տիբերիոս : () որա հինգետասա
ներորդ ամ էր , () որա՛մ էրէն է)
տէր մեր () ծեալն այ երեւցաւ
'ի մարդկան կեանս , 'ի չորրորդի ամի
մ'արդի ողորմագիտին :

1 Իննն այսուհետեւ 'յեպիփանէս
անտիոքայ մինչև 'ի եթերորդ ամն
տիբերեայ՝ ամբ մ'ա : Եւ յադէք
սանդրէ մակեդոնացւոյ մինչև 'ի նոյն
ամն տիբերեայ՝ ամբ յԾԲ : Եւ յերկ
րորդ ամն դարեհի՝ ամբ չԽԸ : Եւ
'ի եթերորդ ամն տիբերեայ մինչև
ցհուսկ յետին պաշարումն երուսա
ղէմի , որ եղև յերկրորդ ամն վեա
պիանոսի , գումարին ամբ խԶ : 1 Ին
յադամայ մինչև յերկրորդ ամն դա
րեհի ամբ տոճ : Եւ յերկրորդ ամն
դարեհի մինչև 'ց եթերորդ ամն տի
բերեայ՝ ամբ շԽԸ : 1 Իննգամայն
ընդ ամենայն յադամայ մինչև 'ց եթե
րորդն տիբերեայ՝ ամբ ԲԴԸ : Եւ
'ի հինգետասաներորդ ամն տիբե

Judaeae. Post Augustum in Roma
nos regnavit Tiberius. Illius decimus
quintus annus erat, (cum Salvator
et) Dominus noster, JESUS UNCTUS
Dei ', apparuit in hominum vita,
quarto anno cci. Olympiadis .

Itaque ab Epiphane Antiocho us
que ad xv. annum Tiberii conficiun
tur anni cci. Et ab Alexandro Ma
cedone usque ad eundem annum Ti
berii, anni ccclii. A secundo autem
anno Darii, anni dclviii. Et a xv. an
no Tiberii, usque ad novissimam Hie
rosolymae obsidionem, quae facta est
anno Vespasiani secundo, colliguntur
anni xlii. Fuerunt ab Adamo us
que ad secundum annum Darii, anni
mmmdclxxx². Et a secundo anno Da
rii usque ad xv. annum Tiberii, anni
dclviii. Simul (ergo) universim ab
Adamo usque ad xv. (annum) Tibe
rii, anni mmmdccxxviii³. A decimo
quinto anno autem Tiberii usque ad

πεντεκαίδέκατον, ἐν ᾧ σωτήρ, καὶ κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστός
ὁ Θεὸς ἀνεφάνη ἐν τῷ τῶν ἀνθρώπων βίῳ

Ἦν δὲ τὰ ἀπὸ Ἀδάμ, ἕως δευτέρου ἔτους Δαρείου, ἔτη δ'χό'.
καὶ τὰ ἀπὸ τοῦ δευτέρου ἔτους Δαρείου, ἐπὶ τὸ ἱε. Τιβερίου, ἔτη
φμ'. Ομοῦ τὰ πάντα ἀπὸ Ἀδάμ, ἐπὶ τὸ πεντεκαίδέκατον ἔτος

1 Iterum hic legit Interp. noster, ut antea, in apographo suo, Χριστός τοῦ Θεοῦ. Christus vel unctus Dei. Scaliger verò suum Anonymum inducit legentem, Χριστός ὁ Θεός. Christus Deus: utraque lectio ad rem facit. Verum voces ἐν ᾧ σωτήρ, καὶ, desiderantur in nostro codice, amanuensis incuria; commodius enim conjungeretur hoc pacto, ἵεροῦ φησὶν ἔτη etc.

2 Pro d. 80. in margine codicis Arm. notatur 70. mendose, ad vestigium tamen Gr. apographi praeferentis δ'χό', 4670. pro δ'χπ'. 4680. id enim certo certius postulat mox inserendus

Eusebii calculus, cum inter secundum Darii annum, ac Tiberii quintodecimum posuit annos 548. illumque Tiberii annum connectit cum anno mundi 5228. ex quo sequitur ut etiam secundus Darii annus incidat in annum mundi 4680. tot enim anni soli cum altero 548. conjuncti efficiunt summam 5228. neque aliter. Unde et Scal. absolute dixit in adnot. p. 429. ad 52. » δ'χό. Legendum δ'χπ' «.

3 Gr. corrupte σις. 215. quare asterisco notatum ab Scal. atque in adnot. 429. ad 52. jure emendatum, σκῆ. 5228. ut constanter lectio nostra exhibet.

բեայ մինչև ցքսանամեակն կոստան
դիանասի յաղթողի սերաստեան՝ ամբ
Ե: Ղառմարի ըստ հերթայեցւոց ա
մենայն ժամանակն՝ յամս ընթեր, ըստ
եօթանասնիցն թարգմանութեան .
քանզի ըստ հրէից երրայականին յետ
նի ռմիլէ ամաւ . և ըստ շամրոաց
ւոց երրայականին յետնի ջլէ ամաւ .
Լսալիսի իմն ըստ երրայեցւոցն
թիւ ժամանակացն գտանի :

Vicennalia Constantini victoris au-
gusti, anni ccc. Colligitur juxta He-
braeos summa temporis, ad annos
MCCCLXXVIII¹, secundum (nimirum)
Septuaginta versionem. Siquidem jux-
ta Judaeorum (exemplar) Hebraicum
fit diminutio annorum MCCCLXXVII, et jux-
ta Samaritarum Hebraicum DCCCXXXV.

Hujusmodi ergo apud Hebraeos
temporum dinumeratio comperitur.

(ԵԳԻՊՏՆԵՅԻՈՅ) :

(Թ) Է շեմար և յեգիպտացոց ժամանա
կադրութեանն կայ, (Է) Էմադլացոց,
պորդմանի յեգիպտոս և զադիսանդրիա
կալն : (Բ) Էլէս եգիպտացի ժամանակա
դրէն :

(AEGYPTII).

Quomodo Ptolemaei Aegyptum, et
Alexandriam tenuerunt, ita ut conti-
netur in Aegyptiorum, Aethiopumque
chronographia. Qua ratione Aegyptii
Chronologiam tradunt?

Յետ քաղաքացւոց և ասորեստա
նեաց և երրայեցւոց ժամանակա
գրութեանն՝ ժամանակ է ընդ և
գիպտացւոց ճառեալն անցանէլ :

Ղիսդորոս յառաջնումն ՚ի պատ
մական մատենադարանին գրէ զայս

Post Chaldaeorum, et Assyrio-
rum, Hebraeorumque Chronogra-
phiam, tempus est ut jam Aegyptio-
rum commentaria percurramus.

Diodorus in prima historica Biblio-
theca ita scribit: quod nempe² Fa-

Τιβερίου, ἔτη* σιε'. Ἀπὸ δὲ πεντεκαίδεκατου ἔτους Τιβερίου, ἐπὶ
τὴν εἰκοσαετηρίδα Κωνσταντίνου τοῦ νικητοῦ Σεβαστοῦ, ἔτη τ'. συν-
ἄγεται ὁ πᾶς χρόνος (...) εἰς ἔτη* ροιή'. (ροκη') κατὰ τὴν τῶν
ἑβδομήκοντα ἑρμηνείαν. . . .

¹ Aequae legerunt Gr. et Arm. ρϛϛ. ροιή'. 5518. at Scal. corrigi voluit per parentheses (ροκη'). 5528. jure meritoque, tot enim anni conficiuntur ex annis 300. et 5228. quos praemisit Auctor. Dubitari tamen potest, ne forte solus numerus 5228. sit corrigendus, legendusque 5218. tunc enim constanter servandi sunt alii numeri 4670, et 5518. Confer et locum Cano-

nis, quo intelligitur annos 296. actos fuisse a xv. anno Tiberii usque ad Vicennalia Constantini magni, et consequenter hic late scriptum fuisse 300. pro 296.

² Gr. textum Diodori restituimus per locum citatum, juxta accuratam edit. Amstelodami, 1476. ex recensione doctissimi Petri Wesselingii, cum notis variorum.

ձե օրինակ բանից, թէ առասպելաբան
կեն ոմանք ՚ի նոցանէ զառաջինն տի
բել եգիպտոսի աստուածոց և դիւ-
ցազանց ամն սակաւ ինչ ընդ հաւտ ՚ի
բիւրուց և ՚ի վեց հազարաց և հուսկ
յետոյ քան զամենայն դիւն թագաւ
ւորեալ խիղովս ովորայ: Իւ ապա
մարդկան թագաւորեալ աշխարհին
ասեն առ միւրիդոսիւ ամն սակաւ ինչ
պակաս քան զհինգ հազար. մինչև
՚ի ԺԷ (3) ողովնիսդն, առ որով մեք
հասաք յեգիպտոս, թագաւորեաց
պտղովսս՝ որ նորն դիւնիսոսն ան
ուանէր:

(Diod. Sicul. I. 2.)

Μυθολογοῦσι δ' αὐτῶν τινὲς τὸ μὲν πρῶτον ἀρξαι τῆς Αἰγύπτου
Θεοῦ τε καὶ ἥρωας ἔτη βραχὺ λείποντα τῶν μυρίων καὶ ὀκταχί-
σιλίων, καὶ Θεῶν ἑσχατον βασιλεῦσαι τὸν Ἰσίδος Ὀρον. ὑπ' ἀν-
θρώπων δὲ τὴν χώραν βεβασιλεῦσθαι φασὶν ἀπὸ Μύριδος ἔτη βρα-
χὺ λείποντα τῶν πενταχίσιλίων, μέχρι τῆς ἑκατοστῆς καὶ ὀγδο-
κοστῆς Ὀλυμπιάδος, καθ' ἣν ἡμεῖς μὲν παρεβάλομεν εἰς Αἴγυπ-
τον, ἐβασίλευε δὲ Πτολεμαῖος, ὁ νέος Διόνυσος χρηματίζων.

1 Hodierna lectio Diod. habet μυρίων καὶ ὀκτα-
χίσιλίων, myriadum et octomille, sive ut Lat.
Interp. expressit, octies et decies mille. Sed Eu-
sebius legit μυρίων καὶ ἑκαχίσιλίων, sive ἑκα-
χίσιλίων, minus nempe duobus millibus.

2 Ἐνθυλακτικῶς, non tantum confuse exara-
tum a librario, sed quoque abundantia litterae
u. lego separatim hoc pacto Ἡρακλῆος ἡγε-
μονίᾳ (αὐτοῦ, ἡγεμονίᾳ) ἡγεμονίᾳ ἡγεμονίᾳ
ἡγεμονίᾳ. Ubi clare cernitur observatam ab Inter-
prete nostro ipsam Gr. dialectum τὸν Ἰσίδος
Ὀρον. Isidos Orum, sc. Orum Isidis filium.
(idem et alibi fecit, sed clarius vertens ἡγεμονίᾳ
ἡγεμονίᾳ.) Lat. Interp. expositè reddidit,
ultimusque rex fuit Horus, Iside natus: ubi sa-
ne nescio qua de causa suppressit vocem Θεῶν,
cui juxta nostram lectionem praeposendum πάν-
των τῶν.

3 Optima lectio Eusebii nostri, ad normam
codicum Diodori Mss. qui habent Μοίριδος vel

Μύριδος, maximè si legatur ἐπὶ, pro ἀπὸ. Ve-
rum haec neglexerunt qui Diodorum ediderunt,
atque voluerunt legi, ut nunc habetur, ἀπὸ μυ-
ριάδος, quo factum est, ut omnes ferè eruditi
insudarent ob hanc corruptissimam lectionem,
inaniter utique; cum enim nomen regis Μύρι-
δος confuderunt semel cum numerali voce μυ-
ριάδος, consequenter haesitare coeperunt, satis
conscii, vix ferendum tam ingentem annorum
numerum, Myriadum quinque mille, seu quin-
que millies decem mille; ita ut Lat. Interp. ab-
surditatem volens subterfugere, ad arbitrium
haec reposuerit, quindecim ferè millia; alii ve-
rò critici valde incerti, varias protulere solutio-
nes. Vide fusam adnot. Wessel. in locum cita-
tum, ita incipientem. » Exercuit hic locus in-
dustriam doctissimorum virorum Jac. Capelli,
et Jac. Perizonii, etc u.

4 Correctius habetur apud Diod. μέχρι τῆς
ἑκατοστῆς καὶ ὀγδοηκοστῆς Ὀλυμπιάδος, usque
ad centesimam et octogesimam Olympiadem,

Բայց ՚ի նոցանէ զմեծ մասն ունել զիշխանութիւն աշխարհին բնակ Թաղաւորաց ինէր . և սակաւ մասն՝ Եթովպացւոց և պարսից և մակեդոնացւոց : Եթովպացւոց չորից միայն տիրեալ . և զայն ոչ կարգ ըստ կարգէ, այլ՝ ցան աստ անդ, ամն ընդ ամենայն սակաւ ինչ պակաս քան ՚գլխ : Եւ ՚ի պարսից պետութեան՝ կամբիսայ արքային զինուք և սպառազինօք զազգն վկանդեալ, Եւ ամ ընդ ճշամօք՝ յեգիպտացւոցն գործեալ ապստամբութիւնն . քանզի ոչ կարէին տանել ծածրատաղտուկ վերակացութեանն, և յաշխարհին դիս ամպարշտելոյ : Յետ որոյ մակեդոնացւոց տիրեալ և այլոց ՚ի մակեդոնացւոց զվեց ընդ մէջ ամաւ : և զայլ ամենայն ժամա նակսն անցուցանել բնակ աշխարհին Թաղաւորօք՝ արամբք եօթա-

» Verum ex illis (imperii intervallis) quoad magnam partem, principatum tenuerunt reges, qui nati erant ea in regione: quoad vero partem exiguam Aethiopes, ac Persae, et Macedones. Aethiopes enim (reges) quatuor tantum regnarunt; idque haud continua successione, sed interrupte¹, totis annis, paullo minus, xxxvi. Sub Persarum vero imperio (fuit Aegyptus), gente armis armatisque a Cambyse rege subacta, annis v. supra cxxx. (usque) ad rebellionem² ab Aegyptiis excogitatam: quippe qui nequirent tam molestam administrationem simulque in Deos regionis (suae) piacula, aequo animo ferre. Deinde Macedones potiti, caeterique ex Macedonibus, annis sex supra cclxx. Omnia vero reliqua tempora sub propriis

Τούτων δὲ τὰ μὲν πλεῖστα κατασχεῖν τὴν ἀρχὴν ἐγχωρίους βασιλεῖς, ὀλίγα δὲ Αἰθίοπας καὶ Πέρσας καὶ Μακεδόνας. Αἰθίοπας μὲν οὖν ἄρξαι τέσσαρας, οὐ κατὰ τὸ ἐξῆς, ἀλλ' ἐκ διαστήματος, ἔτη τὰ πάντα βραχὺ λείποντα τῶν ἐξ καὶ τριάκοντα. Πέρσας δ' ἡγήσασθαι, Καμβύσου τοῦ βασιλέως τοῖς ὅπλοις καταστρεφάμενου τὸ ἔθνος, πέντε πρὸς τοῖς ἑκατὸν καὶ τριάκοντα ἔτεσι, σὺν ταῖς τῶν Αἰγυπτίων ἀποστάσεσιν, ἃς ἐποίησαντο, φέρειν οὐ δύναμενοι τὴν τραχύτητα τῆς ἐπιστάσεως, καὶ τὴν εἰς τοὺς ἐγχωρίους Θεοὺς ἀσέβειαν. ἐσχάτους δὲ Μακεδόνας ἄρξαι καὶ τοὺς ἀπὸ Μακεδόνων ἐξ ἔτη πρὸς τοῖς διακοσίοις καὶ ἐβδομήκοντα. τοὺς δὲ λοιποὺς χρόνους ἅπαντας διατελέσαι βασιλεύοντας τῆς χώρας

ita ut, vel in cod. nostrum irrepperit *. 70. pro 2. 80. vel apographum Eusebii mendose habuerit ἐβδομηκοστής pro ὀγδοηκοστής.

¹ Ἐκ διαστήματος, ad verbum ex spatío, seu per intervallum, quo signatur interrupta regum successio. Eo sane conceptu Interp. noster dixit composito fere vocabulo ցան աստ անդ, quod ad verbum resolvitur, disseminatum, vel dispersum huc illuc, scilicet absque continua serie. Potest tamen dici quod noster legerit in Gr. ἐκ δια-

στήματος, id enim proxime accedit ad Arm. vocem. In sequentibus Lat. Interp. siluit significationem vocis τὰ πάντα, ընդ ամենայն, per totum, universim, sc. omnes anni.

² Reservata in Gr. praepositione σὺν, textus Arm. յեգիպտացւոցն գործեալ ապստամբութիւնն, sic accipiendus erit, ընդ ապստամբութեանն գործելոյ յեգիպտացւոց, seu հանդերձ ապստամբութեանն, una cum rebellionem.

նախնուք ընդ ն ով, և կանամբք
հնգիւք:

Օ որոյ ամենեցուն իսկ քուրմքն
ունէին զմատեանս 'ի մեհենադիրս
'ի հնոց ժամանակաց՝ միշտ 'ի պայա
զատաց 'ի պայաղատս աւանդեալ,
Թէ որպիսի որ յիւրաքանչիւր Թա
գաւորացն եղև արուժեամբ և քա
ջութեամբ, և անձամբ և յաղթու
թեամբ. և Թէ զինչ ինչ յիւրաքան
չիւր ժամանակս գործեցին: Տայց
մեզ զիւրաքանչիւր ուրուք իրս 'ի նո
ցանէ դատարկութիւն է, և անդր 'ի
բաց անշահութիւն՝ գրել: մանա
ւանդ զի և բազումք իսկ 'ի նոցանէ
անպիտանք զիւրաքանչիւր ժամա
նակս գտանէին: Օչյս զոյն ձև
օրինակ դիողորոս:

Պարտ և պատշաճ է և զմանե
թեայն եգիպտացւոցն 'ի նոյնս յա
րել: յորում հաստատադոյն իմն Թուր
կալ պատմութեանն:

regionis regibus, viris nempe septua
ginta super cccc, foeminisque quinque
transierunt «.

» De quibus omnibus monumenta
Sacerdotes in sanorum archivis ha
bebant, ab antiquis temporibus tra
dita jugiter de successore ad succes
sorem, qualis nempe unusquisque re
gum virtute ac fortitudine, animo et
magnanimitate ¹ fuerit; quaeque quo
libet tempore (singuli) fecerint ².
Nobis tamen singulorum gesta con
scribere otiosum, atque extra modum
inutile videtur; praesertim quod plu
rimi eorum inutiles suis in singulis
temporibus reperti sunt ³ «. Haec ita
Diodorus.

Jamque operae pretium est Mane
thi quoque dicta de Aegyptiis adjice
re, in quo magis constare videtur
historia.

ἐγχαρίους, ἄνδρας μὲν ἐβδομήκοντα πρὸς τοῖς τετρακοσίοις, γυναῖ
κας δὲ πέντε.

Περὶ ὧν ἀπάντων οἱ μὲν ἱερεῖς εἶχον ἀναγραφὰς ἐν ταῖς ἱεραῖς
βίβλοις ἐκ παλαιῶν χρόνων αἰεὶ τοῖς διαδόχοις παραδεδομένας, ὅπη
λίκος ἕκαστος τῶν βασιλευσάντων ἐγένετο τῷ μεγέθει, καὶ ὅποῖός
τις τῇ φύσει, καὶ τὰ κατὰ τοὺς ἰδίους χρόνους ἐκάστῳ πραχθέν
τα. ἡμῖν δὲ περὶ ἐκάστου τὰ κατὰ μέρος μακρὸν ἂν εἴη καὶ πε
ρίεργον γράψειν, ὥς ἂν τῶν πλείστων ἀχρήστων περιειλημμένων....

¹ Nisi aliter legerit Interpres noster, latè rem
exposuit, pro duobus vocabulis τῷ μεγέθει, καὶ
τῇ φύσει, quatuor haec reponens, արուժեամբ
և քաջութեամբ, և անձամբ և յաղթութեամբ,
duplicatis nempe vocibus ad rei majorem expres
sionem ornatumque. Ubi apud Lat. Interp. pro
uno usurpatur magnitudo, pro altero natura,
ut sonant Gr. voces. Arm. անձն, apprime indi
cat personam, sed ponitur passim pro anima aut
animo, hic verò pro natura sumpsit Interp. sic

ut ex opposito բնութիւն, sc. natura, aliquan
do ponitur pro անձն, persona.

² Vel ita exponere poteramus, ut expressit
Lat. Interp. Gr. textum, et quid suo quisque tem
pore egerit.

³ Lat. Interp. Diod. non tam pro iis, qui agunt,
quam pro rebus actis voluit accipi illud τῶν
πλείστων: atque hinc sic reddidit, in his plu
rima nullius usus continentur.

Պի մանէթեանց յեփթափան յիշափա-
նայն, որ յերես քոմարս արար մարէնափրու-
նիւնս, զորից և զքիւնայնաց և զորոսա-
նայն, և զմահիւնացոսաց թափաւորաց,
որ եփթափացոս թափաւորեցին, փնչե-
ցրարեկ արեայ պարսից:

Առաջին մարդ առ ՚ի յեփթափաց
ւոց՝ Հեփեստոս, որ և հրոյ գտակ
լինէր նոցա. յորմէ՝ Արեգակն. (յեփ
որոյ ափաթորեմն. յեփ) որոյ կրօնոս.
յետ որոյ ոսիրիւ. և ապա տիփոն
եղբայր ոսիրիւդայ. յետ որոյ ուլթոս՝
ոսիրիւդոս և իսիրիւդոս որդի. եգիպտ-
տացիք նախ սոքա տիրեցին: Հետ
որոց ըստ պայազատութեան եհաս
թափաւորութիւնն մինչև 'ց բիդիս՝
յամս բիւր, յերես Դս, և յինն հա-
րիւր, ըստ լուսնական տարեաց, զե-
րեսնորեայ աւուրցն թուոց ասեմ.
քանզի զայժմն մի ամիս՝ յայնժամ
նոքա տարի կոչէին:

Հետ դիցն թափաւորեաց ազգ-
դիւցազանցն ամն ում՝ Եւ դար-
ձեալ այլ թափաւորք տիրեցին ամն
ուպժէ: Հետ որոց այլ չ թափաւորք
մեմփացիք ամն ոչ: Հետ որոց այլք
թիւնեացիք Ժ թափաւորք ամն յԺ.
Եւ ապա ուրուականաց և դիւցա-
զանց թափաւորութիւնն ամն բպժգ.
Պի միասին ամենայն լինին ամբ բեւր
(և) հազար: որ և այս իսկ լուսնականք
են, այսինքն ամենաւորք:

Համարեալ լինին ՚ի միասին ամն.

*Ex Manethi Aegyptiacis monumen-
tis, qui tribus tomis contexuit commen-
taria de Diis, Semideis, et Manibus,
atque mortalibus regibus, qui Aegyp-
tiis imperarunt usque ad Darium re-
gem Persarum.*

Primus homo apud Aegyptios
Vulcanus¹, qui ignis inventor ipsis
fuit; a quo Sol. (Post) quem (sup-
ple, Agathodaemon; post eum) Satur-
nus; post hunc Osiris; ac deinde Ty-
phon frater Osiridis; post quem Orus
Osiridis et Isidis filius. Aegyptii pri-
mi hi dominati sunt. Post quos per
successionem protractum est regnum
usque ad Bitem, in spatio annorum
myriadis triumque millium et non-
gentorum, juxta annos Lunares, tri-
ginta inquam dierum numerum: ho-
diernum enim mensem unum, illi an-
num vocabant.

Post Deos regnavit gens Semideo-
rum annis mclv. Atque item alii re-
ges dominati sunt annis mccccvii.
Post quos alii xxx. reges Memphites,
annis mcccxc. Post eos alii Thynites
x. reges, annis ccccl. Ac deinde Ma-
nium et Semideorum regnum annis
mcccccccxiii. Simul omnes anni re-
censentur, myrias (et) mille: qui e-
tiam lunares sunt, scilicet menstrui.

Computantur simul omnes anni lu-

¹ Fulcanum diximus ad usum Latinorum,
aliter Arm. ubique Gr. dialectum praesefert,
հեփեստոս, Ἡφαίστος, sicut et հաթոս, Κρό-
νος, qui Latinis Saturnus. Sed de his consulas
velim Diodorum in Lib. I. p. 16. 17. ubi fusè

agitur de hujusmodi rebus. Nec non Syncellus
catalogum istorum regum ex Manethone ipso in-
serit p. 15. et 40. quibus ex locis non pauca pos-
sunt colligi ad illustrandum hunc locum. Vide
et Choren. i. 6. etc.

նայն զոր եգիպտացիքն պատմին՝ լինել զիցն և զիւցազանց և ուրուականացն՝ ամն լուսնականս՝ երկուս բերս, չորս հազարս, և 5. որ լինին ըստ արեգական ամբ սմի։ Օ որ թէ համարեսցես ընդ եբրայեցւոց ժամանակագրութեանն՝ զոյգ կշիռ գտակաւ գտանես։ Վանդի եգիպտոս առ ՚ի յեբրայեցւոց մեծրայիմ առնուանի։ լինի մեծրայիմ յետ բազում ժամանակաց ՚ի Զրհեղեղէն։ Վանդի յետ Զրհեղեղէն՝ քամայ որդւոյն նոյի լինի եգիպտոս, որ և մեծրայիմ։ և նախ բնակութեան յեգիպտոս նա չոգաւ, մինչդեռ սկիզբն էր ազգացն սփռելոյ։ Վին նախ քան զԶրհեղեղն յադամայ գումարեալ ըստ եբրայեցւոց ամբ սմի։

Վ դէպ է այսուհետեւ եգիպտացւոց յառաջին ժամանակն քան զԶրհեղեղն պարծել վամն նախաւորութեանն։ Վից իմն ասեն լինել զինքեանց և զիւցազանց և ուրուականաց։ դարձուցանել յամիսս զառ ՚ի յեբրայեցւոցն պատմեալ ամն, լուսնաւոր տարեկանաց բերս երկուս, և ևս աւելի համարեալ։ որ պէս լինել այնչափ ինչ ամիսս՝ որչափ և առ եբրայեցւոց զամացն է իմա նալ, այս է ՚ի նախաստեղծ մարդոյն մինչև ցմեծրայիմ գումարելոյ գրոց ժամանակացն։ Վանդի մեծրայիմ էր նախնի եգիպտացւոցն, ուստի զառաջին հարստութիւն եգիպտացւոցն կարծելի է։

Սկի եթէ աստի ևս բաղմացեալ յաշխագոյն թիւն ժամանակացն գտանիցի, սակայն և այնմ հանդէս

nares, quos Aegyptii referunt fuisse Deorum et Semideorum atque Manium, duae myriades, quatuor millia et dcccc. qui secundum annos solares sunt anni mcccvi. Quos si cum Hebraeorum Chronologia computabis, aequalem omnino (numerum) comperies. Etenim Aegyptus ab Hebraeis Mezraim nuncupatur: fuit autem Mezraim multis annis post diluvium. Si quidem post diluvium Cham filio Noe nascitur Aegyptus, qui et Mezraim: primumque ipse, dum gentium dispersionis initium fuit, Aegyptum habitandi gratia profectus est. Fuerant autem juxta Hebraeos ¹ ante diluvium ab Adam collecti anni mcccxlii.

Itaque placet Aegyptiis, priscis temporibus, quae praecesserunt diluvium, se jactare ob antiquitatem. Deos quosdam fuisse dicunt suos, Semideosque et Manes. In mensesque redactis annis apud Hebraeos enarratis, lunarium annorum myriadas duas, et amplius computant; ita ut tot fere menses fuerint, quot anni apud Hebraeos comprehenduntur; a protoplasto nempe homine usque ad Mezraim tempora nostra computando. Mezraim enim fuit Aegyptiorum priscus; a quo prima Dynastia Aegyptiorum ducenda est.

Porro si exinde quoque valde auctus temporum numerus reperiat, tamen et illius diligenter rationem scr-

¹ Jam monuimus, Hebraeorum nomine indiscriminatim citari ab Eusebio non tantum Judaeos, et Samaritanos in citandis eorum texti-

bus, sed etiam Septuaginta interpretes, quorum hic laudatur calculus.

պարտ է առնել, թէ դուք էի նմին
ժամանակս բազում թագաւորաց լի
նէր դէպ կալ եզիպտացւոց: Վիսն
դի թիւնիացւոց առնի թագաւորել,
և մեմփացւոց, և զսայիտացւոց և
զեթիոպացւոց: առ սոյնս և զայ-
լոցն: և որպէս երեւի՝ այլոց այլու-
րեք, և հարստաց այնպէս ունել,
որպէս ՚ի նոցա իսկ օրէնս գրեալ
կայ: ոչ միմեանց բարձառուս լինել
միանգամայն, այլ մմանց առտ, և ու-
մանց անդ թագաւորել: Վասն որոյ
և յաճախութիւն իսկ ամացն այնպէս
՚ի դէպ էր գումարել: Այլ մեր զայն
՚ի բաց թողեալ՝ երթիցուք միըստ
միոջէ յեզիպտացւոցն ժամանակա-
գրութիւնս:

{ }էտ ուրուականացն և դիւցա

tari oporteat; forte enim iisdem tem-
poribus multos reges Aegyptiorum
(simul) fuisse contigerit. Siquidem
Thynitas ajunt et Memphytas, Sai-
tasque ac Aethiopes regnasse, ac in-
terim alios quoque; et sicut (mihi)
videtur ¹, alios quidem alicubi, Dy-
nastas vero ita se habuisse, quemad-
modum in ipsa quidem eorum Lege
scriptam exstat, minime autem simul
consedissee (vel alterum alteri succes-
sisse), sed alios hic, aliosque illic re-
gnare (oportuisse): et ideo tot anno-
rum multitudo ut hoc modo collige-
retur accidit. Nos vero his relictis,
percurramus ex ordine Aegyptiorum
Chronographias.

Post Manes et Semideos ², Primam

(Syncell. pag. 43.)

Μετὰ Νέκυας καὶ τοὺς ἡμιθεούς, Πρώτην δυναστείαν καταρτί-

¹ Locum obscurum conjectura non adeo firma nos in Lat. vertimus, ita ut nullum fere certum judicium ferri possit de certo sensu; ubi vel ipse librarius haesitans voluit in marg. reponi *երեւելի insignis*, pro *երեւել videtur*, nec tamen ita rem confectam dixeris.

² Deinceps occurrit magna copia fragmentorum Gr. textus Eusebii nostri, nominatim a Syncello citati locis signatis; ita tamen, ut identidem interserat Syncellus etiam Africani loca simillima de his rebus. Sic ergo assignat auctorem nostrum primo loco privata hac inscriptione. *Περὶ τῶν μετὰ τὸν κατακλυσμὸν Αἰγυπτίων δυναστειῶν, ὡς Εὐσέβιος*. sc. ad verb. *De Aegyptiorum Dynastiis post Diluvium, ut Eusebius (tradit) u.* Quo certo nomine gavisus et Scaliger, laetabundus transcripsit integrum locum inter excerpta sua p. 14. usque ad 17. quamquam permixtis nonnullis Syncelli verbis, quod vix mirandum ob rei difficultatem. Quis autem referre potest labores sudoresque Goari in editione hujus loci, ratione jam dictae

difficultatis; quod nempe Syncellus nunc Africani, nunc Eusebii locis illatis, atque iterum relatis, sua quoque interea disseminatis; quae studens Goar distincte digerere, multa tentavit, si tamen praeeligere potuerit, quid ad singulos pertineat. Africana itaque (ita sibi nimirum visa) Italicis characteribus in Latina interpretatione edidit. Eusebiana punctulis marginalibus secerni decrevit. Syncellana demum solitis typis exhibenda curavit. Verum neque id satis ratum habuit, atque adeo fusiores postea addidit adnotationes, quibus se certam exhibituram distributionem pollicitus est. Nihilominus accuratum omnino se gerere, ut optaret, nequivit, quinimmo aliquoties magis confusè rem peregit. Qua in parte minime incusandus, sed potius jure excusandus est, nec enim alius minus erravisset; sicut reapse eadem percurrens Scaliger haud paucis in locis lapsus est.

Consule, si placet, adnot. Goari p. 17. 18. ad 43. etc. ubi experientia edoctus suggerit alterum quoque difficultatis fontem, respectu vi-

դանք՝ Մ. Լաջին հարստութիւն թուեն
 Է. Թադաւորաց։ Նորոց նախ եկաց
 Մէմէս. որ ազնւագոյն քան զնոսա
 կալաւ զտէրութիւնն. յորմէ վերաւ
 քանչիւր ազգս թադաւորելոցն գրեա
 ցուք միրստ միորէ. որոց պայազատու
 թիւնն ունի զպայգունակ ձև օրի
 նակի։

**Dynastiam viii. regum percensent^r.
Quorum primus fuit Memes, qui nempe
praefulgens inter eos, dominationem
obtinuit: a quo quaslibet regum
generationes singillatim describemus:
quorum successio^a ita prorsus est.**

μοῦσι βασιλέων ὀκτώ. ὧν πρῶτος γέγονε Μήνης, ὃς διασημῶς αὐτῶν ἐγήσατο. ἀπ' οὗ τοὺς ἐξ ἑκάστου γένους βασιλεύσαντας ἀναγράψαμεν, ὧν ἡ διαδοχὴ τοῦτον ἔχει τὸν τρόπον.

velicet numerorum calculorumque dehinc cater-
vatim se se excipientium in signandis regum au-
nis, atque ad summam redigendis cujuslibet Dy-
nastiae spatiis. » Raro (inquit, cui et nos subscri-
bimus) consentiunt partiales cum totalibus, et
ipsae totales ad se se invicem colligendae, in his
Africani et Eusebii Aegyptiorum regum diagram-
matibus, summae. Quid agerem, diu dubius haesi:
has an illas emendare, et qua componerem
ratione non semel attentus perpendi: tandem ne
non adeo interpolatum, quam nova ex incude
prodeuntem textum viderer deprompturus, cum
contractis ex Ms. defectibus potius quam novis et
forsan non cunctis placitura Minerva partem Syn-
celliani operis praecipuam arte nimia transmu-
tare, vel ipsi Auctori non agnoscentum foetum
producere statui. Quos porro sinceriores et in-
tegriores numeros probem si quaesieris; totales
ceu qui sibi magis consentiant, et unus alteri
additus expectatum ordinem teneant, probatio-
res, de quo te monendum duxi, respondeo. Re-
liqui annis a mundi conditu, imperiis, aetati-
bus, personis comparati, debitae possunt inte-
gritati restitui ». Haec sibi erudite statuit Goar,
an vero ad amussim conservare potuerit, nec ne,
quodammodo sequentes adnot. retinet. Adhaec
nota, quod Syncellus nullo modo retinuit margi-
nalem numerum in vestibulo cujusvis Dynastiae
ab Eusebio exaratam, α. β. γ. δ. ε. ζ. η. θ.
etc. utpote redundantem, cum in textu repeti-
tur Ὡς ἐκείνη, ἐπεὶ οὐκ ἔστιν, Prima, Secunda, etc.
Et contra de suo novos addidit numeros initio no-
minum cujuslibet regis, α. β. γ. etc. tum in Afri-
cani, tum in Eusebii textu; quod tamen quum vix
noverit Auctor noster, vel saltem codex noster,
parenthesis nota intercludere decrevimus in Gr.

textu, nolentes omnino expungere, ne quid de nostro interpolasse in Syncellanis fragmentis videremur. Solummodo, eam inter variantes Gr. lectiones, elegimus, quæ ab Auctore nostro non abhorreret, apud Goarum, vel penes Scal. una nempe in textu retenta, altera in seriem adnot. redacta. Omitto interim infelicem illorum, qui hoc fragmentum Eusebium ediderunt, inter se concertationem. Syncellus enim suo more invehitur in Eusebium, quod nonnihil discerneret ab Africani auctoritate. Scaliger, ut passim, tum Eusebium, tum Syncellum vellicat impudentibus sane verbis. Scaligerum demum reprehendit Goar. Sed in omnibus experimentoprehendimus correctorem potius correctioni obnoxium esse. Confer adnotationes Scal. et Goari, et minime dubitabis, quin uterque non secus a veritate abhorreat, ac iidem ipsi, quos erroris arguit.

1 Ita quoque Gr. in plur. *καταριθμοῦσι*, *di-*
numerant, vel *percensent*, Aegyptii nimirum,
quorum chronologiam non ita pridem auctor
noster subjungere pollicitus est. Sed Goar Syn-
cello suo hanc periocham adscribens, voluit
emendare lectionem, posito in marg. Gr. singu-
lari verbo *καταριθμῶ*, et hinc exposuit in textu
Lat. *percenset*, quasi vero Eusebius sit, qui,
Synkello teste, percensuerit sequentia: minus
peccasset vir criticus, si suum examen non refu-
disset in textum Latinum, quem tantum adire
lectores solent. Scaliger contra, anteriora quo-
que Syncelli verba tanquam Eusebiana trans-
cripsit, paucis mutatis, vel potius libere adauctis.

2 Sincerissima, ideoque optima lectio, qua demonstratur Gr. textum apud Sync. obscuratum esse, et sic legendum, ἀναγράφου, ὃν ἰ.

Սէմէս Թիւնացի. և սորա 5 որ
դիւր. զոր էրոտողոս Սինա անուա
նեաց, Թադաւորեաց ամս լ: Սա և
սրտաբոյ իսկ քան զսահմանս աշ
խարհին երթայր զօրօք հանդերձ,
և փառաւոր և քաջանուն ընտրէր.
և ի ձիակերպ գետոյ նահապէ յափշ
տակեցաւ: ԼԶԹիս որդի սորին
կալաւ ամս իէ. և ի մեմփացւոց
քաղաքին շինեաց արքունիս. որ և
բժշկական ճարտարութեանց մտա
դիր լինէր. և զիրո հանգամանաց
հերձկն զմարմնս համագրէր: Իեն
կենիս սորին որդի ամս լԹ: Սա և
նեփիս ամս խբ. առ որով սով կալաւ

Memes Thynites ¹, et hujus vii. fi
lii ², quem Herodotus Mina nuncu
pavit, regnavit annis xxx ³. Hic vel
ultra regionis limites cum exercitu
progredditur, et illustris famosusque
habetur; atque ab hippopotamo ⁴ rap
tus est. Athotis hujus filius obtinuit
(regnum) annis xxvii. et in Memphi
urbe regiam aedificavit; qui et medi
cinam exercuit, atque de modo cor
pora dissecandi libros conscripsit.
Cencenis istius filius, annis xxxix. Va
venephis, annis xlii. cujus tempore fa
mes regionem occupavit, qui et py
ramidas ⁵ ad Chovonem (vel, juxta

Μήνης Θεινίτης, καὶ οἱ τοῦτου ἀπόγονοι (ιζ', ἐν ἄλλῃ δὲ) ζ',
ὃν Ἡρόδοτος Μῆνα ἀνόμασεν, ἐβασίλευσεν ἔτεσιν ξ'. οὗτος ὑπερόριον
στρατείαν ἐποιήσατο, καὶ ἐνδοξος ἐκρίθη, ὑπὸ δὲ Ἰπποποτάμου
ἡρπάσθη. (β'). Αἰωσθίς ὁ τοῦτου υἱὸς ἦρξεν ἔτεσι κζ'. καὶ τὰ
ἐν Μέμφι βασιλεία ἀποδόμησεν, ἰατρικὴν τε ἐξήσκησεν, καὶ βίβλους
ἀνατομικὰς συνέγραψεν. (γ'). Κενκένης ὁ τοῦτου υἱὸς ἔτη λθ'. (δ').
Οὐενέφης ἔτη μβ'. ἐφ' οὗ λιμὸς κατέσχε τὴν χώραν, ὃς καὶ τὰς
πυραμίδας τὰς περὶ Κωχώνην ἤγειρεν. (ε'). Οὐσαφῆς ἔτη κ'. (ς').

διαδοχή etc. ex quo tritus sensus mox oritur;
ubi tamen Goar et Scal. confusè legerunt, ἀνα
γραψαμένων ἢ διαδοχή, quo totius periodi ob
scura redditur sententia, ita ut Goar vix demum
per parenthesim alienum studuerit exprimere
sensem, hoc pacto. « A quo series omnis, (prout
ex generibus singulis reges ortos quidam de
scripserunt) hunc in modum deducitur ». Quàm
longe a mente auctoris vel invitus distans.

¹ Memes facile potuit exarari pro Menes, aut
vice versa. Verum lectio Arm. Թիւնացի, satis
indicat legendum in Graec. Θυνίτης, vel saltem
Θεινίτης juxta Scal. non autem, ut Goar habet,
Θινίτης: medium tenet Africanus ipso Goaro
legente Θεινίτης, pro quo mendose repositum
fuit in Lat. Thecinites.

² Syncellus ιζ'. ἐν ἄλλῃ δὲ ζ'. quo monuit
in suo apographo legi xvii. in altero vero exem
plari vii. quorum postremum exhibet lectio no
stra, eamque genuinam esse, vel ipse successo
rum numerus demonstrare videtur; siquidem

hic ἀπόγονοι posteros primi regis assignant, ubi
Interp. Arm. որդիք dixit late sumptum, per
filios et filiorum filios declarans, quo sensu, ut
putatur, apud Africanum omnes Menis succes
sores notantur, voce υἱός, Filius; vel reapse, si
dici potest, septem proles uni patri successerint,
quod tamen non patitur annorum multitudo.

³ Apud Sync. ξ'. lx. cui suffragatur quodam
modo et Africanus ab eo citatus, cum habeat
ξβ'. lxii.

⁴ Quum Ἰπποπόταμος sit nomen composi
tum ab ἵππος, equus, et ποταμός, flumen, appo
sitiè Arm. Interp. rem exprimendi causa reddi
dit, ձիակերպ նահապէ գետոյ, sc. bestia flumi
nis, equiformis. Quoniam tamen Latini soleant
Graecorum modo dicere Hippopotamus, id ei
nos usurpavimus.

⁵ Significationem vocis πυραμίδων, acsi հարան,
quae infra exprimitur ցուրան, ex Gr. voce ipsa
πυραμίς, potius exponere in animum induximus.
Et quidem occurrunt aliqua vocabula apud In-

զաշխարհն . որ և զյաւրանս առ
Վրով աւանանս կանգնեաց : Ուսա
փայլիս ամս Դ . Վիւթայիս ամս ԻԷ .
Սէմիթէս ամս ԺԷ . առ որով բա
ղուս Ինչ նշանակուի թիւն գործեցաւ ,
և մեծամեծ ապականութիւնք : Սի
բէթիս ամս ԻԷ . Ինչ ամենեւին թաւ
գաւորեցին ամս մծբ :

Է . Երկրորդ Հարսուութիւն թ
թագաւորաց : նախ՝ բովքոս . առ
որով վիշ մեծ ՚ի բուբաստոն գործե
ցաւ , և բաղուսք կորեան : Եւ որոյ
կէքովս : որ և ապիս , և մեկիս , այլև

Choe villam) erexit. Usaphais, annis
xx¹. Niebais, annis xxvi. Mempses,
annis xviii. Sub quo plurima facinora
facta sunt, maximaeque corruptio
nes². Vibethis, annis xxvi. Omnes si
mul regnaverunt annos cclii.

π. Secunda Dynastia regum ix.
Primo, Bochus³. Sub quo ingens
terrae hiatus in Bubastone factus est,
multique perierunt. Post quem Ce
chous⁴; qui et Apis, et Mnevis, nec

Νιεβές έτη κς'. (ζ'). Σεμέντης έτη ιη'. έφ' ού πολλά παράσημα
έγένετο, και μεγίστη φθορά. (η'). Ούβιένθης έτη κς'. Οί δέ πάν
τες έβασίλευσαν έτη σνβ'.

Δέυτερα δυναστεία βασιλέων θ'. α. Βώχος, έφ' ού χάσμα κατά
Βούβαστον έγένετο και πολλοί άπώλλοντο. (β'). Μεθ' όν και
(δέυτερος) Χοός, ότε και Απισ, και ό Μνεύις, αλλά και ό Μενδής

terpretem nostrum vetustissima, ac ferè apud
nuperrimos inaudita, quod profecto vetustatem
eiusdem ætatis significavit. Quid autem legerit
Interp. Arm. pro *Κωχώνη*, ut hodie apud Sync.
habetur, hæsitabis. Siquidem supposito quod
conjunctim legendum sit in codice nostro *առ
բովանանս*, Gr. fuit *περι Χωσώνη*, sin autem
disjunctim *առ բովանանս*, Gr. debuit
esse *περι Χω χώρη* (ceu *χώρη*).

1 Africanus apud Sync. suffragatur nostræ
lectioni quoad litteram ι. in nominibus *Ούσα
φαίδος*, et *Νιεβίδος*, quæ sivi in genitivo re
ponit ille, vel ut Goar voluit, in nominativo,
semper adjuncta voce *νίδος*, ut jam diximus.
Caeterum annos Usaphaidis κ'. xx. congruenter
Eusebio nostro apud Syncellum repertos, Scal.
mendose legit ι. v. Pro autem *Mempses* Sync.
legit apud Euseb. *Σεμέντης*, *Semenpses*, et
apud Afric. *Σεμίμεις*, *Semempsis*.

2 Ad verbum ita sonat et Gr. *μεγίστη φθορά*,
maxima corruptio, quamvis Goar liberiore sen
tentia reddit in Lat. "horrendaque pestis per
regionem grassata est u. Sed quid de anteceden
ti voce sentiendum est? nam *παράσημοι* signifi
cat *aliquid insigne extraordinarium*, tam felix
ac laudabile, quam adversum, et vituperandum.

Pariter sanè et vox Arm. *նշանակութիւն*, dupli
ci modo sumi potest, apprime verò secundo, per
inde ac apud Lat. *facinus*: ideoque ea voce uti in
terim placuit. Goar *prodigia* dixit, quod et nobis
haud displicet; praesertim respectu alterius lo
ci, qui paullo infra occurrit, et videtur signifi
care *opera insignia*. In sacris litteris pro una
voce Arm. *նշանակ*, Vulg. Lat. diversa haec vo
cabula usurpavit, *prodigium*, Psal. lxx. 7. *abo
minatio*, Ps. lxxxvii. 9. *sterquilinium*, Jerem.
viii. 2. *purgamenta*, 1. Corinth. iv. 13.

3 Hoc sane probatur emendatio Goari in marg.
α. *Βώχος*, in nominativo, quum in textu ha
beatur cum Scal. in genitivo *πρώτου Βώχου*,
corrupte. Item probatur lectio Scal. *κατά Βού
βαστον*, juxta Africanum, quem et Goar in
marg. notavit, cum in textu conjunctim, ideo
que mendose habeatur *καταβουβάστων*. Porro
Goar in serie regum hujus secundae Dynastiae
confundit textum Eusebium cum illo Africani.

4 Constans lectio apographi nostri fuit *Μεθ'
όν Κεχός*, vel *Καιχός*. Syncellus tamen legit
separatim *και Χοός*, et *Chous*, quod vix cohae
rere videtur; ut nihil dicam de numero ordi
nali interjecto *δέυτερος*, quum praemissum erat
β'. quod idem sonat. Scal. satis bene suppressit

մենդէսիոս քաւահո՛ւ՝ դիք կարծե-
ցան : Լ՛ապ բիոփիս՝ առ որով իրա-
ւունք ելին և զկանանց՝ Թաղաւա-
րու Թեան պատիւ ունել : {} Ետ սա-
ցա այլ ևս երեք . առ որովք ոչինչ նը-
շաւակու Թեան գործեցաւ : Լ՛ա եօթ-
ներորդաւն առասպելարկուք զնի-
ղոս գետոյ ասեմ մեղը խառն ընդ
ջրոյ բլիւել զմետասան օր : {} Ետ որոյ
սէտովքրիս ամն խի՛ . զորմէ ասեմ
լեալ բարձրու Թեամբ Եկանգնեան,
և լայնու Թեամբ երեք Թեան : Լոկ

non Mendesius caper ¹, tamquam Dii
habiti sunt. Postea Biophis, sub quo
lex sancita, qua foeminis quoque re-
gni honor delatus fuit. Post istos alii
adhuc tres; quorum aetate nullum in-
signe opus ² factum est. Sub septimo,
commentores fabularum Nilum flu-
vium diebus xi. melle aqua permixto
fluxisse ajunt. Post quem Sesochris,
annis xlviii. cujus ³ proceritas cubitis
v. et latitudo palmis iii. fuisse dici-
tur ⁴. Sub nono autem nihil memoria

σιος τράγος θεοὶ ἐνομίσθησαν. (γ'.) Βίοφης, ἐφ' οὗ ἐκρίθη καὶ
τὰς γυναῖκας βασιλείας γέρας ἔχειν, καὶ μετὰ τοὺς ἄλλοι τρεῖς,
ἐφ' ὧν οὐδὲν παράσημον ἐγένετο. (ζ'). Ἐπὶ τοῦ ἐβδόμου μυθεύεται
Νεῖλον μέλιτι κεκραμμένον ἡμέρας ἑνδεκα ρύησαι. Μεθ' ὃν Σέσω-
χρις ἔτη μί'. ὃς λέγεται γεγογέναι ὕψος πηχῶν ε'. παλαιστῶν γ'.

unum ex iteratis numeris, sed in eo lapsus est,
quod abstulerit ex primo loco, uti tenendum es-
set, et secundo loco inter καὶ et Χοός retinuit.
Sequens autem lectio nostra *որ և*, indicat lectum
in Gr. separatim *ὁ 70*, sc. *qui etiam, quique*,
quo posito, videtur Apis connecti cum Cechoo,
ut cognomen nomini additum. Sed quia alii le-
gunt junctum *δ70*, i. e. *quando*, vel *quo tempore*,
hinc et Apis separatur a Cechoo, vel Choo,
Diisque sequentibus coniungitur: quum ergo
haec putatur certa lectio, possumus et nos simi-
lem elicere sententiam e nostra lectione, si pun-
cto terminativo sejungamus nomina hoc modo
Կէրօղոս : Որ և ապիւս etc.

¹ Pro Gr. *τράγος*, quod Armeniis est *նոխա*,
քաղ. քոչ. Latinis, *hircus*, *caper*, etc. Inter-
pres noster inseruit *քաւահո*, *caurid*, quae vox
inaudita apud posteros Armeniorum, videtur
quodammodo convenire cum Lat. *Caper*, quasi
veteres appellare capros solerent nomine *Cabres*
vel *cauretes*. Aliter vero lectum in Gr. ut nomen
proprium, e. g. *Κάβειροι*, dicuntur esse Dii Sa-
mothracum, vel ut nomen adjectum, v. g. *καῦ-
ρος*, *stolidum* assignat. Adde quod quamvis *τρά-
γος* *hircum* apprimè sonet, alias tamen signifi-
cationes habet, quarum uni forsitan respondet
քաւահո. Nobis interim placuit Latinum inter-
pretem sequi, et reponere *Caper* pro *քաւահո* vel
τράγος: maxime quod datur apud fabulatores

Mendesius caper Deus Aegyptiorum, sive hircus
quem colebant incolae Mendis Aegyptiae urbis.
Verum, ut quidam ajunt, *hircus* ipse Aegyptio-
rum lingua *Mendes* appellabatur, ita ut Mende-
sius significet hic adjective *Mendesianus*, *մե-
նդէսեան*.

² En iterum voces *նշաւակութիւն*, *παράση-
μον*: quoniam autem hoc in loco certum est his-
ce vocibus *opus insignis* declarari, idem forte di-
cendum erat et supra. Goar, qui ibi *prodigia*
dixerat, hic appositè ad sensum dixit, *nil nota-
tu dignum*.

³ Haec occurrunt apud Sync. p. 45. B. quae
tamen postponens Scaliger, Africani verba in p.
44. C. posita pro Eusebianis exscripsit, imo et
Syncelliana iis adjunxit. Neque Goar, qui jure
reprehendit Scaligerum, sibi constare videtur:
utriusque dubia Auctor noster nunc primum
solvit.

⁴ Lacunam hic notavit Goar interpunctioni-
bus, ubi revera nulla est: nisi quod ipse omise-
rit in Latinum convertere has voces, *λέγεται
γεγογέναι*, quae tum in Gr. tum in Arm. inveni-
untur; suspicor ne forte lectionem Scaligeri
juxta Africanum sibi conciliaverit. In sequen-
tibus emendanda Gr. lectio: nam quod ibi habe-
tur, *ἐπὶ δὲ τοῦ ἐννία*, procul dubio legendum
est ad normam Arm. codicis, *ἐπὶ δὲ τὸν ἐννα-
στον*, cujus tamen regis nomen suppressit Eu-

առ թերորդան ոչ ինչ արժանի յիշատակի գործեցաւ իրք : Եւ թաղաւորեցին ամն մէջ :

Է. Երրորդ Հարսաութիւն մեծ փացաւ ը թաղաւորաց : Սեբերովքիս . առ արալ լիբէացիք ապստամբեցին յեգիպտացւոց . և յանդէպն առ ձեւ լուսնի՝ առ աշին ետուն զանձինս անդրէն՝ ի ծառայութիւնս : Եւ որոյ ակտորթոս , որ ասկէպիոս կոչեցաւ յեգիպտացւոց վասն բժշկական արուեստին : Սա և քերածոյ վիմօք եգիպտ հանգամանս շինուածոց . այլև զիրս դնելոյ կալաւ փոյթ յանձին : Իայց այլ ևս վեցքն ոչ ինչ արժանի յիշատակի գործեցին : Արք և թաղաւորեցին ամն չորէ :

Ը. Երրորդ Հարսաութիւն է՛ թաղաւորաց մեծիացւոց՝ յայլմէ աղքէ թաղաւորութեանն . որոց երրորդ սուփիս . որ զմեծ պիւրամիդն կանգնեաց , զորմէ ասէ Երոստիտ

dignum fuit gestum. Regnaruntque (simul) annis CCXCVI.

III. Tertia Dynastia Memphitarum regum VII. Necherochis¹, sub quo Libyes adversum Aegyptios rebellant: quumque Luna importune aucta fuerit, metu ducti, seipsos rursum in servitutem dedidere. Post quem Sesorthus, qui ob medicam artem Aesculapius ab Aegyptiis vocatus est. Hic etiam sectis lapidibus aedificandi modum invenit, atque literis exarandis curam impendit. Sex caeteri autem nihil memoratu dignum gesserunt. Quique regnarunt annis CXCVI².

IV. Quarta Dynastia Memphitarum regum XVII. ex alia stirpe regni: quorum tertius Suphis, qui magnam illam pyramidem erexit, quam a Cheope factam Herodotus dicit: qui et su-

τὸ μέγεθος. ἐπὶ δὲ τοὺς ἐννέα οὐδὲν ἀξιομνημόνευτον ὑπῆρχεν, οἱ καὶ ἐβασίλευσαν ἔτεσι συζ'.

Τρίτη δυναστεία Μεμφιτῶν βασιλέων ἡ Νεχέρωχης, ἐφ' οὗ Λίβυες ἀπέστησαν Αἰγυπτίῳ, καὶ τῆς σελήνης παρὰ λόγον αὐξηθείσης διὰ δέος ἑαυτοὺς παρέδωκαν. μεθ' ὃν Σέσορθος, ὃς Ἀσκληπιδὲς παρ' Αἰγυπτίοις ἐκλήθη διὰ τὴν ἰατρικὴν. οὗτος καὶ τὴν διὰ ξεστῶν λίθων οἰκοδομὴν εὗρατο, ἀλλὰ καὶ γραφῆς ἐπεμελήθη. οἱ δὲ λοιποὶ ὧς οὐδὲν ἀξιομνημόνευτον ἔπραξαν, οἱ καὶ ἐβασίλευσαν ἔτεσι ρη'.

Τετάρτη δυναστεία βασιλέων ιζ'. Μεμφιτῶν συγγενείας ἑτέρας βασιλείας, ὧν τρίτος Σοῦφισ, ὃς τὴν μεγίστην πυραμίδα ἐγείρας, ἢ φησὶν Ἡρόδοτος ὑπὸ Χέοπος γενομένη. ὃς καὶ ὑπερόπτης εἰς θεοὺς γέγονεν, ὡς μετανοήσαντα αὐτὸν τὴν ἱερὰν συγγραφαί βί-

sebius, quod ab Africano Χενερῶς dicitur; sicut etiamd alii inferius idem agit, quorum nomina apud Africanum leguntur.

¹ Haud dissimiliter habet Scal. Νεχέρωχης, (soar corrupte, Ναχέρωχης, omitto Africanum

legentem Νεχέρωχης.

² Apud Sync. uno auctior, ρη'. CXCVIII. ita ut vel in Arm. legendum x- pro ζ- vel in Gr. ζ- pro υ'.

ի քեռայ գործեալ. որ և ամբար տաւան առ դիւն գտանէր. մինչև զղջանալ, և զմեհենական մատեանն գրեւ. զոր իբրև զմեծ ինչ ստաց ուածս ունէին եգիպտացիքն. իայց այլոցն ոչինչ արժանի յիշատակի գրեցաւ: Որք և թագաւորեցին ամս նիւր.

Է. Հինգերորդ հարստութիւն լիւ թագաւորաց եղեփանտինացոց. որոց առաջինն ռթիս. սա յիւրոց սպա սաւորաց սպանաւ. չորրորդն փրոփս, վեցամեայ ան սկիզբն թագաւորելոյ. և կալաւ մինչև Ծ ամս.

Ը. Վեցերորդ հարստութիւն. լին մի անուն նիտովկրիս թագաւորեաց. որ յիւրով ժամանակն քաջ քան զամենայն արս էր, և գեղեցիկ

perbus in Deos inventus est, usque dum eum (huiusce rei) poenituit, et libros Sacrarum¹ conscripsit; quos velut magnas opes habebant Aegyptii. De caeteris vero nihil memoria dignum scriptum est. Quique regnarunt annos ccccxlviii.

v. Quinta Dynastia regum xxxi. Elephantinorum: quorum primus Othius². Hic a suis satellitibus occisus est. Quartus Phio³, sexennis regnare coepit; tenuitque usque ad annum c⁴.

vi. Sexta Dynastia⁵. Mulier quaedam Nitocris nomine regnavit: quae omnium sui temporis virorum fortissima erat, atque omnium foeminarum

βλον, ἢν ὡς μέγα χρῆμα Αἰγύπτιοι περιέπουσι. τῶν δὲ λοιπῶν οὐδὲν ἀξιοσημειώσετον ἀνεγράφῃ, οἱ καὶ ἐβασίλευσαν ἔτη υμῆ.

Πέμπτη δυναστεία βασιλέων τριάκοντα ἔτος ἐξ Ελεφαντίνης, ὧν πρῶτος Οῦθός. οὗτος ὑπὸ τῶν δορυφόρων ἀνῆρέθη. Ο' δὲ δ'. Φίωϙ ἐξαετῆς ἀρξάμενος ἐβασίλευσε μέχρις ἐτῶν ρ'.

Ἑκτη δυναστεία. Γυνὴ Νίτωκρῖς ἐβασίλευσε τῶν κατ' αὐτὴν γεννηωτάτῃ καὶ εὐμορφοτάτῃ, ξανθήτῃ τὴν χροῶν ὑπάρξασα, ἡ καὶ

¹ Pro τὴν ἱερὰν βίβλον, sc. *sacrum librum*, magis ad sensum, quam ad verbum dictum est in Armen. *մեհենական մատեան*, quum soleat Interpres noster pro sacris profanarum Gentium hoc nomen *մեհենական* usurpare, quod minime conveniret Latine reddere *templarium* vel *delubricum*. Nobis vox *Sacrarium* placuit, locum enim *sacrum* declarat. *Sacrum* autem obtinet etiam locum vocis *templum*, juxta Gr. *ἱερόν*.

² Goar juxta Syncellum suum, tam in Euseb. quam in Afric. legit Οῦθός, vel Οῦθός, ubi noster legebat Οῦθός, vel Οῦθός. Scal. vero concise, Οῦθός.

³ Ita accurate etiam Goar in Gr. Φίωϙ, pro quo Scal. redundanter effert Αφίωϙ.

⁴ Quum vix declarasset Auctor, vitae ne, an regni annus centenarius impletus fuerit, quorum unus sexennio alterum superat, Goar explicatione usus, sic rem exposuit, » et ad cen-

tum usque annos vitam regnumque produxit. Sed videtur non ita rem adhuc perfecisse, nam si reapse regnavit c. annos, vixit cvi. annos, Sin autem vixit c. annos, regnavit xciv. annos. Hoc sane affirmat et ipse Goar in adnot. p. 19. ad 46.

⁵ Goar in marg. notat, *deest nonnihil*, textus tamen Eusebianus tum apud Sync. tum in Arm. cod. integrè se habet, cum summae annorum in v. et vi. dynastiis simul accipiantur; nisi forte velit Goar eadem ubique penes Eusebium legi, quae leguntur apud Africanum, qui tamen in multis differt, maximeque, quintae ac sextae Dynastiarum distributiones prorsus aliter exhibet; ita ut Syncellus ipse coarguat ibi Eusebium, quod nempe Africani vestigio omnino insistere noluerit, quum vix aliunde haec desumere potuerit, quod tamen adhuc quaerendum.

բան զամենայն կանայս, խարտեաշ
և կարմիրոյս. զնմանէ ասկն շինել
շէրրորդ պիւրաւիդն, որ է ցուրան
բլրաձև: Սը Թագաւորեցին ամս մէջ:

Է. Եւթներորդ Տարառութիւն
մեմփացւոց Է Թագաւորաց. որք Թա-
գաւորեցին ամս 56:

Ը. Եւթերորդ Տարառութիւն մեմ-
փացւոց Է Թագաւորաց. որք Թա-
գաւորեցին ամս 2:

Թ. Եւթերորդ Տարառութիւն 56:

pulcherrima, flavo colore, et rubris
genis: ipsamque ajunt, tertiam pyra-
midem aedificasse; quae est moles e-
recta collis instar¹. Qui regnave-
runt² annis ccm.

vii. Septima Dynastia Memphita-
rum regum v. qui regnaverunt an-
nis³ lxxv.

viii. Octava Dynastia Memphita-
rum v. regum⁴, qui regnarunt an-
nis c.

ix. Nona Dynastia quatuor regum

λέγεται τὴν τρίτην πυραμίδα ἀποδομκέναι, οἱ καὶ ἐβασίλευσαν
ἐν τῇ σγ'.

Εβδόμη δυναστεία Μεμφιτῶν βασιλέων πέντε, οἱ ἐβασίλευσαν ἡ-
μέρας σδ'.

Ογδὸν δυναστεία Μεμφιτῶν βασιλέων πέντε, οἱ ἐβασίλευσαν
ἐν τῇ ρ'.

Εννάτη δυναστεία Ηρακλειωπολιτῶν βασιλέων τεσσάρων, οἱ ἐβα-

1 Benè Interp. Arm. qui haec addidit, ut
explicaret Gr. vocem, quam usurpat ipse, պիւրա-
ւիդ (ex accus. *πυραμίδα*, cuius nominat. *πυ-
ραμῖς*). Male autem ejusdem amanuenses; qui
vocem Armenam diverse exararunt, nam alibi
յաւրան, ut vidimus, apponentes, hic verò *ցու-
րան* inserentes, incertam vocis pronuntiationem
reddiderunt, haud secus ac significationem; nos
ergo ex verborum serie divinando, id quod vi-
des, in Lat. exposuimus.

2 Similiter Gr. in plurali, οἱ καὶ ἐβασίλευ-
σαν, qui et regnaverunt; quod tamen emendare
voluit Goar, in margine, deflectens in nume-
rum sing. et genus foemin. hoc modo, ἡ καὶ
ἐβασίλευσεν, et hinc in Lat. reposuit, *regnavit*.
Sed libere, ac nimis arroganter. Siquidem id,
quod quaerit Goar, Nitocridis Reginae imperium
hic designari, jam Auctor praemisera; dixerat
enim *Γυνὴ Νίτωκρῖς ἐβασίλευσε*, atque ideo
supervacaneum esset iterum idem verbum *ἐβα-
σίλωσεν* repetere, ut ipse Goar repetit, non iis-
dem quidem, sed idem sonantibus verbis, *re-
gnum obtinuit*... *regnavit*, respectu ejusdem
Reginae. Id ergo quum absurdum sit, debuit
sincerè, ut invenit in Gr. legere plurali nume-
ro, ac consequenter intelligere de cunctis regi-

bus, qui quintam sextamque Dynastiam obti-
nuerunt annis ccm. nec enim potuit una tan-
tum regina tot annos vivere. Sed decepit Goa-
rum numerorum varietas, quam Sync. ita refert:
ἐν τῇ τρία, ἐν ἄλλῃ σγ'. sc. annos tres, in alte-
ro (Codice) ccm. quorum primum certum du-
xit, ideoque uni tantum Reginae competere ar-
bitratus est. At quia secundus numerus est ve-
ra lectio Eusebiana, simpliciter nobiscum legit
Scaliger σγ'. Haec omnino probat etiam Africa-
ni calculus ibi a Syncello reprehensus. Africa-
nus quippe in sextam Dynastiam redactis iis re-
gibus, qui ab Eusebio in quinta collocantur,
atque aliis cum illis subjunctis, postremo loco
istam Nitocridem Regina locat xii. annis, ac
demum totius Dynastiae spatium summa anno-
rum ccm. complectitur. Idem itaque et Euse-
bius fecit, etsi alia ratione, quum enim nihil de
summa annorum memorasset in fine quintae
Dynastiae, necesse ei fuit ad calcem sextae rem
denotare.

3 Non *μδν*, annos, sed *μικρὰν*, dies, legunt,
omnes in Gr.

4 Ita accuratè et Goar in Sync. plena voce
πέντε, *quinque*, ubi nescio quo errore Scal. le-
gere potuit *ιδ'*. xix.

րակղէսպողիտացւոց չորից Թագաւորաց . որք Թագաւորեցին ամս 31 : իրոց առաջին արթովիս՝ զԺնդակա գոյն քան զիւր նախնի Թագաւորսն լինէր . և յամենայն երկրին եղիպտացւոց եղերս (՚ի լս . եգերունս) և օձիրս գործէր . որ յետոյ շամշեցաւ , և ՚ի կոկորդիղոս գազանէ սասանկեցաւ :

Ժ. Տասներորդ ՏարւտուԹիւն Տե. րակղէսպողիտացւոց ԹԺ Թագաւորաց . որք Թագաւորեցին ամս 227 : ԺԳ . Ստասաներորդ Տարւտու. Թիւն դիտպողիտացւոց ԺԿ Թագաւորաց . որք Թագաւորեցին ամս 167 : Զետ օրոց ամենեւեմ ամս ԺԿ . մինչև յայս զառաջին տոմարն իջուցաւ նէ մանեթովս : Սինդամայն Թաւաւորք 277 . ամբ 77 :

σίλευσαν ἔτη ρ'. ὧν πρῶτος Ἀχθὸς δεινότατος τῶν πρὸ αὐτοῦ γενόμενος, τοῖς ἐν πάσῃ Αἰγύπτῳ κακὰ εἰργάσατο, ὕστερον μαρίᾳ περιέπεσε, καὶ ὑπὸ χροκοδείλου διεφθάρη.

Δεκάτη δυναστεία Ἡρακλεωπολιτῶν βασιλέων ιθ'. οἱ ἐβασίλευσαν ἔτη ρπϛ'.

Ἐνδεκάτη δυναστεία Διοσπολιτῶν βασιλέων ις'. οἱ ἐβασίλευσαν ἔτη μγ'. Μεθ' οὗς Ἀμμενέμης ἔτη ις'. Μέχρι τοῦδε τὸν πρῶτον τόμοι κακᾶγει (οἶον) ὁ Μανεθῶς. Ομοῦ βασιλεῖς ρηβ'. ἔτη βτ'. (ἡμέραι οθ').

¹ Cod. Arm. մինչև յառաջին տոմարն իջուցաւ : usque ad primum totum producit: ubi legendum ad normam Gr. մինչև յս առ մինչև յայս զառաջին տոմարն իջուցաւ : usque ad istum, vel hucusque primum totum producit.

² Սինեթովս probat lectionem Goari Μανεθῶς, nec vero Scaligeri ferentis Μανεδῶ, aliter redderetur in Arm. մանեթովս. Nihilominus Goar in Lat. reposuit Manetho, ut magis usitatum: nos fidem codicis observavimus, cui et antiquorum scriptorum multi suffragantur.

Heracleopolitarum, qui regnaverunt annis c. Quorum primus Ochthovis, omnium, qui ante eum reges fuerunt, crudelissimus fuit; itaque tot, tantaque in universa Aegypto scelera ac flagitia patravit, ut demum dementia laborans, a crocodilo bestia devoratus fuerit.

x. Decima Dynastia Heracleopolitarum regum xix. qui reguarunt annos cxxxv.

xi. Undecima Dynastia Diopolitarum regum xvi. annis xlii. regnantium. Post quos Ammenemes annis xvi. Huc usque primum totum¹ producit Manethus². Simul reges cxxv³. anni mcccc.

³ Goar optimè, ρηβ'. 192. Scal. mendosè, ρμβ'. 142. Verum ambo juxta Sync. post annos 2300. adjiciunt etiam, dies lxxix. ἡμέραι θ'. quod desideratur in nostra lectione. Quodsi velis supplere in Arm. utpote incuria librarii omissum, velim ut magis c' reponas, quam οθ'. Si quidem hi dies certe desumpti fuerunt ex Dynastia septima, ubi sane lxxv. neque lxxix. dies (si non annos) auctor noster protulit, ut vidimus suo loco, omnium lectionum consensu.

Երկրորդ փոփոխութիւն Տակեթիդէի :

Secundi Tomi Manethi.

ԺԶ. Երկուսասաներորդ Հարըստութիւն դիոպոլիտացւոց է Թա. գաւորաց. որոց առաջին սեսոսթրիսիս ամենեմայ որդի ամս խշ. Լճ մենեմէս ամս լը. որ յիւրոց ներքինեաց սպանաւ : Սեսոսթրիս ամս խշ. զորմէ ասէն լինել չորեքհանգնեան և երեքուղկեան և առ երկուս մեւ տունս : Սա զամենայն աշխարհն ա սիացւոց հնազանդեցոյց զինն ամ, և զերոպացւոց կողմանս մինչև ցաշխարհն Թրակացւոց. և ամենայն ուրեք յիշատակս կանգնեաց՝ զիւրաքանչիւր ազգաց կալուածոց, զուրանց քաջաց զառնի կերպարանս, և զվատաց կանացի անդամք բարեաբանս՝ ի սիւնս գրոշմէր. մինչև եգիպ.

xii. Duodecima Dynastia Diopolitarum regum vii. quorum primus Sesonchosis¹ Ammenemesis filius, annis xlii. Ammenemes, annis xxxviii. qui a suis eunuchis occisus est. Sesostrius, annis xlviii. quem quatuor cubitorum, et palmorum trium, duorumque digitorum (procerum) fuisse dicunt. Hic totam Asiam annis novem subegit, Europacasque partes usque ad Thraciam²: atque ubique monumenta, quarumcumque gentium potitus est, erexit; fortium quidem virorum formas virili specie, ignavorum vero muliebribus membris in cippis insculpsit: adeo ut³ ab Aegyptiis post Osirim habitus sit. Post quem Lamba-

Δυστέρου τόμου Μανιθέου.

Δωδεκάτη δυναστεία Διοσπολιτῶν βασιλέων, ζ'. ὃν πρῶτος Σισόγχαρις Ἀμμενέμου υἱὸς ἔτη μς'. (β'). Ἀμμενέμης ἔτη λη'. δς ἰπὸ τῶν ἰδίων εὐνούχων ἀνῆρέθη. (γ'). Σέσωστρις ἔτη μη'. δς λέγεται γεγονέναι πηχῶν δ'. παλαιστῶν γ'. δακτύλων β'. δς πᾶσαν ἐχειρώσατο τὴν Ἀσίαν ἐν ἐνιαυτοῖς ἐννέα, καὶ τῆς Εὐρώπης τὰ μέχρι Θράκης, πανταχόσε μνημόσυνα ἐγείρας τῆς τῶν ἑθνῶν κατασχέσεως, ἐπὶ μὲν τοῖς γενηαίοις, ἀνδρῶν, καὶ ἐπὶ τοῖς ἀγενέσι γυναικῶν μόρια ταῖς στήλαις ἐγχαράσσαν, ὡς καὶ ὑπὸ τῶν Αἰγυπτίων μετὰ Οσίριν νομισθῆναι. Μεθ' ὃν Λάβαρις ἔτη η'. δς τὸν

¹ Goar non ita accurate Σισύγχαρις, accuratius forsā Scal. Σισόγχαρις legit, quam lectionem et ipse Goar imitatur in emendatione textus Africani.

² Ita etiam Goar in suo codice Syncelliano μέχρι Θράκης, usque in Thracem. Quod si eo codice (ut contendit Goar) usus est et Scaliger, mire deviauit legens μέχρι θαλάσσης, usque in mare.

³ Solerter fecit Goar, pro δς legens in marg.

ὡς, juxta lectionem Scal. quae et nostra est. Sed libere excogitavit idem Goar de suo addere in marg. vocem πρῶτον post Οσίριν; ut possit expresse reddere Latinam illam suam interpretationem "post Osirim primus haberetur": namque vel sine ea voce integer sensus elicitur quam commodissime. Vult enim auctor indicare post Osirim celebrem extitisse Sesostriem, veluti alter Osiris habitus fuerit.

տացւոց յետ սիրինեայ կարծել զնա:
(3) Եւ որոյ զամպարէս ամս Ը. որ յար
սինուտէ զբաւիղ զբաւղակաձե գե-
րեզման շինեաց իւր: Սորա պայաւ
զատք Թագաւորեցին ամս ԽԶ: Եւ
ընդ ամենեւեան Թագաւորեցին ամս
միս:

ԺԴ. Եւրեքտասաներորդ Հարստու-
թիւն զիողողիտացւոց Է Թագաւո-
րաց. որք Թագաւորեցին ամս ԿԺԶ:

ԺԵ. Սորեքտասաներորդ Հարստու-
տութիւն քոյիտացւոց ՏԶ Թագա-
ւորաց. որք Թագաւորեցին ամս ԿԺԶ:

ԺԶ. Հնգեքտասաներորդ Հարստու-
թիւն զիողողիտացւոց Թագաւորաց.
որք Թագաւորեցին ամս ԿԺԶ:

ԺԷ. Սեպտասաներորդ Հարստու-
թիւն Թեբացւոց Է Թագաւորաց.
որք Թագաւորեցին ամս ԿԺԶ:

res, annis viii. qui in Arsenoite laby-
rinthum ¹ sibi sepulchrum construxit.
Hujus successores regnaverunt annis
xlii. Simul vero omnes regnarunt an-
nis cccxlv.

xiii. Decimatertia Dynastia Diopo-
litarum regum ix. qui regnaverunt
annis cccclm.

xiv. Decimaquarta Dynastia Xoita-
rum regum lxxvi. qui regnarunt annis
ccccxxxiv ².

xv. Decimaquinta Dynastia Diopo-
litarum regum; qui regnaverunt an-
nis ccl.

xvi. Decimasexta Dynastia Theba-
rum regum v. qui regnarunt annis
cxc.

ἐν Ἀρσενοίτῃ λαβύρινθον ἑαυτῷ τάφον κατεσκεύασεν. Οἱ δὲ τούτου
διαδόχοι ἔτη μβ'. οἱ πάντες ἐβασίλευσαν ἔτη σμ'.

Τρισκαίδεκάτῃ δυναστείᾳ Διοσπολιτῶν βασιλέων ξ'. οἱ ἐβασί-
λευσαν ἔτη υγ'.

Τεσσαρεσκαίδεκάτῃ δυναστείᾳ Ξοιτῶν βασιλέων ος'. οἱ ἐβασίλευ-
σαν ἔτη υδ'.

Πεντεκαίδεκάτῃ δυναστείᾳ Διοσπολιτῶν βασιλέων, οἱ ἐβασίλευσαν
ἔτη σν'.

Ἐξκαίδεκάτῃ δυναστείᾳ Θεβαῖοι βασιλεῖς ε'. οἱ καὶ ἐβασίλευσαν
ἔτη ργ'.

¹ Pro unico Gr. vocabulo λαβύρινθος, duo
haec usurpavit Interp. Arm. բաւիղ բաւղակաձե, *quorum primum satis indicat circumflexum de-
volutumque aedificium, ut de Labyrintho nar-
ratur. Alterum verò a primo illo derivatum ex-
primitur in Arm. Lexicis privatis manu exaratis
hoc pacto, բաւիղ կամ բաւղակ, ստուերակաձե, sc. umbrosum, tenebrosum; ad hoc accedit et al-
terum vocabulum ibi occurrens, բաւակ, atque
expositum, աւայրք մանուկածայրք, quod ad ante-
riora refertur.*

² Syncellus de more duplicem citat nume-
rum in lectione Eusebiana, ἔτη ρτδ'. ἐν ἄλλῃ δὲ

υτδ'. annos 184. in altero (codice) 484. quo-
rum secundum pro genuino Eusebii textu admit-
tas oportet ad fidem codicis nostri, etenim vel
recta ratio id suadet. Nam si in praecedenti dy-
nastia sexaginta viri annos impleverunt 453. quo-
modo homines sex et septuaginta annos tantum
184, an non potius 484. imperium tenuerint?
Idem colligere potes ex aliis quoque dynastiis,
proportionem servata. Adde quod ferè ubique se-
cundam lectionem a Syncello adductam, ubi ci-
tat ἐν ἄλλῃ, Eusebianam esse, primam verò fe-
re semper depravatam, certissimis argumentis
comperimus. Id sane alibi feliciter animadver-

ԺԷ. Եւթնևսաներորդ հարրս
սուլիսն հոլուացն, որք էին եղարք
փրահիկեցիք օտար Թաղաւորք. որք
և զմեծիսն ասին: Երոց ասաջին
սահաւս Թաղաւորեաց ամս ԹԺ.
յորմէ և սահաւացոց օրէնք հոշե-
ցան: որք և ՚ի սեթրոիտէ օրինօք
քաղաք շինեցին. ուստի դիմեալ

xvii. Decimaseptima Dynastia Pa-
storum; qui erant fratres ¹ Phoeni-
ces, peregrini reges; qui Memphim
etiam ceperunt. Quorum primus Sai-
tes regnavit annis xix. a quo et Saita-
rum Nomus nomen habuit. Qui in
Sethroite quoque Nomo ² condide-
runt urbem; ex qua irruptione facta,

Επτακαιδεκάτη δυναστεία ποιμένες ἦσαν ἀδελφοὶ Φοίνικες ξένοι
βασιλεῖς, οἱ καὶ Μέμφιν εἶλον, ὧν πρῶτος Σαΐτης ἐβασίλευσεν ἔτη
ιθ'. ἀφ' οὗ καὶ ὁ Σαΐτης νομὸς ἐκλήθη. οἱ καὶ ἐν τῷ Σεθροΐτῃ νο-

tens Scaliger, secundam praeeligerat lectionem, hic tamen alteram solam ρθ'. corruptam sibi conciliavit.

1 Decet in lectione Scaligeri ἀδελφοί, fratres, quod fideliter servavit nobis Goar in suo Syncello Eusebii exscriptore.

2 De industria, velim scias, semel et iterum a nobis usurpatam Gr. dialectum *Nomus*, νομός, pro Arm. օրէնք, eo quod pateat Armenam hanc vocem praeseferre duplicem Gr. vocis significationem. Nam ut apud Graecos νομος praecipue sonat *Lex*, (cum nempe acuitur in prima syllaba νόμος), at praeterea sumitur pro praefectura, tractu, regione, maxime in rebus Aegyptiacis, (tunc tamen exprimitur νομός, vel νομός), ita quoque ab Armeniis օրէնք quod apprimè sonat *Lex*, usurpatur interdum etiam pro Praefectura etc. Manifesta sunt Scripturae loca. I. Maccab. xi. 34. Կարգեցաք մի քահանայ հրէաւորս, և զերիս օրէնսն (այսինքն զգաւառս կամ զկալուածս) աստիճան և զօրդայ և աս Թաւրն, յաւելցին ՚ի հրէաստանի ՚ի հոգմանս շաքինի ||. Sicut et capite praecedenti. x. v. 30. և յերկնս օրինաց՝ որ յաւելան ՚ի ձեռ. . . շուրջ քահանայք իւրովք հանգերձ ||: etc. et v. 38. և զերիս օրէնս՝ որ յառաջագոյն եգեալ էր հրէաստանեաց յերկրէն շաքնացոց անդրէն քարձուցանել ՚ի հրէաստան ||: quibus in locis Gr. lectio habet νομούς, Vulg. autem Lat. *civitates*. In Syriaca vero lectione expriment quidam *vectigalia*. Sed magis ad rem facit locus Isaiæ, xix. 2. Եւ յարկեան եգիպտացիքն ՚ի վերայ եգիպտացոցն, և առջեւ պատերազմ այր ընդ եգրօր՝ և այր ընդ ընկերի. քաղաք ընդ քաղաքի, և օրէնք ընդ օրէնս ||; ubi Gr. habet καὶ νομός ἐπὶ νομόν, Hebr. *regnum*, sive

ditio, sicut et Lat. Vulg. *regnum*. Quo ex loco confirmatur Plinii locus L. v. C. 9. ubi dixit, » Dividitur Aegyptus in praefecturas oppidorum, quas nomos vocant ». Et infra, » Quae juxta Pelusium est regio, nomos habet Pharbetitem, Bubastiten, Setroiten » etc. Quod sanè mirè accedit ad hunc Eusebii locum. Haec certa omnino sunt: solum controversia esse potest de lectione Arm. quae secundo loco habet ՚ի սեթրոիտէ օրէնք, quod debuit ad normam Gr. restitui ՚ի սեթրոիտէ օրէնս (sc. ՚ի սեթրոիտէ նախարարութեան, կամ ՚ի սեթրոիտէան գաւառսի). Ubi jure suspicari quis posset amanuensis vitio, vel malo consilio id peractum; quòd nempe vix intellexerit sensum dicti ՚ի սեթրոիտէ օրէնք (այսինքն ՚ի սեթրոիտէ նախարարութեան), de suo reponi voluit օրինք, h. e. *per legem*, *cum lege*, aut *legitime*. Quod si quis non librario Armeno, sed ipsi Interpreti nostro adscribere errorem hunc velit, eo magis Gr. codicem debet incusare; tunc enim non injuria dici potest, in Graec. pro νομῶ scriptum fuisse νόμος, quo posito vere exponitur *lege*, *per legem*, *օրինք*, et quidem hanc corruptissimam, quamvis in levissima re, lectionem tenuerunt etiam librarii Syncellani, eamque retinuit, quòd mirum, Scaliger; de quo erudite disserit Goar. in adnot. p. 20. ad 48. Porro omissis variis caeterorum de hac voce disquisitionibus, nos dicimus cum Suida in Lexic. vocabulum νόμος, quod apprimè sonat *lex*, accipi etiam pro *regione*, » eo quod singulae nationes propriis legibus utantur »: en ejus verba, νομός καὶ χώρα διὰ τὸ ἑκαστον ἔθνος νόμοις χρῆσθαι: haec enim conjectura magis accedit ad usum vocis օրէնք pro գաւառ vel նախարարութիւն.

նոսւանցին զԵգիպտացիս: Երկ-
րորդ բնոն ամն ին: յետ որոյ արեղէս
ամն ը արեղիս ամն Ժ: Սիւն
գամայն ամն Ժ: Եւ որքա՞ թա
գաւորել եգիպտացւոց՝ երեւ յով
սէփ:

Ժ. Բաւասն երորդ հարստու-
թիւն գիսարդիտացւոց Ժ Թադա-
ւարաց. որոյ առաջին ամսիսէս ամն
իւ: Ս. երրոն ամն Ժ: Եւ ամսիս
ամն իւ: Ս. երրոն ամն Ժ: Ս. եւ
փարսն Թադիս ամն իւ: Տաւ Թադի-
սիս ամն Ժ: Եւ ամսիս ամն իւ: սա

Aegyptios ipsos subegere. Secundus
Bnon, annis xx^1 . Post quem Archles,
annis xxx . Apophis, annis xiv . Sum-
ma, anni cm^2 . Horum tempore, ut
imperaret Aegyptiis, Joseph appa-
ruit³.

xviii. Decimaoctava Dynastia re-
gum xiv^4 . Diopolitaram; quorum pri-
mus Amoses, annis xv . Chebron⁵,
annis xiii . Amophis⁶, annis xxi . Mem-
phres, annis xii . Myspharmuthosis,
annis xxvi . Tuthmosis, annis ix . Ame-
nophis, annis xxxi . Hic est, qui Me-

μῶ πόλιν ἔκτισαν, ἀφ' ἧς ὁρμώμενοι Αἰγυπτίους ἐχειρώσαντο. β'.
Βυῶν ἔτη μγ'. γ'. Αφωφίς ἔτη ιδ'. Μεθ' ὃν Ἀρχλῆς ἔτη λ'. Ομοῦ
ἔτη ργ'. Κατὰ τούτους Αἰγυπτίων βασιλεὺς Ἰωσήφ δέικνται.

Οκτωκαιδεκάτη δυναστεία Διοσπολιτῶν βασιλέων ιδ'. ὧν πρῶτος
Ἀμωσίς ἔτη κβ'. β'. Χεβρων (δεύτερος) ἔτη ιγ'. γ'. Ἀμμενῶφίς ἔτη
κδ'. δ'. Μιφρίς ἔτη ιβ'. ε'. Μισφραγμούθωσις ἔτη κς'. Τούθμωσις
ἔτη θ'. ζ'. Ἀμένωφίς ἔτη λδ'. οὗτος ὁ Μέμων εἶναι νομίζόμενος καὶ

1 Goar incorrupte legens in Gr. β'. Βυῶν, non recte reponit in marg. Βυῶν. Scalig. haud accurate exhibet β'. Βυῶν. Verum uterque corrigendus in numero μγ'. pro μ'. nam decepti sunt a librario minus recte repetente litteram γ'. ex sequenti nomine, γ'. Αφωφίς, ut patet ex summa. Ad haec illud Μεθ' ὃν oportet juxta Eusebium nostrum apponi ante Archlem antecedentem. Apophin: ubi et nomen regis mendose legitur apud Scal. Αρχλῆς, pro Αρχλῆς, ut recte habet Goar cum auctore nostro.

2 Scal. accurate legit ἔτη ργ'. ubi Goar corruptè, ἔστη ργ'. Sed corruptius ipse Goar rem peregit, cum vix animadvertens hoc mendum, quod inest, excogitavit per se alterum, quod deest: voluit enim legi in marg. ρς'. pro ργ'. Minus peccasset, si etiam in Lat. textum non refudisset suam conjecturam, quae vix stat.

3 Ad lectionem nostram accedit Goar, cum legit βασιλεὺς; et vertit ad sensum, Eorum tempore Joseph Aegyptiorum regnum moderatur: Ubi secundum lectionem Scal. βασιλεὺς, alienus reburgit sensus talis. "Sub his Aegyptiorum regibus Joseph apparet".

4 Non immerito laborasse dixeris viros criti-

cos Scal. et Goarum, volentes nempe legi in Gr. ις'. xvi. pro ιδ'. eo quod sexdecim in ordine nominatum reges legebant; sed cadit omnino ea, ut ipsi putabant, firmissima conjectura, auctoritate Eusebii nostri, qui feliciter sibi constans, ut ιδ'. Ժ. xiv. numerum praemisera, ita et quatuordecim tantum nomina in serie recenset: neque enim cognovit, duos reges Αδωφίς ἔτη λδ'. et Χενχίρης ἔτη ις'. qui hodie apud Sync. leguntur: nos verò jure parenthesis nota, tamquam rem supervacaneam, inclosimus.

5 Syncellus de suo addidit hic δεύτερος, ut nempe connectat inter se seriem regum a se interruptam in pag. 55. et 57. quod minime perpendens Scaliger, retinuit in textu Eusebii, neque animadvertit redundare saltem alteram litteram β'. quod semper retinet ad normam Syncelli. Solerter ergo notavit Goar in marg. de iterato hoc numero β'. redundat, quamvis juxta Eusebium uterque numerus expungendus sit.

6 Codex noster Gr. ferebat Αμῶφίς, ubi Sync. vel Goar Ἀμμενῶφίς, quod alterius est regis nomen in sequentibus: eadem librarii confusione Scal. legit Ἀμένωφίς.

է՛ որ մէջնոն կարծեցաւ՝ զէմ՝ խօսուէն։
 Ողորտ ամն ին՝ Լ՝ քեհերէս ամն ժի։
 առ. սոփա. միջսէս ելիցն յեգիպտոս
 սէ լինէր զօրապար հրէից։ Լ՝ քեհէս
 ամն իւր. եռէս ամն ժի։ Լ՝ քմայիս՝
 որ և զաւանսս (գաւանս) ամն է։ յեա
 որոց ամնց տարադէր լեալ յերկրէն
 եգիպտացոց՝ փախաւան գիւծէր
 առ եղապրն իւր եգիպտոս (ըստ յն.
 յեղթօրէ եւրէ յեգիպտոս)։ Երթեալ
 հասեալ յաշխարհն եղապարցոց՝
 կալեալ զարգոս՝ Թադաւորէր աբ
 գիացոց։ Սամեղուէս՝ որ և եգիպ
 տոս՝ ամն կը։ Լ՝ միսոփիս ամն իւ։
 Սիւնգամայն ամն յիւ։

monon existimatus fuit, lapis loquax.
 Orus, annis xxviii¹. Achencheres, an
 nis xvi². Hujus aetate Moyses Judaeo
 rum ex Aegypto egressus Dux fuit.
 Acherres, annis viii. Cherres, annis
 xv. Armais³, qui et Davonus (lege
 Danaus), annis v: quibus annis exac
 tis⁴, Aegypto pulsus, fugitivus tendit
 ad fratrem suam Aegyptum; (lege,
 fugitivus tendit a fratre suo Aegyp
 to⁵.) adiens Helladam, Argo capta,
 regnat in Argivos. Ramesses⁶, qui
 et Aegyptus, annis lxxviii. Amenophis,
 annis xl. Summa, anni cccxviii⁷.

φθγγόμενος λίθος. ή. Ωρος έτη (λς'. εν άλλω λή.) θ'. Αχενχε
 ρσης (έτη ιβ'. ι. Αθωρις έτη λθ'. ιδ. Χενχέρης) έτη ις'. Κατά του
 τον Μωϋσής της εξ Αιγύπτου πορείας των Ιουδαίων ήγήσατο. ιβ'.
 Αχερής έτη ή. ιγ'. Χερής έτη ιε'. ιδ'. Αρμαίς ο και Δαναός έτη ε'.
 μεθ' α' έτη εκ της Αιγύπτου εκπεσών και φεύγων τον αδελφον Αι
 γυπτον εις την Ελλάδα άφικνεΐται, κρατήσας τε του Αργους βασι
 λεύει Αργείων. ιε'. Αμμεσής, ο και Αίγυπτος, έτη ξή. ις'. Μένω
 φις έτη μ'. έμοϋ έτη τμή.

1 Syncellus de more duplicem citavit lectio
 nem έτη λς'. εν άλλω λή. quarum secunda est
 vera lectio Eusebiana. Quamvis enim in nostro
 codice legatur *իւ. ին*, sed certe vedetur legen
 dum *լի. λή*. de quo vide inferius.

2 Quum hoc spatio redundant in codice Syn
 cellano duo reges superius refutati, eorum gra
 tia et nomen et anni Achencheris non carent
 mendo apud Sync. lege itaque in Gr. Αχενχί
 ρης έτη ις'.

3 Αρμείς, corrupte in editione Goari. Rectius
 ergo Scal. habuit Αρμαίς, juxta Eusebium no
 strum, sicut etiam ο και, ubi Goar solum ο
 legit.

4 Goar legit, μεθ' α' εκ της. Scal. vero μεθ'
 α' έτη της, uterque in eo, in quo discrepant,
 emendandus. Edocet enim Auctor noster legen
 dum: μεθ' α' έτη εκ της, etc.

5 Manifestus error, nescio quo modo irrepsit
 in cod. Arm. ita ut praeposteram oppositamque
 reddiderit sententiam. Restituenda ergo lectio

ad normam Graec. hac ratione: տարադէր լեալ
 յերկրէն եգիպտացոց՝ փախաւան գիւծէր
 յերեսաց եղբոր իւրոց եգիպտոսի, vel փախ
 աւան լինէր առ ի յեղթօրէ իւրեւ եգիպտոսի.
 non enim ad fratrem fugit, sed fratrem effugit,
 quod facile potuit paucis litteris mutatis con
 fundi in cod. nostro. Nota interim pro Graecia,
 Graeco more haberi in Arm. *Hellada*, seu regio
Helladum.

6 Optima, ni fallor, lectio codicis nostri *Ρα
 μισσής*, depravata videtur apud Syncellum le
 gentem tamquam ab Eusebio Αμμοσής, ex per
 sona verò Africani Αρμισής, ut alterum a suc
 cessore suo, cui nomen Ραμμοσής. Item in
 Sync. Goar legit Μίμωφίς, Scal. paulo emenda
 tius Μένωφίς: accurata itaque lectio nostra Αμ
 νώφίς, cui adstipulatur et Afric. habens Αμινώφ.

7 Consentiunt inter se Arm. et Gr. in summa
 annorum 348. ex quo patet correctiorem esse
 secundam Syncelli lectionem quoad annos regis
 Ori, ubi Arm. habebat *իւ. 28*. quod si legatur

ըէն մանեթ-տոմոսի զք թագաւորաց
ամբ սճիւս :

cundo Manethi tomo, xxi. regum,
anni mxcxxi¹.

{ } երրորդ ամսարէն ճանեթ-տոմոս :

Ex tertio Manethi Tomo.

Ի . Վսաներորդ հարստութիւն
դիոպոլիտացւոց բժ թագաւորաց .
որ թագաւորեցին ամս ճճք :

xx. Vicesima Dynastia Diopolita-
rum xxi. regum, qui regnaverunt an-
nis clxxii².

Իւ . Վսաներորդ առաջներորդ
հարստութիւն է թագաւորաց տա-
նիացւոց : Սմէնդիս ամս իէ : Փսու-
սէննոս ամս իւ : Ամփերթէրէս ամս
իէ : Սոսոքիս ամս թ : Սոսիքոր
ամս է : Փսիննաքէս ամս թ : Փսուսէն-
նէս ամս լէ : Սիւսիգամայն ամբ ճճ :

xxi. Vicesima prima Dynastia Ta-
nitarum regum vii. Smendis, annis
xxvi. Psusennus, annis xli. Neph-
cheres, annis iv. Amenophthis, annis
ix. Osochor, annis vi. Psinnaches,
annis ix. Psosennes, annis xxxv. Sum-
ma, anni cxxx.

Τρίτου τόμου Μανέθ.

Είκοστή δυναστεία βασιλέων Διοσπολιτών ιβ'. οι ἐβασίλευσαν
ἔτη ροή.

Πρώτη καὶ εἰκοστή δυναστεία βασιλέων Τανιτῶν ἑπτὰ. α'. Σμένδης,
ἔτη κς'. β'. Ψουσέννης, ἔτη μδ'. γ'. Νεφερχερης, ἔτη δ'. δ'. Αμεινωφ-
θίς, ἔτη θ'. ε'. Οσοχώρ, ἔτη σ'. ε'. Ψινάχης, ἔτη θ'. ζ'. Ψουσέννης,
ἔτη λδ'. ὁμοῦ ἔτη ρλ'.

¹ Hic sane sincera lectio Armena plurimos prodit errores, qui apud Syncellum, imo apud exscriptores ejus occurrunt ex diversis capitibus. Primum enim, summam annorum *արկά*. 1121. a Goaro Scaligeroque aequae collectam reprehendit, et legendum esse demonstrat *βρκα*. 2121. ut habetur etiam in textu Africani. Deinde verò integre servandam edocet lectionem *ἐπὶ τὸ αὐτὸ*, sc. *simul*, quod sine causa corrigere voluit Goar in marg. legens *ἐκ τοῦ αὐτοῦ*, sc. *ab ipso*. Scaliger autem arroganter interpolavit textum ipsum cum additamento, legens, *ἐπὶ τὸ τέλος αὐτοῦ*, id est, *usque ad ipsum finem*; ita ut uterque everterit auctoris sensum genuinum, cui apprime convenit vel Africani lectio, *ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ*, aut saltem minus juvat criticos nostros. Probat tandem lectionem Goari *βασιλείων ιβ'*. regum 92. et consequenter improbat alteram Scaligeri absurdam *βασιλείων ον'*. regum 850. quod libenter typographo tribuimus. Item

confirmat lectionem Goari *ἔτη*, atque infirmat illam Scal. *ἔτων*. Summatim denique suadet legendum in Gr. *Ἐπὶ τὸ αὐτὸ β'. τόμου* (vel ad verbum, *ἐκ β'. τόμου*) *Μανέθ βασιλείων ιβ'*. *ἔτη βρκα*. sc. *η* Simul secundi tomi (vel ex secundo tomo) Manethi, regum 92. anni 2121 *α*.

² Syncellus legit in Euseb. *ροή*. pro *ροβ'*. quod in nostro apographo fuit. Idem in Africani textu praefert *ρλί*. mutuatus, ut videtur, ex summa sequentis Dynastiae *ρλ'*. Haec aliter sentiens Scaliger, putavit vel Africanum utramque Dynastiam in unam contraxisse, vel Eusebium unam in duas divisisse; quorum secundum male conjiciens factum fuisse, emendare Eusebium aggressus, mendosiorum reddidit. Omisit enim sequentia haec, *Πρώτη καὶ εἰκοστή δυναστεία βασιλείων Τανιτῶν ἑπτὰ*, atque subsequentes reges in antecedentem Dynastiam xx. redegit, atque hinc necesse eidem fuit proxime post xx. connectere xxii. Dynastiam, praetermissa *xxi*.

իք. Վսաներորդ երկրորդ հարստութիւն բուբաստիացւոց՝ երկից թագաւորաց։ Սեսոնիքուսիս ամս իւն։ Սորթոնիս ամս ժէ։ Տակելոթիս ամս ժէ։ Սիւնգամայն ամբ խթ։

իէ. Վսաներորդ երրորդ հարստութիւն սանիտացւոց՝ երկից թագաւորաց։ Պետուբաստիս ամս իէ։ յետ որոյ սորթոն ամս թ. զոր հերակղէս կոչեցին եգիպտացիք։ Փսամուս ամս ժ։ Սիւնգամայն ամբ խէ։

իէ. Վսաներորդ չորրորդ հարստութիւն բոկքոլլիս սահտացի ամս խէ. առ որով գառնն խուեցաւ։

իէ. Վսաներորդ հինգերորդ հարստութիւն եթուպացւոց՝ երկից թագաւորաց։ Սապակոնի. որ առ գերի զբոկոլլիս, և այրեաց կէնդանոյն. և թագաւորեաց ամս ժէ։

xxii. Vicesima secunda Dynastia trium regum Bubastitarum. Sesonchusis, annis xxi. Osorthos, annis xv. Tacellothis, annis xiii. Summa, anni xlix.

xxiii. Vicesima tertia Dynastia Tanitarum trium regum. Petubastis, annis xxv: post quem Osorthon, annis ix. quem Herculem appellarunt Aegyptii. Psammus, annis x. Summa, anni xlv.

xxiv. Vicesima quarta Dynastia. Bocchoris¹ Saïtes, annis xlv. Sub quo agnus locutus est.

xxv. Vicesima quinta Dynastia regum Aethiopum trium. Sabbacon, qui captivum duxit Bocchozem, et vivum combussit; regnavitque annis xii. Sebichos ejus filius, annis xii.

Εἰκοστὴ δεύτερα δυναστεία Βουβαστιτῶν βασιλέων τριῶν. α. Σεσέγχωσις ἔτη αά. β. Οσωρθῶν ἔτη ιε. γ. Τακέλλωθις ἔτη ιγ. ὁμοῦ ἔτη μθ'.

Εἰκοστὴ τρίτη δυναστεία Τανιτῶν βασιλέων τριῶν. α. Πετουβάστης ἔτη κέ. β. μεθ' ὃν Ὀσωρθῶν ἔτη θ. ὃν Ηρακλέα Αἰγύπτιοι ἐκάλεσαν. γ. Ψαμμὺς ἔτη ι. ὁμοῦ ἔτη μδ'.

Εἰκοστὴ τετάρτη δυναστεία. Βόχχωρις Σαίτης ἔτη μδ'. ἐφ' οὗ ἀρνίον ἐφθόγγατο. (ὁμοῦ ἔτη μδ'.)

Εἰκοστὴ πέμπτη δυναστεία Αἰθιοπῶν βασιλέων τριῶν. α. Σαββάκων, ὃς Βόχχωριν αἰχμαλώτον ἐλὼν ἔκαυσε ζῶντα, καὶ ἐβασίλευσεν ἔτη ιβ'. β. Σεύνηχος υἱὸς ἔτη ιβ'. γ. Ταρακὸς ἔτη κ'. ὁμοῦ ἔτη μδ'.

¹ Probatnr magis lectio Scaligeri Βόκχωρις, quàm Goari legentis cum Afric. Βόγχωρις, ideoque reddentis in Lat. Bonchoris. In sequentibus pro ἐφθόγγατο, vix contentus est Goar dicere in Lat. loquutus est, vel sermocinatus est, sed sine causa addidit de suo humana voce: melius alibi p. 147. fideliter, est locutus. Denique in calce legunt Goar et Scal. hanc summam, ὁμοῦ ἔτη μδ'. sc. Simul anni xlv. Quod videtur vel male desumptum ex antecedenti subsequenti-que Dynastia, vel supervacuè repetitum ab aeta-

te unius regis, hanc qui dynastiam regit: quapropter vix notum Eusebio nostro. Omitto lectionem Africani, ubi jure deest ὁμοῦ. utinam aequè deessent sequentia absurda ἔτη 44. anni 990. quis enim sustinere posset pro una Dynastia, in qua unus tantum rex est, tot annos assignari? praesertim cum antecedit tempus regni ejusdem regis, annis 6. tantum ab Africano collectum, pro quo 44. dixit Eusebius; nisi dixeris calculum 990. annorum ad diversas Dynastias pertinere.

իէ. Վսաներորդ եօթներորդ
հարստութիւն պարսից ի թագաւո-
րաց: Սամբիսէս ի եթ (Է) երորդ ամի
իւրոյ թագաւորութեանն թագաւո-
րեաց եգիպտացւոց ամս 7: Սոքըն
ամիսս 5: Վարեհ ամս 17: Վսերը-
սէս դարեհի ամս ին: Լըտաշէս ամս
7: Վսերըսէս երկրորդ՝ ամիսս 8:
Սոգդիանոս ամիսս 5: Վարեհ քսերը-
սի ամս 17: Սիանդամայն ամբ 27:
և ամիսք 7:

իւ. Վսաներորդ ութերորդ հա-
րստութիւն: Լմիւրտէս սախտացի՝
ամս 7:

իթ. Վսաներորդ իններորդ հարս-
տութիւն մենդէսացւոց 7 թագաւո-
րաց: Վեփէրիտէս ամս 7: Լքովրիս
ամս 6: Փսամմութէս ամս 1: Սու-
թէս ամս 1: Վեփէրիտէս ամիսս 7:
Սիանդամայն ամբ ին. և ամիսք 7:

xxvii. Vicesima septima Dynastia
Persarum regum viii. Cambyses anno
regni sui xv. (lege v.) regnavit in
Aegyptios annis iii. Magi, mensibus
vii. Darius, annis xxxvi. Xerxes Da-
rii (filius) annis xxi. Artaxerxes¹,
annis xl. Xerxes secundus, mensibus
ii. Sogdianus, mensibus vii. Darius
Xerxis (filius) annis xix. Summa,
anni cxx, et menses iv.

xxviii. Vicesima octava Dynastia.
Amyrtaeus Saites²; annis vi.

xxix. Vicesima nona Dynastia re-
gum iv³, Mendesiorum. Nephertis,
annis vi. Achoris, annis xiii. Psam-
muthes, anno i. Muthes, anno i. Ne-
phertis, mensibus iv. Summa, anni
xxi. et menses⁴ iv.

Εἰκοστὴ ἐβδόμη δυναστεία Περσῶν βασιλέων ἡ δ. Καμβύσης
ἔτει πέμπτῃ τῆς αὐτοῦ βασιλείας ἐβασίλευσεν Αἰγύπτου ἔτη γ'.
β'. Μάγοι, μῆνας ζ'. γ'. Δαρεῖος, ἔτη λς'. δ'. Ξέρξης ὁ Δαρείου,
ἔτη καδ. ε'. Αρταξέρξης (ὁ Μακρόχειρ) ἔτη μ'. ε'. Ξέρξης ὁ δεύτερος,
μῆνας β'. ζ'. Σογδιανός, μῆνας ζ'. ἡ Δαρεῖος ὁ Ξέρξευ, ἔτη ιθ'.
ὁμοῦ ἔτη ρκ'. μῆνες δ'.

Εἰκοστὴ ὀγδόη δυναστεία. Ἀμυρταῖος Σαΐτης ἔτη, ε'.

Εἰκοστὴ ἐνάτη δυναστεία Μενδήσιοι βασιλεῖς δ. α. Νεφερίτης, ἔτη
ς'. β'. Αχωρίς, ἔτη ιγ'. γ'. Ψάμμουθις, ἔτος α. δ. Νεφερίτης, μῆ-
νας δ. ε. Μοῦθις, ἔτος α. ὁμοῦ ἔτη καδ. καὶ μῆνες δ'.

¹ Syncellus amplius legit in Eusebio, ne di-
eam addidit in Eusebio, ὁ Μακρόχειρ, Longi-
manus, quod deest in cod. nostro, neque Sync.
ipse novit in Africano.

² Լմիւրտէ. Supple ultimam syllabam in-
tercisam ու, us. Ita accurate etiam Scal. Ἀμυρ-
ταῖος Σαΐτης, cui suffragatur et lectio Africa-
ni Ἀμύρτειος Σαΐτης. Mendose ergo utramque
vocem Goar edidit. Ἀμυρταῖος Σαΐτης.

³ Dicendum erat hic amanuensium errore ir-
repsisse iv. pro v. eo quod quinque reges revera

sequantur: at summa concordia inter Gr. et Arm.
non sinit, ut hoc dicamus. Africanus decenter
legit iv. quoniam totidem reges subjungit, omis-
so ultimo rege: at Eusebius quomodo potuerit
ponere reges quatuor numero, cum quinque
sint, nos latet; nisi Muthis sit replicatum nomen
Psammuthis decurtatum: quod ab Africano omis-
sum, cod. Arm. ponit ante Nephertem; ubi
vice versa Sync. hunc antepōnit alteri.

⁴ Recte habet Scal. μῆνες in nominativo. Goar.
vitiose hic, et alibi in accusativo μῆνας.

Ը. Լըրեններորդ. հարստութիւն սեբեննիտացւոց երկից Թագաւորաց. Լեկտանեբիս ամս Ժ. Տէոս ամս Խ. Լեկտանեբոս ամս Ը. Սիւհամիւն ամս Է.

Ը. Լըրեններորդ. առաջներորդ. հարստութիւն պարսկաց : Ուլքոս, որ 'ի քսաններորդում ամի իւրում Թագաւորութեանն պարսից՝ ունի զեգիպտոս ամս Կ. (Յետ որոյ արսէս ուլքայ ամս Կ. (Յետ որոյ դարեհ ամս Կ. զոր աղէքսանդրոս մակեդոնացի սպան : Լ. յս ամենայն յերրորդ տօմարէն մանեթովայ :

Լը յետ այսորիկ 'ի յունաց մա. տեւիցն 'ի սոյն եկեալ յարեսցի . քանզի մինչև ցայս գլուխ՝ Թագաւորութիւնն եգիպտացւոց իջանէ : Լը քանզի և փղաւիոս յովսէպոս 'ի մա. նեթովսի գրոցն արկ 'ի կիր զվկայ. ութիւնս, մինչև զերրայեցւոց նախ. նեայն պատմէր, լաւ համարիմ և

xxx. Tricesima Dynastia regum trium Sebennitarum. Nectanebes, annis x. Teos, annis 11. Nectanebus¹, annis viii. Summa, anni xx.

xxxi. Trigesima prima Dynastia Persarum². Ochus, qui vicesimo regni sui Persarum³ anno, obtinuit Aegyptum annis vi. Post quem Arsēs Ōchi (filius) annis iv. Post quem Darius, annis vi. quem Alexander Macedo⁴ occidit. Omnia haec ex tertio Manethi tomo.

Deinceps vero ex Graecorum libris his addetur⁵. Siquidem ad istud usque caput, regnum Aegyptiorum descendit. Quoniam vero Flavius etiam Josephus ex Manethi libris testimonia usurpavit, quum de Hebraeorum majoribus narrabat, optime duxi ejus quoque verba referre, quae in prima

Τριακοστή δυναστεία Σεβεννιτῶν βασιλέων τριῶν. α. Νεκτανέβης, ἔτη ι. β'. Τέως, ἔτη β'. γ'. Νεκτανέβης, ἔτη ιι. δμοῦ ἔτη κ'.

Τριακοστή πρώτη δυναστεία Περσῶν (βασιλέων τριῶν.) α. Οχος εἰκοστῶ ἔτει τῆς αὐτοῦ Περσῶν βασιλείας κρατεῖ τῆς Αἰγύπτου ἔτη ε'. β'. Μεθ' ὃν Ἀρσῆς Ωχοῦ ἔτη δ'. γ'. Μεθ' ὃν Δαρεῖος ἔτη εἰς. ὃν Ἀλέξανδρος Μακεδὼν καθεῖλεν. Ταῦτα τοῦ τρίτου τόμου Μανεθῶ. (Μέχρι τῶνδε Μανεθῶς.) Τὰ δὲ μετὰ ταῦτα εἰς Ἑλληνικῶν παρίσταται συγγραφέων...

¹ Sic accurate Scal. Νεκτανέβης, sicut et pro anteriore Νεκτανέβης, ad normam Eusebii nostri. At Goar in utroque deviat, hic habens Νεκτανέβης, Nectanebes, illic Νεκτανέβη, Nectanebis; fortasse Africanum sequi voluit, utrobique habentem Νεκτανέβης.

² Desideratur in Armen. ք. Թագաւորաց, trium regum, forsitan culpa librarii; quod habetur in Graec. βασιλέων γ'. vel τριῶν. In sequentibus videtur Interp. Arm. legisse in autographo Ωχος, δς, vel Οχος, δς, ubi Sync. vix novit

relativum δς. nihil tamen refert.

³ Deest apud Goarum nomen Περσῶν, quod cognoscit Scal. cum Eusebio nostro. Insuper correcte habet Scal. ἔτη ε'. ubi Goar corrupte fert ἔτη β'. confundens (ni fallor) cum sequenti illo β'. Μεθ' ὃν.

⁴ Deest apud Scal. Μακεδὼν, quod accurate habet Goar, et nobiscum consentit. At contra Scal. plenius legit in sequentibus τόμου, quod Goar non cognovit.

⁵ Hic finem facturus Syncellus fragmento Eu-

Հնորա ևս զբարբառսն 'ի մէջ բերել. զորս յառաջնում հրէիցն նախնեացն պատմութեան զնէ պէս զայս օրի նալ :

Hebraeorum antiquorum historia ² inseruit, hoc modo .

{ } յիշեալ, 'ի Տանելիւնի գրոյն :

Josephi, ex Manethi ² Libro .

Սկիզբն արարից նախ գրոյն է. գիտացուց զպրութեանցն : Օչոցայն իսկ չէ պարտ աւանդել. բայց մննեթովս այր եգիպտացի յազգէ, 'ի յունական խրատու վայելեալ, որ պէս յայտ իսկ է, զրեայ յեղադական բարբառ զիւր գաւառական պատմութիւնն, 'ի մեհենական պատմութեանցն, որպէս ասէ ինքն, թարգ-

» Initium faciam primum scriptio-
nis ab Aegyptiorum literis. Eorum
quidem (litteras ipsas) non licet pro-
ferre; Manethus tamen, vir Aegyptius
genere, ³ Graeca disciplina instruc-
tus, uti manifestum est, scripsit Grae-
ce suae regionis historiam; eam uti-
que, ut ipse ait, ex sanorum monu-
mentis ⁴ interpretatus. Atque Hero-

(Joseph. contra Apionem L. 1. et Euseb. Praep. Evang. x. 13.)

Ἀρχομαι δὴ πρῶτον ἀπὸ τῶν παρ' Αἰγυπτίοις γραμμάτων. αὐτὰ
μὲν οὖν οὐχ οἶοντε παρατίθεσθαι τάχεινων. Μανεθὼς δὲ τὸ γένος
ἀνὴρ Αἰγύπτιος, τῆς Ἑλληνικῆς μετεσχικῶς παιδείας, ὡς δῆλός ἐσ-
τι, γέγραφε γὰρ Ἑλλάδι φωνῇ τὴν πάτριον ἱστορίαν, ἔκ τε τῶν
ἱερῶν, ὡς φησιν αὐτὸς, μεταφράσας. καὶ πολλὰ τὸν Ἡρόδοτον ἐλέγ-

sebianus ex Manethi verbis desumpto, de suo ite-
rum addidit, *Μέχρι τῶνδε Μανεθως*; deinde
initium sequentis periodi Eusebianae designavit
τὰ δὲ usque ad *συγγραφίων*, quod tamen ut
Syncellanus cum praemissis Scal. praetermisit.

1 Locus est ex primo Libro contra Apionem,
ex quo et alia citavit alibi auctor noster. Ve-
rum hunc locum aliqua ex parte iterum ipse
Eusebius in medium protulit in Praep. Evang.
L. x. c. 13. quod valde prodest variantibus Jo-
sephi exemplaribus .

2 Assidue servamus, ut jam monuimus, hoc
nomen *Manethus*, *Manethi*, ad fidem codicis
nostri habentis *մանեթու*, ceu *Manethos* in
nominativo, quo probatur magis vetus lectio Gr.
Μανέθως, quam *Μανέθων*, quod praevaluit apud
posteriores, maxime inter Latinos *Manetho*, *Ma-
nethonis*; ideoque vel edit. Amsdel. habet in Jos.
Μανέθων, ut ille qui hunc auctorem edidit, fa-
tetur in adnot. p. 444. dicens, » Al. *Μανέθως*,

et *Μανείδως*. Huds. *Μανέδως*. Euseb. Praep. p.
506. Spanh u. quapropter et Vigerius reddidit
Manethus.

3 His probatur magis lectio Eusebii in Praep.
Μανεθὼς δὲ τὸ γένος, quam edit. Jos. δ' ἢ τὸ
γένος, et contra illud Josephi ἀνὴρ Αἰγύπτιος,
magis quam Eusebii Αἰγύπτιος, ἀνὴρ τῆς etc.

4 *Ἱερέων καὶ ἱστορίας* juxta alibi di-
cta indicat *historiam ex templorum aut fan-
orum monumentis depromptam*; qua voce utitur
Armenus Interpres tum ut suae gentis morem
servaret, tum ut Gr. nomen *ἱερῶν* commodè ac-
ciperet, tamquam obliquum nominis *ἱερός*, sc.
templum, etsi alii deducant à *ἱερός*, *sacer*, alii
vero ex *ἱερεύς*, *sacerdos*. Unde Lat. Interpret.
Praep. Euseb. et Jos. reddunt, *ἐκ τῶν ἱερῶν*.
In adnot. autem ejusdem Jos. additur, *vel Sa-
cerdotum annalibus*, quem juvat lectio Bas. *ἱε-
ρέων*: caeterum ad mentem auctoris haec omnia
pariter faciunt .

մանեաւ : Եւ բազում իմիջ զերողա տեայ յանդիմանէ առ անգիտութեան զեգիպտականն ստեղծ : Եւ այս իսկ մանեթովս յառաջնում եգիպտականացն գրէ զայս ձև օրինակի զմէնջ :

Եւ ից առ ընթեր և զբանսն իսկ նորա . որպէս և նորա իսկ զնա ա. ծեալ վկայ : Պատուական անունն , առ նովաւ ան չգիտեմ զիւրդ զայրացեալ . և նորանշան յարեւելից կողմանց՝ մարդ վատնանաց յազգէ , առեալ համարձակութիւն՝ յաշխարհն

dotum ¹ in multis convicit, de rebus Aegyptiacis ob ignorantiam mentitum. Et iste sane Manethus in primo (libro) ² rerum Aegyptiacarum ita de nobis scribit «.

» Proferam vero, et ipsa ejusdem verba, uti et ipse quidem ipsum adducens testem ³. Τίμιος nomen ⁴, sub quo, nescio quo pacto, Deus indignatus fuerit, et quidem novo ac mirabili modo ex partibus orientalibus homines ignobili genere, fidentes ⁵ in

χει τῶν Αἰγυπτιακῶν ὑπ' ἀγνοίας ἐψευσμένον. οὗτος δὲ τοίνυν ὁ Μανεθῶς ἐν τῇ δευτέρᾳ τῶν Αἰγυπτιακῶν ταῦτα περὶ ἡμῶν γράφει.

Παραθήσομαι δὲ τὴν λέξιν αὐτοῦ, καθάπερ αὐτὸν ἐκείνον παραγαγὼν μάρτυρα.

(Ἐγένετο βασιλεὺς ἡμῖν) Τίμαος ὄνομα, ἐπὶ τούτου οὐκ οἶδ' ὅπως ὁ Θεὸς ἀντέπνευσεν, καὶ παραδόξως ἐκ τῶν πρὸς ἀνατολὴν μερῶν, ἄνθρωποι τὸ γένος ἄσημοι, καταδαρσίσαντες ἐπὶ τὴν χά-

¹ Եւ, probat lectionem Jos. καί, ubi Euseb. in Praep. habet, δς καί, quem secutus novus Josephi Interpres, transtulit cum Vigerio, qui etiam.

² Եւ, concordat cum Eusebio in Praepar. οὗτος, nam Jos. habet αὐτός. Illud autem և, probat edit. Jos. Genes. δέ, ubi alii legunt δὴ. Sed quod majoris momenti est, solum Armen. lectio habet յառաջում, in primo, vel in prima; Josephus autem cum ipso Euseb. in Praep. ἐν τῇ δευτέρᾳ, in secunda: utinam Manethonis opus extaret, quod cum hanc difficultatem, tum alias vel maximas tollere posset.

³ Videtur Arm. Interp. legisse, καθάπερ αὐτός ἐκείνον παραγαγὼν μάρτυρα, quo posito αὐτός sc. ipse, supponit pro Manetho, ἐκείνον autem, sc. eum, pro tertio teste, veluti Herodoto etc. ne dicam quod Interp. noster, haec Eusebii existimans verba esse, per αὐτός intellexit Josephum, et per ἐκείνον Manethum. Ut ut sit, hodierna lectio Gr. cum in eodem casu prae se ferat αὐτὸν ἐκείνον, eum ipsum, nullum praeter Manethum denotat. Sed nostri muneris erat

Armenam lectionem exponere in textu, materialiter, ut ita dicam.

⁴ Ubi alii legunt Τίμαος, vel Τίμαιος, aut τοῦ Τίμαιος, Interp. Armen. legit Τίμιος, et consequenter reddit Պատուական, ut sonat, sc. Honoratus, vel honorabilis, eximius, pretiosus, neque facile potuit divinare proprium esse hoc regis cujusdam nomen, cum non habuerit in Gr. illud additamentum ἐγένετο βασιλεὺς ἡμῖν, fuit rex nobis. Eusebius enim nec in Praep. neque in Chron. id legit. Adde quod nec etiam in Josepho id cognovit Hafn. ut notatur in Jos. 444. p. Sed quia explicatio est vulgata Josephi lectio, ideo Vigerius in adnot. Praep. Euseb. ad pag. 540. dixit. » Supplendus et corrigendus hic locus ex Josepho, apud quem Manethus ille sic incipit. Ἐγένετο βασιλεὺς ἡμῖν. Τίμαος ὄνομα «: et quidem totidem verbis Latinam suam interpretationem adornare praesumpsit ipse Vig. nos parenthesi in Gr. rem notare satis duximus.

⁵ Hinc melior fortasse judicanda lectio Euseb. in Praep. καταδαρσίσαντες.

ասպատակեցին. և դիւրաւ և անջան պատերազմաւ առին զնա համօրէն. և զիշխանսն ձերբակալ առնէին. և զմեհեանս դիցն 'ի վեր կործանէին. և ընդ ամենայն բնակիչս աշխարհին առաւել թշնամութեամբ վարէին. և զոմանց զորդիս և զկանայս 'ի ծառայութիւն վտարանդէին. և զլուրս ամենայնի՝ և թագաւոր ևս մի յինքեանց կացուցանէին, որում անուն էր սիդիսի. և նա երթեալ հասեալ 'ի քաղաքն մեմփաղոց՝ զվերին և զներքին աշխարհն 'ի միմեանց բաժանէր. և առաւել զարեւելիկողմն ամրացուցանէր: 'Իմեալ 'ի վերայ ասորեստանեաց՝ որ յայնժամ հոյակապքն էին, 'ի ցանկութիւն մտաբերէր յայսպիսի թագաւորութեանն

regionem impetum fecerunt, eamque facile, ac sine diligenti pugna totam ceperunt, atque principes sub manum redegerunt ¹; et Deorum sana evertierunt. In omnes vero regionis incolas inimicissime se gesserunt, et quorundam liberos et mulieres in servitutem redegerunt, et denique quod maximum est, unum etiam ex ipsis regem statuerunt, cui nomen erat Siditis ². Atque hic veniens in urbem Memphitarum, superiorem et inferiorem regionem unam ab altera divisit ³, et magis orientales partes munivit. Tum in Assyrios irruens, eo tempore ⁴ praeclaros, ardebat cupidine incursionis faciendae in tale regnum. Nactus itaque in Nomo ⁵ Me-

րան էստրաւեսան, Կալ րաճիւց ամառնի տաւտն Կաթ Կրաթոց էլլոն, Կալ տոյց Կեմոնեսանտա՝ Են Եւտի Կեւրոսճմեմոյ, (տօ Լոյթոն տա՝ Կե թօլեյս Եւմօց Ենեթրեսան) Կալ տա Երա տօն Զեւոն ԿաթեսԿալան. Թասի ճե տօյց ԵթիԿարիօց ԵլԿԹրօտա՝ Կոց ԵլԿրիսանտո, (տոյց մօն սփաճօտեց,) տօն ճե Կալ տա տեղա Կալ ԿուալԿա՝ Ելլ Զուլեյան Ելլօտեց, Կերաճ ճե Կալ Եասլլեա Ենա Ելլ Եւտօն Եթօլիսան, Ել Ենօմա Կն Տալատից, Կալ օւտօց Են տի Մեմփլլլ Կաթեյլլեթօ, տիլ Կե Ենա Կալ Կաթա Կաթրան Զասմօլօլաւ, (Կալ փրօրան Են տօյց Եթիտիլլեթօտօց Կաթալեյլաւն տօլօց,) մալլստա ճե Կալ տա Կրօց Ենատօլլն Կսփալլստօ մերլ, փրօրաճմեմօց Եսսուրլլան, տօթե մեյլլօն ԵսԿսօնտան, Եսօմեյլլն Եթլլսումլլան տիլ Եւտիլլ Եասլլլեալլ Եթօլլօ (ալ. Եթօլլօ). Եւրօն ճե Են Ես-

¹ Quae parenthesis nota inclusa sunt in Gr. desunt in nostra lectione; sonant autem: *de caetero et civitates crudeliter incenderunt*; sicut et alia paulo post, *quosdam quidem perimentes*: quae exscriptorum incuriae vel tribuantur oportet, vel ipse Eusebius cursim excerpserit, aut sponte praetermisit.

² Noster legit Σίλιτις, vel saltem Σήλητις, pro quo nunc in Jos. habetur Σάλατις, vel juxta vet. interp. Σάλτις.

³ Apud Josephum paulo aliter, atque amplius haec habentur. » Superiorem et inferiorem regionem tributariam faciens, atque praesidia in

opportunitissimis relinquens locis «.

⁴ Եւթրօլլաւ, probat genuinam lectionem Գօթե, quam fert novus Interp. Jos. ex Perizonio; notans, » *πότε* in editis et Ms «: unde et vetus Interp. omnino aliter expressit hunc locum, dicens: » prospiciens quod Assyrii aliquanto potentiores, erant desideraturi regnum ejus invadere «.

⁵ Recole quae diximus supra de duplici significatione Gr. vocis *τομος*, sc. *Lex*, et *Præfectura*. Altera hic locum habet, et eo sensu accipienda etiam Arm. vox, *որէլլ*. Verumtamen ut ibi, ita etiam hic minus recte habet codex

վերայ ասպատակ արձակել: Վտեալ օրինօք զմեթրայիտէ քաղաքն հոյա հապ, որ կայ յարևելից կողմանէ բուքաստեան գետոյն՝ որ կոչէր վասն իրիք առաջին զիւցարանութեան աւարիմ, զայն շինէր՝ և պարսպովք ընդարձակագոյն գործէր. և բնակեցուցանէր ՚ի նմա բազում սպառազէնս՝ քսան և չորից բիւրուց արանց ՚ի պահպանութիւն. յոր ՚ի ժամն նակս ամարայնոյ և եթ գայր. ռոճիկս և պարգևս բազմաց շնորհէր. և սպառազէն զինուք յաճ և յերկիւղ արտաբնոցն անդ ստեպ հանդէս արաւրեալ կրթէր. տիրեալ ամս ԺԷ՝ վախճանէր ՚ի կենաց:

« Post hunc secundus ⁵ regnavit

thraite urbem nobilem, ad orientalem partem Bubastici fluvii sitam, eamque ob antiquam quandam Theologiam ¹, Avarim appellatam, ipsam de integro iterum aedificavit, et muris amplis cinxit; collocavitque in ea armatorum multitudinem, viginti quatuor myriadas hominum ad custodiam, quo aestatis tantum tempore ² veniebat; cibaria ³, donaque multis largiebatur, armatosque ibidem ad terrorem timoremque extraneorum publice passim exercebat: cum autem regnasset annis xv ⁴, vitam finivit ⁵.

» Post hunc secundus ⁵ regnavit

μὲν τῷ Σαίτη πόλιν ἐπικαιροτάτην, κειμένην μὲν πρὸς ἀνατολὴν τοῦ Βουβαστίτου ποταμοῦ, καλουμένην δ' ἀπὸ τινος ἀρχαίας Θεολογίας Αὐωριν, ταύτην ἐκτισέν τε, καὶ τοῖς τείχεσιν ὀχυρωτάτην ἐποίησεν, ἐνοικίσας αὐτῇ καὶ πλῆθος ὀπλιτῶν εἰς εἴκοσι καὶ τέσσαρας μυριάδας ἀνδρῶν πρὸς φυλακὴν. ἐνθαδὲ κατὰ θέρειαν ἤρχετο, τὰ μὲν σιτομετρῶν καὶ μισθοφορίαν παρεχόμενος, τὰ δὲ καὶ ταῖς ἐξοπλισίαις πρὸς φόβον τῶν ἑξωθεν ἐπιμελῶς γυμνάζων. ἄρξας δ' ἐννεακαίδεκα ἔτη, τὸν βίον ἐτελεύτησεν.

Μετὰ τοῦτον δὲ ἕτερος ἐβασίλευσεν τέσσαρα καὶ τετταράκοντα

noster casum օրինօք, pro օրէնս (սյրինքն ՚ի նախարարութեան). fortasse aliter erat in Gr. vel Arm. lectione, quod librarii culpa, corruptum. Et quidem manifestus error inest in sequenti nomine զմեթրայիտէ, quod legendum vel սեթրայիտէ, ut primo loco habebatur, vel juxta Gr. սայիտէ: aliter nova eliceretur in Arm. sententia contra mentem auctoris, quasi legas, invenientes legitime Mathraiten urbem etc. nos ad evitandam difficultatem, Graeca voce usi sumus, sicut et novus Interp. Jos. qui reddit » in nomo Saite «: antiquus autem habuerat, » in praefectura Saite «. Nobis placeret Sethraide.

¹ Decentissime Arm. sermone pro Theologia habetur hic զիւցարանութիւն, quod proxime declarat sermonem de Diis, neque աստարանութիւն, i. e. sermo de Deo, cum id proprie usurpatur a cultoribus veri Dei.

² Idem valet Arm. ՚ի ժամնակս ամարայնոյ, in temporibus aestatis, quod Gr. κατὰ θέρειαν, circa aestatem, vel ad aestatem; quam vocem confundens Vet. Interp. Jos. cum altera θέρεις, vel θρισμός, reddit in Lat. messis tempore. Illud verò և եթ, solum, tantum, in Arm. tantummodo habetur.

³ Ռոճիկ apprimè sonat annonam, cibarium, vel alimentum, quod militibus distribuitur, etc. In Gr. σιτομετρῶν, quod Lat. Interp. Jos. vet. et nov. reddiderunt, ut frumenta meteret, minus ad sensum, quam ad verbum accedens.

⁴ Pro ԺԷ. xv. Gr. habet ἐννεακαίδεκα, novemdecim, quod si mendo caret, potes dicere in Arm. pro ԺԷ. a librario exaratum ԺԷ. ob quandam characterum similitudinem.

⁵ Legit ergo noster δυνάστες, sc. secundus, ubi interim habetur apud Jos. δὲ ἕτερος, ut sen-

ամս խֆ. որ անուանեալ հոգէր բա-
նոն: Յէա որոյ այլ ոմն ասպաքնան
ամս լԿ. և ամիսս Է: և ասպա ամիսը
սիս ամս կն: և անան ամս Ծ. և
ամիս Կ: Յէա որոյ ամենեցուն և ա-
սէթ ամս խԹ. և ամիսս Է: Եւ սո-
քս վեցեքեան 'ի նոցանէ են նոցա
նախ իշխանք, որ հապուտ հոգաբաւտ
միշտ զարխարհն առնէին. մննաւանդ
զի զգարմ և զգաւակ իսկ եգիպտաց.
ւոցն ջնջել ջանային. և հոգէր համա-
րէն ազգն նոցա հիկի ուսին, այս
ինքն Թարգմանեալ հոգի Թագաւորք
հոգիւք. քանզի հիկին յազնիւ լեզուն
եգիպտացւոցն Թագաւոր նշանակէ.
և ուսոսն հոգիւ է, և հոգիւք և ըստ
հասարակացն խառնազանճն խօսից,
և ընդ միմեանս յօդեալ լինի հի-
կուսոսիւ: Բայց ոմանք ասեն զնոցա-
նէ՝ Թէ արաքացիք էին: Իսկ յայ-

annis xlii¹, cui nomen Banon². Post
quem alius quidam Apachnan, annis
xxvi. et mensibus vii. Deinde vero
Aphosis, annis lxi. et Anan, annis l.
et mense i. Post omnes autem Aseth³,
annis xlix, et mensibus ii. Et isti qui-
dem sex inter eos fuere primi eorum
principes, qui semper regionem in-
cursionibus, praedisque depopulaban-
tur: maxime quod Aegyptiorum pene
genus ac semen delere studebant.
Vocabatur autem gens eorum univer-
sa⁴ Hyccusin⁵; quod scilicet inter-
pretatur, reges Pastores. Hyc enim
lingua Aegyptiorum nobili (sive sa-
cra) regem significat; Ussos vero Pa-
storem, et Pastores etiam secundum
communem vulgi dialectum; cum au-
tem invicem componantur, sonat Hy-
cusus. Quidam vero eos Arabes fuis-

էր, և անուանեալ հոգէր բա-
նոն: Յէա որոյ այլ ոմն ասպաքնան
ամս լԿ. և ամիսս Է: և ասպա ամիսը
սիս ամս կն: և անան ամս Ծ. և
ամիս Կ: Յէա որոյ ամենեցուն և ա-
սէթ ամս խԹ. և ամիսս Է: Եւ սո-
քս վեցեքեան 'ի նոցանէ են նոցա
նախ իշխանք, որ հապուտ հոգաբաւտ
միշտ զարխարհն առնէին. մննաւանդ
զի զգարմ և զգաւակ իսկ եգիպտաց.
ւոցն ջնջել ջանային. և հոգէր համա-
րէն ազգն նոցա հիկի ուսին, այս
ինքն Թարգմանեալ հոգի Թագաւորք
հոգիւք. քանզի հիկին յազնիւ լեզուն
եգիպտացւոցն Թագաւոր նշանակէ.
և ուսոսն հոգիւ է, և հոգիւք և ըստ
հասարակացն խառնազանճն խօսից,
և ընդ միմեանս յօդեալ լինի հի-
կուսոսիւ: Բայց ոմանք ասեն զնոցա-
նէ՝ Թէ արաքացիք էին: Իսկ յայ-

sus sit: " Post eum autem, alter regnavit « etc.
utraque lectio pariter ad rem facit.

¹ Quum integra voce habeatur in Gr. *quatuor et quadraginta*, verisimile est in cod. Arm. pro *խֆ*. xlii. irrepsisse mendose *խֆ*. xlii.

² Noster legit *Βάνων*. Sync. *Βαίων*. Jos. autem *Βηών*. Item noster *Απαχνάς*, Jos. *Απαχ-
νάς*. Noster *Αφωσις*. Jos. hodie *Απωσις*, vel die-
bus vet. Interp. *Απωσις*. Denique noster *Ανάν*.
Jos. vulgò *Ιανίας*: in adnot. tamen additur,
" *Ιαννάς* Big. et Hafn. haud male «.

³ Quod in nostro codice fuit *Ασηθ*, alii le-

gunt *Ασσις*: in adnot. autem Josephi dicitur
" *Ασσις*. Vet. Interp. *Σίδως*, aut *Ασιθ*, Georg.
Syncell. p. 123. *Αρχλεις* aut *Αρχλεις* Africano
et Eusebio «.

⁴ His probatur integra lectio *το σύμπαν
αὐτῶν*, quam ex Praep. Eusebii mutuantes supple-
verunt in Jos. qui eundem ediderunt.

⁵ Noster habuit *Υκκουσιν*, sed forsitan legen-
dum, ut infra, *Υκουσως*, cum ubique id prae-
ferat Euseb. in Praep. *Υκουσως*. Jos. autem
habet *Υκσως*.

լում օրինակի ոչ թագաւորս նշանա-
կէ հիւն յորջորջմամբ, այլ նմին
հակառակ՝ գերիս և հովիւս յայտ
առնէ. քանզի հիւն դարձեալ և
գիւտացերէն, և հակն թանձրա-
ցեալ աղիբիւն հանդերձ՝ գերիս իսկ
յայտնի նշանակէ: Իւր ար իսկ առա-
ւել հաւանութեան թուի ինձ, և
յանկ ՚ի հին պատմութիւնն: Օրո-
ցանէ, որ մի քսա միոջէան ուանեցան
թագաւորք, և գհովուացն կոչեցե-
լոց, և զայլոց ՚ի նոցանէ՝ ունել ասէ
գեգիւտաս ամն ժամ ընդ հինգ հա-
րիւրով:

Ետ այնորիկ ՚ի թերայեցւոց և
յայլոց եգիպտացւոց թագաւորաց՝
յառնել ասէ ՚ի վերայ հովուացն
սաստիկ պատերազմ և բազմաժա-
մանակեայ, առ թագաւորով՝ որում

se dicunt. In alio autem exemplari
(cernitur) non reges significari per
Hyc nomenclationem, sed contra Cap-
tivos et Pastores indicari. Hyc enim
iterum Aegyptiaca lingua, et Hak
cum Alpha densa¹, captivos aperte
significat. Atque id mihi magis pro-
babile videtur; et optime cum an-
tiqua historia congruens². Hos ergo
reges ex ordine nominatos, Pastores-
que³ appellatos, et qui ex eis (fuere),
obtinuisse Aegyptum ait annis xi. su-
pra quingentos⁴.

Postea vero a Thebaeis, et reli-
quis Aegypti regibus, adversus Pa-
stores suscitatum dicit bellum grave
ac diuturnum. Sub rege (autem), cui
nomen erat Misphragumthosis⁴, de-

ναι. ἐν δ' ἄλλῳ ἀντιγράφῳ οὐ βασιλεῖς σημαίνεσθαι διὰ τῆς τοῦ
ΥΚ προσγορίας, ἀλλὰ τούναντίον αἰχμαλώτους δηλοῦσθαι ποιμέ-
νας. τὸ γὰρ ΥΚ πάλιν Αἰγυπτιαστὶ, καὶ τὸ ΑΚ δασυνόμενον,
αἰχμαλώτους ῥητῶς μνηύει. καὶ τοῦτο μᾶλλον πιθανώτερόν μοι φαί-
νεται, καὶ παλαιᾶς ἱστορίας ἐχόμενον. τούτους δὲ τοὺς προκα-
τωνομασμένους βασιλέας, καὶ τοὺς τῶν ποιμένων καλουμένων,
καὶ τοὺς ἐξ αὐτῶν γενομένους, κρατῆσαι τῆς Αἰγύπτου φησὶν ἔτη
πρὸς τοῖς πεντακοσίοις ἑνδεκα.

Μετὰ ταῦτα δὲ, τῶν ἐκ τῆς Θεβαΐδος καὶ τῆς ἄλλης Αἰγύπτου
βασιλέων γενέσθαι φησὶν ἐπὶ τοὺς ποιμένας ἐπανάστασιν, καὶ
πόλεμον συρράγῃναι μέγαν καὶ πολυχρόνιον. ἐπὶ δὲ βασιλέως,

¹ Expressio litterae Alpha, vel Aleph, deside-
ratur in Gr. tantumque dicitur *et Ac densatus*,
vel aspiratus, itaque ignoratur an quid interci-
derit in Gr. vel aliquid addiderit in Arm. Interp.
noster, explanationis causa.

² Իւր յանկի հին պատմութիւնն, si legas se-
paratim, և յանկ, համանկ ՚ի հին պատմութիւնն,
i. e. *et congruens antiquae historiae*,
proximè accedit ad Gr. καὶ παλαιᾶς ἱστορίας
ἐχόμενον.

³ Vigerus in adnot. Praep. Evang. ad pag. 501.
» καὶ τοὺς τῶν Ποιμ. Josephus delet καὶ, re-

etius, ut videtur: nisi malis τοὺς ἐκ τῶν ποιμ.
quod eorum ex numero Reges crearentur. Ve-
rum Eusebius constanter habuit et in nostra le-
ctione καὶ, և. ut reapse tenendum videtur.

⁴ Optima, ni fallor, lectio erit *Μισφραγμούθωσις*,
Μισφραγμούθωσις, Misphragmuthosis; quia conciliantur,
imo aequè castigantur omnes variantes lectio-
nes: nam in Jos. pro prima littera M. irrepsit ob
quandam similitudinem geminā littera Αλ. et
factum est Αλίσφραγμούθωσις. In Praep. vero
Eusebii, ita intercidit alter μ, ex medio, Μισ-
φραγμούθωσις. Syncellus demum servatis servandis

անուն էր միսփրագում[թովսիս, միսփ
նեալ 'ի պարսու[թիւն հովուացն՝
յայլմէ ամենայնէ եգիպտոսէ անկա
նել ամրանալ 'ի տեղի ինչ, որոյ չափ
բեր արտավարի գետին էր. և ա
նուն կոչէր տեղւոյն աւրայիս :

Օ ամենայն զայս եմանկիւս (յն. ա.
«է մանկիւ») մեծաւ և սաստիկ պարբա
պաւ պատեալ հովուացն. զի զկահ
և զկազմած զամենայն յամրի ունի
ցին, և զառ և զաւար անձանց պա
հիցեն : Սիսփրագում[թովսեայ որ
դին [թովսիս ձեռն 'ի գործ արկեալ՝
'ի պաշարուսն և յարգել արկանել
զնոսա, և նեղել սաստիկ. խի բիւր
սպառազինօք շուրջ զպարսպովքն դա
րանակալ նստեալ, իբրեւ չլինէր դա
մադիտ պաշարմանն, պատգամագը
նաց լինէր՝ դաշինս կռէր, [թողու
ղերկիրն եգիպտացւոց յուպիտ յու.

bellatos Pastores, e reliqua universa
Aegypto pulsos, uno in loco clausos
esse, cujus mensura constabat myria
de jugerum, locique illius nomen Au
rais vocabatur ¹ «.

Totum hunc Emancium ² (pro quo
in Gr. dicit Manethus) magno vali
doque muro a Pastoribus septum,
ut suppellectiles apparatusque totum
in munimento habere possent, prae
damque suam asservarent. (At vero)
Misphragumthosios filius Thmosis ³,
manus admovent, ut obsidione angu
stiaque eos clauderet graviterque pre
meret, xlviii. cum armatorum myria
dibus circum muros considens insi
diabatur (illis). Sed obsidione fru
stratus per legationem pacta commi
sit, uti Aegypto relicta, quocumque

ὃ ὄνομα εἶναι Μισφραγμούθωσις, ἡττωμένους φησὶ τοὺς ποιμένας
(ὕπ' αὐτοῦ), ἐκ μὲν τῆς ἄλλης Αἰγύπτου πάσης ἐκπεσεῖν, κατα
χλεισθῆναι δ' εἰς τόπον, ἀρουρῶν ἔχοντα μυρίων τὴν περίμετρον.
Αὐαρις ὄνομα τῷ τόπῳ.

Τοῦτον φησὶν ὁ Μανεθῶς ἅπαντα, τείχει τε μεγάλῳ καὶ ἰσχυρῷ
περιβαλεῖν τοὺς ποιμένας, ὅπως τὴν τε κτῆσιν ἅπασαν ἔχωσιν ἐν
ἰχυρῷ, καὶ τὴν λείαν τὴν ἑαυτῶν, τὸν δὲ Μισφραγμουθώσεως υἱὸν
Θοῦμωσιον ἐπιχειρῆσαι μὲν αὐτοὺς διὰ πολιορκίας ἐλεῖν κατὰ κρά
τος, ὅκτῳ καὶ τεσσαράκοντα μυριάσι στρατοῦ προσεδρεύσαντα τοῖς
τείχεσιν, ἐπεὶ δὲ τῆς πολιορκίας ἀπέγνω, ποιήσασθαι συμβάσεις,

norma mendum admisit, inserens α, pro ου.
habet enim Μισφραγμούθωσις. Quibus inter se
collatis, elucet recta lectio Μισφραγμούθωσις.
Verbum verò φησὶ, dicit, secundo loco, consulto
omissum videtur ab Interp. nostro. Illud autem
ὕπ' αὐτοῦ, minime lectum, sicut etiam in Prae
par. non apparet.

1 Noster legit Ἀυαίς, alii inverso ordine li
terarum Ἀυαρις, ut in Praep. vel Ἀυαριν seu
Ἀβαριν, ut apud Jos. fortasse rectius, cum sup
ponatur idem esse istum locum cum supradicta
urbe αὐαρηθ, Αὐαριν, vel Αὐωριν.

2 Ἐμάνκιου vox ignota, putatur veluti no
men proprium, pro situ loci antea memorati.
Verum cum Gr. habeat: Hunc ait Manethus
etc. cogimur amanuensis errorem in nostro codi
ce emendare, et legere, αὐτὸς μανέθου. Alibi
in Gr. quoque legebatur, confuse ὁ Χιμμανεθῶ,
vel οχιν ὁ Μανεθῶς.

3 Quod Josepho nunc Θούμωσις est, noster
legit Θμώσις. In adnot. Jos. 446. A. hae variae
lectiones citantur. » Θμούθωσις Euseb. (sc. in
Praep.) Θμώσις et Τέδμωσις mox ipse Flavius
ἐ Manethone. Idem vero princeps ex eodem Ma

կամ անանց փաստու գնալ։ Եւ նա
քա վստահ ՚ի դաշինսն՝ խաշամբք և
տամբք կահիւ և կաղմածով խաղային՝
ոչինչ սակաւագոյնք քան զքսան և
չորս բեւրս սպառազինաց, յերկրէն
եգիպտացոց ընդ անապատն դէմ ե-
դեալ տարադէմ յասորեստան գնալ-
ին։ Օւշի հարեալ ՚ի բաղմամբորս
զորացն ասորեստանեաց՝ վասն յայն
ժամ նոցա զաշխարհն ասիացոց ու-
նելոյ, որ այժմ հրէաստան կոչի, քա-
ղաք շինեցին՝ որ զայնչափ բեւրս
մարդկանն բաւական լինէր տսնել-
և անուն քաղաքին երուսաղէմ կո-
չէին։

Իսկ յայլում եգիպտական մա-
տեանսն զոչն աղգէ ասէ մանե-
թովս, որ հովիւք կոչին, թէ գերիս
՚ի մեհենական մատեանսն գրեալ։

vellent, sine ullo detrimento commi-
grarent. Et ipsi foedere confisi, cum
pecoribus ac familia, atque omni pos-
sessione sua egressi sunt, haud pau-
ciores viginti quatuor myriadibus viri
armati, ab Aegypto per desertum in
Assyriam¹ tendentes. Quum autem
ab ingenti multitudine exercitus As-
syriorum sibi metuebant, eo quod per
id tempus ii Asiam tenerent,² (in ea
regione), quae nunc Judaea appella-
tur, urbem aedificarunt, quae tot ho-
minum myriadas capere posset, urbi-
que nomen dederunt³ Hierosolyma «.

» In alio vero de rebus Aegyptiacis
libro Manethus dicit, hanc ipsam gen-
tem, Pastores appellatam, Captivam,
in fanorum monumentis scriptum es-

ἵνα τὴν Αἰγυπτὸν ἐκλιπόντες ὅποι βούλονται πάντες ἀβλαβεῖς
ἀπέλθωσι. τοὺς δὲ ἐπὶ ταῖς ὁμολογίαις πανοικεσία μετὰ τῶν κτή-
σεων οὐκ ἐλάττους μυριάδων ὄντας εἴκοσι καὶ τεσσαράων ἀπὸ τῆς
Αἰγύπτου τὴν ἔρημον εἰς Συρίαν ὁδοιπορῆσαι. φοβουμένους δὲ τὴν
Ἀσσυρίων δυναστείαν, τότε γὰρ ἐκείνους τῆς Ἀσίας κρατεῖν, ἐν τῇ
νῦν Ἰουδαία καλουμένη πόλιν οἰκοδομησαμένους τοσαύταις μυριάσιν
ἀνδράπων ἀρκέσουσαν, Ἱεροσόλυμα ταύτην ὀνομάσαι.

Ἐν ἄλλῃ δὲ τινι βίβλῳ τῶν Αἰγυπτιακῶν Μανέθων τοῦτο φη-
σὶν ἔθνος τοὺς καλουμένους ποιμένας, αἰχμαλώτους ἐν ταῖς ἱεραῖς

nethone Τούθμωσις Africano et Eusebio apud
G. Syncell. et in Canone Chronico; et Τύθμω-
σις Theophilo Antiocheno ex Josepho «.

¹ Ասորեստան ab Armeniis dicitur, quae a
Graecis Ἀσσύρια: quoniam vero hic Gr. habet
Σύρια, si non est librarii mendum, possumus
commode dicere quod etiam in Arm. Ասորես-
տան, supponat pro երկիր ասորեաց. Sed non
facile id crediderim: siquidem quod proxime
sequitur Ասորեստանեայց, aequè habetur in
Gr. Ἀσσυρίων, ita ut etiam per praemissam vo-
cem Σύρια, potius Ἀσσύρια vel legi vel intelli-
geretur.

² Բը այժմ, fortasse legendum cum praeposi-

tionem, որ այժմ, quasi յաշխարհն՝ որ այժմ, vel
՚ի տեղին՝ որ այժմ, etenim id postulat sincera
sententia, maxime ad normam Gr. ubi quamvis
non occurrat alterum nomen substantivum prae-
ter Ἰουδαία, sed explicationis causa addunt In-
terp. Jos. regio, vel terra, praepositionis ἐν gra-
tia. Aliter Arm. lectio per se hanc proderet sen-
tentiam, Ἀσiae regionem, quae nunc Judaea vo-
catur.

³ Itaque legendum in Graeco, ut legitur apud
Hafn. ὀνόμασαν, in certa persona, neque, ut
vulgò habetur in Jos. infinitive ὀνομάσαι: solum-
modo anterior lectio postulat et conjunctionem
καὶ vel δέ, ut habetur in Arm. և.

Եւ կարի իսկ աջող է ասէ . քանզի
բուն իսկ նախնեաց մերոց հովուաւ .
Թիւնն հաղորդէր . և ասպաճարա
կական կեանս կէին . և այսպէս կո
չէին հովիւք . Ղարձեալ և գերիք
յեզիպտացւոց ոչ ընդ իսկ ինչ գը
րեցան . քանզի նախն մեր յովսէպոս
գերի ասէր զանձնէ առաջի Թադա
ւորին եգիպտացւոց . և զեղբարսն
յեզիպտոս յետոյ կոչեաց հրամա
նաւ Թադաւորին : Եւ զսոցա հա
ւատեալ քննութիւնն յայլում վայ
րի արարից : Բայց այժմ նախնեաց
պատմութեանն վկայ վաւերական
զեզիպտացիան կացուցից . դարձեալ
զմանութեայն , Թէ զիւրդ զժամա
նակացն կարգ դնիցէ , աստ յիմումս
գրեցից :

Վանզի ասէ զայս գոյն օրինակի ,
Թէ յետ ելանելոյ յեզիպտոսէ աղգի
հովուացն յերուսաղէմ , որ է հան զնա
սա յեզիպտոսէ Թադաւորն սեթմոսի
սիս Թադաւորեաց յետ այնորիկ ամս

se. Et quidem accuratius id tradit .
Namque jam inde ab antiquis majori
bus nostris patrium erat pastorale mu
nus, et pastoriciam agebant vitam;
atque ita Pastores vocabantur . Rur
susque Captivi non sine ratione ab
Aegyptiis scripti sunt: quoniam pro
genitor noster Josephus captivum se
dixit coram rege Aegyptiorum, et
postea fratres in Aegyptum vocavit,
regis permissu. Sed de istis quidem a
libi exploratam inquisitionem faciam.
Nunc autem antiquorum (nostrorum)
historiis testes fide dignos Aegyptios
producam . Rursus itaque ea, quae
tradidit Manethus, quo nempe modo
temporum seriem habuerit, hic in
mea historia transcribam .

» Sic enim ait: quod postquam ex
Aegypto egressa est Pastorum gens
ad Hierosolymam, qui illos ex Ae
gypto expulit rex Sethmosis¹, post
ea regnavit annis xxv. et mensibus

αὐτῶν βίβλοις γεγράφθαι, λέγων ὁρθῶς, καὶ γὰρ τοῖς ἀνωτάτω
πραγόνοις ἡμῶν τὸ ποιμαίνειν πάτριον ἦν, καὶ νομαδικὸν ἔχοντες
τὸν βίον, οὕτως ἐκαλοῦντο ποιμένες. αἰχμάλωτοί τε πάλιν οὐκ
ἀλόγως ὑπὸ τῶν Αἰγυπτίων ἀνεγράφησαν, ἐπειδήπερ ὁ πρόγονος
ἡμῶν Ἰωσήφος ἑαυτὸν ἔφη πρὸς τὸν βασιλεῖα τῶν Αἰγυπτίων αἰ
χμάλωτον εἶναι, καὶ τοὺς ἀδελφούς εἰς τὴν Αἴγυπτον ὕστερον μετε
πέμφατο, τοῦ βασιλέως ἐπιτρέψαντος. ἀλλὰ περὶ μὲν τούτων ἐν
ἄλλοις ποιήσομαι τὴν ἐξέτασιν ἀκριβεστέραν. Νυνὶ δὲ τῆς ἀρχαιό
τητος ταύτης παρατίθεμαι τοὺς Αἰγυπτίους μάρτυρας, πάλιν οὖν
τὰ τοῦ Μανεθῶνος, πῶς ἔχει πρὸς τὴν τῶν χρόνων τάξιν, ὑπο
γράφω.

Φησὶ δὲ οὕτω. Μετὰ τὸ ἐξελθεῖν ἐξ Αἰγύπτου τὸν λαὸν τῶν
ποιμένων εἰς Ἱεροσόλυμα, ὁ ἐκβαλὼν αὐτοὺς ἐξ Αἰγύπτου βασι
λεὺς Τέθμωσις, ἐβασίλευσεν μετὰ ταῦτα ἔτη εἴκοσι πέντε, καὶ μὴ

¹ De hoc nomine ita editor Josephi in adnot.
446. » Θέμωσις vet. interp. Ἀμωσις Philostrato.
Αμῶς Africano. Αμωσις Eusebio et Georg.

Syncello α: deinde mittit lectores ad Lamber
tum Bos. in Animadv. ad Scriptores Graec. cap.
xxvii. pag. 116.

իւ. և ամիսս չորս. և վախճանեցաւ :
 Եւ առ զիշխանութիւնն որդի նորին
 Վերդիւն ամս ժ. Եւ յետ սորա
 Լմենակիւն ամս Ի. և ամիսս Է. Եւ
 սորա քոյր Լմենակիւն ամս Իւ. և ամիսս
 Թ. Եւ սորա որդի Սեփրէս ամս
 ք. Եւ սորա Սեփրաթմութիւն ամս
 ԻԵ. և ամիսս Թ. Եւ սորա Թմութիւն
 ամս Թ. և ամիսս Է. Եւ սորա
 Լմենակիւն ամս Է. և ամիսս
 Ժ. Եւ սորա Սիւրս ամս ԼԲ. և ամիսս
 Է. Եւ սորա զուարթ Կենքերէս ամս
 ժ. և ամիսս Ի. Եւ սորա Եղայր
 Լթակիւն ամս Թ. Եւ սորա որդի
 Վերքերէս ամս ժ. և ամիսս Է.
 Եւ սորա Լքերէս ամս ժ. և
 ամիսս Է. Եւ սորա Լրմայիս ամս
 Է. և ամիսս Ի. Եւ սորա Սամես

quatuor, et mortuus est. Principatum-
 que accepit filius ejus ¹ Chebron annis
 xiii. Post quem Amenophis, annis xx.
 et mensibus vii. Hujus autem soror
 Amenses, annis xxi. et mensibus ix.
 Et istius filius ² Mephres, annis xii.
 Et hujus Mephramuthoses, annis
 xxv. et mensibus ix. Istiusque Thmo-
 thosis, annis ix. et mensibus viii. Ejus-
 que Amenophis, annis xxx. et mensi-
 bus x. Ejus autem Orus, annis xxxviii.
 et mensibus vii. Hujus autem filia
 Cencheres, annis xii. et mense i. Ejus
 vero frater Athoyis, annis ix. Hujus
 quoque filius Chencheres, annis xii.
 et mensibus v. Et istius Achencheres,
 annis xii. et mensibus iii. Et hujus
 Armais, annis iv. et mense i. Ejus

νας τέσσαρας, καὶ ἐτελεύτησεν. καὶ παρέλαβε τὴν ἀρχὴν αὐτοῦ
 υἱὸς Χέβρων ἐτη δεκατρία. μεθ' ὃν Ἀμένωφισ εἴκοσι καὶ μῆνας ἑ-
 πτά. τοῦ δὲ ἀδελφῆ Ἀμεσσή εἴκοσι καὶ μῆνας ἑννέα. τῆς δὲ Μή-
 φρης δώδεκα καὶ μῆνας ἑννέα. τοῦ δὲ Μεφραμούθωσις εἴκοσι πέντε
 καὶ μῆνας δέκα. τοῦ δὲ Θμῶσις ἑννέα καὶ μῆνας ὀκτώ. τοῦ δ' Ἀ-
 μένωφισ τριάκοντα καὶ μῆνας δέκα. τοῦ δὲ Ὀρος τριακονταεξ καὶ
 μῆνας πέντε. τοῦ δὲ Θυγάτηρ Ἀκεγχρής δώδεκα καὶ μῆνα ἕνα. τῆς
 δὲ Ράθωτις ἀδελφὸς ἑννέα. τοῦ δὲ Ἀκεγχήρης δώδεκα καὶ μῆνας
 πέντε. τοῦ δὲ Ἀκεγχήρης ἕτερος δώδεκα καὶ μῆνας τρεῖς. τοῦ δὲ
 Ἀρμαῖς τέσσαρα καὶ μῆνα ἕνα. τοῦ δὲ Ραμέσσης (ἐν καὶ μῆνας τέσ-

¹ Magis fostasse accedet ad nostram lectionem
 Cod. El. in Jos. ὁ υἱὸς αὐτοῦ, quàm quod vul-
 go habetur αὐτοῦ υἱός.

² Gr. habet, τῆς δὲ Μήφρης, sc. ad verbum,
 hujus (in fœminino) autem Mephres: ubi sane
 anxii haesitarunt Lat. Interp. de sensu praesen-
 tis articuli in Genitivo, ac minime potuerunt
 rem certè declarare. Vetus enim Interp. de in-
 dustria dissimulavit, et dixit tantum, Mephres
 autem. Novus autem voluit ita reddere post hanc
 Mephris, minus accurate, imo et mendosè. Si-
 quidem ut patet, genitivus casus cum absolute
 ponitur apud Graecos, non adeo successionem
 temporis, sed sanguinis magis declarat, ita ut

filium, vel saltem aliquem consanguineum indi-
 cet. Recte itaque vertit noster Interp. և սորա
 որդի Սեփրէս. et istius filius Mephres: sicut
 etiam τὸ ἄδελφον, sc. annos, (quod obiter notabis)
 supplevit ut subaudiendum in Gr. qua in par-
 te et Lat. Interp. imitati sunt nostrum. Quod
 hic diximus de articulo τῆς, idem velim intelli-
 gas in sequentibus; quoties enim occurrit in
 Gr. τοῦ δὲ, et in Armen. և սորա, scilicet casus
 genitivus, subintelligendus etiam nominativus
 ille filius. At Lat. Interp. iterum haesitant: vet-
 tus quidem sponte omittit, novus ubique post
 hunc vel post eum, vertit. Quod omnino absur-
 dum nobis videtur.

Ս'իսմուհն՝ ամն կի. և ամիսս Է. Լ. սորա Մ'մենուփիս ամն Ժ. և ամիսս Է. Լ. սորա Սեթոս, որ և Սամէսէս. որ զայրուծին և նաւահան ունէր բազում զօր, զեղբայր իւր զարմայիս կացոյց շահապ եգիպտացոց: Օ ամենայն զայլ արքական իշխանու թիւնն համարձակ արար նմա, բայց պատուէր ետ նմա մի թագ դնել, և մի զբամբիշն զմայր որդւոցն լլկել պահել զանձն և յայլոց արքունի հարձիցն. և ինքն 'ի կիպրոս և 'ի փիւնիկեցոց աշխարհն չուեաց. և դարձեալ զասորեստանեայս և զմարս գումարեաց. և զամենեւին՝ զամանս զինուք և զամանս առանց կռուոյ՝ ահիւ բազմաւ զօրացն ընդ ձեռամբ նուաձէր. և հպարտացաւ 'ի յաջո

vero Ramesses Miamun¹, annis lxi. et mensibus ii. Et istius Amenophis, annis xix. et mensibus vi. Ejus vero Sethos, qui et Ramesses²; qui multos habuit exercitus equestres ac navales, et fratrem suum Armain Procuratorem Aegypti constituit; (et) aliam omnem in eum regiam potestatem contulit; tantummodo praecepit ei, ne coronam gestaret, neque Reginam, matrem liberorum laederet; et ut abstineret etiam ab aliis regalibus concubinis. Ipse vero in Cyprum et Phoenicen profectus est, et iterum (in) Assyrios et Medos (exercitum) congregavit³; et universos, alios quidem armis, alios vero sine pugna, magno sui exercitus terrore sub di-

սարաս, τοῦ δὲ Ἀρμέσσης) Μιαμοῦν ἐξηκονταεξ καὶ μῆνας δύο. τοῦ δὲ Ἀμένωφισ δέκα καὶ ἐννέα καὶ μῆνας ἕξ. τοῦ δὲ Σέθωσις, καὶ Ραμέσσης, ἰππικὴν καὶ ναυτικὴν ἔχων δύναμιν. οὗτος τὸν μὲν ἀδελφὸν Ἀρμαῖν ἐπίτροπον τῆς Αἰγύπτου κατέστησεν, καὶ πᾶσαν μὲν αὐτῷ τὴν ἄλλην βασιλικὴν περιέθηκεν ἐξουσίαν, μόνον δὲ ἐνετείλατο διάδημα μὴ φορεῖν, μηδὲ τὴν βασιλίδαν μητέρα τε τῶν τέκνων ἀδικεῖν, ἀπέχεσθαι δὲ καὶ τῶν ἄλλων βασιλικῶν παλλακίδων. αὐτὸς δὲ ἐπὶ Κύπρον καὶ Φοινίκην καὶ πάλιν Ἀσσυρίους τε καὶ Μήδους στρατεύσας, ἅπαντας, τοὺς μὲν δόρατι, τοὺς δὲ ἀμαχητὶ, φόβῳ δὲ τῆς πολλῆς δυνάμεως, ὑποχειρίους ἔλαβε, καὶ μέγα φρονήσας

¹ Post Ramessen, qui unum annum et menses quatuor regnavit, seorsum ponitur Armeses Miammun apud Jos. ubi lectio nostra Miammun conjungit cum Ramesse. Ut ut sit, tam per Josephum quam per Eusebium probatur unius regis gemina fuisse haec nomina Ραμέσσης Μιαμοῦν, vel Ἀρμέσσης Μιαμοῦν: neque procul abest vet. Interp. legens junctim *Armesesmiamum*. Verum nova editio Jos. habet secundum in genitivo, Ἀρμέσσης Μιαμμοῦ. *Armeses Miammi*; quod suspicamur librariorum arbitrio factum, utpote per genitivum casum ostendatur, Armesen Miammi esse filium.

² Expedita profectò lectio Eusebii ὁ καὶ Ρα-

μέσσης, notare videtur vulgatam editionem Josephi, carentem articulo ὁ, quo aliqui criticorum decepti, Sethosim et Ramessem in duos diviserunt fratres, et alterum tertium excogitaverunt nomine Armain; ut est in adnot. Jos. 44. Z. sed auctor noster aliter suadet.

³ Գումարեաց, ad verbum, congregavit, coegit. Series tamen verborum nos cogit, ut accipiamus pro expeditionem fecit, ut si scriptum esset գումարեցաւ: Et quamvis intersit casus accus. գասորեստանեայս և զմարս, at respectu Graeci textus est intelligendum, զօրս ընդդէմ ասորեստանեայց և մարաց գումարեաց:

դուժինսն. ապա և ամբարտաւա
նութեամբ գնայր ընդ կողմնս ա.
բեկից, զքաղաքս և զգեւղս կոր.
ծանէր:

Եւ իբրեւ բազում ժամանակք 'ի
վերայ անցանէին, արմայիս՝ որ մնացն
յեզիպտոս՝ զամենայն ընդ հակա.
ռակս եղբօրն հրամանաց յանդգնու.
թեամբ գործէր. և զտիկիւնն բռնա.
դատեալ խորհաւանէր. և զայլ ևս
հարձսն յանինայ վարէր յաղտեղու.
թիւն. գրգեալ յիւրոց բարեկամաց
և թագ ևս առնոյր, և հակառակ
եղբօրն յառնէր: Իսկ որ 'ի վերայ
մեհենից եզիպտացւոցն էր, գրեաց
հրովարտակո և առաքեաց առ սե.
թովս՝ զգացուցանել նմա զամենայն.
և թէ՛ հակառակ յարեաւ նմա եղ.
բայրն իւր արմայիս: Փութանակի
դարձեալ գայր հասանէր 'ի պէղու.
սիոն քաղաք. և ունէր զիւր թագաւ.

tionem redegit: atque prospero re-
rum successu superbiens deinde am-
bitiose ferebatur in orientales par-
tes¹, urbes ac vicos subvertendo «.

» Quum autem multum temporis
transiisset, Armaïs, qui in Aegypto
remansit, omnia contra fratris prae-
ceptum audacter faciebat. (Nam) et
reginam violenter deprimebat, aliis-
que concubinis non parceus² ad li-
bidinem utebatur; incitatusque a suis
amicis, diadema etiam sibi vindica-
bat, et contra fratrem surgebat. Is
vero qui constitutus erat super fama³
Aegyptiorum, litteras scripsit, misit-
que ad Sethosim, eum de omnibus
certiorem faciens; quodque frater ip-
sius Armaïs contra eum assurrexerit.
Illico (igitur Sethosis) Pelusium ur-
bem reversus est, et proprium tenuit
regnum. Regio vero ex ejus nomine

ἐπὶ ταῖς εὐπραγίαις, ἔτι καὶ θαρσαλεώτερον ἐπορεύετο, τὰς πρὸς
ἀνατολὰς πόλεις τε καὶ χώρας καταστρεφόμενος.

Χρόνου τε ἱκανοῦ γεγονότος, Ἀρμαῖς ὁ καταλειφθεὶς ἐν Αἰγύπτῳ,
πάντα τοῦμπαλιν, οἷς ἀδελφὸς παρήνει μὴ ποιεῖν, ἀδεῶς ἔπραττεν.
καὶ γὰρ τὴν βασιλίδαν βιαίως ἔσχεν, καὶ ταῖς ἄλλαις παλλακίσιν ἀφει-
δῶς διετέλει χρώμενος. πειθόμενος δὲ ὑπὸ τῶν φίλων διάδῃμα ἐφό-
ρει, καὶ ἀντῆρε τῷ ἀδελφῷ. ὁ δὲ τεταγμένος ἐπὶ τῶν ἱερῶν τῆς Αἰ-
γύπτου, γράψας βιβλίον ἔπεμψε τῷ Σεθῶσει, δηλῶν αὐτῷ πάντα,
καὶ ὅτι ἀντῆρεν ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ Ἀρμαῖς. παραχρῆμα οὖν ὑπέστρε-
ψεν εἰς Πηλούσιον, καὶ ἐκράτησεν τῆς ἰδίας βασιλείας. ἡ δὲ χώρα
ἐκλήθη ἀπὸ τοῦ αὐτοῦ ὀνόματος Αἴγυπτος. λέγει γὰρ ὅτι ὁ μὲν

¹ Arm. lectio servatis librarii punctis, eum
exprimit sensum, quem nos in textu exposuimus,
quasi vero illud, partes orientales, sit pars prae-
cedentis periochae. Verumtamen potest etiam ad
normam Gr. reduci ad sequentem, hoc pacto:
» Deinde etiam ambitiose se gerebat, in parti-
bus orientalibus urbes et vicos subvertens «.

² ὁ ἀφειδῶς, id sonat, quod Gr. ἀφειδῶς, id
est, ut iisdem verbis exposuit Vet. Interp. sine

parcitate. Ubi tamen novus Interp. arbitrio suo
ad libitum, reposuit.

³ Ἰερὸν, ut alias diximus, tam sacrum quam
templum sonat, itaque noster prudenter reddit
'ի վերայ մեհենից, super templis, nec tamen
temere Interp. Jos. super sacra, cum ad sensum
aequè pertineat. Sed Spanh. vertit super Sacer-
dotes, eo quod legerit ἱερίων, ut multa exempla
exhibent, minime tamen probanda.

ւորութիւնն . և աշխարհն կոչէր 'ի նորա անուն եգիպտոս : քանզի ասէ՝ թէ սեթովս եգիպտոս կոչէր . և արմայիս եղբայր նորա՝ դանաւոս : զայս պէս զսոյն օրինակ՝ մանեթովս :

Եւ յայտ իսկ է յասացելոց ամացն ժամանակէ գումարելոյ , թէ որ հռիւքն կոչէին՝ մեր նախնիք էին . յառաջ քան զերեքարիւր զիննրսուն և զերիս ամս զերծեալք յեգիպտոսէ՝ հասանէին յաշխարհս , քան զդանաւոսի յարգոս երթալոյ . թէպէտ և արգիացիք կանխադոյն կարծիցեն . 'Եւ' երկրորդ ևս (եւս . երկուս) մանեթովս մեծամեծ վկայութիւնս տայ մեզ՝ յեգիպտացւոց մատենից . նախ՝ զայլուստ գալ յեգիպտոս . և ասպա՝ զանտի զերծանելն , այնպէս ուր ուրեմն կանուխ ժամանակօք՝ յառաջեալ մօտի 'ի քաւքան զիդիական պատերազմն : զորոց մանեթովս չէ ևս յեգիպտացւոց մատենիցն , այլ

Aegyptus appellata est: dicit enim, quod Sethosis Aegyptus vocabatur; Armaïs autem frater ejus, Danaus. Atque haec ita Manethus .

» Manifestum vero est ex praedictorum annorum tempore computato, quod qui Pastores vocabantur, nostri (que) majores fuerunt, annis ante trecentis nonaginta et tribus, ex Aegypto liberati, in regionem istam perueniunt, quam Danaus Argos adiret: tametsi Argivi antiquiorem putent. Imo secundo (vel duo) quoque ¹ magna testimonia nobis ex Aegyptiorum libris praebet Manethus. Primo, eos in Aegyptum aliunde peruenisse; deinde vero exinde eos liberatos; (id que) ita temporibus antiquissimum, ut Iliacum bellum annis prope 11. antecesserit. De his vero Manethus non ulterius ex Aegyptiorum libris ², sed,

Σέθωσις ἐκαλεῖτο Αἴγυπτος, Ἀρμαῖς δὲ ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ Δαναὸς. Ταῦτα μὲν ὁ Μανεθῶς.

Δῆλον δὲ ἐστὶν ἐκ τῶν εἰρημένων ἐτῶν τοῦ χρόνου συλλογισθέντος, ὅτι οἱ καλούμενοι ποιμένες, ἡμέτεροι (δὲ) πρόγονοι, τρισὶ καὶ ἐνεήκοντα καὶ τριακοσίοις πρόσθεν ἔτεσιν, ἐκ τῆς Αἰγύπτου ἀπαλλαγέντες, τὴν χώραν ταύτην ἀπώκησαν, ἢ Δαναὸν εἰς Ἀργὸς ἀφικέσθαι. καὶ τοι τοῦτον ἀρχαιότατον Ἀργεῖοι νομίζουσι. δύο τοίνυν ὁ Μανεθῶς ἡμῖν τὰ μέγιστα μεμαρτύρηκεν ἐκ τῶν παρ' Αἰγυπτίοις γραμμάτων. πρῶτον μὲν τὴν ἐτέρωθεν ἀφίξιν εἰς Αἴγυπτον, ἔπειτα δὲ τὴν ἐκεῖθεν ἀπαλλαγὴν, οὕτως ἀρχαίαν τοῖς χρόνοις, ὥς ἐγγύς που προτερεῖν αὐτὴν τῶν Ἰλιακῶν ἔτεσι χιλίοις. ὑπὲρ ὧν δ' ὁ

1 Si teneatur lectio codicis nostri ferentis ordinalem numerum, *երկուս ևս*, secundo quoque, denotat posteriora verba Manethi, respectu anteriorum, quasi primum sit testimonium illud de tempore Pastorum ab Aegypto demigrantium. Verum tamen certior videtur Gr. lectio δύο, duo, respectu subsequantium, *նախ*, և *ասպա*, primum, et deinde, ita ut procul dubio le-

gendum sit in Arm. *երկուս*, neque *երկուս ևս*.

2 Pro *ἐκ τῶν γραμμάτων*, sc. *ex libris*, *ex scripturis*, Hesn. legit *ἐκ τῶν πραγμάτων*, sc. *ex rebus*, *ex negotiis*; quod viro docto, ut ait, qui Josephum edidit, non displicuit propter sequens *μυθολογουμένων*. Sed facile refellitur ex antiquis codicibus, quibus suffragatur et noster per *մատենից*:

որպէս ինքն խոստանայ՝ յանտէրունչ
ինչ ժամանակացն առաւելաբերելոյ
յաւել, զոր յետոյ յանդիմանեցից։

Այս յարդի ճառելոյս 'ի յովսէ-
պոյ գրոցն. 'ի սկզբանէ մինչև 'ի
գլուխ կարգ ըստ կարգէ ամենայն
զեգիպտացւոց նախաւորութենէն
և ժամանակագրութենէն՝ մինչև
ցթագաւոր մի առ 'ի նոցանէ կա-
յեալ նեկտաներոս. զոր կանխաւ
յառաջինսն աւրնութիւն պլոցն կար-
գեցի։ Այս յետ նեկտաներայ՝ ովքոս
պարսից Թագաւոր ունի զեգիպտոս.
և Թագաւորէ ամս Դ։ Հետ որոյ ար-
սէս ովքայ ամս Դ։ Հետ որոյ դա-
րեհ ամս Դ։ Հետ որոյ աղէքսանդ-
րոս մակեդոն սպան զդարեհ պար-
սիկ. և միանգամայն ասիացւոց և
եգիպտացւոց Թագաւորէր. և շինէր
զաղէքսանդրիա յեգիպտոս 'ի վեցե-
րորդ ամի Թագաւորութեանն իւրոյ։
Հետ որոյ 'ի բազումն բաժանեալ
ի խանութեանն, եգիպտոսի և ա-
ղէքսանդրի Թագաւորեցին պազո-
մեանք. որոց ժամանակ Թագաւո-
րութեանն ունի զայս ձև օրինակի։

ut ipse fatetur, a confectis fabellis
temporum, quae carent auctoritate,
adjecit; quod postea redarguam «.

Hacc e supradicti Josephi Libro.
(Porro) jamine ab initio usque ad
finem (dicta sunt) ² omnia ex ordine
de Aegyptiorum antiquitate et Chro-
nologia, ad Regem usque unum ex
ipsis creatum, nempe Nectanebum;
quem jampridem in aliorum serie col-
locavi. Post vero Nectanebum Ochus
Persarum rex Aegyptum tenuit an-
nis vi. Post quem Arsaces Ochi-(filius),
annis iv. Post quem Darius, annis vi.
Postea vero Alexander Macedo occi-
dit Darium Persam, et simul Asiae
et Aegypto imperavit; Alexandriam-
que anno regni sui sexto in Aegypto
condidit. Post eum autem in multos
imperio diviso, in Aegypto et Ale-
xandriae regnaverunt Ptolemaei; quo-
rum regni tempus ita se habet.

Μανθεῶν οὐκ ἐκ τῶν παρ' Αἰγυπτίοις γραμμάτων, ἀλλ' ὡς αὐτὸς
ὠμολόγηκεν, ἐκ τῶν ἀδικοπτότως μυθολογουμένων προστέθεικεν, ἕσ-
τερον ἐξελέγξω . . .

¹ Անտէրունչ ad verbum explicat illud Gr.
ἀδικοπτότως, quod sonat *carens domino*, suppo-
nitque pro *incerto* etc. Ubi Interp. Jos. vetus
dixit, *quorundam sine nomine*. Novus autem,
ab *incertis auctoribus*. Sicut etiam pro *μυθολο-
γουμένων*, cui ad verbum accedit *αռաւելա-
բերելոյ* (quamvis in singulare), vetus Interp.
habet ex *fabulis*, novus *memorata*. Nos paulo
aliter, quum praesertim redundet in Armen.
ժամանակաց, sc. *temporum*.

² Hic quàm obscuriorem cerneremus locum,
conjectura usi sumus, quasi de integro inci-

piendam sit illud 'ի սկզբանէ մինչև 'ի etc.
quod in codice absque interruptione anteriori-
bus subjungitur, atque addidimus parenthesis
nota dicta sunt, nullum in textu discernentes
verbum. Ut ut sit, plana videtur auctoris sen-
tentia: quippe qui cum superius catalogum Re-
gum Aegypti ex Manetho confecisset usque ad
extinctam regalem stirpem in Nectanebo, atque
in Persas iterum translatus sceptrum, dehinc
prosequitur paucis exinde repetitis, postremum
Regni Aegyptiorum exponere statum Porphyrio
auctore, ut patet ex sequentibus.

Որք քո աղքատները հանդիմանաց թա-
գաւորեցին եգիպտոսի և աղքատները աշտա-
ղատ . 'ի Պորփիրի գրոյն :

Quinam post Alexandrum Macedonem Aegypti et Alexandriae urbis regnum sortiti sint. Ex Porphyrii Libro 1.

Օ այս աղքատներոս մահեղան 'ի
ՃԺԴ . ողովնիկային յերկրորդում
ամին պաշտպանեալ՝ անուռ զթագաւ
ւորութիւնն արիդէոս , որ անուա-
նեցաւ փիլիպպոս : Եղբայր էր ա-
ղքատներին՝ ոչ համամարդ . քանզի

Hunc Alexandrum Macedonem,¹
secundo cxiiv. Olympiadis anno exci-
pit per successionem, regnique poti-
tur Aridaeus, qui nuncupatus est Phi-
lippus. Frater quidem Alexandri fuit,
non tamen ex eadem matre²: a Phi-

(Anonymus apud Scal. p. 59.)

Օրք մետ Ալեքսանդրոյ տօն Մակեդոնա Աիւպտոս քաւ Ալեքսանդրիայ բաւաւայտաւ,
աթօ տից Սորփորիոյ ցրափից .

(Τελευταῖ μὲν) Αλέξανδρος ὁ Μακεδὼν ἐπὶ τῆς ἐκατοστῆς τεσ-
σαρεσκαίδεκάτης Ολυμπιάδος (ἄρξας ἔτη τὰ σύμπαντα δώδεκα.)
διαδέχεται δὲ τὴν βασιλείαν Ἀριδαῖος ὁ μετονομασθεὶς Φίλιππος,
ἀδελφὸς ὢν Ἀλεξάνδρου οὐχ ὁμομήτριος. γέγονε γὰρ ἐκ Φιλίππης

¹ Locus plurimi faciendus, quem primum Eusebio nostro debemus exscriptori Porphyrii, cujus historica verba jamdudum è medio sublata sunt, temporis nempe injuria. Deinde verò Interpreti nostro, cujus ope Eusebium ipsum cum hujusmodi antiquis monumentis possideamus. Tertium locum merito interim habet Josephus Scaliger, qui solus hoc fragmentum satis longum e latebris in lucem vocavit, vulgavitque inter sua excerpta pag. 59. 60. 61. iisdem ferè verbis, atque ea ipsa inscriptione, quae in Arm. occurrunt. Unde verò haec cum aliis certis fragmentis opportune citandis vir sagacissimus sumpserit, non ita clare declarat, solummodo talia se habere fatetur per Isaacum Casaubonum, qui excerpta quaedam Graeculi cujusdam manu exarata ipsi donavit, cujus sane auctorem incertum, Anonymum nos identidem nominabimus, vel juxta Scal. Eclogarium seu Excerptorem Eusebii dicemus. Illud tamen diligenter animadvertendum, quod Eusebius non videtur adamussim Porphyrii verba citasse, sed partim ad verbum transcripsisse, partim verò obiter ad sensumque decerpisse, ita ut quan-

doque Eusebii ipsius etiam dicta interjaceant: quamobrem nolimus commata marginis superaddere, sicut neque Scaliger id fecit. Idem dicendum et de praedicto Eusebii Eclogario, qui non ubique Eusebii textum servavit, sed aliquando abbreviavit, vel quaedam de suo inseruit, ut patebit ex adnot. subsequentibus. Utcumque sit, vere Scaliger ait » Est egregium hoc fragmentum «.

² Initium hoc sermonis, eo quod sit continuatio alterius historiae, satis prodit Porphyrii ingenium. Anonymus tamen Eusebii excerptor voluit rem in certum dicendi genus redigi quibusdam a se insertis, ut cernitur in Gr. hoc pacto. » Obiit quidem Alexander Macedo circa centesimam et decimamquartam Olympiadem, quum imperasset totis annis duodecim. Excipit autem regnum Aridaeus, etc «. Deinceps tamen accurate vestigium Eusebii nostri tenet.

³ Tam Gr. quam Arm. venustè unico vocabulo rem perficiunt, ὁμομήτριος, համամարդ, commater, sit verbo venia; vel commatrinus, quod pro indicio summae concordiae inter Arm. et Gr. a nobis dictum scias.

ի փիղինայ զակիրացոյ եղև որդի փիղիպեայ : Թագաւորէ ամս Է . և սպանանի ի մակեդոնիա ի պողիս պերքեայ որդւոյ անտիպատրայ :

Պտղոմէոս՝ որ արսինոյեայ և զադսի որդի, յետ միոյ տարւոյ ի փիլիպպոս գրաւելոյ տէրութեանն՝ հռուսակաւ յեգիպտոս առաքի . և հռուսակաւ զառաջինն՝ ամս ԷԺ . ապա Թագաւորէ իսկ ամս իԳ . որպէս ընդ ամենայն՝ ի համարել նմա մինչև ցիսիւսն նորին : Վանդի կենդանւոյն զիշխանութիւնն ետ որդւոյ իւրում պտղոմէայ՝ որ անուանեալ հռէր փիլիպեդիոս . և երկուս ևս ամս եկաց առ որդւոյն՝ որ առ զիշխանութիւնն . և ոչ ևս իսկ լԷ տաշխուս պտղոմէին՝ զոր սովորէին հռէին, համարէին :

Սա պայազատեալ փոխանակէ պտղոմէոս որդի իւր, որ հռէցաւ՝ որպէս ասացաք փիղադեդիոս, և ահա հորն կենդանութեամբ երկուս ամս

linna enim Lacirissa (al. Larissaea) Philippo is natus est filius. Regnat annis vii. et a Polyspercho Antipatri filio in Macedonia opprimitur.

Ptolemaeus, Arsinoes et Lagi filius, post unum annum regni ad Philippum delati, satrapes in Aegyptum mittitur. Satrapiam ergo exercet primum annis xvii. Postea vero regnat utique annos xxiii. ita ut usque ad obitum ejus omnino xl. (anni) ipsi computentur. Etenim adhuc vivus, in imperio filium suum Ptolemaeum collocavit, qui Philadelphus nuncupabatur; et duos insuper annos vixit sub filio, qui imperium adeptus erat; ac proinde non amplius xl. sed xxxviii. anni primo Ptolemaeo, quem Soterm vocabant, computabantur.

Hunc excipit per successionem Ptolemaeus ejus filius, Philadelphus, ut diximus, nuncupatus. In diebus ergo patris adhuc viventis, duos an-

τῆς Λαρισσαίας τῷ Φιλίππῳ. βασιλεύει, δὲ ἐπὶ ἔτεσι ζ'. καὶ ἀναρρεῖται, ἐν τῇ Μακεδονίᾳ διὰ Πολυσπέρχοντος τοῦ Ἀντιπάτρου υἱοῦ.

Πτολεμαῖος δὲ ὁ Ἀρσινόης καὶ Λάγου υἱὸς μετ' ἐνιαυτὸν, καὶ διὰ τῆς εἰς Φίλιππον ἀναγεγραμμένης ἡγεμονίας Σατραπῆς εἰς Αἴγυπτον πέμπεται. καὶ σατραπεύει μὲν τὰ πρῶτα ἔτη ζ'. καὶ δέκα, βασιλεύει δὲ ἔτη τρία καὶ εἴκοσι, ὥστε πάντα μ'. λογίζεσθαι αὐτῷ ἄχρι τῆς τελευτῆς. ἐπεὶ δὲ ζῶν ἔτι τῆς ἀρχῆς παρεχώρησε τῷ υἱῷ Πτολεμαίῳ (...) τῷ παιδὶ τὴν ἀρχὴν διαδεξαμένῳ, οὐκέτι δὴ τεσσαράκοντα, τριάκοντα δὲ, καὶ ὀκτὼ τὰ τοῦ πρώτου Πτολεμαίου, ὃν Σωτῆρα ἐπεκάλουν, λογίζονται.

Τοῦτον διαδέχεται Πτολεμαῖος ὁ υἱὸς ὁ ἐπικληθεὶς, ὡς ἔφαμεν, Φιλάδελφος. καὶ ζῶντος μὲν ἔτι τοῦ πατρὸς δύο πληροῖ τῆς βασι-

1 Lacunam in Gr. non novit Scaliger, sed nos eam assignare volumus: siquidem lectio Eusebii nostri evidenter demonstrat aliqua hic intercidisse a Gr. textu, quod et per se satis clarè patet; aliter illud τῷ παιδὶ etc. vix cohaeret cum antecedentibus. Adde quod vel in Gr. paulo

post occurrit hoc dictum, ὁ ἐπικληθεὶς, ὡς ἔφαμεν, Φιλάδελφος; atqui minime verum esset illud, ὡς ἔφαμεν, ut diximus, nisi antea quid simile praemissum ab auctore fuisset, quod tamen desideratur in Gr.

ἔπειτα ἡ βασιλευσὶς ἐκλήθη. ἡ δὲ ἵα-
 νουσις ἐστὶν. ἡ δὲ ἡμεῖς ἐκ τῆς αὐτῆς
 βασιλευσὶς ἐκλήθη. ἡ δὲ ἡμεῖς ἐκ τῆς
 ζοῖς. αὐτῆς αὐτῆς.

Ὁ δὲ ἡμεῖς αὐτῆς ἐκλήθη. ἡ δὲ ἡμεῖς
 αὐτῆς, ἡ δὲ ἡμεῖς ἐκ τῆς αὐτῆς. ἡ
 βασιλευσὶς αὐτῆς ἐκλήθη.

Ὁ δὲ ἡμεῖς αὐτῆς ἐκλήθη. ἡ δὲ ἡμεῖς
 αὐτῆς, ἡ δὲ ἡμεῖς ἐκ τῆς αὐτῆς. ἡ
 βασιλευσὶς αὐτῆς ἐκλήθη.

Ὁ δὲ ἡμεῖς αὐτῆς ἐκλήθη. ἡ δὲ ἡμεῖς
 αὐτῆς, ἡ δὲ ἡμεῖς ἐκ τῆς αὐτῆς. ἡ
 βασιλευσὶς αὐτῆς ἐκλήθη.

Ὁ δὲ ἡμεῖς αὐτῆς ἐκλήθη. ἡ δὲ ἡμεῖς
 αὐτῆς, ἡ δὲ ἡμεῖς ἐκ τῆς αὐτῆς. ἡ
 βασιλευσὶς αὐτῆς ἐκλήθη.

nos regni explet, et post (patris)
 mortem xxxvi¹. ita ut huic quoque
 xxxviii. anni regni aequo numero cum
 annis patris tribuantur.

Huic tertius Ptolemaeus² susse-
 ctus est, qui Evergetes appellatus: regnat-
 que annis xxv.

Quem quartus exceperit Ptolemaeus,
 Philopator nuncupatus; et regnat an-
 nis³ xvii.

Qui post eum quintus Ptolemaeus,
 Epiphanes est vocatus; regnans annis
 xxi⁴.

Hujus ambo filii Ptolemaei post ip-
 sum imperium sortiti sunt: major nem-
 pe qui dicebatur Philometor; et ju-
 nior, secundus Evergetes nuncupa-

λείας ἔτη, ἀποθανόντος δὲ, ὀκτώ καὶ τριάκοντα, ὡς καὶ τούτῳ
 ὀκτώ καὶ τριάκοντα τούτους τῆς βασιλείας ἐνιαυτοὺς ἴσους τοῖς
 τοῦ πατρὸς ἀποδιδούσθαι.

Τούτον διαδέχεται τρίτον Πτολεμαῖος ὁ ἐπικληθεὶς Εὐεργέτης,
 καὶ βασιλεύει ἔτη πέντε καὶ εἴκοσι.

Ὁν ὁ τέταρτος διαδέχεται Πτολεμαῖος ὁ κληθεὶς Φιλοπάτωρ, καὶ
 βασιλεύει ἔτεσιν (ὅλοις) ἑπτὰ καὶ δέκα.

Ὁ δὲ μετ' αὐτὸν πέμπτος Πτολεμαῖος Ἐπιφανὴς μὲν ἐπικλήθη.
 βασιλεύει δὲ τέσσαρσι καὶ εἴκοσι ἔτεσι.

Τούτου παῖδες δύο Πτολεμαῖοι μετ' αὐτὸν τὴν ἀρχὴν διαδεξάμε-
 νοι, ὃ, τε πρεσβύτερος ὁ κατ' ἐπικλήσιν Φιλομήτωρ, καὶ ὁ νεώτε-
 ρος ὁ ἐπικαλούμενος Εὐεργέτης δεύτερος. ἀμφοῖν δὲ ἔτη τέσσαρα

¹ Iterum Gr. textum mendosum ad normam
 Arm. lectionis emendes oportet, ut etiam ratio
 postulat. Quum enim summa regni hujusce re-
 gis redigatur in annos xxxviii. quorum duos
 vivo patre explevit, restat ut xxxvi. tantum post
 patris obitum expleverit: omnino ergo pro ὀκτώ
 καὶ τριάκοντα, quod primo loco habetur, le-
 gendum ἔξ καὶ τριάκοντα, vel potius ἐκκα-
 τριάκοντα, seu τριάκοντα ἔξ.

² Tertiū tertium numerum quoad casum in
 Gr. corrigamus oportet; quia τρίτον in accusa-
 tivo aliam plane prodit sententiam, quasi Phila-
 delphus sit Ptolemaeus tertius, quem Everge-

tes exceperit; cum reapse Evergetes ipse sit ter-
 tius inter Ptolemaeos; legendum ergo omnino
 in nominativo, τρίτος.

³ Ὅλοις, redundat in Gr. potest contra ali-
 quis dicere, quod desit in Arm. ἔξ καὶ εἴκοσι
 vel πενήντα. sed mirum quod vix occurrat
 de aliis regibus dici totis annis eos regnasse, hoc
 solo excepto.

⁴ Cum in Gr. integra voce habetur quatuor
 et viginti, facile irrepsisse in Arm. ἔξ. pro ἔξ.
 dicere oportet, maxime quod etiam in Canone
 Eusebii tot anni occurrant, sc. ἔξ. xxiv. quapo-
 vis supra legebamus ἔξ. xxi.

երկրորդ եւերգէտեա . երկոցունց
համարին ամբ կն : Վանդի միահա-
մուտ կարգեցաք զթիւ ամաց նոցա . զի
վասն ընդ միմեանս պատերազմելոյ ,
և փոխանակաւ 'ի միմեանց անելոյ
զթագաւորութիւնն՝ շփոթութիւն
եղև ժամանակացն : Տիրէ նախ փի-
ղոմէտովն ամս ժն : Իսկ իբրև ան-
տիպոս զօրս 'ի վերայ եգիպտացւոց
գումուրէր , և բառնայր 'ի նմանէ ըզ-
թագն , աղէքսանդրացիք ցկրտսերն
ապառտան առնէին զիրան արքունիս .
հալածէին զանտիրոս , և ապրեցու-
ցանէին զփիղոմէտոր . և անուանէր
'ի նոցանէ փիղոմէտորայ բժերորդ
ամ . իսկ եւերգէտի՝ առաջնորդ :
միաբան երթան մինչև ց' էթերորդն .
և յըթ երորդէն՝ միայն փիղմետո-
րայ անուանի :

Յեւանեւ յիշխանութենէ երիցուն
'ի կրտսերոյ՝ իջուցանեն զսա անդր

tus: amborum itaque anni lxi¹. com-
putantur. Etenim insimul annorum
ipsorum numerum exhibuimus; quo-
niam adversum invicem certantibus,
et mutuo regnum desumentibus, tem-
porum confusio accidit. Primum qui-
dem Philometor dominatus est annis
xi. Quum vero Antiochus, copiis con-
tra Aegyptios comparatis, diadema
illi abstulisset, Alexandrini regni
negotia² ad juniorem detulerunt; An-
tiochum expulerunt, Philometorem-
que in libertatem reduxerunt. Et ab
iis nuncupabatur Philometoris annus
xii. Evergetis autem primus. Con-
corditer itaque usque ad xvii. pro-
cedunt; sed ab (anno) xviii. solius
Philometoris (anni) nominantur.

Quum ergo major natu imperio
expulsus a juniore fuerit, eum Roma-

καὶ ἐξήκοντα λογίζονται. ὅφ' ἔν γάρ τὸν ἀριθμὸν αὐτῶν ἐτάξαμεν,
ὅτι διαστασιαζόντων πρὸς ἀλλήλους, καὶ ἐναλλάξ βασιλεύοντων
σύγχυσις περὶ τούτους χρόνους γέγονεν. ἄρχει μὲν γάρ ὁ Φιλομή-
τωρ πρότερος ἔτεσιν ἑνδεκα μόνος. Ἀντιόχου δὲ ἐπιστρατεύσαντος
Αἰγύπτῳ, καὶ περιελόντος αὐτοῦ τὸ διάδημα, οἱ Ἀλεξανδρεῖς τῷ
νιωτέρῳ ἐπέτρεψαν τὰ πράγματα, καὶ διώξαντες Ἀντίοχον ἐρρύ-
σαντο τὸν Φιλομήτορα, καὶ ἐ χρημάτισεν αὐτοῖς Φιλομήτορος ις'.
Εὐεργέτου δὲ ἔν. Ομοιοῦσι δὲ ἄχρι τοῦ ἑπτακαιδεκάτου. ἀπὸ δὲ
τοῦ ὀκτωκαιδεκάτου μόνου χρηματίζει τοῦ Φιλομήτορος.

Ἀφαιρεθέντα γάρ τῆς ἀρχῆς τὸν πρεσβύτερον ὑπὸ τοῦ νιωτέρου

¹ Graecus Eusebii eclogarius legit lxi. tam
hic, quam in calce totius periodi, ubi eadem
summa repetitur. Lectio tamen codicis nostri
utrobique habet lxi. quod jure praeferendum
esse infra patebit.

² *Չիրսն արքունիս*. ad verb. *res regales*,
negotia regia, seu *res publicas*, ubi Gr. etsi ha-
beat tantum *τὰ πράγματα*, *res*, *negotia*, verum
tamen supponit pro publicis rebus regni, ita ut
non adeo deesse in Gr. *βασίλεια*, aut quid simile

susplicari liceat, sed potius ab Arm. Interp.
explicationis gratia accommodatum *τὸ ἄρμα*,
ἔθ, quod et alibi experti sumus. Simillima
occurrit in sequentibus conjectura, ubi Arm.
habet explicite *ամ*, *annus*; Gr. verò satis du-
cit numerum tantum *ις'*. xvi. ubi si non legas,
subintelligas oportet *ἔτος*. Illud tamen maxime
advertendum, quod codex noster legit non *ις'*.
sed *ιβ'*. xii.

Համայնեցիք. և տիրէ սա եգիպտոսի. և եղբօրն զլիբէացւոց աշխարհն ամս. և փայն ունի, կեցեալ ի նոյնս՝ ամս ԺԷ. ի վարձանել նորա յասորիս՝ քանզի և զայն աշխարհս կալաւ, կոչեցաւ ի կիւրենայ եւերգէտէս. և անուանեցաւ Թագաւոր. Օ սորա ամսն անտի գրէ՝ յորմէ Հեւտէ Թագաւոր Համարեցաւ. որպէս վարկանել՝ յետ եղբօրն վարձանի տիրել ամս ամս իԷ. և Հաշուել ամս ԺԷ. և զԼԷ փրկումէ սորայ պարտ է անուանել սորա Թագաւորութեանն առաջին. իսկ նա աւանդիկ իԷ կարգեաց գրել. և այնպէս երկոցոնց լինին աւք կա. փրկումէ սորայ ԼԷ, և

ui illuc reducerunt: qui ut Aegypto potitus est, fratri Libyam¹ dedit; et ipse solus (imperium) tenet, annis adhuc xviii. vitam agens². Eo autem in Syria defuncto, quippe qui eas quoque regiones ceperat, revocatus ex Cyrene Evergetes fuit, rexque appellatus est. Hujus annos ab eo tempore scribit,³ quo rex jam habitus fuit; ita ut censeas post fratris obitum istum dominatum esse annis xxv. computari vero annos xiv. Philometoris autem xxxvi. hujus regni appellare oportet primum, ille vero ecce⁴ xxv. scribere statuit: atque ita amborum anni sunt lxi⁵. Philometoris nimirum xxxv.

κατάγουσι Ρωμαῖοι. καὶ ἄρχει μὲν αὐτὸς τῆς Αἰγύπτου, τῷ δὲ ἀδελφῷ τῆς Λιβύης τὴν ἀρχὴν ἐγχειρίζει. καὶ μόνος ἄρχει δεκαοκτώ. Ἀποθανόντος δὲ ἐν Συρίᾳ, καὶ γὰρ καὶ ἐκείνων ἐγκρατὴς ἦν τῶν τόπων, μετακλιθεὶς ἐκ Κυρήνης ὁ Εὐεργέτης, καὶ βασιλεὺς ἀναγορευθεὶς, τὰ ἐπὶ αὐτοῦ ἀναγράφει, ἀφ' οὗ πρῶτον βασιλεὺς ἐνομίσθη, ὡς δοκεῖν μετὰ τὴν τοῦ ἀδελφοῦ τελευτὴν ἄρξαστα αὐτὸν ἔτεσιν εἴκοσι πέντε ἀνατιθέσθαι ἑαυτῷ τέσσαρα καὶ πενήκοντα. τὸ γὰρ τριακοστὸν ἔχον Φιλομήτορος, δεῖον προσαγορεύεσθαι τῆς τοῦ βασιλείας, πρῶτος αὐτὸς εἰκοστὸν πέμπτον προσέταξε γράφεισθαι. καὶ οὕτως ἀμφοτέρων μὲν ἐξήκοντα τέσσαρα. τοῦ μὲν Φι-

¹ Certo certius videtur noster legisse τῆς Λιβύης τὴν χώραν; hinc transtulit, *ἐγχειρίζει*. *Libyorum regionem*. Apud Anonymum excerptorem est, τῆς Λιβύης τὴν ἀρχήν, sc. *Libyae principatum*.

² In Gr. non integre legitur, *et solus imperat octodecim*, quod suppleri potest ex integra nostra lectione, *κτενεύει* ի նոյնս՝ ամս ԺԷ. Sed nota, quod haec verba sonant *vivens in iisdem*, annos xviii. ubi τὸ ի նոյնս videtur habere locum vocis Gr. ἐν τοῖς ἐξῆς, sc. *in posterum, in sequentibus*, vel alterius ἐπὶ τὸ αὐτό, *simul*: nos ad sensum reddidimus *adhuc*, quasi *ad haec*.

³ Hactenus videtur Eusebius Porphyrii verba stricte recoluisse; dehinc verò usque ad novam successionem de suo aliquid addidisse, ad mentem nimirum ejusdem Scriptoris, quod sane in-

dicare potest verbum tertiae personae *γράφει*, *ante* γράφει, quod in Gr. ad regem refertur.

⁴ Pro *πρῶτος αὐτός*. *πρῶτος* ἵππε, Gr. habet *πρῶτος αὐτός*, *primus ipse*, utraque lectio conjuncta subobscurum, ut videtur, sensum reddit: at melior fortasse sententia erit, sic disjuncta *πρῶτον*. *Αὐτός δὲ*. Quod si intacta servetur Graeca lectio, hoc sensu accipi potest, *primus is fuit, qui xxv. statuit scribi*: ubi reprehenditur, ni fallor, Porphyrii sententia, contra vero commendatur aliorum computatio; quos secutus ipse Eusebius posuit in Canone annos xxxv. Sed de his vide, quae sequitur, adnotationem.

⁵ Anonymus legit in Gr. *ἐξήκοντα τέσσαρα*, sicut etiam supra habuerat *τέσσαρα καὶ ἐξήκοντα*, sc. lxi. cui tamen anteferendam esse lectionem nostram lxi. utrobique, satis probat praec-

այլք եւերգետի . քանզի 'ի միմեանց
բազէլ գործէ խաբ , և զիւրաքան
չիւրն առանձինն համարել :

Պտղոմէի՝ երկրորդի եւերգետի՝
լինին 'ի կղերւաւորայ երկու որդիք,
կոչեցեալ պտղոմեանք . որոց երէցն
սովորէր կոչէր , և կրտսերն աղեք
սանդրոս : (Ժ) ագաւորէ նախ երէցն՝
'ի մօրէն մատուցեալ 'ի Թագաւա

caeteri vero Evergetis. Etenim unum
ab altero sejungere, et singulos pri-
vatim computare in fraudem inducit.

Ex Ptolemaeo, secundo Evergete,
et Cleopatra duo filii Ptolemaei vo-
cati procreantur: quorum major So-
ter vocatus est, junior vero Alexan-
der¹. Regnat ergo primum major, a
matre in regnum admotus; existima-

λομήτορος λέ. τὰ δὲ ὑπολειπόμενα τοῦ Εὐεργέτου. ἡ δὲ ὑποδιαί-
ρεσις ἐν τοῖς κατὰ μέρος ποιεῖ πλάνην.

Πτολεμαίου δὲ, τοῦ δευτέρου Εὐεργέτου, ἐκ Κλεοπάτρας γίνονται
υἱοὶ δύο Πτολεμαῖοι καλούμενοι. ὧν ὁ μὲν πρεσβύτερος Σωτὴρ ἐπε-
κλεῖτο, ὁ δὲ νεώτερος (. . .) ὁ πρεσβύτερος ὑπὸ τῆς μητρὸς ἀνα-

cedens ac subsequens calculus; dicitur enim
Philometor per annos omnino 35. vel potius 36.
regnum obtinuisse, et 17. vel 18. cum fratre
Evergete, octo vero et decem sine fratre trans-
egisse. Philometore autem mortuo Evergetes
25. tantum annos vixit. Visne rationem inire?
Invenies profecto annos 60. vel 61. minime vero
64. Sed quo, inquires, modo in Gr. pro *ἐν* bis
irrepere potuit *σίσσαρα*? Non est nostrum hoc
inquirere, est potius Graecorum amanuensium.
Quid sentiam tamen, audi: ipse non ita fac-
ile crediderim librarii culpa lectionem variatam
fuisse, sed potius culpa Anonymi eclogarii, qui
annorum summam aliunde mutuatus est, à Ca-
none videlicet Eusebii, ubi Philometori 35.
Evergeti vero 29. anni adscribuntur, quorum
summa est 64. Sed frustra id tentasse dixeris in-
cognitum istum interpolatorem, qui illam sum-
mam huc intulit, minime animadvertens, quod
hoc dato, necesse illi fuisset etiam numerum
25. non semel hic insertum, mutare in 29. et vi-
ce versa, cum retinuit numerum 25. debuit
aequè retinere et alterum 61. aliter ipse sibi ad-
versaatur. Neque illud umquam cognovit, quod
praesens summa Porphyrii inventio fuit, quam
Eusebius ipse in Canone suo minime imitatus
est: imò hoc in loco illam etiam repudiasset, sal-
tem ex parte constat; cum demonstrat dupli-
cem summam ex Porphyrii calculo oriri, quo-
rum una in praedictis continetur, altera ve-
ro sic exponitur. Juxta Porphyrium Philometor
primum solus imperavit annis 11. postea verò

pulsus ab Antiocho, et recuperans regnum, ite-
rum imperitavit annis 18. usque ad obitum,
dehinc Evergetes solus regnat annis 25. quorum
annorum summa est 54. Hanc utique dinume-
rationem refellit Eusebius, eo quod privatim nu-
meratis amborum fratrum imperii annis, acci-
dit ut interciderent anni 7. intervalli, qui ab 11.
anno Philometoris usque ad 18. ejus annum ef-
fluxerunt: quo nimirum spatio nunc Antiochus
tyrannidem exercebat, nunc Evergetes per Ale-
xandrinus imperabat, usque dum Philometor
Romanorum ope regnum recuperavit. Itaque Eu-
sebius dicere voluit, quod quamvis Porphyrii cal-
culus videatur in summam 54. annorum redigi,
reapse in 61. coalescit, inclusis interim annis,
quibus inter fratres de regno altercabatur. An
vero ipse Euseb. ratum habuerit unum vel alte-
rum ex Porphyrii calculis, non declarat: immo
in Canone aliam rationem instituit: annos enim
4. adjecit Evergeti eo spatio, quo ejus frater re-
gno pulsus erat, et post fratris mortem 25. insu-
per annos ei adscripsit, omnino 29. hoc quidem
in Canone habemus.

¹ Lacunam hic Scaligero vix notam assignavi-
mus in Gr. quam vel librariorum oscitantia ef-
fecit, vel minus accurata Scaligeri editio. Illud
enim *ὁ δὲ νεώτερος ὁ πρεσβύτερος*, nihil certi
sonat hoc modo, *Junior autem major*. Supplen-
dum ergo ex Arm. hac ratione, *ὁ δὲ νεώτερος*
Ἀλέξανδρος. Βασιλεύει ὡς πρῶτον ὁ πρεσβύτε-
ρος, etc. aut quid simile; ut ipse sermonis con-
textus omnino expostulat.

ըռւթիւն . համարէր թէ նա ինչ հը պատահաւոր իցէ . մինչև ցժամանակ ինչ սիրէր 'ի մօրէն : Իսկ ըզէերորդ ամաւ իշխանութեանն՝ ըբարեկամս հօր և մօրն կոտորեաց , վասն անագորոյն մտաց ընկեցաւ յիշխանութեանն՝ մօրն հրամանաւ , և 'ի կիպրոս փախստական գնաց :

Օ կրտսերն կոչեաց մայրն 'ի պէլուսիոս քաղաքէ , և կացոյց թագաւոր՝ խառն ընդ իւր : Թագաւորեաց կրտսերն առ մարքն , յերկոսին ելաւ եւ լուր անուն պետութեանն . կղէն պատրայ Թերորդ անուանել , և պտղովայ աղէքսանդրի իւրորդ : Սիսիւս ամայն և զեղբօրն 'ի չորրոր-

bat enim eum subiectionem sibi fore, ad tempus (itaque) diligebatur a matre ¹. Verum enim vero quum circa vi². imperii annum amicos patris et matris trucidasset, ob animi saevitiam matris jussu imperio spoliatus fuit, et in Cyprum fugitivus se recepit.

Juniorem mater ex Pelusio urbe ³ accersit, regemque sibi collegam constituit. Regnavit itaque junior cum matre, Principatus titulo ⁴ ad utrumque spectante: ita ut Cleopatrae xi. (annus) appellaretur, Ptolemaei vero Alexandri viii. Simul enim etiam fratris sui tempus a quarto regni ejus

δειχθείς. δοκῶν δὲ αὐτῇ εἶναι πειθύνιος, ἄχρι μέν τινος ἡγαπᾶτο. ἐπεὶ δὲ κατὰ τὸ δέκατον ἔτος τῆς ἀρχῆς τοὺς φίλους τῶν γονέων ἀπέσφαξεν, ὑπὸ τῆς μητρὸς, διὰ τὴν ὁμότητα, τῆς ἀρχῆς καὶ φέρθη, καὶ εἰς Κύπρον ἐφυγαδευθῆ.

Τὸν δὲ νεώτερον ἡ μητὴρ ἐκ Πηλουσίου μεταπεμφαμένη βασιλέα ἀπέδειξε σὺν ἑαυτῇ. συνεβασίλευεν οὖν ὁ νεώτερος τῇ μητρὶ, τῶν χρηματισμῶν ἀναφερομένων εἰς ἀμφοτέρους. καὶ ἐνδέκατον μὲν Κλεοπάτρας ἀνηγορεύθη, ὅγδοον δὲ Πτολεμαίου Ἀλεξάνδρου. συνανέλαβε

¹ Arm. codex habebat *սիրէր 'ի մօրէն*, dominabatur, vel imperabat a matre; ubi si a librario erratum non sit, duplex oritur sententia, sc. aut imperabat sub tutela matris, aut imperabat dominio a matre sibi commendato. Verum si Gr. textui fides habenda sit, certe pro *սիրէր*, unius litterae consimilis mutatione irrepit *սէրէր*, nam Gr. constanter habet *ἡγαπᾶτο*, id est, *սիրէր* (*սիրէր* *սիրեալ* *լիւեր*), diligebatur, amabatur. Sed forsitan minus etiam fidentum Gr. lectioni, ne forte pro *ἡγήσατο*, *ἡγαπᾶτο* scriptum fuerit; quum maxime desit et sequens *ὑπὸ μητρός*: quamquam subdubitarem an possit eleganter dici *ἡγήσατο ὑπὸ μητρός*, ut dici eleganter potest *ἡγαπᾶτο ὑπὸ μητρός*, sicut etiam in Arm. communis est dictio, *սիրէր 'ի մօրէն*, inusitata *սիրէր 'ի մօրէն*.

² Noster legisse videtur *ἑκτον*, sc. *sextum*, si cod. Arm. careat mendo. At Gr. lectio Anonymi habet *δέκατον*, hoc est *decimum*, quam lectio-

nem subsequens calculus satis probat.

³ Codex Arm. habebat *ի պէլուսիոս քաղաք*, in Pelusium urbem, pro quo tamen lego juxta Gr. in ablativo, unius litterae additione, *ի պէլուսիոս քաղաքէ*, ex Pelusio urbe.

⁴ Audire praestat Scaligerum haec habentem p. 430. ad 60. » Notabis in hoc fragmento non semel *χρηματισμὸν* à Porphyrio poni pro Aera. Ideo quod Hispanis erat Aera Caesaris, id Graecis fuerit *χρηματισμός*. Sic *χρηματισμός* *Ἀρτιοχίων* saepe ab Euagrio dicitur Aera Antiochensium Juliana . . . Significat enim negotiationem, actum publicum, hoc est, ex quo negotiationum, ac contractuum aliud tempus institutum est. Propterea ὁ *χρηματισμός* τῶν *Σελευκιδῶν* à Judaeis vocatur *ἀρίθμησις* τῶν *συμβολαίων*, Aera contractuum, *χρηματισμός* τῶν *συμβολαίων*. Sic infra Porphyrius, εἰς *μόνον* δὲ *ἤρξατο μετατίθεσθαι* τὸν *Ἀλέξανδρον*, *μετὰ* τὸν *ἐκείνης* *θάνατον*, *τὰ* *συμβόλαια* *α*.

դէ ամէ Թագաւորութեանն յինքն
առ զԺամանակն, յորմէ հետէ կիւ-
րացւոցն Թագաւորեաց. և այն առ
կղէպպարայ իսկ կենդանութեամբ
էր սովորութիւն: Նայց՝ միայն յա-
ղեքանդրոս յետմահուան նորա առ-
ին սկիզբն պատուոյ նշանք ելանել-
ժի ընդ ամենայն կալաւ զիշխանու-
թիւնն, յորմէ հետէ էջ յաղեքանդ-
րիա. զ՝ իջ ամ Թագաւորել անուա-
նէր: Ճիշտապաներորդումն՝ ցա-
սումն արարեալ զօրականացն, և
գումարեալ ՚ի վերայ նոցա զօրս յե-
գիպոսս. և նոքա հալածական առ-
նէին զնա, զօրավարութեամբ տիւ-
ռութի՝ որ էր աղքական Թագաւորաց:
Վաւաճարտիկ իննէին ընդ նմա. և
փախստական մազապուր հանէին կը-
նաւն և դստերք հանդերձ անկանել
՚ի քաղաք իկիացւոց ՚ի միւրա. բաւոր
՚ի կիպրոս դէմ՝ եղեալ տարագէմ
գնայր. և պատերազմ ՚ի դիմի հար-
կանէր նմա ՚ի նաւապետէն քերսոյ,
մեռանէր:

anno sibi vindicavit; ex eo tempore
nimirum, quo ipse in Cypro regna-
vit; et ille quidem, adhuc Cleopatra
vivente, mos erat ¹. Attamen, ipsa
mortua, ad Alexandrum solum insi-
gnia honoris deferri coeperunt: xviii.
(itaque annos) omnino imperium te-
nuit, postquam Alexandriam descen-
disset: regnare autem dictus est an-
nis xxvi. (Anno) decimo nono, ira
concitatus contra milites, adversum
illos exercitum coegit in Aegypto.
Ipsi vero eum repulerunt duce Tyr-
ro, qui ex regum cognatione erat.
Praelium cum eo navale committunt,
ad fugamque ipsum cum uxore ac filia
compellunt; ita ut aegre se in My-
ram Lycaoniae urbem contulerit:
inde Cyprum tendens propere iter
maturabat: verum praelio ipsi obviam
comparato a navarcho Chaereo, mor-
tem obiit.

γὰρ ἀπὸ τοῦ τετάρτου ἔτους τῆς τοῦ ἀδελφοῦ βασιλείας εἰς ἑαυτὸν
τοὺς χρόνους, ἀφ' οὗ τῆς Κύπρου ἐβασίλευσε. καὶ τοῦτο τῶν (τῆς)
ζώσης Κλεοπάτρας τὸ ἔτος (ἔθος) περιῆν, εἰς μόνον δὲ ἤρξατο με-
τατίθεσθαι τὸν Ἀλέξανδρον μετὰ τὸν ἐκείνης θάνατον τὰ συμβό-
λαια. ὀκτωκαίδεκα τοὺς πάντα ἀντιλαβόμενος τῶν σκήπτρων ἐνι-
αυτοὺς, ἀφ' οὗ κατῆλθεν εἰς Ἀλεξάνδρειαν, ἧξ καὶ εἴκοσι βεβασι-
λευκῶς ἐχρημάτισε. τῷ δὲ ἐννεακαίδεκάτῳ τοῖς στρατεύμασιν ὀρ-
γισθεὶς ἐξῆλθε συλλέξων ἐπ' αὐτοὺς δύναμιν εἰς Αἴγυπτον. οἱ δ' ἐπι-
διώξαντες, ἡγουμένου Τύρρου συγγενοῦς τῶν βασιλέων, κατεναυμά-
χισαν αὐτὸν, καὶ φεύγειν ἠνάγκασαν μετὰ γυναικὸς καὶ θυγατρὸς,
τῆς Λυκίας εἰς πόλιν Μύρας. ὅθεν εἰς Κύπρον μεταπηδηθεὶς, καὶ
καταπολεμηθεὶς ὑπὸ ναυάρχου Χαίρεου, θνήσκει.

¹ Corrupta lectio in Gr. τῶν ζώσης, et τὸ
ἔτος, emendandum ad normam lectionis nostrae,
τῆς ζώσης, et τὸ ἔθος, quorum magnum discri-

men est, ut patet; ἔτος enim annus est, ac ἔθος,
mos, consuetudo: omitto articulum τῶν in plur.
minime servientem singulari voci ζώσης.

Եւ յետ նորա փախստական լինելոյ՝ առ երէց եղբայրն պտղոմէոս սովոտէր հրեշտակս արարեալ աղէքսանդրացւոց, տային միւսանդամ նշմա զԹագաւորուծիւնն՝ ի հիպրոսէ անգր նաւարդելոյ։ Իբրեւ անցանէին այլ ևս 7 ամբ, ընդ որով և ամիսք 7. քանզի այնչափ եկեաց յետ միւս անգամ անգր իջանելոյ, ամենայն ժամանակն յետ հօրն երկոցունց մահուան՝ ի նա ելանէ, ողջ լի ամաց զԹիւն ապրեցունցանելով և ամսովք զեցիւք։ Բաժանեալ ստուգիւ ի սովոտէրն պտղոմէոս յայլևայլ ժամանակս՝ էժ ահ, և ամիսս 7։ Եւ յերկրորդն՝ որ և աղէքսանդրոս, զմիջինսն՝ յորս տիրեաց երէցն ըժ տարի. զորս առ չկարելոյ ի մաւտէն (ի Ժափէնէ) եղծանել. քանզի որչափ ինչ յիւքեանս ապաստան էր՝ ջնջէին. զի զիմադարձ եղև նոցա իւրիք հրեական օգնականութեամբք. և չհամարին զայն ժամանակս. այլ զամենայն զ' ի ամի երկոց եղբօրն վարկանին։ Եւ արձեալ և զվեց ամիսն՝ զորս յետ մահու երկոցուն, որովք

Postquam vero is se fugae dedisset, ad maiorem fratrem Ptolemaeum Soterem nuntios mittentes Alexandrini, rursum illi regnum tradiderunt, ex Cypro renaviganti. Quum vero anni insuper vii. cum mensibus vi. transissent; tot enim annos vixit, postquam illuc redux fuit; totum tempus post amborum patris mortem ad eum refertur, integro annorum xxxv. numero; mensiumque sex conservato: distributis nempe veraciter (in) Soterem Ptolemaeum in diversis temporibus, (annis) xvii, et mensibus vi. et in secundum, qui et Alexander, intermedio annorum, in quibus major annis xviii. dominatus est; quos (annos) cum ex libro delere non possent (Alexandrini); etenim quantum ipsis licuit, expungebant, eo quod restiterit ipsis per quaedam Judaica subsidia; ideo haud ei tempus illud computant, sed cunctos xxxvi. annos fratri majori adscribunt. Itidem menses sex post mortem maioris (transactos,) quibus anni xxxvi. continentur,

Μετὰ δὲ τὴν τούτου φυγὴν, πρὸς τὸν πρεσβύτερον Πτολεμαῖον τὸν Σωτῆρα οἱ Ἀλεξανδρεῖς πρεσβευσάμενοι παραδιδόασιν ἄλλιν τὴν βασιλείαν αὐτῷ ἐκ Κύπρου καταπλεύσαντι. Διαγινόμενων δὲ ἄλλων ἐτῶν ἐπτα πρὸς μνηστὴν ἔξ, τοσαῦτα γὰρ ἐπέζησε μετὰ τὴν κάθοδον, ὁ παῖς χρόνος ὁ μετὰ τὸν τοῦ πατρὸς ἀμφοτέρων θάνατον εἰς τοῦτον ἀναφέρεται, τὸν μὲν ἀριθμὸν σώζων λέ. ἐνιαυτῶν πρὸς μνηστὴν ἔξ, διωκτικῶς δὲ κατὰ τὴν ἀλήθειαν εἰς μὲν τὸν Σωτῆρα Πτολεμαῖον κατὰ διαφόρους χρόνους δεκαεπτὰ ἔτη καὶ μῆνας ἔξ, εἰς δὲ τὸν δεύτερον, τὸν καὶ Ἀλέξανδρον, τοὺς μέσους, ὧν ἤρξεν ὁ πρεσβύτερος, ἐνιαυτοὺς δεκαοκτώ, οὓς καίτοι μὴ δυνηθέντες ἐκ τῆς ἀναγραφῆς ἀφανίσαι, τὸ ὅσον ἐφ' ἑαυτοῖς ἀπαλείφουσι. Προσέκρουσε γὰρ αὐτοῖς διὰ τινὰς Ἰουδαϊκὰς ἐπικουρίας. Οὐ γὰρ ἀριθμοῦσι τούτους τοὺς χρόνους, τοὺς δὲ πάντας τὰ ἔξ καὶ τριάκοντα ἔτη τῷ πρεσβυτέρῳ προσνέμουσι, ἄλλιν τοὺς ἔξ μῆνας τοὺς μετὰ τὸν θάνατον τοῦ πρεσβυτέρου, οἱ συνεπλήρουν τὰ τριά-

բովանդակին ամբ ԼԿ. շտան կղէօպա
տրայ դատեր երիցուն և կնոջ կրտսե.
րոյն. որ յետ մահուան Տօրն եղև
յանձանձիւ իրացն տրքունի: և ոչ
աղէքսանդրի՝ որ ընդ նմա տիրեաց
աւուրս ԺԺ, զիննուտան աւուրան
տան:

Սա էր որդի կրտսերոյ պտղովի՝
որ և աղէքսանդրոս, և ուրջու կղէո-
պատրայ, Թագեալ ՚ի Հռոմ քաղա-
քի. և ՚ի Ժամանակի՝ իբրև զօրա-
վարու թիւն արանց յերկրէն եգիպ-
տացոց ստակաւէր, կռիւով եկն յա-
ղէքսանդրիա. և արար կին՝ զորմէ
յառաջագոյնն ասացաք՝ զկղէօպատ-
րայ. առեալ ահամայ զկնոջն զիշխա-
նութիւնն՝ յետ իննուտանն աւուրցն
ստանաւէր զկինն. և ինքն ՚ի վառե-

haud concedunt Cleopatrae majoris
filiae, juniorisque uxori, quae post
patris mortem disponebat negotia re-
gia; neque Alexandro, qui cum ea
diebus xix. dominatus est, dies illos
novemdecim adscribunt.

Hic (Alexander) filius erat junioris
Ptolemaei, scilicet Alexandri, et privi-
gnus Cleopatrae, jam Romae commo-
ratus. Quum ergo virorum administra-
tio ¹ in Aegypto defecisset, accersitus
is venit Alexandriam; ipsamque de qua
supra diximus, Cleopatram uxorem
duxit. Accepto itaque invite ² uxoris
imperio, post novemdecim dies uxo-
rem interfecit; ipseque ab armatis, qui
in gymnasio erant ³, propter foedam

κοιτα ἔξ ἔτη, μὴ ἀποδόντες Κλεοπάτρα τῇ θυγατρὶ μὲν τοῦ πρεσ-
βυτέρου, γυναικὶ δὲ τοῦ νεωτέρου, ἥτις μετὰ τὸν θάνατον τοῦ πα-
τρὸς ἀντελάβετο τῶν πραγμάτων. οὐδὲ γὰρ Ἀλεξάνδρῳ τῷ μετ'
αὐτῆς ἡμέρας ἄρξαντι 18. τὰς 18. ἡμέρας ἀποδιδόασιν.

Οὗτος γὰρ υἱὸς μὲν ἦν τοῦ νεωτέρου Πτολεμαίου, τοῦ καὶ Ἀλε-
ξάνδρου, πρόγονος δὲ Κλεοπάτρας, καταμένων δὲ ἐν Ρώμῃ, τῆς ἐν
Αἰγύπτῳ δυναστείας ἀνδρῶν ἐρήμου γενομένης, μετάκλητος ἦλθεν
εἰς τὴν Ἀλεξάνδρειαν, καὶ γήμας τὴν προειρημένην Κλεοπάτραν, πα-
ραλαβάντε παρ' ἐκούσης τὴν ἐξουσίαν, ἐννεακαίδεκα διαγενομένων

¹ Ne quis putet hic Arm. vocem զօրավարութիւն արանց, supponere pro militari ductu, vel Magistratu militiae, ut quidem apprime sonat; sed magis pro Administratione imperii sive moderatione regni accommodatam fuisse ab Interp. nostro; quandoquidem Gr. habet δυναστείαν, eo sane sensu, quo alibi redditur Հարստութիւն, զօրութիւն, իշխանութիւն, etc. Itaque eo conceptu usurpatum hic scias զօրավարութիւն, quo ista վարել զՀարստութիւն Թագաւորութեան, կամ Հառավարել զօրութիւն, այսինքն իշխանութիւն, usurpantur.

² Adverbium ահամայ, sc. invitè, videtur ad personam uxoris spectare, quàm viri, id enim apprime indicat Gr. lectio παρ' ἐκούσης, quoniam

vis non occurrat vox γυνή. At Arm. lectio primo inspectu videtur eam praebere sententiam, quasi vir aegrè tulerit in consortium regni mulierem habendam, aut noluerit mulieris imperio uti. Sequentia utrumque sensum minime excludunt.

³ Gr. vocem Gymnasium usurpavimus, cui juxta duplicem significationem respondere potest Arm. vox հանդես, scilicet, tam pro publico loco exercendorum militum, quàm pro ipsa actione exercitationis seu congressionis. Ad haec subjunximus verbum erant; pro Arm. աչառնէին, quod ad verbum sonat, transibant, peragrabant, etc. ubi nil noscit Gr.

լոցն՝ որք 'ի հանդիսին անցանէին, վասն աղտեղի սպանութեանն՝ 'ի խուսին խառնեալ սատակէր:

Օ այս զաղէքանդրոս փոխանակէ պաղաւտոս, որ կռեցաւ նոր դիմիւսոս, որդի սովորայն պաղաւտի, և եղբայր վերագոյն ճառելոյն կղէն պատրայ. որոյ իշխանութեան հաւանքին ամբ իլ:

Սորա գուստր կղէնպատրա՝ հուսկ յետոյ զակիրեանց աղգին. որոյ ամբ իշխանութեանն թուին իլ:

Իսկ ոչ այս իսկ թագաւորութեան միայն առ ժամանակդ 'ի սկզբանէ մինչև ցղլուխ միւստ միոջէ գրեալ գտանին, այլ և իւրաքանչիւրդ 'ի նոցանէն այլ առ այլով 'ի մէջ միմեանց մտեալ. իսկ առ նորոջն զիմիսեալ 'ի նորին գտներս 'ի կղէն պատրայ և 'ի արիփեանայ և 'ի բերեմիկ երեքամեայ ժամանակ թու

necem, in tumultum incidens, necatus fuit.

Hunc Alexandrum excepit Ptolemaeus, qui novus Dionysus vocatus est, filius Soteris Ptolemaei, et frater supradictae Cleopatrae: cujus imperii computantur anni xxix.

Hujus filia Cleopatra, ultima (fuit) Lagidarum generationis¹; cujus imperii numerantur anni xxi.

Porro neque ea ipsa haec regna singula suis singulis temporibus tantum² ab initio usque ad finem singulatim scripta reperiuntur; sed quoque eorum quemlibet alium sub alio regnasse comperitur. At sub novo Dionyso pro ejusdem filiabus, Cleopatra, Triphaena et Berenice triennium regni adscriptum fuit, pro utra-

ήμερῶν ἀκεῖλεν αὐτήν, καὶ αὐτὸς ὑπὸ τῶν ἐνόπλων ἐν τῷ γυμνασίῳ, διὰ τὴν μαιφονίαν συνεχόμενος ἀπώλετο.

Τοῦτον τὸν Ἀλέξανδρον διαδέχεται Πτολεμαῖος ὁ ἐπικληθεὶς νέος Διόνυσος, υἱὰς μὲν ᾧ Πτολεμαίου τοῦ Σωτῆρος, ἀδελφὸς δὲ τῆς εἰρημένης Κλεοπάτρας, οὗ τῆς ἀρχῆς ἔτη κθ'. λογίζονται.

Τούτου θυγάτηρ Κλεοπάτρα ὑστάτη τῆς Λαγίδων γενεᾶς, ἧς ἔτη ἀριθμεῖται τῆς ἀρχῆς δύο καὶ εἴκοσι.

Οὐδ' αὐταὶ αἱ δὲ αἱ βασιλεῖαι τὸν εἰρμὸν τῶν χρόνων ἀπ' ἀρχῆς, ἄχρι τέλους, κατὰ τὸ ἐξῆς ἀναγραφόμενον ἔσχον, ἀλλ' ἐγένετο τις αὐτῶν ἐν ἑκατέρῳ διὰ μέσου παρένδεις εἰς ἄλλους. ἐπὶ γὰρ τοῦ νέου Διονύσου εἰς τὰς αὐτοῦ θυγατέρας, Κλεοπάτραν, τὴν καὶ Τρύφαιναν, καὶ Βερενίκην, τριετὴς ὡς βεβασιλευκυίας ἀνεγράφη χρόνος, εἰς μὲν ἀμφοτέρας ἐνιαυτὸς εἰς, ἢ δ' ἐξῆς

¹ Videlicet ex stirpe Ptolemaei primi, Lagi filii.

² Ubi Gr. habet τὸν εἰρμὸν τῶν χρόνων, sc. seriem temporum, Arm. fert միայն առ ժամանակդ; quae lectiones quo magis differunt inter se, eo obscuriorem reddunt sensum totius periochae. Verum si in Arm. legamus pro միայն

առ, aut մի առ մի, aut միայ միայ, forte explicatior reddetur lectio hujusmodi sensu. » Neque ea ipsa haec Regna unicuique singulis temporibus ab initio usque ad finem singulatim descripta reperiuntur; sed quilibet eorum utique alius sub alio regnasse comperitur «.

գաւորութեան գրեցաւ . յերկուսին մի տարի , և ասոր յետ կղէտպատրեայ և տրիփենէայ մահուանն՝ զերկեամ մի բերենիկ միայն . վասն որոյ շէ լի ներ և պաղովի երթալ 'ի հռոմ , և անդր յամել ժամանակս ինչ . և դատե րացն՝ որպէս թէ չգայցէ այնուհետև հայրն՝ լինել յանձանձիւս իրացն ար քունեաց , օգնական բերենիկեայ՝ ոմանց արանց ազգականաց ընդ նմին տիրելոց . մինչև գալ հասանել պտղու մեայ 'ի հռոմէ . զգուծ և զինամ գտներն մոռանայր , յատելութիւն գրգռեալ վասն իրացն գործելոց՝ 'ի կենաց արկանէր :

Ընկղէտպատրաւ՝ ասաջին իշխաւ նուծեանն ամբ՝ 'ի նա և յերէց եղ բայրն իւր 'ի պտղովոս ելանէին . և յետ այնորիկ յայլ : 1) ասն այսպիսի ինչ պատճառանաց վախճանէր նորն

que unus annus, deinde vero post Cleopatrae et Triphaenae mortem, biennium pro sola Berenice. Propterea quod¹ Ptolemaeo ipsi contigit Romam proficisci, ibique tempus aliquod demorari: atque adeo filiae ejus, perinde ac si non amplius rediturus esset pater, regni negotia suscepere procuranda, adiutoribus viris nonnullis Berenices consanguineis cum ipsa dominantibus; usque dum Ptolemaeus Roma rediens, clementiae affectionisve animi erga filiam immemor, ut pote qui odio accensus erat ob res (ab ea) gestas, ei vitam ademit.

Sub diebus Cleopatrae, primi anni principatus in eam, fratremque suum majorem Ptolemaeum delati sunt, ac deinde in alios. Ob hanc causam² defunctus est novus Dionysus, qua-

μέτὰ τὸν Κλεοπάτρας, τῆς καὶ Τριφαίνης, Θάνατον διετία εἰς μόνην Βερενίκην, ἕνεκα τοῦ τὸν μὲν Πτολεμαῖον εἰς Ρώμην ἀπηρκεῖναι, καὶ τοῦτον ἐκεῖ διατετριφέναι τὸν χρόνον, τὰς δὲ θυγατέρας, ὡς οὐκέτι ἐπανήζοντος τοῦ πατρὸς, ἀντειληφθαι τῶν πραγμάτων, συνεπισπομένης ἑαυτῇ κατὰ (τούτους) χρόνους τῆς Βερενίκης ἀνδρας τινὰς συγγενεῖς τοῦς συνάρξαντας, μέχρις ὅτου παραγενόμενος ὁ Πτολεμαῖος ἀπὸ Ρώμης τῆς μὲν πρὸς τὴν θυγατέρα διαθέσεως ἐπελάθετο, στυγήσας δ' αὐτὴν διὰ τὰ πραχθέντα τοῦ ζῆν ἐστέρησεν. Ἐπεὶ γε τῆς Κλεοπάτρας τὰ πρῶτα τῆς δυναστείας ἔτη εἰς ἐκείνην τε καὶ τὸν πρεσβύτερον αὐτῆς ἀδελφὸν ἀνενέχθη Πτολεμαῖον, τὰ δ' ἐξῆς εἰς ἑτέρας, διὰ τοιαύτην αἰτίαν τελευτῶν ὁ νέος Διόνυσος

¹ Վասն որոյ, etsi per se sonat, ideo, propterea, sed videtur identidem usurpatum ab Interprete nostro pro, վասն ոյն՝ զի, seu քանի, sc. eo quod, quoniam. Et quidem id postulare videtur locus praetens; quum maxime in Gr. totus sermonis ambitus pedissequus comperiat prae-positionis ἕνεκα, adeoque placuit nobis interim reddi propterea quod.

² Tam in Arm. վասն այսպիսի ինչ պատճառ

անաց, quàm in Gr. διὰ τοιαύτην αἰτίαν, de integro incipit ut novae periodi exordium, punctulo ab anterioribus dissectum, quod et nos servavimus in Lat. Verum tamen magis conveniens videtur in calcem praecedentis periodi haec referre, atque novam periocham ordiri ab iis verbis, Վախճանէր նորն գրեւեմիս, Τελευτῶν ὁ νέος etc. quo posito, profecto paulo aliter sensus rerum se haberet, sed, ut puto, rectior.

գիտնիսիս, առ չորիւք որդւոյք՝ երկուք պտղովէիւք, և կղէոպատրաւ և արսինոյիւ: Եւ երէց որդւոցն իւրոց զիշխանութիւնն, պտղովեսցայ և կղէոպատրայ: Ի միասին թագաւորելոց՝ անցանէր ի վերայ քառամեայ ժամանակ. և թերևս նոյն կայր պահէր, թէ չէր անցեալ պտղովէի զՏօրն պատուիրանաւ, և միայն կա մեցեալ ունել զպետութիւնն, հրա մանք ի կենաց արկանէին զնա յեգիպտոս նաւամարտիկ պատերազմաւ յուղիոս կայսեր զօրավիգն լեալ կղէոպատրայ:

Եւտ կորստեան պտղովէի՝ կրտսեր եղբայրն կղէոպատրայ՝ քեռ իւրում՝ եղև աթոռակից՝ անուանեալն պտղովեսս՝ կամօք կայսեր: և գրէր հին գերորդ ամ կղէոպատրայ, և առաջնորդ՝ պտղովեսցայ. և ի սոյնս յարի

tuor liberos relinquens, duos Ptolemaeos, et Cleopatram ac Arsinoem, tradito imperio liberis suis natu majoribus ¹ Ptolemaeo et Cleopatrae. Simul itaque regnantibus ², quadriennium praeteriit: id quod ulterius utique reservaretur ³, nisi Ptolemaeus patris praecepto neglecto; solus imperium tenere voluisset; hinc evenit, ut fatalis lex cum vita expelleret, in Aegypto navali certamine perculsum, Julio Caesare auxilium ferente Cleopatrae.

Post interitum Ptolemaei, junior frater Cleopatrae cum sorore sua throni consors fuit, Ptolemaeus nuncupatus, Caesaris consensu: atque adeo quintus annus Cleopatrae, primusque Ptolemaei descriptus. est;

ἐπὶ παισὶ τέτρασι, Πτολεμαίοις δυσὶ, καὶ Κλεοπάτρα, καὶ Ἀρσινόῃ, διέταξε τοῖς προγενεστέροις αὐτοῦ παισὶ Πτολεμαίῳ καὶ Κλεοπάτρῃ τὴν ἀρχὴν, ὧν συμβασιλεύοντων τετραετὴς διεγένετο χρόνος, καὶ τοῦτο διέμεινεν ἂν καὶ ἐν τοῖς ἑξῆς τὸ ἔθος. εἰ μὴ Πτολεμαῖον παραβάντα τὰς τοῦ πατρὸς ἐντολὰς καὶ μόνον τῆς ἡγεμονίας ἀντιποιεῖσθαι βουλόμενον ἢ μοῖρα τοῦ ζῆν μετέστησεν ἐν Αἰγύπτῳ καταναυμαχηθέντα ὑπὸ Ἰουλίου Καίσαρος Κλεοπάτρας συλλαμβανομένου.

Μετὰ δὲ τὴν ἀπώλειαν Πτολεμαίου, ὁ νεώτερος ἀδελφὸς Κλεοπάτρας συνεθρονίσθη τῇ ἀδελφῇ Πτολεμαίῳ καλούμενος, γνώμῃ Καίσαρος, καὶ ἐ χρημάτισε τὸ πέμπτον ἔτος Κλεοπάτρας, τὸ καὶ πρῶτον Πτολεμαίου, καὶ τὰ τούτοις ἐπόμενα, μέχρι τῆς ἀναιρέσεως

¹ Librarii mendum apertum, scilicet scriptum *երէց*, pro *երէց*, necesse habuimus emendare unius literae mutatione; cum *jerits* sonat *tribus*, quod minime ad rem facit: at *jerets*, *major natu*, ut expresse fert Gr. lectio.

² Ի միասին թագաւորելոց in cod. Arm. connectitur praemissae periodo, ex qua talis oritur sensus: Dedit imperium *Ptolemaeo et Cleopatrae simul regnantibus*, quasi *regnaturis*.

Verum placuit ad fidem Gr. textus, variatis tantum punctis, sequenti copulare periochae. Gr. enim lectio clarè sic habet: » destinavit majoribus natu pueris suis Ptolemaeo et Cleopatrae principatum. Quorum simul regnantium quadriennium peractum est tempus «.

³ Anonymus in Gr. aut amplam aut diversam exhibuit lectionem hoc modo: » Et iste permaneret utique et in posterum mos, nisi etc «.

մինչև ցարանութիւն նորա՝ այլ ևս
երկուք : 'Ի վախճանել սորա՝ կղէո-
պատրայ նենգանք, 'ի չորրորդում
ամի սորա՝ և յութերորդում կղէո-
պատրայ, որ յետոյ լինէր ժամանակն՝
'ի կղէոպատրա միայն գրեցաւ՝ մինչև
ցհնգետասաներորդ ամն, որ վեշտա-
սաներորդն անուանեցաւ, և առաջ-
նորդ : 'Ի վախճանել լիւսիմաքայ՝ յա-
սորիս քաղկիդայ Թագաւորի, մար-
կոս անտոնիոս ինքնակալն՝ զքաղկի-
դիա և որ շուրջ զնովաւ գաւառքն
էին՝ մատնեաց կղէոպատրայ : Եւ
յայտմանէ և որ յետ սոցա այլ ամբն
են մինչև քսաներորդն երկրորդ,
որ վախճանն իսկ եղև կղէոպատրայ,
ըստ նմին օրինակի յաւելուածոց Թը-
ւոյն գրէր. որպէս լինել երկրորդին
և քսաներորդի կղէոպատրայ. որում
և էջերորդին :

Իսկ 'ի կղէոպատրայ սկտաբիոսն
կայսր՝ որ և աւգոստոս՝ առնու զԹա-
գաւորութիւնն, կալեալ զեգիպտոս

queis adhuc duo alii accedunt anni,
usque ad ejus necem. Eo è vivis sub-
lato, Cleopatras sane insidiis, quar-
to sui anno, Cleopatras autem octa-
vo, succedens tempus Cleopatras soli
adscriptum fuit, usque ad annum de-
cimum quintum, qui decimus sextus,
simulque primus appellatus fuit. Ly-
simacho ' in Syria Chalcidis rege de-
functo, Marcus Antonius Imperator
Chalcidem, et quae circa eam regio-
nes erant, Cleopatras tradidit. Atque
de hoc, quique post haec anni fuerunt
residui, usque ad vicesimum secun-
dum (annum), quo etiam Cleopatras
obitus accidit, secundum eundem mo-
dum superadditi numeri, scribeban-
tur; ita ut sit Cleopatras secundus et
vicesimus, cujus etiam (xx)vii².

Porro a Cleopatra Octavius Cae-
sar, qui et Augustus, regnum acce-
pit, cum obtinuisset Aegyptum bel-

αὐτοῦ, ἀλλὰ δύο. Τελευτήσαντος δὲ καὶ τούτου ταῖς Κλεοπάτρας
ἀπάταις τῷ τετάρτῳ μὲν αὐτοῦ, τῆς δὲ Κλεοπάτρας ὀγδόῃ, ὁ με-
ταγενέστερος εἰς μόνην Κλεοπάτραν ἀνεγράφη χρόνος, ἕως ἐτῶν πεν-
τεκαίδεκα. τὸ δ' ἐκκαίδεκατον ὠνομάσθη τὸ καὶ πρῶτον. ἐπεὶ δὲ τε-
λευτήσαντος Λυσιμάχου τῆς ἐν Συρίᾳ Χαλκίδος βασιλέως, Μάρκος
Αντώνιος ὁ αὐτοκράτωρ τήν τε Χαλκίδα, καὶ τοὺς περὶ αὐτὴν τό-
πους παρέδωκε τῇ Κλεοπάτρᾳ. καὶ ἀπὸ τούτου δὲ καὶ τὰ τούτων
ἕτερα ἔτη μέχρι τοῦ εἰκοστοῦ δευτέρου, ὃ καὶ τελευταῖον ἐγένετο
Κλεοπάτρας, κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον προστιθεμένου τοῦ ἀριθμοῦ,
ἐγράφετο, ὡς γενέσθαι τὸ δεύτερον καὶ εἰκοστὸν αὐτῆς τὸ κ'.
ἑβδόμον.

Ἀπὸ δὲ Κλεοπάτρας Οκτάδουιος Καῖσαρ, ὁ καὶ Αὔγουστος, τὴν

¹ Ita quoque constanter fert Gr. textus. Λυσιμάχου. Scaliger tamen in adnot. p. 430. ad 16. dixit: "Lego (volo scilicet legi) Λυσανίου, de quo in Canone satis diximus."

² Supple in Arm. litteram unam 7. numera-

lem, ut antecedentia postulant cum Gr. lectio-
ne, "ut fieri secundum et vigesimum ipsius
(Cleopatras), xx. septimum". Verum mendum
lectionis suppositum antiquum esse videtur, ac-
si Interp. Arm. legerit pro κ'. 20. καί, et.

յաւտեայ պատերազմի՝ ըստ հարիւ-
րորդի ութսներորդի չորրորդի ողով
պիտան եղելը՝ յերկրորդ ուսման
որպէս զի ՚ի հարիւրորդէ մեաստանե-
րորդէ ողովպիտան աւաջնայ ամին,
ուստի արիդէոս՝ որ և փիղիպոսն՝
պայազատեաց զիշխանութիւնն, մինչ
՚ի հարիւրորդ ձերորդ չորրորդ ողով
պիտան, և ՚ցնորին ամի երկրորդ՝ ու-
ղովպիտաք լինին հէ. և տարի Խ.
պսիւնքն է ամբ միջ. և այնչափ հա-
մարին ամբ աղէքսանդրիայ քաղաքի
Թադաւորացն մինչև ցլախճան կղէ-
պատրայ:

lo Actiaco, quod peractum circa cen-
tesimam octuagesimam quartam O-
lympiadem, anno secundo: ita ut a
primo anno centesimae undecimae O-
lympiadis, quo Aridaeus, qui et Phi-
lippus, imperium obtinuit, usque ad
centesimam octuagesimam quartam
Olympiadem, et ad annum ejus secun-
dum, conficiantur Olympiades $\alpha\chi\mu$.
atque annus unus: scilicet anni $\alpha\chi\alpha\mu$.
Et totidem sane computantur anni
Alexandriae regum, usque ad Cleo-
patrae fatum.

ἀρχὴν διαδέχεται κρατήσας Αἰγύπτου τῇ ἐπ' Ἀκτίῳ μάχῃ, κατὰ
τὴν ἑκατοστὴν ὀγδοηκοστὴν τετάρτην Ολυμπιάδα, ἐν ἔτει δευτέρῳ.
Ἀπὸ τῆς ἑκατοστῆς ἐνδεκάτης Ολυμπιάδος ἔτους πρώτου, ἀφ' οὗ
Ἀριδαῖος, ὁ καὶ Φίλιππος (Ἀλέξανδρος) ὁ Φιλίππου διεδέξατο
τὴν ἀρχὴν, ἐπὶ τὴν ἑκατοστὴν ὀγδοηκοστὴν τετάρτην Ολυμπιάδα,
καὶ ταύτης ἔτος δεύτερον, Ολυμπιάδες γίνονται ἐβδομήκοντα τρεῖς,
καὶ ἐνιαυτός. Τούτων ἔτη συγ'. Τοσαῦτα δὲ καὶ ἀριθμεῖται τὰ
ἔτη τῶν ἐν Ἀλεξανδρείᾳ βασιλευσάντων, ἐπὶ τῆς Κλεοπάτρας τε-
λευτῆς.

1 Scaliger hic in addit. not. Gr. p. 430. ad 61. 11. » Quamvis in hac diatriba multa cognitu digna Porphyrius nos docuit, tamen insigni delirio sese traduxit, quod Cleopatram victam ab Augusto scribat anno primo Olympiad. $\alpha\chi\mu$. quum is annus fuerit primus Augusti, Caesare Idibus Martiis interfecto. Idem delirium infra iteratur, ne quis putet errorem librarii «.

2 In Gr. additur ὁ Φίλιππος, quod quamvis recte accipi possit, quia hic Philippus Aridaeus nomine, illo Philippo natus sit, qui pater Alexandri fuit, tamen mendose omnino tam Gr. quam Arm. legunt praecedens nomen *Aridaeus*, qui et *Philippus*: debuit enim legi *Alexander Philippi* (filius). Siquidem Olymp. cxi. annus primus paulo ante memoratus, accurate tempus regni Alexandri demonstrat, minime vero Philippi Aridaei postea imperantis anno secundo Olimp. cxiv. quemadmodum etiam in exordio verborum Porphyrii, haud secus ac in Canone Eusebii evidenter proditum comperias, quod et

subsequens calculus cum integra sermonis serie confirmare potest. Id ergo solenter advertens Scaliger, satis studuit huic errori certissimo occurrere, adjecto nempe hoc nomine parenthesis nota intercluso (Ἀλέξανδρος). Quum tamen satis sciret vix expedire additionem, nisi aliquid demeret, haec in adnot. adjecit, p. 430. ad 61. 12. » Illa verba Ἀριδαῖος, ὁ καὶ Φίλιππος delenda sunt, et pro illis reponendum Ἀλέξανδρος, ut excusum est «: cui libenter subscribimus, et legendum esse affirmamus tum in Gr. tum in Arm. Ἀλέξανδρος ὁ Φίλιππου. *Աղէքսանդր փիլիպպի*: quamquam constat ex concordia utriusque codicis, non novum hocce mendum esse, sed olim idem irrepsisse, ita ut non adeo Arm. Interp. sed potius Gr. chirographus reprehensionem mereat. Ultimo loco dicendum erit, quod siquis fortasse sustineri velit utriusque codicis lectionem, quam nos improbamus, necesse habet aliud subesse mendum in tota hac periocha excogitare; aliter vix rem perficiat.

Եւ այսուհետեւ թամսեալէ պարզութեան
այսչափ ինչ :

*Sunt igitur Ptolemaeorum tempora
haec ¹.*

Ալեքսանդրոս մակեդոն՝ յառաջ-
նորմ ամի ճԺն ողովսիսադին Թաքա-
ւարէ, Կիւս շինէ զալեքսանդրիա
յեզիպոսս, զերկոտատան ամ, և
զամիսս Է: Ետ որոյ ալեքսանդրիայ
քաղաքի և ամենայն եզիպոսոսի Թա-
քաւորեցին այսորիկ :

Պտղոմէոս զաքոսի. ամս խ :

Պտղոմէոս փիլադել-
փոս. ամս լԷ :

Պտղոմէոս եւերգետէս. ամս իԷ :

Պտղոմէոս փիլոպա-
տոր. ամս իւ :

Պտղոմէոս եպիփանէս. ամս իԶ :

Պտղոմէոս փիլոմէ-
տոր. ամս լ :

Alexander Macedo primo anno cxi.
Olympiadis regnat, (qui videlicet)
Alexandriam in Aegypto condit,
duodecim annis, mensibusque vii. Post
quem Alexandriae urbis, universae-
que Aegypti regnum sortiti sunt isti ².

Ptolemaeus Lagi (filius) annis xi.
Ptolemaeus Philadel-
phus. ann. xxxviii.

Ptolemaeus Evergetes. ann. xxiv.
Ptolemaeus Philopator. ann. xxi.

Ptolemaeus Epiphanes. ann. xxii.
Ptolemaeus Philometor. ann. xxx.

Οἱ Πτολεμαίων χρόνοι (τῶν μετὰ Αλέξανδρον βασιλευσάντων
Αἰγύπτου). Αλέξανδρος ὁ Μακεδὼν κατὰ τὸ πρῶτον ἔτος τῆς
ἐκατοστῆς ἐνδεκάτης Ολυμπιάδος βασιλεύει, κτίζει τε τὴν Αλε-
ξάνδρειαν τὴν πρὸς Αἰγύπτῳ. ὁ δὲ τῆς ἀρχῆς αὐτοῦ χρόνος ἔτη
ιβ'. μῆνες ζ'. (...)

Πτολεμαῖος ὁ Ἀάγου	ἔτη μ'.
Πτολεμαῖος ὁ Φιλάδελφος	ἔτη λή.
Πτολεμαῖος ὁ Εὐεργέτης	ἔτη κδ'.
Πτολεμαῖος ὁ Φιλοπάτωρ	ἔτη κα'.
Πτολεμαῖος ὁ Επιδανής	ἔτη κδ'.
Πτολεμαῖος ὁ Φιλομήτωρ	ἔτη λα'.

¹ Depravatum hic Gr. textum ab Anonymo in-
terpolatore facile dixeris, eo quod quibusdam
demptis, de suo addiderit illud τῶν μετὰ etc. sc.
" Eorum, qui post Alexandrum regnarunt in
Aegypto " : quod sanè ex sequentibus videtur
mutuatus, eo animo, ut demonstraret Alexandrum
ipsam excludendum esse a serie Ptolemaeorum:
gratis tamen, etenim Auctoris sententia ea est,
ut Ptolemaeorum calculis inserat etiam spatium

annorum Alexandri, ex quo nempe patri succes-
sit; alioquin nusquam compleretur summa an-
norum, quae inseritur, sc. cxcxiii. ut patet ex
antecedentibus, et sequentibus.

² Integrum hoc argumentum desideratur in
Gr. id quod evenisse suspicor ob causam praedic-
tae interpolationis; itaque si utrumque locum
vitiatum offendis, in eundem Anonymum con-
ferenda culpa est.

Պտղոմէոս կրտսեր՝ որ
կոչեցաւ եւերգետէս . ամս իԹ :

Պտղոմէոս փիսկոն՝ որ
կոչեցաւ սովտէր . ամս ԷԺ :
և ամիսս Շ :

Պտղոմէոս՝ որ և աղէք-
սանդրոս՝ հալածականն
ի մօրէ հօրն իւրոյ . ամս Դ :

Պտղոմէոս փիղադելփոս,
որ դարձաւ ի փախստե-
նէն ի հալածական լինել
աղէքսանդրի . ամս Ը :

Պտղոմէոս դիոնիսիոս ,
որ և փիղադելփոս . ամս Ը :

Պտղոմէոսի դուստր
կղէոպատրա . ամս Դ :

Ըստ սովաւ գայիոս յուղիոս կայսր
միահեծան կայաւ զհռոմայեցիս :
(Ետ որոյ կայսր սեբաստոս հոկտա-
ւիոսն՝ որ և աւգոստոսն՝ սպան զկղէո

Ptolemaeus junior, qui
vocatus est Evergetes¹. ann. xxx.

Ptolemaeus Physcon,
qui vocatus est Soter. ann. xvii.
et mens. vi.

Ptolemaeus, qui et Ale-
xander, expulsus a ma-
tre patris sui². ann. iii.

Ptolemaeus Philadel-
phus, qui reversus est
a fuga, Alexandro jam
expulso. ann. viii.

Ptolemaeus Dionysius,
qui et Philadelphus. ann. xxx.

Ptolemaei filia Cleopa-
tra. ann. xi.

Hujus aetate Cajus Julius Caesar³
monarchiam exercuit in Romanos.
Post quem Caesar Sebastus Octa-
vius, qui et Augustus, Cleopatram

Πτολεμαῖος ὁ νεώτερος Εὐεργέτης ἔτη κθ'.

Πτολεμαῖος ὁ Φύσκων, ὁ καὶ Σωτήρ, ἔτη ις'. μῆνας 5'.

Πτολεμαῖος ὁ καὶ Ἀλέξανδρος, ἐξω-
σθέντος μὲν τοῦ πρὸ αὐτοῦ ...

Πτολεμαῖος ὁ Φιλάδελφος κατελθὼν
ἀπὸ τῆς φυγῆς, ἐξωσθέντος τοῦ
Ἀλεξάνδρου. ἔτη η'.

Πτολεμαῖος ὁ Διόνυσος ἔτη λ'.

Πτολεμαίου θυγάτηρ Κλεοπάτρα ἔτη κβ'.

Κατὰ ταύτην Γάιος Ιούλιος Καῖσαρ (πρῶτος) ἐμονάρχησε Ρωμαίων.
μέθ' ὃν Καῖσαρ Σεβαστὸς Οκτάουιος, ὁ καὶ Αὐγούστος, Κλεοπά-

¹ Praeposterè scriptam in Arm. dixeris prae-
sentem lineam. Verborum muta sedes, atque ita
lege, Պտղոմէոս՝ որ կոչեցաւ եւերգետէս կրտ-
սեր: » Ptolemaeus, qui vocatus est Evergetes
junior «: ut correcte fert Gr. » Ptolemaeus,
(qui) junior Evergetes «. Et quidem appellatus
minime fuit Ptolemaeus junior, sed magis Ever-
getes junior. Unde Asolicus noster, Պտղոմէոս,
որ երկրորդ եւերգետէս: » Ptolemaeus, qui
secundus Evergetes «.

² Lacunam in Gr. ab Scal. notatam supplere
potes ex Arm. integra lectione. Ubi obiter moni-
tum te velim sequentes annos non adeo accurate
cohaerere cum praemisso Porphyrii calculo: exin-
de probatur hunc catalogum ab Eusebio nostro
concinatum esse non tantum ad Porphyrii fide-
dem, sed etiam ad caeterorum auctorum normam.

³ Redundat in Gr. πρῶτος, primus, non in-
commodè. Sic etiam Asolicus, առաջին կայսր
միահեծան:

պատրա, և եբարձ զիշխանութիւն
պաղովնացն. որք Թագաւորեցին
ամն մղէ:

interfecit, imperiumque Ptolemaeo-
rum evertit; qui regnaverunt annos
ccxcv¹.

ՅՈՒՆԱՅ:

GRAECORUM.

Որպէս յոյն գրէն զհինեւոյն պառ
ճառքս:

*Quomodo Graeci majorum historias
conscribant².*

Աթենացւոց Թագաւորք: Ար-
գիւացւոց Թագաւորք: Սիկիոնացւոց
Թագաւորք: Վակեղմոնացւոց Թա-
գաւորք: Կորնթացւոց Թագաւորք:
Եթէ ի՞նչ և ի՞նչ ժամանակս ծա-
վակալեցին: Եւ որք յունաց գրին
մի ըստ միոջէ ողովնադք: Սիկե-
ղոնացւոց առաջին Թագաւորք: Եւ
որք յետ աղէքսանդրի մակեղոնաց-
ւոյ՝ Թեսաղացւոց, սսորւոց՝ և սսի-
ացւոց Թագաւորք:

Atheniensium reges. Argivorum re-
ges. Sicyonium reges. Lacedaemo-
norum reges. Corinthiorum reges.
Quinam et quantum temporis mare
obtinuerint? Et quae Graecorum sin-
gulae Olympiades inscribantur. Ma-
cedonum primi reges. Et qui post
Alexandrum Macedonem, Thessalo-
rum, Syrorum, et Asianorum reges.

ՅՈՒՆԱՅ ԺԱՄԱՆԱԿՔ:

GRAECORUM TEMPORA.

Քան զամենեւին չինք ժամանա-
կոք յունաց գրին մի ըստ միոջէ Սի-
կիոնացիք, և Թագաւորք՝ որ ՚ի սիկո-

Omnia inter Graecos tempore
antiquissimi diserte describuntur Si-
cyonii, regesque qui Sicyone fue-

τραν ἐλὼν καθεῖλε τὴν τῶν Πτολεμαίων ἀρχὴν, οἱ ἐβασίλευσαν
ἔτη σὺγγ'...

(Syncell. pag. 78. b.)

Πάντων μὲν Ἑλλήνων παλαιότατοι τοῖς χρόνοις ἀναγράφονται
Σικυῶνιοι βασιλεῖς, οἱ Σικυῶνος ἡγεσάμενοι, ὧν πρῶτος ἦρξεν Αἰ-

¹ Pro 427. 295. (apud Samuelem 427. 296.)
vellem legi cum Gr. 427. 293. nam certe totidem
anni colliguntur ex praemisso catalogo; quam
summam et ante confirmaverat auctor: ita ta-
men ut includatur annis 293, et sexennium, pro
Alexandri imperio nimirum post Alexandriam

conditam; nec minus, nec plus. nam si integros
Alexandri annos xii. vel includere, vel excludere
velis, nihil pericias ad auctoris mentem: juxta
enim primum efficerentur anni 299. juxta vero
secundum 287.

² Locus citatus a Samuele nostro hisce verbis:

նի կացին . որոց առաջին տիրեաց եգիպտաց առ նինեալ և բէղալ լեալ, զորս առաջին ասորեստանեաց՝ Թադաւորեալ ասիայ յիշատակեն : ուստի եգիպտաց նախ անուանէր՝ որ այժմ պեղոպոնէսոսն կոչի :

Արգիւացոց առաջին Թադաւորեալ քրի, քան զսիկոնացոց իշխանութիւնն յետոյ լեալ ամօք մէկ իւր :

Աթենացոց առաջին Թադաւորեալ կեկրոփս, որ կոչեցաւ զիփիւէս, քան զարգիւացոց իշխանութիւնն յետոյ մօտ ուրեմն ամօք երեք հարիւրով, և քան զսիկոնացոցն կրտսեր՝ ամօք հինգ հարիւր երեսուն և երիւր :

Աւարդ՝ սկիզբն արասցէ ժամանակագրութիւնս՝ որ առաջի կայ, յերիցադուանցն : Սիկոնացոց Թադաւորսն նախ յայտ յանդիման համա

runt: quorum primus dominatus est Aegialeus, qui Nini et Beli aetate fuit, quos primos Assyriorum (reges) in Asia regnasse commemorant. A quo Aegiala primum appellata est (regio), quae nunc Peloponnesus vocatur.

Argivorum primus rex Inachus scribitur, qui cccxxv. annis post Sicyoniorum principatum extitit.

Athenis primus regnat Cecrops, Diphyes cognominatus; trecentis prope annis post Argivorum principatum; Sicyoniorum vero (principatu) quingentis triginta tribus posterior.

Assumet ergo initium praesens Chronographia ab antiquioribus, Sicyoniorum reges primo declarans ac dinumerans. Magna enim discordia

γιαλεὺς, κατὰ Βῆλον, καὶ Νῖνον γεγωνὸς τοὺς πρῶτον Ἀσσυρίων βασιλεῦσαι τῆς Ἀσίας μνημονευομένους, ἐξ οὗ Αἰγιαλεία τὸ πρῖν, ἢ νῦν Πελοπόννησος, ἐκαλεῖτο ...

* Չի յետ Խաւեղոյ վասն պաղոմեանցն ՚ի գիրսն Եւսեբեայ՝ առէ վասն յունաց . Ո՛րպէս յոյնք գրեն զնախնեացն պաղոմութիւնս . և ապա զանուան իւրաքանչիւրոցն գրէ || . » Post enim sermonem de Ptolemaeis habitum in ipso Eusebii libro, dicit de Graecis. Quomodo Graeci Majorum historias conscribunt. Mox autem nomina singulorum describit α.

1 Et si nomen Eusebii Syncellus loco citato dissimulavit, verba tamen ejus, ut vides, sibi conciliavit, ut Scaliger quoque pro certo habens transcripsit, p. 19. In sequentibus nota apud Goarum legi in neutro παλαιότατα, sed melius est cum Scal. legere in masc. παλαιότατοι. Adhaec desideratur in Gr. conjunctio ante vocem βασιλεις, hinc ferme variatur sensus. Item Goar legit in Syncello τοῦ πρώτου . . . μνημονευομένου, in genitivo casu num. sing. quorum utrumque vitiosum est. Scal. ergo emendatius ha-

bet juxta Arm. τοὺς πρῶτον . . . μνημονευομένους. Caeterum uterque periclitatur in voce τῆς Ἀσίας. Nam Goar difficultatem fugiens plane subticuit eam vocem in latina sua interpretatione. Scal. vero, ut certior erat pro ditione Beli ac Nini insertam hic esse Asiam, haud aecus ac Assyriam, legit ad arbitrium cum conjunctione, καὶ τῆς Ἀσίας, quasi sensus fuerit: Assyriis et Asiae imperasse; quae certa alia sententia, eò minus placet, quò evidentius interpolatione critici excogitatam fuisse apparet, quum tamen Interp. Arm. satis clare ostendit ita se legisse in auctore, ut habetur hucusque apud Syncellum, sc. τῆς Ἀσίας, ideoque vertisse *ասիայ*, vel si codici fides habenda, *ասիաց*, pro *ասիացոց*, quasi verò Gr. fuerit τῶν Ἀσιαίων. Librarius Arm. in marg. reposit *ասիայիք*, *Asiani*, unde alia exoritur sententia.

րել. զի բազում երկբանութիւն է
'ի մէջ հնոցն, որք գրուեալսն պատ-
մութեանն գումարէին զժամանակա-
գրութիւնս. և որպէս մարթ իցէ՝
զատ. 'ի բազմացն միմեանց միաբան
վկայ լեալս ժողովեցուք: Եւ զսի-
կոնացոց թագաւորացն զժամանակս
գրեալ ժամանակաւոր մատենիւք՝
եղ կարգաւ ժամանակագիրն կառ-
տողը. բովանդակէ զնոսա 'ի համա-
ռօտ մատենին՝ գրեալ զայս ձև օրի-
նակի, թէ

Եւ զայս անքնութիւն զսիկոնացոց
թագաւորսն՝ սկսեալս յեգիւղեայ
յառաջին թագաւորէն, և հանգու-
ցեալս 'ի զԷսթիպոս: Եւ կալան
թագաւորն ժամանակս ամաց 98 թ.
և յետ թագաւորացն կացին քուրմքն

est inter veteres, qui Graecae histo-
riae concinnarunt Chronographias¹:
atque adeo, prout licebit, ex multis
qui invicem concorditer testantur,
colligemus. Verum enim vero Castor
Chronographus Sicyoniorum quoque
regum tempora, in chronologicis co-
dicibus descripta, exacto ordine di-
gessit; eaque (demum) in epitomen
redegit, hoc pacto scribens: quod

» Adposuimus² Sicyoniorum³ re-
ges, ab Aegialeo primo rege princi-
pium ducentes, in Zeuxippumque de-
sinentes. Reges autem tenuerunt tem-
pus annorum DCCCCLX⁴. Et post reges
fuerunt Sacerdotes Carnii VI⁵. qui

(Syncell. p. 78. a)

Παρατίθεμεν δὲ καὶ τοὺς Σικυῶνας βασιλεύσαντας, ἀρχομένους
μὲν ἀπὸ Αἰγιαλέως τοῦ πρώτου βασιλεύσαντος, λήγοντας δὲ ἐπὶ
Ζεύξιππον. οἱ μὲν οὖν βασιλεῖς κατέσχον ἐτῶν χρόνον ὑθ'. μετὰ
δὲ τοὺς βασιλεῖς κατεστάθησαν ἱερεῖς τοῦ Καρνίου ἕξ. οὗτοι δ' ἱε-
ράτευσαν ἔτη λγ'. μεθ' οὗς κατεστάθη ἱερεὺς Χαρίδημος, ὃς καὶ
οὐχ ὑπομείνας τὴν δαπάνην ἔφυγεν.

¹ Similia recenset, saltem ad sensum Syncel-
lus, p. 77. ubi ait: Αἱ παρ' Ἑλλήσιν ἀρχαιο-
λογίαί, πᾶσαι μὲν ἀσύμφωνοὶ φέρονται παρὰ τοῖς
συναλλαζομένοις αὐτάς ἱστορικοῖς. Scilicet ju-
cta Goarum: » In nullo consentiunt antiqua
Graecorum monumenta ... etiam apud eos, qui
illis conciliandis studuerunt, historiarum scrip-
tores ». Ubi etiam post pauca de Eusebio quo-
que mentionem facit Syncellus his verbis. Οὐ μὲν
τὰ πάντα τῆς Σικυωνίων ἀρχῆς ἐτη μ. ὡς Α-
πολλόδωρος καὶ ἱεροὶ, ἐν οἷς καὶ Εὐσέβιος,
ἔγραψαν. » Summa itaque Sicyoniorum imperii
est annorum 1000. prout Apollodorus et alii,
inter quos est Eusebius, scriptum reliquerunt ». Latè dixit annos 1000, pro 998. annis, quos Eu-
sebius exactissime tradit; ut infra videbis.

² Ubi Goar cum nobis legit in plur. παρατί-

θεμεν, Scal. minus recte habet in sing. παρατί-
θεμαι. Insuper ipse Goar expressit in praesenti
tempore adpronimus, noster in perfecto, adpo-
suimus.

³ Scal. legit Σικυῶνος, Sicyonis, in genit. ca-
su num. sing. Goar Σικυῶνας in accusativo plur.
numeri, Sicyonios. At noster tam hic, quam in
Canone, cum S. Hier. habet Sicyoniorum; for-
sitan ita ferebat et autographus, Σικυωνίων.

⁴ 98. 959. Ita omnino et Syncellus hic le-
git ὑθ'. 959. Verum tamen in Canone, S. Hier.
992. Interp. Arm. 944. 967. quod alibi probat
vel ipse Syncellus.

⁵ Item summa concordia Arm. et Sync. inte-
grè ferunt numerum sacerdotum sex. ἕξ. ἡ. si-
militer in Canone Arm. quia tamen desideratur
in Canone Latino, eo consensus Scaliger, fidem

կանենայ չ, որ քրմացան ամս լի:
յետ որոց եկաց քարիդէմոս քուրմ,
որ առ չժուժեւ ծախիցն՝ փախստա
կան եղև: Օ այս կաստովը՝ ըստ օրի
նակի բանիցս այսոցիկ: Տայց կար
գաւմի ըստ միոջէ թագաւորութիւնն
սիկոնացւոց զայս ձև օրինակի ունի
Համար:

sacerdotium coluerunt annis xxxiii.
Post quos fuit sacerdos Charidemus,
qui sumptibus non subsistens, fugae
se dedit. Haec Castor his concep-
tis verbis. Verum Sicyoniorum re-
gnum exacta successione hujusmodi
habet censum.

(Թագաւոր: Սիկոնացւոց:

Reges Sicyoniorum.

Մ. աջին՝ եգիաղէս, ամս ծք:
ուստի և եգիաղէս, որ այժմ պեղա
պոնէսոս, կոչի: Օ սմնէ ասէն առա
ջին թագաւորեալ սիկոնացւոց ըստ
Հնգետասաներորդում ամին բէղայ
առաջնոյ ասորեստանեաց թագաւ
րութեանն տիրելոյ. զոր պոսիդոնի
և լիբայ որդի լիեալ բանինարկեն:

Primus² Aegialeus, annis lxx. A quo
Aegialea, quae nunc Peloponnesus,
vocabatur³. Hunc primum in Sicyo-
nios regnasse dicunt circa annum de-
cimumquintum Beli primi Assyriae
regni dominantis: quem Neptuni, et
Libyae filium fuisse fabulantur.

(Scalig. pag. 19. ex Syncello, et Anonymo.)

Πρῶτος Αἰγιάλευς ἔτη ηβ'. (...) οὗτος λέγεται βασιλεῦσαι
Σικυῶνος κατὰ τὸ ιε'. ἔτος Βήλου τοῦ πρώτου τῆς Ἀσσυρίων ἀρχῆς
ἡγησαμένου, ὃν Ποσειδῶνος υἱὸν εἶναι, καὶ Λιβύης μυθεύουσι.

suam laesit, expuncto a Gr. textu Syncelli nume-
ro 17. non solum in serie Canonis, sed etiam
hoc in loco: consulé ejus pag. 19. et 129. unde
patet, id, quod sibi visum fuerit, eligendum de-
crevisse; aliter tutius profectò esset ampliorem,
quam decurtatam sequi lectionem.

¹ Goar in Sync. junctum, ideoque vitiose le-
git Χαριδήμοσος, et consequenter reddidit in
Lat. Charidemus, pro Χαρίδημος, 2s. Chari-
demus, qui: haec enim omnium consensu optima
lectio est.

² Praesens fragmentum Graecum satis lon-
gum affertur a solo Scaligero, ex Syncello, aut
potius Anonymo Graeco, quem ipsi Isaacus Ca-
saubonus dedit. Ubi sanè omnia ferè iisdem ver-

bis cohaerent cum Eusebio nostro, paucis dem-
ptis, omissisque lacunis.

³ Haec ab Anonymo, vel ab ejusdem amanu-
ensi ommissa, facile supplēbis tum ex praemisso
Syncelli loco, 17 οὗ Αἰγιάλευς (τὸ πρῶτον), ὃ
νὺν Πελοπόννησος, ἱκαλεῖτο, tum maxime ex Ca-
none Eusebii; quem locum iterum transcripsit
idem Sync. p. 77. D. αὐ' οὗ καὶ Αἰγιάλευς, ὃ
νὺν Πελοπόννησος, (τὸ πρῶτον) ἱκαλεῖτο. Solum-
modo dubitatur de voce τὸ πρῶτον, primum, quae
non habetur hic in lectione nostra, nisi dixeris
eo sensu usurpatam a nostro interprete vocem
αὐ' οὗ primum in sequenti periodo; ubi deest in
Gr. πρῶτος: potuit enim, ut noster secundo lo-
co legerit illud τὸ πρῶτον, in suo apographo.

Երկրորդ՝ Էւրոփս, ամս խԷ: սա առ նինեաւ որդւով բէղայ Թագաւորէ:

Երրորդ՝ տելչին, ամս ի. սա առ շամիրամւաւ Թագաւորէ:

Չորրորդ՝ ապիս, ամս իԷ. յորմէ ապիս՝ որ այժմ պէղդպոնէսոսն, կաւեցաւ:

Հինգերորդ Թելչքսին ամս ծԻ:

Վեցերորդ Էգիդրոս ամս լԻ:

Եօթներորդ Թուրիմախոս ամս խԷ: սա սովաւ արգիւացւոց առաջին Թագաւորեաց ինաքոս:

Ութերորդ Դէւկիպոս ամս ծԻ:

Իններորդ Մեսսապոս ամս խԷ: սա սովաւ գիպի տիրել Էգիպտացւոց յովսեփայ՝ որ յբրայեցւոցն յիշաւ տակի:

Secundus Europs, annis xlv. Hic sub Nino Beli filio regnat.

Tertius Telchin, annis xx. Is sub Samiramide regnat.

Quartus Apis, annis xxv. A quo Apia¹, quae nunc Peloponnesus, appellata est.

Quintus Thelxion, annis lvi.

Sextus Aegydrus, ² annis xxxiv.

Septimus Thurimachus, annis xlv. Cujus aetate Argivorum primus regnavit Inachus.

Octavus Leucippus, annis lvi.

Nonus Messappus, annis xlvii. Huius tempore contigit, ut dominaretur in Aegyptiis Joseph ab Hebraeis memoratus.

Δεύτερος Εὐρώψ ἔτη μϛ. (...)

Τρίτος ἔτη

Τέταρτος Πέλοψ ἔτη κϛ. (...) ἡ Πελοπόννησος ἐκλήθη.

Πέμπτος Θελξίων ἔτη νβʹ.

Ἑκτος . . . γυδρος ἔτη λδʹ.

Ἑβδομος Θουρίμαχος ἔτη μϛ. Κατὰ τοῦτον Ἀργείων πρῶτος βασιλεύει Ἰναχος.

Ὀγδοος Λεύκιππος ἔτη ςγʹ.

Ἐννατος Μέσσαππος ἔτη μζʹ. Κατὰ τοῦτον συνίσταται ἄρξας τῆς Αἰγύπτου Ἰωσήφ, ὁ πᾶρ Ἑβραίοις μνημονευόμενος.

¹ Ut passim, lectio Anonymi decurtata ac omnino depravata cernitur, quam ideo ad normam Arm. emendabis vel supplebis. Vidit haec et Scal. Canonis ope, unde dixit in adnot. 426. ad 19. * Τέταρτος Πέλοψ. Mire haec vitiosa sunt, legendum: Τέταρτος Ἀπὶς ἔτη κϛ. ὅφ' οὗ Ἀπία ἡ Πελοπόννησος ἐκλήθη. Satis erudite, nihil enim deest, nisi νῦν, ante ἡ. Memorat haec et Pausanias Lib. ii. c. 5. ubi postquam dixisset. Σικωνίοι περὶ τῆς χώρας τῆς σφιστέρας λέγουσιν, ὡς Ἀργιαλὸς αὐτόχθων πρῶτος ἐν αὐτῇ γένοιτο, καὶ Πελοποννήσου δὲ ὅσον ἔτι καὶ νῦν καλεῖται Ἀργιαλὸς ἀπ' ἐκείνου βασιλεύοντος ὀνομασθῆναι. Sicyonii de regione sua haec as-

serunt: extitisse primum Aegyaleum indigenam, ab eoque rege eam Peloponnesi partem, quae Aegyalus hoc etiam tempore nuncupatur, nomen accepisse: haec de Api subdidit, ὡς τὴν ἐν τῷ Ἰσθμοῦ χώραν, Ἀπίαν ἀπ' ἐκείνου καλεῖσθαι: n ab eo regionem eam, quae intra Isthmum est, Apiam fuisse nuncupatam. Similia repetunt et alii non pauci.

² Jurè lacunam adnotavit Scal. in Gr. non quod quid magni deesset, sed tantum prima nominis Syllaba, quam supplebis legens pro γυδρος, integrè Αἰγυδρος, ut praefert etiam Sync. p. 83. ex Canone mutuatus.

Տասներորդ. Երատոս ամս խի:
 1) Եւսասաներորդ. պղէմնէոս ամս
 խի:

Երկուսասաներորդ. օրթոպոլիս
 ամս կի:

Երեքսասաներորդ. մարաթոնիոս
 ամս չ: առ որով առաջին տարի
 կէսասանի Թադաւորեաց կեկրոփս
 զիփիւէս:

Չորեքսասաներորդ. մարաթոն
 ամս ի: առ սոքաւ զիսի ելիցն յե-
 զիպոսի եբրայեցւոց զօրազար մեղ-
 սէս. որ ՚ի Ժամանակի ցուցցի:

Հինգեասաներորդ. քիւրէս ամս
 ծէ: առ սոքաւ արգիացւոց Թադա-
 ւորէ քանաւաւ:

Decimus Eratus ¹, annis xlv.

Undecimus Plemnaeus, ² annis
 xlviii.

Duodecimus Orthopolis, annis lxxiii.

Decimus tertius ³ Marathonius, an-
 nis xxx. Cujus aetate primus in At-
 tica regnavit Cecrops Diphyes.

Decimus quartus Marathon ⁴, an-
 nis xx. Hujus aetate fuit Moyses dux
 egressus Hebraeorum ex Aegypto,
 quod suo tempore probabitur.

Decimus quintus Chireus (al. Echy-
 reus,) annis lv. Hujus diebus Argus
 regnat Danaus.

Δέκατος Ερατος ἔτη μς'.

Ἐνδέκατος Πλημναῖος ἔτη μή.

Δωδέκατος Ορθόπολις ἔτη ξγ'.

Τρισκαιδέκατος Μαραθώνιος ἔτη λ'. Κατὰ τοῦτον πρῶτος τῆς
 Ἀττικῆς ἐβασίλευσε Κέκρωψ ὁ διφυής.

Τεσσαρεσκαιδέκατος Μαρασος ἔτη ή. Κατὰ τοῦτον σὺνίσταται
 τῆς ἀπ' Αἰγύπτου πορείας τῶν Εβραίων ἡγεσάμενος Μωϋσῆς, ὡς
 κατὰ καιρὸν δειχθήσεται.

Πεντεκαιδέκατος Εχυρεὺς ἔτη νέ. Κατὰ τοῦτον Ἀργείων βασι-
 λεύει Δαναός.

¹ Syncellus legit *Εραστος*, cum Canone no-
 stro, et Samuele *Երատոս*, *Erastus*. Patet si-
 militudo litterarum ε. τ. maximè in Mas.

² Lectionem nostram confirmat Sync. praeferens *Πλημναῖος*, pro corrupta lectione Anonymi
 apud Scal. *Πιλημναῖος*.

³ Non aliter legerunt et transcripserunt ordi-
 nem horum regum Anonymus Graecus, et Sa-
 muel noster Armenus, Eusebii eclogarii, cum
 duplici Canonis exemplari, Armeniaco inquam
 nostro, ac Latino Hieronymiaco; omnes enim sic
 contexunt seriem istorum regum, xliii. Mara-
 thonius. xiv. Marathius (vel Marathon). xv.
 Echyreus (vel Chereus). Syncellus itaque solus,
 alter Eusebii excerptor, inverso ordine xliii. col-
 locat Echyreum. xiv. Marathium, ac xv. Mara-

thonium, pag. 87. et 99. quod manifestum li-
 brarii vitium et Scaliger Syncelli exscriptor suam
 fecit, quamquam alibi et emendatiore lectione
 usus sit, Anonymi scilicet ope, cui utinam tan-
 tum aurem prae buisset, neque contrariis inter
 se supputationibus variis in locis laborasset.

⁴ Arm. cod. hic habet *մարաթոն*, sc. *Maratho*,
 vel *Marathon*. Anon. *Μαρασος*, *Marasus*.
 Sync. demum *Μαραθιος*, juxta nempe Cano-
 nem; ubi etiam Arm. refert *մարաթիոս*, *Marathius*,
 quamvis Lat. Hier. et Samuel noster pau-
 lo aliter legant, *մարաթոս*, *Marathus*; et ambo
 pro antecedenti praeferant cum Canone nostro
մարաթիոս, *Marathius*. Nomen vero sequentis
 regis ab aliis *Εχυρεὺς* appellatum, Arm. lectio
 fertè ubique fert *Χυρεὺς*.

ՍԷԿՍՏԱՆԵՐՈՐԴ ԿՈՐԱՔՍ ԱՄԻՆ Ը
ԵՊՈՒՇԻՄՈՍԱՆԵՐՈՐԴ ԵՊՈՍԵՍ ԱՄԻՆ
ԸԷ :

ՈՒՅՈՒՍԱՆԵՐՈՐԴ ԼԱՕՄԵԴՈՆ
ԱՄԻՆ Խ :

ԵՆՆՈՒՅԵՐՈՐԴ ԵՐԷԻՏՈՆ ԱՄԻՆ ԽԷ :
ԱՌ ՍՈՓԼԱՆ ԱՐԳԻՎՈՐՈՐԴ ԲԱՊԱՆԱՐԷ
ԴԱՊԱՐԵՅԻՆ՝ ՃԵԿԱՆ ԵՄԻՆ ԸԽ :

ՎԵՍԻՄՈՍԱՆԵՐՈՐԴ ՊՈԼԻՓԻԴԵՍ ԱՄԻՆ Խ :

ՎԵՍԻՄՈՍԱՆԵՐՈՐԴ ԱՌԱՅԻՄՈՍԱՆԵՐՈՐԴ ԻՆԱՔՍ
ՔՐՈՍ ԱՄԻՆ Խ :

ՎԵՍԻՄՈՍԱՆԵՐՈՐԴ ԲԵՐԵՐՈՐԴ ՓԵՒԱՍՏՈՍ
ԱՄԻՆ Ը :

ՎԵՍԻՄՈՍԱՆԵՐՈՐԴ ԵՐՐՈՐԴ ԱԴՐԱՍՏՈՍ
ԱՄԻՆ Ը :

ՎԵՍԻՄՈՍԱՆԵՐՈՐԴ ԶՈՐՐՈՐԴ ՊՈԼԻՓԻԴԵՍ
ԴԷՍ ԱՄԻՆ ԸԷ : ԱՌ ՍՈՓԼԱՆ ԻՂԻՏՈՆ ԱՌԱՆ :

Decimus sextus Corax, annis xxx.

Decimus septimus Epopeus, annis
xxxv¹.

Decimus octavus Laomedon, an-
nis xl².

Decimus nonus Sicyon, annis xlv.
Sub hoc reges Argivorum desierant,
ad annos xxi. superstites.

Vigesimus Polybus, ³ annis xl.

Vigesimus primus Inachus, annis xl.

Vigesimus secundus Phaestus⁴, an-
nis viii.

Vigesimus tertius Adrastus, an-
nis iv.

Vigesimus quartus Poliphides, an-
nis xxxi. Cujus tempore Ilium captum.

Ἐκαδέκατος Κόραξ ἔτη λ'.

Ἐπτακαίδέκατος Ἐποπέως ἔτη λϛ.

Ὀκτωκαίδέκατος Λαομέδων ἔτη μ'.

Ἐννεακαίδέκατος Σικυῶν ἔτη μϛ. Κατὰ τοῦτον οἱ Ἀργείων βασι-
λεῖς ἐπαύσαντο διαρκέσαντες ἔτεσι φμ'.

Εἰκοστὸς Πόλυβος ἔτη μ'.

Εἰκοστὸς πρῶτος Ἰναχὸς ἔτη μ'.

Εἰκοστὸς δεύτερος Φαῖστος ἔτη η'.

Εἰκοστὸς τρίτος Ἀδραστός (Ἀδραστός) ἔτη δ'.

Εἰκοστὸς τέταρτος Πολυφείδης ἔτη λδ. Κατὰ τοῦτον Ἰλίον ἦλω.

¹ Ita etiam Anonymus Gr. apud Scal. et Samuel noster cum Armeniaco Canone λϛ. 35. Sed tamen Latinus Hier. Canon exhibet xxxii. cui suffragatur et Sync. qui habet λβ'. 32. quemvis ergo praeeligas. Ut ut sit, hoc discrimen ultimae antiquitatis esse videtur; atque inde evenisse variationem trium annorum in summa, cum nunc 959. nunc 962. legatur, ut alibi vidimus, et videbimus.

² Iterum Eusebium imitatus Anonymus Laomedonti annos adscribit μ'. 40. ita etiam Canon Eusebianus, non aliter et Samuel noster, ηωλ. 40. Unus igitur Syncellus discrepat, qui habet μγ'. 43.

³ Pariter Anon. et Sam. Πόλυβος ηωλ. 40.

sicut etiam Canon Arm. ηωλ. 40. et Lat. Polybus. At Syncellus Πολύβιος. Idem velim intelligas de annis hujus regis, qui sunt apud omnes μ'. 40. excepto Syncello praeficiente annos μγ'. 43. Supervacuum profecto esset lectiones Sync. passim variantes annotationibus mandare, nisi iis usus fuisset Scaliger non semel tamquam Eusebianis.

⁴ Omnes lectiones uniformiter praesecerunt hoc nomen Φαῖστος, ηωλ. 40. Phaestus, tam hic, quam in Canone, excepto codice Syncellano, ubi vitiose habetur Ηφαίστος; quam lectionem ut sinceram amplectens Goar reddidit expresse in Lat. Vulcanus in p. 119.

Վասներորդ Տինգերորդ պեղան
գոս ամս ի առ սողաւ էնիսա զաւար
նայւոյ Թադաւորեաց :

Վասներորդ վեցերորդ զեքսի
պոս ամս լւն :

Ի իսնդաւանքն ընդ ամենայն լինին
սիկիմայւոյ Թադաւորե իչ. և Թա
դաւորեն Ժամանակս ամայ ԶԺԹուց :
Յետ որոյ Թադաւորե ոչ ևս . բայց
Վաւրաքն Կառնիայ :

Իրոյ առաջին քրմայաւ Բաբե
ղայոս ամ տն :

Իրկորդ ստանդեղամ մի :

Իրրորդ Թէոկլիտոս ամս ք :

Չորրորդ Եւնէոս ամս չ :

Ճինգերորդ Թէոնոմոս ամս Թ :

Vigesimus quintus Pelasgus ¹, an
nis xx. Hujus aetate Aeneas Latinis
imperavit.

Vigesimus sextus Zeuxippus, an
nis xxxi.

Simul omnes reges Sicyoniorum
sunt xxvi. Regnant autem annos
dcccclix ². Post quos ³ non amplius re
ges, sed Sacerdotes Carnii.

Quorum primus Sacerdotio func
tus est Archelaus, anno 1.

Secundus Otomedon (lege, Auto
medon) ⁴ anno uno.

Tertius Theoclytus, annis iv.

Quartus Euneus, annis vi.

Quintus Theonomus, annis ix.

Εἰκοστὸς πέμπτος Πελασγῶν (Πελασγός) ἔτη 4. Κατὰ τοῦτον
Αἰρείας Λατίνων ἑβασίλευσεν.

Εἰκοστὸς ἕκτος Ζεύξιππος ἔτη 14. Οἱμοῦ γίνονται Σικυῶνος βα
σιλεῖς 25. βασιλεύουσι δὲ χρόνον ἐτῶν 99. Μετὰ Ζεύξιππον βασι
λεῖς μὲν οὐκέτι, ἱερεῖς δὲ τοῦ Καρρείου.

¹Ὡν πρῶτος ἱεράσατο Αρχέλαος ἔτος 1.

Δεύτερος Αυτομέδων ἔτος 2.

Τρίτος Θεόκλυτος ἔτη 4.

Τέταρτος Ευνεος ἔτη 6.

Πέμπτος Θεόνομος ἔτη 9.

¹ Sync. Πελαγός, *Pelagus*. Anonym. Πε
λασγῶν, *Pelargon*; utrumque vitiatum, unde
Scal. erudite adjunxit parenthesis nota (Πελα
σγός) nempe Canonis ope, quod et nostra lectio
cum Sam. probat. Verum annos ejus 25. 20.
omnium consensu allatos, mendose edidit Scal.
in Anon. 4. 8. puta librarii vel typographi vitio
variaturum, ob similitudinem characteris.

² Ut alibi diximus, hanc summam in Casto
ris textu legi 99. 98. 959. ita et hic compe
rimus: cui suffragatur et Samuel, legens. 98. 958.
quamquam in Canone habeatur vel sub no
mine Castoris Lat. 962. Arm. 967. sicut etiam
Sync. interim vult 967. vel potius 966. ab an

no mundi 3239. usque ad 4205. vide p. 131.

³ Eusebius dixerat μετ' οὗ, *post* quos, scilicet *praemissos reges*, at Anonymus
certe explicationis gratia ultimum regem nomi
natim inseruit, dicens μετὰ Ζεύξιππον, *Post*
Zeuxippum, quo deviat quidem a verbis aucto
ris, sed sensum non alienum inducit.

⁴ Αυ, prima syllaba nominis Αυτομέδων *Auto*
medon, quod in Gr. legitur, deflexa videtur
a librariis in Arm. ο, vel α, ob litterarum affi
nitatem αα. cum ο, vel α, sicut etiam ultima lit
tera γ, β, in μ vel ς transiit: si tamen certa
Anonymi lectio.

1) Եցերորդ ամփիքիէս ամն ժի :

2) Յոթներորդ հաւել յետոյ քարի զէմնս, որ առ չժուծել ծախիցն փախեալ. յորմէ մինչև յառաջին ողով պիտան ամբ յծա :

3) Իսկապէս սիկոնացւոց թա. դաւորաց և քրմաց ամբ ջիլ :

4) Իսկ սիկոնացւոց առաջնորդացն՝ ի զէս և և ընդ արգիւացւոց թա. դաւորսն համառօտիւք անցանել. որ պէս ստոյգ ի հնոցն պատմութիւնս կայ : Իհշատակէ զնոցանէ և կառ. տողք՝ գրեալ զպս ձև օրինակի :

Sextus Amphichyes, annis xii.

Septimus, ultimus (nempe) Charidemus, qui sumptus non sufferens ef-fugit¹. A quo usque ad primam O-lympiadem (sunt) anni cccclii².

Simul regum, et sacerdotum Si-cyoniorum anni (sunt) dccccxcviii³.

Post Sicyoniorum rectores, con-venit et Argivorum quoque reges bre-viter percurrere, prout certo in vete-rum historiis continetur. Commemo-rat eos vel ipse Castor ita scribens⁴.

Ἐκτος Ἀμφιγύης ἔτη ιβ΄.

Ἐβδομος Χαρίδημος τελευταῖος (ἔτος δ.) οὗτος οὐχ ὑπομείνας τὴν δαπανὴν ἔφυγεν. ἀπ’ οὗ ἐπὶ πρῶτην Ὀλυμπιάδα ἔτη τινά. Ὁμοῦ Σικυνίων βασιλέων τε καὶ ἱερέων ἔτη υἱή.

Μετὰ τοὺς Σικυῶνος ἡγησαμένους, εὖ ἂν ἔχοι καὶ τοὺς Ἀρ-γείων βασιλεῖς ἐν ἐπιτομῇ διελθεῖν, καθὼς τὰ ἀκριβῆ τῶν πα-λαιῶν ἱστοριῶν περιέχει. Μνημονεύει δὲ καὶ τούτων ὁ Κάστωρ ὡς πῶς γράφωι....

1 Deesse fortasse suspicaris in Arm. ամ Թ, annum 1. habitum in Gr. ἔτος δ., verum si dili-genter perpendas summam annorum 33, cunctis Sacerdotibus adscriptam paulo supra et in Ca-none, redundare potius putabis praesentem an-num.

2 Nescio an in Arm. sit legendum յԹ. 351. vel potius in Gr. 713. 352.

3 Postrema haec summa accuratissime serva-ta tam in Arm. quam in Gr. demonstrat pro so-lis regibus computandos esse annos integros 965. prope ad calculum Syncelli supra laudatum 966. vel 967. siquidem si demas annos Sacerdo-tum 33. a summa 998, supersunt anni 965. quod sane magis accedit ad calculum Canonis.

4 Finem hic habet fragm. Gr. Anonymi lau-datum inter excerpta Scaligeri p. 20. quin et pergit subungere aliena fragmenta prorsus di-

versa, ut de Adamo et Abraamo, etc, hinc inde, praecipue vero a Syncello more suo transcripta, quae minime ad rem faciunt. Ubi sane vel invi-tus errat Scaliger, quippe qui in praesto habens apud Anonymum suum Eusebii locum de Argi-vis post Sicyones inserendum, decurtavit tex-tum, atque deturbatum de suo loco collocavit alibi p. 24. ex quo accipe sequentia paulo post Gr. excerpta ejusdem Anonymi, sic apud eum inscripta. Περὶ τῶν Ἀργείων βασιλέων, ὡς ἐν ἐπιτομῇ. Itaque interruptum hic invenimus Anonymi excerptum apud Scal. postquam enim pollicitus auctor esset Castoris se verba allatu-rum, debuit ea, quae habentur in lectione nostra Castoris dicta, contexere: at ille, vel potius ama-nuensis ejus oscitanter se gerens, mox transit ad Laterculum regum sub inscriptione nomi-nis Castoris.

Արգուրի Էստի արգիւրացի Բագաւ
րուիւնն :

Castoris de Argivorum Regno ¹.

Արգուրու առ Եստին գրողացուք
զԹագաւորս արգիւրացոյ յինաբայ .
որք դադարեն առ Եթենեղաւ կրտս
պայտոյ . որոյ ժամանակ ամաց դաւ
նի յձ և երկուց : Եւ զԵթենեղոս դաւ
նաւորս մերժեալ՝ հաղաւ զարգոս :
Եւ սորա ծնունդք մինչև ցհեւաբաւ
Թեւ Եթենեղայ պերտեանց : Եւ
որոյ պողոպիդացիք առին զԹագաւո
րուԹիւնն : Բայց և դանաացւոց ժա
մանակ ԹագաւորուԹեանն գտանի
ամաց ճճ և Խուց : Իսկ պողոպիդաց
ւոցն՝ որ յատրեայ Թագաւորեցին ,
և հալան զԷշխանուԹիւնն մինչև
ցպենԹիդոս և ցտիսաւենոս և ցհու
մեոնէս ուրեւսոսայ . առ որովք հերաւ
կղիդացւոց ասպատակն եղև , գտաւ
նի ժամանակ ամաց ճճ և հնգից : Եւ
իւրաքանչիւր արգիւրացոյ Թագաւո
րացն են ժամանակքն այսպէս :

Ordinatim his proxime addemus
reges Argivorum ab Inacho (incipien
tes), qui sub Sthenelo Grotopi (filio)
desinunt: quorum intervallum annor
um comperitur cccclxxxii. Sthenelum
autem Danaus expellens, tenuit Ar
gum. Hujus vero filii usque ad Eu
ristheum (filium) Stheneli (filii) Per
sei. Post quos Pelopidae regnum ce
perunt. Porro et Danaorum regni
tempus reperitur annorum cxxii. Pe
lopidarum vero, qui ab Atréo (inci
pientes) regnaverunt, tenueruntque
imperium usque ad Penthilam, et Ti
samenum, et Camedem Orestae (fi
lium), sub quois Herachidarum irrup
tio facta fuit, recensetur spatium cv.
annorum. At cujuslibet Argivorum
regum tempus ita se habet.

Թագաւորս Էստիւրացոյ :

Reges Argivorum ².

Էստիւրին՝ Էստիւրոս , ուստի Էստիւր
աշխարհն կոչէր , ամս Ծ : Թագաւո

Primus Inachus, a quo regio Ina
chia appellata fuit, annis l. Regnat

(Scalig. pag. 24. ex Anonymo, et Syncello)

Αργείων Βασίλεις .

Πρώτος Ἰναχος, ἀφ' οὗ Ἰναχία χώρα ἐκαλεῖτο, ἔτη λ'. βασι-

¹ Praeiens Castoris textus ad sensum, quam
ad verbum occurrit apud Sync. p. 124. hoc
modo. Δαναός, ὁ καὶ Ἀρμαῖος, κρατήσας τοῦ
Αργούς, καὶ ἐμβαλὼν Σθέnelον τὸν Κροτωνοῦ,
Αργείων ἐβασίλευσε. καὶ οἱ ἀπόγονοι αὐτοῦ
μὲτ' αὐτὸν Δακίδαι καλοῦμαι ἐπ' Εὐρυσ
θείᾳ τὸν Σθέnelου τοῦ Περγίως. μεθ' οὗς οἱ
Πελοπίδαι ἀπὸ Πέλοπος παραλαβόντες ἀρ-

χήν. δι' ὁρῶτος Ατρείς. Quem locum et Scal.
transcripsit in suo Canone p. 113.

² Inscriptionem Gr. mutati sumus a Syncel
lo passim eam usurpante, in primis vero p. 99.
ubi strictim Eusebiana sequentia ad sensum re
coluisse arbitramur; quae et Scaliger iterum
ad verbum transcripsit loco citato, ubi nimi
rum deinde rursus continuatur Gr. fragmentum

բէ առաջին ինպես արգիացաց՝ առ
Թուրիմաքաւ, որ Էւրոպէն էր սիկո-
նացաց տէրութեանն:

Երկրորդ՝ փորոն, ամն Կ. առ առ
վաւ ովգիգոս զեղևսինա շինեաց:

Երրորդ՝ ապիս, յորմէ աշխարհն
ապիս կոչեցաւ, ամն ԼԵ. առ սովաւ
տիրէ եգիպտացաց յովսէփ՝ յերայ-
եցւոցն յիշատակեալ:

Չորրորդ՝ արգոս զգիսս Էնիորէս
(այսինքն դիոսի և նիոբէայ որդի), առ
տի աշխարհին անուն փոխեցաւ ար-
գիս, ամն Է:

Հինգերորդ կրիասոս ամն ԺԴ:

Վեցերորդ փորբաս ամն ԼԵ: առ
սովաւ կէկրոփս դիփիւէս աթենաց-
աց Թադաւորեաց:

Եօթներորդ արիոպաս ամն ԽԶ:
առ օրով մովսէս զօրավարէր ելլցն
Երբայեցաց յեգիպտոսէ:

Ութերորդ կրոտոպաս ամն ԽԷ:

Նոններորդ սթենելոս ամն ԺԸ:

Սիսանգամայն լինին ամբ ԵԺԸ:

primum Inachus apud Argos Thuri-
machi aetate, qui septimus fuit Sicyo-
norum imperii.

Secundus Phoroneus, annis lx. Hu-
jus diebus Ogygus Eleusinam con-
didit.

Tertius Apis ¹, a quo regio Apia
appellata fuit, annis xxxv. Hujus ae-
tate dominatur in Aegypto, ab He-
braeis memoratus Joseph.

Quartus Argus, ὁ Διός (sc. Jovis)
et Niobes (filius), a quo regionis no-
men mutatum appellatur Argia, an-
nis lxx.

Quintus Criasus, annis liv.

Sextus Phorbas, annis xxxv. Sub
quo Cecrops Diphyes Athenis re-
gnavit.

Septimus Triopas, annis xli. Cu-
jus tempore Moyses dux fuit He-
braeorum ex Aegypto egredientium.

Octavus Crotopas, annis xxi.

Nonus Sthenelus, annis xi.

Simul sunt anni cccclxxxii.

Λεύει δὲ πρῶτος Ἰναχος Ἀργείων κατὰ Θουρίμαχον, ὃς ἑβδομος
ἦν τῆς Σικωνίων ἀρχῆς.

Δεύτερος Φωρωνεύς ἔτη Զ'. Κατὰ τοῦτον Ωγυγος Ἐλευσίνα ἔκτισε.

Τρίτος Ἀπὶς (....) ἔτη ԼԵ. (....)

Τέταρτος Ἀργος ὁ Διὸς καὶ Νιόβης, ἀφ' οὗ ἡ χώρα μετωνομάσθη
Ἀργεία, ἔτη Ժ.

Πέμπτος Κρίασος ἔτη ԽԴ.

Ἑκτος Φόρβας ἔτη ԼԵ. (....)

Ἑβδομος Τριόπας ἔτη ԽԶ. (....)

Ὀγδοος Κροτώπας ἔτη ԽԷ.

Ἐννατος Σθένελος ἔτη ԺԸ. (....)

Anonymi jam memorati; quod paulo ante in-
terruptum fuisse monuimus. Omittite et lacunas
identidem occurrentes.

¹ Apud Anonymum haec tantum habentur,
» Tertius Apis, annis 35 u. omnis aliis, quae

in medio vel in calce leguntur apud Eusebium
nostrum; sicut et plura alia desunt ibi, ut vide-
bis ex ordine: verum de Api consule supra et in
serie regum Sicyoniorum.

Օ սթենելոս դանաւոս մերժեաց,
և կալաւ զարդոս, և յետ նորա նա
րին ծնունդք. որոց պայազատու
թիւնն և թագաւորութեանն ժա
մանակք՝ ունին զայս ձև օրինակի.

Տասներորդ. Ղանաւոս ամս Ծ.

Ստասաներորդ զինկէս ամս խւն.

Երկուսասաներորդ արաս ամս իք.

Երեքսասաներորդ պրոիտոս ամս
էք.

Չորեքսասաներորդ ահրիսիոս ամս
լւն.

Սիւնգամայն ընդ ամենայն՝ ար
գիացոց իշխանութեանն ամբ շիդ.

Սինչև ցոսսա դանաակաւք.

Յետ ահրիսիոսի՝ ի միկէնս փոխե
լոյ պետութեանն արգիացոց առ
Էւրիսթեաւ սթենելայ, պեղադի.

Sthenelum Danaus expulit, Ar
gosque tenuit; ac post eum ab eo
dem prognati. Quorum successio re
gnique tempora hoc modo digeruntur.

Decimus Danaus, annis 1.

Undecimus Lynceus, annis xli.

Duodecimnus Abas, annis xxiii.

Decimus tertius Proitus, annis xvii.

Decimus quartus Acrisius, annis
xxxi.

Summatim omnes Argivorum prin
cipatus anni (sunt) dxliiv¹. Ad hos
usque Danaidae.

Post Acrisium², ad Mycenaeas trans
lato Argivorum imperio, sub Eu
ristheo Stheneli (filio), imperium Pe

Τοῦτον δὲ Δαναὸς ἐχβαλὼν ἐκράτησεν Ἀργούς, καὶ οἱ τούτου
ἀπόγονοι (....)

Δέκατος Δαναὸς ἔτη ι'.

Ἐνδέκατος Λυγκεὺς ἔτη μδ.

Δωδέκατος Ἀβας ἔτη κγ'.

Τρισκαίδεκατος Προῖτος ἔτη ιζ'.

Τεσσαρεσκαίδεκατος Ἀκρίσιος ἔτη λδ.

Ὅμοῦ τὰ πάντα τῆς Ἀργείων ἀρχῆς ἔτη φμέ. Μέχρι τούτων οἱ
Δαναῖδαι.

Μετὰ δὲ Ἀκρίσιον, εἰς Μυκῆνας μετατεθείσης τῆς Ἀργείων ἀρ
χῆς κατὰ Εὐρυσθέα τοῦ Σθενέλου, οἱ Πελοπίδαι διεδέξαντο.

¹ Sic accuratè etiam in Canone Lat. cum Sa
muele շիդ. dxliiv. Anonymus unum addidit
φμέ. 545. Omitto Syncellum praeferentem φνά.
551. ut p. 124. vel ut p. 99. φοί. 575.

² Sequentia fere ad verbum excerpit et Sync.
p. 99. C. D. ubi ait: μετὰ δὲ Ἀκρίσιον ἰσχα
τον τῶν Δαναίδων εἰς Μυκῆνας μετατέθη ἡ βα
σιλεία τῶν Ἀργείων, κατὰ Εὐρυσθέα τὸν Σθε
νέλου, τοῦ Περσέως, καὶ διεδέξαντο τὴν βα
σιλείαν οἱ Πελοπίδαι, ὃν πρῶτος ἐβασίλευσε
Πέλοψ, ἀφ' οὗ καὶ ἡ χώρα Πελοπόννησος. οὗ
τος Ὀλυμπίον προέστη . . . μετατεθείσης
τῆς Ἀρχῆς εἰς Μυκῆνας μετὰ Ἀκρίσιον ἐπὶ

Εὐρυσθέως. δν . . . φασὶ βασιλεύσαι . . . ἔτη
μέ. εἴτα Πελοπίδαι . . . Ἀτρεὺς καὶ Θυέστης
ἔτη ξέ. μεθ' οὗς Ἀγαμέμνων . . . λ'. . . Αἰ
γισδος ζ'. ἢ ιζ'. Ὁρέστης Ἀγαμέμνονος υἱός,
καὶ Πένδιλος, καὶ Κομίτης ἔτη ιν'. Ἡρακλε
δῶν κἀδοδος, οἱ Πελοπόννησον λαβόντες ἐκρά
τησαν μετὰ τοὺς Πελοπίδας ἔτη ιν'. ἀφ' ὧς ἐπὶ
τὴν Ἰώνων ἀποικίαν ἔτη ξ'. ἀπὸ δὲ τῆς Ἰώνων
ἀποικίας ἐπὶ πρῶτην Ὀλυμπιάδα ἔτη ἀναγρά
φουσιν σξζ'. Ubi vides ipsa Eusebii verba inter
jacere, ita ut aliquanto propius accedat ad le
ctionem nostram quàm alter eclogarius Anony
mus, cujus locus est insertus in textu Gr. Sca

դեանք առին զիշխանութիւնն : Եւ
Թադաւորէ նախ Պելոպոնէս՝ որ ՚ի պե-
ղոպոնէսեաց , լեալ տաճիւն ողորմակա-
ղացն :

Եւ որոյ ՚ի միկէնս փոխելոյ իշխա-
նութեանն արգիսցւոց՝ յետ ահրի-
սիոսի Թադաւորեաց եւրիսթեւս ամս
յե :

Եւ ապա պողոպիդեանք՝ ատրեւսն
և Թիէստէս ամս կէ :

Եւ որոց ագամեմնոն ամս շ առ-
որով ՚յ ըջ ամին իղիսն առաւ :

Եւ զիստոս ամս էջ :

Եւ իստէս և տիսամենոս և պենթի-
լոս և կուստէս ամս ծը . մինչև
ցհերակիւսացւոց ասպատակն , յոր
ժամ զպեղոպոնիսն առին . յորմէ
մինչև զյուսաց Թափել յաշխարհէն

lopidae acceperunt . Regnat autem
primus Pelops, qui ex Peloponneso,
progressus Olympiadum auctor ¹.

Postquam vero ad Mycenae impe-
rium Argivorum translatum fuisset,
post Acrisium regnavit Euristheus,
annis xlv.

Deinde Pelopidae Atreus et Thye-
stes, annis lxxv.

Post quos Agamemnon ² annis xxx.
Cujus tempore, anno xviii. Ilium cap-
tum fuit.

Aegistus, annis xvii.

Orestes et Tisamenus, Penthilus-
que et Cumedes, annis lvi. usque
ad Heraclidarum irruptionem, quan-
do Peloponnesum ceperunt: A quo
usque ad demigrationem Ionum ³ a re-

Βασιλεύει δὲ πρῶτος Πελοποννήσου Πέλοψ . Πέλοψ Ολυμπίων
προέστη .

Εἰς Μυκήνας μετατεθείσης τῆς Ἀργείων ἀρχῆς, μετὰ Ἀκρίσιον
ἐβασίλευσεν Εὐρυσθεὺς ἔτη μέ.

Ἐπειτα οἱ Πελοπίδαι Ἀτρεὺς καὶ Θυέστης, ἔτη ξε.

Ἀγαμέμνων μετὰ τούτους ἔτη λ'. (...)

Ἀἴγισθος ἔτη ιζ'. (ις'.)

Ορέστης, καὶ Τισαμενός, καὶ Πένθις, καὶ Κομήτης ἔτη νή. μέ-
χρὶς Ἡρακλειδῶν καθόδου, ὅτε Πελοπόννησον εἶλον (...) Ἐπὶ τὴν

liger utriusque verba iterum transcripsit p. 24.
quasi Eusebius bis eadem verba recoluerit.

¹ Interp. Arm. illud Eusebii dictum Ολυμ-
πίων προέστη, interim sic explicat, լեալ առ-
ծիւն ողորմակաղացն : in Canone vero, ողորմակա-
ղաց փոխ յանձին կալաւ . Ad sensum nempe
Gr. verbi προίσταμαι, quod praeter alia designat
etiam summam curam habere, tueri, etc. Hiero-
nymus autem in Canone, ex quo et Goar in
Sync. dixerunt Olympiis praefuit, tamquam ad
verbum προϊστημι, quod apprimè sonat praesi-
deo, praesum. Sed sensus idem spectare videtur.

² Euseb. habuit, μεθ' οὗς Ἀγαμέμνων, post
quos Agamemnon, ut habetur etiam apud Sync.

loco paulo ante citato, at Anonymus Catalogi
gratia sic rem concinnavit: Ἀγαμέμνων μετὰ
τούτους, Agamemnon post istos; ut nihil dicam
de lacuna sequenti.

³ Supple in Arm. ex Graeco առ 4. anni 60.
Illud verò յորմէ, desideratum in lectione Anon.
supple cum Sync. legens ἀφ' ἧς, aliter tota tur-
batur sententia. Interea verò animadvertas ve-
lim, in Arm. pro Ἰώνων scribi յուսաց (nomi-
nat. sing. յոյն. plur. յոյնք) . quae vox quamvis
per se Jones exprimat, Graecorum nempe par-
tem, verum apud Armenios mos obtinuit, ut
acciperentur pro universa natione Graeca; (sic-
ut et Dalmatas nominarunt majores nostri La-

(ամբ 7) . և յունաց թափելոյն մինչև
ցառաջին ողովնիսդն ամբ մ'նէ :

Ղող իսկ է 'ի սոյնս' կարգ ըստ
կարգէ և զթենացոց թագաւո
րացն համար յարեւ, համարութեալ
զպատմութիւնն 'ի ստոյգ հնոցն ըն
թերցուածոց :

Ղաջին յաթենացոց յիշատակի
ովհիպոս . առ որով յունաց մեծ և
հին ջրհեղեղն պատմի : Սորա ժա
մանակակից համարին զփորոնեւս ի
նսրայ՝ արքայ արգիւացոց : (Յիշատա
կէ զայս և պիշատոն 'ի տիմէին գրեալ,
* Ս'ինչ գումարեւն կամէր զնոսա յա

gione (anni lx) . et a Jonum demi-
gratione usque ad primam Olympia-
dem anni sclxvii.

Conueniens utique erit ¹, his prae-
missis Atheniensium quoque regum
ordinatim adjicere catalogum, ex cer-
tis antiquorum lectionibus historiam
in compendii rationem redigendo .

Primus ab Atheniensibus memora-
tur Ogygus: cuius tempore magnum
vetustumque apud Graecos Diluvium
narratur. Huic contemporaneum Pho-
roneum Inachi (filium) regem Argi-
vorum existimant. Id, quod et ipse
Plato commemorat in Timaeo ², scri-

Ιώνων ἀποικίαν ἔτη ξ'. ἀπὸ δὲ τῆς Ιώνων ἀποικίας, ἐπὶ Ολυμ-
πιάδα πρώτην, ἔτη σξζ'.

Ἐξῆς δ' ἂν εἴη τούτοις καὶ τὸν τῶν Αἰθίοσι βασιλευσάντων κα-
τάλογον συνάψαι (....)

Πρῶτος παρ' Αἰθηναίοις μνημονεύεται Ὠκυγος, καθ' ὃν παρ' Ἑλ-
λησιν ὁ μέγας καὶ παλαιὸς ἱστορεῖται κατακλυσμός. τούτῳ λέ-
γεται συγχρονίσαι Φωρωνεύς ὁ Ἰνάχου Ἀργείων βασιλεύς (....)

tinios universos) eo quod Jones, Ἴωνες, inter
Graecos notiores extiterint in finibus Orientis.
Unde factum est, ut tam nomen Ἑλλήνης quam
Ἴωνες, communiter eadem appellatione exponeret
Interpres noster.

¹ Recte se gessit Anonymus, cum sine inter-
ruptione transcribere voluit Eusebii textum de
Atheniensium regibus proxime post Argivos,
quamquam de more lacunis interjectis. Sed non
ita recte se gessit Scaliger, qui Anonymi locum
multifariam discepsit: nam ut alibi, hic quo-
que post praemissum laterculum, internexuit
p. 24. aliena fragmenta ex Syncello aliisque inu-
tiliter congesta, vel ad Canonem pertinentia;
necnon seriem regum Assyriorum, Aegyptiorum,
etc. iteratis laterculis, interposuit: deinde de
intero recensitis Argivorum vel Mycenorum re-
gibus, velut ad normam Chronologiae Syncella-
nae, vix demum pag. 27. reponi voluit prae-
sentem locum de regibus Atheniensium, Ἐξῆς
δ' ἂν etc. praemissa hac inscriptione Anonymi
supra laudati. Παρὶ τῶν Αἰθηναίων βασιλείων, ὡς

ἐν ἐπιτομῇ. Verum enim verò laudandus in eo
fuit Scaliger, quod minime neglexit inserere
haec fragmenta certa inter alia incerta multò
auctiora; nihilominus suspicamur, ne cum plu-
ra incerta congesserit, certa etiam non pauca
vel invitius praetermiserit.

² Plato in Timaeo. Σόλων ποτε προ-
γαγεῖν βουλευθεὶς αὐτοὺς περὶ τῶν ἀρχαίων εἰς
λόγους τῶν τῇ δε, τὰ ἀρχαιότατα λέγειν ἐπι-
χειρεῖν, περὶ Φωρονέως τε τοῦ πρώτου λεχθέν-
τος καὶ Νιόβης, καὶ μετὰ τὸν κατακλυσμὸν
αὐτὸν περὶ Δευκαλίωνος καὶ Πύρρας, ὡς διεγίγον-
το μυθολογεῖν, καὶ τοὺς ἐξ αὐτῶν γενεαλογεῖν,
etc. » Solon quum consilio potius eos
(Aegyptios) deducendi in colloquium de rebus
priscis ibi gestis, quàm ut ipse eas commemo-
raret, quarundam mentionem iniecisset, et pri-
mi Phoronei atque Niobes, et post diluvium,
Deucalionis et Pyrrae tempora et propaginem di-
numerasset, sicuti in fabulis perhibetur « etc.
(Sequitur responsum sacerdotis Aegyptii: O
Solon, Graeci semper pueri estis, etc.)

առջնոցն պատմութիւնս, թէ զքաղաքին նախնեացն ասել, սկիզբն առ զփորոնեայ առաջնոյ ճառելոյն, և զնորայ. և որ յետ ջրհեղեղին էին: Եւ այց լինի ովգիգոս առ մեսապոնեալ իններորդ թագաւորաւն սիկոնացւոց, և առ բելոքաւ շեքորդ թագաւորաւն ասորեստանեաց:

Եւ յետ ովգիգեայ՝ վասն բազում ապականութեանն ի ջրհեղեղէն՝ առանց թագաւորութեան ասեն կաջեալ՝ որ այժմ աստիկէաստանն կոչի, մինչև ցկեկրոփս ամս 37 Թ (37): Եւ այնչափ ամբ համարին և յարգիացւոց թագաւորութեանն. որոյ նախ առ ովգիգեաւ եղև սկիզբն. զի յետ նոյն փորոնեայ արգիացւոց թագաւորի, առ որով յիշատակի ջրհեղեղին յամս ովգիգեայ, մինչև ցփորբաս, առ որով այժմու աստիկէաստանի նախ թագաւորեաց կեկրոփս դիփիւէս, գումարին ամբ 37: Եւ ի կեկրոփայ մինչև ցառաջին ողբմ.

bens: " Quum in priscorum historias inducere eos voluisset, ut nempe de hujus urbis antiquitatibus dicerent, principium fecisse (sermonis) de Phoroneo primo dicto, et de Niobe, atque post diluvium sequentibus ". Porro Ogygus fuit sub Mesappo rege Sicyoniorum rege, et Belocho viii. Assyriorum rege.

Et post Ogygum, ob magnam corruptionem a diluvio effectam, sine rege fuisse Atticam modo nuncupatam, usque ad Cecropem annis c. et ix. (lege cxc¹.) dicunt. Totidem anni computantur ab Argivorum quoque regno, cujus primum sub Ogygo initium fuit ². Siquidem post eundem Phoroneum Argivorum regem, sub quo diluvium annis Ogygi memoratur, usque ad Phorbam, cujus diebus in hodierna Attica primum regnavit Cecrops Diphyes, colliguntur anni cxc³. Et a Cecrope usque ad primam Olympiadem dinumerantur reges xvii.

. Γίνεται δὲ Ὡγυγος κατὰ Μέσσαππον ἑννατος Σικυῶνος βασιλεία, καὶ μετὰ Βήλοχον Ἀσσυρίων ὄγδοον βασιλεία.

Μετὰ δὲ Ὡγυγον διὰ τὴν ἀπὸ τοῦ κατακλυσμοῦ πολλὴν φθορὰν φασὶν ἀβασίλευτον διαμεῖναι τὴν νῦν Ἀττικὴν, μέχρι Κέκροπος, ἔτη ρυ'. Ταῦτα δὲ διαριθμεῖται τὰ ἔτη καὶ ἀπὸ τῆς Ἀργείων βασιλείας πρὸ Ὡγύγου ἀρξαμένης. ἀπὸ δὲ τῶν τελευταίων Φορωνέως Ἀργείων βασιλείων, καὶ ὃν μνημονεύεται ὁ ἐπὶ Ὡγύγου κατακλυσμός, ἐπὶ Φόρβαττα, ἐφ' οὗ τῆς νῦν Ἀττικῆς πρῶτος ἐβασίλευσε Κέκροψ ὁ διφυής, συνάγεται ἔτη ρ'. Ἀπὸ δὲ Κέ-

¹ Pro 109. Anonym. legit 190. ρυ'. correctius, ut patet ex sequentibus, atque calculo Canonis.

² Interp. Arm. legit πρῶτον ἐπὶ vel ἐφ' Ὡγύγου, primum sub Ogygo, ubi apud Anon. πρὸ Ὡγύγου, ante Ogygum: similiter in sequentibus differunt lectiones.

³ Hic sane probare videtur lectio nostra prae-missum numerum ρυ'. 190. apud Anon. occurrentem. Sed mirum, quod ipse se minime probat, sed magis ad primam nostram lectionem 109. accedit, cum hic legat tantum ρ'. 109.

պիսաղն համարին թագաւորք է՞. և իշխանք մինչև ցմահ ժ. Լուորովք ասեն լեալի մէջ յունաց զարմանալի ինչ առասպելականք: Լստի յոյնք զատտիկեցւոց թագաւորս համարին. քանզի չունին ստուգիւ զհամար ըզհնոցն: Լքանակէ և կաստովր զսոյն ձև օրինակի՝ ի պատմութեանն համառոտս:

Աստուրի լան անեհացոց թագաւորութեանն:

Castoris de Regno Atheniensium.

Արդեացուք առնթեր և զաթենացւոց թագաւորսն, սկիզբն արարեալի կեկրովպայ՝ որ անուանեցաւն դիփիւէս, և հանդուսցուք ի թիմոյիդէս: Եւ առնայն իսկ թագաւորացն ժամանակ գտանի անուանեցելոցն երեքթիդէսից ամաց և Ծից: Եւ որոց ան զթագաւորութիւնն մեղանթոս անդրոպոմպեայ պեղեցի. և նորին որդի կոդրոս. և թագաւորեցին ընդ երկոսին ամս ծք. (....) սկիզբն առեալ ի մակեդոնացւոց կոդրայ, դադարեալ առ աղկմէնիւ եւ քիդեայ. և ժամանակն գտանի ամաց Իւ ինուց: Եւ որոց զտասնամեանն ունէին իշխանութիւն՝ որ էին թուով Է. և կալան՝ զհամ: Լսա տարեւորք՝

» Exponemus cohaerenter Atheniensium quoque reges ¹, incipientes a Cecrope, qui Diphyes cognominatus est, et ad Thymoetem usque perducemus. Verum enim vero omnium utique regum cognomento Erechthidarum tempus reperitur annorum ccccl. Post quos regnum suscepit Melanthus Andropompi (filius) Peliensis, ejusque filius Codrus; et regnaverunt ambo annos lxx. (lege lxxviii. . . .) ², a Codro Macedonum stirpe incipientes, et sub Alcmeone Aeschyli (filio) desinentes. Tempus vero cc. et novem annorum reperitur. Deinde per decennium principatum tenebant, qui fuerunt vii. numero, tenuerantque au-

χροπος ἐπὶ τὴν πρῶτην Ολυμπιάδα, καταρτιζοῦνται βασιλεῖς μὲν ἑπτακαίδεκα, ἄρχοντες δὲ διὰ βίου δώδεκα, ἐφ' ὧν λέγεται γεγονέναι τὰ ἐν Ἑλλασι θαυμάσια μυθολογούμενα...

¹ Quamvis desit hoc intervallo Gr. textus, nihilominus ipsum Castoris locum ipse Eusebius in Canone saltem ex parte, repetit, ubi melius habetur in sequentibus numerus 58. quam hic 53.

² Deesse hic putatur aliquid hoc modo. » LVIII. Cessante autem regno, Principes usque ad mortem extiterunt «: aut juxta Canonem, » Post Codrum Principes « etc.

'ի կրէնտեայ առեալ զիշխանու-
թիւնն, դադարեն առ Թէոփեմաւ.
առ որով ամենեւին իսկ դադարէին
մերոյ աշխարհիս իրք և արութիւնք:
Օայս կաստովը: Իայց մեք զԹադա-
ւորացն մի ըստ միոջն կարգեցուք
զհամար:

nos lxx. Postea annui a Creonte prin-
cipatus originem ducentes, desinunt
sub Theophemo; cujus aetate omni-
no quidem nostrae regionis res prae-
claraque gesta cessarunt. Haec Ca-
stor. Nos vero regum catalogum sin-
gillatim exponemus.

Ինքնացոյ Ռաբաւոր:

Atheniensium Reges.

Ինաջին՝ կեկրովփս դիփիւէս,
ամս Է (Ճ): Ին որով պրոմէթէս,
էպիմէթէս, աաղաս: Իայց Թադա-
ւորէ աթենացւոց նսխ առ տրիպա-
լէերորդ Թադաւորաւն արգիացւոց,
և առ մարաթոնաւ՝ որ տիրեաց Ե-
րեքասաներորդ՝ ի սիկոնացւոց: Ին
սովաւ և մովսէս ի մէջ եբրայեցւոց
ճանաչէր. զոր ի Ժամանակի ցուց-
ցուք: Ին որով և ի դեկալիոնի ամս
զըջեղէն եկեալ ասեն ի Թեսա-

Primus Cecrops Diphyes amis v.
(lege l.) Cujus aetate fuerunt Pro-
metheus, Epimetheus, Atlas. Regnat
autem apud Athenienses primum sub
diebus Triopi Argivorum regis vii.
et Marathonis, qui decimus tertius²
Sicyoniis imperitavit. Hujus aetate
Moyse quoque apud Hebraeos agno-
scitur, quod tempore suo probabi-
mus. Sub quo etiam diluvium annis
Deucalionis in Thessalia evenisse a-

(Anonymus apud Scalig. 27.)

Αθηναίων βασιλῆς.

Πρῶτος Κέκροψ ὁ διφυῆς (....) κατὰ Μαραθῶνιον βασιλεύ-
σας, ὃς ἦρξε Σικυῶνος τρισκαιδέκατος, ἔτη ν'. Κατὰ δὲ τοῦτον καὶ
Μαῦσῆς παρ' Ἑβραίοις ἐγνωρίζεται, ὡς κατὰ καιρὸν ἐπιδείξομεν.

¹ Inscriptionem Gr. solam transcripsimus a Synkello, utpote Eusebii vestigiis inhaerente. Quod sequitur vero laterculum satis longum item nobis suppeditavit Anonymus Eusebii eclogarius apud Scal. ubi in calce praemissi fragmenti haec subjuncta sunt. Οἱ δ' ὀνι μετα τὸν Ωγύγον καὶ τὸν κατακλυσμὸν, Αθηναίων βασιλῆς εἰσὶν οἱδε. » Post ergo Ogygum ac Diluvium, Atheniensium reges sunt isti. Deinde hic Eusebii textus, Πρῶτος Κέκροψ etc. quam identidem interruptus.

² Concordatissima haec lectio numeri ordi-

nalis xiii. pro Marathonio habiti una voce in Arm. et Gr. omnino favet emendationi lectioni auctoris nostri, de qua egimus supra in serie regum Sicyoniorum. Verum hic illud quoque adverte, annos nempe regum Atheniensium apud Anonymum fere semper sub fine singulorum periodorum exponi; qui tamen apud Eusebium nostrum jugiter proxime post nomina collocantur, atque subinde reliqua argumenta subnectuntur: id quod semel denotasse satis erit.

դիւ : Որ և առ փայլեթմնիւ Տրացան
բարկութիւնն եթւովպացւոց աշ-
խարհին :

Երկրորդ՝ Կրանաւոս անդամին յաշ-
խարհէն , ամս Թ :

Երրորդ՝ ամֆիկտիոն զեկալիո.
նեայ , փեսայ Կրանայեայ , առ որով
դանաացւոց իրք պատմին , ամս Թ :

Չորրորդ՝ Երիքթմնիոս եփեստեայ ,
որ ՚ի հոմերոսէ Երեքթմնն կոչի ,
ամս Ծ : Ըն որով իշխացիք մանկունք
(Եսթուս) :

Հինգերորդ՝ պանդիոն Երեքթմ-
նեայ , ամս Խ : Ըն որով աղջկանն
առեանդութիւն , և վամս տրիպտղո-
մեայ :

Վեցերորդ Երեքթմնն պանդիո-
նի , ամս Ծ : Ըն որով պերսեայ իրքն :

Եօթներորդ՝ Կեկրոփս , Էղբայր
Երեքթմնեայ , ամս Խ : Ըն որով
դիոնիսի իրքն :

junt ¹; sicut etiam igniferam iram Aethiopiae in diebus Phajethonis .

Secundus Cranaus, ex eadem regione, annis ix.

Tertius Amphictyon, Deucalionis (filius), Cranai gener ², sub quo Danaidarum res narrantur, annis ix ³.

Quartus Erichthonius Ephesti (sc. Vulcani, filius), qui ab Homero Erechtheus vocatur, annis x. Cujus tempore Idaei Digiti ⁴.

Quintus Pandion Erichthonii (filius), annis xi. Sub quo Puellae raptus; et quae de Triptolemo (referuntur).

Sextus Erechtheus Pandionis (filius) annis x. Sub quo ea, quae de Perseo narrantur.

Septimus Cecrops, frater Erechthei, annis xi. Cujus tempore ea, quae de Dionysio (referuntur).

ἐφ' οὗ ὁ ἐπὶ Δευκαλίωνος κατακλυσμὸς ἐν Θεσσαλίᾳ, ἥτε ἐπὶ Φα-
ίδοτος ἐκπύρωσις ἐν Αἰθιοπίᾳ.

Δεύτερος Κραναὸς αὐτέχθων ἔτη θ'.

Τρίτος Ἀμφικτύων Δευκαλίωνος (. . .) ἔτη ι'.

Τέταρτος Εριχθόνιος Ηφαίστου, ὁ παρ' Ομήρου Ερεχθεύς, ἐφ' οὗ
Ἰδαῖοι Δάκτυλοι, ἔτη ι'.

Πέμπτος Πανδίων Εριχθονίου, ἐφ' οὗ Κόρης ἀρπαγή, καὶ τὰ
περὶ Τριπτόλεμον, ἔτη μ'.

Ἑκτος Ερεχθεύς Πανδίωνος, ἐφ' οὗ τὰ περὶ Περσέα, ἔτη ν'.

Ἑβδομος Κέκροψ ἀδελφὸς Ερεχθέως, ἐφ' οὗ τὰ περὶ Διόνυσον
ἔτη μ'.

¹ Omisit Gr. excerptor, vel ejusdem amanuensis verbum *ajunt*, sive potius Graecorum more, *dicitur*, λέγεται, cum suo infinito *evenisse*.

² Facile potes supplere in Gr. ex Sync. p. 125. duo illa vocabula γαμβρός Κραναοῦ, non ita tam sequentia, quae omnino desunt.

³ Hic tantum codex noster exhibet numerum

9. Թ. cum alii communiter, Anonymus scilicet, Sync. et Sam. eum Canone praeferant i. Ժ. 10.

⁴ Pro *δακτύλοις* manifesto librarii mendo, lego *δαμνολοί*, ut alibi recte habetur. Verum enim verò quum *δάκτυλοι*, *digitos* sonent, Interp. noster ipsam interpretationem adhibuit, quod et nos hic fecimus in Lat. quamvis enim nonnulli Gr. voce utantur, at ipse Tullius ait Lib. III. de

Իւթերորդ՝ պանդիոն երեքթեւեայ, ամս իւթ: Բնդ որս փախստաւ հան լինէր, և ի մէջարացիս Թագաւորէր: Բն որով եւրովպն, հադմոս, և որ ինչ վասն սպարտիացոց:

Եններորդն էգեւս պանդիոնիւեայ, ամս խի: Բն որով վասն արգիւհան նաւաւաստացիցն, և յուշկապարհացն. ուր հերակղէս զնահաստակութիւնն գործէր:

Տասներորդ՝ Թեուս եգեայ, ամս լ: Բն որով մինովս օրէնսդէր ճաւաչէր:

Մեասաներորդ՝ մէնէսթեւս պեւեայ՝ առնեայ՝ երեքթեայ, ամս իւթ: Բն որով իղիոն առաւ:

Երկասաներորդ՝ դէմոփոն Թեւեայ, ամս լի: Բն որով ողիսեայ իրքն, և որիսեայ: և էնիաս Թաւաւորեայ (որդի) զաւինեայ:

Երեքասաներորդ՝ աւքսինեւս

Octavus Pandion Erechthei (filius) annis xxv. qui postea profugit, et apud Megarenses regnavit. Sub quo Europa, Cadmus, et quidquid de Spartanis (narratur).

Nonus Aegeus Pandionis (filius) annos xlviii. Sub quo ea, quae de Argonautis¹, et Centauris (proferuntur); quo spatio Hercules praeclaras luctationes fecit.

Decimus Theseus Aegei (filius) annis xxx. Sub quo Minos legislator agnoscebatur.

Undecimus Menestheus Petei (filius, qui) Ornei², (qui) Erechthei, annis xliii. Cujus aetate Ilium captum.

Duodecimus Demophon Thesei (filius) annis xxxiii. Sub quo ea, quae de Ulysse, et Oreste (narrantur). Aeneasque regnavit Lavinii³.

Decimus tertius Oxyntes⁴ Demo-

Օγδοος Πανδίων Ερεχθέως ἔτη κε'. ὃς φεύγων ἐν Μεγάροις ἐβασίλευσεν. ἐφ' οὗ Ευρώπη, Κάδμος, καὶ τὰ περὶ Σπάρτους.

Ἐνατος Αἰγεὺς Πανδίωνος ἔτη μί'. ἐν ᾧ τὰ περὶ τοὺς Ἀργοναύτας καὶ Κενταύρους. Ἡρακλῆς τε τοὺς ἄθλους ἐτέλει.

Δέκατος Θησεὺς Αἰγέως ἔτη λ'. ἐφ' οὗ Μίνως ἐνομοθέτει.

Ἐνδέκατος Μενεσθεὺς Πετεῶ τοῦ Ερεχθέως, ἐφ' οὗ Ἴλιον ἐάλω, ἔτη κγ'.

Δωδέκατος Δημοφῶν Θησεῦς ἔτη λγ'. ἐφ' οὗ τὰ περὶ Οδυσσεά, καὶ Ορέστην. καὶ Αινείας ἐβασίλευσε Λαβινίου.

Τρισκαίδεκατος Οξύντης Δημοφῶντος ἔτη ιβ'. ἐφ' οὗ τὸν ἐν Εφέσῳ ναὸν ἐνέπρησαν Ἀμαζόνες.

Nat. Deor. c. 16. » Tertius (inter Joves) est ex Idaeis *Digitis*: cui inferias afferunt «.

¹ Vox dubia վասն արգիւհան նաւաւաստացիցն. Si tamen desit error librarii, qui fortasse debuit scribere արգիւհան նաւաւաստացից, vel նաւաւաստեայ, de Argonautis.

² Pro Մենէայ lego առնեայ sive առնեայ: Verum Anonymus peccat in ipso integro nomine τοῦ Ὀρείως omisso, quod supplebis ex Sync. p. 138.

³ Si servandus sit in codice vox supervacua որդի *filius*, facile lapsus est Arm. Interp. ambiguo casu Λαβινίου, qui non minus ad patrem, quam ad patriam pertinere posset. Sed quia Interpres noster solitus est in nominibus virorum satis ducere genitivum casum, ideo eum miramur hic addidisse որդի *filius*.

⁴ Աւքսինեւս valet pro Օքսύντης, itaque probat lectionem Gr. Ὀξύνης, ut ad unum

գէմիփոնեայ, ամս ԺԷ: Ըն որով
յեփեսոս զմեհանն հրձիգ արարին
ամիզինք:

Չորեքտասաներորդ՝ փիհասաւք-
սինտեայ, տարի մի:

Հինգետասաներորդ՝ Թիմոուէս
եղայր փիհեայ, ամս Ը:

Սեփտասաներորդ՝ մեղանթոս ան-
դրոպոմպեայ պեղեցի, ամս ԼԷ: Ըն
որով հերակղիդացւոց ասպատակն,
և ունել զպեղոպոնեսոս:

Եփեսոսեցիներորդ՝ կողրոս մեղան-
թեայ, ամս Խ: Ըն որով յմիք
Թափեցան յաբայիայ աշխարհէն, և
յաթէնս փախստական անկան:

phonis (filius) annis xii. Cujus tem-
pore Amazones templum in Epheso
combusserunt.

Decimus quartus Aphidas Oxyntis
(filius) anno uno¹.

Decimus quintus Thymoetes fra-
ter Aphydæ annis viii.

Decimus sextus Melanthus An-
dropompi (filius) Peliensis, annis
xxxvii. Cujus diebus Heraclidarum
(facta est) excursio, et Peloponne-
sus occupata.

Decimus septimus Codrus Melan-
thi (filius) annis xxi. Sub quo Jones
demigrarunt ab Achaïa, et Athenas
confugerunt.

Եփեսոսեցիներորդ ինքն զինքն:

*Atheniensium Principes integra ipso-
rum vita².*

Սեփտուհներորդ՝ մեդոն կողրեայ՝
տիրեաց ամս Խ:

Եփեսոսեցիներորդ՝ աղաստոս մեդո-

Decimus octavus Medon Codri (fi-
lius) dominatus est annis xx³.

Decimus nonus Acastus Medonis

Τεσσαρεσκαιδέκατος Αφείδας Οξύντου ἔτος α'.

Πεντεκαίδέκατος Θυμοίτης Αφείδαντος ἀδελφός, ἔτη η'.

Ἑκκαίδέκατος Μέλανθος Ἀνδροπόμπου Πύλιος, ἔτη λζ'. ἐφ' οὗ
Ηρακλειδῶν κάθοδος, καὶ κράτησις Πελοποννήσου.

Ἑπτακαίδέκατος Κόδρος Μελάνθου, ἔτη κα'. ἐφ' οὗ Ἴωνες ἐξ
Ἀχαΐας ἐκπесόντες εἰς Ἀθήνας κατέφυγον...

Ὀκτωκαίδέκατος Κόδρου Μέδων ἔτη η'.

Ἐννεακαίδέκατος Ἀκαστος Μέδοντος ἔτη λς'. ἐφ' οὗ Ἴώνων ἀποί-

omnes habent, praeter Sync. habentem Ὀξύ-
της. Verum ipsam minus rectam lectionem
Sync. interpres Lat. Goar adhuc interpolavit le-
gens separatim ὁ Ζήντης, atque hinc reddidit
in Lat. nudè Zyntis.

1 Absurdè in Gr. Anon. ἔτη α'. legendum ergo
ad normam auctoris cum Sync. ἔτος ιγ'.

2 Inscriptionem quamvis ab Anonymo omis-
sam praesert vel Samuel noster, *ինքն զինքն*

ինքն. Ad vitam Principes. Idemque occur-
rit quoad sensum apud Sync. p. 142. Καὶ οὐκ
ἔτι βασιλεῖς, Ἀρχόντες δὲ διὰ βίου τοῖς Ἀθη-
ναῖοις καθίσταντο, sc. ad verb. Et nec ulterius
Reges, Principes autem per vitam constituti
sunt. Vide etiam in Canone.

3 Librarii vitio apud Anon. legitur, η'. 8. pro
κ'. 20. ut constanter fert etiam Canon.

նեայ, ամս ԼԻ՝ Ա որով յոյնք Թափեցան. ընդ որս զհոմերոսէն պատմեն՝ Թէ էր. Ա. որով և սողոմոն յերուսաղէմ շինէր զտաճարն. զոր ՚ի ժամանակի ցուցցուք:

Վսաներորդ՝ արքիպպաս ահաստեայ, ամս ԺԺ:

Վսաներորդ առաջնորդ՝ Թերսիպոս արքիպպեայ, ամս խւ:

Վսաներորդ երկրորդ՝ փորբաս Թերսիպպեայ, ամս Լ:

Վսաներորդ երրորդ՝ Մեգակղէս փորբասայ, ամս Լ:

Վսաներորդ չորրորդ՝ զիոգնէստս Մեգակղէայ, ամս իԷ՝ 1 իւկորդոս ճանաչէր:

Վսաներորդ հինգերորդ՝ փերեկղէս զիոգնոտեայ, ամս ԹԺ:

Վսաներորդ վեցերորդ՝ արիփրոն փերեկղէայ, ամս ի. Ա. որով ասորեստանեաց Թագաւորու(Թիւն) վախճանեցաւ, և սարդանապաղղոս սպանաւ:

(filius) annis xxxvi. Sub quo Jones per coloniam migrarunt; quibuscum Homerum fuisse referunt. Cujus aetate Salomon quoque in Jerusalem templum aedificabat. Quod tempore opportuno indicabimus.

Vigesimus Archippus Acasti (filius) annis xix.

Vigesimus primus Thersippus Archippi (filius) annis xii.

Vigesimus secundus Phorbas Thersippi (filius) annis xxx.

Vigesimus tertius Megacles Phorbantis (filius) annis xxx.

Vigesimus quartus Diognetus Megacelis (filius) annis xxviii. (Sub quo) Lycurgus agnoscebatur.

Vigesimus quintus Phereclus Diogneti (filius) annis xix.

Vigesimus sextus Aripbron Pherecli (filius) annis xx. Cujus tempore Assyriorum regnum finem habuit, et Sardanapallus peremptus fuit.

κία. ἐν οἷς Ὅμηρον ἱστοροῦσι. Κατὰ τοῦτον (παρ' Ἑβραίοις) Σολομῶν τὸν ἐν Ἱεροσολύμοις ὠκοδόμει τὰν, ὡς κατὰ καιρὸν ἐπιδείξομεν.

Εἰκοστὸς Ἀρχίππος Ἀκάστου ἔτη ιθ'.

Εἰκοστὸς πρῶτος Θέρσιππος Ἀρχίππου ἔτη μα'.

Εἰκοστὸς δεύτερος Φόρβας Θερσίππου ἔτη ...

Εἰκοστὸς τρίτος Μεγακλῆς Φόρβαντος ἔτη ...

Εἰκοστὸς τέταρτος Διογνήτος Μεγακλέους ἔτη ... ἐφ' οὗ Λυκούργος ἐγνωρίζετο.

Εἰκοστὸς πέμπτος Φερεκλῆς Διογνήτου ἔτη ιθ'.

Εἰκοστὸς ἕκτος Ἀρίφρων Φερεκλέους ἔτη κ'. ἐφ' οὗ ἡ Ἀσσυρίων ἀρχὴ κατελύθη, καὶ Σαρδανάπαλος ἀνῆρέθη.

1 Annos, qui in Gr. desunt, facile supplebis ex Sync. qui habet p. 148. juxta Eusebium nostrum λ'. 30.

2 De hoc loco ita Scal. p. 426. ad 28. » Ea-

dem verba extant et in Canone. Sed ut Sardanapali exitium contigerit sub Aripbrone, non potuit accidere, nisi expunctis quatuor regibus Assyriorum: ut suo loco ostensum est «. Satis eru-

Վսաներորդ եօթներորդ՝ Թեապևս արիփրոնեայ, ամս Է: Ըն որով զիկուրդոս զնէր օրէնս զակեդէմոնացւոց:

Վսաներորդ ութերորդ՝ ագամէս տոր Թեսպիէայ, ամս ԷԺ:

Վսաներորդ քններորդ՝ էսքիզէս ագամէստորայ, ամս ԻԴ: Ըն որով յերկոստասաներորդ ամին առաջին ողովկիազն կարգեցաւ. յորում յաղթէր՝ Կոլոփոս Հելիացի՝ Ի ստադիոն:

Սիւսագամայն գումարին աթեպացւոց՝ մինչև ցառաջին ողովկիազն, Ի կեկրոպէայ՝ որ գիփէան կոչէր, ամբ ԶԺ. և յովգիզայ ամբ ԶԷ:

Դ. ամսնէ զողովկիազացն ժամն նախն Ի դէպ է համարել:

Vigesimus septimus Thespiens Ariphronis (filius) annis vii¹. Sub quo Lycurgus Lacedaemoniis leges ferebat.

Vigesimus octavus Agamestor Thespiei (filius) annis xvii.

Vigesimus nonus Aeschylus Agamestoris (filius) annis xxii. Cujus diebus, duodecimo nempe anno², prima Olympias constituta est, in qua Corybus Helius vicit in Stadio.

Simul colliguntur Atheniensium a Cecrope, qui Diphyes cognominatus est, usque ad primam Olympiadem, anni dcccxxx³. Et ab Ogygo, anni dcccclxx.

Exinde Olympiadum tempus dimmerare congruum est.

Εἰκοστός ἑβδομος Θεσπιεύς Ἀρίφρωνος ἔτη κζ'. ἐφ' οὗ Λυκούργος ἐνομοθέτει Λακεδαιμονίοις.

Εἰκοστός ὀγδοὺς Ἀγαμήστωρ Θεσπιέως ἔτη ιζ'.

Εἰκοστός ἑνατος Αἰσχύλος Ἀγαμήστορος ἔτη κγ'. ἐφ' οὗ ἔτει δωδεκάτῳ πρώτῃ Ὀλυμπιάς ἦρχθη, ἣν ἐνέκα Κόρυβος Ἡλείος στάδιον.

Ὅμοῦ συνάγεται ἐπὶ τὴν πρώτην Ὀλυμπιάδα, ἀπὸ μὲν Κέκροπος τοῦ Διφυοῦς, ἔτη ιη'. ἀπὸ δὲ Ὠγύγου ἔτη υἰό.

Ἐπεῦθεν δὲ κατὰ τὰς Ὀλυμπιάδας ἀριθμητέον τοὺς χρόνους.

dite, sed minus certe, non enim expungendi sunt quatuor illi reges, sed transferendi de suis sedibus: videlicet qui habentur inter successores Nini, collocandi sunt inter ejus antecessores, ut suo loco demonstratum est.

1 Suspicio unam literam excidisse, ita ut pro Է. 27. solum Է. 7. remanserit, quum non solum Anon. et Samuel, cum Canone ferant κζ'. Է. 27. sed etiam Syncellus Eusebii nostri imitator assiduus. Nihilo tamen minus lectio nostra magis congruere videtur cum summa annorum, quam inferius notabimus.

2 Hic Scal. loco citato haec habet: » Ex β'. factum ιβ'. Nam β'. non ιβ'. ἔτι Αἰσχύλου

prima Olympias acta secundum Castorem. Quare expungenda nota denarii numeri α. Sed lectionum concordia vix id sinit: maximè vero poterit dici, quod praesens numerus sit ad mentem Castoris, alter vero in Canone firmiter traditus, non Castoris (ut Scal. putavit), sed Eusebii juxta caeteros auctores fuerit sententia.

3 Sine ulla dubitatione librariorum incuria irrepsit in lectionem Anon. apud Scal. Է. 708. pro Է. 780. ut constanter Eusebius noster affert; facile enim potuit reponi η. pro Է. sed Է. pro Է. difficillime. Adjice calculum annorum praemissorum, qui juxta codicem nostrum non minus quam 774. annos conficiunt.

Հետ Էսքեղեայ՝ աթենացոց Թա-
լուորէ աղկմէն ամս ք :

Հետ սորա կամ եղև պետու-
Թեանցն տասնամեայ լինել :

Վարդոփս ամս Ժ : Եսիմիդէս ամս
Ժ : Լիդիդիկոս ամս Ժ : Կպսմենէս
ամս Ժ : Էսկրատէս ամս Ժ : Լ. ֆ.
սանդրոս ամս Ժ : Երեքսիոս ամս Ժ :

Լ. սովաւ կամ եղև ընտրել իշ-
խան տարեորս : Եւ առաջին կալաւ
տարեոր իշխան կրէոն՝ ի ի երոր,
դուսւ Է՝ ի չորրորդուս՝ աղոմիփադին :
Հետ որոյ իւրաքանչիւր դր մի մի ամ
տիրէր . զորոց չէ ինչ հարկ զան-
աւանսն գրել :

Սորա, և որք յաթենացոց նախ.

Post Aeschylum¹ Athenis regnat
Alcmaeon, annos π².

Post hunc placuit principatus de-
cennales fieri.

Charops annis x. Aesimides annis
x. Cliticus annis x. Hyppomenes an-
nis x. Leocrates annis x. Apsandrus³
annis x. Eryxias annis x.

Sub hoc⁴ placuit Principes annuos
eligere. Primus autem Princeps an-
nus fuit Creon in xxiv. Olympi-
ade. Post quem unusquisque uno anno
dominabatur: quorum necesse non est
nomina describere.

Isti, et quae in Atheniensium an-

(Τριακοστός δὲ) μετὰ Αἰσχύλον Ἀθηναίων βασιλεύει Ἀλκμαίων
ἔτη ιβ'.

Μετὰ τοῦτον ἔδοξεν εἶναι τὰς ἀρχὰς δεκαετείς.

Κάροϋ ἔτη ι'. Αἰσιμήδης ἔτη ι'. Κλειδίκος ἔτη ι'. Ἱππομένης ἔτη
ι'. Λεωκράτης ἔτη ι'. Ἀλέξανδρος ἔτη ι'. Ερυξίας ἔτη ι'.

Ἐδοξεν αἰρεῖσθαι ἄρχοντα κατ' ἐνιαυτὸν, καὶ πρῶτος ἡγήσατο
ἐνιαύσιος ἄρχων Κρέων ἐπὶ τῆς εἰκοστῆς τετάρτης Ολυμπιάδος.
Μεθ' οὗ καὶ ἕκαστον ἔτος εἰς τις (παρ' αὐτοῖς) ἤρχεν, ὧν οὐκ
ἀναγκαῖον (νῦν) τὰ ὀνόματα παρατίθесθαι.

Οὗτοι οἱ τῆς Ἀθηναίων ἀρχαιότητος ἐν ἐπιτομῇ μνημονεύμενοι

¹ Redundat in Gr. τριακοστός δὲ. Tricesi-
mus autem, quod ab Anonymo adjectum dixe-
ris ad continuationem laterculi.

² Non dissimiliter in canone duo tantum an-
ni Alcmaeoni tribuuntur; cui suffragatur et
Sync. p. 169. qui habet β'. 2. Hic ergo locus es-
set iis, quae Scaliger dicit de suo Anonymo,
"ex β' factum ιβ'. quare expungenda nota de-
narii numeri".

³ Absurdè irrepsit in lectionem Anon. Ἀλέ-
ξανδρος, pro Ἀλέανδρος, quod constanter praebet
et Sync. juxta Euseb. tum hic, tum in Ca-
none. Verum nihil interest, Apsander juxta
Hier. vel Apsandrus juxta Gr. dixeris. Latino-
rum enim est pro δρος, der reponere, ut Ἀλέ-
ξανδρος, Alexander. Armenii magis Gr. pro-
nuntiationem servarunt.

⁴ Լ. սովաւ, իբրեւ այստեղ desideratur in Gr.
Anon. ut contra paulo post redundat apud eum
παρ' αὐτοῖς, apud eos, et νῦν, nunc. Verum
audias velim, ad hunc locum quod attinet, quae
autumavit Scal. p. 426. ad 28. "De Creonte pri-
mo annuo Atheniensium Praetore omissum ab
Hieronymo, et multa alia, quae sine dubio Eu-
sebius notarat. Hoc non aliunde accidisse puto,
quam ex nimia festinatione, per quam dictante
Hieronymo, omnia notario assequi non licuit".
Sed gratis supponit, quod male excusat: fugit
enim omnia, quae in prima parte Eusebius tra-
diderat, in Canone quoque iterum dixisse; sed
talis supervacanea elaboratio uni Scaligero ser-
vata est, qui sane omnia utrobique repetenda si-
bi statuit.

նեացն պատմութեանն յիշատակին
ժամանակը, որպէս 'ի հին և մանա-
ւանդ 'ի ստորդ պատմութիւնն հա-
մարի: իսկ առաջին ժամանակքն
յիշողնի առնլոյն, և որ ինչ 'ի նոսա-
կըք գործեցան արժանի պատմու-
թեան, ոչ հաստատուն ժամանակա-
գրութեամբ կարծեցան. բայց որ-
պէս զհարդ մարթիցի 'ի բազմացն յի-
շատակելոց համառօտեցուք: իսկ
զի յեղիոնի առնլոյն մինչև յառաջին
ողովակաղն՝ և ոչ այն արժանի եղև
հաստատուն յիշատակի: իսկ սա-
կայն պորփիրիոս յառաջնում փիղի-
սոփայական պատմութեանն համա-
ռօտէ զայս ձև օրինակի բանից:

tiquorum historia memorantur tem-
pora, sicut pro vetustis, maxime vero
certis historiis recensentur. Verum
enim vero prisca tempora antequam
Ilium captum fuerit², et quaecumque
in iis (temporibus) res narratione di-
gnae gestae fuerunt, non adeo cer-
tam Chronologiam praesefere putan-
tur. Attamen quoquomodo licebit ex
multiplicibus memoratis breviter ex-
ponemus. Etenim ab Ilio capto usque
ad primam Olympiadem, neque id
(inquam) certam meruit memoriam.
Verum tamen Porphyrius in prima
historia philosophica his verbis sum-
matim scripsit.

Պորփիրի յառաջին փիլոսոփայական պատմութեանն:

*Porphyrii ex prima historia Philoso-
phica.*

Եղիոնի առնլոյն մինչ 'ի հերակ-
լիդացւոց 'ի պեղոպոնէսոս ասպա-

» A captivitate Ilii usque ad Hera-
clidarum excursionem in Peloponne-

χρόνοι, καὶ ὧν ἐν ταῖς παλαιαῖς καὶ μᾶλλον ἀκριβεστέραις ἱστο-
ρίαις ἀναφέρονται. Τοὺς μὲν οὖν ἔμπροσθεν χρόνους τῆς Ἰλίου ἀλώ-
σεως, καὶ τὰς ἐν τούτοις πραχθεῖσας ἱστορίας οὐκ ἀκριβεῖς ἀνα-
γραφὰς ἐχούσας, ὡς οἰόμεθα ἢ ἐκ τῶν διαφόρων μνημονευομένων
ἐπιτεμόμεθα. Τὰ δὲ ἀπὸ τῆς Ἰλίου ἀλώσεως, μέχρι τῆς πρώτης
Ὀλυμπιάδος οὐδ' αὐτὰ μὲν ἠξιώθη μνήμης ἐντελοῦς. ὁμοίως δ' ὁ Πορ-
φύριος ἐν τῷ πρώτῳ τῆς φιλοσόφου ἱστορίας, ὡς πῶς ἐπιτέμε-
ται πρὸς λέξιν.

Πορφυρίου (....)

Ἀπὸ τῆς ἀλώσεως Ἰλίου, ἐπὶ τὴν τῶν Ἡρακλειδῶν ἀξόδον (...)
ἐτη π'. φησὶν εἶναι ὁ Ἀπολλόδωρος. Ἀπὸ δὲ τῆς καξόδου, εἰς τὴν

1 Itaque Noster legit in Gr. Οὔτοι, καὶ οἱ, atque pro ὧν legit ὡς.

2 Verba Armena sonant, prisca tempora ab Ilii captivitate; ubi quamvis possint intelligi ea tempora, quae sequuta sunt Ilium captum,

sed vera sententia anteacta tempora designat, maxime juxta Gr. fragm. idem potissimum confirmat sequens orationis membrum, quamvis Arm. aliter conjungat per Իսկ. Quoniam, etenim, atque aliter Gr. δὲ, autem, vero.

տակն՝ ամբ Ժ ասէ ինեւ ապողողա-
րոս: Եւ յասպատակէն մինչև Գյուլ-
նեայ շինուածն ամն Դ: Եւ անտի
մինչև ցղիկուրդոս ամն ԺԾԹ (....)
Եւ ընդ ամենայն յեղիոնի առնլոյն
մինչև ցառաջին ողոմարադն ամբ ԶԶ:

Յուսի ինչ (Ինչ) Թէ բարւոք իցէ՝
'ի սոյն և զառ 'ի յունաց արարեալ
ողոմարադն յարեւ 'ի Ճառիս:

Ողոմարադ: (Զ)ունաց:

Olympiades Graecorum ⁶.

Ին. Ողոմարադ. յորում յաղթէր 'ի
ստադիոն հուսիսոս հեղիացի:

(Զ)այնմ Ժամանակէ յունաց Ժամա-
նակագրութիւնն Թուի ստոյգ գտաւ

sum ¹, annos lxxx. ait esse Apolledo-
rus. Et ab excursionem usque ad Jo-
niae aedificationem annos lx ². Et in-
de usque ad Lycurgum annos clxx ³
(....) Universim autem a captivitate
Ilii usque ad primam Olympiadem
anni ccccvii ⁴.

His, mihi videtur congruum esse,
etiam Olympiadas apud Graecos fac-
tas ⁵ addere sequenti verborum or-
dine.

I. Olympias. Ubi in Stadio vicit
Coroebus Helius.

Ex illo tempore Graecorum Chro-
nologia videtur certa reperiri: ante

Ιωνίας κτίσιν, ἔτη 5'. Ἐντεῦθεν Λυκούργον ἔτη θ'. καὶ ἑκατὸν καὶ
πεντήκοντα. (ἀπὸ δὲ Λυκούργου εἰς τὴν πρώτην Ολυμπιάδα, ὅκ-
τῳ καὶ ἑκατόν). Τὰ δὲ πάντα ἀπὸ τῆς ἀλώσεως Ἰλίου, ἐπὶ τὴν
πρώτην Ολυμπιάδα, ἔτη ἑπτὰ καὶ ὅ.

Ἐνταῦθα μοι δοκεῖ καλῶς ἔχειν καὶ τὰς παρ' Ἑλλήσιν ἀναγρα-
φομένας Ολυμπιάδας ἐπισυνάψαι τῷ λόγῳ. . . .

Ἀπὸ (γὰρ) τούτων τὰ τῆς Ἑλληνίων χρονολογίας ἀκριβοῦς

¹ Anonymus breviorē reddidisse videtur in-
scriptionem, eo quod praemissa verba eam satis
declarant, si tamen non ex librarii incuria quae-
dam exciderint; ut reapse intercidit in textu in
Peloponnesum.

² Ubi noster legit Ժ. 60. Anon. mendose ha-
bet 5'. 6. ut patet ex summa.

³ Desiderantur in nostro codice illa verba,
nā Lycurgo autem usque ad primam Olympi-
adem, (anni) cxxii. Եւ 'ի զիկուրդոս մինչև
ցառաջին ողոմարադն, (ամբ) ԺԶ, quae sup-
ple, ut servetur exacta summa in utraque lectio-
ne Gr. et Arm.

⁴ Scaliger de more interruptit hic quoque
Gr. fragmentum Anonymi, interjectis gratis va-

rii generis excerptis ex aliis auctoribus, usque
ad pag. 28. lin. 38. ubi vix demum sequentia in-
serit; quae proxime post Porphyrii verba inse-
renda erant.

⁵ Gr. lectio Anon. pro *factas*, habet *descri-
ptas*.

⁶ Inscriptionem cum sequenti linea omisit
Anon. atque adeo subsequētia conjunxit per
γὰρ cum praecedentibus. Verum neque ipse
Scaliger cognovit illam conjunctionem γὰρ in
Canone, ubi similia repetit Eusebius. Item au-
ctor noster in Praep. Evang. L. x. c. 10. affert
quaedam ex Africano, quae ad hunc locum fa-
ciunt, quare adeas velim.

նել. և յառաջ քան զայն՝ որպէս միտք
իւրաքանչիւր ասելն վախ. տալին :

hoc ¹ vero, prout cujuslibet mens co-
gitare decreverat .

Այսին լ' 4-րդին գլխին, որ էն իրողութեան
հրահանգք :

*De institutione Agonis, id est Collu-
cationis exercitatio².*

Սակաւ ինչ հարկ է վասն ագոնին
ճառել. զորոյ ոմանք հեռի ժամաւ
նախօք զդիր ագոնին երկցացուցա-
նեն : 'Ի, ախ քան զհերակղէս ասելն
դնել 'ի միոյ յիդէացուցն մատանց .
և ապա յայեթդեայ մինչև 'ի հան-
դէս նորին որդւոց . յորմէ ագոնիս
տալքն աթղէստալք կոչէին, այսինքն
սխորիմք : 'Հետ որոյ՝ որդւոցն նորա
Եպիոնի, և ապա Էնդիմիոնի, և ըստ
նմանէ աղէքսիոսի, և ապա ղինո-
մաոնի լինել վերահացու զոհիցն :
'Հետ որոյ պեղնապս 'ի պատիւ հօրն

Pauca de Agone disserere necesse
est; cujus agonis constitutionem qui-
dam tempore remoto vetustiore red-
dunt. Ante Herculem ajunt, ab uno
Idaeorum Dactylorum constitutum
fuisse, ac deinde ab Aethleo usque
ad publicum filiorum suorum ingres-
sum; unde Agonistae Athletae voca-
bantur; scilicet oppugnatores ³. Post
quem ejusdem filium Epionem, ac
deinde Endymionem ⁴, et post eum
Alexinum, postea vero Oinomaum,
sacrificiis fuisse Praepositos. Postea

ἀναγραφῆς τελευχέσαι δοκῶ, ἅττα περὶ αὐτῶν, ὡς ἐκάστῳ φίλον
ἦν, ἀπεφάναντο.

Περὶ τῆς δέσεως τοῦ Ἀγῶνος τῶν Ὀλυμπίων.

Ολίγα δὲ ἀναγκαῖον περὶ τοῦ ἀγῶνος εἰπεῖν, ὡς οἱ μὲν πορ-
ρωτάτῳ τοῖς χρόνοις τὴν θέσιν αὐτοῦ προάγοντες πρὸ Ηρακλέους
αὐτὸν τεθῆναι φασιν ὑπὸ ἐνὸς τῶν Ἰδαίων Δακτύλων, εἴτα ὑπὸ
Ἀεθλείου ἐπὶ διαπέρα τῶν αὐτοῦ παίδων, ἀφ' οὗ καὶ οἱ ἀγωνι-
σταὶ Ἀθληταὶ ἐκλήθησαν. μεθ' ὃν τὸν υἱὸν αὐτοῦ Ἐπειόν, εἴτα
Εὐδυμίωνα, ἐξῆς δὲ Ἀλεξίνον, εἴτα Οἰνόμαον προστῆναι τῆς θυ-

¹ Mendose Anon. apud Scal. περὶ αὐτῶν, le-
gendum enim juxta Euseb. πρὸ αὐτῶν.

² Gr. verba sonant » De institutione Agonis
Olympiorum « : itaque videtur Interp. noster
explicatione usus esse in iis vocibus որ էն իրող-
ութեան հրահանգք :

³ Interp. Arm. adjunxit սխորիմք, ut expli-
caret Gr. vocem servatam Ἀθληταὶ աթղէս-
տալք; quarum utrumque variis gaudet signifi-

cationibus: ita ut possit etiam reddi, Collu-
cationes, aemulatione dimicantes, etc.

⁴ Anon. legit Εὐδυμίωνα. Verum Syncellus
nobis favet p. 156. legens Ἐνδυμίωνα. Item in-
fra Anon. habet Οἰνύμαον, ubi noster habet
Οἰνόμαον. Caeterum haec et sequentia ad sen-
sum a Syncello descripta expedit audire; vide
apud eum interpretatione Goari, p. 156. et 157.

մատուցանել արամազդայ. Եւ ապա
հերակղեայ՝ աղկմէնեայ եւ արամազ-
դայ որդւոյ. յորմէ Ժ աղբ ասեն լեալ:

Բայց ոմանք զբովանդակն՝ երիս
ասեն մինչև 'ցիփիտա, որ նորոգեաց
դաքսն: Սա էր հեղիացի, եւ հան
դերձապետ եղադացւոց աշխարհին,
կամեցաւ ցածուցանել զմարտս քա-
ղաքաց, 'ի բնաւ իսկ պեղողանէսաց
առաքել տեսողս, որք ուսանիցին
զցածնու զբռնելոցն պատերազմաց:
'Ի դիցն հրամանք ինչ այսպիսիք պե-
ղողանէսացւոց. * Ստէք 'ի ժեհեանն,
եւ զհօս մատուցէք. եւ հնազանդ լե-
րուք ամենայնի՝ զոր ինչ իղձքն ձեզ
հրաման տացեն: Եւ հեղիացւոցն
այսպիսի ինչ նախիզմիկս բարբառեալ,

Pleopen ad Patris honorem Jovis (sa-
crificium) obtulisse¹. Et deinde Her-
culem Alcmenae et Jovis filium; a
quo x. generationes transisse dicunt,
(sc. usque ad praesens tempus Iphiti).

At vero quidam tres omnino di-
cunt (fuisse) generationes usque ad
Iphitum, qui Agonem reparavit. Hic
Helius cum esset, atque Procurator
Helladae (sc. Graeciae), voluit ad
bella sedanda civitatum, per univer-
sam Peloponnesum exploratores mit-
ti, qui modum sedandi commota bella
discerent (ab oraculo). Praeceptum
ergo istiusmodi ad Peloponnesios ab
Düs (prodiit, ajunt). » Fanum adi-
te, ferte sacrificia, et vatum oraculis,
quaecumque vobis imponuntur, obe-
dite«. Et Heliensibus oraculum hoc²

σίας. μεθ' ὃν Πέλοπα εἰς τιμὴν τῷ πατρίῳ Διὶ ἀγαγεῖν. εἶτα
Ηρακλέα τὸν Αλκμήνης καὶ Διὸς, ἀφ' οὗ γενεὰς δέκα τυγχάνειν.

Οἱ δὲ τὰς τελείας τρεῖς φασὶν, ἐπὶ Ἰφίτον ἀνανεωσάμενον τὸν
ἀγῶνα. Τοῦτον γὰρ Ηλείον ὄντα, καὶ προνοούμενον τῆς Ἑλλάδος,
βουλόμενον τε παῦσαι πολέμων τὰς πόλεις ἐκ Πελοποννήσου πά-
σης στεῖλαι Θεωροὺς τοὺς πευσομένους περὶ ἀπαλλαγῆς τῶν κα-
τεχόντων πολέμων. τὸν δὲ Θεὸν τοῖς Πελοποννησίοις χρῆσαι ταῦτα.

ᾧ Πελοποννήσου νάεται, παρὰ βωμὸν ἰόντες

Θύετε, καὶ πεύθεσθε τὰ κεν μάντις ἐνέπωσιν.

¹ Anonym. in Gr. τῷ πατρίῳ, sc. patrio, vel
paterno; quo inducitur Jupiter patrius, id est
quem majores colebant, vel qui loco patris ha-
bebatur, itaque Jupiter, quasi juvenis pater a
Latinis dictus est. Qui sensus elicitur etiam ex
Arm. lectione, si հորն, et արամազդայ quam-
vis disjuncta, pro eadem persona accipiantur,
quasi հայր արամազդայ sit dictus vel Armenio-
rum more, quibus Jupiter dicebatur հայր չտծ-
ոց, sc. Deorum pater; vel pro հայրենի արա-
մազդայ, eo nempe sensu, quo apud Graecos epi-
theton Jovis usurpabatur πάτριος Ζεὺς, vide-
licet Patrius Jupiter. Ut nihil dicam de Syn-
cello, qui omitta voce Διὶ, habet tantum εἰς

τιμὴν τῇ πατρίδι, in honorem patriae.

² Optima accuratissimaque lectio Eusebii no-
stri jure improbat et corrigit praeposteram Gr.
lectionem, quae pariter corrupta est tum apud
Anon. tum apud Sync. nam ambo lineam hanc
Ηλείοι πρόπολοι πατέρων νόμον ἰδύγοντες,
absurdè collocarunt in calce oraculi ad Pelo-
ponnesios; atque ideo initium sequentis oraculi
ad Helienses duxerunt ex his verbis, τὴν αὐτῶν
ρύεσθε, etc. Sed quis non videt, quod po-
strema haec omnino anterioribus sunt conne-
ctenda, atque hinc illud primum Ηλείοι πρόπο-
λοι pro exordio secundi oraculi est habendum?
Aliter plane incertum ac vagum relinquitur po-

Թէ՜ Հելիացիք, որ զհարցն նախնեաց
օրէնս հաստատուն պահեալ՝ ապրե-
ցուցէք զաշխարհէ ձեր, զրաւ արա-
րէք պատերազմաց, զհամօրէն բարե-
կամուծիւնն ընդ յոյնս կալսյք. մինչ
’ի տօնս տարեկանաց եկեցցէ ուրա-
խութեանն տարեկան ॥ :

Եւ վասն այսորիկ իփիտոս պա-
տուիրեաց զաշխարհութեամբ հե-
ռանալ ’ի պատերազմաց, և ուտել
զիրաբանսիւր խաղաղութեան կռ-
տոր, հրաման առեալ ’ի հերակղեայ՝
ձեռնամուխ ’ի միմեանս ոչ լինել:
Եւ զագոնն կատարէր իփիտոս զի-
կուրդաւ հանդերձ, որ էր յաղքէ
զակեղամնացւոց. ’ի հերակղեայ եր-

praenuntiatum: „ Helienses, qui pa-
trum antiquorum leges firmiter ob-
servantes, patriam vestram liberastis;
bellorum finem facite, communem
cum Graecis amicitiam servate, us-
que dum in solemnitatibus annuariis
laetitiae annus adveniat „ .

Atque eam ob rem Iphitus manda-
vit, ut foedere facto, a bellis absti-
neant, et suam unusquisque portio-
nem pacis comedat; quippe qui ab
Hercule ipso mandatum hoc accepe-
rat, ne ultra invicem manus consere-
rent. Et Agonem ipsum peregit I-
phitus cum Lycurgo, qui erat ex gen-
te Lacedaemoniorum: ab Hercule e-

Τοῖς δὲ Ηλείοις τὰδε προαγορεύσαι.

Ηλείοι πρόπολοι, πατέρων νόμον ἰθύνοντες,
τὴν αὐτῶν ῥύεσθε πάτραν, πολέμου δ' ἀπέχεσθε,
Κοινοδίκου φιλίας ἡγούμενοι Ἕλληνας,
εὐτ' ἂν πενταετὴς ἔλθῃ φιλόφρων ἐνιαυτός.

Τούτου χάριν Ἰφίτος ἀπήγγειλε τὴν ἐκχειρίαν (supple ex Syn-
cello. ἔτι ἡμέρῳ τροφῇ χρῆσθαι ὑπὸ Ηρακλέους, καὶ χεῖρας ἀλ-
λήλοις οὐκ ἐπέφερον). καὶ τὸν ἀγῶνα ἐπετέλεσε (Ἰφίτος) σὺν
Λυκούργῳ τῷ Λακεδαιμονίῳ συγγενεῖ τυγχάνοντι. ἀμφοτέροι γὰρ

sterius oraculum, non secus ac extrema pars an-
terioris. Rem satis indicat etiam Interpretatio
Latina Goari in Sync. p. 157. ubi vel ipse In-
terpres satis anxius de sensu oraculi ad Helien-
ses, tamquam Peloponnesiis perperam assignati,
statuit in tertiam illud personam reducere hoc
cum additamento: „ Qui in Elide Deorum cul-
tum, et paterna instituta observant „: quo
claudens primum oraculum, ita alterum aggres-
sus est: „ Patriam vestram liberate „. Quod sa-
ne responsum si audirent Helienses ita decurta-
tum, dubitarent fortasse, an ad se, vel ad alios
hoc oraculum spectasset; cum de gente nulla fiat
mentio juxta hanc mendosam lectionem.

1 Lacunam vix animadversam a Scaligero in
eius Anon. praeter Eusebium nostrum supplere
potest Syncellus alter Eusebii excerptor, p. 157.
A. his verbis ἔτι ἡμέρῳ, etc. usque ad ἐπέφερον,

sicut etiam paulo post nomen Ἰφίτος, restitu-
endum in text. Gr. quo posito satis quadrat lectio-
ni Auctoris nostri; quamquam certi omnino non
sumus, an ad Syllabas usque observarit Sync.
Eusebii verba, cum eadem res per diversas voces
similiter exprimi potuerit. Exemplo sint ante-
riora verba, quae non parum differunt apud
Anon. et Sync. quamvis uterque unam ipsam
sententiam declaret, simillimis, non ita tamen
ipsissimis vocibus; sicut et in sequentibus Anon.
ἀμφοτέροι (dixit) γὰρ ἀπ' Ηρακλέους, ambo enim
ab Heracle, scilicet ab Hercule oriundi, iisdem
verbis Eusebii textum referens; ubi tamen Sync.
eandem rem aliis verbis expressit, ἐκάτεροι δὲ
Ηρακλειῖδαι, singuli autem Heraclidae, patro-
nomicè nempe Hereulis prognatos volens assi-
gnare.

կորեան իսկ էին . և յայնժամ որոշ
դին միայն մրցութիւն էր . և ապա յե-
տոյ և այլ ևս գուպարածքն մի ըստ
միոջէ յաւելան :

Բայց արիստիդոմեանք հեղիացիւ
պատմեն , որպէս թէ 'ի քսաներորդէ
և յեօթներորդէ ողոմպիադէն՝ յի
փիտոսէն , կարգեցաւ ագոնն և յաղ-
թութիւնն . և ումեք չգրեցաւ առ
ծուղութեան առաջնոցն : Բայց 'ի
քսաներորդում ողոմպիադին յաղ-
թեալ 'ի ստադիոն կուռիբոս հեղիացի՝
նախ գրեցաւ . և այն առաջին ողոմ-
պիաւ կարգեցաւ . յորմէ յոյնք հա-
մարին զգամանակն :

Օչոյնս զարիստիդոմեայսն պատ-
մէ և պաւղիբոս : Բայց կաղղիմաքոս
ասէ ժէ ողոմպիադս անգիրս մնա-
ցեալս յիփիտեայ , 'ի չորեքսասանե-
րորդումն յաղթել կուռիբայ : Բայց

nim ambo erant. Atque tunc Stadii so-
lum agon erat, deinde vero alia quo-
que certamina vicissim addita sunt.

Verum tamen Aristodemus Heliensis
cum sociis¹ refert; quod nempe a vi-
cesima septima Olympiade, ab Iphito
(inchoante)², sit constitutus agon,
et victoria; nullus vero ex incuria
primorum scriptus fuerit (in fastis):
vicesima autem Olympiade vincens
in stadio Coroebus Heliensis, primus
scriptus fuit; illaque prima Olympias
constituta, a qua Graeci tempora di-
numerant.

Haec autem, quae Aristodemus,
narrat et Polybius. Callimachus ve-
ro xpi.³ Olympiadas, quin describe-
rentur ab Iphito, remansisse dicit, de-
cima quarta (autem) Coroebum vicis-

αφ' Ηρακλέους, καὶ τότε μόνον ἦν σταδίου ὁ ἀγών. ὕστερον δὲ
ἄλλα ἄθλα κατὰ μέρος προσετέθη.

Ἱστοροῦσι δὲ οἱ περὶ Ἀριστοδήμον τὸν Ηλείον, ὡς ἀπὸ εἰκαστῆς
καὶ ἐβδόμης Ολυμπιάδος ἤρξαντο οἱ ἀθληταὶ ἀναγράφεσθαι, οἱ δη-
λαδὴ νικηφόροι. προτοῦ γὰρ οὔδεις ἀνεγράφη, ἀμελησάντων τῶν
προτέρων. τῇ δὲ εἰκοστῇ (ὀγδόῃ) τὸ στάδιον νικῶν Κόροιβος Ηλείος
ἀνεγράφη πρῶτος. καὶ ἡ Ολυμπιάς αὐτῇ πρώτῃ ἐτάχθη, ἀφ' ἧς
Ἕλληνες ἀριθμοῦσι τοὺς χρόνους.

Τὰ δὲ αὐτὰ τῷ Ἀριστοδήμῳ καὶ Πολύβιος ἱστορεῖ. Καλλιμα-
χος δὲ δέκα τρεῖς Ολυμπιάδας ἀπὸ Ἰφίτου παρεῖσθαι φησι μὲν
ἀναγραφείσας, τῆς δὲ τεσσαρεσκαίδεκάτης Κόροιβον νικῶν. Πολλοὶ

¹ Οἱ περὶ Ἀριστοδήμον, ut patet, in men-
tem revocat Aristodemum historicum ejusque as-
seclas, vel auctores, qui eundem sequuntur:
idipsum sane declarat in Arm. vox unica deriva-
tiva *արիստոդեմոն*; quare necesse habui-
mus addere in Lat. *cum sociis*, quamvis aliqui
Graeco more unum tantum hominem intelli-
gi velint; qua de re etiam in posterum.

² Anon. Gr. omittit nomen Iphiti pernece-
sarium, atque paulo aliter rem exhibuit, ad
verb. » Velut a vicesima septima Olympiade coep-

ti sunt Athletae describi, Victores scilicet; pri-
mum enim nullus descriptus fuit, negligentibus
prioribus ». Sync. verò non integrè haec
excerpsit, nisi potius amanuenses ejus integram
lectionem detruncarint: igitur caetera sic Goar
reddidit, » et ex incuria victoris nullius nomen
in fastos referebatur ».

³ Apud Anon. mendose legitur *μὲν ἀναγραφεί-
σας, quidem scriptas*, quod emendabis ad nor-
mam Eusebii nostri, legens cum Sync. *μὴ ἀνα-
γραφείσας, non scriptas*.

բազումք ասեն՝ թէ 'ի հերակղեայ
աղկմեայ յազոնին դնելոյ՝ մինչև ցա
ռաջին համարեալ ողովնիսդն՝ լինել
ամսն նոթ: և ասեն հերակղացիք
հինգամեայ զազոնն՝ չորից ամսոյ 'ի
միջի կատարելոց:

se. Multi tamen dicunt ab ipso Her-
cule Alcmenae (filio) Agone posito,
usque ad primam recensitam Olym-
piadem, annos esse cccclix. Agunt au-
tem Heraclienses (Gr. Helienses)
Agonem quinquennio, quatuor annis
interea completis.

Յ Ո Ւ Ն Ա Յ Ո Ղ Ո Մ Պ Ի Ա Դ Բ

OLYMPIADES GRAECORUM

Հայտնի է մինչև յերկերորդ տա
ասներորդ եօններորդն. յորում Բազառ
բեայ հռոմայեցոյ անտոնինոս որդի սե-
րեայ:

*A prima usque ad ducentesimam
quadragesimam septimam: qua regna-
vit in Romanos Antoninus filius Se-
veri*¹.

ն. ՈՂՈՄՊԻԱԸ. Հորում յաղթէր կո-
ւիբոս հեղիացի 'ի ստադիոն. քան

1. OLYMPIAS. In qua vicit Coroebus
Heliensis in stadio², eo enim tan-

δὲ λέγουσιν, ἀπὸ τῆς ὑπὸ Ηρακλέους τοῦ Αλκμήνης τοῦ ἀγῶνος
θέσεως ἐπὶ τὴν πρώτην ἀριθμουμένην Ολυμπιάδα, γενέσθαι ἔτη
υπ' θ'. Ἀγούσι δὲ Ηλεῖοι πενταετηρικὸν τὸν ἀγῶνα, τεσσάρων ἐτῶν
μεταξὺ συντελουμένων.

ΕΛΛΗΝΩΝ ΟΛΥΜΠΙΑΔΕΣ.

'Απὸ τῆς πρώτης, ἐπὶ τὴν σμζ'. καδ' ἦν Ῥωμαίων ἐβασίλευσεν Ἀντωνῖνος υἱὸς
Σεβήρου.

Πρώτη Ολυμπιάς, ἦν ἐνίκα Κόροιβος Ηλεῖος στάδιον. τοῦτο
γὰρ ἡγωνίζοντο μόνον ἐπὶ Ολυμπιακῶν ἀγῶνων.

1 Ita omnino fert et lectio Anonymi, quae si-
ne causa manca Scaligero visa est. Nota interim
hanc Olympiadum seriem reperiri etiam in Συνα-
γωγῇ ἱστοριῶν, seu in Collectaneis Scaligeri
excerptis p. 313. ab uno vel altero Anonymis de-
sumptam; quod tamen non adeo cohaeret cum
Eusebio nostro; sicut etiam cum supra laudato
Anonymo, qui solus est certus Eusebii pedis-
sequus.

2 Semel sufficiat notare Arm. Interp. vocem
στάδιον, stadium, accusativi casus, de more ef-
ferre per alium casum 'ի ստադիոն. in stadio,
quod et nos sincere in Lat. refudimus; quamvis
non desint, qui Hellenismum servantes dixerunt
in Lat. vicit stadium. Ad haec Interp. noster ad
usum Arm. linguae nomina gentilia vel patria
exposuit per articulum յի, quod Latiniis est en-
sis, ut հեղիացի, հելικացի. Heliensis, Mease-

- զի զայն և եթ մրցելն մինչև ցե-
րեքսասաներորդ ողովնադն :
- Դ. Ընտրմաբոս հեղիացի 'ի ստադիւն.
Ստոմիս և Լուսիղոս ծնան :
- Է. Ընդրոկղոս մեսենացի 'ի ստադ.
Զ. Սոլիքարէս մեսենացի 'ի ստադ.
Ը. Լաքիդէս հեղիացի 'ի ստադ.
Թ. Սիբոտաս դիմէացի 'ի ստադ.
Ժ. Ղարկղէս մեսենացի 'ի ստադ.
Ստոմիղոս զհռով շինեաց :
- Ի. Ընտրիկղէս մեսենացի 'ի ստադ.
Լ. Սենոկղէս մեսենացի 'ի ստադ.
Մ. Ղուկտադէս մեսենացի 'ի ստադ.
ԺԿ. Ղէքարէս մեսենացի 'ի ստադ.
ԺԶ. Սքսիթեմիս կորոնիցի 'ի ստադ.
ԺԷ. Ղիոկղէս կորնիթացի 'ի ստադ.
ԺԸ. Ղէզմիս կորնիթացի 'ի ստադ.
- tummodo certabant, usque ad de-
cimam tertiam Olympiadem ¹.
- II. Antimachus Heliensis in stadio.
Romus et Romylus nati sunt.
- III. Androclus Messenius in stadio.
IV. Polychares Messenius in stadio.
V. Eschides Heliensis in stadio.
VI. Oibotas ² Dymaeus in stadio.
VII. Darcles ³ Messenius in stadio,
Romylus Romam condidit.
- VIII. Anticles Messenius in stadio.
IX. Xenocles Messenius in stadio.
X. Dotades Messenius in stadio.
XI. Leochares Messenius in stadio.
XII. Oxythemis Coronaeus in stadio.
XIII. Diocles Corinthius in stadio.
XIV. Desmon Corinthius in stadio.

Δευτέρα. Αντίμαχος Ηλείος.

Ρώμος και Ρωμύλος ἐγεννήθησαν.

Τρίτη. Ανδροκλος Μεσσήνιος

Τετάρτη. Πολυχάρης Μεσσήνιος

Πέμπτη. Αισχίνης Ηλείος

Εκτη. Οιβώλας Δυμαῖος

Εβδόμη. Διοκλῆς Μεσσήνιος

Ρωμύλος Ρώμην ἔκτισε.

Ογδόη. Αντικλῆς Μεσσήνιος

Εννάτη. Ξενοκλῆς Μεσσήνιος

Δεκάτη. Δωτάδης Μεσσήνιος

Ενδεκάτη. Λεωχάρης Μεσσήνιος

Δωδεκάτη. Οξύθεμις Κοριναῖος

Τρισκαιδεκάτη. Διοκλῆς Κορίνθιος

Τεσσαρεσκαιδεκάτη. Δέσμων Κορίνθιος

στάδιον.

στάδιον.

στάδιον.

στάδιον.

στάδιον.

στάδιον.

στάδιον.

στάδιον.

στάδιον.

στάδιον.

στάδιον.

στάδιον.

στάδιον.

nensis, etc. Sed quia familiare est Latinis uti magis strictum juxta Gr. ut Helius, Messenius, Coronaeus, etc. id et nos passim usurpavimus.

¹ Optima lectio Eusebii nostri omnino ad rem facit; pro qua nescio quomodo haec apud Anon. inserta sunt, » usque ad Olympicos agones «.

² Mendosam Gr. lectionem Οιβώλας emendabit codex noster, ad cujus normam jure refertur

et illud Scaligeri dictum 426. ad 39. » Pausaniae Οιβώτας. Ita lege «.

³ Item minus accurate habuit Anon. Διοκλῆς, pro Δαῖκλῆς; ita mallem et Arm. Գարկղէս, quam Գարկղէս. Aliter tamen dicendum de nomine Ξενοκλῆς, quod aequae ferunt Arm. et Gr. etsi quidam legerint Ξενοδικος, ut et Pausanias Ξενοδόκος.

- Զաւելաւ դիւաւղոնի, և յաղ-
 Թէր Տիպէնոս կղիացի:
 ԺԷ. Որսիպպոս մէգարացի 'ի ստադ.
 Զաւելաւ դողիքոսն. ընթա-
 նսյին մերկ. և յաղթէր ական.
 Թոս զակոնացի:
 ԺԸ. Պիթագորաս զակոնացի 'ի ստ.
 ԺԹ. Պոլիդոս էպիդաւրացի 'ի ստադ.
 ԺՂ. Տուղլոս սիկոնացի 'ի ստադ.
 Զաւելաւ բաղկաց կռուին. և
 յաղթէր իբատոն զակոնացի:
 Զաւելաւ և պենտատղոսն. և
 յաղթէր զամբիս զակոնացի:
 ԺԹ. Սէնոս մէգարացի 'ի ստադին.
 Ժ. Լաթերադաս զակոնացի 'ի ստադ.
 ԻԿ. Պանտակղէս աթէնացի 'ի ստադ.
 ԻԷ. Լոյն զերկրորդն 'ի ստադ.
 ԻԸ. Իկարիոս Տիպերեսացի 'ի ստադ.

Additus fuit et Diaulon: vicit-
que Hybenus Kliensis ¹.

xv. Orsippus Megareus in stadio.

Additus Dolichus, (et) curre-
bant nudi; vicitque Acanthus La-
con.

xvi. Pythagoras Lacon in stadio.

xvii. Polus Epidaurius in stadio.

xviii. Tullus Sicyonius in stadio.

Addita Lucta ²; et vicit Hyba-
to Lacon.

Additum et Pentathlon; supe-
ratque Lampis ³ Lacon.

xix. Menus ⁴ Megareus in stadio.

xx. Atheradas Lacon in stadio.

xxi. Pantacles Atheniensis in stadio.

xxii. Idem secundum in stadio.

xxiii. Icarius ⁵ Hyperessius in stadio.

Προστέθη καὶ δίαυλον. καὶ ἐνίκα Ὑπὴνιος Ἡλεῖος.

Πεντεκαίδεκάτη. Ορσιππος Μεγαρεὺς στάδιον.

Προστέθη δολιχός. καὶ γυμνοὶ ἔδραμον. ἐνίκα Ἀκανθος Λάκων.

Ἐκκαίδεκάτη. Πυθαγόρας Λάκων στάδιον.

Ἐπτακαίδεκάτη. Πῶλος Ἐπιδάυριος στάδιον.

Ὀκτωκαίδεκάτη. Τέλλης Σικυώνιος στάδιον.

Προστέθη πάλιν, καὶ ἐνίκα Εὐρύβατος Λάκων.

Προστέθη καὶ πένταθλος, καὶ ἐνίκα Λαμπίας Λάκων.

Ἐννεακαίδεκάτη. * Μένος (Μένων) Μεγαρεὺς στάδιον.

Ἐικοστή. Ἀθηράδας Λάκων στάδιον.

Ἐικοστή πρώτη. Παντακλῆς Ἀθηναῖος στάδιον.

Ἐικοστή δευτέρα. ὁ αὐτὸς τὸ δεύτερον.

Ἐικοστή τρίτη. Ἰκάριος Ὑπηρεσσιεύς; στάδιον.

¹ Scal. p. 427. vult, ut cum Pausania legatur δίαυλος. Sed Eusebius noster constanter fert in utraque lectione δίαυλον: pro autem Ὑπὴνιος, nobiscum Pausan. legit Ὑπὴνος, quem tamen patria Πισαῖον, Pisaeum dicit, ubi noster legit Κλειός pro Ηλεῖος.

² Gr. vox πάλιν, quae a Latinis Lucta dicitur, ab interprete nostro hic effertur per βαλ-
 λωγ κռուիւ, sc. brachiorum sive brachiis col-
 luctatio, sicut etiam passim կռիւ vel մարտ

tantum dixit, quod est generale nomen congressus, pugnae, vel luctae. Pro autem Hybatone Gr. habet Euribatus.

³ Jure itaque dixit Scal. p. 427. » Λάμπης, non Λαμπίας Pausaniae «.

⁴ Suffragatur Anon. auctoris nostri sectator, per Μένος: gratis ergo subjunxit Scal. paren-
 thesis nota Μένων, ut magis idoneum.

⁵ Urget Scal. dicens. » Apud eundem Pausa-
 niam ... non Ἰκάριος, ut hic, sed Ἰκάρως dici-

Յաւելաւ կռփամարտիկն . և
 անսմանտոս զմիւռնացի յաղթէր .
 որ և զկռփամարտիկ օրէնսն եդ .
 իդ . Կլէոպտոլեմէոս զակռ
 նացի 'ի ստադիւն .
 իե . Թաղալիս զակռնացի 'ի ստադիւն .
 Յաւելաւ տէթռիպոնն . և յաղ
 թէր պաորոնն Թեբացի .
 իդ . Կաղղիսթէն զակռնացի 'ի ստադ .
 Փիլիմբրոտոս զակռնացի 'ի
 պենտաթլոնս կռուին յերիսողում
 պիադան յաղթեաց . Կառնին եդաւ
 նախ 'ի զակէդէմոնիա փանդըռ .
 նաջարացն մրցուծիւն .
 իե . Լաւիւրոս աթէնացի 'ի ստադ .
 իդ . Վարմիս զակռնացի 'ի ստադ .
 Որ չոր Թըզ և եթ զպէտսն
 զճարէր : այնմ սկիզբն պէսիացիք

Additus Pugilatus; Onomastus-
 que Smyrnaeus vicit, qui et pugi-
 latus legem tulit.

xxiv. Cleoptolemaeus¹ Lacon in stad.

xxv. Thalpis Lacon in stadio.
 Additum Tethrippon; et vicit
 Paoron² Thebaeus.

xxvi. Callisthenes Lacon in stadio.
 Philimbrotus Lacon in Penta-
 thli certamine, tribus Olympi-
 dibus vicit. Carnia primum posi-
 ta est Lacedaemone Citharoedo-
 rum colluctatio³.

xxvii. Eurybus⁴ Atheniensis in stad.

xxviii. Charmis Lacon in stadio.
 Qui aridis ficis solummodo ne-
 cessitatem explebat⁵. Ejus ini-

Προστέθη πυγμή, καὶ Ονόμαστος Σμυρναῖος ἐνίκα, ὁ καὶ τῇ
 πυγμῇ νόμους θέμενος.

Εικοστὴ τετάρτη. Κλεοπτόλεμος Λάκων στάδιον.

Εικοστὴ πέμπτη. Θάλλπιος Λάκων στάδιον.

Προστέθη τέθριππον, καὶ ἐνίκα Πάτων Θηβαῖος.

Εικοστὴ ἕκτη. Καλλισθένης Λάκων στάδιον.

Φιλόμβροτος δὲ Λάκων πένταθλος τρισὶν Ολυμπιάσιν ἐνίκησε.

Κάρνια ἐτέθη πρῶτον ἐν Λακεδαίμονι κιθαρωδῶν ἀγών.

Εικοστὴ ἑβδόμη. * Εὐρυβος Ἀθηναῖος στάδιον.

Εικοστὴ ἐγδόη. Χάρμις Λάκων στάδιον.

Ὅς σέκοις ξηροῖς ἥσκει. Ταύτην ἤξαν Πισαῖοι, Ἡλείων ἀτχο-

tur «. Verum tamen non Ικάρος, sed Ικάριος
 constanter legitur apud Euseb. Arm. et Gr. non
 ergo ubique Pausaniae lectio quaerenda.

¹ Vel juxta Gr. legas *Cleoptolemus*.

² Noster Chirographus ferebat Παόρων. Anon.
 Πάτων legit. Pausanias Παγώνδας, qui et pro
 τέθριππον alia expositione dixit ἱππων τελείων
 δρόμων.

³ Nescio quo consilio dixerit Scal. ad hunc
 locum, p. 427. » Κάρνια ἐτέθη. Omisit Hiero-
 nymus, quae tamen est nobilissima Lacedaemo-
 niorum ἐποχή. Celebrabantur plenilunio, ut
 Olympias, auctor Euripides «. Fortasse ea, quae

in prima hac Chronici parte traduntur, in Ca-
 nonem vellet Scal. ab Hier. translata fuisse : sed
 non illud S. Interpretis consilium fuit. Verum-
 tamen vel ex hoc scias Scaligerum falso sibi per-
 suasisse, omnia primae et secundae Chronico-
 rum partibus communia esse, ut revera ipse ten-
 tavit.

⁴ Minime enervat vim lectionis Eusebii aequè
 habitae in Gr. et Arm. Εὐριβος, altera a Pausa-
 nia usurpata, Εὐρίβοτος, vel Εὐρίβατος. Sicut
 et Χίονις apud eum, Eusebio Χάρμις, quod et
 Scal. inferius probat.

⁵ Vel ita, *esuriem sedabat*, ubi tamen Gr.

արարին, 'ի խափանել հեղիաց-
ւոցն վանն արեւմտեաց պատե-
րազմին:

ԻԹ. Վրիժնիս զաղանացի 'ի ստադին.
Որոյ մի վազ' էր ի՞նչ կանգունք:

Շ. Սոյն յերկրորդին:

Պիսացիք ապստամբեցին 'ի հե-
ղիացւոցն. և զայս կարգեցին. և
զայլս ևս մի ըստ միոջէ ի՞նչ:

ԸԹ. Վրիժնիս զաղանացի յեր-
րորդ 'ի ստադին.

tium Pisaei fecerunt, Heliensi-
bus propter bellum cum Occiden-
talibus impeditis.

xxix. Chionis Lacon in stadio.

Cui unus saltus erat xxii. cu-
bitorum (Gr. pedum) ¹.

xxx. Idem ipse in secundo.

Pisaei ab Heliensibus defece-
runt, hancque (Olympiadem) con-
stituerunt, alias quoque ex ordi-
ne xxii.

xxxi. Chionis Lacon in ter-
tio stadio.

λουμένων, διὰ τὸν πρὸς Δυμαίους πόλεμον.

Εικοστή ἐννάτη. Χίονις Λάκων

στάδιον.

Ὅ τὸ ἄλμα ποδῶν ἦν νβ'. (lege κβ').

Τριακοστή. ὁ αὐτὸς τὸ δεύτερον.

Πισαῖοι Ηλείων ἀποστάντες ταύτην τε ἤζαν, καὶ τὰς ἐξῆς κβ'.

Τριακοστή πρώτη. Χίονις Λάκων τὸ τρίτον

στάδιον.

habet ἡσχυ, (չգէր), laborabat, exercebat.
In sequenti periocha Arm. Interp. legit ἡρξατο,
ideoque reddit աղիգըն արարին: alioquin, si le-
gisset ἤζαν, ut hodie habetur, redderet utique
կարգեցին, sicut paulo post facit; sicut et pro
Πισαῖοι, պիսացիք, hic legebat Παῖσιοι. Nomen
autem Occidentalium demonstrat interpretem
nostrum legisse Δυτικούς, cum hodierna Gr.
lectio habeat Δυμαίους, ut nomen proprium.

1 Absurde Anon. legit in Gr. νβ'. 52. quod
Scal. ita ab Eusebio exaratum putans, sic ratio-
cinatur. » Hoc prodigiosum. Nam nemo singu-
lari saltu ultra xxvii. vestigia sua saltum expe-
dire potest. Hic vero trans mittebat longitudi-
nem lxi. pedum commodorum ». Quod si prae-
sto habuisset Eusebium nostrum, omnino cor-
rigeret lectionem Anonymi νβ'. pro κβ'. 22.
Etenim non solum codex noster ita fert, sed
quoque Moyses Chorenensis auctor saeculi quin-
ti (et ni fallor, Interpres Eusebii nostri) sic
legit, cum de Varazdate Armeniorum rege Lib.
iii. cap. 40. p. 280. dixit. * Վաղեաց զեփրա-
ռաւ՝ առաւելքան զաղանացին քիռնիւայ վազն
ի՞նչ կանգնոց չափ || : quem locum sic reddiderunt
Wistonii Lat. Interp. ejus. » Euphratem tran-
siluit, Chionis Laconis saltum exsuperans, qui

duos et viginti cubitos aequabat ». Quique haec
in adnot. subjunxerunt. » Χίονις Λάκων, ὃς τὸ
ἄλμα ποδῶν ἦν νβ'. Apud Thesaur. Tempor. à
Scaligero edit. p. 315. Caeterum cum 22 cubiti
longitudinem 52 pedum non adaequant, in al-
terutrum locum error irrepsit ». Erudite argu-
mentantur viri docti, sed adhuc magis expedire
rem perficerent, si scirent vel antiquitus inter
Armenios versari genuinum Eusebii Chronicon,
quod et ipse Chorenensis legerat, atque ex illo
hunc locum transcripserat; quo posito facilius in-
ferrent incorruptam esse Arm. lectionem adeò
antiquam et tritam, atque ideo in Gr. lectio-
nem ab Scaligero citatam irrepsisse errorem νβ'.
pro κβ'. Solummodo dubitare potuerunt de eo,
quod Interp. Arm. (quem et Chorenensis imita-
tus est, si non ipse est, ut malim, Interpres Eu-
sebii) pro pedibus restituerit cubitos, sive pro
ποδῶν reposuerit կանգունք. Verumtamen et haec
conciliari possunt; cum կանգունք, seu cubitus
sit nomen mensurae incertum et late sumptum
hic pro pedum mensura, maxime quod conve-
niat inter interpretes Gr. vocem πούς, pes, sole-
re accipi etiam pro brachio, idest unius, cubiti
mensura; quamquam per se mensura pedis sit 4.
palmorum, cubitus vero palmis 6 adaequatur.

ԸԹ. Երաւորս մէջարացի 'ի ստաղ.
 Յորժամ և 'ի բռնամարտիկ
 հռութիւն՝ հոմէոս երեք եղբարցն
 մարտուցեալ յաղթէր :

ԸՖ. Գիղիս զահոնացի 'ի ստաղիւն.
 Յաւելաւ պանկրատիոնն . և
 յաղթէր ի գգամիս սիրահուսացի
 յաղթանդամն . որ չափեաց զաւ.
 պարէզն ոտիւքն , և վեց հարիւր
 միայն քայլ արար :

Յաւելաւ և հեղէսն . և յաղ-
 թէր կրաքսիղաւ թեսաղացի :

ԸԴ. Ստոմիս աթէնացի 'ի ստաղիւն.

ԸԵ. Սփերոս զահոնացի 'ի ստաղիւն.
 Յերթեւեկին , հիւղոն աթէ.

xxxii. Cratinus Megarens in stadio.
 Quando et in Pugilatu¹ Co-
 maheus tres fratres colluctatus vi-
 cit.

xxxiii. Gygis Lacon in stadio.
 Adjectum Pancratium; et su-
 perat Yggamis (Gr. Lygdamis)
 Syracusanus procerus; qui sta-
 dium pedibus mensus est, et sex-
 centos tantum passus fecit.

Additus et Celes²; vicitque
 Craxillas³ Thessalus.

xxxiv. Stomus Atheniensis in stadio.

xxxv. Sphaerus Lacon in stadio.
 In Discursu⁴, Cylon Athenien-

Τριακοστή δευτέρα. Κρατῖνος Μεγαρεὺς στάδιον.
 Οτε καὶ (supple πυγμῇ) Κομαῖος τρίτος ἀδελφῶν ἀγωνισάμε-
 νος ἐνίκα.

Τριακοστή τρίτη. Γύγης Λάκων στάδιον.
 Προσέτεθῃ παγκράτιον. καὶ ἐνίκα Λύγδαμις Συρακούσιος ὑπερ-
 μέθης, ὃς στάδιον ἐξέμετρησε τοῖς ἑαυτοῦ ποσὶ, μόνας ἐξα-
 κοσίους; παραθέσεις ποιησάμενος.

Προσέτεθῃ καὶ . . . καὶ ἐνίκα Πραξιλλας Θεσσαλός.

Τριακοστή τετάρτη. * Στόμας Αθηναῖος στάδιον.

Τριακοστή πέμπτη. Σφαῖρος Λάκων στάδιον.

Καὶ δίαυλον Κύλων ὁ Αθηναῖος ὁ ἐπιθέμενος τυραννίδι.

Non ergo de nomine quid dubitandum, sed de numero ad normam lectionis nostrae dijudicandum.

¹ Pugilatum sive *πυγμῇ* ab Anonymi librario omissum supplebis a nostro codice, atque ex Collect. Scal. p. 313. Ad haec notabis in Arm. interim haberi *բռնամարտիկ հռութիւն*, eo scilicet sensu, quo antea legebatur *հռ. համարտիկ*; quia *բռն* et *հռութի* quodammodo cohaerent, cum utrumque *pugnum*, vel *manum clausam* significet, hoc saltem discrimine, quod *հռութի* designet proprie pugnum jam jam paratum ad percutiendum, sive ipsam percutiendi pugno actionem. De tribus vero fratribus, nihil habeo, quod dicam; nisi certior videri lectionem nostram, quam Anonymi in Gr. *tertius fratrum*.

² Lacunam ab Scal. notatam tam in Anon.

quam in Collect. suis, supple ex Eusebio nostro, unico tantum vocabulo addito *Κίλης*, quod Latinis est *equus Celes*, qui videlicet ab uno sessore agitabatur regebaturque.

³ Non immerito repudiavit Scal. Anonymi lectionem *Πραξιλλας*, et merito voluit ut legeretur in adnot. p. 427. *Κραξιλλας*: sed non sibi constare videtur, cum illico evertit consilium suum, quia mox ita jubet. » Repone *Κραξιίδας* ex Pausania «, si tamen permittat auctor noster: ut nihil dicam de altero nomine *Στόμος Αθηναῖος*, quod in Graeco *Στόμας* legitur; quamvis vox dubia Scaligero videatur.

⁴ Hoc Interp. noster reposuit, ut explicaret Gr. vocem *δίαυλον*, qua signatur *cursus reciprocus*, vel *cursus duplex*, obeundi scilicet stadium et mox redeundi, quodque omnino decla-

նացի. որ և 'ի վերայ բռնաւորին
իսկ յարձակեցաւ :

ԼԿ. Փրինոն ակէնացի 'ի ստադին.
որ 'ի կով կղզւոջ միայն ընդ մի.
այն մարտուցեալ՝ սպանաւ :

ԼԵ. Եւրիկլիդաս կաղնացի 'ի ստադ.

{ Յաւելաւ ստադիոն մանկուոյ.
և յաղթէր պաւղինիկէս Հեղիա.
ցի. և մանկուոյն գիրկ ընդխառն
կուի. և յաղթէր իպսոթէնէս
ղակոնացի. որ սխալեաց զմին. և
յար 'ի Հինգ ողոմպիադս, և ա
րանց 'ի կուռի յաղթեաց :

ԼԶ. Սիլինթէս զակոնացի 'ի ստադ.
{ Յաւելաւ մանկուոյ պէնտաթ.
ղան. և մարտնչին միայն յայն
ժամ. և յաղթէր զԷսթիդիդաս
ղակոնացի :

ԼԷ. Սիփսոդաւոս զակո.
նացի 'ի ստադին.

sis (vicit); qui etiam in Tyran-
num impetum fecit.

xxxvi. Phrynon Atheniensis in stadio;
qui in Coo insula (Gr. qui cum
Pittaco) solus cum solo pugnans,
occisus est.

xxxvii. Euryclitas Calonus
(Gr. Lacon) in stadio.

Superadditum stadium puero-
rum, et vicit Polynices Helien-
sis. (Addita) et puerorum Lucta,
et superat Ipposthenes Lacon;
qui in una errans, deinde assidue
quinque Olympiadibus, et viros
in certamine devicit.

xxxviii. Olyntheus Lacon in stadio.

Adjectum puerorum Pentath-
lum, et tunc solummodo collucta-
bantur; vicit autem Deutelidas:
Lacon.

xxxix. Ripsolaus Lacon in stadio.

Τριακοστή ἕκτη. Φρυγῶν Ἀθηναῖος, ὃς Πιττακῶ μονομαχῶν ἀν-
ρέθη.

Τριακοστή ἐβδόμη. Εὐρυκλείδας Λάκων σταδίων.

Προστέθη στάδιον παίδων, καὶ ἐνίκα Πολυνείκης Ηλείος.

Προστέθη καὶ παίδων πάλη, καὶ ἐνίκα Ἰπποσθένης Λάκων,
ὃς διαλιπὼν μίαν τὰς ἐξῆς πέντε Ολυμπιάδας ἀνδρῶν πάλην
ἐνίκησε.

Τριακοστή ὀγδόη. Ολυμθεὺς Λάκων σταδίων.

Προστέθη παίδων πένταθλος, καὶ ἡγωνίσαντο τότε μόνον. ἐνί-
κα Δευτελίδας Λάκων.

Τριακοστή ἐνάτη. Ρίψολκος Λάκων σταδίων.

rat Arm. dictio *Էրթաւի*, ad verb. *itus reditus-*
que, pro quo restituimus nos *discursus*. Datur
et *δίαυλος* adiectivè pro eo, qui talem cursum
peragit, sed praesens locus spectat ad actionem.
1 Gr. lectio Anon. qui *invadit tyrannidem*,
vel *tyrannidi impositus*. Lectores cum Scalige-

ro ad Thucydiden mittimus.

2 Constans lectio Eusebii in Arm. et Gr. re-
fellit conjecturam Scaligeri, qui ait: « Pausa-
niae *Ευτελίδας*. Legendum igitur (sc. in Eu-
seb.) *ἐνίκα δ' Εὐτελίδας* ».

Խ. Ոլինթոս զակոնացի յերկ.
 բորդուսն :
 ԽԶ. Ոլինթոս Թեբացի 'ի ստադ.
 Զակեղա մանկաւոյ բռնամար.
 տիկն . և յաղթէր փիղովտաս սի.
 բարացի :
 ԽԷ. Ղիկոտաս զակոնացի 'ի ստադ.
 ԽԸ. Ոլինթոս Եպիդաւրեցի 'ի ստադ.
 ԽԹ. Ղիկոն զակոնացի 'ի ստադ.
 ԽԺ. Մանթիկրատէս Եպիդաւ.
 րեցի 'ի ստադ.
 ԽԻ. Վրիսոմաքոս զակ.
 նացի 'ի ստադ.
 ԽԼ. Կաւղիմէստովր միդէսիացի
 'ի մանկաւոյ 'ի ստադիկն . որ 'ի
 տուարածի նապաստակի եհաս :
 ԽԼԵ. Եւրուկէս զակոնացի 'ի ստադ.
 ԽԼԶ. Ղիկոն Կրոնիոնացի 'ի ստադ.

XL. Olynthus Lacon in secundo ¹.

XLI. Cleonthus Thebaeus in stadio.
 Additus puerorum Pugilatus ;
 et vicit Philotas Sibarensis ².

XLII. Lycotas Lacon in stadio.

XLIII. Cleon Epidaurius in stadio.

XLIV. Gelon Lacon in stadio.

XLV. Anticrates Epidaurius in stadio.

XLVI. Chrysomachus Lacon in stadio.

Et Polymnestor Milesius in pue-
 rorum stadio, qui in pascuo lepo-
 rem assecutus est ³.

XLVII. Euryces Lacon in stadio.

XLVIII. Glicon Crotoniensis in stadio.

Τεσσαρακοστή. Ολυνθεύς Λάκων τὸ δεύτερον στάδιον.

Τεσσαρακοστή πρώτη. Κλεώνδας Θεβαῖος στάδιον.

Προσέτεθι παίδων πυγμῇ, καὶ ἐνίκᾳ Φιλώτας * συκαρίτης.

Τεσσαρακοστή δευτέρα. Λυκώτας Λάκων στάδιον.

Τεσσαρακοστή τρίτη. Κλέων Επιδαύριος στάδιον.

Τεσσαρακοστή τετάρτη. Γέλων Λάκων στάδιον.

Τεσσαρακοστή πέμπτη. Αντικράτης Ἐπιδαύριος στάδιον.

Τεσσαρακοστή ἕκτη. Χρυσάμαξος Λάκων στάδιον.

Καὶ Πολυμνήστωρ Μιλήσιος παίδων στάδιον, ὃς αἵπολῶν λαγῶν
 κατέλαβε.

Τεσσαρακοστή ἑβδόμη. Εὐρυκλῆς Λάκων στάδιον.

Τεσσαρακοστή ὀγδόη. Γλύκων Κροτωνιάτης στάδιον.

1 Quod in Eusebii nostri lectione solita fa-
 cile subauditur, Anonymus expresse dixit τὸ
 δεύτερον στάδιον, vel ut habetur in Collect.
 Scal. στάδιον τὸ δεύτερον: in hoc tantum errat
 librarius noster, quod non, ut antea, hic quo-
 que servavit ultimam syllabam nominis *ολυνθέας*,
 Olyntheus.

2 Probatur ergo auctoritate codicis nostri
 emendatio Gr. facta ab Scaligero dicente in
 adnot. p. 427. » Repone Συβαρίτης ex Pansa-

nia «. ut contra improbatnr addidamentum
 παῖς cum corrupta voce *φιλήτας*, usurpatum
 ab Scal. in suis collectaneis.

3 Omnino ad rem facit Solini locus ab Scal.
 citatus. » Polymnestor Milesius puer, quum à
 matre locatus est ad caprarios pastus, ludicro
 leporem consecutus est, et ob id statim produ-
 ctus à gregis domino, Olympiade sexta, et qua-
 dragesima, ut Bocchus auctor est, victor in sta-
 dio meruit coronam «.

Պիթագորաս սամիացի խոտե-
ցաւ ՚ի մանկուոյ բռնամարտիկն,
և իբրև զէդ խաբեալ, յառաջ
մատուցեալ ամենայն արանց քաջ
՚ի բաց յաղթեաց :

ԽԺ. ՚ի Լիկինոս կրովտոնացի ՚ի ստադ-
ժ. Եպիտէդիդաս զակո-
նացի ՚ի ստադ.

ԽԳ. Ե իմաստուն քանուանեցան :
ՃԹ. Երատոս Թէնէս կրատի-
կոնացի ՚ի ստադ.

ՃԺ. ԲՆ զէս հեղեացի ՚ի ստադ.

ՃԻ. ԲՆ ինն պէպարէթոնացի ՚ի ստադ.

ՃԻ. Եպոստրատոս կրոտո-
նացի ՚ի ստադ.

ԲՆ զիդոնի փիգաղացոյ յերկ-
րորդում պանկրատին յաղթեալ
կառափնաւտեալ մեռաւ. և զի
պսակեցաւ. քանզի յառաջագոյն
պարտեալ արտանին, խոտացաւ
Թէ զոտն մի երեկ :

ՃԻ. Եպոստրատոս նոյն յերկրոր-
դումն : Երբ Կիւրոս պարսից
Թագաւորեաց :

Pythagoras Samius in puero-
rum Pugilatu despectus, et vel
uti foemina delusus (vel derisus),
se se promovit, atque omnes om-
nino viros superavit.

XLII. Lycinus Crotoniensis in stadio.

L. Epitelidas Lacon in stadio.

Qui VII. Sapientes nominati (hoc
tempore) fuerunt.

LI. Eratosthenes Cratini-
ensis in stadio.

LII. Agis Heliensis in stadio.

LIII. Anon Peparethonius in stadio.

LIV. Ippostratus Crotoniensis in stad.

Aregion¹ Phigaleus secundo in
Pancratio vincens, detruncatus
moritur, et cadaver (ejus) coro-
natur; luctator enim prius devi-
ctus, fassus est unum pedem sibi
fractum.

LV. Ippostratus idem in secundo.

Quando Cyrus in Persas regnavit.

Πυθαγόρας Σάμιος ἐκκριθεὶς παίδων πυγμὴν. καὶ ὡς θῆλος
χλευαζόμενος, προβάς εἰς τοὺς ἀνδρας, ἅπαντας ἐξῆς ἐνίκησε.

Τεσσαρακοστὴ ἐννάτη. Λυκῖνος Κροτωνιάτης στάδιον.

Πεντηκοστὴ. Επιτελίδας Λάκων στάδιον.

Οἱ ἐπτά σοφοὶ ὠνομάσθησαν.

Πεντηκοστὴ πρώτη. Ερατοσθένης Κροτωνιάτης στάδιον.

Πεντηκοστὴ δευτέρα. Ἀγίς Ηλεῖος στάδιον.

Πεντηκοστὴ τρίτη. Ἀνων Πεπαρήθιος στάδιον.

Πεντηκοστὴ τετάρτη. Ἰππόστρατος Κροτωνιάτης στάδιον.

Ἀριχίων Φυγαλεὺς τὸ τρίτον νικῶν παγκράτιον ψιλωθεὶς ἀπέ-
θανε, καὶ νεκρὸς ἐστέφθη, φθάσαντος ἀπείπασθαι ἀνταγω-
νιστοῦ, κλωμένου αὐτοῦ τοῦ ποδὸς ὑπ' ἐκείνου.

Πεντηκοστὴ πέμπτη. Ἰππόστρατος ὁ αὐτὸς τὸ δεύτερον, ὅτε Κῦρος
ἐβασίλευε Περσῶν.

¹ Noster legit Ἀργίον. Anon. Ἀριχίων. Phi-
lostratus Ἀρρίχιον. Pausanias demum Ἀρρί-

χίων, qui et fuisse praesentem historiam proe-
quitur in Arcadicis.

- ԾԻ. Փեփրոս ֆարսաղայ 'ի ստադ. LVI. Phaedrus Pharsalius in stadio.
 ԾԷ. 'Վագրամիս զակոնացի 'ի ստադ. LVII. Lagramus Lacon in stadio.
 ԾԸ. 'Դիոգենէտոս Կրոտոն LVIII. Diognetus Crotoniensis in stad.
 նացի 'ի ստադ.
 ԾԹ. 'Արիլոխոս Կերկիրացի 'ի ստադ. LIX. Archilochus Cercyraeus in stad.
 Կ. 'Ապելլէոս Հելիացի 'ի ստադ. LX. Apellaeus Heliensis in stadio.
 ԿԱ. 'Ագատարքոս Կերկիր. LXI. Agatarchus Cercyraeus in stad.
 րացի 'ի ստադ.
 ԿԲ. 'Երիքսիաս քաղկիդացի 'ի ստադ. LXII. Eryxias Chalcideus in stadio.
 'Վերկընդ խառն մարտին մի. In Lucta Milon Crotoniensis,
 զոն կրովտոնացի. որ յաղթեաց qui vicit (ludis) Olympiis sexies,
 յողովտոն Վեցիցս. 'ի պիւ. Pythiis sexies, Isthmiis decies,
 Թիոն Վեցիցս. յիս Թմիւոն տաս. Nemeacis novies ¹.
 նիցս. 'ի նեմեոն իննիցս :
 ԿԳ. 'Պարմէնիդէս Կամարի LXIII. Parmenides Camari-
 նացի 'ի ստադ. naeus in stadio.
 ԿԴ. 'Մենանդրոս Թեսալ. LXIV. Menandrus Thessalus in stadio.
 ղացի 'ի ստադ.
 ԿԵ. 'Անախոս տարանտինացի 'ի ստադ. LXV. Anachus Tarantinus in stadio.
 (Յաւելաւ ուղիտն. և յաղթէր Additus Oplites; et vicit Da-
 դամարէտոս Երէացի : maretus Eraeus.

Πεντηκοστή ἔκτῃ. Φαῖδρος Φαρσάλιος	στάδιον.
Πεντηκοστή ἐβδόμῃ. Λάδρομος Λάκων	στάδιον.
Πεντηκοστή ὀγδόῃ. Διογνήτος Κροτωνιάτης	στάδιον.
Πεντηκοστή ἐνάτῃ. Αρχίλοχος Κερκυραῖος	στάδιον.
Ἐξηκοστή. Ἀπελλαῖος Ἡλείος	στάδιον.
Ἐξηκοστή πρώτη. Ἀγάθαρχος Κερκυραῖος	στάδιον.
Ἐξηκοστή δευτέρα. Ερυξίας Χαλκιδεύς	στάδιον.
Μίλων Κροτωνιάτης πάλιν, ὃς νικᾷ Ὀλύμπια ἐξάκις, Πύθια ἐξά-	
κις, Ἰσθμία δεκάκις, Νέμεα ἐννάκις.	
Ἐξηκοστή τρίτῃ. Παρμενίδης Καμαριναῖος	στάδιον.
Ἐξηκοστή τετάρτῃ. Εὐάνδρος Θεσσαλεύς	στάδιον.
Ἐξηκοστή πέμπτῃ. Ἀνοχᾶς Ταραντῖνος	στάδιον.
Προσετέθη ὀπλίτης, καὶ ἐνίκα Δαμάρετος Ηρακλείδης.	

¹ Ut Latini auctores, ita et Arm. Interp. noster Graeca ipsa nomina servavit, quorum sensus patet apud Antiquarios. Olympia enim ponitur pro ipsis ludis Olympicis peractis in honorem Jovis. Pythia pro ludis in honorem Apollinis institutis ab Agamemnone, a nomine Py-

thonis serpentis ab Apolline interfecti. Isthmia pro ludis in Peloponneso in honorem Neptuni celebratis. Nemea demum pro ludis celebratis in loco hujus nominis apud Argivos; de quibus rebus plura alii.

44. Իսքերոս Իմերացի 'ի ստադին.
 45. Փաննաս պելլենացի զառաջինն
 երեքինեաց 'ի ստադին, և 'ի դիաւ-
 ղոնին, և 'ի հիպոլոնի. որ է ստի-
 ելանել զինակրին մրցութեան:
 46. Իսովմաքոս կրոտոնացի 'ի ստադ.
 47. Ի, յն յերկրորդումն:
 48. Ի, յն յերկրորդումն:
 49. Նիսիկրատէս կրոտո-
 նացի 'ի ստադ.
 50. Ի, յն յերկրորդումն:
 51. Ի, յն յերկրորդումն:
 52. Ի, յն յերկրորդումն:
 53. Սկամանդրոս միտլենացի
 'ի ստադ.
 54. Դանդին արգիւնացի 'ի ստադ.

- LXVI. Ischyryus Imeraesus in stadio.
 LXVII. Phannas Pellenus, primus tri-
 plicavit in stadio, et Diaulo, et
 Oplone; id est colluctatio contra
 nisum hominis armati¹.
 LXVIII. Isomachus² Crotoniensis in stad.
 LXIX. Idem in secundo.
 LXX. Niceas³ Opundius in stadio.
 LXXI. Tisicrates Crotoniensis in stad.
 LXXII. Idem in secundo.
 LXXIII. Astyalus Crotoniensis in stadio.
 LXXIV. Idem in secundo.
 LXXV. Idem in tertio.
 LXXVI. Scamandrus Mitylenius in stad.
 LXXVII. Dandinus Argivus in stadio.

Εξηκοστή ἕκτη. Ἰσχυρὸς Ἰμεραῖος	στάδιον.
Εξηκοστή ἐβδόμη. Φανᾶς Πελληνεὺς	στάδιον.
Πρῶτος ἐτρίσσευσεν δίαυλον, ὄπλον.	
Εξηκοστή ὀγδόη. Ἰσχύμαχος Κροτωνιάτης	στάδιον.
Εξηκοστή ἐνάτη. ὁ αὐτὸς τὸ δεύτερον.	
Εβδομηκοστή. Νικαίστας Οπούντιος	στάδιον.
Εβδομηκοστή πρώτη. Τισικράτης Κροτωνιάτης	στάδιον.
Εβδομηκοστή δευτέρα. ὁ αὐτὸς τὸ δεύτερον.	
Εβδομηκοστή τρίτη. Αστύαλος Κροτωνιάτης	στάδιον.
Εβδομηκοστή τετάρτη. ὁ αὐτὸς τὸ δεύτερον.	
Εβδομηκοστή πέμπτη. ὁ αὐτὸς τρίτον.	
Εβδομηκοστή ἕκτη. Σκάμανδρος Μιτυληναῖος	στάδιον.
Εβδομηκοστή ἐβδόμη. Δάνδης Αργεῖος	στάδιον.

¹ Aperte explicationem subjunxit Interp. Arm. Gr. nominis ὄπλον, a quo ὀπλίτης, illud enim sonat armaturam, arma, hoc militem armatum, vel gravis armaturae, atque eo sensu accipitur hic ἡβηστής, armiger; qui scilicet ipse armatus est, non ut passim, qui alterius arma gerit.

² Gr. Ischomachus. Sed magis sincera videtur lectio codicis nostri, quippe qui tritum praefert etymon in nomine Ἰσόμεχος, sc. aequalis in pugna: quam alterum Ἰσχύμαχος, sit vox

incerta, etsi poterit deduci ab ἰσχύς, vel ἰσχίος, aut ἰσχυρός.

³ Ad rem facit itaque illud Scaligeranum, ubi dixit p. 428. ad 41. » Νικαίστας. Nomen nibili. Legendum Νικίας, ut in nostris collectaneis: quamvis Arm. magis refunditur in Gr. Νικίας, vel Νικαίας. Nec tamen nos cogit, cum dicat Scal. in sequentibus » Αστύαλος. Repone Αστύλος ex Pausania. Namque non semel vidimus Pausaniae lectionem ab auctore nostro discrepare.

ՏԸ. Պարմենիդէս պոսիդո-
նացի 'ի ստադ.

ՏԹ. Քսենոփոն կորնթացի 'ի ստադ.

ՏՁ. Տորիմմաս թէսաղացի 'ի ստադ.

'ի մարտին ամէսինաս բարկե-

ցի . որ յանդէորդու թիւնն ընդ

ցլու ոգորէր . և 'ի պիսանն մոեալ

ընդ այլ 'ի հանդիսի անցանէր :

ՏԿ. Պաւղիմաստոս կիւրէ-
նացի 'ի ստադ.

ՏԼ. Ղիկոս լասիրացի (յն.
լարիսացի) 'ի ստադ.

ՏԽ. Լրիսոն իմէսացի 'ի ստադ.

ՏԿ. 'ի յն յերկրորդումն :

ՏԷ. 'ի յն յերրորդումն :

ՏԸ. Թէոպոմպոս թեսա-
ղացի 'ի ստադ.

ՏԹ. Եւփրանոր ամբրակի-

նացի 'ի ստադ.

{ } Ետ որոյ պեղոպոնէսիական

պատերազմն :

ՏԺ. Սիմաքոս մէսսէնացի 'ի ստադ.

LXXVIII. Parmenides Posido-
niates in stadio.

LXXIX. Xenophon Corinthius in stad.

LXXX. Turimmas Thessalus in stadio.

In Lucta Amesinas Barcaeus;

qui cum pecora pasceret, cum

tauro concertabat; et Pisam in-

gressus, cum altero colluctatus est.

LXXXI. Polymastus Cyrenaeus in stad.

LXXXII. Lycus Larissaeus
(cod. Lasiraeus) in stadio

LXXXIII. Crisson Immesaeus in stadio.

LXXXIV. Idem in secundo.

LXXXV. Idem in tertio.

LXXXVI. Theopompus Thes-
salus in stadio.

LXXXVII. Euphranor Ambraci-
nensis in stadio.

Deinde Peloponnesiacum bellum.

LXXXVIII. Symmachus Messenius in stad.

Εβδομηκοστή ὀγδόη. Παρμενίδης Πωσειδωνιάτης σταδίων.

Εβδομηκοστή ἐνάτη. Ξενοφῶν Κορίνθιος σταδίων.

Ογδοηκοστή. Τυρύμμας Θεσσαλός σταδίων.

Πάλιν Ἀμψισινᾶς Βαρκαῖος, ὃς βουκολῶν ταύρων ἐγυμνάζετο, ὃν
καὶ εἰς Πίσαν ἀναγῶν συνεγυμνάσθη.

Ογδοηκοστή πρώτη. Πολύμναστος Κυρηναῖος σταδίων.

Ογδοηκοστή δεύτερα. Λύκος Λαρισσαῖος σταδίων.

Ογδοηκοστή τρίτη. Κρίσσαν Ἰμεραῖος σταδίων.

Ογδοηκοστή τετάρτη. ὁ αὐτὸς τὸ δεύτερον.

Ογδοηκοστή πέμπτη. ὁ αὐτὸς τὸ τρίτον σταδίων.

Ογδοηκοστή ἕκτη. Θεόπομπος Θεσσαλός σταδίων.

Ογδοηκοστή ἑβδόμη. Σώφρων Ἀμβρακιώτης σταδίων.

Ἐν ᾧ ὁ Πελοποννησιακὸς πόλεμος συνεκροτήθη.

Ογδοηκοστή ὀγδόη. Σύμμαχος Μεσσηνίος σταδίων.

1 Codex noster manifesto librarii mendo prae-
termiserat numerum ordinalem ՏԸ. LXXXVI. an-
te nomen Theopompi, et praefixerat sequenti
lineae eundem numerum; unde tota series Olym-

piadum differebat uno numero a Graeco. Nobis
tamen necesse fuit supplere unum numerum Ro-
co proprio, et non deflectere a semita tria,
quam tenet Gr. lectio.

28. Լրջն յերկրորդումն :

29. Հիպերբիոս սիրակու-

սացի 'ի ստադ-

30. Եւսէգենտոս ահրագան-

տեցի 'ի ստադ-

31. Լրջն յերկրորդումն :

32. Եւրոտոս կիւրէնացի 'ի ստադ-

Եւ յամենախումբ մարտին պա-

ղիդամաս սկստուսացի յաղթան-

դամն . որ 'ի պարսս առաջի ուղբայ

երթեալ կոտորէր առեւծս . և

ընդ վառեալս մերկանդամ կռու-

էր : Յաւելաւ սինովրիսն . և յաղ-

թէր եւադրոս հեղիացի :

33. Կրոկինաս դաւրիսացի 'ի ստադ-

34. Սինոնիս աթէնացի 'ի ստադ-

35. Եւպոլեմոս հեղիացի 'ի ստադ-

Յաւելաւ փողակամն . և յաղ-

թէր տիմէոս հեղիացի :

LXXXIX. Idem in secundo .

XC. Hyperbius Syracusanus in stad.

XCI. Exegentus.¹ Acragan-
tinus in stadio.

XCII. Idem in secundo .

XCIII. Eurotus Cyrenaeus in stadio.

Et in certamine omnium vi-
rium² Polydamas Scotussaeus pro-
cerus: qui Persiam adiens, coram
Ocho leones caedebat, et cum
armatis nudus pugnabat³. Addita
Synoris⁴; et vicit Evagrus He-
liensis .

XCIV. Crocinas Laurissaeus in stadio.

XCV. Minon Atheniensis in stadio.

XCVI. Eupolemus Heliensis in stadio.

Additus Tubicen; et vicit Ti-
maeus Heliensis .

Ογδοηκοστή ἐνάτη. ὁ αὐτὸς τὸ δεύτερον.

Ἐννεηκοστή. Ὑπέρβιος Συρακούσιος

στάδιον.

Ἐννεηκοστή πρώτη. Εξάγεντος Ακραγαντίνος

στάδιον.

Ἐννεηκοστή δεύτερα. αὐτὸς τὸ δεύτερον.

Ἐννεηκοστή τρίτη. Ευκατος Κυρηνάιος

στάδιον.

Παγκράτιον Πολύδαμας Σκοτουσσαῖος ὑπερμεγάρθης, ὃς ἐν Πέρ-
σαις παρὰ Ωχῶ γενόμενος λέοντας ἀνῆρει, καὶ ὀπλισομένους
γυμνὸς κατηγωνίσατο. (ἴσται δὲ καὶ ἄρματα ἐλαυνόμενα κατὰ
κράτος.) Προσέτέθη Συνωρίς, καὶ ἐνῖκα Εὐαγόρας Ἡλεῖος.

Ἐννεηκοστή τέταρτη. Κροκίνας Λαρισσαῖος

στάδιον.

Ἐννεηκοστή πέμπτη. Μένων Ἀθηναῖος

στάδιον.

Ἐννεηκοστή ἕκτη. Εὐπόλεμος Ἡλεῖος

στάδιον.

Προσέτέθη σαλπικτής. καὶ ἐνῖκα Τίμαιος Ἡλεῖος.

¹ Scal. "Εξάγεντος. Legendum Εξαινε-
τος". Sed tamen Eusebius noster vult, ut me-
dium teneamus Εξάγιντος. Sicut et infra cum
ait Scal. "Legendum Ευβατος. Nam τὸ Εὐ-
κατος est nomen nihili": auctor noster suadet
legendum Εὐρώτος.

² Quum antea neglexisset Interp. Arm. expli-
cationem vocis Παγκράτιον, hic rem perficere
statuit per voces ἀντιπρόσωπον ἄρματα. scilicet

congressus omnicoetus; nos, ut conveniat etiam
cum Gr. certamen omnium virium diximus.

³ Gr. apud Anon. haec amplius fert. "detinuit
autem currus impulsos per vim", nescio an in-
terciderit a nostro codice, vel redundet in alieno.

⁴ Συνωρίς est biga, duo equi conjugati, cur-
rus duorum equorum, ut expresse habetur in
collectaneis Scal. Interp. Arm. alibi exposite di-
xit τετράβη, duorum equorum.

(Σακερῶν ἡ φαρμακῶν . ἡ
 ἰατρῶν ἡ κρηναῖα Σελήων .
 45. Σελήων . ἡ ὑπομαρ-
 46. Ἰσχυρῶν ἡ ὑπομαρ-
 Ἰσχυρῶν Σελήων ἡ ὑπο-
 μαρ . ἡ ὑπομαρ (ἡ . ἡ)
 ἡ ὑπομαρ .
 47. Ἰσχυρῶν ἡ ὑπομαρ .
 (Σακερῶν ἡ ὑπομαρ ἡ ὑπο-
 μαρ . ἡ ὑπομαρ ἡ ὑπομαρ ἡ
 ὑπομαρ .
 48. Ἰσχυρῶν ἡ ὑπομαρ .
 ἡ ὑπομαρ .
 49. Ἰσχυρῶν ἡ ὑπομαρ .
 50. Ἰσχυρῶν ἡ ὑπομαρ .
 51. Ἰσχυρῶν ἡ ὑπομαρ .

Adjectus et Praeco¹; et vicit
 Acrates Heliensis .

xcvii. Tirinaeus (...) in stadio.

xcviii. Sosippus Delphus in stadio.

Aristodemus Heliensis in Luc-
 ta; cujus in medium nemo (cod.
 ουχος, vel οχος) est ingressus .

xcix. Dicon Syracusanus in stadio.

Additus Pullicus currus²; et
 vicit Eurybasus Lacon .

c. Dionysidorus Tarantus in stadio.

ci. Damon Thurius in stadio.

cii. Idem in secundo .

Προσετέθη καὶ κήρυξ . καὶ ἐνίκα Κράτης Ηλεῖος .

Εννενηκοστὴ ἐβδόμη . Τερινάϊος Ηλεῖος στάδιον .

Εννενηκοστὴ ὀγδόη . Σώσιππος ὁ Δελφός στάδιον .

Αριστόδημος Ηλεῖος πάλιν, οὐ μέσα οὐδεὶς ἔλαβεν .

Εννενηκοστὴ ἐνάτη . Δίκων Συρακούσιος στάδιον .

Προσετέθη τέθριππον πωλικόν (al. πάλων ἄρμα), καὶ
 ἐνίκα Εὐρυβάτας Λάκων . στάδιον .

Εκατοστὴ . Διονυσῶδωρος Ταραντῖνος στάδιον .

Εκατοστὴ πρώτη . Δάμων Θούριος στάδιον .

Εκατοστὴ δεύτερα . ὁ αὐτὸς τὸ δεύτερον στάδιον .

¹ Φαρμακῶν idem sonat, quod in Gr. κή-
 ρυξ, sc. praeco, vel praeconialis, etc. sumitur
 autem in Symphoniis pro aliquo genere bucci-
 nae, vel pro tubieine; sicut et anterior σαλπικ-
 τής, φηγεῶν, tubicen vel tubarium sonat,
 ideoque Interp. Arm. alibi pro κήρυξ, restituit
 φηγεῶν, Citharoedus. Sed de his consule
 commentatores glossariosque cum Scal. in adnot.
 p. 420. ad 55. Pro autem ἐνίκα Κράτης, Interp.
 Arm. legit ἐνίκα Ακράτης .

² Anon. τέθριππον πωλικόν. Quadriga pul-
 lica, quae si genuina sit Eusebii lectio, di-
 cendum quod Interp. Arm. latè sumpserit vocem
 φηγεῶν, aut juxta marginem codicis φη-
 γεῶν, nempe pro quadriga, sive quater-
 norum equorum curru, quamvis per se sonat in-
 troitus in currum, aut certamen per currum;

aliter, pro φηγεῶν legendum φηγεῶν
 φηγεῶν, quasi φηγεῶν φηγεῶν. Verum tamen
 nostram lectionem probat alter Anonymus in
 Collect. Scal. habens tantum πάλων ἄρμα, pul-
 lorum currus, ubi nulla mentio τοῦ τέθριππου;
 et quidem si Interp. Arm. legisset in Eusebio
 τέθριππον, poterat accurate reddere φηγεῶν
 φηγεῶν φηγεῶν, ut alibi fecit. Vide in Olymp.
 cxcix. Ad haec vox Arm. φηγεῶν, vel po-
 tius φηγεῶν accurate declarat Gr. πωλι-
 κόν, i. e. pullicus, nam πῶλος, est pullus, sc.
 quorumlibet animalium foetus: quamvis enim
 apud Gr. maxime pro equinis sumatur, reperit-
 tur tamen et pro asello, ut in sacro textu. At
 contra in Arm. φηγεῶν vel φηγεῶν apprimè
 pro asello usurpatur, nisi res ipsa ad pullos cu-
 jusvis animalis spectet.

296. Պիթոստրատոս եփե-
 սացի 'ի ստադ-
 297. Փոքիդիդէս աթէնացի 'ի ստադ-
 Լյս ողովկիադս 'ի պիսացւոց
 եղաւ :
 298. Պորոս կիւրէնացի 'ի ստադ-
 299. Լյս Երկրորդումն :
 300. Սիկրինաս տարանտի-
 նացի 'ի ստադ-
 301. Պոլիկլէս կիւրէնացի 'ի ստադ-
 302. Լարիստողորոս աթէ-
 նացի 'ի ստադ-
 303. Լյսիկլէս աթէնացի 'ի ստադ-
 304. Լիէոմանտիս էկլիդ-
 տորացի 'ի ստադ-
 305. Եւրիկլաս քաղկիդացի 'ի ստադ-
 Լյս քսանդրոս զաբէղոն կա-
 լաւ, և զգարեհ սպան :
 306. Լիլիտոն մակեդոնացի 'ի ստադ-

ciii. Pythostratus Ephe-
 sius in stadio.
 civ. Phocides Atheniensis in stadio.
 Haec Olympias a Pisaeis sta-
 tuta fuit.
 cv. Porus ¹ Cyrenaeus in stadio.
 cvi. Idem ² in secundo.
 cvii. Micrinas Tarantinus in stadio.
 -
 cviii. Polycles Cyrenaeus in stadio.
 cix. Aristolochus Atheniensis in stad.
 cx. Anicles ³ Atheniensis in stadio.
 cx. Cleomantis Eclitorius in stadio.
 cxii. Eurylas Chalcidus in stadio.
 Alexander Babylonem cepit, et
 Darium interfecit.
 cxiii. Cliton Macedo in stadio.

Εκατοστή τρίτη. Πυθόστρατος Εφέσιος
 Εκατοστή τετάρτη. Φωκίδης Αθηναῖος (πάλη).
 Αὕτη ὑπὸ Πισαίων ἐτέθη.
 Εκατοστή πέμπτη. Παῦρος Κυρηναῖος
 Εκατοστή ἕκτη. ὁ αὐτὸς τὸ δεύτερον.
 Εκατοστή ἑβδόμη. Μικρίνας Ταραντῖνος
 Εκατοστή ὀγδόη. Πολυκλῆς Κυρηναῖος
 Εκατοστή ἑνάτη. Αριστόλοχος Αθηναῖος
 Εκατοστή δεκάτη . . .
 Εκατοστή ἑνδεκάτη. Κλεόπαντις Κλειτόριος
 Εκατοστή δωδεκάτη. Εὐρύλας Χαλκιδεὺς
 Ἀλέξανδρος Βαβυλῶνα κατέσχε Δαρείον καθελὼν.
 Εκατοστή τρισκαίδεκάτη. Κλίτων Μακεδὼν

σταδῖον.

σταδῖον.

σταδῖον.

σταδῖον.

σταδῖον.

σταδῖον.

σταδῖον.

σταδῖον.

¹ Lectio nostra Պորոս, probat lectionem Scal. in collect. Πῶρος, Porus, ex Diodoro, ubi Anon. habet Παῦρος, Pautus, et Pausan. Πῶρος, Prorus.

² Scaliger cum in Collectaneis suis reposuerit hic juxta alios, Πῶρος Μαλιεύς, adjunxit in adnot. p. 428. "Decepit Africanum, aut Euse-

bium ὁμωνυμία. Nam prior erat Πῶρος Κυρηναῖος: iste est Πῶρος Μαλιεύς u. Sed debuit aliunde firmare certiore fidem collectionis suae.

³ Laeunam Gr. text. supplere potes ex Diodoro qui habet, "Αντικλῆς Αθηναῖος σταδῖον u: quamvis auctor noster habeat Ανικλῆς.

Ագևս արգիւեցի 'ի դողիւթո-
նին. որ յարդոս զիւր յաղթու-
թիւնն նոյն օրին երթեալ պատ-
մեաց :

ՃԺԴ. Արգիւսիսս ռոդացի 'ի ստադ-
րէքսանդրոս վախճանեցաւ .
յետ որոյ 'ի բազումն բաժանեալ
իշխանութիւնն՝ եգիպտոսի և ա-
ղէքսանդրիայ թագաւորեաց պըտ-
ղոմէոս :

ՃԺԵ. Վամասիաս ամփիպո-
լիացի 'ի ստադ-

ՃԺԶ. Վիմոսթէնէս զակո-
նացի 'ի ստադ-

ՃԺԷ. Վարմէնիդէս միտիդէ-
նացի 'ի ստադ-

ՃԺԸ. Անդրոմէնէս կորն-
թացի 'ի ստադ-

Անտենորը աթէնացի կամ
միդէսացի՝ յամէնախոռմա մար-
տին, յոստիւել, 'ի շրջահանս, ա-

Ageus ¹ Argivus in Dolicho ;
qui Argos profectus victoriam
suam eadem statim die narravit.

cxiv. Micennas Rhodius in stadio.
Alexander obiit: post quem in
multos imperio diviso, in Aegyp-
to et Alexandriae regnavit Ptole-
maeus.

cxv. Damasias Amphipoli-
tanus in stadio.

cxvi. Demosthenes ² Lacon in stadio.

cxvii. Parmenides Mityle-
naeus in stadio.

cxviii. Andromenes Corinthius in stad.

Antenor Atheniensis, vel Mi-
lesius in certamine omnium vi-
rium, in congressu, et circulo ³,

Αργεύς Αργεῖος δολιχόν, ὃς ἐν Αργεὶ τὴν ἑαυτοῦ νίκην αὐθημερὸν
ἀνήγγειλεν.

Ἐκατοστὴ τεσσαρεσκαιδεκάτη. Μικίννας Ρόδιος στάδιον.

Ἀλέξανδρος ἐτελεύτησε. μεθ' ὃν εἰς πολλοὺς διαιρεθείσης τῆς
ἀρχῆς, Αἰγύπτου καὶ Ἀλεξανδρείας ἐβασίλευσε Πτολεμαῖος.

Ἐκατοστὴ πεντεκαίδεκάτη. Δαμασίας Ἀμφιπολίτης στάδιον.

Ἐκατοστὴ ἑκκαίδεκάτη. Δημοσθένης Λάκων στάδιον.

Ἐκατοστὴ ἑπτακαίδεκάτη. Παρμενίδης Μιτυληνῆος στάδιον.

Ἐκατοστὴ ὀκτωκαίδεκάτη. Ἀνδρομένης Κορίνθιος στάδιον.

Ἀντήνωρ Ἀθηναῖος, ἢ Μιλήσιος παγκράτιον, ἀκόντιον, περιοδο-
νίκης, ἄληπτος ἐν ταῖς τρισὶν ἡλικίαις.

¹ Jure itaque dixit Scal. » Αργεύς, corrige
Αγυῆς «: ita enim et Eusebius noster praese-
fert. Δόλιχος autem ut ad syllabas retinuit In-
terpres noster, substantive sumptus, currien-
tum fuit spatii continentis duodecim stadia, vel
duplum secundum Suidam, sc. viginti quatuor,
ideoque cursus fuit plenus et major Dianlo, ut
vel ipsa vox δόλιχος adjective sumpta, id sonat,
quod prolixus, longus.

² Scal. » Δημοσθένης. Repone ex Pausania
Δεινοσθένης, apud Diodorum mendose Δεινομέ-
νης «. quidni si et Pausaniae lectio obnoxia er-
rori sit?

³ Suspicamur pro *σφαιρικῶς*, circulari, le-
gendum *σφαιρῶς*, circulo, ut infra non semel
occurrit, etsi utrumque quodammodo rem ean-
dem fere significet. Verum magis suspicor quod
pro *ἀκόντιον*, telum, jaculum, Interp. Arm.

աանց պարտութեան և օծանելոյ
յերեսին տիսն գտանէր :
ՃԺԹ. Լ' Զորութենէս կորն

Թացի 'ի ստադ.
ՃԻ. Պիթագորաս մագնէսացի
'ի մենանդրեայ 'ի ստադ.
Լերասոս արգիացի, որ զկըճ
ղակ եղինն Թափեաց :

ՃԻս. Լոյն պիթագորաս յերկրորդ
դումն :

ՃԻբ. Լ' Զտիգոնոս մակեդոնացի
'ի ստադ.

ՃԻգ. Լոյն յերկրորդ դումն :

ՃԻդ. Փիլոմէլոս փարսալացի
'ի ստադ.

ՃԻե. Լ' ադաս էգիացի 'ի ստադ.

ՃԻզ. Լ' Զէսոս, կամ Թէ Երկա
տովը կիւրէնացի 'ի ստադ.

ՃԻէ. Պերիգէնէս աղէքսանդրացի
'ի ստադ.

ՃԻը. Սէլէսոս մակեդոնացի
'ի ստադ.

ՃԻթ. Փիլիմոս կովացի 'ի ստադ.

invictus et minime unctus in tri-
bus aetatibus reperitur .

cxix. Andromenes Corinthius in stad.

cx. Pythagoras Magnesius
ex Menandra (vel μέν-
ανδρος) in stadio.
(In lucta) Cerasus Argivus,
qui bovi ungulas evellit .

cxii. Idem Pythagoras in secundo .

cxiii. Antigonus Macedo in stadio.

cxiiii. Idem in secundo .

cxv. Philomelus Pharsalius in stad.

cxvi. Ladas Aegaeus in stadio.

cxvii. Idaeus, vel Nicator
Cyrenaeus in stadio.

cxviii. Perigenes Alexan-
drinus in stadio.

cxix. Seleucus Macedo in stadio.

cx. Philinus Cous in stadio.

Εκατοστή ἐννεακαιδεκάτη. Ἀνδρομένης Κορίνθιος

στάδιον.

Εκατοστή εἰκοστή. Πυθαγόρας Μάγνης

στάδιον.

Πάλιν Κερᾶς Ἀργεῖος, ὃς χηλὰς ἀπέσπα βοός.

Εκατοστή εἰκοστή πρώτη. Πυθαγόρας τὸ δεύτερον.

Εκατοστή εἰκοστή δεύτερα. Ἀντίγονος Μακεδών

στάδιον.

Εκατοστή εἰκοστή τρίτη. Ὁ αὐτὸς τὸ δεύτερον.

Εκατοστή εἰκοστή τετάρτη. Φιλόμηλος Φαρσάλιος

στάδιον.

Εκατοστή εἰκοστή πέμπτη. Λάδας Ἀργεὺς

στάδιον.

Εκατοστή εἰκοστή ἕκτη. Ἰδαῖος, ἢ Νικάτωρ, Κυρηναῖος

στάδιον.

Εκατοστή εἰκοστή ἑβδόμη. Περιγένης Ἀλεξανδρεὺς

στάδιον.

Εκατοστή εἰκοστή ὀγδόη. Σέλευκος Μακεδών

στάδιον.

Εκατοστή εἰκοστή ἐννάτη. Φιλῖνος Κῶος

στάδιον.

ἀγωνιστής, aut quid simile legerit ; unde expo-
suit *սահ ել*, *antagonista surrexit*, aut *սահ ել*,
congrredi, atque praeter *ἀληπτος*, non captus,
aut legit alterum quoque vocabulum consimile

ἀναλείπτος, quasi non unctus, aut utrumque
expressit respectu vocis antecedentis *πρωτοδο-
της*, h. e. in circulo victor .

Յաւելաւ յովանակական երկ
ձին, և յաղթէր փիղիստիաբոս
մակետեայ :

ՃԸ. Փիղինոս նոյն յերկրորդումն :

ՃԹ. Լամինիոս աղէքսան.

գրացի 'ի ստադ.

Յաւելաւ միաձին յովանակա
կան, և յաղթէր իպպոկրատէս
որդի թէսաղայ :

ՃԺ. Վսենոփանէս էտովղացի յաւ
փսեայ : 'ի ստադ.

ՃԻ. Դիմէղոս նէսպով-

ղիացի 'ի ստադ.

Պարթււք 'ի մակեդոնացւոց
ապստամբեցին. և առաջին թա
գաւորեաց Լըշակ. առաջի և ար
շակունիք :

ՃԼ. Լղկիդէս զակոնացի 'ի ստադ.

ՃԻ. Լըատոն էտովղացի 'ի ստադ.

Եւ 'ի բռնամարտիկ հռոմէ
կղէդքսէնոս աղէքսանդրացի, 'ի
ըջանակին առանց խաթարելոյ :

ՃԿ. Պիթոկղէս սիկոնացի 'ի ստադ.

ՃԵ. Սէնէսթւս բարկի-

ղացի 'ի ստադ.

Addita Biga pullica, et vince-
bat Philistiachus Maceti (filius).

cxxx. Philinus idem in secundo.

cxxxi. Ammonius Alexan-
drinus in stadio.

Additus Monippus (sc. unius
equi) pullicus, et vincebat Hip-
pocrates filius Thessali.

cxxxii. Xenophanes Aetolus
ex Amphisia in stadio.

cxxxiii. Simelus Neapolitanus in stad.

Parthi a Macedonibus recesse-
runt; et primus regnavit Arsaces,
unde et Arsacidae.

cxxxiv. Aloidas Lacon in stadio.

cxxxv. Eraton Aetolus ¹ in stadio.

In Pugilatu autem Cleoxenus
Alexandrinus, in circulo sine ulla
laesione.

cxxxvi. Pythocles Sicyonius in stadio.

cxxxvii. Menestheus Barcy-
linus in stadio.

Εκατοστή τριακοστή. ὁ αὐτὸς τὸ δεύτερον.

Εκατοστή τριακοστή πρώτη. Αμμῶνιος Αλεξανδρεὺς στάδιον.

Εκατοστή τριακοστή δεύτερα. Ξενοφάνης Αιτωλὸς στάδιον.

Εκατοστή τριακοστή τρίτη. Σιμύλος Νεαπολίτης στάδιον.

Πάρθοι Μακεδόνων ἀπέστησαν. καὶ πρῶτος ἐβασίλευσεν Ἀρσά-
κης, ὃς ἐν Ἀρσακίδαί.

Εκατοστή τριακοστή τετάρτη. Αλκίδας Λάκων στάδιον.

Εκατοστή τριακοστή πέμπτη. Εράτων Αιτωλὸς στάδιον.

Πυγμὴν Κλεόξενος Αλεξανδρεὺς, περιδονίῃς ἀτραυματίστος.

Εκατοστή τριακοστή ἕκτη. Πυθοκλῆς Σικυώνιος στάδιον.

Εκατοστή τριακοστή ἑβδόμη. Μενεσθεὺς Βαρκυλίτης στάδιον.

¹ Scal. p. 429. » utroque modo dicitur, Αι-
τωλὸς, Αιτωλός », quamquam suum exem-
plar secundam lectionem praesefere testetur.

Arm. utrumque probat, sonat enim *Aetolen-
sis*. Omitto notare varias Graecas lectionis aut
differentias, aut lacunas.

ԺԷ. Ղէմէտրիոս աղէքսան
 դրացի 'ի ստադ.
 ԺԷԹ. Եղիշահա աղէքացի 'ի ստադ.
 ԺԷԸ. Օպպիրոս սիւրակու
 սացի 'ի ստադ.
 ԺԷԹ. Դորոթէոս ռոդացի 'ի ստադ.
 ԺԷՐ. Կրատէս աղէքսան
 դրացի 'ի ստադ.
 Կարոս Հելիացի 'ի ստադին
 և 'ի պանկրատի յաղթէր յետ
 Հերակղեայ. և դրի երկրորդ 'ի
 Հերակղեայ.
 ԺԷՏ. Հերակղիտոս սամի.
 տացի 'ի ստադ.
 ԺԷԶ. Հերակղիդէս քաղամի
 նացի 'ի կիպրոս կղզւոյ 'ի ստադ.
 ԺԷԸ. Պիւռիաս Ետովիացի 'ի ստադ.
 'ի մանկաւոյ բռնամարտիկ
 կռուին՝ Տորքոս կողոփոնացին,
 միայն 'ի մանկութեան 'ի շրջա
 նակաւ մարտին յաղթեաց. Հա
 ւելաւ մանկաւոյ պանկրատիոնն,
 որ է հասեալիկ. և յաղթէր
 փէդիմոս աղէքսանդրացի, 'ի
 ստադին:

cxxxviii. Demetrius Alexan-
 drinus in stadio.
 cxxxix. Jolaitas Argivus in stadio.
 cxl. Zopyrus Syracusanus in stadio.
 cxli. Dorotheus Rhodius in stadio.
 cxlii. Crates Alexandrinus in stadio.
 Carus Heliensis in stadio, et
 in Pancratio post Herculem vicit;
 et secundus ab Hercule conscri-
 bitur.
 cxliii. Heraclitus Samius in stadio.
 cxliv. Heraclides Salaminius
 ex insula Cypri in stadio.
 cxlv. Pyrrhias Aetolus in stadio.
 In puerorum Pugilatu Torchus
 (Gr. Moschus) Colophonius, so-
 lus in puerorum pugna circulari
 vicit. Adjectum puerorum Pancia-
 tium, quod est comprehensio; et
 vicit Phaedimus Alexandrinus in
 stadio.

Εκατοστή τριακοστή ὀγδόη. Δημήτριος Αλεξανδρεὺς στάδιον.
 Εκατοστή τριακοστή ἐνάτη. Ἰωλαΐδας Ἀργεῖος στάδιον.
 Εκατοστή τεσσαρακοστή. Ζώπυρος Συρακούσιος στάδιον.
 Εκατοστή τεσσαρακοστή πρώτη. Δωρόθεος Ρόδιος στάδιον.
 Εκατοστή τεσσαρακοστή δευτέρα. Κράτης Αλεξανδρεὺς στάδιον.
 Κάρος Ηλεῖος καὶ πάλιν, καὶ παγκράτιον ἐνίκα μετὰ Ηρακλέα,
 καὶ ἀναγράφεται δεύτερος ἀφ' Ηρακλέους.
 Εκατοστή τεσσαρακοστή τρίτη. Ηράκλειτος Σάμιος στάδιον.
 Εκατοστή τεσσαρακοστή τετάρτη. Ηρακλείδης Σαλαμίνιος στάδιον.
 Εκατοστή τεσσαρακοστή πέμπτη. Πυρρίας Αἰτωλὸς στάδιον.
 Παίδων πυγμὴν Μόσχος Κολοφώνιος. Μόνος παιδικὴν περίοδον.
 Προστέθει παίδων παγκράτιον, καὶ ἐνίκα Φαίδιμος Αλεξανδρεὺς.

1 Scal. » Κάρος. Repone Κάρος ex Pausa-
 nia, et Suida in Κλειτόμαχος, quem omnino

adi ». Eusebius tamen constanter tenet Κάρος
 tam in Arm. quam in Gr.

ՃԴԶ. Սիբիոն քիովտացի 'ի ստադ.
 ՃԴԷ. Լգեմաքոս կիզիկեցի 'ի ստադ.
 Եւ 'ի մարտին կղիստոստրա-
 տոս ռոդացի. որ զվզէ ևեթ կա-
 լեալ յաղթէր :
 ՃԴԸ. Լրկէսիղաւոս մեզա-
 զոպաւզիտացի 'ի ստադ.
 ՃԴԹ. Իպոստրատոս սեղե-
 կիացի 'ի պիէրէ 'ի ստադ.
 ՃԾ. Սինսիկրատոս սաղա-
 միւացի 'ի ստադ.
 ՃԾա. Թիմէզոս ասպէն-
 դացի 'ի ստադ.
 ՃԾբ. Իիմնկրատէս մէզա-
 բացի 'ի ստադ.
 ՃԾգ. Լրիստանդրոս լէսբա-
 յի յանտիսեայ 'ի ստադ.
 ՃԾդ. Լէոնիդաս ռոդացի
 երեքկիող 'ի ստադ.
 ՃԾե. Լոյն յերկրորդումն :
 ՃԾզ. Լոյն յերրորդումն : Լրիստո-

cxlvi. Micion Boeotius in stadio.
 cxlvii. Agemachus Cyzicenus in stad.
 Et in Lucta Clistostratus ' Rho-
 dius; qui collo tantummodo ma-
 num inserens vincebat.
 cxlviii. Arcesilaus Megalo-
 politanus in stadio.
 cxlix. Hippostratus Seleu-
 cius ex Piera in stadio.
 cl. Onesicratus Salaminus in stad.
 cl. Thymelus Aspendius in stadio.
 cli. Democrates Megareus in stadio.
 clii. Aristandrus Lesbios
 ex Antisa in stadio.
 cliv. Leonidas Rhodius tri-
 plicator ² in stadio.
 clv. Idem in secundo.
 clvi. Idem in tertio. Aristosenes ³

Εκατοστή τεσσαρακοστή ἕκτη. Μικίων Βοιωτίος στάδιον.
 Εκατοστή τεσσαρακοστή ἐβδόμη. Αἰμάχος Κυζικηνός στάδιον.
 Πάλην Κλείτος Ρόδιος, ὃς τραχηλίζων ἀπελάμβανεν.
 Εκατοστή τεσσαρακοστή ὀγδόη. Ἀκσίλαος Μεγαλοπολί-
 της στάδιον.
 Εκατοστή τεσσαρακοστή ἐνάτη. Ἰππόστρατος Σελευκεύς στάδιον.
 Εκατοστή πεντηκοστή. Οἰησίκρατος Σαλαμίνιος στάδιον.
 Εκατοστή πεντηκοστή πρώτη. Θύμηλος Ασπένδιος στάδιον.
 Εκατοστή πεντηκοστή δευτέρα. Δημόκριτος Μεγαρεύς στάδιον.
 Εκατοστή πεντηκοστή τρίτη. Ἀρίστανδρος Λέσβιος στάδιον.
 Εκατοστή πεντηκοστή τετάρτη. Λεωνίδας Ρόδιος τριαστής στάδιον.
 Εκατοστή πεντηκοστή πέμπτη. Ὁ αὐτὸς τὸ δεύτερον.
 Εκατοστή πεντηκοστή ἕκτη. Ὁ αὐτὸς τὸ τρίτον, Ρόδιος, τρίτος ἀφ'

1 Gr. Anon. decurtate Κλείτοστος, postea vero typographi culpa factum fuit Κλείτος. Verum enimvero vel ipse Scal. in adnot. fert Κλείτοστος, et statim tentat corrigere; ait enim p. 429. " Legendum Κλειόστρατος, ex Suida, qui hunc locum verbatim producit ". Sed tamen codex noster habebat Κλειστόστρατος.

2 Idem fere sonat et Gr. τριαστής, quod fuit nomen ter victoris, ceu triplici vel multiplici certamine victoriam referentis; id et ex sequentibus satis apparet.

3 Aristosenis nulla in Gr. lectione Anon. mentio, ideo totus sermo ad Leonidam refertur. Sicut etiam in sequenti stadio idem, sive ὁ αὐ-

սէնէս ռողացի՝ երրորդ ՚ի հե-
րակղէայ յամէնախումբ մարտին:
ՃԾԷ. Լոյն ղէոնիդէս ՚ի չորրոր-
դումն՝ միայն, և նախ ՚ի չորս ռ-
ղոմպիադս ան երկուսան պտակս
ողոմպիականս:

ՃԾԸ. Որթոն սիրակուսացի ՚ի ստադ-
ՃԾԹ. Լ՛ղկիմոս կիզիկէ.

նացի ՚ի ստադ.

ՃԿ. Լ՛նովզովրոս կիզիկէ.
նացի ՚ի ստադ.

ՃԿա. Լ՛նտիպատրոս եպիրոս
վացի ՚ի ստադ.

ՃԿբ. Դամոն գեղփացի ՚ի ստադ.

ՃԿգ. Տիմոթէոս տրաղլիա
նացի ՚ի ստադ.

ՃԿդ. Բոյոտիւտոս սիկոնացի ՚ի ստադ.

ՃԿե. Լ՛կուսիղաւոս կիւրէ.
նացի ՚ի ստադ.

ՃԿզ. Վրիսոդոնոս նիկէ.
նացի ՚ի ստադ.

ՃԿէ. Լոյն յերկրորդումն:

Rhodium, tertius ab Hercule in
certamine omnium virium.

CLVII. Idem Leonidas in quarto, solus
et primus quatuor Olympiadibus
duodecim coronas Olympicas ac-
cepit.

CLVIII. Orthon Syracusanus in stadio.

CLIX. Alcimus Cyzicenus in stadio.

CLX. Anodorus Cyzicenus¹ in stadio.

CLXI. Antipater Epirotes in stadio.

CLXII. Damon Delphus in stadio.

CLXIII. Timotheus Trallianus in stadio.

CLXIV. Boiotus Sicyonius in stadio.

CLXV. Acusilaus Cyrenaeus in stadio.

CLXVI. Chrysogonus Nicaenus in stad.

CLXVII. Idem in secundo.

Ηρακλέους πάλιν ὁμοῦ καὶ παγκράτιον.

Εκατοστὴ πεντηκοστὴ ἐβδόμη. Λεωνίδας τὸ τέταρτον στάδιον.

Μόγος δὲ, καὶ πρῶτος, ἐπὶ τέσσαρας Ολυμπιάδας στεφάνους
Ολυμπιακοὺς ἔχει δώδεκα.

Εκατοστὴ πεντηκοστὴ ὀγδόη. Ορθων Συρακούσιος στάδιον.

Εκατοστὴ πεντηκοστὴ ἐννάτη. Αλκιμος Κυζικηνὸς στάδιον.

Εκατοστὴ ἐξηκοστὴ. Ανώδοκος Κυζικηνὸς στάδιον.

Εκατοστὴ ἐξηκοστὴ πρώτη. Αντίπατρος Ηπειρώτης στάδιον.

Εκατοστὴ ἐξηκοστὴ δευτέρα. Δάμων Δελφὸς στάδιον.

Εκατοστὴ ἐξηκοστὴ τρίτη. Τιμόθεος Τραλλιανὸς στάδιον.

Εκατοστὴ ἐξηκοστὴ τετάρτη. Βοιωτὸς Συκιώνιος στάδιον.

Εκατοστὴ ἐξηκοστὴ πέμπτη. Ακουσίλαος Κυρηναῖος στάδιον.

Εκατοστὴ ἐξηκοστὴ ἕκτη. Χρυσόγονος Νικαεύς στάδιον.

Εκατοστὴ ἐξηκοστὴ ἐβδόμη. ὁ αὐτὸς τὸ δεύτερον.

τός desideratur in Gr. quamquam facile sub-
audiatur.

¹ Pro Anodoro Cyziceno (vel Gr. minus recte
Anodoco) » In nostris Collectaneis (ait Scal.)

Διόδωρος Σικυώνιος, ex Pausania u. En tibi de-
claravit, quomodo confecerit sua Collectanea;
quae tamen mirum quantum distant ab Euse-
bio nostro.

ՃԴԸ. 'Եփեմաքոս փիղադէլ-
 փացի 'ի ստադ.
 ՃԴԹ. 'Եփեմաքոս զակեդե-
 մոնացի 'ի ստադ.
 ՃԵ. Սիմմէոս սեղեկացի
 'ի տիգրէ 'ի ստադ.
 ՃԵԱ. Պարմէնիսկոս կերկի-
 րացի 'ի ստադ.
 ՃԵԲ. Եւդամոս Կոնսացի 'ի ստադ.
 Պրոտոփանէս մագնէսացի 'ի
 մէնանդրէայ 'ի պանկրատին
 չորրորդ 'ի հերակլէայ.
 ՃԵԴ. Պարմէնիսկոս կերկի-
 րացի յերկրորդում 'ի ստադ.
 ՃԵԵ. 'Եմոստրատոս զա-
 րիսացի 'ի ստադ.
 ՃԵԶ. Ստադիոն մանկուղ. և յադ-
 թէր եպէնետոս արգիւացի. քան.
 զի արք չկռուէին՝ վասն սիղէայ
 զամենեւին 'ի հռոմ կռելոյ.
 ՃԶ. 'Եփեմ կիպարիսացի 'ի ստադ.
 ՃԶԵ. Եկատոմնոս հեղիւսի 'ի ստադ.

clxviii. Nicomachus Phila-
 delphicus in stadio.
 clxix. Nicodemus Lacedae-
 monius in stadio.
 clxx. Simmeus Seleucius
 a Tigre in stadio.
 clxxi. Parmeniscus Cercy-
 raeus in stadio.
 clxxii. Eudamus Cons in stadio.
 Protophanes Magnesius ex Mc-
 nandra (vel μένανδρος), in Pan-
 cratio, quartus ab Hercule.
 clxxiii. Parmeniscus Cercy-
 raeus in secundo stadio.
 clxxiv. Demonstratus Laris-
 saeus in stadio.
 clxxv. Stadium puerorum: vincebat
 autem Epaenetus Argivus; viri e-
 nim non pugnarunt, eo quod Syl-
 la omnes Romam arcessiverit.
 clxxvi. Dion Cyparisseus in stadio.
 clxxvii. Ecatomnus Heliensis in stadio.

Εκατοστή ἐξηκοστή ὀγδόη. Νικόμαχος Φιλαδελφεὺς στάδιον.
 Εκατοστή ἐξηκοστή ἐνάτη. Νικόδημος Λακεδαιμόνιος στάδιον.
 Εκατοστή ἐβδομηκοστή. Σιμμία Σελευκεὺς ἀπὸ Τίγριος στάδιον.
 Εκατοστή ἐβδομηκοστή πρώτη. Παρμενίσκος Κερκυραῖος στάδιον.
 Εκατοστή ἐβδομηκοστή δεύτερα. Εὐδαμος Κῶος στάδιον.
 Πρωτοφάνης Μάγνης πάλην, καὶ παγκράτιον, τέταρτος ἀφ' Ἡρα-
 κλείους.
 Εκατοστή ἐβδομηκοστή τρίτη. Παρμενίσκος Κερκυραῖος
 τὸ β'. στάδιον.
 Εκατοστή ἐβδομηκοστή τετάρτη...
 Εκατοστή ἐβδομηκοστή πέμπτη. (...) Επαίνετος Ἀργεῖος, στάδιον
 παίδων. Ἄνδρες γὰρ οὐκ ἠγωνίσαντο, Σύλλα πάντας εἰς Ῥώμην
 μεταπεμψάμενου.
 Εκατοστή ἐβδομηκοστή ἕκτη. Δίων Κυπαρισσεὺς στάδιον.
 Εκατοστή ἐβδομηκοστή ἐβδόμη. Εκατόμνος Ἡλεῖος στάδιον.

1 Lacunam ex parte notavit Scal. itaque sup-
 ple ex auctore nostro non solum Δημόστρατος
 Λαρισσαῖος στάδιον, verum etiam aliqua in se-

quenti linea hoc pacto, Στάδιον παίδων, καὶ
 εἰς κα etc.

ՃԷԸ. Ղիոկղէս հիպեպէ.

նացի

'ի ստաղ.

Ստրատոնիկոս իորովադոյ աղէք-
սանդրացի՝ յամենախուճաբ մար-
տին հինգերորդ. 'ի հերակղէայ.
որ և 'ի նեմուջն 'ի նմին աւուր
զմանկաւոյ և զմօրուանեաց չորս
պսակս առ, զմերկանդամ մարտոն
առանց ձիոյ վարելոյ. և այն ըստ
չնորհաց դիպեցաւ, կամ 'ի բարե-
կամս, կամ 'ի Թադաւորս գրել.
ուստի և վարել իսկ չհամարե-
ցան :

ՃԷԹ. Ղնդրէաս զակեղեմո.

նացի

'ի ստաղ.

ՃԷԺ. Ղնդրոմաքոս զակե.

ղեմնացի

'ի ստաղ.

ՃԷՃ. Ղամաքոս տաւրոմէ.

նացի

'ի ստաղ.

ՃԷԴ. ՂնԹէստիոն ար.

դիացի

'ի ստաղ.

CLXXVIII. Diocles Hypaepenus in stad.

Stratonicus Corovagi (filius)
Alexandrinus in certamine om-
nium virium, quintus ab Hercule;
quique Nemeacis eadem die Pue-
rorum et Barbatorum ' quatuor
coronas accepit, gymnics perac-
tis certaminibus sine equitatione;
idque per gratias accidit, sive ad
amicos, sive ad reges scribere;
unde neque usum (vel equitatio-
nem) fieri arbitrati sunt.

CLXXIX. Andreas Lacedae-
monius in stadio.

CLXXX. Andromachus Lace-
daemonius in stadio.

CLXXXI. Lamachus Tauro-
menicus in stadio.

CLXXXII. Anthestion Argivus in stadio.

Εκατοστὴ ἑβδομηκοστὴ ὀγδόη. Διοκλῆς Ὑπαιπινός σταδίων.
Στρατόνικο; Κοράγου Αλεξανδρεὺς πάλιν καὶ παγκράτιον πέμ-
πτος ἀφ' Ηρακλέους. ὃς Νεμέα τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ παίδων καὶ
ἀγνείων τέσσαρας στεφάνους ἔσχεν. (. . .)

Εκατοστὴ ἑβδομηκοστὴ ἑννάτη. Ανδρέας Λακεδαιμόνιος σταδίων.

Εκατοστὴ ὀγδοηκοστὴ. Ανδρόμαχος Αμβρακιώτης σταδίων.

Εκατοστὴ ὀγδοηκοστὴ πρώτη. Λάμαχος Ταυρομενίτης σταδίων.

Εκατοστὴ ὀγδοηκοστὴ δευτέρα. Αυτεσίων Αργεῖος σταδίων.

1 Մօրուաիի satis clarè *Barbatum* designare
tibi persuadebis; quamvis apud Anon. in Gr. oc-
currat *ἀγνείος*, quod magis *imberbem* signifi-
cat: ita tamen ut possit vel *barbatum* designare,
cum d praepositio in compositione non tantum
privationem, sed etiam non semel abundantiam
vel intensionem designet. Itaque Interp. noster
vel ita sumpsit, vel potius non legit καὶ ἀγνείων,
sed καὶ γυνήτων, sc. et *barbatorum*. Et qui-
dem utraque lectio et sententia suam habet rati-
onem, sed graviores fortasse nostra lectio prae-

ferat; efficit enim ut credamus, de pueris et
barbatis, sive de viris perfectis, sibi invicem op-
positis hic mentionem fieri: quibus peraeque
devictis, cunctis aetatibus Stratonicum excel-
luisse. Altera vero facit, ut arbitremur Strato-
nicum pueros et juvenes tantum superasse.
Omitto sequentem lacunam Gr. lectionis, quae
si integra fuisset, valde nobis proderet; quia
non apertissimus est sensus Arm. verbi *φωρελ*.
quod multa significat: sicut etiam pro *scribere*
poterat fortasse dici *adscribi*.

Սարիսն մարիսնայ աղէքսան.
դրացի յամէնսոսումք մարտին՝
վեցերորդ ՚ի հերակղեայ :

ՃՃԳ. (Թ) Լեոդորոս մէսէ.
նացի ՚ի ստադ.

(Յ) ուղիոս կայսր միահեծան կա.
լաւ զհռոմայեցիս :

ՃՃԴ. (Լ) յն Թ Լեոդորոս յերկրոր.
դումն :

Լ. Ըստոսոս հռոմայեցեաց Թա.
գաւորեաց :

ՃՃԵ. Լ. Ըրիստոն Թովտացի ՚ի ստադ.

ՃՃԶ. Սկամանդորոս աղէքսանդրացի
՚ի տրոլադայ ՚ի ստադ.

ՃՃԷ. Լ. Ըրիստոն Թովտացի յերկրոր.
դումն :

ՃՃԸ. Սովպատրոս սոգիացի ՚ի ստադ.

ՃՃԹ. Լ. Սկիպիադէս սիկո.
նացի ՚ի ստադ.

ՃՃԺ. Լ. Փիդիոս պա.
տրիացի ՚ի ստադ.

Marion Marionis (filius) Ale-
xandrinus in certamine omnium
virium sextus ab Hercule .

CLXXXIII. Theodorus Messenius in stad.

Julius Caesar Monarchiam ex-
ercuit in Romanos .

CLXXXIV. Idem Theodorus ¹ in secundo .

Augustus in Romanos regnavit .

CLXXXV. Ariston Thodensis in stadio .

CLXXXVI. Scamandrus Ale-
xandrinus ex Troja in stadio .

CLXXXVII. Ariston Thodensis in se-
cundo ² .

CLXXXVIII. Sopatrus Argivus in stadio .

CLXXXIX. Asclepiades Sicyonius in stad.

CXC. Auphidius Patrius ³ in stadio .

Μαρίων Μαρίωνος Αλεξανδρεὺς πάλιν καὶ παγκράτιον ἔκτος ἀφ'
Ηρακλείους .

Εκατοστὴ ὀγδοηκοστὴ τρίτη . Θεόδωρος Μεσσηνίος στάδιον .

Ιούλιος Καῖσαρ ἐμονάρχησε Ρωμαίων .

Εκατοστὴ ὀγδοηκοστὴ τετάρτη . ὁ αὐτὸς τὸ δεύτερον .

Αὐγουστος Ρωμαίων ἐβασίλευε .

Εκατοστὴ ὀγδοηκοστὴ πέμπτη . Ἀρίστων Θούριος στάδιον .

Εκατοστὴ ὀγδοηκοστὴ ἕκτη . Σκάμανδρος Αλεξανδρεὺς (...) στάδιον .

Εκατοστὴ ὀγδοηκοστὴ ἑβδόμη . Σώπατρος Ἀργεῖος στάδιον .

Εκατοστὴ ὀγδοηκοστὴ ὀγδὸν . . .

Εκατοστὴ ὀγδοηκοστὴ ἐνάτη . Ασκληπιάδης Σιδώνιος στάδιον .

Εκατοστὴ ἐννεηκοστὴ . Αὐφίδιος Πατρὺς στάδιον .

¹ Nomen Theodori repetitum deest in lectione Anon. habentis tantum ὁ αὐτὸς, idem; reperitur tamen in Collect. Scal. quod magis ad rem facit, cum altera intersit linea; ut passim didicimus .

² Lacunam Gr. textus facile supplebis ad normam Eusebii nostri. Ἀρίστων Θῶδιος (vel Θούριος) τὸ δεύτερον (στάδιον), ita tamen ut huic

nomini praeponatur in Gr. Σώπατρος Ἀργεῖος, in Arm. postponatur .

³ Mendosam Anonymi lectionem Πατρὺς, typographo magis adscribendam, emendabis addito unico caractere s. Πατριὺς, ut habet non solum Auctor noster, sed etiam Scal. in Collect.

ԺՀԼ. Վիստոսոս տիմուսցի 'ի ստադ.
 ԺՀԲ. Վիստոսոս Էռզացի 'ի ստադ.
 ԺՀԳ. Լ'արեսիդորոս Թիւա.
 տիրացի 'ի ստադ.
 ԺՀԴ. Վիստոսոս Էփեսացի 'ի ստադ.
 ԺՀԵ. Լ'յոն Երկրորդուն.
 ԺՀԶ. Վասենէս մագնէսացի
 'ի մէտիդրեայ 'ի ստադ.
 ԺՀԷ. Լ'սիւստիկոս աղիկաւ.
 Կացի 'ի ստադ.
 ԺՀԸ. Վիստոսոս պրոսացի
 յողովակայ 'ի ստադ.
 Լ'ըրիստէաս ստրատոնիկացի,
 կամ մէտիդրոս յամէնախումբ
 մարտին՝ եօթներորդ 'ի հերակ-
 ղէայ. Տիրերոս հռոմայեցաց թա-
 գաւորեաց:
 ԺՀԹ. Լ'աքինէս միդէսացի՝ որ
 գղակեայն էր, 'ի ստադ.
 Վորդեցաւ տուածիոցն առ-
 պարէս. և յաղթէր տիրերի կայ-
 սեր չորք ձիքն:
 ԺԲ. Վորդեմն պետրացի 'ի ստադ.
 ԺԳ. Վամաս կիդոնացի 'ի ստադ.

cxcī. Diodotus Tyanus in stadio.
 cxcīi. Diophanes Acolus in stadio.
 cxcīiii. Artesidorus Thyatirius in stad.
 cxcīv. Dimatrus Ephesius in stadio.
 cxcīv. Idem in secundo.
 cxcīvi. Pasenes Magnesius a
 Maeandra in stadio.
 cxcīvii. Asiaticus Alicarnasseus in stad.
 cxcīviii. Diophanes Prusacus
 ex Olympia in stadio.
 Aristetas Stratonicensis vel
 Maeandrius in certamine omnium
 virium septimus ab Hercule. Ti-
 berius in Romanos regnavit.
 cxcīx. Aeschines Milesius, qui Glau-
 ciae (filius) erat in stadio.
 Instauretur Δύππων cursus,
 vicitque Tiberii Caesaris qua-
 driga.
 cc. Polemon Petraeus in stadio.
 cci. Damas Cytonicus in stadio.

Εκατοστή ἐννενηκοστή πρώτη. Διόδωτος Τυανεύς σταδίων.
 Εκατοστή ἐννενηκοστή δευτέρα. Διοφάνης Αιολεύς σταδίων.
 Εκατοστή ἐννενηκοστή τρίτη. Αρτεμίδωρος Θυατείριος σταδίων.
 Εκατοστή ἐννενηκοστή τετάρτη. Δημάρατος Εφέσιος σταδίων.
 Εκατοστή ἐννενηκοστή πέμπτη. ὁ αὐτὸς τὸ δεύτερον.
 Εκατοστή ἐννενηκοστή ἕκτη. Παμμένης Μάγνης ἀπὸ Μαιάν-
 δρου σταδίων.
 Εκατοστή ἐννενηκοστή ἑβδόμη. Ἀσιατικὸς Ἀλικαρνασσεύς σταδίων.
 Εκατοστή ἐννενηκοστή ὀγδόη. Διοφάνης Προυσαεύς σταδίων.
 Ἀριστεάς Στρατονικεύς, ἢ Μαιάνδριος πάλιν καὶ παγκράτιον ἑβ-
 δομος ἀφ' Ηρακλέους.
 Τιβέριος Ρωμαίων ἐβατίλευεν.
 Εκατοστή ἐννενηκοστή ἑννάτη. Αἰσχίνης Μιλήσιος ὁ Γλαυκίας σταδίων.
 Ἀπεδόθη τῶν ἵππων ὁ δρόμος (πάλαι κωλυθεὶς), καὶ ἐνίκα Τι-
 βέριου Καίσαρος τέθριππον.
 Διακοσιοστή. Πολέμων Πετραῖος σταδίων.
 Διακοσιοστή πρώτη. Δαμασίας Κυδωνειάτης σταδίων.

ԺԶ. Հերմոգենէս պերգա
մացի 'ի ստադ.
ԺԷ. Աπολλώνιος Էպիդաւ-
րացի 'ի ստադ.
ԺԸ. Սարապիոն աղէքսան-
դրացի 'ի ստադ.
Նիկոստրատիս արգէացի յա
մէնսխուսի մարտին ութերորդ
'ի հերակղեայ. յետ որոյ ոչ ևս
ոք եղև 'ի հերակղեայ մինչև
ցմեղ, առ 'ի չպտակելոյ հեղիաց-
ւոյ և զկարողն ևս:
Ղայիրոս հռոմայեցւոյ Թադա
ւորեաց:
ԺԹ. Եւբուլիդէան զաւորի
կեցի 'ի ստադ.
Ղաւադիոս հռոմայեցւոյ Թա
դաւորեաց:
ԺՁ. Սաղերիոս միտէղէ.
նացի 'ի ստադ.

ccii. Hermogenes Perga-
menus in stadio.

cciii. Apollonius Epidaurius in stadio.

cciv. Sarapion Alexandrinus in stad.

Nicostratis¹ Argeus in certa-
mine omnium virium octavus ab
Hercule. Post quem nemo ulte-
rius extitit ab Hercule usque ad
nos, negligentibus Heliensibus co-
rona donare vel ipsos vi pollentes.

Gajus in Romanos regnavit².

ccv. Eubulidas Laodicensis in stadio.

Claudius in Romanos regna-
vit.

ccvi. Valerius Mitylenaeus in stadio.

Διακοσιοστή δευτέρα. Ερμογένης Περγαμνός στάδιον.
Διακοσιοστή τρίτη. Απολλώνιος Επιδάυριος στάδιον.
Διακοσιοστή τετάρτη. Σαραπίων Αλεξανδρεύς στάδιον.
Στράτος Αργάτης πάλην καὶ παγκράτιον ὄγδοος ἀφ' Ἡρα-
κλέους (. . .)

¹ Ἐτι παραβραβεύοντων τῶν Ηλείων τοὺς δυναμέτους (. . .)

Διακοσιοστή πέμπτη. Εὐβουλίδας Λαοδικεύς στάδιον.

Κλαύδιος Ρωμαίων ἐβασίλευε.

Διακοσιοστή ἕκτη. Οὐαλέριος Μιτυληναῖος στάδιον.

¹ Pro Στράτος vult Scal. legi Στράτις. Verum integra lectio erit Νικοστράτις.

² Geminas periodos integras omisit Anonymus in Gr. vel potius unam ipse, alteram ejusdem amanuensis; imitatus est et Scal. in suis Collect. minime advertens nec primam, nec secundam lacunam. Namque ob defectum anterioris, reliquum periochae membrum incertam praefert sententiam, hoc pacto. » Stratus Argeates Luctam et Pancration, octavus ab Hercule, ultorius negligentibus Heliensibus bravio donare vi pollentes «. Ubi vox ulterius, sive ἔτι debuit es-

se iterata, atque privatae periochae initium ducere, quae tamen excidit a Gr. ut patet ex Eusebio nostro. Item ob defectionem posterioris, omnino silet Anon. de regno Gaji Imperatoris; cum alibi omnes Romanorum Imperatores ex ordine inserere soleat in serie Olympiadum cum Eusebio nostro. De industria dixeris anteriora ab Anonymo dissimulata, ne iis verbis, usque ad nos, Eusebii personam falsò in se ostentaret; qua tamen industria non potuit et sequentia suppressere.

ՄԷ. Բէնադորոս է.
գիացի 'ի ստադ.

ՄԸ. Երոն յերբորդուսն :
Երոն չուսմայեցուց Թագաւ
ւորեաց :

ՄԹ. Երոն յերբորդուսն 'ի ստադ.

ՄԺ. Բէնադորոս է.
գիացի 'ի ստադ.

ՄԻ. Երոն յերբորդուսն լաւ յամերդն
նեռնի անդր երթալոյ . և ապա
յետ երկուց ամաց կարգեցաւ .
'ի ստադին տրիփոն փիլադէդ-
փացի յաղթէր : Եւ յայց ներոն 'ի
քնարահարաց պսակէր . քանզի
երգեցկաց և փանդահարաց և
'ի կառս յաւանկահանս, և 'ի Ժո.
վանկահանս յաղթեաց :

ՄԻԲ. Պոլիտէս կերամիցի 'ի ստադ.

ccvii. Athenodorus Aegieus in stadio.

ccviii. Idem in secundo.
Nero in Romanos regnavit.

ccix. Callicles Sidonius in stadio.

ccx. Athenodorus Aegieus ² in stad.

ccxi. Non est instituta, eo quod Nero
tardavit illuc advenire; deinde ve-
ro post duos annos constituta est.
In stadio Tryphon Philadelphi-
cus vicit. Nero autem in Citha-
roedorum certamine coronatur;
nam Tragicos et Lyricos vicit,
atque in curru Pullico, et Decem-
pullis ².

ccxii. Polites Ceramicus in stadio.

Διακοσιοστή ἐβδόμη. Αθηνόδωρος Αἰγίεύς

στάδιον.

Διακοσιοστή ὀγδόη. ὁ αὐτὸς τὸ δεύτερον.

Νέρων Ρωμαίων ἐβασίλευε.

Διακοσιοστή ἐνάτη Καλλικλῆς Σιδώνιος

στάδιον.

Διακοσιοστή δεκάτη. Αθηνόδωρος Αἰγίεύς τὸ δεύτερον (τρί-
τον)

στάδιον.

Διακοσιοστή ἐνδεκάτη εὐκ ἤχθη, Νέρωνος ἀναβαλλομένου εἰς τὴν
ἑαυτοῦ ἐπιδημίαν. Μετὰ δὲ ἔτη δύο ἀχθείσης αὐτῆς, στάδιον
μὲν Τρύφων Φιλαδελφεὺς ἐνίκη, Νέρων δὲ κηρύκων ἀγῶνα ἐστε-
φανοῦτο. τραγικοὺς, κιθαρωδοὺς, ἄρμα πωλικόν, καὶ τὸ τέ-
λειον, καὶ τὸ δεκάπωλον.

Διακοσιοστή δωδεκάτη. Πολίτης Κεραμίτης

στάδιον.

¹ Manifestum Anonymi mendum in Gr. τὸ
δύττον, nemo non videt, qui procul dubio de-
prehendit tertium in ordine esse praesens sta-
dium, quo vicit Athenodorus, cum antea juxta
auctorem bis vicerit. Id sane advertens Scaliger,
adjecit in lect. gr. parenthesis nota correctam, ut
videbatur, lectionem, τὸ τρίτον, sc. tertium,
atque hinc absolute id solum exaravit in suis
Collect. Certa ergo auctoris nostri lectio est,
servato solo stadio, quod pro tertio hic sup-
ponit.

² Quo sensu accipiatur ἡ ἀντιλήψις, vel

ἡ ἀντιλήψις, seu pullicus, paulo ante nos-
nulla diximus. Quoad verò residuas voces nota-
bis, quod deest in Arm. τέλειον, quasi certa-
men Perfectum. Pro autem *κιθαρωδοὺς*. Tra-
gicos reposuimus, Gr. dialecto adhaerentes,
ubi vox Arm. ad verbum Cantorem exprimit.
Citharoedos autem restituimus pro *κιθαρωδο-*
ρως, id quippe apprime exprimit vox Arm.
quamvis juxta Graecum debuerat dici Praeco-
nos; et pro *φιλικόν*, ubi nos diximus
Lyricos, oporteret reponere Citharoedos.

Ս Էսպասիանոս Հռոմայեցւոց Թա-
 զաւորեաց :
 մթգ. Սողոմոն Կիմէացի, Կամ
 Թէոդորոս 'ի ստադ.
 մթգ. Ստրատոն աղէքսան
 զրացի 'ի ստադ.
 Տիտոս Հռոմայեցւոց Թազա-
 ւորեաց :
 մթե. Հերմոգէնէս քսան
 Թացի 'ի ստադ.
 Ղոմէտիանոս Հռոմայեցւոց
 Թազաւորեաց :
 մթզ. Ղպողոփանէս՝ որ Է
 պատի՝ տարսոնացի 'ի ստադ.
 մթէ. Հերմոգէնէս քսան
 Թացի (յերկրորդումն) 'ի ստադ.
 մթը. Ղպողղինոս աղէքսան
 զրացի Կամ Հեղոդորոս 'ի ստադ.
 մթթ. Ստեփանոս քամիր 'ի ստադ.
 Ներուա Հռոմայեցւոց Թա-
 զաւորեաց. յետ որոյ տրայիա-
 նոս :

Vespasianus in Romanos re-
 gnavit.
 ccxiii. Rhodon Cymeus, vel
 Theodorus in stadio.
 ccxiv. Straton Alexandrinus in stadio.
 Titus in Romanos regnavit.
 ccxv. Hermogenes Xanthius in stadio.
 Domitianus in Romanos regnavit.
 ccxvi. Apollophanes, qui et
 Patris Tarsonensis in stadio.
 ccxvii. Hermogenes Xan-
 thius in ¹ (secundo) stadio.
 ccxviii. Apollinus Alexandi-
 nus, vel Heliodorus in stadio.
 ccxix. Stephanus Cappadox in stadio.
 Nerva in Romanos regnavit.
 Post quem Trajanus ².

Ουεσπασιανός Ρωμαίων έβασίλευε.
 Διακοσιοστή τρισκαιδεκάτη. Ρόδων Κυμαῖος, ἡ Θεόδοτος σταδίων.
 Διακοσιοστή τεσσαρεσκαιδεκάτη. Στράτων Αλεξανδρεύς σταδίων.
 Τίτος Ρωμαίων έβασίλευε.
 Διακοσιοστή πεντεκαιδεκάτη. Ερμογένης Ξάνθιος σταδίων.
 Δομετιανός Ρωμαίων έβασίλευε.
 Διακοσιοστή έκκαιδεκάτη. Απολλοφάνης, ὁ καὶ Πάπης, Ταρ-
 σεύς σταδίων.
 Διακοσιοστή έπτακαιδεκάτη. Ερμογένης Ξάνθιος τὸ δεύτε-
 ρον σταδίων.
 Διακοσιοστή ὀκτωκαιδεκάτη. Απολλώνιος Αλεξανδρεύς, ἡ
 Ηλιόδωρος, σταδίων.
 Διακοσιοστή έννεακαιδεκάτη. Στέφανος Καππάδοξ σταδίων.
 Νερούας Ρωμαίων έβασίλευε. Μέθ' ὃν (Τραιανός.)

¹ Supple ex Gr. յերկրորդումն, in secundo, ut ipsa ratio postulat.

² Deerat in Gr. nomen Trajani; quod Scal.

per parentesim restituit, sicut etiam paulo post numerum σίκαστη: neque poterat idem divina-
re de altera lacuna, quam nos notavimus.

ՄԴ. Վիղղևս աղէքսան
դրացի 'ի ստադ.

ՄԴԵ. Թէոնաս որ և սմարագ-
դոս աղէքսանդրացի 'ի ստադ.

ՄԴԶ. Կաղղիստոս սիդէացի 'ի ստադ.
Ղարձեալ արշաւեն ձիք:

ՄԴԷ. Եւստոլոս սիդէացի 'ի ստադ.

ՄԴԸ. Իսարիոն աղէքսան.
դրացի 'ի ստադ.

Ի գրիանոս հռոմայեցւոց Թա-
զաւորեաց:

ՄԴԹ. Իրիստէաս միդէոացի 'ի ստադ.

ՄԴՂ. Ղիոնէսիոս սամեանն
աղէքսանդրացի 'ի ստադ.

ՄԴԻ. Իշն յերկրորդում:

ՄԴԻԲ. Ղուկաս աղէքսան.
դրացի 'ի ստադ.

ՄԴԻԳ. Իսպիրաւրոս, որ և ամ-
մոնիոս աղէքսանդրացի 'ի ստադ.

Ի նստոնիոս եւսեբէս հռոմայ-
եցւոց Թազաւորեաց:

ՄԴԺ. Ղիդիմոս կղիղևս ա-
ղէքսանդրացի 'ի ստադ.

CCXX. Chilleus Alexandrinus in stad.

CCXXI. Theonas, qui et
Smaragdus Alexandrinus in stad.

CCXXII. Callistus Sidetes in stadio.
Rursus equi currunt.

CCXXIII. Eustolus Sidetes in stadio.

CCXXIV. Isarion Alexandrinus in stad.

Adrianus in Romanos regnavit.

CCXXV. Aristetas Milesius in stadio.

CCXXVI. Dionysius Samaeus
Alexandrinus in stadio.

CCXXVII. Idem in secundo.

CCXXVIII. Lucas Alexandrinus in stadio.

CCXXIX. Epidaurus, qui et Am-
monius Alexandrinus in stadio.

Antoninus Eusebes (Pius) in
Romanos regnavit.

CCXXX. Didymus Clideus
Alexandrinus in stadio

Διακοσιοστή είκοστή. Αχιλλεύς Αλεξανδρεύς στάδιον.

Διακοσιοστή είκοστή πρώτη. Θεωνάς, ὁ καὶ Σμάραγδος,
Αλεξανδρεύς στάδιον.

Διακοσιοστή (είκοστή) δεύτερα. Κάλλιστος Σιδήτης στάδιον . . .

Διακοσιοστή είκοστή τρίτη. Αὔστολος Σιδήτης στάδιον.

Διακοσιοστή είκοστή τετάρτη. Ισαρίων Αλεξανδρεύς στάδιον.

Αδριανὸς Ρωμαίων ἐβασίλευε.

Διακοσιοστή είκοστή πέμπτη. Αριστέας Μιλήσιος στάδιον.

Διακοσιοστή είκοστή ἕκτη. Διονύσιος Οσαμευμύς Αλεξανδρεύς στάδιον.

Διακοσιοστή είκοστή ἑβδόμη. Οἱ αὐτὸς τὸ δεύτερον.

Διακοσιοστή είκοστή ὀγδόη. Λουκάς Αλεξανδρεύς στάδιον.

Διακοσιοστή είκοστή ἐνάτη. Εἰπίδαυρος, ὁ καὶ Αμμώνιος,
Αλεξανδρεύς στάδιον.

Αντωνῖνος Ευσεβὴς Ρωμαίων ἐβασίλευε.

Διακοσιοστή τριακοστή. Δίδυμος Αλεξανδρεύς στάδιον.

1 Pariter Anon. in Gr. Ισαρίων, neque aliter
legit Scal. in Collect. nihilominus voluit ipse in-

tra parentesim addi Ιλαρίων, ut magis emen-
datum; nescio tamen an et authenticum.

ՄԴԸ. Կրանաոս սիկունացի 'ի ստադ.
 ՄԴԹ. Ատտիկոս վարդիացի 'ի ստադ.
 (Յամէնախոււմը մարտին գրե-
 ցաւ 'ի Հեղիացոյ. պսակեցաւ
 'ի գիմնիսեայ սեղեկեայ :
 ՄԴԳ. Ղէմէտրիոս քիացի 'ի ստադ.
 ՄԴԴ. Լըաս քիացի 'ի ստադ.
 ՄԴԵ. Դնասիբուլոս էղա-
 տացի 'ի ստադ.
 (Բերոս և օնտոնինոս հռոմայ.
 եցոց թագաւորեաց :
 ՄԴԶ. Լսիթազէս աղէք-
 սանդրացի 'ի ստադ.
 ՄԴԷ. Լւղէմն աղէքսան-
 դրացի 'ի ստադ.
 ՄԴԸ. Լգաթոպուս էգի-
 նէացի 'ի ստադ.
 ՄԴԹ. Լոյն յերկրորդում :

ccxxxi. Cranaus Sicyonius in stadio.
 ccxxxii. Atticus Vardianus in stadio.
 In certamine omnium virium
 scriptus ab Heliensibus, a Diony-
 sio Seleucii (filio) coronatus est ¹.
 ccxxxiii. Demetrius Chius in stadio.
 ccxxxiv. Heras Chius in stadio.
 ccxxxv. Mnasibulus Ela-
 tens ² in stadio.
 Verus et Autoninus in Roma-
 nos regnant.
 ccxxxvi. Aithales Alexandrinus in stad.
 ccxxxvii. Eudæmon Alexan-
 drinus in stadio.
 ccxxxviii. Agathopus Aegi-
 neus ³ in stadio.
 ccxxxix. Idem in secundo.

Διακοσιοστή τριακοστή πρώτη. Κρανὰς Σικυώνιος στάδιον.
 Διακοσιοστή τριακοστή δεύτερα. Αττικὸς Σαρδιανὸς στάδιον.
 (Σωκράτης πάλην καὶ) παγκράτιον ἀπογραφάμενος; ὑπὸ Ηλείων,
 παρεβραβεύθη ὑπὸ Διονυσίου Σελευκέως.
 Διακοσιοστή τριακοστή τρίτη. Δημήτριος Χῖος στάδιον.
 Διακοσιοστή τριακοστή τετάρτη. Ηρᾶς Χῖος στάδιον.
 Διακοσιοστή τριακοστή πέμπτη. Μνασίβουλος Ερατεύς στάδιον.
 Αντωνῖνος (Μάρκος Πίος,) καὶ (Δούκιος) Βῆρος Ρωμαίων ἐβα-
 σίλευον.
 Διακοσιοστή τριακοστή ἕκτη Αειθάλης Αλεξανδρεὺς στάδιον.
 Διακοσιοστή τριακοστή ἑβδόμη. Εὐδαίμων Αλεξανδρεὺς στάδιον.
 Διακοσιοστή τριακοστή ὀγδόη. Αγαθόπους Απινίτης (Αι-
 γινήτης) στάδιον.
 Διακοσιοστή τριακοστή ἑνάτη. Ο' αὐτὸς τὸ δεύτερον.

¹ Παραβραβεύθη, ut patet, verbum est negati-
 tivi sensus; declarat enim defraudatum a bra-
 vio fuisse, quo sensu et a nostro interprete su-
 perius expositum fuit *ἐφωκῆκε*. itaque hic
 excidisse dixeris a Codice Arm. negationem *ε*.
 aut aliter lectum in apographo.

² Obolum Scal. inseruit, nescio qua suspicio-
 ne; quod si mendum divinavit in voce Ερατεύς,

accipiat lectionem nostram fortasse emendatio-
 rem Ελατεύς. Sequenti linea nomen, aut co-
 gnomen unius alteriusque Imperatoris redun-
 dat in Gr. inverso ordine.

³ Ita et Scal. ex suis collectaneis restituit Αι-
 γινήτης, pro mendosa Anonymi lectione Απινί-
 της. Nostram vero lectionem *αγαθόπους* mal-
 leim reddere *αγαθόπουλος*, juxta Gr. Agathopus.

Երեսնուհին հազարեցուց Թագա-
 ւորեաց :
 ՄԽ. Ինուբիոն՝ որ և փի-
 դոս աղէքսանդրացի՝ ՚ի ստադ-
 ՄԽա. Երեսն աղէքսան-
 դրացի ՚ի ստադ-
 ՄԽբ. Սագնոս լիբիան կիւ-
 բէնացի ՚ի ստադ-
 ՄԽգ. Սիդորոս, որ և արտէմի-
 դորոս աղէքսանդրացի՝ ՚ի ստադ-
 Սիդորինաբոս, և սեւերոս հռո-
 մայեցուց Թագաւորեցին :
 ՄԽդ. Իշխն յերկրորդումն :
 ՄԽե. Ինէքսանդրոս աղէք-
 սանդրացի ՚ի ստադ-
 ՄԽզ. Եպենիկոս կիզիկէնացի՝
 որ յորջորջեցաւ կինաս, ՚ի ստադ-
 ՄԽէ. Սատուրնինոս կրէ-
 տեան գորտինացի ՚ի ստադ-
 Ինտոսինոս պիսակ հռոմայեց-
 ւոց Թագաւորեաց :

Comodus in Romanos regnavit.

CCXL. Anubion, qui et Phi-
 dus Alexandrinus in stadio.
 CCXLI. Heron Alexandrinus in stadio.
 CCXLII. Magnus Libycus Cy-
 renaeus in stadio.
 CCXLIII. Sidorus, qui et Arte-
 midorus Alexandrinus in stadio.
 Pertinax, et Severus in Roma-
 nos regnaverunt.
 CCXLIV. Idem in secundo.
 CCXLV. Alexander Alexan-
 drinus in stadio.
 CCXLVI. Epenicus Cyzicenus,
 qui Cynas est appellatus, in stadio.
 CCXLVII. Saturninus Creten-
 sis a Gortyno in stadio.
 Antoninus Caracallus ¹ in Ro-
 manos regnavit.

Κόμοδος Ρωμαίων ἐβασίλευε.
 Διακοσιοστή τεσσαρακοστή. Αγουβί, ὁ καὶ Φειδούς, Αλε-
 ξανδρεὺς στάδιον.
 Διακοσιοστή τεσσαρακοστή πρώτη. Ηρων Αλεξανδρεὺς στάδιον.
 Διακοσιοστή τεσσαρακοστή δευτέρα. Μάγνης Κυρηναῖος στάδιον.
 Διακοσιοστή τεσσαρακοστή τρίτη. Ισίδωρος Αλεξανδρεὺς στάδιον.
 Περτίναξ, εἶτα Σεβῆρος Ρωμαίων ἐβασίλευσαν.
 Διακοσιοστή τεσσαρακοστή τετάρτη. ὁ αὐτὸς τὸ δεύτερον.
 Διακοσιοστή τεσσαρακοστή πέμπτη. Αλέξανδρος Αλεξαν-
 δρεὺς στάδιον.
 Διακοσιοστή τεσσαρακοστή ἕκτη. Επινίκιος Κυζικηνὸς, ὁ καὶ
 Κυνᾶς, στάδιον.
 Διακοσιοστή τεσσαρακοστή ἐβδόμη. Σατορνίος Κρῆς Γορτύ-
 νιος στάδιον.
 Αντωνῖνος, ὁ καὶ Καράκαλλος, Ρωμαίων ἐβασίλευε.

¹ Lectumne dixeris ab Interp. Arm. in Gr.
 ποικίλος, quod respondet Arm. voci պիսակ,
 sc. discolor, varius, an potius ab eodem eam

vocem usurpatam, ut per illam Caracallum de-
 notaret, quem a quodam vestis genere ad talos
 usque demissae ita appellatum fuisse certum est.

ԺԵՐ. Հէղիոդորոս, որ և
 տրոսիդամոս աղէքսան
 դրացի 'ի ստադ.
 ԺԵԹ. 'Եղիս յերկրորդումն :
 Ս'հնչէ ցաա զողոմսիադացն
 դիր դաւաբ :
 Պատշաճ է 'ի նոյն յարեւ և զհորրն
 Թապալոց Թադաւորս, և զպակեդեմն

ccxlviii. Heliodorus, qui et
 Trosidamas Alexandrinus in stad.

ccxlix. Idem in secundo.

Usque ad istum Olympiadum
 descriptionem invenimus¹.

Convenit iisdem addere et Corinthiorum reges, Lacedaemoniorum-

Διακοσιοστή τεσσαρακοστή ὀγδὼν. Ηλιδωρος, ὁ καὶ Τρω-
 σιδάμας, Ἀλεξανδρεὺς σταδίων.

Διακοσιοστή τεσσαρακοστή ἐνάτη. Ὁ αὐτὸς τὸ δεύτερον.

Μέχρι τούτου τὴν τῶν Ολυμπιάδων ἀναγραφὴν εὕρομεν . . .

1 Hic ergo, ubi Eusebius Olympiadas clausit, finem facit et Gr. fragmentum ab Anonymo laudatum; qui in calce auctoris nomen expresse notavit, dicens. Καὶ ὁ μὲν Εὐσέβιος ταῦτα. » Et quidem Eusebius haec « : ut affert Scal. in adno t. p. 429. Sed quis ferre possit ejusdem Scalligeri convicia litterato homini minime digna contra Eusebium tum loco citato, tum p. 426. quibus in locis plus aequo exagitat auctorem, eo quod cum Africanum ex integro transcripserit, minime tamen ejusdem mentem assecutus fuerit. » Quum (ait Scal. de Eusebio) ad verbum haec ex Africani Chronicis exceperit, deceptus verbis ipsius Africani, nullas alias Olympiadas fuisse putat, sed ducentesimam quadragesimam nonam omnium fuisse ultimam. Africanus enim scribit se terminasse opus suum Grato et Seleuco Consulibus, anno tertio Antonini Ariti; qui et Elagabalus dictus fuit; quarto autem Olympiadis ccxlix, quemadmodum ad numerum ccxxvii. notavimus. Eusebius non animadvertens illum annum, quo illa scribebat Africanus, Olympiadis ccxlix fuisse ultimum, neque potuisse divinare futurae Olympiadis τὴν σταδιονίκην, propterea putavit nullam aliam post illud tempus Olympiadem fuisse: quasi idem Olympiadum, qui et Africani Chronicorum, finis fuerit. Quae certe non minor fuit ἀλογιστία, quam illa, de qua initio horum Olympiacorum Faetorum verba fecimus « . Verum haec, et quae alia passim auctori nostro Scaliger objicit, et prolize usque ad fastidium repetit, futilia sunt, et sine consilio prolata. Non enim dixerat Eusebius » nullas alias Olym-

piadas fuisse « , sed totidem tantum scriptis mandatas se reperisse. Alioquin vel ipse Eusebius sciebat suis etiam diebus Olympiadas identidem celebrari, ut et postea sub Juliano quoque factitatum fuit, quod neque Scal. insinuat loco citato. Itaque si vis Africanum vel alterum auctorem imitatus Eusebius, certas pariter Olympiadas scriptis traditas deprehendit, totidemque exaravit. Quod si Africanus ejus auctor existimetur, eo ipso evanescit altera incusatio Scalligeri, quasi confuderit Eusebius Adtoninum Caracallam cum Elagabalo, cum enim ante oculos habuerit Africani scripta, non aliter potuit legere ac describere, quam ipse oculatus testis scripserat. Ut ut sit, gratias sane, easque maximas habeat oportet Scaliger auctori nostro, qui unus posteris tradidit certam stadiorum seriem: de qua sic laetabundus profert ipse Scal. p. 426. » Sed Deum (inquit) immortalem, quanti refert hos σταδιονίκας non periisse ! Omnis enim memoria rerum Graecarum horum titulis continetur: ita ut ignorata Olympiade τοῦ σταδιονίκου nomen superstes, neque Olympiadem, neque tempus rei gestae perire patiatur. Nam non raro Pausanias, non quota est Olympias, sed quam quidam vicit, notare solet, τρίτῃ ἐτει τῆς Ολυμπιάδος, ἣν ὁ δεῖνα ἐνίκησε. Timaeus. v. scripsit, Ολυμπιονίκας, ἡ χρονικά πραξίδια. Neque vero quis miretur tanti Olympionicas a Graecis fieri, ut ab eis, ut Romae a Consulibus temporum ratio in Fastis notaretur. Cicero enim in oratione pro Flacco ait, Olympia vicisse apud Graecos prope majus et gloriosius fuisse, quam Romae triumphasse « .

նացւոց զծովակալս, և զառաջին վա-
րիչս մակեդոնացւոց աշխարհին. և
եղից զոոցա համար կարգաւ և զժա-
մանակս, 'ի գումարելոյ դիողորի
մատենադարանացն. ուր հաստատա-
գոյն զոոցա պատմութիւնն պատմէ:

que Thalassocratores¹, atque primos
Macedoniae Rectores. Apponam au-
tem ex ordine ipsorum seriem atque
tempora a congesta Diodori Biblio-
theca, ubi horum historiam firmis ra-
tionibus narrat.

Դ. Դիոդորի Դարեկի վասն Կորնթացւոց
Թագաւորաց:

Ex Diodori libris² de Corinthiorum
Regibus.

Յետ զայս բարւոք ընտրելոյ՝
զԿորնթացւոց և զսիկոնացւոց Թա-
գաւորութենէ դիպող է ասել, Թէ
սրպէս 'ի գովրիացւոցն բնակեցան.
զի պեղողսնէսացւոց ազգին գրէթէ
ամենայն իրաց (բայ) յարկադացւոցն՝
Էհաս խախտել՝ 'ի հերակղիզացւոց
ասպատակին. ընդի հերակղէանքն

His ita apte dijudicatis, de Co-
rinthiorum et Sicyoniorum regnis
aequum erit dicere, quo nimirum mo-
do Dorienses ea incoluerint; etenim
gentis Peloponnesiorum res fere om-
nes, (exceptis) Arcadibus, accidit ut
everterentur (in) Heraclidarum ir-
ruptione³. Siquidem Heraclidae cum

(Syncell. pag. 143.)

(Ἐκ τῶν Διοδώρου περὶ τῆς τῶν Κορινθίων Ἀρχῆς. Κορινθίων βασιλεῖς.)

Τούτων ἡμῖν διευκρινημένων, λείπεται περὶ τῆς Κορινθίας καὶ Σι-
κυωνίας εἰπεῖν, ὅν τρόπον ὑπὸ Δωριέων κατακίσθησαν. τὰ γὰρ
κατὰ Πελοπόννησον ἔθνη σχεδὸν πάντα, πλὴν Ἀρχάδων, ἀνάστα-
τα συνέβη γενέσθαι κατὰ τὴν ἀδόδον τῶν Ἡρακλειδῶν. οἱ τοί-

1 Non aliter exacte, neque commode reddi
potuit Arm. vox *ծովակալք*, quàm per illam
Gr. dialectum; ne cogeremur ubique dissolve-
re in diversas voces Latinas, *Maris Dominatores*, vel *obtinentes mare*.

2 Sequens Diodori locus, valde commenda-
bilis, est ex serie illorum ipsius librorum, qui
injuriam temporum exciderunt. Solus ergo au-
ctor noster hoc fragmentum exeruit, a quo et
Syncellus desumpsit, adjecta non adeo dispari
inscriptione, ut vides e regione, ac demum Syn-
cellum ipsum exscripsit non solum Scal. p. 35.
sed quoque Diodori compilerator editorque. Ita-
que reperitur praesens locus in II. Tom. Dio-

dori, pag. 635. num. vi. excerptorum, subie-
cto in calce Syncelli nomine: ubi Eusebius no-
ster primum locum tenere debebat, nisi hoc ei
ignotum fuisset, qui Diodorum edidit; quod et
Scal. clare testatur p. 416. ad 35. 31. dicens.
» Hoc fragmentum debemus Eusebio «: quam-
vis Goar postponi Syncellum suum iniquo ani-
mo ferat in adnot. p. 47. ad 143.

3 Gr. textum juxta lectionem Sync. sic leg-
ad verbum: » quae enim circa Peloponnesum
nationes (sunt), ferè omnes, exceptis Arcadi-
bus, eversas contigit fieri «. Ubi si pro plurali
ἔθνη, legas in sing. *ἔθνος*, sicut et *Πελοπόννη-
σιον*, pro *Πελοπόννησον*, nostra lectio oritur;

ի բաժանելն՝ ընտիր և լաւ համա-
րեցան զկորնթոս և շուրջ զնովա-
աշխարհն, յղեցին առ աղէտն՝ մատ-
նեալ նմա զյառաջագոյն յիշատա-
կեալ աշխարհն : Սին այր երևելի
գիպեալ, և զկորնթոս մեծացուցեալ՝
թագաւորեաց ամս լԻ :

Յետ որոյ վախճանելոյ՝ նախծին
որդին և եթ ցանդ ի ծնողաց թա-
գաւորէր, մինչև ցկիփսեղեայ բռնա-
կալու թիւնն . որ քան զհերակղի-
դացոց ասպատակն յետնի ամօք նիս
և եթամօք : Եւ նախ ի նմանէ յա-
ջորդեաց զթագաւորութիւնն իբրիսն
ամս լԻ : Յետ որոյ տիրեաց ագե-
ղաս ամս ԼԵ : Յետ որոյ պրիմնիս ամս
ԼԵ : Եւ բաւքիս նոյնպէս կշիռ զնոյն
ժամանակս՝ եղև երևելի քան զիւր
առաջինսն . և յետ նոցա թագաւո-
րացն նմին իրի իսկ ոչ ևս հերակ-
ղեանս , այլ բաւքիղեանս լինէր ա-
նուանեալ : Յետ որոյ տիրեաց ագե-

dividerent (regionem), eximiam bo-
namque Corinthum, et circa eam re-
gionem, (esse) putaverunt. Legatis
missis ad Aletem, ipsi quam supra
diximus, regionem tradidere. Qui sa-
ne vir illustris evenit ut esset; atque
adeo amplificata a se Corintho, re-
gnavit annis xxxviii «.

» Postque ejus obitum semper filius
natus major regnum a parentibus ac-
cipiebat, usque ad Cypseli tyranni-
dem, quae Heraclidarum irruptione
annis ccccxlvii. posterior habetur. Ac
primus quidem ex ipsis, Ixion ut suc-
cessor tenuit regnum annis xxxviii.
Post quem Agelas dominatus est an-
nis xxxvii. Post hunc Prymnes, annis
xxxv. et Bacches pariter aequali tem-
poris spatio, omnium qui ante se fue-
rant, clarissimus fuit. Quo factum,
ut qui postea reges fuere, non am-
plius Heraclidae, sed Bacchidae ap-
pellarentur. Post quem dominatus

την Ηρακλείδαι κατά την διαίρεσιν, εξαίρετον ποιησάμενοι την Κο-
ρινθίαν καὶ τὴν ταύτης πλησιόχωρον, διεπέμψαντο πρὸς τὸν Αλή-
την, παραδιδόντες αὐτῷ τὴν προειρημένην χώραν. ἐπιφανὴς δὲ ὁ
ἀνὴρ γεόμενος, καὶ τὴν Κόρινθον αὐξήσας, ἐβασίλευσεν ἔτη λθ'.

Μετὰ δὲ τὴν τούτου τελευτὴν ὁ πρεσβύτατος ἀπὸ τῶν ἐκγόνων
ἐβασίλευσε, μέχρι τῆς Κυφέλλου τυραννίδος, ἥτις τῆς καθόδου
τῶν Ηρακλειδῶν ὕστερεϊ ἔτεσι υμζ'. καὶ πρῶτος μὲν παρ' αὐτοῖς
διεδέξατο τὴν βασιλείαν Ἰξίων ἔτη λθ'. μεθ' ὃν ἦρξεν Ἀγέλας ἔτη
λζ'. Μετὰ δὲ τούτους Προύμνης ἔτη λθ'. καὶ Βάκχης ὁμοίως τὸν
ἴσον χρόνον γεόμενος ἐπιφανέστατος τῶν πρὸ αὐτοῦ. διὸ καὶ συν-
έβη τοὺς μετὰ ταῦτα βασιλεύσαντας οὐκ εἶναι Ηρακλείδας, ἀλλὰ
Βακχίδας προσαγορεύεσθαι. μετὰ τοῦτον Ἀγέλας μὲν ἔτη λ'.

tunc enim sonaret, » quae enim circa Pelopon-
nesiacam gentem (negotia erant), fere omnia
eversa, etc «. etiam si utraque lectio cohaereat
in lato sensu. Scal. addidit articulum τὴν ante
Πελοπόννησον, ut magis probaretur ad regio-
nem spectare hoc nomen, non ad nationem. Ubi

obiter nota in Lat. Interp. Goari intercidisse il-
la *exceptis Arcadibus*, quae integra in Gr. ha-
bentur, unde et lectio Arm. adjuvatur.

1 Noster Interp. vel legit *ἐκ γονίων* pro *ἐκγό-
νων*, vel potius utrumque habuit.

ղաս ամս չի լաղամին ամս ին։ Լըրիս
տոմէդէս Ե ընդ երեսնիւք։ Սա վախ
ճանեցաւ և եթող որդի զտէղէստէս
մատաղ Հասակաւ. զորոյ զազգական
Թադաւորու թիւնն անուն ագեմոն.
և տիրեաց ամս ժիւ։ Էէտ սորա կա
լաւ աղէքսանդրոս իբրև ամս ին։
Օ սա սպան տէղէստէս՝ որ զրկեցաւ
յիշխանութենէն. և տիրեաց ամս
ժիւ։ Լ սորա սպանսն լիւրոց ազ
գականաց՝ աւտոմենէս տիրեաց տա
րի մի։

Հերակղեանքն՝ որ բաւերդքն ա
նուանեցան, աւելի քան մ. էին, որ
կալան զիշխանութիւն, և խառն Հա
սարակ ամենեքին տիրէին քաղաքին.
յիշեանց մի մի տարի ընտրէին նա
Հապետ, որ զԹադաւորի տեղի ու
նէր, զամս չի. մինչև ցկիփսեղեայ
բռնակալութիւնն. յորմէ և վախճա
նեցան իսկ։

est ¹ Agelas, annis xxx. Eudamus ²,
annis xxv. Aristomedes v. supra tri-
ginta ³. Hic defunctus, filium reliquit.
Telestem aetate tenella, cujus re-
gium gentile sibi conciliavit patruus
et curator ipsius Agemon nomine, po-
titusque est annis xvi. Post hunc (re-
guum) tenuit Alexander fere annis
xxv. Hunc Telestes interfecit, qui
(patrio) imperio orbatus erat, domi-
natusque est annis xii. Eo vero a suis
consanguineis occiso, Automenes an-
no uno dominatus est «.

»Heracliani ergo, qui Bacchidae
nuncupati sunt, quum ducenti et am-
plius fuissent, imperiam tenuerunt,
et promiscue communiter omnes do-
minium civitatis exercuere. Ex suis
per annos singulos Rectorem regis
vice fungentem deligebant, per annos
xc. usque ad Cypseli tyrannidem; a
quo sane exterminati sunt «.

Εὐδήμος δὲ ἔτη κέ. Ἀριστομήδης ἔτη λ'. οὗτος δὲ τελευτήσας ἀπέ-
λιπεν υἱὸν Τελεστὴν παῖδα τὴν ἡλικίαν, οὗ τὴν κατὰ γένος βασι-
λείαν ἀφείλατο Θεῖος· ὧν καὶ ἐπίτροπος Ἀγήμεν, ὃς ἤρξεν ἔτη ις'.
μετὰ τοῦτον κατέσχευεν Ἀλέξανδρος ἔτη κέ. τοῦτον ἀνελὼν Τελεστής
ὁ στερηθεὶς τῆς πατρῴας ἀρχῆς ἤρξεν ἔτη ιβ'. τοῦτου ὑπὸ τῶν
συγγενῶν ἀναιρεθὲντος, Αὐτομενὴς μὲν ἤρξεν ἐνιαυτόν.

Οἱ δ' ἀπὸ Ἡρακλείους Βακχίδαι, πλείους ὄντες διακοσίῳ, κα-
τέσχον τὴν ἀρχήν, καὶ κοινῇ μὲν προεστῆκεισαν τῆς πόλεως ἅπαν-
τες. ἐξ αὐτῶν δὲ ἓνα κατ' ἐνιαυτὸν ἡροῦντο πρύτανιν, ὃς τὴν τοῦ
βασιλείας εἶχε τάξιν, ἐπὶ ἔτη υ'. μέχρι τῆς Κυψέλλου τυραννί-
δος, ὃς ἦς κατελύθησαν.

¹ In Gr. apud Sync. desideratur pro Agela
ἄρξεν, տիրեաց, quamquam facile subaudiatur.

² Etiam Scal. ut nos Εὐδαμος, ubi Goar in
Sync. Εὐδήμος, cui suffragatur Eusebius ipse in
subsequenti catalogo.

³ Delapsis a lectione Goari anterioribus litte-

ris, remansit solum λ'. 30. itaque Scal. integre
habuit vel potius supplevit hoc pacto ε. καὶ λ'.
5. et 30. Sed malim ut legas cum Eusebio nostro
ε. πρὸς τοὺς τριάκοντα, quo dicendi genere non
semel uti Diodorus solet.

Ἰσὺν ἄρχοντα τῆς βασιλείας τῶν Κορινθίων
αὐτοῦ ἐστὶν :

Hi sunt itaque Corinthiorum Reges.

ω.	Ἰσὺν ἄρχοντα.	ωιδὺ	Ἰσ.	I.	Aletes.	annis	xxv. ¹
ξ.	Ἰξίων.	ωιδὺ	Ἰξ.	II.	Ixion.	ann.	xxxvii.
γ.	Ἰγέλας.	ωιδὺ	Ἰγ.	III.	Agelas.	ann.	xxxvii.
π.	Πρύμνης.	ωιδὺ	Ἰπ.	IV.	Prymnes.	ann.	xxxv.
β.	Βάκχος.	ωιδὺ	Ἰβ.	V.	Bacches.	ann.	xxxv.
α.	Ἀγέλας.	ωιδὺ	Ἰα.	VI.	Agelas.	ann.	xxx. ²
ε.	Ἐυδήμος.	ωιδὺ	Ἰε.	VII.	Eudemus.	ann.	xxv.
ρ.	Ἀριστομένης.	ωιδὺ	Ἰρ.	VIII.	Aristomedes.	ann.	xxxv.

Εἰσιν οὖν αὖτε βασιλεῖς Κορινθίων.

Ἀλήτης	ἔτη	λβ.
Ἰξίων	ἔτη	λβ.
Ἀγέλας	ἔτη	λγ.
Πρύμνης	ἔτη	λδ.
Βάκχος	ἔτη	λε.
Ἀγέλας	ἔτη	λς.
Εὐδήμος	ἔτη	κς.
Ἀριστομένης	ἔτη	λε.

¹ Nescio quomodo irreperit in Syncelli lectionem, ut primus rex pro Alete Bacchis collocatus fuerit, contra praescriptam Diodori traditionem: quod minime advertens Scaliger, constanter sic digessit α. Βάκχις. β. Ἀλήτης, etc. Verum vel ipse librarius Graecus vitiosum notaverat locum, quin imo emendaverat in margine ad normam sequentis Syncellani laterculi; ut videre est in editione Goari, ubi marginis catalogus recte fert Aletem primum regem, Bacchidem vero quintum. Facile id assequi poterat etiam Scal. cum vidisset Syncellum ad calcem cujuslibet regis adjecisse summam annorum ex antecedentibus collectam; e regione ergo nominis Bacchidis summam imposuit ρβ'. 185. pro Alete tamen nihil summae addidit. Hinc luce clarius cernitur, quod Aletes sit primus inter reges, et summa careat necesse sit; Bacchis vero unus ex posteris, unde et tot annorum summam praesefert. Sed Scal. minus recte putavit aliquid deesse e regione Aletis, quod per lacunam notavit (...): magis autem crescit negli-

gentia Scaligeri, cum is inutiliter iteravit διολογίαν Syncelli, a Canone decerptam: ubi sane recta lectio continetur; nihilominus utramque lectionem sibi met adversantem aequè probavit. Hoc itaque certissimo errore sublato a lectione Syncellana, restat ut emendemus annos Aletis, qui mendis non carent ne in Cod. quidem Arm. Ἰσ. xxxv. et λβ. xxxi. apud Scal. legendum enim magis videtur juxta Sync. λβ. Ἰσ. xxxviii. sicut et Diodorus praemisera. Totidem ex iis anni restituendi videntur Ixioni, cui nostra lectio uno minus attribuit annos Ἰξ. xxxvii. si tamen Eusebius non aliunde haec reposuerit, sed sincere praemissos a Diodoro annos repetere voluerit. Ut nihil dicam de xxxv. annis Bacchidis, quos profecto omnes auctores afferunt; ubi Goar restituit de suo in Lat. xxxii. idque in adnot. firmare tentavit. Sed apud nos semper valet concordia lectionum.

² Agelas hic secundus a Syncello *Agelastes* nominatur, fortasse ut eum a primo secerneret.

ջին ողոմպիական, որպէս ապողողորոս Թէնացի ասէ, ամբ չ ընդ երեք հարիւրով են: Վնոցանէ ութսուն մինչև ցհերակղեանց ասպատակ. և զայլն կալան Թագաւորքն զակեդեմոնացւոց՝ պրոկէս, Եւռիսթէս և նոցին ծնունդք. զորոց մեք իւրաքանչիւր տանց ուրոյն ուրոյն կարգեսցուք զթիւ մինչև ցառաջին ողոմպիական:

Եւռիսթէս սկիզբն առ Թագաւորութեանն յութսներորդի ամին՝ ի տրովադացւոց իրացն. և տիրեաց ամս ք ընդ իսիւ: Յետ սորա ագիս ամս: Եգեստրատոս ամ մի աւելի քան՝ զԷ Եւստ նմանէ զաբոտաս Է ամ ընդ երեսնիւ: Վորիսթոս մի ամ պակաս յերեսնի: Եւ սոցա յաջորդ ագեսիդաւոս Է ամս ընդ իսիւ: Արքեդաւոս ամս Է: Եւ տեղեկղոս ամս իսիւ: Իսկ աղկամենէս ամս չ ընդ երեսնիւ: Սորա առ Ժերորդ ամաւ Թագաւորութեանն զէպ էր լինել առաջին ողոմպիական. յորում յաղթէր ի ստադին կուռիբոս հեղիացի: Իսկ ի միւսմէ տանէն նախ տիրեաց պրոկէս միով ամաւ պակաս քան՝ զԷ: Եւ Եստ նմանէ պրիտանիս միով ամաւ պակաս քան՝ զԷ: Եւ Եւնոմիոս Է ամաւ ընդ իսիւ: Եւ յետ սոցա քաղիկղոս Է ամ: Եւ Եստ նմանէ նիկանդրոս ամս ք պակաս ի իսիւ: Թէոպոմպոս ամս Է ընդ քառասնիւ: Եւ յնպէս և ի սորա ի տասներորդ ամի Թագաւորութեանն զիպի լեալ առաջնոյ ողոմպիական: Եւ են միանգամայն ի միասին ի տրովադացւոց առնլոյն մինչև ցհերակղեանց ասպատակն ամբ Է:

dem, prout Apollodorus Atheniensis ait, anni octo supra trecentos sunt. Ex illis octoginta (defluerunt) usque ad Heraclidarum excursionem; reliquis vero (annis) Lacedaemoniorum reges, Procles, Euristheus, et ab iis prognati regnum tenuerunt; quorum nos juxta quamlibet familiam singillatim numerum exponemus, usque ad primam Olympiadem.

» Euristheus initium regni sumpsit anno octuagesimo a Trojanis rebus, dominatusque est annis II. supra XL. Post hunc Agis, anno I. Egestratus, anno uno supra XXX. Atque ordine post eum Labotas, annis VII. supra triginta. Doristhus uno anno minus quam triginta. Horum vero successor Agesilaus IV. annis supra XL. Archelaus, annis LX. Et Deleclus, annis XL. Alcamenes autem annis VIII. supra triginta. Hujus regni anno X. contigit constitutio Olympiadis primae, qua vincebat in stadio Coroeus Helius. Verum ex altera familia, primus dominatus est Procles annis undequinquaginta. Ac proinde post ipsum Pritanis, annis undequinquaginta. Atque Eunomius, annis V. supra XL. Et post istos Chariclus, annis LX. Post illum autem Nicandrus annis duodequadraginta. Theopompus annos VII. supra quadraginta. Similiter hujus quoque regni anno decimo prima Olympias contigit. Est autem simul a Trojanorum captivitate usque ad Heraclidarum excursionem, summa annorum LXXX.

(3) Եւ որոց թագաւորս զափեպէմնացաւ :

Post quos, Reges Lacedaemonidrum.

ա. Եւրիսթէս .	ամս խԻ :
բ. Էգիս .	ամս ա :
գ. Էգեստրատէս .	ամս լԷ :
դ. Դարոտաս .	ամս լԷ :
ե. Դորիթոս .	ամս իԹ :
զ. Էգեսիղաւոս .	ամս խԻ :
է. Էրքեղաւոս .	ամս Կ :
ը. Տէղէկղոս .	ամս Դ :
թ. Էղկամենէս .	ամս լԷ :

(3) Եւ որոց թագաւորս զափեպէմնացաւ : Եւ որոց թագաւորս զափեպէմնացաւ : Եւ որոց թագաւորս զափեպէմնացաւ :

i. Eurystheus.	annis XLII.
ii. Agis.	anno I.
iii. Egestratus.	ann. XXXVII.
iv. Labotas.	ann. XXXVII.
v. Dorithus.	ann. XXIX.
vi. Agesilaus,	ann. XLIV.
vii. Archelaus.	ann. LX.
viii. Teleclus.	ann. XL.
ix. Alcamenes.	ann. XXXVII.

Cujus anno x. prima Olympias constituta¹. Summa, anni cccxxv.

Եւ ի Գաւգ Գաւգ թագաւորեցին :

Ex altera vero familia regnaverunt.

ա. Պրոկէս .	ամս ծա :
բ. Պրիտանիս .	ամս խԹ :
գ. Եւնոմիոս .	ամս խԷ :
դ. Քարիկէս .	ամս Կ :
ե. Նիկանդրոս .	ամս լԷ :
զ. Թեոպոմպոս .	ամս խԷ :

(3) Եւ որոց թագաւորս զափեպէմնացաւ : Եւ որոց թագաւորս զափեպէմնացաւ : Եւ որոց թագաւորս զափեպէմնացաւ :

i. Procles.	annis LI.
ii. Pritanis.	ann. XLIX.
iii. Eunomius.	ann. XLV.
iv. Charicles.	ann. LX.
v. Nicandrus.	ann. XXXVIII.
vi. Theopompus.	ann. XLVII.

Cujus anno x. prima Olympias constituta. Summa, anni ccxc.

¹ Confer haec cum Canone, atque consule, si tamen tranquille legere poteris, Scali-

geri censuram de Eusebio, in adnot. p. 417. ad 37. 18.

Լամինդէն ՚ի դիօդորի գրոցն համառ-
պիւս պիտանանայ յանախանայ, որ ծո-
ղանն ունէին:

Յետ որովան պարերային՝ ծովա-
նային:

*Jam inde ex Diodori scriptis breviter,
de temporibus Thalassocratorum, qui
Mare obtinuerunt¹.*

*Post bellum Trojanum, Maris domi-
natum obtinuerunt.*

10. Սիդացիք և Սիդո-
նացիք.

ամս 77:

11. Սիդոնացիք.

ամս 27:

12. Թրակացիք.

ամս 57:

13. Սիդոնացիք.

ամս 17:

14. Փոնտացիք.

ամս 17:

15. Լիպարացիք.

ամս 17:

16. Փիւնիկացիք.

ամս 17:

17. Լադիպոնացիք.

ամս (..):

18. Սիդոնացիք.

ամս (..):

19. (....)

ամս (..):

20. Սիդոնացիք.

ամս (..):

21. Փոնտացիք.

ամս 17:

22. Սամիացիք.

ամս (..):

23. Սիդոնացիք.

ամս 7:

24. Լադիպոնացիք.

ամս 7:

25. Լադիպոնացիք.

ամս 7:

Սիդոնացիք ցարէքսանդրոսի յայն
կոյս անցանէն:

Յաջորդ է ըստ սոցանէ և ՚ի մակե-
դոնացւոց Թազաւորուծիւնն գալ:

1. Lydi, et Maeones. annos xcn.

11. Pelasgi. ann. lxxxv.

12. Thraces. ann. lxxix.

13. Rhodii. ann. xxiii.

14. Phrygii. ann. xxv.

15. Cyprii. ann. xxxiii.

16. Phoenices. ann. xlv.

17. Aegyptii. ann. (...)

18. Melesseni. ann. (...)

19. (...)

20. Lesbii. ann. (...)

21. Phocaei. ann. xlv.

22. Samites. ann. (...)

23. Lacedaemonii. ann. ii.

24. Naxaei. ann. x.

25. Eretrii. ann. xv.

26. Eginaci. ann. x.

Usque ad Alexandri transfreta-
tionem².

Convenit posthac cohaerenter et
ad regnum Macedonum procedere.

¹ Sequentem catalogum, si non integre, sal-
tem ex parte, reperies disseminatum in serie
Canonis, ex quo et apud Syncellum hic illic
dispositum, ut videbis in fragmentis Canonis;
nolumus enim ex dispersis verbis restaurare in-
terim Gr. textum.

² Inter Lacunas hic occurrentes, unam solam
plane supplere potest Canon Euseb. hoc pacto.
Ժ. ծովափնային կարիացիք ամս 40. x. Carii
mare obtinuerunt annis LXI.

³ Alexandri transfretatio: de hoc consule
Canonem.

Սինցելոսի թարգմանությունը :

Դ Վախճանել ասորեականեաց
Հարստութեանն՝ յետ արդարապաղ-
ղեայ վերջին թագաւորին ասորեա-
նանեաց մահու, մահեղանացւոց ժա-
մանակին մնանին :

Կարանոս նախ քան զառաջին ողով
պիտղէն ցանկացեալ իրացն՝ դուսա-
րեաց զորս յարգեացւոց և ի միւսմէ
պողոպոնեակեայ . և զորք հանդերձ
խաղաց եկն ի վերայ մահեղանացւոց
կողմնսցն : Ինչ նոյն ժամանակս ա-
րեւստացւոց թագաւորին պատերազմ
էր ընդ իւր արուարձականս՝ որ կոչին
էորդանցիք . աղաչեաց զկարանոս իւր
զօրավիգն լինել, և զիւր աշխարհին
խոստացաւ զկէս նմա տալ ի միաբա-
նել իրացն որեւստացւոց : Եւ թէրին
զխոստուին հաստատելոյ՝ կարաւ կա-
րանոս զաշխարհն . և թէրեաց ի նմա
ամս Շ : Եւ իրութեան ժամանակի ի

Macedonum Reges :

» Cessante Assyriorum Dynastia,
post Sardanapalli ultimi Regis Assy-
riorum mortem, Macedonum tempo-
ra succedunt «.

» Caranus ante primam Olympia-
dem rerum cupiditate motus, copias
collegit ab Argivis, et ab altera (re-
gione) Peloponnesiaca², et cum exer-
citu expeditionem in partes Macedo-
num suscepit. Eo tempore Orestarum
rex bellum cum vicinis suis, qui vo-
cabantur Eordani, facturum, rogavit
Caranum, ut sibi auxilio esset: suae-
que regionis mediam partem ei se da-
turum pollicitus est. Orestarum re-
bus ita comparatis, et rege fidem
exsolvente, Caranus regionem obti-
nuit, regnavitque in ea annis xxx.
tempore senectutis è vita excessus .

1 Similia aliquatenus usurpavit Syncellus p.
258. hoc modo. Μακεδόνων βασιλείς. Κάρανος
ὁ Ἀργεῖος Φεῖδανός ἀδελφός τοῦ τότε βασιλέως
Ἀργείων, ἰδίαν κτήσασθαι χώραν σπεύδων,
δύναμιν λαβὼν παρὰ Φεῖδανος τοῦ ἀδελφοῦ, ἐκ
τε Ἀργούς, καὶ τῆς ἄλλης Πελοποννήσου,
τοὺς κατὰ Μακεδονίαν τόπους ἐπῆλθε. συμ-
μαχήσας δὲ τῷ τῶν Οὐρεστών βασιλεῖ κατὰ
τῶν πλησιόχων Εὐρδανῶν λεγομένων, τῆς
κατακτηθείσης χώρας τὸ ἥμισυ προσλαβὼν
διὰ τὴν συμμαχίαν, παρέλαβε τὴν Μακεδο-
νίαν, καὶ ἐκτίσσε πόλιν ἐν αὐτῇ κατὰ χρησμόν,
ἐξ ἧς ἐρμώμενος συνστήσαστο τὴν Μακεδονικὴν
βασιλείαν, ἣν καδ' ἐξῆς οἱ ἀπ' αὐτοῦ διεδί-
χοντο. ἦν δὲ ὁ Κάρανος ἐνδέκατος ἀπὸ Ηρα-
κλείους, ζ'. δὲ ἀπὸ Τιμίου τοῦ μετὰ τῶν ἄλ-
λων Ηρακλειδῶν καταλόντος εἰς Πελοπόννη-
σον . . . Ἀπὸ Κάρανου τοῦ α'. βασιλέως Μα-
κεδόνων ἕως Ἀλεξάνδρου τοῦ κτιστοῦ βασιλείας
Μακεδόνων πδ'. ἐτη (ubi deest numerus, qui in
marg. sic restituitur, βασιλείας Μακεδόνων κδ'.

ἐτη πνε). Quem locum qua ad verbum, qua
ad sensum auctoris nostri accedentem, totidem
verbis transcripsit Scal. inter excerpta Eusebia-
na, p. 45. additis et aliis ex Syncello. Eadem
fere repetit Syncellus ipse etiam in pag. 209.
cum augmentis plurimis usque ad pag. 214. quae
non parum faciunt ad hunc Diodori locum.
Consule et confer utrumque. Mirum quod Sca-
liger sine fastidio integrum hunc quoque locum
sibi conciliavit p. 57. 58. 59. praemisso in titulo
Dexippi nomine, quasi vero Eusebium hunc de-
scripserit, eo quod Syncellus mentionem de
eodem Auctore fecerit in calce praedicti loci.

2 Ad fidem conservandam lectionis nostrae
eadem verbis reddidimus ab altera Peloponne-
siaca. Eadem sane sententia et apud Sync. le-
gitur ex τῆς ἄλλης Πελοποννήσου, ex altera
Peloponneso, quem locum Græc sic vertit, tota-
que Peloponnesi ditione, quasi pro ἄλλης, le-
gerit ὅλης, ut quidem legitur secundo loco apud
Sync. sc. p. 209.

կենաց վճարէր։ Օրոյ իշխանու-
թիւնն յաջորդեաց նորին որդի՝ որ
կոչեցաւ Կոյննոս . և տիրեաց ամս ին-
ներս նորա Թագաւորեաց տիրիմնս
ամս խն։ Պերդիկաս ամս խն։ Սա
զԹագաւորութիւնն իւր ընդարձա-
կել կամէր . առաքեաց ի դեղփուս։

Եւ յետ սակաւ բանից զնովիմբ
ածեալ՝ ասէ, Թէ պերդիկաս Թա-
գաւորեաց ամս խն . և Եթող զիշ-
խանութիւնն արգէի։ Սորա Թա-
գաւորել միով աւելի քան չամ, յա-
ջորդեաց զպետութիւնն փիղիպպոս,
որ երիս ամս ընդ երեսնիւ Թագա-
ւորեաց։ Եւ Եթող այեբոպոյ զՏորա-
տութիւնն։ Սորա տիրել ամս Ի .
այայտեալեաց զԹագաւորութիւնն
անկեառս . որ ըմ ամ Տարսուացաւ .
և Եթող ամիստայ զՏարսուութիւնն։
Սորա Թագաւորել Թ ամ ընդ
ինիւ, յաջորդեաց զպետութիւնն ա-
ղէքսանդրոս, որ կալաւ ամս խն։
Յետ սորա Թագաւորեաց պերդի-
կաս ամս խն։ Արքեղաւոս ամս ԷԺ .
Այեորպոս ամս Է։ Յետ որոյ պա-
սանիաս տիրեաց տարի մի։ Պտղո-
մէոս ամս Է։ Յետ սորա պերաի-
կաս՝ զԵամ փիղիպպոս՝ զԻ և զԷ ամ։
Աղէքսանդրոս՝ (որ) ընդ պարսիկս
ճակատս ետ, աւելի քան զԷ ամ։

Օ մակեդոնական Թագաւորու-
թեան ազգն պէս զայս օրինակ՝ հա-
ւատարիմք ի մատենագրաց ի հե-

In cujus principatum filius ejus Coe-
nus¹ nominatus, successit, et domi-
natus est annis xxviii. Post eum re-
gnavit Tyrimmus annis xliii. Perdic-
cas, annis xlii. Hic regnum suum
adaugere voluit, ac (propterea) Del-
phum misit .

Et post pauca verba iisdem ad-
dit, dicens. » Perdiccas annis regna-
vit xxviii. imperiumque Argeo reli-
quit. Huic uno supra xxx, annos re-
gnanti, Philippus in imperio successit
est; qui annos triginta tres regnavit,
dynastiamque Aegropae dimisit. Is
vero cum annis xx. dominasset, regni
successionem excipit Alcetas, qui an-
nis xviii. dynastiam exercuit; dimi-
sitque dynastiam Amyntae. Regnan-
te eo annis ix. supra xl. successit in
imperio est Alexander, qui annos te-
nuit xlii. Post hunc regnavit Per-
diccas annis xlii. Archelaus annis
xvii. Aegropus annis vi. Post quem
Pausanias anno uno dominatus est.
Ptolemaeus annis iii. Post eum Per-
diccas annis v. Philippus annis xxiv.
Alexander, contra Persas bellum mo-
vens², annis plusquam xii .

» Macedonici Regni generationem
hoc quidem pacto Historici fideles
ad Herculem referant³. A Carano,

¹ Vulgo legitur apud Gr. auctores Κοῖνος, per diphthongum Coenus; noster hic habuit ut trisyllabum Κοῖνος, Coenus.

² Ita in Lat. interpretatione exprimendum volumus, quasi subaudiendum sit in lectione Arm. որ post nomen Աղէքսանդրոս, sejun-
gendumque subsequens membrum աւելի քան
զԷ ամ. Aliiter alius omnino sensus esset,
velut si Alexander per xii. annos bellum gesse-

rit cum Persis; quum aliunde certissimum sit
annos xii. pro toto imperii intervallo aumendos,
ut etiam sequens laterculum confirmabit .

³ Adeo proximè accedit Syncellus, p. 209. ad
praesentem lectionem, ut quodammodo sup-
plendum esse hunc locum suadeat. Quum enim
Diodorus, vel ex eo Eusebius dixerit Macedoni-
cum regnum juxta fideles auctores ab Hercule
descendisse, addens autem hoc quidem pacto,

ԺԲ. Արգես .	ամս Ժ :	xviii. Argeus.	ann.	ii.
ԺԳ. Ամύντας .	ամս ԺԳ :	xix. Amyntas.	ann.	xviii.
ԺԴ. Ալեքսանդրոս .	ամս ԺԴ :	xx. Alexander.	anno	i.
ԺԵ. Պտղամէս աղղղի .	ամս ԺԵ :	xxi. Ptolemaeus Aloritanus.	ann.	iii.
ԺԶ. Պերդիկաս .	ամս ԺԶ :	xxii. Perdiccas.	ann.	vi.
ԺԷ. Փիլիպոս .	ամս ԺԷ :	xxiii. Philippus.	ann.	xxvii.
ԺԸ. Ալեքսանդրոս փիլիպպայ .	ամս ԺԸ :	xxiv. Alexander Philippi (filius).	ann.	xii.

«Պորփիրի» որ առ իւր հաշուով իւր
փիլիսոփոս էր :

*Porphyrri, qui aetate nostra contra nos
Philosophus erat.*

«Յետ ալեքսանդրի փիլիպպայ՝ մա-
կեդոնացոց Թաղաւորեցին այսո-»

» *Post Alexandrum Philippi (fi-
lium), in Macedones regnarunt iidem,*

(*Anonymus apud Scaligerum pag. 62.*)

(*Η Μακεδονική βασιλεία από των*) *Πορφυρίου του καδ' ήμων φιλοσόφου.*

Μετά δε Αλέξανδρον τον Φιλίππου, Μακεδόνων έβασίλευσαν οι-

i Iterum feliciter transcripsit Anonymus Graecus certum Porphyrrii textum ex Eusebio; Anonymus, inquam, saepe laudatus, cujus scripta ab Isaaco Casaubono sibi tradita inseruit Scaliger inter excerpta Eusebiana p. 62. statim post alia Porphyrrii commentaria, post nempe Syncelli verba sub titulo Dexippi recitata, eaque tamquam ab Eusebio desumpta: ut ergo ibi Scaliger laboravit, ita hic optime meruit. Porro advertas velim Anonymi inscriptionem ex Eusebio desumptam, sed de industria aliquantulum mutuatam. Eusebius enim dixerat: Πορφυρίου του καδ' ήμων καδ' ήμων φιλοσόφου. Anonymus autem ita rem interpolavit: Η Μακεδονική βασιλεία από του Πορφυρίου του καδ' ήμων φιλοσόφου, ubi praeter voces a se additas, consualto omisit illas καδ' ήμων, sc. aetate nostra, ne falso se Porphyrrio aequalem faceret, ut revera Eusebius se aequalem Porphyrrio dicere potuit. Quod autem solet auctor noster passim hisce notis citare nomen Porphyrrii, sa-

tis notum est iis, qui prae manibus habuerint ejus scripta, maxime Praep. Evag. ubi Lib. i. cap. 9. p. 31. A. ita eum auctoritatem proferit: μέμνηται τούτων ο καδ' ήμων την καδ' ήμων πεποιημένος συσκευην, εν τετάρτω της προς ήμων υποδείσεως, etc. sicut et Lib. v. c. 4. p. 179. D. dicens, και αυτός ο καδ' ήμων τῶν δακιδόνων προήγορος, εν τῇ καδ' ήμων συσκευῇ, etc. Nota interim, sequentia magna ex parte, nunc ad sensum, nunc ad verbum usurpavisse etiam Syncellum p. 209. ita ut qui conferat ejus dicta cum nostra lectione, non parum lucis acquirat. Nolumus integre totum locum hic describere, ne longiores simus in excerptis, ut pote qui textum habemus; quae tamen iterum integrè Scaliger iteravit tamquam Dexippi verba ab Eusebio citata: cumque videret non pauca discrepare inter se, variis adnotationibus suam conjecturam declaravit; adepti qui velint, adnot. Scal. p. 480. et sequentibus.

քիւ (որ) մակեդոնացւոյ և եղբայրացւոյ յիսկանու թեանն մինչև ի հռոմայեցւոյ վախճան առնելոյ՝ ցաւանակեցաւ զայս և և արինակի :

Ի շրջէս փրկապետայ և փրկեալն նեայ թեապաղացայ, զոր մակեդոնացիք առ զաւթ փրկապետան ազգին փրկարոս անուանեցին, և Կացուցին թագաւոր յետ աղեքսանդրի. թէպէտև յայմէ կնոջէ էր, և անկա զայրն գիտէին. յաջորդէ զիսկանու թէ նորա՝ որպէս ասացաք իսկ՝ ի հարիւրորդ չորեքասուներորդ ողոմպիական յերկրորդում աւին. համարին նաւ առ շ. քառիկ եկեաց առ այնու՝ մինչև ցհարիւրորդ հնգետասներորդ ողոմպիական չորրորդի աւին :

Եւ եթող աղեքսանդրոս որդի զհերակլէս ի փարսինայ դստերէ փարսնաբազայ. և զաղեքսանդրոս յաղեքսանայ դստերէ որսիարտայ թագաւորի բաւարիացւոյ. որ ի մեռանելոյ աղեքսանդրի փրկապետայ իսկ

qui in Macedonia¹ et Graecia Macedonia itaque imperium usquedum a Romanis deletum fuit, hoc pacto perdaravit «.

« Aridaeus Philippi et Philennae Thessalae (filias), quem Macedones ob affectum erga Philippi genus Philippum nuncuparunt, regemque post Alexandrum constituerunt, quamquam ex alia uxore (procreatam), stolidumque virum esse scirent: successit in ejusdem (Alexandri) imperio, ut diximus centesimae decimae quartae Olympiadis anno secundo. Computantur autem ei anni viii. et enim postea vixit usque ad centesimae decimae quintae Olympiadis annum quartum «.

« Reliquerat autem Alexander filios, Herculem (nimirum) ex Pharsina Pharanabazi filia, et Alexandrum ex Roxane filia Oxyartis Regis Bactrianorum, qui circa mortem Alexandri (filii) Philippi proxime in regno

δε τῆς Μακεδονίας, καὶ Ελλάδος. Ἡ τῶν Μακεδόνων ἀρχὴ, ἄχρι τῆς ὑπὸ Ῥωμαίων καταλύσεως, τοῦτον διήρκασε τὸν τρόπον.

Αριδαῖος ὁ Φιλίππου καὶ Φιλίνης τῆς Θετταλῆς, ὃν οἱ Μακεδόνες πόθῳ τοῦ Φιλίππου γένους Φίλιππον προσαγορεύσαντες βασιλεὺς ἀνέδειξαν μετ' Ἀλέξανδρον, καίπερ ἐξ ἐταίρας γεγονότα, ἢ ἄφρονά συνειδότες εἶναι, διαδέχεται τὴν ἀρχὴν, ὥσπερ ἔφασκεν, Ολυμπιάδος τῆς ριθ' ἐτει δευτέρῳ. λογίζεται δὲ αὐτῷ ἐτη ζ'. ἐπέζησε γὰρ ἄχρι ἑκατοστῆς πεντεκαίδεκάτης Ολυμπιάδος ἔτους τετάρτου.

Κατέλιπε δὲ ὁ Ἀλέξανδρος παῖδας, Ἡρακλέα τε ἐκ Μαρσίνης τῆς Φαρναβάζου, Ἀλέξανδρον τε ἐκ Ῥωξάνης τῆς Οἰυάρτου τοῦ Βάκτρων βασιλέως. Αριδαῖον μὲν οὖν Ολυμπιάς ἔκτεινεν ἡ μήτηρ Ἀλε-

¹ Legendum in Arm. այսորիկ՝ զի, ևս որք աշխարհի, ut certa eliciatur sententia ad vestigium Gr. lectionis; quasi diceretur, Macedonum reges fuerunt hi, qui Macedoniae ac Graeciae

simul potiti sunt. Sed videtur Interp. Arm. Hellenismum imitatus, ideoque τὸ այսորիկ, pro οἷδε usurpasse.

և իսկ 'ի Թագաւորութեանն ծնաւ :
(.) արիւնդինսս ողորմելիս սպան մարքն
աղէքսանդրի : Եւ զնա տիրեալ մա-
կեղծնացւոց , և զերկուս որդիս ա-
ղէքսանդրի՝ կասանդրոս անտիպա-
տրեայ սպանանէ : Օ մին ինքն իսկ
ճպան : և զմիւսն՝ որ 'ի փարսի-
նեայն էր , պաւլիսպերքեայ հրամայ-
եաց սպանանել : Իսկ զողորմելիս և
անթաղ իսկ ընդ վայր ընկեաց . և
զօրացոյց զանձն մակեղծնացւոց Թա-
գաւոր : Եւ այսուհետեւ 'ի սմանէ
և յայլոց նախարարացն իւրաքանչիւր
որ Թագաւորէր : 'ի բառնալ աղգին
աղէքսանդրի՝ արար կին զԹեսաղո-
նիկէ փիլիպպեայ , Թագաւորեալ , առ-
որով եկեաց ամս ԹԺ . և ծնւաւ հան-
ցաւ ջերեալ վախճանեցաւ : Սորա
ժամանակը համարին , և 'ի սոյնս
գրաւի և ամն՝ զոր կալա յետ արի-
ղանեայ ողորմելիս , 'ի Զորդէ և 'ի
վեշտասաներորդէ ողորմելիս և
նաջնոյ ամին՝ մինչև 'ի Զորդ Դ ե-
րորդ ողորմելիս երրորդ ամին :

Օ սա պայազատն իւր որդիք՝ փի-
լիպպոս և աղէքսանդրոս և անտի-
պատրոս . որք ամս ք , և ամիսս ք Թա-

natus est. Aridaeum Olympias Ale-
xandri mater interfecit. Illam autem
Macedonibus imperantem, et duos
Alexandri filios occidit Cassander An-
tipatris (filius). Unum ipse quidem
interfecit, alterum vero, qui ex Phar-
sina erat, Polyspercho mandavit ut in-
terficeret. Olympiadem vero insepul-
tam projecit: ac se ipsum Macedo-
num regem confirmavit. Atque in
posterum ab isto (initio facto), et
unusquisque caeterorum Satraparum
regnabat. Sublata Alexandri stirpe¹,
Thessalonicam Philippi (regis fi-
liam) uxorem duxit; regnans autem
adhuc supervixit annis xix. et tabido
morbo confectus, obiit. Huius (re-
gni) tempora, inter quae computatur
etiam annus, quo post Aridaeum O-
lympias tenuit, recensentur, a cente-
simae, et decimae sextae Olympiadis
anno primo, usque ad c. et xx. Olym-
piadis annum tertium².

» Hunc exceperant ejus filii Philip-
pus et Alexander² et Antipater; qui
iii. annis, et mensibus vi. post patrem

ξάνδρου. αὐτὴν δὲ, καὶ τοὺς δύο παῖδας Ἀλεξάνδρου Κασσανδρὸς ὁ Ἀν-
τιπάτρου ἀναιρεῖ, τὸν μὲν αὐτὸς φονεύσας, τὸν δὲ Μαρσίνης Πολυ-
σπέρχοντα πείσας, Ολυμπιάδα δὲ καὶ ἄταφον ἐκρίψας, ἀνείπει
ἑαυτὸν Μακεδόνων βασιλέα. καὶ ἀπὸ τοῦδε καὶ τῶν ἄλλων Σατρα-
πῶν ἕκαστος ἐβασίλευσε, τῆς Ἀλεξάνδρου γενεᾶς διεφθαρμένης. Γή-
μας δὲ Θεσσαλονίκην τὴν Φιλίππου, βασιλεύων ἐπιβίω ἔτη ιθ', καὶ
φθινάδι νόσῳ ἐπιπύοντι διελεύθη (. . .)

Τούτων διαδέχονται οἱ παῖδες, Φίλιππος, (...) καὶ Ἀντίπατρος,

1 In Gr. hoc membrum orationis anteriori
conjungitur periodo, hoc pacto: » unusquisque
regnabat sublata Alexandri stirpe ». Sequentia
vero de integro sic incipiunt: » Uxorem vero
ducens, etc ». Quod si rectius judicetur, potest

etiam nostra lectio similiter disponi variatione
interpunctionis.

2 Excidit a lectione Gr. nomen Ἀλεξάνδρος;
quod novit etiam Syncellus, cum similia repeteret
locis supra citatis.

բաւորեցին յետ հօրն : 'Լաֆ փի-
ղիպպոս, և 'յեղատիտ մեռանէր :
Լաֆ անտիպատրոս՝ զարծակից ա-
ղէքսանդրի մանկանն լեալ՝ սպանա-
նէր զմայրն թեոսաղոնիկէ . և փա-
խտաւիան առ լիւսիմաքոս անկա-
նէր . և զոմն 'ի նորա դստերացն կին
արարեալ՝ նոյն ձև օրինակի 'ի լիւ-
սիմաքայ մեռանէր :

Լաֆ աղէքսանդրոս առնէր կին ըզ-
լիսանդրա զպտղոմէի . 'ի վերայ եր-
թեալ կրտսերոյ եղբօրն 'ի մարտ պա-
տերազմի, զօրավիդն օգնականու-
թեան զդէմէտրիոս անտիպատրեայ
կոչէր, որոյ անուն յորջորջանաց էր
պաշարիչ . սպանանէր 'ի նմանէ . և
տիրէ մակեդոնացւոց զդէմէտրիոս :
Եւ որդւոցն կասանդրեայ համարին
ամբ իշխանութեան 'ի չորրորդէ ամէ-
ճորդի և քսաներորդի ողորմելիադին,
մինչև 'ց ճորդ ի երորդ և երրորդ

regnauerunt. Primo quidem Philip-
pus, qui in Elatia moritur. Antipa-
ter autem, Alexandri pueri (ut re-
gnaret) manum adhibentem¹ matrem
Thessalonicam interfecit, ac fugiti-
vus apud Lysimachum se recepit; et
quandam ex ejus filiabus uxorem du-
cens, eodem (tamen) modo a Lysi-
macho perimitur «.

» Alexander autem Lysandram Pto-
lemaei (filiam) uxorem duxit; adver-
sum vero juniorem fratrem² ad bel-
lum profectus, cum Demetrium An-
tipatri (filium) in subsidium auxilii
vocasset, cujus nomen superadditum
Obsessor³ erat, ab ipso (Demetrio)
occisus est; atque adeo Macedonum
Demetrius ipse potitur. Filiorum au-
tem Cassandri imperii anni compu-
tantur ab anno quarto c. et vigesimae
Olympiadis, usque ad cxx. et ter-

οἵτινες ἔτη τρία, καὶ μῆνας 5'. ἐβασίλευσαν μετὰ τὸν πατέρα, πρῶ-
τος μὲν Φίλιππος καὶ ἐν Ελατείᾳ ἀποθνήσκει. Ἀντίπατρος δὲ Ἀλε-
ξάνδρῳ τῷ παιδὶ συμπράττουσαν ἀνελὼν τὴν μητέρα Θεσσαλονίκην
εἰς Λυσίμαχον ἔφυγε, καὶ τῶν ἐκείνου θυγατέρων γήμας τινὰ ὁμοί-
ως ἀνῆρέθη πρὸς αὐτοῦ Λυσιμάχου.

Ἀλέξανδρος δὲ γαμῆ μὲν Λυσάνδρας τὴν τοῦ Πτολεμαίου. πρὸς
τε τὸν νεώτερον (Πτολεμαῖον) ἀδελφὸν εἰς συμμαχίαν ἐπικαλεῖται Δη-
μήτριον τὸν Ἀντιγόνου, ὅτῳ πολιορκητὴς ἦν ἐπάνυμον, ἀναιρεῖται τε
ὑπ' αὐτοῦ. καὶ Μακεδόσιν αὐτὸς ἄρχει Δημήτριος. Τῶν οὖν παίδων
Κασάνδρου τῆς ἀρχῆς ἔτη λογίζονται ἀπὸ τοῦ τετάρτου ἔτους τῆς
ἐκατοστῆς ... (ἄχρι) τοῦ τρίτου ἐκατοστῆς εἰκοστῆς πρώτης Ολυμ-

¹ Arbitramur librarii incuria intercidisae prae-
positionem *et*, ante vocem *α-αρδωκίης*; quo posi-
to, ad matrem ipsam spectat vox illa; atque adeo
eundem sensum praefert, quem exposuimus con-
gruenter lectioni Gr. Anon. et Sync. aliter illa
vox *α-αρδωκίης* in nominativo pertineret ad Anti-
patrum, ut qui opem tulerit fratri suo; quae
sane nova alienaque esset sententia.

² Ubi in Gr. *Ptolemaeum* legimus, intelligi-

musque quartum extitisse Cassandri filium eo
nomine appellatum, nullum occurrit in Arm.
nomen. Hinc probatur lectio Sync. ferens *Anti-
patrum*, qui in anterioribus nominatus fuit.

³ Id enim sonat Gr. vox *πολιορκητής*, haud se-
cus ac Arm. *պաշարիչ*. Interp. noster, nunc
unam, nunc alteram usurpat; sicut etiam idem-
tidem utramque.

ողովակադին առաջնոյ ամին : Պիւ-
ռոս ընկենու զնա՝ արքայ Կալիբայ-
ւոյ՝ քսաներորդ երրորդ յաբիղդեայ
որդւոյ թեալ . որպէս թէ նմա իսկ
էր անկ իշխանութիւնն յետ փիղի-
պեայ ազգին՝ վասն ողովակեայ մօր
աղէքսանդրի . զի և մայրն՝ պիւռեայ
որդւոյ նեպոտոլոմէի էր ըսալ : Իւ-
զեօթն ամիս տիրէ մահեղանացւոյ
'ի Ճորդի քսաներորդի երրորդի ու
ղովակադին յերկրորդում ամին : Իսկ
յութերորդին զսա լիւսիմաքոս փո-
խանորդէ որդի ագաթռիկեայ . որ
թեաաղացի էր 'ի Կարանոնայ , և
աղէքսանդրի սպասաւոր : Իայց թրա-
կայ յայնժամ և քեռնի չէ ևս թա-
գաւորէր . այլ 'ի զրացին և յար-
ուարձական ճեպեալ երթայր 'ի
մահեղանիա՝ առնուլ զթագաւորու-
թիւնն :

Սադրեալ յարսիսոյեայ Կնոջէ
իւրմէ՝ զագաթռիկէս որդի իւր 'ի
Կենդանութենէ արկանէր . և թա-
գաւորէր 'ի Ճորդէ Ի երրորդէ եր-

tiae Olympiadis annum primum .
(Deinde) Pyrrhus eum (imperio) de-
turbat, rex nimirum Epiri, vicesi-
mus tertius ab Achille filio Thetidis;
perinde ac si ad ipsum utique post
Philippi familiam imperium propter
Olympiadem Alexandri matrem per-
tineret: nam et ipsa mater (Alexan-
dri) ex Pyrrho filio Neoptolemi orta
erat. Mensibus autem septem, & vi-
cesimae tertiae Olympiadis anno se-
cundo, Macedonibus imperat. Octa-
vo autem (mense) Lysimachus filius
Agathoclis ei suffectus est, qui Thes-
salus erat ex Cranone, atque Ale-
xandri Satelles. Interim vero in
Thracia et Chersoneso nondum re-
gnabat: sed ad vicinam et finitimam
Macedoniam, ut regnum caperet, ac-
celerans profectus est .

» (Hic) ab Arsinoe uxore sua invi-
tatus, Agathoclem filium suum vita
spoliavit; et regnavit a cxxm. Olym-
piadis anno secundo, mense quinto,

πιάδος. Δημήτριον (juxta Arm. 'Αυτὸν) δὲ ἐξ ἔτη βασιλεύσαντα Μα-
κεδονίας Πύρρος ἐκβάλλει τῆς Ηπειρου βασιλεὺς, τρίτος καὶ εἰκοστὸς
ἀπ' Ἀχιλλέως τοῦ Θετίδος ὦν, ὡς ἂν αὐτῷ προσηκούσης τῆς ἀρχῆς
μετὰ τὸ Φιλίππου γένος δι' Ολυμπιάδα τὴν Ἀλεξάνδρου μητέρα, καί-
νην ἐκ Πύρρου τοῦ Νεοπτολέμου γενεμένην. ἑπτὰ δὲ μῆνας ἄρχει
Μακεδόνων (. . .) τῷ δὲ ὀγδόῳ τοῦτον Λυσίμαχος διαδέχεται ὁ
Ἀγαθοκλέους, Θετταλὸς ὦν ἐκ Κρανῶνας, καὶ Ἀλεξάνδρου γεγωνῶς
δορυφόρος, Θράκης δὲ τότε (Arm. οὐδέπω) καὶ Χερρόνησου βασι-
λεύων, εἰς γείτονα καὶ ὁμορον τὴν Μακεδονίαν ἐπιδραμών, διεδέξατο.

Οὗτος Ἀρσινόῃ πεισθεὶς τῇ γυναικί, Ἀγαθοκλέα τὸν υἱὸν ἐκ τοῦ
ζῆν ἦρε. βασιλεύει δὲ Μακεδονίας ἔτη εἰς καὶ μῆνας 5'. ἡττάται δὲ

1 Ut anterioris periochae defectum Gr. ex Arm. mutuari debemus in supplendis vocibus εἰκοστῆς Ολυμπιάδος ἀρχῆ, ita interim facere videtur ad declarandum codicem nostrum; suadet enim pro

պիւռի առաջնոյ ամին, legendum պիւռի յճորդ քսաներորդ և առաջնորդ ողովակադին՝ եր-
րորդ ամիս : Եւս զից ամաց պիւռոս : i. e. » us-
que ad tertium annum c. vicesimae primae Olympiadis. Post annos sex Pyrrhus, etc .

ըորդէ ողովնադին երկրորդ ամին
'ի Հինգերորդ ամեան, մինչև 'ց
Ճորդի երրորդ չորրորդ ողովնադին
երրորդ ամին. որ լինին ամբ Է. և
ամիս Դ. 'ի պարտութիւն մասնեալ
լինի 'ի կողայ գաշտին պատերազմ ընդ
սեղեկեայ ասիացոց արքայի՝ որ նի-
կանովին կոչէր. իսկ և իսկ յեր-
թութեանն սեղեկեայ՝ պաշտէոս
ղազարի և եււթիկեայ որդի դստեր
անտիպատայ, որ կերաւնոսն կոչէր՝
այսինքն է բարկութիւն, զիւր երախ
տաւորն՝ որում 'ի փախտին ապառ-
տան էր լեալ՝ սպանմանէր. և ինքն
տիրէր մակեդոնացոց. և մինչդեռ
ընդ գաղատացիս առջր պատերազմ
սողանաւ, Թագաւորեալ զտարի և
զՀինգ ամիս. որպէս համարել զԺա-
մանակ Թագաւորութեան նորա 'ի
չորրորդէ ամէ Ճորդի երրորդի չոր-
րորդի ողովնադին՝ մինչև 'ի Հին-
գերորդ ամիսն առաջնոյ ամին Ճորդի
երրորդի և Հինգերորդի ողովնադի-
սին:

Իսկ զպաշտէոս՝ մէղէագրոս նա-
րին եղբայր պոյազատեայ. և մա-
կեդոնացիք իսկ և իսկ հանելին զնա
յիշխանութենէն, կալեալ ամիս Թ.

usque ad cxxiv. Olympiadis annum
tertium, qui efficiuntur anni v. et
menses vi. Demum vero in congressu
certaminis cum Seleuco Asiae rege,
qui Nicanor cognominatus erat, in
campo Corae devictus, (è vita exces-
sit). Illico post victoriam, qua Se-
leucus praevaluit, Ptolemaeus Lagi
et Eurydices filiae Antipatri filius,
qui Ceraunus, id est Ira (fulminis
instar) vocabatur, eum ipsum erga se
beneficum (Seleucum), qui sibi in fu-
ga auxilio fuerat, interfecit; et ipse
Macedonibus dominatus est: quum
vero adversum Galatas praelium com-
mitteret, occisus est, cum anno (uno)
et mensibus quinque regnasset; quasi
vero computetur tempus regni ejus
ab anno quarto cxxiv. Olympiadis us-
que ad quintum mensem anni primi
cxxv. Olympiadis.

» Ptolemaeo autem frater ejus Me-
leager successit, quem illico Mace-
dones tamquam indignum habitum,
ab imperio expulerunt, cum tenuisset

ἐν τῇ περὶ Κόρου πεδίον μάχῃ τῇ πρὸς Σέλευκον τὸν τῆς Ἀσίας
βασιλέα, ὅτῳ Νικάτωρ ἐπὶ κλησὶς ἦν, ὅτε καὶ τοῦ ζῆν ἀπαλλάτ-
τεται. Εὐθύς δ' ἐπὶ τῇ νίκῃ Σέλευκον Πτολεμαῖος ὁ τοῦ Λάγου
καὶ Εὐρυδίκης παῖς τῆς Ἀντιπάτρου, ᾧ Κεραυνὸς ἐπὶ κλησὶς ἦν,
εὐεργέτην τε ὄντα ἑαυτοῦ, καὶ ἐκ φυγῆς ὑποδεξάμενον ἀνελών, ἥρ-
ξεν αὐτὸς Μακεδόσιν, ὅσπερ Γαλάταις πολεμῶν ἀνῆρέθῃ, βασι-
λεύσας ἑνὶ αὐτὸν καὶ μῆνας ἑ. . .

Τὸν δὲ Πτολεμαῖον Μελέαγρος ὁ ἀδελφὸς διεδέξατο. Μακεδόνες
δ' αὐτὸν τῆς ἀρχῆς εὐθύς ἐκβάλλουσιν ἄρξαντα δύο μῆνας ὡς ἀνά-
ξιον φανέντα. καὶ ἀντ' αὐτοῦ ποιοῦνται βασιλέα Ἀντίπατρον ἀ-

1 Iterum haec excerpit Sync. p. 215. D.
usque ad 216. C. quamvis magis ad sensum,

quam ad verbum: expedit, ut studiosi lectores
conferant.

իրեւ զանաբաժան ինչ երեւեալ: Եւ
ընդ նորա առնելին Թագաւոր զան
տիպաւորոս եղբորորդի Կասանդրի եւ
որդի փիլիպպոսի՝ առ չքիւտ արքաւ-
նական ազգին: Եւ իրա տիրեալ ա-
ւուրս ինչ, սոսթենէս ոմն փափառաւ
կան առնէր զնա, որպէս Թէ չիցէ
բաւական զօրաւորութեան, վրե-
նայ գաղափարաց աշխարհի պատե-
րազմաւ եկեալ՝ ի վերայ հասեալ: Եւ
զնա մակեդոնացիք Տարեւոր կոչե-
ցին. քանզի այնչափ Ժամանակս տա-
րեւոր հողմք շնչէն: Եւ ան սոսթենէս
եւ զվրէնն եւս հաւաքեաց. եւ զամե-
նայն զիրս զերկեամբ բովանդակեալ
մեռանէր. եւ լինէին անտէրուշ մա-
կեդոնացիք, վասն որոյ լինէր անախ-
պատրեայ եւ պողոմէի եւ արիդեայ՝
յանձանձիւս կալ իրացն. բայց բո-
վանդակ եւ ոչ միեւեռ ունէր: Եւ

mensibus n. Et in ejus loco Antipa-
trum Cassandri ex fratre nepotem,
et Philippi filium, ob regii generis
defectum regem crearunt. Illum die-
bus xlv. potitum Sosthenes quidam¹
ut imparem militiae magisterio in sur-
gam egit, dum Brennus Galata ejus-
modi bello imminens supervenit. Ip-
sum vero Macedones Annuum voca-
runt; tanto enim tempore annui veni-
ti² flant. Sosthenes autem Brennum
quoque pepulit, et totius negotii (re-
gui) administrationem biennio pera-
gens, mortuus est; et Macedones An-
narchiam passi sunt: propterea³ (quod)
Antipatrum et Ptolemaeum, atque
Aridaeum rerum (publicarum) admi-
nistratores fuisse contigit, omnino ta-
men neminem tenuisse. At a Ptole-
maeis⁴ usque ad finem Anarchiae,

δελφιδούν μὲν ὄντα Κάσσάνδρου, υἱὸν δὲ Φιλίππου κατ' ἀπορίαν
γένους βασιλικῷ. πέντε δ' αὐτὸν καὶ τεσσαράκοντα ἡμέρας ἄρχον-
τα Σωσθένης τις (τῶν δημοτικῶν) ἐξελαύνει ὡς ἀδύνατον στρατηγεῖν,
Βρέννου τοῦ Γαλάτου ἐπιόντος τοσούτου πολεμίου. Καὶ αὐτὸν οἱ
Μακεδόνες Ἐτησίαν ἐκάλεσαν, ὅτι χρόνῳ τὸσῶδε οἱ ἔτησ' αἰ πνέου-
σι. Σωσθένης δὲ Βρέννον ἐξελάσας, καὶ ὅλων δύο ἔτων προστάς
τῶν πραγμάτων ἀποθνήσκει. καὶ γίνεται ἀναρχία Μακεδόσι, διὰ
τὸ τοὺς περὶ Ἀντίπατρον, καὶ Πτολεμαῖον, καὶ Ἀριδαῖον ἀντιποι-
εῖσθαι μὲν τῶν πραγμάτων, ὁλοσχερῶς δὲ μηδὲνα προστῆναι.
Ἀπὸ δὲ τοῦ Πτολεμαίου, ἐπὶ τὸ τέλος τῆς ἀναρχίας, τοῦτ' ἔστιν,

¹ Anon. habet τις τῶν δημοτικῶν, unus ex plebejis, idem ferè Sync. loco citato, δημοτικός, privatus a Goaro decenter redditus; quae tamen vox desideratur in cod. nostro.

² Ἐτησία, annuus, anniversarius, in plur. ἔτησ' αἰ, dicuntur a Graecis venti, qui certis anni tempestatibus flare solent; qua dialecto utuntur etiam nonnulli Latinorum, dicentes *Etesiae* (venti), alii expresse, *venti anniversarii*. Interp. Arm. primo loco vocem ipsam reddens *աւրեւոր*, secundo vel ipsum sensum exposuit, dicens *աւրեւոր հողմք*.

³ Haec periodus in Gr. copulatur cum praecedenti, non ratione consequentiae, sed potius causae, ita ut pro *propterea*, legendum sit *eo quod*, sive *propter sequentem rationem*; nam tota subsequens perioche pendet a praepositione *διὰ*, *ὅ*, *propter*. Et quidem nostra quoque lectio suo gaudet sensu, sinceroque loquendi modo, tamen experti sumus non semel usurpari ab Interp. Arm. *զօ վասն որոյ*, pro *վասն այն՝ զի*, seu *քանզի*.

⁴ Ի պողոմեայ, suadet legendum in Gr. *ἀπὸ δὲ τῶν περὶ Πτολεμαῖον*, vel eo sensu ac-

'ի պաղումեանց յվարձան անտէրնու-
թեանն, այսինքն է 'ի Ծորդէ ի երոր-
դէ չորրորդէ ողովնիադէն՝ չորրորդ
ամիս, մինչև 'ց Ծորդ ի երորդ վե-
ցերորդն. յորոց պաղումի բարկու-
թեանն գտանի կալեալ զտարի և
զհինգ ամիս. և մէջէագրեայ զեր-
կուս ամիսս. և անտիպատրեայ 'գ խե-
օր. և սոսթենի զերկեամ. և այլոյ
Ժամանակին անտէրունչ համարել:

'Ի նենգել անտիպատրայ զիրսն,
անտիգոնոս զէմէտրի պաշարողի՝ և
փիլադեայ դստեր անտիպատրու որ-
դի՝ լինէր յանձանձիւ իշխանու-
թեանն. որ 'ի գոնային Թեսաղաս
տանի երթեալ սնեալ՝ գոնաստոս
կոչէր. և նմա համարին բնաւ իսկ
խիւ ամբն: քանզի էր Թագաւոր և
յառաջագոյն՝ մինչև զմակեդոնիա
կալեալ էր. ընդ ամենայն Ժամա-
յառաջ. և կոչեցաւ Թագաւոր՝ յերկ-
րորդում ամիս Ծորդի ի երարդի եր-

seilicet a cxx. quartae Olympiadis
anno quarto usque ad cxx. sextam;
ex quibus (ex his inquam, annis) Pto-
lemaeum Ceraunum¹ invenimus te-
nuisse annum et menses quinque, Me-
leagrum vero menses duos, et Antipa-
trum dies xiv. Sosthenemque bien-
nium: reliquum autem tempus con-
sumptum Anarchia reputatur «.

» Insidiante vero Antipatro rebus
(publicis), Antigonus Demetrii Ob-
sessoris, et Philae filiae Antipatri fi-
lius, administrator imperii effectus
est, qui in Gonis Thessaliae demora-
tus, educatusque, Gonatas vocabatur;
ipsique xlv. omnes omnino anni² ad-
scribuntur: erat enim rex et jampri-
dem, antequam Macedoniam obtinuis-
set, antea scilicet annis integris x.
Rex ergo³ renunciatus fuit (privatus)
secundo anno cxxii. Olympiadis: Ma-

ἀπὸ ρκδ'. Ολυμπιάδος ἑτους τετάρτου, ἄχρι τῆς ρκς'. Πτολεμαίου
μὲν τοῦ Κεραυνοῦ ἐνιαυτὸν καὶ μῆνας ε'. ἀρξάντος, Μελεάγρου δὲ
μῆνας β'. Αντιπάτρου δὲ ἡμέρας μί. Σωσθένους δὲ ἔτη β'. καὶ
τοῦ λοιποῦ χρόνου εἰς ἀναρχίαν λογισθέντος.

Τοῦ δ' Αντιπάτρου τοῖς πράγμασιν ἐπιβουλεύοντος, Αντίγονος
ὁ Δημητρίου τοῦ πολιορκητοῦ, καὶ Φίλας τῆς Αντιπάτρου θυγα-
τρός υἱὸς μεταποιεῖται τῆς ἀρχῆς, ὃς ἐν Γόνις τῆς Θεσσαλίας γε-
νόμενός τε καὶ τραφεὶς Γονάτας ἐπεκαλεῖτο. Λογίζεται δὲ αὐτῷ
τὰ πάντα ἔτη (τῆς βασιλείας) τέσσαρα καὶ τεσσαράκοντα. ἢ γὰρ

ipiendum alterum ἀπὸ δὴ τοῦ Πτολεμαίου,
quasi a Ptolemaeanis, sive a Ptolemaeo cum so-
ciis suis.

¹ Hic quoque in Arm. pro Κεραυνοῦ, Fulmi-
nis, (quod cognomen fuit Ptolemaei,) legitur
բարկութեան. Irae, aut acerbitatis; verum
a libi semper etiam in Arm. ponitur vox Graeca
κεραυνος, Ceraunus.

² Gr. amplius fert ἔτη τῆς βασιλείας, anni
regni, quod et in nostra lectione subauditur,

vel potius subaudiendum est.

³ Sequentia iterum praetermisit Anon. in Gr.
usque ad οδός ἐστιν, Hic est, Syncelli fortas-
se vestigio aliquantum adhaerens, qui omnino
in compendium haec redegit. Ubi obiter nota
apud Sync. legi pro privato Αντιγονί regno,
ἔτη ιβ'. βασιλεύσας. annis xii. regnans, men-
dosè nempe repetita litera β, ex qua sequens
vox incipit; alioquin tam Arm. quam Gr. apud
Anonym. legerunt tantum ε. seu δέκα. Ժ. x.

բորդի ողովնադին . բայց մակեդոնացոց՝ յառաջում ամին Զորդի Իերորդի վեցերորդի ողովնադին : Սա է՝ որ զեղղադացոց աշխարհն սաստիկ ընդ ձեռամբ նուաճեաց . և կեայր ընդ ամենայն ձեռքիս ամս . և վախճանէր՝ ի Զորդի երեսներորդի Ե երորդի ողովնադին յառաջում ամին :

Օր փոխանակէ որդի նորին դէմէտրիոս , որ համօրէն իսկ զամենայն իրէաստան առ և կալաւ զկիւրենէ . և բնաւ զամենայն իսկ հօրն՝ ի միահեծան իշխանութիւն նորդեաց . և տիրեաց ամս Ժ . և արար կին զոմն ի գերեաց . և անուն դէր ոսկեակ : Փիլիպպոս յայնմ կնոջէ ունէր որդի , զայն՝ որ զառաջինն ետ ձախտ ընդ հռոմայեցիս . և չարեաց պատճառք եղև մակեդոնացոց : Եւ զփիլիպպոս այնուհետև որք մնացեալ՝ փայտայէր ոստիկանութեամբ ոմն յազգէ Թագաւորութեանն , և

cedonum vero (rex) anno primo cxxvi. Olympiadis. Hic est, qui Graeciam per vim sibi subjectam fecit; vixitque lxxxiii. omnino annis; Olympiadis autem cxxxv. anno primo mortuus est.

» Cui filius ejus Demetrius successit, quin etiam universam Libyam cepit, et Cyrenem obtinuit; quaeque erant Patris cuncta recuperans, ea in monarchicam potestatem redegit, dominatusque est annis x: quandam autem ex captivis uxorem duxit, quam appellavit Aureolam ¹. Philippum itaque ex ea uxore filium habuit; illum inquam, qui primum cum Romanis bellum gessit, malorumque Macedonibus in causa fuit. Philippum itaque, qui pupillus remansit, procurabat protectoris more ² quidam regio

βασιλεὺς καὶ πρὶν τῆς Μακεδονίας κρατῆσαι, ὅλοις ἔτεσι δέκα πρότερον. (...) Οὗτός ἐστιν ὁ τὴν Ἑλλάδα ἐγκρατῶς χειρωσάμενος, καὶ βιοῖ μὲν τὰ πάντα ἔτη τρία καὶ ὀγδοήκοντα. τελευτᾷ δὲ τῆς ρλέ. Ολυμπιάδος ἔτει πρώτῳ.

»Ὁν διαδέχεται υἱὸς Δημήτριος, ὃς καὶ πᾶσαν τὴν Λιβύην ἔλαβε, Κυρήνης τε ἐκράτησε, (...) καὶ κατέσχευεν ἐτῶν δέκα. Γήμας δὲ τινὰ τῶν αἰχμαλώτων, καὶ Χρυσήδα προσειπών, Φίλιππον ἐξ αὐτῆς ἔσχευεν τὸν πρῶτον πολεμήσαντα Ῥωμαίοις, καὶ κακῶν αἵτιον Μακεδόσι γενόμενον. Φίλιππον μὲν οὖν ὀφφανεύόμενον ἐπιτρόπευεν Ἀντίγονος ἕτερος ἐκ τοῦ βασιλείου γένους, ὃ Φοῦσκος ἐπώνυμον ἦν. δίκαιον δὲ Φοῦσκον εἰς τὴν ἐπιτροπὴν ὀρῶντες (οἱ Μακεδόνες) ἐστῆ-

¹ Gr. nomen χρυσήδα exposuit Interp. Arm. accurate per vocem ոսկեակ . siquidem utraque Auream, aureolam, vel aurei coloris sonat .

² Ubi Gr. nunc habet ἐπιτρόπευεν Ἀντίγονος ἕτερος, sc. procurabat Antigonus alter, in apographo nostro fuit certo certius separatim ἀντίγονός, sc. vice parentis, seu parentis loco,

atque eo sensu usurpatum ab Interprete nostro τὸ οստիկանութիւն, sicut et alibi ponitur pro ἐπιτροπή, id est curatio, tutela . Quod si dicatur hic quoque pro unico verbo ἐπιτρέπειν reposita esse gemina vocabula փայտայէր ոստիկանութեամբ, certum etiam est Antigoni nomen defuisse; quod tamen inferius supponitur

բում փռուկոս էր անուն յորջորջա-
նաց: Երգար գտեալ յոստիկանու-
թեանն զփռուկոս աեամակին, արա-
րին Թաբաւոր. և խօսեցան նմա կին
զոսկեակն. և նա զորդին՝ որ եղեն
յոսկեակն՝ չսնուցանէր. զի զիշեա-
նութիւնն անխարդախ փրկիպեայ
պահիցէ. յոր ած իսկ հասոյց, և մե-
ռանէր:

Սեռանէր և զէմէարիոս, որոյ
անունն յորջորջանաց գեղեցիկ կո-
չէր, ՚ի Ծորգի երեսներորդի ողոմ
պիադին յերկրորդում ամին: Թա-
բաւորութիւնն այնուհետեւ ՚ի փի-
ղիպոս հասանէր. որոյ ոստիկան յան-
ձանձիւ յառաջադէպ յիշատակեալն
անտիգոնոս էր. փախճանեցաւ ՚ի Ծոր-
գի երեսներորդի իններորդի ողոմ
պիադին ՚ի չորրորդում ամին: Ընդ
ոստիկանութեամբ զերկոտասան ամ:
և եկեաց ընդ ամենայն ամս խի:
Իսկ փրկիպոս առանց ոստիկանի
՚ի Ծորգէ քառասներորդէ ողոմպիա-

genere, cognomento Phuscus. Quam
vero justum in procuratione Phuscum
vidissent, regem eum creauerunt; ux-
oremque ipsi Aureolam desponderunt:
ipse vero filios, qui ex Aureola nati
fuerunt, vix educabat, ut imperium
sine perfidia Philippo conservaret, ad
quod quidem (eum) deduxit, et (ip-
se) mortuus est ¹ «.

» Obiit etiam Demetrius cogno-
mento Pulcher, anno c. tricesimae O-
lympiadis secundo. Regnum deinceps
ad Philippum pervenit, cujus Procu-
rator ac tutor antea memoratus An-
tigonus erat, (qui) centesimae trice-
simae nonae Olympiadis anno quar-
to defunctus est, in procuratoris mu-
nere annos agens duodecim: omnino
autem vixit annos xii. Philippus vero
sine Procuratore coepit regnare, a
centesima quadragesima Olympiade;
regnauitque annis integris xii: secun-
do autem anno centesimae ² quinqu-

σαντο βασιλεύειν, καὶ τὴν Χρυσήϊδα αὐτῷ ἤρμοσαν. ὁ δὲ παῖδαν
γενομένων ἐκ τῆς Χρυσήϊδος οὐκ ἀνέθρεψατο, τὴν ἀρχὴν τῷ Φιλίππῳ
παρασώζων, ὃ δὴ καὶ παρέδωκεν ἀποθνήσκων.

(...) ἐπιτροπεύσας μὲν ἐπ' ἔτη ιβ'. ζήσας δὲ πάντα ἔτη μβ'. ὁ δὲ
τοῦ Δημητρίου υἱὸς, ὃν οἱ Μακεδόνες καλὸν ἐπωνόμαζον, χωρὶς τοῦ
ἐπιτρόπου ἀπὸ τῆς ρμ'. Ολυμπιάδος ἀρχεῖν ἤρξατο. καὶ ἐβασίλευ-

quasi hic memoratum. Deest etiam οἱ Μακε-
δόνες in nostra lectione, quod facile subauditur.

1 Hic omnino mancus atque praeposterus in-
venitur Gr. textus; sic itaque digeres et supple-
bis ad normam Eusebii nostri, ὃ δὴ καὶ παρέ-
δωκεν, καὶ ἀποθνήσκει. Ἀποθνήσκει ὁ δὲ τοῦ
Δημητρίου υἱὸς, (postea, καὶ Δημήτριος) ὃν
οἱ Μακεδόνες Καλὸν ἐπωνόμαζον (... multa
interim desunt, quibus haec subiungenda)
ἐπιτροπεύσας μὲν ἐπ' ἔτη ιβ'. ζήσας δὲ πάντα
ἔτη μβ'. (Adjice. Φίλιππος δὲ) χωρὶς τοῦ
ἐπιτρόπου ἀπὸ τῆς ρμ'. Ολυμπιάδος etc. dehinc

recte conveniunt sequentia. Alioquin, si eo
modo, qui satis Scaligero fecit, conservabis Gr.
lectionem, planè confusum et diversum elicias
sensum, ita ut unius regis anni pro altero, ac
vicissim hujus gesta pro alterius gestis, idque
haud integrè, intelligantur.

2 Non aliter legitur in Gr. *δυστέρῃ ἐτι τῆς
ρνδ'. Ολυμπιάδος*. Sed redundat ultimus nume-
rus *ῥνδ' ἐπ' ἔτη*. S. ix. in utraque lectione.
Mendum corrigit Scal. sed altero vitio, dicens,
in adnot. 43o. ad 63. 46. » Mendose. Legendum,
ρμ'. Ολυμπιάδος « i ubi reponendum ρν'.

դէն սկսաւ տիրել. և Թագաւորեաց ընդ ամենայն ամս ինչ. և վախճաւ ներ յերկրորդ ամի Ծորդի յիսներորդի (Իններորդի) ողորմարարին. կեցեալ ընդ ամենայն ամս ծր:

Իսկ պերսեւ որդի փիղիպպեայ զդէմէ տրոս զեղեայր իւր սպանանէր. և Թագաւորէ ամս Ժ, և ամիսս ութ: Վասնզի ՚ի Ծորդում յիսներորդում յերկրորդում ողորմարարին չորրորդ ամին՝ զեկիպպոս և ալիդիոս զմահեղծնացոց պիղանեայ զկողմանսն առին սաստիկ: Պերսեւ ՚ի սամոթրակ անկանէր փախստական. և ապա ինքնակամ իսկ մատնեաց զանձն ՚ի ձեռս պատերազմողացն: Եւ անտի յԱղբէ փոխեալ կայր ընդ պահպանութեամբ. և յետ չինգ ամի վախճանէր: Իսկ եղծնացոց իրք առնովաւ վախճանեցան:

Եւ յայնժամ զնոսս հռովմայեցիք ինքնօրէնս աղիկամիս Թողին. քան

gesimae (nonae) Olympiadis obiit; cum omnino vixisset annos LVIII 4.

» Verum Perseus filius Philippi (filii) Demetrii, fratrem suum interfecit¹, regnavitque annis x. et mensibus octo. Etenim centesimae quingagesimae secundae Olympiadis anno quarto Leucippus et Aeilus² Macedonum Pydaniae partes valide ceperunt. Perseus ergo in Samothracen fuga se recepit, ac deinde sponte quidem semetipsum³ bellatorum manibus tradidit. Inde vero Albam translatus, sub custodia fuit, et post quinque annos obiit. Macedonum itaque res sub eo finem habuerunt 4.

» Tunc autem Romani, ut illi suis legibus ad libitum⁴ viverent, permi-

σεν ἔτεσιν ὅλοις δύο καὶ μ'. τελευτᾷ δὲ δευτέρῳ ἔτει τῆς ρθ'. Ολυμπιάδος. νή, τὰ ὅλα βιούς ἔτη.

Περσεὺς δὲ υἱὸς τοῦ Φιλίππου Δημητρίου τὸν ἀδελφὸν (ταῖς πρὸς τὸν πατέρα αὐτοῦ διαβολαῖς) ἀποκτείνας, βασιλεύει ἔτεσι δέκα καὶ μισὶν ὅκτω. ἐπὶ γὰρ τῆς ρθ'. Ολυμπιάδος τοῦ τετάρτου ἔτους Λεύκιος Αἰμίλιος πρὸς τοὺς Μακεδόνας* περὶ τὴν Πύδναν εἶλε κατὰ κράτος. Περσεὺς δὲ εἰς τὴν Σαμοθράκην ἔφυγεν. εἶτα ἐκουσίως παρέδωκεν ἑαυτὸν (δέσμον) τοῖς πολεμίοις, καὶ κεῖθεν εἰς Ἀλβην μεταστειλόμενος, καὶ τηρούμενος, μετὰ πέντε ἔτη τελευτᾷ. Τὰ δὲ τῶν Μακεδόνων ἐπὶ τούτου κατελύθη.

Καὶ αὐτοὺς Ρωμαῖοι τότε αὐτονομὸς ἀφῆκαν αἰδούμενοι δόξαν ἀ-

¹ Amplius haec habentur in Gr. apud Anon. » insidiis erga patrem suum 4.

² Anon. absque conjunctione unum et idem facit duo nomina, eaque legit, *Leucius Aemilius*. Scaliger paulo inferius asteriscum notavit, eo quod obscurum vidit Gr. textum. Sed genuina lectio facile dijudicari potest per Eusebium nostrum.

³ Additur apud Anon. in Gr. *δέσμιος*, sc. *vinctum*, seu *ligatum*.

⁴ Gr. vox *αὐτονομός* iisdem syllabis respondet Arm. *բեթօրէն* adjectivè sumpta, quum utraque sonet, *suae legis*, *sui juris*, vel *propriis legibus*; sicut etiam in abstracto vox *αὐτονομία*, quae passim occurrit in sequentibus, exprimitur *libertas vivendi propriis legibus*. Verum

զի պատիւ արարեալ մեծարէին զմեծաշուք փառս և զյաղթ իշխանու թիւնն մակեդոնացւոց :

Համին իննուժերորդի, որ ճորդի յիսներորդի է երրորդի ողովնիա զին երրորդ ամին կշռի, անգրիսկոս ոմն զանձն սուտ որդի պերսեւսի ա նուանեաց, և փոխեաց իւր անուն փրկիպոս. վասն որոյ և սուտ փրկիպոսն կոչէր: Տիրէր մակեդոնացւոց, զԹրակացիս առեալ ընդ իւր զօրա վիզն: Երբ և զտարի մի կալաւ, ՚ի ճակատուէ փախստական լինէր ՚ի Թրակացիս. մատնեալ ՚ի նոցանէ՝ առաքէր կապեալ ՚ի հռոմ:

Հռոմայեցւոց անկոսնեալ զմակեդոնացիս վասն սուտ փրկիպոսին օգնական լինելոյ՝ հարկատուս առնէին, ՚ի չորրորդ ամի ճորդի յիսներորդի է երրորդի ողովնիադին: Եւ լինին յետ աղէքսանդրի ողովնիադք Թագաւո

serunt; namque honorifice verebantur maxime decoratam gloriam, magnificamque potestatem Macedonum «.

« Anno vero decimonono, qui clvii Olympiadis anno tertio quadrat, Andriscus quidam semetipsum Persei filium falso appellavit, nomenque mutatum sibi adscivit Philippum, ideoque Pseudo-Philippus dictitabatur. Potitus est ergo is Macedonum, Thracibus subsidio sibi conciliatis. Quum vero anno uno tenuisset, acie victus fuga petiit in Thracas; ab ipsis (tamen) proditus, vinctus Romam missus est «.

« Romani (itaque) despectis Macedonibus, eo quod Pseudo-Philippo auxilio fuissent, tributarios eos effecerunt, anno quarto clvii Olympiadis. Efficiuntur autem post Alexandrum Olympiades regni Macedonum, us-

γαθὴν, καὶ μέγεθος ἀρχῆς τῆς Μακεδόνων.

Ἔτει δὲ ἐννεακαίδεκάτῳ ἐπὶ τῆς ρνζ' Ολυμπιάδος, εἰς ἔτος τρίτον, Ἀνδρίσκος τὶς υἱὸν ἑαυτὸν ψευδόμενος εἶναι Περσέως, καὶ Φίλιππον ἑαυτὸν μετονομάσας, παρ' ὃ καὶ Ψευδοφίλιππος ἐκαλεῖτο, κρατεῖ Μακεδονίας, Θρᾶκας λαβὼν συμμάχους. ἐνιαυτὸν δὲ κρατήσας, ἐκ παρατάξεως μὲν φεύγει εἰς τοὺς Θρᾶκας, ἔκδοτος δὲ παρ' ἐκείνων δοθεὶς ἀναπέμπεται δέσμιος εἰς τὴν Ρώμην.

Ρωμαῖοι δὲ Μακεδόνας ἀχαρίστους γενομένους, διὰ τὸ συλλαβέσθαι τῷ Ψευδοφιλίππῳ, ὑποφόρους ἐποίησαν, ἔτει τετάρτῳ τῆς ρνζ' Ολυμπιάδος. Γίνονται οὖν μετὰ Ἀλέξανδρον (τὸν μέγαν) (...)

Arm. Interp. ut rem magis explicet, jugiter adjungit voci *իւքնօրէն*, alteram quoque antiquam vocem *աղիկամի*, vel *աղիկամութիւն*, quae cum sit composita a vocabulo *կամք*, voluntas, idem videtur designare, quod *իւքնօրէն*, vel *իւքնօրէնութիւն*. sc. ratio vivendi ad suum libitum, arbitrium, beneplacitum, vel potius ad suam commodissimam velleitatem. Hunc locum transcripsit ab Eusebio nostro Samuel Arm. Chronographus, cum additamento, explicationis

gratia, hoc modo * *Յետ սպանման պերսեւսի հռոմայեցիքն զմակեդոնացիսն ազատ արարին՝ իւքնօրէն աղիկամիութիւն ամս ժի* || hoc est, « Post interitum Persei, Romani libertate donarunt Macedonas, suo jure ad arbitrium vivere eos permittentes, annis xiv «.

1 Redundat apud Anon. *τὸν μέγαν*, Magnum: dehinc vero desiderantur sequentia, aut praepostere collocantur, ut patet e regione.

բոլորէանն մակեդոնացւոց՝ մինչև
ցվախճան հարկատուս լինելոյ, և ցը-
հառմայեցւոց իշխանութիւնն, ի ճոր-
դէ չորեքտասաներորդէ ողոմպիա-
դէն երկրորդի ամին՝ մինչև 'ց ճորդ-
յիսներորդէ երրորդ ողոմպիադ ամին
չորրորդի, ընդ ամենայն խոյ ողոմ-
պիադք, և ամբ երկու. և ընդ բնաւ
ամբ ճէդ:

que ad finem, quo tributarii facti sunt,
ad Romanorumque imperium, a cen-
tesimae decimae quartae (nempe) O-
lympiadis anno secundo, usque ad
centesimae quinquagesimae septimae
Olympiadis annum quartum, omnes
Olympiades xliii. et anni duo: omni-
no autem anni clxxiv ¹.

Եւ լինին յետ աղէրսանդրի զիշիւտայ՝
Բազաւորի ճախեղոնացոց՝ այսորիկ:

Fuerunt autem post Alexandrum Phi-
lippi (filium) reges Macedonum isti.

ա. Արիդէս՝ որ և փիղիպոս, ամս Է:

i. Aridaeus, qui et Philippus, an-
nis vii.

բ. Կասանդրոս, ամս ԹԺ:

ii. Cassander, annis xix.

գ. Կասանդրի որդիք, ամս Դ, և
ամիսս Զ:

iii. Cassandri filii, annis iii. et men-
sibus vi.

դ. Ղէմէտրոս պաշարիչ, ամս Զ:

iv. Demetrius Obsessor, annis vi.

ե. Պիրուս, ամիսս Է:

v. Pyrrhus, mensibus vii ².

զ. Լիսիմաքոս, ամս Ե, և ւ
միսս Ե:

vi. Lysimachus, annis v. et mensi-
bus v.

ἀπὸ τῆς ριθ'. Ολυμπιάδος ἑτους δευτέρου, ἄχρι τῆς ρνζ'. τετάρτου
ἑτους, ἐν ᾧ κατεδουλώθησαν Μακεδόνες, τὰ πάντα ἔτη ροδ'. ἑτους
τῆς Μακεδονικῆς βασιλείας ροδ'...

Αριδαῖος ὁ καὶ Φίλιππος ἔτη ζ'.

Κάσσανδρος ἔτη ιθ'.

Κασσάνδρου παῖδες ἔτη γ', μῆνας 5'.

Δημήτριος ὁ πολιορκητὴς ἔτη 5'.

Πύρρος μῆνας 5'.

Λυσίμαχος ἔτη 6', μῆνας 6'.

¹ Hic itaque desinit Porphyrii locus; quem excipit Eusebius noster, in summam ejusdem calculum redacturus suo more laterculi modo. Anonymus praetermisit sequentem inscriptionem, servato tamen laterculo.

² Mendose apud Anon. 5'. vi. repetitur superior numerus Demetrii, pro 5'. vii. ut constan-

ter fert etiam Sync. p. 215. cum Canone, ad normam Porphyrii supra laudati. Idem dixeris de Meleagri tempore, quod omnes redigunt in menses ii. μῆνας β'. ubi Anon. praefigit adhuc ἔτος 4. annum i. a praecedenti nimirum linea mutatus; itidem redundat apud ipsum ἔτος 4. pro Antipatro.

7. Պտղηմէոս՝ որ և Կերաւնոս, ամ
 մի, և ամիսս Է:
 8. Սէղէագրոս, ամիսս Զ:
 9. Ընտրիպատրոս Լիսիմաքոյ, ւ.
 ւուրս իւր:
 10. Սոթենէս, ամս Զ:
 11. Ընտրիւնչութեանն, ամս Զ:
 12. Ընտրիդոնոս Գոնատոս, ամս Ը:
 13. Դէմէտրիոս, ամս Ժ:
 14. Ընտրիգոնոս փոսկոս, ամս ԺԶ:
 15. Փիլիպպոս, ամս իւր:
 16. Պերսեւս, ամս Ժ, և ամիսս Ը:
 17. Լիբէրտէն աղիւլամիւթեանն,
 ամբ ԺԺ:
 18. Սուս փիլիպպոս, ամս:
 իկտ որոց հառմայեցիք:
- VII. Ptolemaeus, qui et Ceraunus,
 anno 1. et mensibus v.
 VIII. Meleager, mensibus ii.
 IX. Antipater Lysimachi (filius), die-
 bus xlv.
 X. Sosthenes, annis ii.
 XI. Aparchiae (sc. interregni) an-
 ni ii.
 XII. Antigonus Gonatas, annis xxxiii.
 XIII. Demetrius, annis x.
 XIV. Antigonus Phuscus, annis xii.
 XV. Philippus, annis xlii.
 XVI. Perseus, annis x. et mensibus
 viii.
 XVII. Libertatis, vivendi suis legibus,
 anni xix.
 XVIII. Pseudo-Philippus, anno i.².
 Post quos Romani.

Πτολεμαῖος ὁ Κεραυνὸς ἔτος α'. μῆνας ε'.
 Μελέαγρος (ἔτος α'.) μῆνας β'.
 Ἀντίπατρος Λυσιμάχου (ἔτος α'.) ἡμέρας μβ'.
 Σωσθένης ἔτη β'.
 Ἀναρχίας ἔτος α'. μῆνας β'.
 Ἀντίγονος ὁ Γονάτας ἔτη λδ'.
 Δημήτριος (ὁ καλὸς) ἔτη ι'.
 Ἀντίγονος ὁ Φοῦσκος ἔτη ιβ'.
 Φίλιππος ἔτη μβ'.
 Περσεὺς ἔτη ι. μῆνας γ'.
 Αυτονομίας ἔτη ιθ'.
 Ψευδοφίλιππος ἔτος α'.
 (. . . .)

1 Iterum deviat Anon. legens ἔτος α'. μῆνας β'.
 annum 1. menses ii. Sed nobiscum facit Sync.
 p. 216. ἔτη β'. annos ii. Si placet, praeter duos
 annos admitte et duos menses, ad normam vi-

delictet alterius catalogi in serie regum The-
 saliae.

2 Hic finem habet Anonymi fragmentum huc-
 usque ex Scaligero transcriptum.

Թեսալացւոց թագաւորք :

Thessalorum Reges.

Թեսալացւոց և եպիրաստանի մինչև ցբազում ժամանակս նոյնք տիրէին՝ որք և մակեդոնացւոց . և առին 'ի հռոմայեցւոց զինքնօրէն աղիկամութիւնն : Հետ մատնելոյ 'ի պարտութիւն փիղիպպեայ 'ի Թեսալիա 'ի տիտոսէ հռոմայեցւոց զօրավարէ , յետոյ և նոքա ևս ընդ հարկօք հռոմայեցւոց լինէին վասն նոցին իրաց՝ յաղաքս որոց և մակեդոնացիք : Վասնզի դարձեալ և սոցա յետ աղէքսանդրի արիդէոս, որ և փիղիպոս, տիրէ ամս 5 : Օ որ փոխանակէ կասանդրոս . և Թագաւորէ եպիրաստանի և Թեսալացւոց ամս ԹԺ : Հետ որոյ փիլիպոս նորին որդի աւիսս չորս : Նպա և եղբարք նորին անտիպատրոս և աղէքսանդրոս ամս 8 . և ամիսս վեց : Իսկ և դէմէտրոս անտիպատրեայ ամս 7, և ամիսս 7 : Հետ որոյ պիւռոս ամս 7, և ամիսս 7 : Իւ ապա լիւսիմաքոս ագաթոկղեայ ամս 7 : Իսկ և պտղոմէոս՝ որ կոչեցաւն կերաւնոս՝ զտարի մի և ամիսս 5 : Նպա և մէդէագրոս ամիսս 8 : Հետ որոյ անտիպատրոս լիւսիմաքեայ աւուրս խն : Հետ որոյ սոս Թենէս ամս 11 : Նպա անտէրնչու Թեանն զերկեամ և զամիսս 8 : Նպա և անտիգոնոս դէմէտրեայ ամս 17 . և ամիսս 8 :

Նպա առ սոցին ամօք պիւռոս առ զզօրսն անտիգոնեայ , և սակաւ ինչ վայրաց տիրեաց . 'ի կուռի 'ի պար-

Thessaliae et Epiro multo tempore iidem ipsi, qui et Macedoniae, dominati sunt; acceperuntque item libertatem a Romanis propriis legibus uti ad libitum. Postquam Philippus a Tito Romanorum duce in Thessalia debellatus fuit, tum demum ipsi etiam eadem, qua Macedones, causa Romanorum tributarii facti sunt. Siquidem his quoque post Alexandrum Aridaeus, qui et Philippus, dominatur annis vii. Quem Cassander excipit, imperatque Epiro et Thessaliae annis xix. Post quem Philippus ejus filius annis (lege, mensibus) quatuor². Deinde et fratres ejus Antipater et Alexander annis ii. et mensibus vi. Atque etiam Demetrius Antipatri (filius) annis vi. et mensibus vi. Post quem Pyrrhus annis iv. et mensibus iv. Postea Lysimachus Agathoclis (filius) annis vi. Nec non Ptolemaeus, qui Ceraunus dictus est, anno uno, et mensibus v. Deinde et Meleager mensibus ii. Post quem Antipater Lysimachi (filius) diebus xlv. Post hunc Sosthenes anno i. Deinde Anarchia per biennium et menses ii. Postea Antigonus Demetrii (filius) annis xxxiv. et mensibus ii.

Dein vero sub horum annis Pyrrhus assumpto Antigoni exercitu, paucis quibusdam locis dominatus est. Prae-

¹ Haec periocha aequè potest in Arm. lectione connecti tam cum antecedentibus, quam cum subsequen-
tibus verbis .

² Hic certe erratum est, cum pro ամիսս, ամս amanuens erroris scriptum fuit.

տութիւն մատնեալ դերդեայ 'ի դէմէտրեայ որդւոյ անտիգոնեայ . և յիրացն ևս լուծանէր : Եւ յետ սակաւ ինչ ժամանակի անտիգոնեայ մեռանելոյ՝ Թագաւորէր նորին որդի դէմէտրիոս ամս Ժ : Եւ որոյ անտիգոնոս դէմէտրեայ, որ 'ի կիւրենն չողաւ, և ողիմպեայ դատեր սլաւիկ կղիտեայ զարիսացւոյ ամս Ժ : Բայեցեոց զօրավիգն և Թիկունք լինէր . և 'ի կռուին յաղթէր կղէմէնէտեայ զակեդեմոնացւոց բռնաւորին . ողատէր՝ զսպարտոս, և հանգոյն դից յաքայեցեոց ազգէն պատուի արժանի լինէր :

Եւ որոյ փիլիպոս դէմէտրեայ Թագաւորեաց ամս իգ . և ամիսս Ժ : 'ի պարտութիւն մատնեալ 'ի Թետաղացւոց աշխարհին ճակատու 'ի տիտոսէ հռոմայեցւոց զօրավարէ : Բայց Թետաղացիք առին 'ի հռոմայեցւոց զաշխարհին ինքնօրէն աղիկա մութիւնն : 'Եւ յայլ ևս 'ի յուսնաց՝ որ էին հարկատուք փիլիպեայ : Օտաւջին ամն անիշխանութեան էր 'ի Թետաղիա : Բայց յետոյ զօրավարք տարւորք 'ի բազմութենէն ընտրէին :

Եւ նախ ընտրեցաւ պաւսանիաս էքեկրատեայ փերենցի : Եւ պա ամին տաս կրատեայ պիէարացի . առ որով տիտոս դարձաւ անդրէն 'ի հռոմ : Եւ պա էակիդէս կաղղեայ մետրոպաւղիտացի : Եւ պա Եպիդրոմոս անդրոմաքեայ զարիսացի ամիսս ի . և զմնա ցորդս տարւոյն Եւնոմոս պողիկղիտէի զարիսացի ամիսս յ : Եւ արձեալ Եւնոմոս ամ ւն : Եւ պա էակիդէս

lio autem victus Derdiae a Demetrio Antigoni filio, rebus quoque (publicis) privatur. Et post breve tempus Antigono mortuo, regnavit ejus filius Demetrius annis x. Post quem Antigonus Demetrii, qui Cyrenem profectus est, et Olympiadis filiae Polycleti Larissaei (filius) annis ix. Hic Achacis auxilio atque subsidio fuit, et in certamine superat Clemenetem Lacedaemoniorum tyrannum, et Spartanos liberat: atque adeo a gente Achaeorum Deorum instar honorem sibi conciliare meruit.

Post quem Philippus Demetrii (filius) regnavit annis xxiii. et mensibus ix. Quin etiam in Thessalia a Tito Romanorum duce debellatus in acie fuit. Thessali vero, sicut alii quoque Graecorum, qui Philippi tributarii fuerant, acceperunt a Romanis libertatem, ut suis legibus viverent. Et quidem primo anno Anarchiam patitur Thessalia; deinde vero Duces annui ex multitudine eligebantur.

Primus ergo electus fuit Pausanias Echecrati (filius) Pherensis. Deinde Amyntas Cratis (filius) Pierensis; cujus diebus Titus iterum Romam reversus est. Postea Eacides Callae (filius) Metropolitanus. Dein Epidromus, Andromachi (filius) Larissaeus, mensibus viii. reliquo vero anni spatio Eunomus Polycletis (filius) Larissaeus, mensibus iv. Rursum Eunomus

1 Nominativum պողիկղիտէ accipe pro genitivo casu պողիկղիտեայ, aut պողիկղիտէի, ut patet ex aliis Eusebii locis habentibus Եւնոմոս

պողիկղիտեայ, vel tantum Եւնոմոս . alioquin novum augeretur nomen in serie principum .

կաղղեայ մետրոպոլիտացի զերկրորդ ամին : Այա պրաւիդոս փաքսեայ կուտուսեցի : Այա եւնոմոս պաւղիկ զիտեայ զարիսացի զերկրորդ ամին : Այա անդրոսթենէս իտաղեայ դորտոնացի : Այա Թրասիմաքոս աղէքսանդրի ատրաքացի : Այա զաւոնտո մենէս դամոթոնեայ փերեցի : Այա պաւսանիաս դամոթոնեայ : Այա Թէոդորոս աղէքսանդրի արգացի : Այա նիկոկրատէս փաքսիւս կոտուսեցի : Այա իպպոկրատ աղէքսիպպայ զարիսացի : Յետ որոյ կղէոմաքիդէս էնեայ զարիսացի : Այա փիւրինոս արիստոմենեայ գումփեցի : Յորում ամի փիղիպպոս արքայ վախճանեցաւ ի մակեդոնիա . և ետ զԹալառորոս Թիւնն որդւոյ իւրում պերսեայ : Եւ Թետաղացոց Թաքաւորեաց՝ որպէս և ասացաւ իսկ , ամս 7 . և ամիսս . Թ : և մակեդոնացոց ընդ ամենայն ամս իս . և ամիսս Թ : ի Ճորդէ չորեքտասաներորդէ ողում պիտաղէն երկրորդի ամին . ի Ժամա նակին՝ յորում առ յանձն փիղիպպոս զիրսն , մինչև ցփիլիպպոսի դէմէ . արեայ վախճանն . որ կշռի Ճորդի յիսներորդի ողումպիտաղէն յերկրորդում ամի , և ի Երորդում ամենան : Եւ իննն ամբ Ճիւդ . և ամիսք Ե :

anno 1. Postea Eacides Callae (filius) Metropolitanus anno secundo. Postea Pravius Phaxae (filius) Cutusaeus. Dein Eunomus Polyclitis (filius) Larissaeus, anno secundo. Deinde Androstheneas Italae (filius) Gortonaeus. Dehinc Trasimachus Alexandri (filius) Atraganus. Deinde Laontomenes Damathonis (filius) Pherensis. Exinde Pausanias Damothonis (filius). Deinceps Theodorus Alexandri (filius) Argivus. Postea Nicocrates Phaxinae (filius) Cotunensis. Deinde Ippolochus Alexippi (filius) Larissaeus. Post quem Cleomachides Aenei (filius) Larissaeus. Dein Phyrinus Aristomenis (filius) Gumphicus. Quo anno Philippus rex in Macedonia obiit, Perseoque filio suo regnum tradidit; quin etiam (sc. Philippus) Thessalis, ut dictum quidem est, imperavit annis iii¹. et mensibus ix. Macedonibus autem omnino, annis xlii. et mensibus ix. A centesimae decimae quartae Olympiadis anno secundo, quo tempore Philippus (Aridaeus) suscepit res (sc. publicas regni) usque ad Philippi Demetrii (filii) obitum; quod quadrat centesimae quinquagesimae Olympiadis anno secundo, mensique quinto, efficiuntur sane anni cxliv. et menses v.

Սխմեման իւրաքանչեւ թագաւոր :

Cuncti reges Thessalorum.

ա . Արիդէոս՝ որ և փիղիպպոս , ամս 7 :

i. Aridaeus, qui et Philippus, annis vii.

բ . Կասանդրոս , ամս ԺԹ :

ii. Cassander, annis xix.

¹ In serie regum Thessaliae habentur anni xxiii. quod est rectius. Menses autem ix. qui

adduntur in summa regni Macedonum, vix memorantur in serie regum; ex tempore ergo re-

- Դ. Փիղիպպոս, ամիսս Դ:
 Դ. Լ'նտիգոնոս և աղէքսանդրոս,
 ամս Զ. և ամիսս Զ:
 Ե. Դէմէտրիոս, ամս Զ. և ամիսս Զ:
 Զ. Պիրրոս, ամս Դ. և ամիսս Դ:
 Զ. Լիսիմաքոս, ամս Զ:
 Է. Պտղոմէոս՝ որ և Կերաւնոս, ամ
 Թ. և ամիսս Զ:
 Ը. Դէղէագրոս, ամիսս Զ:
 Թ. Լ'նտիպատրոս, աւուրս ԽԵ.
 ԺԱ. Դոսթենէս, ամ Թ:
 ԺԲ. Լ'նտէրնէութեանն, ամբ Զ. և
 ամիսս Զ:
 ԺԴ. Լ'նտիգոնոս, ամս ԼԶ. և ամիսս Զ:
 ԺԶ. Դէմէտրիոս, ամս Դ:
 ԺԷ. Լ'նտիգոնոս, ամս Ը:
 ԺԸ. Փիղիպպոս, ամս ԻԴ. և ամիսս Ը:

Եւ յետ այսորիկ Օջրաւարտ այսորիկ:

Պաւսանիաս. Լ'մինտաս. Լ'ակի
 դէս. Լ'պիդրոմոս. Լ'էնոմոս. Լ'ակի
 դէս զերկրորդն. Պրաւիլէս. Լ'էնո
 մոս զերկրորդն. Լ'նդրոսթենէս.
 (Թրասիմաքոս.) Լ'առնտոմենէս. Պաւ
 սանիաս. (Ժէոքորոս.) Լ'իկոկրատէս.
 Իպպոլոքէս. Լ'էնոմաքիդէս. Փիւ
 րինոս. Փիղիպպոս:

- III. Philippus, mensibus IV.
 IV. Antigonus, et Alexander, annis
 II. et mensibus VI.
 V. Demetrius, annis VI. et mensi-
 bus VI.
 VI. Pyrrhus, annis III. et mensibus IV.
 VII. Lysimachus, annis VI.
 VIII. Ptolemaeus, qui et Ceraunus,
 anno I. et mensibus V.
 IX. Meleager, mensibus II.
 X. Antipater, diebus XLV.
 XI. Sosthenes, anno I.
 XII. Anarchiae (sive interregni), an-
 ni II. et menses II.
 XIII. Antigonus, annis XXXIII. et mensi-
 bus II.
 XIV. Demetrius, annis X.
 XV. Antigonus, annis IX.
 XVI. Philippus, ann. XXIII. et mens. IX.

Ac deinceps Duces isti.

Pausanias, Amyntas, Eacides, E-
 pidromus, Eunomus, Eacides secun-
 da vice, Praviles, Eunomus secunda
 vice, Androstenes, Thrasimachus,
 Laontomenes, Pausanias, Theodo-
 rus, Nicocrates, Ippoloches, Cleoma-
 chides, Phyrinus, Philippus.

gum Thessaliae huc translati sunt, nisi ex praecedenti rege librarii vitio desumpti iterum fuerint.

1 Librarii culpa ut alibi, hic quoque conti-
 nuatur numerus marginalis XII. de Anarchia, si-
 ve interregno; et XIII. pro succedenti rege ap-
 positus; atque ita deinceps, cum excludendum
 esset interregni spatium a dinumeratione nomi-
 num. Sed videtur antiqui exemplaris esse hoc
 mendum; ex quo nova absurditas in Gr. lectio-
 ne Syncelli irrepsit, ita ut ejus amanuensis (nec
 enim Syncello ipsi tam ridiculum vitium tri-
 buendum putamus) hoc interregnum Regem
 revera creaverit undecimo loco in serie Macedo-
 nici imperii, pag. 216. ubi ait: Μακεδόνων ιε.

ἡ βασιλεύσων Ἀναρχίας ἔτη β'. i. e. » Macedo-
 num XI. regnavit Anarchias annis 11 u. Turpis-
 simum sane indocti librarii vitium, qui geni-
 tivum casum vocis appellativae Ἀναρχία, hoc
 est interregnum, spatium principatu carens,
 proprium ratus nomen nominativi casus, prae-
 fixit ei, ut aliis regibus verbum personae, regnu-
 vit. Quod saepe facile advertens Goar Interpres
 Syncelli, interclusit parenthesi locum citatum,
 ejusque loco haec de industria reposuit in Lat.
 » Macedonum principis XI. loco, interregni an-
 ni 2 u. Satis bene ad mentem auctoris. Scali-
 ger verò cum transcripsisset eundem Syncelli lo-
 cum, p. 65. ita interpolavit Ἀναρχία ἔτη β'.
 sed servare debebat genitivum casum Ἀναρχίας.

Լուսիսայն և ասորայն թագաւորք :

Asianorum et Syrorum Reges ¹.

Փիլիպոսի արիդեայ վեցերորդում հասերոյ (ամի) Թագաւորութեանն՝ ի Ծորդի և Եփեսորդի ուղով արիդեայն յերրորդում ամին, լին տիգրանոսն Թագաւորեաց ասիացւոց՝ զրթամ. ընդ ամենայն կեցեալ ամս ձգ. ահաւոր քան զամենայն Թագաւորս ժամանակին գտանէր. և մեռանէր ի փոխադացւոց աշխարհին, ամենայն զօրաց առ ահին ի վերայ նորա դիմելոց, ի չորրորդում ամի Ծորդի և իննուտասներորդի ողով արիդեայն : Եւ որդի նորին դէմէ տրիս փախստական անկեալ յեփեսոս ապրէր. և յամենայն ասիացւոց վրիպեալ, քան զամենեւին դժնդակ Թագաւոր կարծէին լինել զնա ի պաշարմանն. ուստի և պաշարիչ առնէն կողքեալ յորջորջանաց : Թագաւորէ ամս Էթ. ընդ ամենայն ամս

Philippo Aridaeo sextum Regni (annum) pertingente, cxv. Olympiadis anno tertio, Antigonus primum regnavit in Asianos annis xviii. annis integris lxxxvi, vitam agens. Is inter omnes (sui) temporis reges terribilior inventus fuit; mortuusque est in Phrygiae partibus, universo exercitu praetremore in eum invadente, quarto anno centesimae decimae nonae Olympiadis. Filius autem ejus Demetrius fuga Ephesum se recipiens salvatur, et ab universa Asia destitutus, omnium ipse crudelissimus rex in obsessione credebatur: unde etiam cognomen ei Obsessor (Graecis, Poliorcetes) fuit. Regnat ergo et ille annis xvi. omnino annos agens liv. A cxv. Olympiadis anno primo (incipiens), duos annos cum patre regnavit, qui

(Anonymus apud Scalig. pag. 61.)

Ασίας και Συρίας βασιλείς (οἱ μετὰ τὸν μέγαν Ἀλέξανδρον.)

Փիլիպպոս թո՛ւ Արիდაւո՛ւ Էտոն Էտոս կառչոնտոս տի՛ս βασιλείας ἐπὶ τῆς ἑκατοστῆς πεντεκαίδεκάτης Ολυμπιάδος Էտի տրիտῶ, Ἀντίγονοս ὁ πρῶτοս ἐβασίλευσε τῆς Ἀσίας, καὶ ἤρξε μὲν Էτεσιν ὀκτωκαίδεκα, τὰ πάντα βιώσας ԷΞ καὶ ὀγδοήκοντα. φοβερῶτατοս δὲ τῶν τότε βασιλέων γέγορε, καὶ θνήσκει περὶ τὴν Φρυγίαν, πάντων αὐτῶ διὰ φόβον τῶν δυναστῶν ἐπιθεμένων, τετάρτῳ Էտի տի՛ս ἑκατοστῆς ἐννεακαίδεκάτης Ολυμπιάδος. ὁ δ' υἱὸς αὐτοῦ Δημήτριոս φυγάς εἰς τὴν Ἐφεσον διεσώθη, καὶ τῆς Ἀσίας ἀπάσης ἀποσφαλεῖς, πάντων δεινότητοս βασιλεύς Էδοξεν εἶναι ἐν τῇ πολιορκίᾳ. ἀφ' οὗ δὴ καὶ πολιορκητής ἐπεκλήθη. βασιλεύει δὲ καὶ αὐτο՛ս Էτη Է՛... 11.

¹ Etiam hoc fragmentum nobis suppeditavit Anonymus Gr. Eusebii eclogarius, apud Scal.

quamvis interruptum, atque magna ex parte mancum. Servat Anon. vel ipsam auctoris nostri

ՅԴ: 'ի Ծորդէ Խերորդէ ողովնադէ
դին առաջին ամին, զերկուս ամս
ընդ հօրն Թագաւորեաց. որք և այնք
իսկ համարէին նմա էթ ամ Թագա-
ւորութեանն: 'ի բուռն անկեալ սե-
ղեկեայ գերի երթայր 'ի կիղիկեաց-
ւոց աշխարհն, 'ի չորրորդում ամի
Ծորդի Խերորդի ողովնադին. և
'ի պահեստի կայր առ նմա Թագա-
ւորաբար. որ մեռանէր 'ի Ծորդի
Խերորդի չորրորդի ողովնադին 'ի
չորրորդում ամին: 'ի նտիգոնայ և
դէմէտրի զայս ձե օրինակի իրք վճա-
րէին:

Իայց լիդիաստանի հանդէպ Թրա-
կացւոց կողմանցն լիւսիմաքոս Թա-
գաւորեաց. իսկ վերնոց կողմանցն
և ասորւոց սեղեկոս. և ունէին եր-
կոքեան Ծորդի չորեքտասաներորդի
ողովնադին յառաջում ամին: յո-
րոց լիւսիմաքայ իրքն 'ի բաց Թողցին.
բայց սեղեկեայ՝ Թէ զիւրդ և զոր
ձե օրինակի վճարեցան, պատմեցին:

'ի գալ հասանել պտղովի առաջ-
նոյ եգիպտացւոց արքայի 'ի հինն
գազա, 'ի մարտ պատերազմի գու-
մարէր ընդ գէմէտրի անտիգոնեայ
և յաղթէր, Թագաւոր զսեղեկոս կա-
ցուցանէր ասորւոց և վերնոց կող-
մանցն: 'իսկ սեղեկոս իբրեւ չոգաւ
'ի մէջ բարբարոսաց և յաղթեաց,
Թագաւորէր. և անտի կոչէր նիկա-
նովը՝ որ է յաղթող. և ունէր զԹա-
գաւորութիւնն ամս լԺ. սկսեալ 'ի
Ծորդէ և յԵթնութերորդէ ողով-
նադին առաջնոյ ամին, և ձգեալ
մինչև 'ցԾորդ Խերորդ չորրորդն՝
ամին չորրորդի. և կեայր ընդ ամե-

etiam sibi in xvii. annos regni recen-
sebantur. Anno (enim) quarto cxx.
Olympiadis a Seleuco comprehensus,
captivus ivit in Ciliciam, atque in cu-
stodia apud ipsum regio more demo-
rabatur: quique cxxiv. Olympiadis an-
no quarto mortuus est. Antigoni et
Demetrii hoc pacto res peractae sunt.

Ceterum in Lydia Thraciae partes
versus Lysimachus regnavit. Super-
ioribus vero in regionibus, et Syria
Seleucus; ambo autem tenuerunt cxiv.
Olympiadis anno primo: quorum ea,
quae Lysimachum pertinent, sepo-
nantur; quae vero ad Seleucum, qua-
liter et quomodo nempe peracta fue-
rint, historiae tradentur.

Quum Ptolemaeus primus Aegypti-
orum rex in veterem Gazam adve-
nisset, ad bellum se contra Deme-
trium Antigoni (filium) accinxit;
atque eo superato, Seleucum regem
constituit Syriae, et superiorum par-
tium. Seleucus autem adversum bar-
baros profectus vicit, et rex declara-
tur; atque inde Nicanor vocatus est,
id est victor. Regnum autem tenuit
annis xxxii. a cxvii. Olympiadis anno
primo incipiens, et ad cxxiv. (Olym-
piadis) annum quartum usque pro-
tractum: vixit autem omnino annis
lxxv. ac demum insidiis sibi compa-

inscriptionem, praeter ea, quae ipse addidit,
» qui post magnum Alexandrum «. In textu sub
initium gratis voluit Scal. legi εγογτος pro κα-

ταγογτος, melius tamen legit τῆς βασιλείας pro
τὴν βασιλείαν.

նայն ամս հէ. և խաբ գործեալ նմա
'ի բարեկամէ պտղովէի՝ որ կոչէր կե-
րանոս, մեռանէր:

Օսա պայազատէ սորին որդի ան
տիոքոս յապամայ՝ որ լեալ 'ի պարս
կաստանէ. և կոչեցաւ սովտէր՝ որ
է փրկիչ: Հարիւրորդի Խերորդի ին
նեւորդի ողովնադին՝ յամին առաջ
նում վախճանեալ. կեցեալ ընդ ամե-
նայն կի. և տիրեալ ամս ԺԺ. 'ի Ծոր
դէ Խերորդէ հինգերորդէ ողովնա
դին առաջնոյ ամին՝ մինչև 'ցԾորդ
Խերորդ իննեւորդ ողովնադին եր-
րորդ ամին:

Եղեն նորա որդիք 'ի ստրատոնի
կեայ դստերէն դէմէտրի. արու ան
տիոքոս, և դստերք ստրատոնիկ և
ապամ. յորոց զապամ տարաւ արար
կին. և զստրատոնիկն՝ դէմէտրիոս
մակեդոնացւոց Թագաւոր: 'Ի վախ
ճանել ճառելոյն անտիոքայ սովտէ-
րի, յաջորդէ զիշխանութիւնն ան-
տիոքոս, որոյ կոչեցաւ անուն յորջոր
ջանաց Թեւոս. սկսեալ 'ի Ծորդէ
Խերորդէ իննեւորդէ ողովնադէն
չորրորդի ամին, և ձգեալ ամս ԺԺ.
խօթացաւ. և վախճանեալ յեփե-
սոս Ծորդի երեսնեւորդի Խերորդի
ողովնադին յերրորդ ամին, կե-
ցեալ ընդ ամենայն ամս ին: Ունէր
ք որդիս, զսեղեկոս զյորջորջեալն
կալինիկոս, և զանտիգոնոս. և զըս-
տերս ք 'ի զաւորիկեայ դստերէ

ratis ab amico Ptolemaei ¹, qui voca-
batur Ceraunus, interfectus est.

Hunc excepit filius ejus Antiochus
ex Apama (uxore natus), quae ex
Persia erat; vocatusque est Soter, id
est Servator. Anno autem primo cen-
tesimae vigesimae nonae Olympiadis
obiit, cum vixisset omnino (annis)
LXIV. dominatusque esset annis XIX. a
CXXV. Olympiadis nempe anno primo,
usque ad CXXIX. Olympiadis annum
tertium.

Fuerunt ipsi a Stratonice Demetrii
filia (liberi hi): mas Antiochus, et fi-
liae Stratonica et Apama; ex quibus
Apamam deportans ² uxorem duxit,
atque Stratonicam Demetrius rex
Macedonum. Defuncto laudato An-
tiocho Sotere, Antiochus in imperium
suffectus est, cognomento Theos, in-
cipiens a CXXIX. Olympiadis anno
quarto; quin etiam annis perdurans
XIX. morbo corripitur, et CXXXV. O-
lympiadis anno tertio Ephesi diem
obiit, cum omnino annis vixisset XI.
Hic filios habuit II. Seleucum cogno-
mento Callinicum, et Antigonom; fi-
lias quoque II. ex Laodice Achaei fi-
lia, quarum unam Mithridates, alte-
ram vero Arathes uxorem duxerunt.
Hunc excepit major natu filius Se-

¹ Nomen պտղովէի in genitivo casu colloca-
tum indicat, quod non ipse Ptolemaeus per se
sustulerit Severum, sed amici ope. Verumtamen
ex iis, quae praemissa sunt in serie regum Ma-
cedoniae, satis patet, quod ipse Ptolemaeus Se-
leuci amicus ipsum defraudavit, ita ut hic quo-
que legendum sit in ablativo պտղովէի, atque
intelligendum ab amico suo Ptolemaeo; ut idem
sit amicus nominatus Seleuci, qui et interemptor.

² Verba haec sonant, » ex quibus Apamam de-
portavit fecitque uxorem «. ubi cum vix note-
tur alius, qui eam uxorem duxerit, ad ipsum
Antiochum sermo refertur; si tamen vel ipsi
Barbari non abhorruerint filiam uxorem duce-
re. Nisi dixeris aut cum Stratonica Apamam
quoque Demetrio concessam, aut pro verbo տա-
րաւ, darav, sc. deportavit, legendum aliquod
nomen proprium.

աքէի. յորոց զմին մի(թրիդատէս, և զմիւսն արաթէս արարին կանայս : () սա փոխանակէ երէց որդին սեղեկոս. որոյ անուն յորջորջանաց՝ որպէս և ասացաք իսկ, կոչէր կալինիկոս. առեալ սկիզբն (թագաւորելոյ յերրորդ ամէ ճորդի երեմներորդի երրորդի ողոմպիագին, ձգեալ մինչև ցերկրորդ ամ ճորդի չերրորդի չերրորդի ողոմպիագին, տիրեալ ամս իմ :

Եւ ի սորա մեռանէ՝ պայազատէ զնա որդին սեղեկոս, որոյ անուն յորջորջանաց կոչէր կերաւնոս. (այց այս պայսէս, յետոյ պատահեաց. առ կենդանութեամբ իսկ կաղինի կեայ սեղեկեայ, անտիգոնոս կրտսեր եղբայր նորին՝ խաղաղ նստել և զիւր իրա տեսանել չկամէր. քանզի զօրա միջն և (թիկունս ևս ունէր յաղէք սանդրէ, որ զսարդիկացւոց քաղաքն ունէր. որ և եղբայր իսկ էր մօր նորա զաւորիկեայ : (Իւնէր և զգաղա տացիս օգնականս յերկոսին ճակատս. ի լիդիացւոց աշխարհն սեղեկոս յաղթէր. բայց, ոչ զսարդիս առ, և ոչ զեփեսոս. քանզի պտղովն ունէր զքաղաքն : Իսկ իբրեւ ի կապ պաշտովիս և ի մի(թրիդատէս երկրորդ խաղաղութիւն լինէին, երկուքէրք նորա ի բարբարոսացն անկեալ, և ինքն սատակեալ պակասէր : Իսկ պտղովն ունէր և տրիփոն՝ առ զկողմանս ասորեաց. և որ ի դամասկոս և յոր(թովսիս լինէր պաշարումն՝ առնայր վախճան ճորդ չերրորդի չորրորդի ողոմպիագին յերրորդում առ

leucus, qui, ut nuper diximus, cognominabatur Callinicus; regnare exorsus anno tertio centesimae tricesimae tertiae Olympiadis, tendit usque ad secundum annum cxxxviii. Olympiadis, annis xxi. imperium regens.

Eo autem mortuo, succedit ei filius suus Seleucus, cognomento Ceraunus. Haec vero ita postmodum peracta sunt¹. Tamen cum adhuc esset in vivis Callinicus Seleucus, Antigonus junior frater ejus noluit acquiescere, suisque rebus attentus esse; praesidia enim et suppetias ab Alexandro etiam habebat, qui Sardiniam urbem tenebat, quin etiam frater matris ejus Laodicae erat; nec non Galatas in duobus praeliis auxiliores habuit. In Lydia, (ubi primum certamen contractum fuit) Seleucus vicit; sed neque Sardes, neque Ephesum cepit, Ptolemaeus enim urbem tenebat. Quum vero in Cappadocia adversus Mithridatem secundus congressus fuisset, duae myriades ex suis a barbaris caesae, ipseque occisus perit. Ptolemaeus autem, qui et Triphon, partes Syriae occupavit: quae vero apud Damascus et Orthosiam obsessio facta erat, finem accepit centesimae tricesimae quartae Olympiadis anno tertio, quum nempe Seleucus eo descen-

¹ Placuit pro յետ որոյ, post quod, legere, vel saltem intelligere յետոյ, postea, (ut alibi etiam necesse fuit ita dijudicare) atque ideo cum praecedenti orationis parte id copulari variata interpunctione. Si quis tamen velit codicis vesti-

gio insistere, ita verba sonant: » Verum hoc ita. Postquam (vel postea) contigit in vivis adhuc agente Callinico, etc. ». Obscuritas cernitur etiam in sequentibus verbis.

մին՝ յիջանել անդր սեղեկեայ : Իսկ անտիգոնոս եղբայր կաղինիկեայ՝ ընդ մեծ փռիւգիս շրջեալ՝ ընդ հարկօք նուաճէր զքնակիւնս . և արձակէր զօրավարս ՚ի վերայ սեղեկեայ . և մատնեցաւ յիւրոց հեշտապաշտօնէից բարբարոսացն . յորոց զերծեալ սա կաւուք երթայր ՚ի մագնէսիս . և ՚ի վաղին ՚ի ձակատս կազմէր . յայլս ևս զօրավիգն օգնականութեան առեալ ՚ի պտղոմեայ՝ յաղթէր . և առնէր կին զգուատր Օլիմպիս . և ՚ի չորրորդում ամի ճորդի լեւորդի եօթներորդի ողոմպիադին , ՚ի վրիացւոց աշխարհին երկիցս մտեալ ՚ի ձակատ մտնէր ՚ի պարաութիւն . և հանդէպ կողովայ՝ տայր պատերազմ ընդ ատտաղայ . և յառաջնում ամին ճորդի երեսներորդի լեւորդի ողոմպիադին ՚ի թրակ փախստական լեալ յատտաղայ , յետ ձակատուն՝ որ ՚ի կարիս եղև , մեռանէր :

Իսկ սեղեկոս՝ որ կաղինիկոսն կուչէր՝ եղբայր անտիգոնեայ , ՚ի միւսում ամին վախճանէր : Եւ յաջորդէ զնա նորին որդի աղէքսանդրոս , որ սեղեկոսն անուանեաց զանձն , և կերանոս ՚ի զօրացն կուչէր . ունէր և եղբայր՝ որոյ անուն եր անտիգոնոս : Օ երիս ամի թագաւորեալ սեղեկոս յետ հօրն՝ ՚ի փռիւգացւոց աշխարհին սպանանէր ՚ի նիկանոփոյ որունն գաղատացւոյ խաբ գործեալ նենգաւ , ըստ ճորդի լեւորդի թեւորդի ողոմպիադին յառաջնում ամին : Օ սա փոխանակէ սորին եղբայր անտիգոնոս , կուչելով արարեալ զօրացն ՚ի բաբելոնէ և անուանեցաւ (ԴԺ) : Երեալ ամի լի . ՚ի ճորդի երեսներորդէ իններորդէ ողոմպիադին յերկրորդ ամին , մինչև 'ց ճորդ խեւորդ լեւորդ ողոմպիադն երկրորդի ամին .

disset. Antigonus vero Callinici frater, magnam Phrygiam peragrans ad tributa incolas coegit, ducisque exercitus adversum Seleucum misit: verum a suis voluptariis ministria, barbaris traditus fuit; ex quibus cum paucis se vindicans, Magnesiam proficiscitur, et crastina die aciem instruit, atque alios, a Ptolemaeo auxilii adiumento sibi comparato, vicit: et filiam Zeli uxorem ducit. Attamen cxxxvii. Olympiadis anno quarto bellum in Lydia bis aggressus, debellatus fuit; et e regione Coloae cum Attalo praelio commisso, quum anno primo centesimae tricesimae octavae Olympiadis in Thraciam fugere ab Attalo coactus esset, post praelium in Caria factum, moritur.

Seleucus autem, qui Callineus vocabatur, Antigoni frater, obiit anno altero. Successitque illi filius ejus Alexander, qui Seleucum semetipsum nuncupavit, Ceraunus tamen ab exercitu appellabatur. Fratrem etiam habuit, cui nomen Antiochus. Tribus annis post patrem cum regnasset Seleucus, in Phrygia insidiis sibi per dolum paratis, a Nicanore quodam Galata occisus est, circa cxxxix: Olympiadis annum primum. Huic successus fuit ejusdem frater Antiochus; exercitu a Babylone eum revocante; nuncupatusque est (supplendum, Magnus). Imperavit ergo is annis xxxiv. ab anno secundo cxxxix. Olympiadis usque ad cxlviii. Olympiadis annum secundum; (quo) in Susam, et in superiores Satraparum provincias se

եկեալ հասեալ 'ի շաւշայ, և 'ի վերին նախարարացն կալուածս, ամենայն համաքինջ սատակէր յեղիմացւոց ճակատուն. և մնային երկու որդիք՝ սեղեկոս և անտիոքոս:

Եւորոց սեղեկոս պայսապետէ զհայրն՝ յերրորդում ամի Ծորդի Խորդի Ը երորդի ողովնադին. և զերկօտաւսան ամ Թադաւորեալ ձգեաց մինչև ցառաքին ամ Ծորդի յիններորդի առաջնորդի ողովնադին. և կեայր ընդ ամենայն՝ ամս 4: Օսա վաղ ճանեալ՝ եղբայր սորին փոխանակէ անտիոքոս, որ կոչեցաւ եպիփանէս. և Թադաւորէ ամս 6: Երրորդէ ամէն սկսեալ Ծորդ յիններորդ առաջնորդ ողովնադին մինչև ցառաքին ամ Ծորդ Ծ երորդ չորրորդ ողովնադին: Եւ զեպիփանէսն անտիոքոս՝ որ կայր ևս, փոխանակէ որդի իւր անտիոքոս, մինչդեռ բժամեայ իսկ էր, որ կոչէր եւպատովր. զտարի մի և զվեց ամիս կեցեալ առ նովաւ հօրն: Եւ մէտրիոս՝ զոր հռմայեցւոց սլատանդ տուեալ էր սեղեկեայ հօր իւրոյ, փախուցեալ 'ի հռոմէ՝ գայր հասանէր 'ի փիւնիկէ 'ի տրապաւղիս քաղաք. զիւսիս զուտիկան մանկանն, և զնոյն իսկ զանտիոքոս սպանանէր, և Թադաւորէր 'ի չորրորդում ամին Ծորդի Ծ երորդի չորրորդի ողովնադին. և ունէր մինչև 'ց Ծորդ Ծ երորդ Է երորդ ողովնադին՝ ց չորրորդ իսկ ամն. որոյ սովորէրն կոչէր անուն յորջորջանաց. և տիրեաց 'գ թ ամ. 'ի կռիւ գրգռեալ ընդ աղէքսանդրի վասն Թադաւորութեանն՝ վախճանէր. որ զօտարսն ունէր 'ի վարձու, և 'ի պտղմեայ զօրավիգն, և Թադաւորն ևս ատտաղացւոց նմա Թիկունք լինէին:

Տիրէ և աղէքսանդրոս ասորւոց

conferens, cum universis (copiis) cactus est in Elamitarum praelio, remanseruntque duo filii (ejus) Seleucus et Antiochus.

Ex quibus Seleneus patri successit cxlviii. Olympiadis anno tertio; et duodecim annis regnans, usque ad primum annum cli. Olympiadis pervenit: vixit autem annis integris lx. Huic defuncto, frater ejus successit Antiochus, qui Epiphanes vocatus est; regnatque annis xi. a tertio anno cli. Olympiadis exorsus usque ad primum annum clii. Olympiadis. Epiphanem vero Antiocham adhuc viventem, filius ejus Antiochus adhuc duodecim annorum excepit, qui vocabatur Eupator, patre sub eo annum unum et menses sex vitam agente. Demetrius (vero) quem Romanis Seleucus pater ejus obsidem dederat, Roma fugiens, Trapolim Phoeniciae urbem petiit, et Lysiam pueri tutorem, ipsumque Antiochum interfecit, et regnat anno quarto clii. Olympiadis; atque usque ad clii. Olympiadis annum quidem quartum tenuit (regnum), qui Soter cognominabatur; dominatusque est annis xii. Ad praelium vero pro regno adversum Alexandrum, qui extraneos mercenarios habebat, et a Ptolemaeo suppetiis, a regeque Attaliae sibi auxiliis comparatis, excitatus, obiit.

Potitur itaque et Alexander Syriae

յերրորդում ամի Ճորդի Ճերորդի
 Էերորդի ողոմպիադին . և կալա
 զՀինգ ամ . և 'ի չորրորդում ամի
 Ճորդի յիսներորդի Էերորդի ողոմ
 պիադին սպանանի : Սատերազմեալ
 ընդ պողոմեայ օգնականի դէմէտրի
 որդւոյ դէմէտրեայ առ անտիոք քա
 ղաքաւ , ուր եղեն խառնուողք ճակա
 տուցն , անկեալ մեռանէր 'ի խառնն
 և պողոմէոս . և յաջորդէր զպատե
 րազմն՝ զորմէ ասացաւն իսկ՝ դէմէտ
 րիոս , որ էր որդի դէմէտրի : Եւ եալ
 Հասեալք 'ի միմեանս դէմէտրի սե
 ղեկեայ , և անտիոքայ որդւոյ աղէք
 սանդրի յասորւոց և յանտիոք քաղա
 քէ , յաղթէր դէմէտրիոս , և Թադա
 ւորէր յառաջնում ամի Ճորդի Էե
 րորդի ողոմպիադին : Եւ 'ի միւս ևս
 ամն գումարէր զօրս , և խաղայր 'ի
 վերայ արշակայ 'ի բաբելոն և 'ի վե
 ըին աշխարհսն : Եւ 'ի միւսում ևս
 ամին՝ որ էր երրորդ ամ Ճորդ Էե
 րորդ ողոմպիադին՝ 'ի գերութիւն
 ըմբռնէր յարշակայ . զոր ետ տանել
 'ի սլարթեա պահել : Սուտի և նիկա
 նովը կոչեցաւ , որ է յաղթող . քան
 զի յաղթեաց անտիոքայ որդւոյ աղէք
 սանդրի . և սիդիւրիդէս , քանզի գե
 րի չողաւ , յերկաթսկապեալ կայր 'ի
 պահեստի : Եւ դէմէտրի եղբայր
 կրտսեր՝ որ կոչէր անտիոքոս 'ի սի
 դէ քաղաքի սնեալ , որ յայն սակս
 իսկ և սիդէացի կոչէր , իմացաւ՝ Թէ
 եղբայրն դէմէտրիոս յանցեաւ և 'ի
 կալանս է , գնայր 'ի սիդէ քաղաքէ ,
 և գայր ունէր զասորիս՝ Ճորդի Էե
 րորդի ողոմպիադին 'ի չորրորդում

clvii. Olympiadis anno tertio , obli
 tictque annis v. Quarto vero anno
 clviii. Olympiadis occiditur ; quam
 nempe congressus fuisset cum Ptole
 maeo adjutore Demetrii filii Deme
 trii, juxta Antiochiam urbem, ubi sa
 ne certaminis conflictus fuit, atque
 in turba promiscua cecidit; mortuus
 que est vel ipse Ptolemaeus. Bellum
 vero excepit laudatus Demetrius, qui
 erat filius Demetrii. (Itaque) Deme
 trio Selenci, et Antiocho Alexandri fi
 lio ex Syria et Antiochia urbe invi
 cem irruentibus, vicit Demetrius, re
 gnatque clx. Olympiadis anno primo.
 Anno autem secundo copiis collectis
 adversum Arsacem profectus est Ba
 bylonem, et in superiores regiones: Et
 anno altero, qui erat clx. Olympiadis
 annus tertius, ab Arsace in captivita
 tem redactus est; qui ipsum in Par
 thiam servandum misit. Igitur, tum
 Nicanor vocatus fuit; id est victor,
 eo quod Antiocham Alexandri filium
 vicerat; tum Sidirites, quippe qui
 captivus ivit, ferroque vinctus in cu
 stodia erat. Frater vero Demetrii ju
 nior, Antiochus dictus, in Sidaque
 urbe educatus, quapropter Siden
 s utique vocabatur, quum intellexisset,
 quod frater suus Demetrius deliquit,
 atque in vinculis servatur, pergit a
 Sida urbe, adiensque Syriam tenuit
 cix. Olympiadis anno quarto. Regnat
 ergo is quoque annis ix. Judaeosque
 hic subegit per obsidionem¹, muros
 urbis demolitur, atque electissimos

¹ Td 'ի պաշարմանն, ad verbum ex obsi
 dione, in codice jungitur sequenti periodo, per
 punctulum; nobis tamen visum est anterioribus
 subungere, idque expressius, per obsidionem:

quod si forte tibi non arridet, ita restitue: «Ju
 daeos hic subegit, in obsidione muros urbis de
 molitur «.

ամին . Թագաւորէր և սա ամս ինն .
և սա նուաձէր զՏրէացս ընդ ձեռամբ .
'ի պաշարմանէն զպարխապս քաղա-
քին քակէր , և զընտիր ընտիրս 'ի
նոցանէն կոտորէր , յերրորդում ամի
Ճորդի Կերպրդի երկրորդի ողում-
պիստին :

Իսկ 'ի չորրորդում ամի Ճորդի Կ-
երորդի երկրորդի ողումպիստին՝ եր-
կոտառան բիւրու գայր հասանէր ար-
շակ . և սա խաբ կամէր գործել . ար-
ձակէր զեղբայրն նորա զդէմէտրիոս՝
որ 'ի գերուծեանն էր , յատորիս .
իսկ անտիրոքս՝ քանզի ձմեռն եկն
եհաս 'ի վերայ , յանձուկ տեղի ան-
կեալ 'ի վերայ բարբարոսացն , և
սաստեղացանէր զպատերազմն , խո-
ցեալ անկեալ մեռանէր , որոյ լէամ
էր 'ի ծննդենէն : Իսկ զնորին որդի
զսեղեկոս զեկեալ զՏեւ հօրն համ-
բէն մնաւ զհասակաւ՝ տեւալ արշակ
արքայ տանէր գերի . և Թագաւո-
րաբար պահէր :

Իսկ անտիրոքս Տինգերորդի լի-
նէր՝ երեք արուք , և երկու աղջկունք .
առաջին դուստրն և երկրորդ զաւո-
դիկ կոչէին , քանզի նոյն անուն էր
երկոցունց . և երրորդ անտիրոքս .
որ ջաւով ինքն և քորքն վախճանէին .
և չորրորդ՝ սեղեկոս , զոր արշակն
կալաւ . և Տինգերորդ՝ անտիրոքս՝
որ և կիզիկոս՝ առ կրտսերայ ներ-

ipsorum trucidat anno tertio clxii. O-
lympiadis.

Anno vero quarto (ejusdem) clxii.
Olympiadis cum duodecim myriadi-
bus supervenit Arsaces: et dolo usus,
fratrem ejus Demetrium, qui in capti-
vitate erat, dimisit in Syriam. Antio-
chus vero instante hieme, loco angu-
sto in barbaros irruit, atque praelium
fortiter committit; (tamen) saucius
cadit et moritur; cui a nativitate an-
ni erant xxxv. Filium autem ejus Se-
leucum, qui patrem sequutus erat,
tenera adhuc aetate, comprehensum¹,
Arsaces Rex captivum² duxit, regio-
que more servat.

Porro fuerunt Antiocho quinto tres
mares, et puellae duae. Prima filia et
secunda Laodicae dictae sunt; idem
enim utrique nomen erat: tertius ve-
ro Antiochus, qui ipse et sorores do-
lore obierunt; et quartus Seleucus,
quem Arsaces cepit; quintus vero An-
tiochus, qui et Cyzicus, quum apud
Craterum eunucham educebatur,

(*Anonymus apud Scalig. p. 61.*)

... πῆσαι αἰχμαλωτοὺ βασιλικῶς ἐφύλαττον, ἢν Ἀντίοχος (...)
καὶ τοῦ Σελεύκου τούτου νεώτερος υἱὸς ὁ Ἀντίοχος ὁ ἐν Κυζίκῳ πα-

¹ In textu habebatur *սեղեկ*, mortuus,
mendose utique; ita ut vel ipse librarius resti-
tuere voluerit in margine *սահակ*, quod sonat
in activo accipiens, *sumens*: id quod nos in pas-

sivo expressimus *comprehensum*, ut ad Seleucum
referatur ab Arsace captivatum.

² Dehinc incipit iterum Gr. fragmentum,
quamvis crebro interruptum. Scaliger sequen-

քիւնոյ անանէր, առ երկիւղի դէմէ-
տրի փախուցեալ անկեալ ՚ի կիզիկոս
կրտսերեալ Հանդերձ, և այլովք
ծառայիւք անտիրոջայ. մին վախճալ
նեցաւ քերքն Հանդերձ. և հուսկ
կրտսերն միայն մնայր անտիրոջոս. որ
վասն այնորիկ իսկ և կիզիկէացի կռ-
չեցաւ: Բայց դարձեալ միւսանգամ
դէմէտրիոս՝ յերկրորդ ամի Ծորդի
կերորդի երկրորդի ողոմարիւհին՝
Թագաւորէր, զտասն ամ ՚ի միջի ՚ի
գերիս լեալ. իսկ և իսկ իբրեւ դար-
ձաւ ՚ի գերեացն՝ եգիպտացոցն ուշ
առնէր. երթեալ հասեալ ՚ի պեղու-
սիոս՝ ՚ի դիմի հարեալ նմա փրօհայն
պտղովքի՝ դառնայր, և զորացն ևս իշ-
խանութեանն պատերազմելով. քան
զի ատէին զնա:

Իսկ պտղովքոս ՚ի ցաւմնն լեալ՝
առաքէր Թագաւոր ասիացոց զա-
ղէքսանդրոս զիովս ('ղախոս') որդի
աղէքսանդրի, այսինքն իբրեւ զորդի
աղէքսանդրի. որ վասն զի գնեալ կար-
ծէր ՚ի պտղովքայ, և () արխիսաւ ա-

prae timore Demetrii fuga se rece-
pit Cyzicum cum Cratero, aliisque
famulis Antiochi: unus enim cum so-
rore ¹ obiit, et solus Antiochas natu-
minimus remansit, qui etiam propter
ea Cyzicenus vocatus fuit. Sed ta-
men Demetrius item (ab Arsace) di-
missus clxxi. Olympiadis anno secun-
do, iterum regnat, annis decem inter-
ea captivitatem passus. Statim vero
ut ex captivitate reversus est, in Ae-
gyptios animum advertit: perveniens
itaque Pelusium, cum obviam ei re-
stitit Phiscus Ptolemaeus, reversus
est, militibus quoque imperio obstan-
tibus: odio enim ipsum habebant.

Ptolemaeus vero ira concitatus, re-
gem Asiae misit Alexandrum, τὸν
ὡς υἱὸν ² filium Alexandri, scilicet
quasi filium Alexandri; qui cum exi-
stimabatur a Ptolemaeo emptus, a
Syris Zabinas cognomen accepit ³.

ῥά Κρατερῶ τῷ εὐνούχῳ τρεφόμενος, διὰ δέος τοῦ Δημητρίου, (...)
ὃς διὰ τοῦτου Κυζικηνὸς ἐπεκλήθη. ὁ τοίνυν Δημήτριος ἀπολυθεὶς
ὑπὸ τοῦ Ἀρσάκου, ὡς εἴρηται, καὶ κατελθὼν (...) βασιλεύει (...):

Πτολεμαῖος δὲ ἀγανακτήσας, ὅτι τῷ Πηλουσίῳ προσέβαλεν ὁ Δη-
μήτριος, ἅτε τῶν κατ' Αἰγύπτον πραγμάτων ἐχόμενος, πέμπει βα-
σιλέα τῆς Ἀσίας Ἀλέξανδρον, ὡς υἱὸν Ἀλεξάνδρου, ὃς διὰ τὸ ὡς ἀγο-
ραστὸς εἶναι νεομίσθαι τοῦ Πτολεμαίου, Ζαβινᾶς ἐπεκλήθη πρὸς

tia omnia simul continuo edidit. Sed tamen juxta
Eusebium nostrum sola illa verba: αἰχμάλωτον
βασιλικῶς ἐφύλαττει hic locum habent; sicut
etiam sequens illud ἢ Ἀντιόχῳ, respondet ini-
tio sequentis lineae: reliqua vero inferius sunt
collocanda; ut nihil dicam de praefixa voce de-
truncata κῆσαι, quae creditur composita a
postrema syllaba nominis Ἀρσα-κῆς, et prima
alterius vocis αἰ-χμάλωτον.

1 Juxta antea tradita sororibus debuit legi.

2 Arm. Interp. servavit voces Graecas ὡς
υἱός, et. adjunxit explicationem ipsam quasi fi-
lius, ac si Ogyus fuerit tamquam cognomentum
explicandum. In sequentibus lectio incertae vo-
cis ἡν εἶναι certa est ἡν εἶναι:

3 Scal. adnot. Gr. p. 430. ad 61. 52. » Ζα-
βινᾶς ἐπεκλήθη πρὸς τῶν Σύρων. Mediocriter
(ait) Syriace docti sciunt hoc verum esse. Ze-
bina est ἀγοραστός, Zebuna ἀγοραστής. Por-
phyrius, qui haec scribebat, sciebat Syriace,

նուն յորջորջանաց առ յասորաց :
Իբրեւ խառնուող ճակատուց առ դա-
մասկեալ լինէին, 'ի պարտութիւն
մատնեալ դէմէտրի՝ փախստական
դիմէր 'ի տիւրոս : Իբրեւ անոր ևս
չտային մտանել, 'ի նաւ ապաստա-
նեալ պատառ պատառ կոտորէր. ճոր-
դի էրորդի չորրորդի ողոմպիադին՝
յառաջնում ամին. որպէս Թադաւռ
րեալ նմա յառաջ քան զգերութիւնն
ամն 7. և յետ դարձին ամն չորս :

«Սյաջառուէ զդէմէտրոս՝ սեղեկոս
նորին որդի. և իսկ և իսկ 'ի մօրն
չարախօսութեանց մեռանէր : Ինչ
տիւրոս նորին եղբայր կրասեր առ-
նոյր յանձն զիրան. ճորդի էրորդի
չորրորդի ողոմպիադին յերկրորդում
ամին. և յերրորդում ամին յաղթէր
Օւաբինայ. և նա առ չժուժալ պար-
տութեանն՝ դեղով անձին արարեալ
սատակէր. և Թադաւորէր սմն Ժւ-
մին, և ջորրորդ ամ ճորդի էրորդ
դի վեցերորդի ողոմպիադին : Նա
մտրի և եղբորն իւրոյ սեղեկեայ տա-
րի մի իշխանութեանն խառն 'ի սոյն :

Cum vero apud Damascus congres-
sus esset, devictus Demetrius, Tyrum
fugitivus tendit. Quum ergo nec illuc
ingredi ipsi liceret, in navem confu-
giens, undique percussus discerpitur,
anno primo Olympiadis clxiv, cum
regnasset ante captivitatem annos iii.
et post reditum annos quatuor.

Demetrio successit filius ejus Se-
leucus; et illico ob matris obtrecta-
tiones mortem obiit. Antiochus fra-
ter ejus junior rerum potitus est an-
no clxiv. Olympiadis secundo, ac an-
no tertio Zabinam vicit: ipse vero
cum ferre non posset se debellatum,
veneno semetipsum confecit. Regna-
vit autem Antiochus annis xi. usque
ad clxvi. Olympiadis annum quartum;
cui simul connumeratur fratris quo-
que sui Seleuci unus imperii annus.
Et vocabatur Grypus, id est, habens
nasum aduncum¹, et Philometor.

τῶν Σύρων. συμβολῆς δὲ περὶ Δαμασκὸν γενομένης, ἡττηθεὶς ὁ Δη-
μήτριος φεύγει εἰς Τύρον, καὶ κεῖ κωλυόμενος εἰσελθεῖν, πλοῖον ἐπι-
βάς κατεκόπη (...) βασιλεύσας πρὸ μὲν τῆς αἰχμαλωσίας ἔτη τρία,
μετὰ δὲ τὴν κάθοδον, ἔτη 8.

Διαδέχεται δὲ τὸν Δημήτριον Σέλευκος ὁ υἱός. καὶ εὐθύς ἐκ δια-
βολῆς τῆς μητρὸς ἀποθνήσκει. Ἀντίοχος δὲ ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ ὁ νεώ-
τερος παραλαμβάνει τὰ πράγματα τῆς ἐκατοστῆς ἐξηκοστῆς τετάρτης
Ολυμπιάδος ἔτει δευτέρῳ, καὶ τρίτῳ ἔτει νικᾷ τὸν Ζαβινᾶν. ὁ δὲ
τὴν ἡτταν μὴ ἐνέγκας φαρμάκῳ ἑαυτὸν διεχρήσατο. βασιλεύει δὲ
ἔτη 11, ἄχρι τοῦ τετάρτου ἔτους τῆς ἐκατοστῆς ἐξηκοστῆς ἑκτῆς
Ολυμπιάδος. συναριθμεῖται γὰρ ὁ τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ Σελεύκου ἐνιαυ-
τὸς τῆς ἀρχῆς εἰς τοῦτον. ἐκαλεῖτο δὲ Γρυπὸς καὶ Φιλομήτωρ. κα-

utpote homo Tyrius, cujus et cognomen Syria-
cum, Malchos, quomodo à popularibus suis Sy-
ris vocabatur «.

¹ Significationem vocis perantiquae *ἰσχυρὸς*
ἡγεμὼν, quam usurpat Interpres Armenus ad ex-
primendum Gr. nomen *Γρυπὸς*, a se servatum

Եւ հոչէր գահագոս, որ է հռամկեան, և փրղովտոր: Եւ յիջանել համա մեր եղբորն իւրոյ անտիրոջայ, և եղբորորդւոյ 'ի հօրէ հողմանէ, որոյ անունն յարջորջանայ կիզիկէնացի էր, զորմէ յառաջ քան զսափաւ ինչ ասացաք, տեղի տուեալ յիջանու թեւէն՝ երթայր յասպէնտոս. ուստի և ասպէնտեան կոչեցաւ. նոյն որ և գահագոսն և փրղովտոր անունէր:

Եւ յիս անտիրոջայ յասպէնտոսն խուսելոյ, տիրէր 'ի Զորդէ Կերորդէ Էրորդէ ողմախաղին առաջնոյ ամին կիզիկէնացին անտիրոջոս. և յերկրորդում ամի նորին ողմախաղին՝ դառնայր միւսանդամ յասպէնտեայ անտիրոջոս, և ունէր ինքն զասորիս. և կիզիկէնացին զկողմն մի: Եւ բաժանել յերկուս իշխանութեանն՝ զրիւսոսն ունէր մինչև 'ցԶորդ եւ թանաճերորդ ողմախաղն չարորդ

Quum vero descendisset frater ejus ex eadem matre Antiochus¹, quin et nepos ex fratre de stirpe patris, cognomento Cyzicenus, de quo paulo ante diximus, (tunc Grypus) ab imperio recessit, Aspendumque proficiscitur; unde etiam Aspendius vocatus fuit, idem qui et Grypus et Philometor dicebatur.

Postquam vero Antiochus in Aspendum se recepit, dein a cxxvii. Olympiadis anno primo, Cyzicenus Antiochus est potitus. Verum secundo anno ejusdem Olympiadis, iterum reversus ab Aspendo Antiochus, ipse Syriam tenet, Cyzicenus vero aliquam partem². Bipartito itaque imperio, Grypus tenuit usque ad centesimae septuagesimae Olympiadis annum quartum, post reditum³ adhuc

τιόντι δὲ τῷ ὁμομητρίῳ ἀδελφῷ * ἀγιστράχῳ, καὶ ἀνεψίῳ τὰ ἐκ πατρὸς τῷ ἐπικληθέντι. Κυζικηνῷ, περὶ οὗ πρὸ ὀλίγου εἰρήκαμεν, ἐκχωρεῖ τῆς ἀρχῆς ἀπελθὼν εἰς τὴν Ασπενδον. ὅθεν καὶ Ασπένδιος ἐκλήθη ὁ αὐτός, καὶ Γρυπὸς, καὶ Φιλομήτωρ ἐπικαλούμενος.

Τοῦ τοίνυν Ἀντιόχου εἰς τὴν Ασπενδον ἐκχωρήσαντος ἀρχεῖ ἀπὸ τῆς ρξζ'. Ολυμπιάδος ἔτους τοῦ πρώτου ὁ Κυζικηνὸς Ἀντίοχος. τῷ δὲ δευτέρῳ τῆς αὐτῆς Ολυμπιάδος κατίσει πάλιν ἀπὸ τῆς Ασπενδου ὁ Ἀντίοχος, καὶ κρατεῖ μὲν αὐτὸς τῆς Συρίας, ὁ δὲ Κυζικηνὸς τῆς κοίλης. διαιρεθείσης δὲ τῆς ἀρχῆς, ὁ μὲν Γρυπὸς παρατείνει ἄχρι τῆς ἑκατοστῆς ἐβδομηκοστῆς Ολυμπιάδος τοῦ τετάρτου ἔτους,

ex Graeca lingua mutuati sumus, cum hodie vix usum habeat talis vox Armena, si tamen nihil hic librarius peccavit, quod alio nomine nunc dicitur ab Armeniis հորաբերթ, հորաշ, աբ, ծառնիկ. etc.

1 Vocem inauditam in Gr. ἀγιστράχῳ, emendabis ad normam codicis nostri, legens Ἀντιόχῳ. Scal. mendum satis advertit, cujus indicium est asteriscus ab eo notatus; non potuit

tamen certam divinare lectionem.

2 Τὴν κοίλην recte quidem exposuit Interp. Arm. per հորա, sc. pars, regio, plaga. Verum locus signatus fortasse spectat ad eam regionem, quae Κοιλοσυρία, Coelesyria dicitur.

3 Mendosè habetur in Gr. κατὰ, quod emendabis legens juxta Eusebium nostrum μετα, nisi dixeris unum pro altero acceptum fuisse.

դի ամին : ամս յետ դարձին կեցեալ
'ի նոյնս ժԵ. որպէս տիրել նմա ընդ
ամենայն՝ ամս իջ. մետասան առան
ձինն . և ժԵ՝ իշխանութեանն յեր
կուս բաժանելոյ :

Իսկ կիզիկէնացին կալաւ 'ի ճոր
դէ կերարդէ Է երարդէ ողորմիադէն
առաջնոյ ամին . և վարձանէր յամի
առաջնորդի ճորդի Կերարդի առաջ
նորդի ողորմիադին . (Թագաւորեալ
ամս ըԺ . և կեցեալ ընդ ամենայն՝
ամս Ծ . և վարձանեալ զայս ձև օրի
նակի : 'Ի մեռանել գուպոս անտիո
քայն ըստ ասացելոյ Ժամանակին՝ սե
ղեկոս նորին որդի շըրեալ զօրօք՝
բաղում քաղաքս նուաձէր : Եւ ան
տիրքայ կիզիկէնացոյ գումարեալ
զօրս յանտիրք քաղաքէ , և տուեալ
ճակատս՝ 'ի պարտութիւն մնանէր .
ձիոյ տարեալ 'ի մէջ Թշնամեացն ,
իբրեւ մօտ յունել առնէին՝ զիւր սուր
հանեալ զանձն սպանանէր . իսկ Թա
գաւորութիւնն բովանդակ 'ի սեղե
կոս հասանէր , և ունէր զանտիրք :

Եւ ընդ սմա ճակատս տալր որ .

vivens annos xv. ita ut omnino domi
natus sit annis xxvi. undecim nempe
privatim, et xv. post imperium bipar
titum .

Cyzicenus vero a clxvii. Olympi
dis anno primo obtinens, defunctus
est anno primo ¹ clxxi. Olympiadis,
annis regnans xviii. et vitam degens
omnino annis l. Obiit autem hoc pac
to. Mortuo Grypo Antiocho juxta
tempus praedictum, Seleucus ejus fi
lius peragrans cum exercitu, plurimas
urbes subigebat. Antiochus vero Cy
zicenus, exercitu collecto ex Antio
chia urbe, praelium commisit, et de
victus fuit: equo autem inter hostes
ipsum adducente, cum jam eo res de
ducta esset, ut eum comprehenderent,
gladio suo evaginato, semetipsum con
fodit. Universo itaque regno ad Se
leucum pertinente, Antiochiam ob
tinuit .

Verum contra ipsum filius Cyzice

էտի κατὰ τὴν κάθοδον ἐπιζήσας δεκαπέντε, ὡς ἀρξαι τὰ πάντα
εἴκοσι ἕξ, ἔνδεκα μὲν κατ' αὐτὸν, πεντεκαίδεκα δὲ τῆς ἀρχῆς διη
ρημένῃς .

Ὁ δὲ Κυζικηνὸς κρατήσας ἀπὸ τῆς ρῆζ'. ἔτους πρώτου, τελευτᾷ
ἔτει ροά'. Ολυμπιάδος, βασιλεύσας μὲν ἔτη ιή, βιοῦς δὲ τὰ πάντα
ἔτη ν'. Τελευτᾷ δὲ τοῦτον τρόπον. ἀποθανόντος γὰρ τοῦ Γρυποῦ
Ἀντιόχου κατὰ τὸν εἰρημένον χρόνον, Σέλευκος ὁ τούτου παῖς ἐπελ
θὼν μετὰ δυνάμειος πολλὰς πόλεις προσηγάγετο. Ἀντίοχος δὲ ὁ
Κυζικηνὸς προσαγαγὼν ἐκ τῆς Ἀντιοχείας τὴν δύναμιν, καὶ παρ
ταξάμενος, ἐνίκηθη. ἐξενεχθεὶς δὲ ὑπὸ τοῦ ἵππου αὐτοῦ πρὸς τοὺς
πολεμίους, καὶ μέλλων συλλαμβάνεσθαι, αὐτὸν ἀπέσφαξεν. τῆς
δὲ βασιλείας ὁ Σέλευκος ἐγκρατὴς γενόμενος παρέλαβε τὴν Ἀντιό
χειαν .

Πρὸς δὲ τοῦτον ἐπολέμει τοῦ Κυζικηνοῦ υἱὸς γενόμενος Ἀντίοχος .

¹ Supple in Gr. πρώτῃ post vocem ἔτει. seu, quod idem est, lege τελευτᾷ α'.

գի կիզիկէնացւոյն մնացեալ անտիրոջոս . իբրեւ խառնուողք ճակատուցն 'ի կիզիկէնաց աշխարհին լինէր , առ քաղաքան' որ անուանեալ կոչի մեմփեստիա , յաղթէր անտիրոջոս : Սեղեկոս փախստական 'ի քաղաքն անկանէր . և հարցանէր ցմարդիկն՝ թէ ճանաչեցե՞ն զնա . իբրեւ լսէր՝ թէ ճանաչեն , թէ գուցէ կենդանւոյն այրիցեն , աճապարէր՝ անձամբ զանձն սպանանէր : Իսկ եղբարք նորա՝ որ կոչեցան երկուորիք , անտիրոջոս և փիլիպոս , եկեալ հասեալ զօրօք՝ առ նուին բռնաբար զքաղաքն . և խնդրէին զվրէժ եղբօրն , և հիմն 'ի վերբրէին : Ի վերայ խաղալը նոցա որ գի կիզիկէնացւոյն՝ 'ի պատերազմ , յաղթէր . և 'ի նոցանէ անտիրոջոս եղբայրն սեղեկեայ փախուցեալ 'ի ճակատուէն՝ յանգուգն ձի ածեալ՝ անկանէր խառն 'ի խուռն յորէնտէս գետ , և 'ի գրդանս գետոյն սատաւէր :

Եւ այնուհետեւ այլոցն գուպարած կայր վասն թագաւորութեանն՝ փիլիպեայ եղբօր սեղեկեայ և որդւոյ գուպեայ անտիրոջայ , և անտիրոջայ որդւոյ կիզիկէնացւոյն անտիրոջայ .

ni, qui superstes fuit, Antiochus bellum movebat. Quam igitur in Cilicia apud urbem Mopsuestiam (vel Momphestiam) dictam, exercituum congressus fuisset, Antiochus vicit. Seleucus autem in urbem fuga se recipiens, sciscitabatur ex hominibus, num se ipsum cognoscerent? Ubi vero audivit, quod cognoscunt, ne forte ipsum vivum comburerent, properavit ac semetipsum interfecit. Fratres autem ejus, qui Didymi vocati sunt, Antiochus (nempe) et Philippus, exercitu irruentes, vi urbem ceperunt, et fratris vindictam accepturi, funditus subvertunt (urbem). Supervenit adversum eos filius Cyziceni, et praelio vicit; ex iis vero Antiochus Seleuci frater a pugna fugiens, ac temere equitans, in Orontem fluvium praecipit, ac in vorticibus fluvii interiit.

Ac deinceps inter alios certamen erat de regno; nimirum, inter Philippum fratrem Seleuci, Grypique Antiochi filium, et inter Antiochum Antiochi Cyziceni filium, ab anno primo

γενομένης δὲ μάχης ἐν τῇ Κιλικίᾳ περὶ πόλιν τὴν ὀνομαζομένην Μοψουστίαν, ἐνίκησεν ὁ Ἀντίοχος. Σέλευκος δὲ φυγὼν εἰς τὴν πόλιν, καὶ πυθόμενος τοὺς ἐγχωρίους, ὅτι διεγνώκασιν αὐτὸν (...) ζῶντα κατακαῦσαι, φθάσας ἑαυτὸν ἀπέσφαξεν. οἱ δὲ ἀδελφοὶ αὐτοῦ οἱ κληθέντες δίδυμοι, Ἀντίοχος τε, καὶ Φίλιππος, ἐπιφανέντες μετὰ δυνάμεως, καὶ τὴν πόλιν βίᾳ χειρωσάμενοι μετῴλθον τὴν ἀπώλειαν τοῦ ἀδελφοῦ, κατασκάψαντες τὴν πόλιν. Ἐπελθὼν δὲ ὁ τοῦ Κυζικηνοῦ υἱὸς μάχῃ αὐτὸς νικᾷ. καὶ τούτων Ἀντίοχος μὲν ὁ τοῦ Σελεύκου ἀδελφὸς ἀπὸ τῆς μάχης ἐλάυνων τὸν ἵππον, καὶ καταφυγὼν εἰς τὸν Ὀρόντην, ὑπὸ τοῦ ρείθρου κατεφθάρη.

Λοιπῶν δὲ ὄντων τῶν ἀμφισβητούντων περὶ τῆς βασιλείας, Φιλίππου, καὶ τοῦ Σελεύκου μὲν ἀδελφοῦ, υἱοῦ δὲ τοῦ Γρυποῦ Ἀντιόχου, Ἀντιόχου τε τοῦ παιδὸς τοῦ Κυζικηνοῦ, ἀπὸ τρίτου ἔτους

յառաջներորդ ամէ ճորդի Կերորդի
առաջներորդի ողորմակաղին սկիզբն ա-
րարեալ, և զօրս ընտիրս գումա-
րեալ. և իւրաքանչիւր մի մի կողմն
ունէին զասորւոց. և տային ճակատս
ընդ միմեանս վասն ասորւոց. մինչև
'ի պարտութիւն մատնեալ անտիո-
քայ՝ 'ի պարթեա փախստական գը-
նայր. և յետոյ զպոմպէոս 'ի բանի
առնէր, զի նովաւ դառնայցէ յասո-
րիս. և նորա առեալ կարասի յան-
տիոքացոց՝ զնմանէ ինչ փոյթ չառ-
նէր, ինքնօրէն աւելի մի զքաղաքն
թողցր:

Արձակէին առ նոսա զմենեղաւոս
և զղամպոն և զկաղիմանդրոս աղէք-
սանդրացիք, որպէս զի պտղովի որդ-
ւոյ դիոնիսեայ՝ յաղէքսանդրիայ 'ի
բաց մերժելոյ, նա երթեալ Թագա-
ւորեսցէ Եգիպտոսի՝ Տանդերձ դըս-
տերօքն պտղովայ. և նա յախտ առ-
կեալ նեղեալ վախճանէր: Առեա-
նէր և փիղիպոս որդի գուպեայ և
տրիփենեայ դստեր պտղովի ըերոր-
դի՝ յառաջագոյն ասացելոցն. եր-
թալ կամէր յեգիպտոս, քանզի և
զնա կոչեցին յայնժամ աղէքսանդ-

CLXXI. Olympiadis incipientes; et co-
piis selectis congregatis, unusquisque
partem Syriae unam tenebat, atque
unus contra alium pro Syria bellum
movebat; usquequo victus Antiochus
ad Parthos fuga petiit: ac postmodum
Pompejum sibi conciliavit, ut per ip-
sum in Syriam reverteretur; ille vero
opes ab Antiochenis assumens, ipsum
neglexit, urbemque liberam permisit
suis uti legibus.

Porro Alexandrini ad eos (Gr. in
eum) Menelaum et Lamponem et Cal-
limandrum miserunt, ut Ptolemaeo
Dionysii filio Alexandria expulso, ipse
veniens regnaret in Aegypto cum fi-
liabus Ptolemaei: ipse vero in mor-
bum incidens, anxius obiit. Dissolvi-
tur et Philippus quoque filius Grypi
et Tryphaenae filiae Ptolemaei viii.
quos antea nominavimus. Quum enim
in Aegyptum ire vellet, nam ipsum
quoque tunc Alexandrini ad impe-
rium arcessiverunt, Gabinius prin-

τῆς ρα. Ολυμπιάδος ἀρχόμενοι, καὶ δυνάμεις ἀξιολόγους ἔχοντες,
καὶ μέρους τῆς Συρίας ἐπικρατοῦντες διεπολέμουν πρὸς ἀλλήλους
περὶ τῆς Συρίας. καὶ ἡττηθεὶς Ἀντίοχος εἰς Πάρθους ἀπέφυγε,
καὶ ὕστερον Πομπηίῳ ἑαυτὸν ἐνεχείρισεν, ὡς ὑπ' αὐτοῦ καταχθισό-
μενος εἰς τὴν Συρίαν. ὁ δὲ λαβὼν παρ' Ἀντιοχέων χρήματα, τοῦ
μὲν οὐκ ἐφρόντισεν, αὐτόνομον δὲ τὴν πόλιν εἶασε.

Πεμφάντων δ' ἐπ' αὐτὸν Μενέλαον, καὶ Λάμπωνα, καὶ Καλλί-
μανδρον Ἀλεξανδρέων, ὅπως Πτολεμαίου τοῦ Διονύσου τῆς Ἀλεξαν-
δρείας ἐκστάντος, αὐτὸς ἐλθὼν τῆς Αἰγύπτου βασιλεύσῃ μετὰ τῶν
θυγατέρων τοῦ Πτολεμαίου, νόσῳ συσχεθεὶς ἐτελεύτησε. Κατα-
λύεται δὲ καὶ Φίλιππος ὁ τοῦ Γρυποῦ καὶ Τρυφαίνης τῆς Πτολεμαί-
ου τοῦ ὀγδόου υἱὸς ὁ προειρημένος. καὶ κατιέναι Θέλοντα αὐτὸν
εἰς τὴν Αἴγυπτον, μετεπέμφαντο γὰρ καὶ τοῦτον τότε οἱ Ἀλεξαν-
δρεῖς ἐπὶ τὴν ἀρχὴν, Γαβίνιος ὁ τῆς Συρίας ἀρχὼν Ρωμαῖος ἔπαρ-

բացիք յիշխանութիւնն . և դաբինոս
ասորաց իշխան հռոմայեցի հազա-
րապետն պոմպէի խափանէր զիրսն .
Եւ այսպէս արքունական պայադա-
տութիւնն ասորաց մինչև ցոսսա ե-
հաս , և վարձանեցաւ :

ceps Syriae Romanus Pompeji tribu-
nus impedimento fuit . Itaque regia
successio Syriae ad istos usque per-
veniens finem habuit .

Եւ մէքսոքսիոյ աթապոսն և ասորաց
Բազաւորս այսոքի :

*Sunt autem singuli Asiae et Syriae
reges isti .*

ա . Բահացաց Թադաւո-
րեաց Բնտիգոնոս . ամս ԺԷ .
բ . Ղէմէարոս պաշարիչն ,
վերնոց կողմանց , և
ասորաց . ամս ԷԺ .
գ . Սելուկոս նիկանովր . ամս ԼԲ .
դ . Բնտիգոնոս սովտէր . ամս ԺԺ .
ե . Բնտիգոնոս Թէոս . ամս ԺԷ .
զ . Սելուկոս կալինիկոս . ամս ԻԽ .
է . Սելուկոս Կերաւնոս . ամս Դ .
ը . Բնտիգոնոս մեծ . ամս ԼԴ .
թ . Սելուկոս . ամս ԺԸ .

i. In Asia regnavit An-
tigonus . annis xviii .
ii. Demetrius Poliorce-
tes in superioribus
partibus et Syriae . ann. xvii .
iii. Seleucus Nicator . ann. xxxii .
iv. Antiochus Soter . ann. xix .
v. Antiochus Theos
(sive Deus) . ann. xv .
vi. Seleucus Callinicus . ann. xxi .
vii. Seleucus Ceraunus . ann. iii .
viii. Antiochus Magnus . ann. xxxvi .
ix. Seleucus . ann. xii .

χος ὢν τοῦ Πομπηίου ἐπέσχε . καὶ οὕτως ἡ βασιλικὴ διαδοχὴ ἡ
κατὰ Συρίαν ἄχρι τούτων φθάσασα κατελύθη .

Εἰσὶν οὖν ἐφεξῆς Ἀσίας καὶ Συρίας βασιλεῖς οἵδε .

Ἀντίγονος ἐβασίλευσε τῆς Ἀσίας	ἔτη 18.
Δημήτριος ὁ πολιορκητὴς τῶν τε ἄνω τόπων , καὶ Συρίας ,	ἔτη 17.
Σέλευκος ὁ Νικάτωρ	ἔτη 19.
Ἀντίοχος ὁ Σωτήρ	ἔτη 16.
Ἀντίοχος ὁ Θεός	ἔτη 15.
Σέλευκος ὁ Καλλίνικος	ἔτη 21.
Σέλευκος ὁ Κεραυνός	ἔτη 3.
Ἀντίοχος ὁ Μέγας	ἔτη 36.
Σέλευκος ὁ Φιλοπάτωρ	ἔτη 12.

Ճ. Լ'նտիդբոս Էպիփա- նէս . ամս ժն .	x. Antiochus Epipha- nes . annis xi.
ժն. Լ'նտիդբոս նորին որ- դի , ամ' ն . Է ամիսս չ .	xi. Antiochus ejus fi- lius ¹ . anno i. et mensibus vi.
ժբ. Դէմէտրիոս սոլտէր . ամս ժբ .	xii. Demetrius Soter . ann. xii.
ժգ. Լ'դէքսանդրոս . ամս ժգ .	xiii. Alexander . ann. xv.
ժդ. Դէմէտրիոս դէմէ- տրի . ամս չ .	xiv. Demetrius Demetrii (filius) . ann. iii.
ժե. Լ'նտիդբոս սիդէացի . ամս թ .	xv. Antiochus Sidetes . ann. ix.
ժզ. Դէմէտրիոս ողոց . ամս չ .	xvi. Demetrius de inte- gro ² . ann. iv.
ժէ. Լ'նտիդբոս գռիպոս . ամս իչ .	xvii. Antiochus Grypus . ann. xxvi.
ժը. Լ'նտիդբոս կիզիկէ- նացի . ամս ժէ .	xviii. Antiochus Cyzice- nus . ann. xvii ³ .
ժթ. Փիլիպպոս գռիպեայ :	xix. Philippus Grypi (fi- lius) .
Լ'ն որով իշխանութիւնն իսկ ա- սորոց վարչանէցաւ .	Sub quo vel ipsum Imperium Sy- riae finitum ⁴ .

Αντίοχος ὁ Επιφανής
 Αντίοχος (...) ὁ Εὐπάτωρ
 Δημήτριος ὁ Σωτήρ
 Ἀλέξανδρος
 Δημήτριος Δημητρίου
 Αντίοχος ὁ Σιδήτης
 Δημήτριος αὐθις (Arm. ὅλως)
 Αντίοχος ὁ Γρυπὸς
 Αντίοχος ὁ Κυζικηνὸς
 Φίλιππος ὁ τοῦ Γρυποῦ

իտն լա.
 իտոս զ. μῆνας 5'.
 իտն լβ'.
 իտն լե'.
 իտն γ'.
 իտն θ'.
 իտն δ'.
 իտն κς'.
 իտն ιη'.
 իտն β'.

Εφ' οὗ ἡ κατὰ Συρίαν ἀρχὴ κατελύθη

¹ Desideratur in Gr. *ejus filius*, *vids* *αὐτοῦ*, et in Arm. *Eupator*. Էւպատոր :

² Si vox inaudita in Arm. ողոց, *Olots*, non habuerit apud antiquos significatum Gr. vocis αὐθις, iterum, rursus, ergo Interp. Arm. legebat in Gr. ὅλως, *totaliter*, *integre*. Hec consi-

lio reposuimus in Lat. *de integro*.

³ Pro xvii. Gr. lectio habet xviii. ad normam nempe historiae praemissae, ac Canonis. Pariter pro Philippo annos ii. ubi nihil in Arm.

⁴ Hic sane et Anonymi fragmenta plane finem habent.

ՅԵՏ ՈՐՈՑ

POST QUOS

ՀՌՈՄԱՆՆԵՐՈՒԹՅԱՆ

ROMANI.

Հռոմայեցւոց՝ որ յուսմէղեայ՝
Թագաւորք, որք յաւգոստեայ և ՚ի
մեզ. որ հռոմայեցւոց հիպատք յու-
ղեայ կայսերէ և ՚ի մեզ. գումարեալ
զամենայն ճառեալսն յիշատակարանս՝
որ աստ իսկ կարգաւ դրոշմեալ են:

՚ի բազմամէկն աղէքսանդրեայ:
Յարիւղենեայ՝ որ զառորեստա-
նեաց և զմարաց զմատենան գրեաց:

՚ի մանեթովսայ յերից գրոցն զե-
գիպտական յիշատակացն:

՚ի կեփաղիոնի յինն երաժշտական
մատենիցն:

՚ի գիողորի մատենադարանիցն ՚ի
ն գրոցն. յորս կարճառօտ կարգէ ըզ-
պատմութիւնն մինչև ցգայիոս կայսր:

՚ի կասեայ զոնգինայ ըմ գրոցն.
յորս համառօտեաց միջ ողոմպիադա:

՚ի փիղագոնեայ յազատելոյ ՚ի կայ-
սերէ ՚ի ժի գրոցն. յորս համառօ-
տեաց միջ ողոմպիադա:

՚ի կաստովրի չ գրոցն. յորս ժռ-
ղովեաց ՚ի նինայ և ՚ի խոնարհ ողոմ-
պիադա ճան:

՚ի Թաղեայ յերից գրոցն. յորս
գումարեաց յիղիոնի առնլոյն մինչև
'ցձորդ կերորդ էերորդ ողոմպիադան:

՚ի պորփիրայ՝ որ առ մեզ փիղի-
սոփոս, յառնլոյն իղիոնի մինչև ՚ի
կղաւղի Թագաւորութիւնն:

Romanorum, qui a Romulo re-
ges, quique ab Augusto usque ad nos;
qui demum Romanorum Consules a
Julio Caesare ad nostram aetatem;
postquam collegerimus¹ omnia prae-
missa commentaria interim hic loci ex
ordine digesta.

Ex Polyhistore Alexandro.

Ex Abydeno, qui de Assyriis ac
Medis libros conscripsit.

Ex Manethi tribus libris de Aegyp-
tiorum monumentis.

Ex Cephalionis novem musicis (seu
Musarum) codicibus.

Ex Diodori Bibliothecae xl. libris,
in quibus breviter historiam usque ad
Cajum Caesarem exponit.

Ex Cassii Longini xvm. libris, qui-
bus breviter in compendium redegit
cxxxviii. Olympiadas.

Ex xiv. libris Phlegontis libertini
Caesaris (Adriani), quibus in com-
pendium reduxit Olympiadas cxxxix.

Ex Castoris vi. libris; in quibus a
Nino et infra confecit Olympiadas
clxxxi.

Ex Thaletis tribus libris, in quibus
ab Ilio capto usque ad clxv. Olym-
piadem collegit.

Ex Porphyrio, nostrae aetatis Phi-
losopho, a capto Ilio usque ad Claudi
regnum.

¹ Quamvis implicatissima videatur connexio inter se utriusque periodi, sensus tamen Aucto-

ՀԱՌՄԱՅԵՑԻՈՅ ԺԱՄԱՆԱԿԻ

ROMANORUM TEMPORA.

Ժամ է և 'ի հռոմայեցւոց թաղաւորութեանն ժամանակս ընթա-
նալ. որ զառաջին անուն յորջորջա-
նաց յեօթներորդում ողոմնիադին
ան. յորում ռոմիզոս զհռոմայեցւոց
քաղաքն շինեաց : Յայնմ քաղաքի, և
որոց ընդ նորա թագաւորութեամբ,
'ի նմանէ սերեցաւ անուն : Իսկ նախ
քան զճառեալ ժամանակսն՝ երբեմն
ղատինացիք կոչէին, և երբեմն աբո-
րիգլինացիք, և ընդ այլ ժամանակս
դարձեալ այլադք :

Բայց տիրեաց նոցա յետ զիդիոնն
առնելոյ էնիաս անքիսեայ, և նորին
պայազատք նախ քան զքաղաքն շի-
նելոյ թագաւորեցին ազգին : Բայց
զնոցա պատմութիւնն բազումք և
այլք՝ ոչ միայն հռոմայեցիք յազգէ,
այլև յոյնք գումարեալ գրեցին : Ի
նոցանէ երկուն միայն թուով բաւա-
կան լիցին մեզ՝ իրացս, որ առաջի
կան, երեւելի վկայք լինելոյ : Հորոց
առ այժմ եղից առնութեւր զիդիոնի-
սոսն, որ զհռոմայական պատմու-
թիւնն համառօտեաց. որ ընդ այ-
լում ճառիցն՝ և ընդ նախնեաց ազգն
հռոմայեցւոց անցանէ համառօտիւք :
յէնեայ և ըստ նմանէ թագաւորացն՝
մինչև յառնուլ զիդիոն, յառաջնում
զիրան իւրում եղեալ հաստատու-

ris satis elucet; sive eo modo, quo nos digessi-
mus, distribuas membra sermonis; sive paren-
thesis loco habeas sequentia usque ad novum
principium rerum Romanarum, hoc pacto.
Գումարեալ զամենայն և այլն (. . .) Ժամ է
և այլն : " Postquam collegerimus, etc. (. . .)
Jam adest, etc " .

1 Բայ նմանէ, passim occurrit pro succes-

Jam adest tempus, et Romanorum
regni tempora percurrendi, quod pri-
mum suam nomenclationem septima
Olympiade habuit, qua Romulus Ro-
manorum urbem condidit. Siquidem
ejusdem urbis, quaeque sub ejus re-
gno fuerunt, nomen ex eo (sc. Romu-
lo) propagatum est. Ante vero prae-
laudata tempora, nunc Latini, nunc
Aborigines dictitabantur, itemque di-
verse diversis temporibus.

Ceterum, post captum Ilium domi-
natus est in illos Aeneas Anchisae
(filius), ejusque successores ante ur-
bem conditam genti regnaverunt. Ve-
rum eorum historiam plures ac varii,
non solum natione Romani, sed Graeci
quoque colligentes conscripserunt.
Ex illis duo saltem numero de rebus
quae adsunt, satis nobis sint, ut prae-
clari testes adhibeantur. Quorum in-
terim Dionysium asseram Historiae
Romanae commentatorem; qui prae-
ter alia commentaria, etiam Antiqui-
tates Romanorum gentis breviter per-
currit. Ab Aenea et vicissim Regi-
bus usque ad Ilii captivitatem, in pri-
mo suo libro constanter exposuit: ex
quo necessaria, quaeque impresentia-

sione imitativa, quasi resolvendum, post eum
assimiliter ei, vel quem sequuti successive, cui
respondent aliquatenus, juxta eum, vel secun-
dum eum, pro successione sumpta: hic tamen
cum Ilii captivitas memoratur, fortasse eos etiam
qui ante Aeneam fuerunt, designat; nos interim
vicissim reddidimus, ad declarandam indiffe-
rentem successionem.

Թեամբ. յորմէ զկարեւորսն, և որ իրացս՝ որ առաջի կան՝ զիպօղ են, համառօտիւք առննթեր եղեալ կարգեցից զնոյն ձե օրինակի:

rum conveniunt, summatim afferens, hoc modo digeram.

Ղիսնիսի աշխատանքոյ յառաջին հոռոմայական պատմութենէն:

*Dionysii Halicarnassei ex prima Romanorum Historia*¹.

Ստիւրեալ քաղաքէն ամենայն երկրի և ծովու, յորում այժմ հռովմայեցիք բնակեն, հինք՝ ի ժամանակադարաց ասեն՝ Թէ բարբարոսք ունէին՝ սիկիլացւոց ազգն անդէն ծնեալ: Եւ այց յառաջ քան զնոսա՝ ոչ Թէ որպէս այլք ունէին, և ոչ Թէ աւեր իսկ կայր, չկարէ որ հաստա տուԹեամբ պատմել: Իսկ յետ այնր ժամանակաց արորիզինացիքն կալան, որք բազում ժամանակսց պատերազմ տալով ընդ բնակիչսն՝ առնուռն. որք նախ ի լերինս բնակէին առանց պարպաց ի շէնս ուրեք՝ աստ անդ ցան և չիք:

» Urbem in universam terram et mare dominantem, quam nunc Romani inhabitant, ut antiquissimi Chronographorum ajunt, Barbari tenuerunt, Siculorum nempe gens indigena. Verum ante eos, neque quomodo alii tenuerint, neque incultane esset, nemo certo referre potest. Post vero dicta tempora Aborigines tenere; quippe qui multo tempore cum incolis pugnantes, possederunt: qui primum in montibus vicos quosdam sine moenibus, hic et illic sparsim incolebant.

(Dionys. Halicarn. Antiq. Rom. L. 1.)

Τὴν ἡγεμόνα γῆς καὶ θαλάσσης ἀπάσης πόλιν, ἣν νῦν κατοικοῦσι Ῥωμαῖοι, παλαιότατοι τῶν μνημονευομένων λέγονται κατασχεῖν βάρβαροι Σικελοὶ, ἔθνος αὐθιγενές. τὰ δὲ πρὸ τούτων, οὐδ' ὥς κατείχετο πρὸς ἐτέρων, οὐδ' ὥς ἔρημος ἦν, οὐδεὶς ἔχει βεβαίως εἰπεῖν. Χρόνῳ δὲ ἴστερον Ἀβοριγῖνες αὐτὴν παραλαμβάνουσι, πολέμῳ μακρῷ τοὺς ἔχοντας ἀφελόμενοι. οἳ τὸ μὲν πρότερον ἐπὶ τοῖς ὄρεσιν ὄκουν ἀνευ τειχῶν κωμηδὸν καὶ σποράδες.

¹ Graecum textum restituiumus ex ipso auctoris loco. Lib. I. Antiq. Rom. editionis Lipsiae, p. 1691. voluntariis lacunis Eclogarii, Eusebii scilicet nostri, interjectis per continuatam interpunctionem; quibus facillime advertere possunt studiosi lectores, quomodo nempe Eusebius servatis ipsis Dionysii verbis, totam histo-

riam in compendium redegerit: ita tamen, ut nonnulla et ipse addiderit, tum ut res explicaret, tum maxime ut connecteret varias a se praetermissas orationis partes. Itaque praesens Dionysii textus non ubique ad verbum cum Eusebio nostro conferendus est, sed plerumque ad sensum intelligi debet. Nihilominus tamen,

Եւ յետ նոցա զպեղատագացւոց և զոմանց յունաց ասեն ունել զերկիրն. որոց զառաջինն արորդիւնացիս անուանեալ. և յետոյ 'ի Թադաւորէն զատինայ զատինացիք կոչել, որ առեղիական պատերազման բռնացաւ. Իսկ յետ ԺՇ ազգաց անցանելոյ՝ ռոմելեայ շինեալ զքաղաքն և մեծացուցեալ, և զիրս և զօրէնս յաւագութիւն ածեալ: Եւ յայսմ փայլէ անդրէն դարձուցեալ զբանն՝ գրէ զայս ձե օրինակին զնոյն բանս:

Սաբորիգիւնացիսն՝ յորոց տիրէ ազգն հռոմայեցւոց, ոմանք անդրստին 'ի յաշխարհէն իտաղացւոց ուրոյն ջոկ ասեն լիեալ: Իսկ իտաղիա զինաւ իսկ զծովեզրն կոչեմ՝ զյունիսս իտորշ, և զտուրէնական ծովն, և զերրորդ մասն երկրին՝ զոր զատինացիքն ունէին: Եւ Թարգմանին իշխանք ազգապետք կամ նախծինք. իսկ ըստ այլոց մատենագրաց՝ Թա

At postea Pelasgos et Graecorum nonnullos tenuisse terram illam dicunt; qui primo Aborigines nuncupati, deinde Latini denominati fuerint a Latino rege, qui Iliaci belli tempore praevaluit. Verum xvi. generationibus¹ praeteritis, Romulus urbem condidit, amplificavitque, necnou res legesque ad sublimiorem statum evexit. Interim vero iterum sermonem recolens (Dionysius) hoc pacto eadem verba scribit.

« Aborigines, ex quibus imperii originem ducit gens Romanorum, quidam jam inde ex Italiae indigenis corpus privatum fuisse dicunt. Italiam autem universum littus voco, Jonium (nempe) sinum, et Tyrrhenum mare, tertiamque partem terrae, quam Latini tenebant. Per interpretationem autem sunt (Aborigines) Principes gentiarchae (sc. auctores origi-

Ἐπεὶ δὲ Πελαγοὶ τε καὶ τῶν ἄλλων Ἑλλήνων τιεὲς ἀναμιχθέντες αὐτοῖς... οἱ αὐτοὶ... τὴν ἀρχαίαν τῶν Ἀβοριγίνων ὀνομασίαν ἔτισσῶζοντες. ἐπὶ δὲ Λατίνου βασιλείας, ὃς κατὰ τὸν Ἰλιακὸν πόλεμον ἐδυνάστευσε, Λατῖνοι ἀρξάμενοι καλεῖσθαι. Ῥωμύλου δὲ τὴν ἐπώ-
 νυμον αὐτῷ πόλιν οἰκίσαντος, ἐκκαίδεκα γενεαῖς τῶν Τρωϊκῶν ὕστερον... (deinceps discrepat, fusiori stylo rem declarans)...

Τοὺς δὲ Ἀβοριγῖνας, ἀφ' ὧν ἀρχεὶ Ῥωμαίων τὸ γένος, οἱ μὲν αὐτόχθονας Ἰταλίας, γένος αὐτὸ καθ' ἑαυτὸ γενόμενον ἀποφαίνουσιν. Ἰταλίαν δὲ καλῶ τὴν ἀπὸ τῆς σὺμπασαν, ὅσῃν ὁ Ἰόνιός τε κόλπος καὶ Τυρρηνικὸς, καὶ τρίτα περιέχουσιν ἐκ γῆς... ὥσπερ ἂν ἡμεῖς εἴποιμεν γενάρχας ἢ πρωτογόνους. ἕτεροι δὲ λέγουσιν ἀνεστῖους τι-

multum perspicuitatis ambae lectiones sibi invicem praestant.

¹ Frid. Sylburgius, Halicarnassaei interpres Latinus, affert in adnot. ad p. 8. v. 19. Glareani sententiam, qui vult hic pro sexdecim aetatibus seu generationibus legi tredecim tantum: sed frustra, cum uniformiter habeatur apud Halicarn. et Euseb. sexdecim. Itidem idem Syl-

burg. ad p. 120. v. 47. prolixam inserit disquisitionem de sensu vocis γενεά, quam passim Dionysius usurpat; nobis tamen id sat erit, quod Interp. Arm. satis idoneè accommodavit vocem ~~γενε~~ sc. generatio, genus, gens, vel latè sumpta, aetas, etc. id enim omnino significare potest ~~γενε~~ apud Arm. quod γενεά apud Gr.

ժառանգանք կոչին, 'ի բազում աշխարհաց ժողովեալք. և ըստ այլոց՝ թէ լիբէացւոց անդր եկք երթեալ էին. և քաջ՝ 'ի հռոմայեցւոց մասե նստբաց ասեն, թէ յոյք էին. 'ի նոցանէ՝ որ երբեմն յաբսլին բնակեալ էին, բազում ազգօք յառաջ քան ըզտրովական պատերազմն անդր հատուածք երթեալ:

Եւ 'ի նոյնս յարեալ՝ ասէ, թէ չճմարտութեամբ որպէս զհարդ և իցէ՝ չ' յայտ. բայց ըստ իմեւ կարծեաց՝ յայն ազգէ, որ այժմ արկադեանն կոչին, լինել նոցա: 'Եւ նոցա անցանել ընդ յունիոս խորշ ծովուն, և բնակել յիտալացւոց աշխարհին. զորս տարեալ ինովտի լի-

nis) vel primogeniti¹; juxta vero alios scriptores, vagabundi (quasi oberrantes) vocantur è multis regionibus convenae. Secundum vero alios, Libyorum² advenae illuc profecti erant. At Romanorum diserti scriptores, Graecos eos esse asserunt, ex illis nimirum, qui olim in Achaia habitabant, multis ante bellum Trojanum generationibus eo per coloniam migrantes «.

His autem addit, dicens. » Itaque rei veritas quomodo se habeat, non constat: juxta meam vero sententiam, ex ea gente, quae nunc³ Arcades nuncupantur, eos fuisse dixerim. Imprimis eos per Jonium sinum maris trajectos, Italiam incoluisse; quos quidem deduxit Oenotrus Lycaonius⁴,

νάς, καὶ πλανήτας, ἐκ πολλῶν συνελθόντας χωρίων... ἄλλοι δὲ Λιγύων ἀποίκους μυθολογοῦσιν αὐτοὺς γενέσθαι... οἱ δὲ λογιώτατοι τῶν Ῥωμαίων συγγραφέων... Ἕλληνας αὐτοὺς εἶναι λέγουσι τῶν ἐν Ἀχαΐᾳ ποτὲ οἰκησάντων, πολλὰς γενεαῖς πρότερον τοῦ πολέμου τοῦ Τρωϊκοῦ μεταναστάντας.

... Τὸ μὲν οὖν ἀληθές ὅπως ποτ' ἔχει, ἄδηλον, εἰ δ' ἔστιν ὁ τούτων λόγος ὑγιής, οὐκ ἂν ἐτέρου τινὸς εἴησαν ἀποικοὶ γένους, ἢ τοῦ καλουμένου (νῦν) Ἀρκαδικοῦ. πρῶτοι γὰρ Ἑλλήνων οὗτοι περαιωθέντες τὸν Ἰόνιον κόλπον, ὤκησαν Ἰταλίαν, ἄγοντος αὐτοὺς Οἰώτρον τοῦ Λυκάονος. ἦν δὲ πέμπτος ἀπὸ τε Αἰζιοῦ καὶ Φορω-

1 Lectio Arm. valdè probat integrum esse Gr. textum in iis vocibus γενάρχας ἢ πρωτογόνους, quae tamen posteriores critici gratis deturbare nituntur, variis interpretationibus morem gerentes: ita enim scribit Sylburg. praeclaudatus, loco citato, ad p. 8. v. 37. » Lapi versio habet πρωτογονεῖς: ex quo suspicari licet duplicem in codicibus scripturam extare, πρωτογόνους et πρωτογενεῖς: quod posterius ad γενάρχας proxime accedit «. Attamen qui Eusebio fidem adjungunt, nihil mutandum censent.

2 Dionys. in hodiernis lectionibus fert Λιγύων, sc. *Ligurum*; quorum regio *Liguria* a Latinis dicta in Italia satis nota. Eusebius tamen

legit Λιβύων, qui sunt de Libya seu Africa; quae remota quidem regio, sed pariter notissima: nec mirum, cum advenae per coloniam a quantumvis remotissima orbis parte potuerint adesse; nisi dixeris, in cod. Arm. pro *λιβέացւոց* legendum esse *λιβέացւոց*.

3 Adverbium *այժմ*, probat τὸ νῦν parenthesis nota additum in edit. Halic. ex codice Venet.

4 Dionys. habet τοῦ Λυκάονος; quo aequè designari potest *Lycaonis filius*, et *Lycaonus*, seu *Lycaonensis*, ex vi praecedentis nominis; idem forsitan duplex sensus eliceretur a nostra lectione, si pro *λιβέացւոց* (quod sonat *Lycaonensium*) legeretur *λιβυωνῶν*, *Lycaonis*.

հոնացւոյ՝ որ էր Հինգերորդ Օէի
 և Փորոնեայ, Ժէ ազգաբաշխաւ
 զտրոպական պատերազմ: Ոյինով-
 տրեայ՝ ի լերինս բնակեալ, և ոյինով-
 տրիա զաշխարհն կոչեալ, և զբնա-
 կիչն ոյինովարացիս: Արոց յետոյ ա-
 նուանեալ իտալացիս յիտաղոսէ Թա-
 դաւորէ. յորմէ և ամենայն իսկ եր-
 կիրն իտաղիա անուանեալ: Եւ զի-
 տաղոս փոխանակեալ մորգեայ. յոր-
 մէ մորգեացիք կոչեցան: Եւ ոյինով-
 տրի եղբոր՝ որոյ անուն էր պեկե-
 տիոս, ընդ նմին հաստուած եկելոյ
 յարկադացւոց աշխարհէն, բնակեալ
 առ յունիոս խորշիւն. և ի նմանէ
 պեկետեանս անուն ազգին կոչեալ:
 Օայս ամենայն ի կարծեաց ասէ:
 Եւ յետ այնորիկ ասէ զպեղէգաց-
 ւոց հաստուածից յունաց երթեալ

quintus a Zeo¹ et Phoroneo, xvn. ge-
 nerationibus ante Trojanum bellum.
 Oenotrus itaque montes inhabitat, at-
 que Oenotriam regionem vocat, incol-
 lasque Oenotrios; qui postea Itali sunt
 nominati ab Italo rege²; a quo to-
 ta quoque regio Italia denominata
 fuit. Italum vero Morges excepit; a
 quo Morgetes sunt vocati. Oenotri
 autem frater, cui nomen Pencetius,
 cum ipso colonus ab Arcadia migrans,
 ad sinum Jonium pervenit, atque ex
 ipso Peucetium nomen genti factum.
 Cuncta haec ex opinione dicit.

»Deinde vero Pelasgos³ Colonos
 Graecorum migrasse, ait, et habita-

νέως... ἐπτακαίδεκα γενεαῖς πρότερον τῶν ἐπὶ Τρωίαν στρατευσάν-
 των... Οἶνωτρος δὲ... ὥκισε πόλεις μικρὰς καὶ συνεχεῖς ἐπὶ τοῖς
 ὄρεσιν... ἐκαλεῖτο δὲ ἢ τε χώρα... Οἶνωτρία, καὶ οἱ ἄνθρωποι
 πάντες ὅσων ἦρξεν, Οἶνωτροι... καὶ ὡς βασιλεὺς (ἐν) αὐτοῖς Ἰτα-
 λὸς ἀνὰ χρόνον ἐγένετο, ἀφ' οὗ μεθωνομάσθησαν Ἰταλοί. Τούτου
 δὲ τὴν ἀρχὴν Μόργης διεδέξατο, ἀφ' οὗ Μόργητες ἐκλήθησαν...
 καὶ Πευκέτιος ἀφ' οὗ Πευκέτιοι καλεῖνται, οἱ ἐν τῷ Ἰονίῳ κόλ-
 πῳ...

Ἐπεὶτα Πελασγῶν τινὲς τῶν οἰκούντων ἐν τῇ καλουμένῃ Θερταλία,

¹ Gr. lectio nunc habet Αἰζιοῦ; rectius ne,
 critici viderint, namque Sylburg. in adnot. Ha-
 lic. ad p. 10. v. 12. haec habet: »De Aezeis nihil
 uspiam reperi, quare suspicari liceat pro Αἰ-
 ζιοῦς et Αἰζιοί scribingendum esse Ἀζην et Ἀ-
 ζήνης: vel Dorico more, Ἀζάν et Ἀζάνης, nam
 Pausanias et Stephanus Byz. tradunt Azanem
 fuisse Arcadis ex Eratone nympha filium, et re-
 gionem illi a patre assignatam, nominatam fuisse
 Azaniam, subditosque Azanes. Paulò ante-
 rius dixerat, pro Aezeus, a Glareano cum Lapo
 scribi Aegeus: ut ut sit, nostra lectio habet in
 genit. Zei, vel in ablat. a Zeo.

² Vel ita, quod non abs re videtur, quibus

postea (vir) Italus nominatus in Italia regnat:
 nam Arm. Cod. mendose habet voces *իտաղիա*
յիտաղիա, quarum secunda *յիտաղեայ*, sive
յիտաղոսէ legenda, ut patet ex Gr. et sequenti-
 bus, ubi nominatim habetur, և *զիտաղոս փոխա-*
նակեալ etc. Ad haec nota *τὸ որոց* probare Gr.
 lectionem *αὐτοῖς*, minime verò probat *ἐν αὐτοῖς*,
 quod parenthesi additur apud Sylburg. ex cod.
 venit.

³ Pro *պեղէգացւոց* malim legas *պեղեգաց-*
ւոց, vel potius *պեղապացւոց*, ut supra re-
 ctius habebatur, conformiter cum Gr. verum
 eadem lectio minus recta, occurrit in codice no-
 stro etiam inferius.

բնակեալ յիտաղացոց կողմնսն ընդ
աբորիգինացիս . իսկ պէղէգացոցն՝
նոցին և տիւռենացիս կոչեալ, և ա.
մենայն աշխարհին տիւռէնիս, յա.
նուն միոյ ուրումն իշխանի նոցա՝ որ
կոչէր տիւռէնոս՝ անուանեալ : Իսկ
եւանդրի ուրեմն յեղղադացոց աշ.
խարհէն՝ ի պաղմնտիոս քաղաքէ ար.
կադացոց նաւատորմիչ նաւօք աւ.
ցանել, յետոյ բնակեալ յիտաղաց.
ոց ՚ի նոյն տեղիս, առ որով հռոմ.
քաղաքի շինել զիպէր : Օ արկադաց.
ոց առէ զյոյն դարութիւնն տանել
յիտաղիս, և զարուեստական տաւ.
ղացն նուագարանս . և օրէնս և սոգնել
նոցա : Իսկ յետ նոցա՝ և հերակղեայ
այլ յունական նաւատորմիչս տանել
ընդ իւր, և բնակել ՚ի յաւաջադոյն
ճառեալ տեղիսն : Իսկ սատոռնիոս
կոչէր . ուստի և ամենայն աշխարհին
սատոռնիս անուանել : Իսկ հերակ.
ղի ընել անդ որդի՝ անուն զատինոս .
որում և աբորիգինացոց աշխարհին

visse partes Italogum cum Aboriginibus. Pelasgi autem ipsi Tyrrheni quoque dicti sunt, e cuiusdam eorum ducis nomine, qui Tyrrhenus vocabatur, sicut etiam universa ea regio Tyrrhenia appellata fuit. Postea Evander quidam ex Graecia, de Arcadum urbe Palantio classe transvectus, postmodum Italiae ea loca inhabitavit, ubi Romam urbem aedificari contigit. Arcadas, ait, litteraturam Graecam in Italiam attulisse, instrumenta quoque musica, nec non leges tulisse iis. Post illos vero Herculem quoque aliam Graecam classem secum duxisse, et quae supra diximus loca incoluisse. Jampridem Saturnius vocabatur, indeque tota regio illa Saturnia nuncupata fuit. Herculi autem inibi filius natus (dicitur) Latinus nomine, qui et Aboriginum regionis sit potitus; ex quo Latini nomen sortiti sunt. Latino autem sine

τὴν ἐαυτῶν ἀναγκασθέντες ἐκλιπεῖν, σύνοικοι γίνονται τοῖς Ἀβοριγῖσι ... (ἢ γὰρ δὴ καὶ τὸ τῶν Πελασγῶν γένος Ἑλληνικόν) ... ἐκαλοῦντο δὲ ὑπὸ τῶν ἄλλων ἀνθρώπων ... οἱ αὐτοὶ Τυρρήνοι καὶ Πελασγοί ... Τυρρήνων ἀποφαίνουσιν ἡγεμόνα τῆς ἀποικίας γενόμενον, ἀφ' ἐαυτοῦ θέσθαι τῷ ἔθνει τοῦνομα (similia replicantur passim) ... μετὰ δὲ οὐ πολὺν χρόνον στόλος ἄλλος Ἑλληνικὸς εἰς ταῦτα τὰ χωρία τῆς Ἰταλίας κατάγεται ... ἐκ Παλαντίου πόλεως Ἀρκαδικῆς ἀναστάς. ἡγεῖτο δὲ τῆς ἀποικίας Εὐάνδρος (paulo superius dixerat. ὅπου ... τὴν Ῥώμην ... ἐπολίσαντο) ... λέγονται δὲ καὶ γραμμάτων Ἑλληνικῶν χρῆσιν εἰς Ἰταλίαν πρῶτοι διακομίσαι, νεωστὶ φανείσαν Ἀρκάσι. καὶ μουσικὴν τὴν δι' ὀργάνων, ἃ δὴ λύρα τε καὶ τρίγωνά καὶ λυδοὶ καλοῦνται ... νόμους τε θέσθαι ... μετὰ τοὺς Ἀρκάδας, ἄλλος εἰς Ἰταλίαν ἀφικνεῖται στόλος Ἑλληνικὸς, ἄγοντος Ἡρακλέους ... περὶ ταῦτα τὰ χωρία ὑπέμειναν ... ὑπὸ δὲ τῶν τότε ἀνθρώπων Σατόρνιος ἐλέγετο ... (ἀκτὴ σύμπασα, ἡ νῦν Ἰταλία καλουμένη) ... Σατορνία πρὸς τῶν ἐνοικούντων ὀνομαζομένη ... λέγουσι δὲ τινες αὐτὸν (scilicet Ἡρακλεὸν) καὶ παῖδας ἐν τοῖς χωρίοις τούτοις ... καταλιπεῖν. Πάλλαντα μὲν ... Λατῖνον δὲ ... Πάλλαντα

տիրէլ. յորմէ զատինացիք կոչեցան :
և 'ի զատինաց յանորդի վախճանէլ՝
էնիայ որդւոյ անքիսեայ առնուլ զիշ-
խանութիւնն :

Օ այս ամենայն դարձեալ վերս-
տին համառօտեալ՝ ըստ սմին բանից
օրինակի. հանէ 'ի գլուխ : Վուսմա
րեալ ազգքն, և ընտանացեալ ընդ
բնակիչն երկրին բարուք, յորոց
ազգն հառմայեցւոց յառաջ եկեալ
ընտրէր, նախ քան զնոսա՝ որ այժմ
ունին զքաղաքն բնակելոյ, այսօրիկ .
'Եւրա աբորիգինացիք, որ քրիկիղս-
ցիս մերժեցին 'ի տեղեացն, յոյնք
էին 'ի նախնեաց՝ 'ի սորոգպոնէսեայ,
երթեալ հասուածք ընդ յինովորի՝
յայսմանէ որ այժմ արկադիա կոչի,
որպէս ինձ թուի : Եւ ապա որք
անդրն փոխեցան՝ անտի որ երբեմն
էնէմոնիա, և այժմ Թեսալիա կո.

(maribus) liberis defuncto, Aeneam
Anchisae filium principatum sibi con-
ciliasse «.

Verum omnia haec iterum breviter
recolens his verbis complectitur. » Con-
venientes itaque gentes, et cum inco-
lis terrae illius moribus familiaritatem
colentes; ex quibus Romanum genus
selectum, ante eos, qui nunc urbem
inhabitatam tenent¹, provenit, haec
sunt. Primum Aborigines, qui Sicu-
los ex his locis ejecerunt, Graeci fue-
runt, jam a suis majoribus oriundi a
Peloponneso, coloni cum Oenotro mi-
grantes, a regione, quae nunc Arcadia
dicitur, ut mihi videtur. Deinde, qui
illuc transmigrarunt, ex olim Aene-
monia, et nunc Thessalia appellata,
Thessali erant. Tertio² Pelasgi, qui

μὲν ... ἀποθανεῖν. Λατῖνον δὲ ἀνδρωθέντα τὴν Ἀβοριγίνων ἀρχὴν
παραλαβεῖν. τοῦτου δὲ ἄπαιδος ἀρρένων τελευτήσαντος, ... περιστῆ-
ναι τὴν ἀρχὴν εἰς Αἰνείαν τὸν Ἀγχίσιου ...

Τὰ μὲν δὴ συνελθόντα ἔθνη καὶ κοινωσάμενα, ἐξ ὧν τὸ Ῥω-
μαῖον γένος ὥρμηται, πρὶν ἢ νῦν ἔχουσιν οἰκισθῆναι πόλιν, ταῦτά
ἐστίν. Ἀποριγῖνες μὲν πρῶτον, οἱ Σικελοὺς ἐξανάστησαν ἐκ τούτων
τῶν χωρίων, Ἕλληνας δὲ τὸ ἀρχαῖον, ἐκ Πελοποννήσου, τῶν σὺν
Οἰνῶτρῳ μετενεγκαμένων τὴν οἰκισιν ἐκ τῆς καλουμένης νῦν Ἀρκα-
δίας, ὡς ἐγὼ πείθομαι. ἔπειθ' οἱ μεταστάντες ἐκ τῆς τότε μὲν
Αἰμονίας, νῦν δὲ Θεσσαλίας καλουμένης, Πελασγοί. τρίτοι δὲ οἱ

¹ Gr. verbum οἰκισθῆναι, passive passim usur-
datum a Dionysio, valde exacte reddit noster in-
terpres *μὲν*, passive nempe sumptum, sc.
habitari, inhabitatam fieri. Latini vero Interpre-
tes nunc prima, nunc altera significatione utun-
tur, ne dicam, confundentes cum altero verbo
οἰκοδομήσασθαι, condi, aedificari, reponunt,
unde et Sylburg. dixit, ante urbem quam nunc
tenet conditam; quod intelligendum inhabita-
tam. Item in iis quae sequuntur ilem Lat. In-
terp. nescio quo consilio suppressit ea τῆς κα-
λουμένης νῦν, integre apud nos exposita.

² Quum Gr. textus Dionysii habeat Πελασ-
γοί τρίτοι, Latinus Interpres primam vocem a
secunda sejungens interjecto punctulo, anterio-
ri copulavit periodo, imo sub initium totius pe-
riodichae collocavit hoc pacto. » Deinde Pelasgi,
qui demigrarunt ex Haemonia, quae nunc dici-
tur Thessalia «. Dein ita secundam periodichē
exorsus est: » Tertio, qui ex oppido Palantio,
etc «. omnino nempe abhorrens a vera lectione.
Nec mirum; cum ad hanc dispositionem ductus
sit vir eruditus ob decurtatam lectionem; in-
tercidit enim ex Gr. illud membrum orationis

չի, Թե տաղացիք էին : Երբ որդ պէ-
ղէգացիք՝ որք ընդ եւանդրին չա-
քան , յարկադեայ 'ի պաղանտիոս
քաղաքէ : (Իսկ սոցա՝ որք ընդ հե-
րակիէայ գումարեւոյն 'ի պատե-
րազմ պեղէպոնացւոց , խառնիճա-
ղանճ ինչ ելանէր : Հուսկ յետոյ որք
ընդ էնեայն զերծան տրոպացիք՝ յի-
զիոնէ և 'ի դարդանայ և յայլոց 'ի
տրոպական քաղաքաց :

cum Evandro ab Arcadia ex Palantio
urbe profecti sunt . Postque eos, tur-
ba quaedam ¹ ex iis, qui cum Hercule
ad bellum Peloponnesiacum congre-
gati erant, accessit . Postremo vero
(venerunt), qui cum Aenea elapsi
fuerant Trojani, ex Ilio Dardanoque,
et ceteris Trojanis oppidis « .

Մեկն գրոյ՝ պատմանիկէն էնեայ յիս-
շէա երթալոյն :

Ex eodem Libro, de tempore quo Ae-
neas in Italiam profectus est.

Իզիոն ասէ առաւ իսկ և իսկ 'ի
չլուի ելանելոյ ամարայնոյն՝ էջ ա-
ւուրբ յառաջ քան զձմեռական փա-

» Ilium, ait, captum fuit jam jam
aestate vergente ², xvn. diebus ante
hibernum solstitium factum ³, men-

σὺν Ἐυάνδρῳ παραγεννηθέντες εἰς Ἰταλίαν, ἐκ Παλαντίου πόλεως.
μετὰ δὲ τούτους τῶν σὺν Ἡρακλεῖ στρατευσόμενων Πελοποννησίων
(Ἐπειοὶ τε καὶ Φενεάται, οἷς καὶ Τρωϊκὸν τι ἐμέμικτο.) τελευ-
ταῖοι δὲ οἱ διασωθέντες σὺν Αἰνείᾳ Τρῶες ἐξ Ἰλίου τε καὶ Δαρ-
δάνου, καὶ τῶν ἄλλων Τρωϊκῶν πόλεων...

Ἰλιον μὲν γὰρ ἦλω τελευτῶντος ἤδη τοῦ Θέρους ἐπτακσίδεκα πρό-

» Thessali erant « . Sicut etiam hodierna lectio
Halic. vix novit vocem *de Arcadia*, quam Euse-
bius legit; ut contra Eusebius non cognoscit al-
teram *in Italiam*, quae apud eum reperitur .

1 Satis clare apparet, Eusebium brevitatis
gratia pro iis nominibus, quae apud Dionysium
sunt, *Epei atque Pheneatae*, quibus et Trojani
generis nonnihil permixtum erat, substituisse
id tantum *turba quaedam*. In sequentibus verò
Interp. Lat. omisit vocem *Τρῶες* ab Eusebio
nostro integre servatam .

2 *ὑπὸ τοῦ θέρους* confirmat genuinam lectionem
Dionys. τοῦ θέρους, quam tamen critici ad tru-
tinam revocant; ita enim habet Sylburg. in ad-
not. Halic. ad p. 51. v. 5. » Pro *θέρους* Lapsus
videtur legisse *ἱάρος*: interpretatur enim *desi-*
nente jam vere, quid si rectius *ἐνιαυτοῦ*? quo-

niam annum a Solstitio aestivo auspicabantur
Attici, ut docet in sequentibus « . Subjungitur
ibi et proluxa disquisitio de die, quo Troja ca-
pta fuerit. sed consule et sequentem adnota-
tionem nostram .

3 Lectio Dionys. hodierna habet *τῆς θερῆς
προπῆς*, id est *aestivum solstitium*, ubi Interp.
Lat. praetermisit *τὸ aestivum*, tamquam satis
notum, cum supra *aestas* posita fuerit . Verum
tamen ille errat, ut mihi videtur, cum codice
suo vitioso . Eusebius enim constanter legit in
antiquissimo auctoris textu *τῆς χειμερινῆς προ-
πῆς*, quod est *hibernum*, sive *hiemale solsti-*
tium, fortassis supponens pro autumnali . Et qui-
dem id vel recta ratio suadet demonstratque;
quoniam cum dixisset auctor Ilium captum ae-
state jam vergente, proxime sequens solstitium

փոխմանն ինեւոյ՝ ի եղափերով
զինն ամսոյ, որպէս ակէնացիք ըզ-
ժամանակն վարեն. քանզի աւելի
աւուրք էին՝ որ զտարին զայն ընեին՝
յեւ. փոփոխմանն է աւուրք: Իսկ
յլ՝ որ անցանեւոյ յաւելոյն, թուի
ինձ՝ քաղաքին յանձանձիւս աքայեց-
ւոց ինեւ. և հրէշտակագնաց անդր
՝ ի մերժելոցն առնել, և երդմի և
զաշխուոր ընդ նոսա ինեւ: Ի մի
ուս ևս ամին յառաջ քոն զառնուին
յեւ առնեն հաւասարելոյ աւուրցն
չուեալ տրուլացւոց զնացին յերկրէն.

se Elaphebolion¹, prout Athenienses tempora in usum adhibent: etenim supererant post ipsum solstitium dies v², qui annum illum complerent. Verum enim vero diebus xxxvii. a captivitate (Ilii) transactis, Achaeos arbitror urbis moderatores extitisse, et legatione missa ab expulsis juramentum inter ipsos ac foedus interfuisse³. Sequenti itaque anno, quem praecedit⁴ captivitas (urbis) post autumnale aequinoctium Trojani a terra solventes discesserunt, ac Hellespon-

τερον ἡμέραις τῆς Θερινῆς τροπῆς, ὅγδοη φθίνοντος μηνὸς Θαργηλιῶ-
νος, ὥς Ἀθηναῖοι τοὺς χρόνους ἄγουσι. περιτταὶ δὲ ἦσαν αἱ τὸν
ἐνιαυτὸν ἐκεῖνον ἐκπληροῦσαι μετὰ τὴν τροπὴν εἴκοσι ἡμέραι. ἐν
δὴ ταῖς ἐπτὰ καὶ τριάκοντα, ταῖς ἀπὸ τῆς ἀλώσεως διαγενομέ-
ναις, τὰ τε περὶ τὴν πόλιν οἶμαι διοικῆσασθαι τοὺς Ἀχαιοὺς, καὶ
τὰς πρεσβείας ἐπιδέξασθαι τὰς παρὰ τῶν ἀφιστηκότων, καὶ τὰ
ὄρκια ποιήσασθαι πρὸς αὐτοὺς. τῷ δ' ἐξῆς ἔτει, πρώτῳ δὲ μετὰ τὴν
ἄλωσιν περὶ τὴν μετοπωρινὴν ἰσημερίαν ἄραντες οἱ Τρῶες ἐκ τῆς

certe hibernum fuit, neque aestivum. Alioquin laude digna erit Lapi animadversio solertissima; quippe, qui cum vidisset hic (quamvis mendo codicis) *aestivum solstitium* haberi, illico infert Ilium antea captum, non ideo aestate vergente stabilendum esse, sed potius *desinente vere*; quam sententiam in ipsam interpretationem induxit: ceterum legenda et quae sequitur adnotatio.

1 Vix potuit tam gravis hoc in loco exemplarium diversitas occurrere, nisi vel amanuensis Dionysii, vel Eusebius excerptor dedita opera interpolarit textum. Dionysius enim hodie habet, octava (die) *desinentis mensis Thargelionis*, ubi Eusebius dixit *mense Elaphebolion*, quorum primus, sc. *Θαργηλιών* congruit Aprili: secundus verò *ἐλαφεβολιών* Februario.

2 Nisi aliter praecedens calculus adeo discrepans persuadeat, sicut etiam quinque dierum computatio tamquam appendix anni communis apud Orientales, facile potest dici, quod in Cod. Arm. irrepserit *ζ. v. pro ζ. xx.* cum interim in Gr. expresse habeatur *εἴκοσι, viginti*, cui et sequens summa, magna concordia suffra-

gatur, nam numerus 37. coalescit ex 17. et 20. qui antea memorati fuerunt.

3 Quidam legunt in Gr. *ἐπιδέξασθαι τὰς παρὰ* etc. alii verò *ἐπιδείξασθαι τὰς περὶ* etc. itaque juxta primum Lapis, reddit *legationes accepisse à discendentibus*; secundam lectionem imitatus est Gelenius, cum reddit, *per legatos egisse cum his qui defecerant*: primam Eusebius sua interpretatione comprobatur.

4 Cod. Arm. habet. *ζ. ի միսսուս ևս ամին յառաջ քոն զառնուին*, ubi aut legendum *յառնուին*՝ որ յետոյ քոն զառնուին, aut vox *յառաջ* eo sensu accipienda, quo dici solet *և սկսի յառաջ*, ubi *յառաջ* posteritatem magis indicat; et quidem praesens locus postulat, ut de posteriori tempore intelligatur, quare necesse nobis fuit reponere *quem praecedit*, quamvis verba sonant magis, *qui praecedit*: Consule Gr. textum sic habentem: » Sequenti vero anno, primoque post captivitatem (urbis) «. Et tandem potest dici, quod vox altera *յեւ*, proxime subjuncta, sit anteferenda, nonnullis syllabis mutatis.

և պարզեալ անցանէին ընդ եղէս-
պոնտոս . իջեալ 'ի Թրակի՝ անդ ան-
ցուցանէին զժամանակս ձմեռանոյն .
զտեղի առեալ մնային և այլոցն ևս՝
որ ընդ նոսա էին փախստականք . և
կազմ և պատրաստ կային միևան-
գամ նաւարկելոյ : '՝ Եկզբան գար-
նանոյն 'ի նաւ մտեալ գնային 'ի
Թրակայ . և իբրեւ 'ի գլուխ հանէ-
ին զմիջոցի վայրացն նաւարկու-
թիւն մինչև ցարկիդիա , անդ հասեալ իսկ
և իսկ տարին վախճանէր . և անցու-
ցանէին անդ զերկրորդ ևս ձմեռնն .
'ի քաղաքս խառն ընդ եղիմացիս 'ի
օրիկիդացւոց աշխարհն բնակէին :

Իբրեւ ժամանակք նաւարկու-
թեանցն հասանէին , չուեալ 'ի կղզ-
ւոյն՝ անցանէին ընդ տիւրանական
ծովն համատարած . և իբրեւ զայն 'ի
գլուխ հանէին , հասանէին 'ի զով-
րէնտոս՝ յաբորիդիւսացւոց ծովեզրն՝

tum trajiciunt¹; delatique in Thra-
ciam, hiemale tempus inibi transege-
runt; ibique persistentes, alios quo-
que, qui cum illis erant fugitivi, ex-
pectabant, et futurae navigationi ex-
pedite se se parabant. Vere autem
incipiente, navem conscendentes a
Thracia migrarunt, et quum interjec-
tum usque ad Siciliam spatium navi-
gatione complevisset, illuc delatis
(ipsis), annus statim finem habuit²,
ibique secundam quoque hiemem tra-
duxerunt; oppida unà cum Elymis in
Sicilia incolentes³ .

» Quum vero tempus navigationis
advenit, solventes ab insula, trajiciunt
Tyrrhenicum pelagus; et cum hoc
perfecissent, Lorentum⁴ Aboriginum
littus pervenerunt media aestate; re-
gioneque occupata, Lavinium inha-

γῆς, περαιοῦνται τὸν Ἑλλάσποντον. καὶ καταχθέντες εἰς τὴν Θρά-
κην, αὐτοῦ διατρίβουσι τὴν χειμερινὴν ὥραν, δεχόμενοι τε τοὺς ἐτι
συνιόντας ἐκ τῆς φυγῆς, καὶ παρασκευαζόμενοι τὰ εἰς τὸν ἀπό-
πλουν. ἐκ δὲ τῆς Θράκης ἀναστάντες ἕαρος ἀρχομένου, τελοῦσι τὸν
μεταξὺ πλοῦν, ἄχρι Σικελίας. ἐκεῖ δὲ ὀρμιταμένοις αὐτοῖς τὸ ἔτος
τοῦτο τελευτᾷ. καὶ διατρίβουσι τὸν δεύτερον χειμῶνα, τὰς πόλεις
συνοικίζοντες τοῖς Ἑλύμοις ἐν Σικελίᾳ.

Πλωίμων δὲ γενομένων ἄραυτες; ἀπὸ τῆς νήσου, περᾷσι τὸ Τυρρή-
νικὸν πέλαγος, καὶ τελευτῶντες εἰς Λαρεντὸν ἀφικνοῦνται, τὸν Ἀ-
βοριγίνων αἰγιαλὸν, μεσουσσης θέρειας. λαβόντες δὲ τὸ χωρίον, οἱ-

¹ Ubi nos trajiciunt diximus, Cod. Arm. ha-
bet պարզեալ անցանէին, ad verb. expanden-
tes transibant, ceu expansis velis trajiciebant,
sicut etiam Gr. verbum περαιοῦνται est transfre-
zabant, vel (navigio) transvehébantur.

² Sylburg. Interpres Lat. paulo aliter rem ex-
posuit, dicens. » In eam appulsi, manserunt
ibi usque ad ejus anni exitum . Verum Gr.
textus ad verbum haec exprimit. » Illuc verò
ipsis delatis annus iste finitus est , quod ma-
gis nostrae respondet lectioni, maxime si αὐτοῖς

ipsis, legas ἐνδύς, illico, statim, confestim.

³ Participium συνοικίζοντες, quod sonat co-
habitantes, una incolentes, expressit Sylburg.
condentes, quasi cohabitare facientes. Sic enim
rem exponit, » cum Elymis oppida condunt in
ea Insula : minime, ni fallor, ad auctoris
mentem.

⁴ Lorentum diximus ad fidem cod. Arm. 'ի
զովրէնտոս, cui suffragatur et Gr. lectio εἰς Λα-
ρεντόν, quanquam Latini scriptores Laurentum
habeant.

յընգմիջեւ ամբարանոյն . և առնուին
զաշխարհն , և բնակէին 'ի զաւի-
նիոն . և կատարէին զերկրորդ տա-
րի յառէն իդիմի : Եւ վասն սոցա՝
որպէս ինձ թուի , յայտ իսկ արարի :

Իսկ ենիսս մեհենիւք և այլ ևս
կազմածովք զառեալ կազմէր զբա-
զում վայրս , որ այժմ ևս ցիմամսս
կային : Իսկ 'ի միւսում տարւոջն՝ որ
է երրորդ յեւթն , տրոփացոց միայն
թագաւորեաց : Եւ այց 'ի չորրորդումս
'ի վախճանել զառնայ՝ զթագաւո-
րութիւնն իսկ յինքն առնող՝ վասն
ինամուլութեանն ընտանութեան , և
ժառանգութեանն 'ի զաւինիայ դա-
ւյ յետ զառնիւայ մահուն :

Եւ յետ սակաւ մի 'ի նոյն յարեալ՝
ասէ . Պատերազմի ինչ և սաստիկ
կռուց վասն նորին իրաց դռաւայ ,

bitant¹, secundum ab Ilii captivitate
expletes annam. Et de his quidem,
ut mihi videtur, utique declaravi².

» Porro Aeneas templis aliisque or-
namentis seorsum³ plurima loca in-
struxit, quae nunc quoque ad meos
usque annos exstabant. Sequenti vero
anno, hoc est tertio ab egressu, Tro-
janis solummodo imperat. In quarto
tamen Latino defuncto, regnum quo-
que ejus ob affinitatis propinquitatem,
haereditatemque ad Laviniam perti-
nentem, post Latini mortem sibi ad-
scivit⁴.

Postque pauca iisdem addit, di-
cens: » Bello quidem, vehementique
praelio ex his causis exaestnante, La-

αίζουσιν ἐν αὐτῷ Λαουίνιον, τὸν δεύτερον ἀπὸ τῆς ἀλώσεως ἐκπλη-
ρώσαντες ἐν αὐτόν. καὶ περὶ μὲν τούτων ὡς ἔχω δόξης, δεδήλωται
μοι.

Αἰνείας δὲ κατασκευάσας ἱεροῖς τε καὶ τοῖς ἄλλοις κόσμοις ἀπο-
χρώντως τὴν πόλιν, ὣν τὰ πλείστα ἔτι καὶ εἰς ἐμὲ ἦν, τῷ μὲν
ἑξῆς ἐνιαυτῷ, τρίτῳ δὲ ἀπὸ τῆς ἐξόδου, Τρώων ἐβασίλευσε μόνος.
τῷ δὲ τετάρτῳ τελευτήσας Λατίνου, καὶ τὴν ἐκείνου βασιλείαν
παραλαμβάνει, τῆς τε κνδείας οἰκειότητι τῆς πρὸς αὐτόν, ἐκαλήρου
τῆς Λάουας γενομένης μετὰ τὸν Λατίνου θάνατον.

... Πολέμου δὲ ἐκ τῶν ἐγκλημάτων τούτων γενομένου, καὶ μά-
χης ἰσχυρᾶς, Λατῖνος μὲν ἀποθνήσκει καὶ Τυρρὸς, καὶ τῶν ἄλλων

¹ Minime cernitur in nostra lectione pronomen ἐν αὐτῷ, in eo, quo fortasse confusus iterum pro οἰζίζουσιν, sc. *habitarunt*, seu *habitationem fecerunt*, Sylburg. *condiderunt* reposuit. Sed utroque modo defendi vel excludi potest illud pronomen.

² Gr. textus hodiernus habet ἀποχρώντως τὴν πόλιν, quarum prima vox sonat *sufficienter, satis, abunde*, ubi tamen Eusebius noster legabat ἀποχωρόντος, vel quid simile, deductum nempe a verbo ἀποχωρέω, quod Latine *secedo, discedo*, quapropter et Arm. Interp. restituit

χωρέω, sc. *secedens*, vel *seorsum*, vel *secerpens*. Secunda vero, τὴν πόλιν, singulari numero exposita, civitatem, urbem, oppidum: ubi videtur Eusebius legisse vel in plur. τὰς πόλεις, *urbes*, vel paulo aliter, ita ut diversa urbis loca designata fuerint; cui sententiae nonnihil favent et ea, quae sequuntur, quia pluralem numerum prae se ferunt, ὥν τὰ πλείστα, *quorum plura* etc. quamquam haec alii referant ad templa aliaque aedificata paulo superius commemorata.

զատինս մեռանի, և տուռնս, և ոյլք բազումք. սակայն ունէին որ ընդ էնէայն էին. և 'ի նմանէ զոր 'ի ինամուծեանն եւն իշխանութիւնն՝ առնոյր էնիսս. թագաւորեալ ամս ք. յետ զատինայ վախճանին՝ 'ի չորրորդ ամին մեռանէր 'ի պատերազմի:

Եւ յետ սակաւ իրիք ասէ. «Յետ էնէայն 'ի մարդկանէ վճարելոյ՝ յետ ներորդի իսկ ամին յետ զիդիոնն առնոյ. եւ իւրիցն առ զաշխարհաց աշխարհիւն, որ անուանեցաւ առ Կանիոս 'ի փախտին: Եւ ըստ նոցանէ զնովիմէ ասեալ ասէ. «Յերեսերորդի և յութերորդի ամին թագաւորութեանն՝ 'ի վախճանել ասիանայ, առ զթագաւորութիւնն օրիդիոս՝ եղբայր ասիանայ յետ էնէայ մահուն լեալ 'ի զաւինեայ դքս տերէ զատինայ:

Վարձեալ յետ սակաւ իրիք ասէ. «Յետ ունելոյ սիդուայ միով սխալ յլամէ զիշխանութիւնն՝ էնիսս որ գի նորին յաջորդեաց զհարստութիւնն. որ միով սրահաս քան 'զ շ

tinus emoritur, atque Turnus multis cum aliis; qui tamen cum Aenea erant; obtinebant (victoriam); atque ideo imperium, quod ab affinitate provenit, Aeneas accipit: regnans autem annis m. post Latini obitum, anno quarto in bello moritur «.

Et post paululum, inquit. «Aenea ex hominibus exempto, anno quidem post Ilium captum septimo, Euryleon Latinorum imperium suscepit, qui Ascanius in fuga denominatus est «. Postque ea consequenter de iisdem agens, ait. «Anno regni tricesimo octavo, Ascanio defuncto, Sylvius regnum accepit frater Ascanii post mortem Aeneae a Lavinia Latini filia natus «.

Item paulo post, dicit. «Postquam Sylvius undetriginta annis tenuisset imperium, Aeneas ejusdem filius in dynastiam successit; qui xxx. uno minus anno regnavit. Postque eum

συχνοί. κρατοῦσι δ' ὅμως οἱ σὺν Αἰνείᾳ. ἐκ δὲ τούτου τὴν ὑπὸ τῷ κηδεστῇ γενομένην ἀρχὴν Αἰνείας παραλαμβάνει. τρία δὲ βασιλεύσας ἔτι μετὰ τὴν τοῦ Λατίνου τελευτὴν, τῷ τετάρτῳ θνήσκει κατὰ πόλεμον.

... Αἰνίου δ' ἐξ ἀνθρώπων μεταστάντος ἐβδόμῃ μάλιστα ἔτει μετὰ τὴν Ἰλίου ἄλωσιν, Εὐρύλεων παρέλαβε τὴν Λατίνων ἡγεμονίαν, ὁ μετονομασθεὶς Ἀσκάnios ἐν τῇ φυγῇ... Ἀσκανίου δ' ὀγδόῃ καὶ τριακοστῷ ἔτει τῆς βασιλείας τελευτήσαντος, παρέλαβε τὴν ἡγεμονίαν Σιλουῖος, ἀδελφὸς ὢν Ἀσκανίου, μετὰ τὸν Αἰνείου θάνατον γενόμενος ἐκ Λαύνας τῆς Λατίνου θυγατρὸς.

... Σιλουίου δ' ἐνὸς δέοντα τριάκοντα ἔτη κατασχόντος τὴν ἀρχὴν, Αἰνείας υἱὸς αὐτοῦ διαδεξάμενος τὴν δυναστείαν, ἐνὶ πλείω

¹ Dionys. contra habet πλείω, sc. plus, ita ut integri anni xxxi numerandi sint, cui suffragatur etiam Catalogus Eusebii suo loco col-

locandus: itaque vel in Arm. vel in Gr. librarii culpa pro plus *ωλεῖ*, minus *μωλεω* irrepsit.

ամ Թագաւորեաց. Եւ յետ նորա
 Ծ. և զմէ ամ հալաւ զառնեսն. Եւ
 յետ նորա աղապարհով սկսաւ ամս իս.
 Եւ յետ աղապարհեաց եւ իւրաքան (հաշիւս)
 Կ ընդ Ե ամսու. Եւ ապա հաշիւս՝ երկու
 սկսաւ ՚ի յերեսնէ. Եւ յետ նորա
 կաղապարհով սկսաւ յերեքսասան ամ
 հալաւ զիւրաքանութիւնս. Եւ ապա նմա
 նէ տիրեալս Խ ամսոյ ժամանակ
 Թագաւորեաց. Եւ զառնեսնեցաւ ՚ի
 հալսին՝ որ առ գետեզեր ուրեմն
 ասի եղեալ, ճիւղ տարեալ արկեալ
 ՚ի յորձանուա գետոյն, իւր անուա
 նակից Թողոր զգետն, որ յառաջա
 գոյն աղապարհեաց, և ապա տիրե
 բն. Եւ տիրեալս պայաքատ ագրի
 պաս Թագաւորեաց ամս իս. Եւ
 յետ այսքանոյ ամսոցնոս բռնակալ
 խոստակարանոց և յայ աստի՛ միով
 պակաս քան զ՚ի. Եւ զգիւն անհաւ
 նեալ՝ հազմէր փայլաւորեանց նմա
 նութիւնս, և ճախաւորս հանգոյն

annos xi. tenuit Latinus. Et post il-
 lum Albas annos undequadragenta.
 Post Albam Capetus vii. annos supra
 viginti: deinde Capys duodetriginta.
 Postque eum Galpetus per annos tre-
 decim imperium tenuit. Post illum ex
 ordine Tiberinus octo annorum spatio
 regnavit. Hic in praelio, quod ad ri-
 pam fluvii ejusdam factum fuisse di-
 citur, interit, equo ipsum in fluvii
 gurgitem injiciente¹, sui nominis flu-
 men reliquit, quod primo *Albula* voca-
 batur, deinde vero *Tiberis*. Verum
 Tiberii successor Agrippas regnavit
 annis xli. Et post Agrippam Amu-
 lius² tyrannus protervus, Deoque in-
 visus, undeviginti (annis). Qui Deo-
 rum contemptor, fulminum similitu-
 dines, quaeque clangorem emitte-
 rent tonitruum instar, excogitavit, ut
 terrore affectis hominibus, quasi Deus
 sit, dignus haberetur³. Pluviis (ta-

τριάκοντα ἐτῶν ἐβασίλευσε. μετὰ δὲ τοῦτον, ἐν καὶ πεντήκοντα
 ἑταίρων ἡρξεν ἔτη. Ἀλβας δὲ μετὰ τοῦτον ἐνδὸς δέοντα τετταρά-
 κοντα ἐτῶν ἐβασίλευσε. μετὰ δὲ Ἀλβαν Κάπετος ἕξ ἐπὶ τοῖς
 εἴκοσιν. ἔπειτα Κάπυς, δυοῖν δέοντα τριάκοντα. μετὰ δὲ Κά-
 πυν, Κάλπετος ἄχρι τρισκαίδεκα ἐτῶν κατέσχε τὴν ἀρχήν. Ἐξῆς
 δὲ Τιβερίου ὀκταετῇ χρόνον ἐβασίλευσε. τελευτῆσαι δὲ τοῦτον
 ἐν μάχῃ παρὰ ποταμῷ γενομένη λέγεται. παρενεχθεὶς δὲ ὑπὸ
 τοῦ ρεύματος, ἐπὶ ὧνυμον ἐκείνῳ κατέλειπε τὸν ποταμὸν, Ἀλβαυ-
 λαν καλούμενον πρότερον. Τιβερίνου δὲ διάδοχος Ἀγρίππας ἐν καὶ
 τετταράκοντα ἐβασίλευσεν ἔτη. μετὰ δὲ Ἀγρίπαν, Ἀλλιάδης, τυ-
 ραννικὸν τι χρῆμα καὶ θεοῖς ἀπεχθόμενον, ἐνδὸς δέοντα εἴκοσιν. ὃ
 περιφραοῦντι τὰ δαιμόνια κατεσπεύαστο κεραυνῶν τε μιμήματα καὶ
 πτύποι βρονταῖς ἐμφορεῖς, οἷς δεδίττεσθαι τοὺς ἀνθρώπους ὥς θεὸς

¹ Equi mentio nulla apud Dionys. et pro *Al-
 ba*, *Albula* legitur; atque praeterea desiderantur
 haec deinde vero *Tiberis*, facile subaudienda.
 Sed mirum quod Sylburg. Interp. Lat. quin
 exacte servet Gr. voces, propius ad nos accessit;

ita enim ille: » ut mutato priore nomine, Ti-
 berinus vocaretur pro *Albula* «.

² Ubi *Amulius* habetur apud Euseb. ibi *Al-
 ledes* apud Dionys.

³ In nostra lectione illud *արժանի անձեց*.

որովանայ ամբարանաց, և հարեհեալ
զմարտիկի՝ թէ ան իցի, արժանի առ-
նէր. անձրեաց և փայլառեալանց ի
նարա ասանն ճեպելոյ, ծովալիճն՝
որ մեռ յարարանն նարա էր՝ անցյա
ստորուձեալն. ի հեղեղ դարձեալ՝
ողողանէր դռանն. և արեւիս կար-
ծանեալ համարէն ասանն հանդերձ
սասանիէր. և արեւմտիս ի ծովա-
լիճն ի հողանն մեռաւ, յարժամ իւր
դաշք ջուրն. ցածնւցուն, և իւր
քաղեալ խորն հանդարտիցէ, առա-
գանակից նշմարաւք երեւին, և այլ
և արեւմտեաց գերարանք:

Իսկ ի քաղաքի ակնարկս առ քա-
հարարութիւնն. յարմ. մի յեօթն
բլրոցն անուանեցաւ, որ ի միջ քա-
ղաքին համարեցաւ էն. զի առ-
կալա զիջանութիւնն. ճեւ սո-
րա պրոհաս ան իջ. Լիւս անդիւս,
որ քաղաքապետութեամբ ունէր զքա-

men) et fulminibus in suam domum
irruentibus, stagnans suis aedibus pro-
ximum praeter solitum inopinato ex-
undans, diluvio domum alluit; atque
adeo cum tota eversa domo absorptus
est. Et tunc quoque in una stagni
parte, deorescente aquarum motu, et
quiescente per tranquillitatem pro-
fundo, spectantur thalamorum vesti-
gia¹, aliaque aedificiorum rudera.

Verum ab isto Aventius² dyna-
stiam accepit, a quo nomen sui è sep-
tem collibus inditum est; quin etiam
annis xxxvii. principatum tenuit. Post
hunc Procas, annis xxviii³. Deinde
Amulius, qui per injuriam regnum
obtenuit, Nuntiori quippe debitam,

հիւս. օմբրոն δὲ καὶ κεραυνῶν εἰς τὸν οἶκον κατασκηφάντων, τῆς
τε λίμνης, παρ' ἣν οἰκῶν ἐτύγγανε, πλημμύραν οὐκ εἰσθῦσαι λα-
βούσης, κατακλυσθεὶς παροίκιος ἀπόλλυται. καὶ νῦν ἔτι διαλειπού-
σης τῆς λίμνης ἐν μέρει τινί, ὅταν ὑπονοστήσῃ τὸ νάμα, καὶ στα-
θερὸς ὁ βυθὸς γένηται, παστᾶδων ἐρείπια, καὶ ἄλλα οἰκήσεως ἵχνη
φαίνεται.

Ἀουεντίνος δὲ παρὰ τούτου τὴν δυναστείαν διαδεξάμενος, οὗ τῶν
ἐπτά λόφων τὶς ἐπώνυμος ἐγένετο τῶν συμπεπολισμένων τῇ Ῥώμῃ,
τριᾶκοντα καὶ ἐπτά ἔτη τὴν ἀρχὴν κατέσχε. Πρόκας δὲ μετὰ τοῦ-
τος ἔτη εἴκοσι καὶ τρία. ἔπειτα Ἀμούλιος, ὃς οὐ σὺν δίκῃ τὴν βα-

potest etiam ad sequentia pertinere, altero nem-
pe expedito sensu, hoc modo: n excogitavit, ter-
rore homines afficiens, (quo) meruit, ut plu-
viae et fulmina in suam domum accelerarent. Sed placuit juxta Gr. editionem disponere in-
terpunctiones, ambitusque orationis.

1 Quum Gr. vox παστὰς, vel παστός, aequè
significet thalamum, velum, porticum, atrium
convivi, denique locum visibilem, qui ad do-
mum pertinet; interp. Arm. juxta priora red-

didit *ααααααα*, quod *thalamum*, ei *velum* de-
signat. Sylburg. autem *atrium* voluit restitue-
re; utrumque tamen accipiendum erit lata sen-
tentia de quovis domus ornamento, vel loco so-
lemni.

2 Apud Dionys. Ἀουεντίνος, *Aventinus*.

3 Melior invenitur lectio Dionys. εἰκοσι καὶ
τρία, *viginti tres*, ita etiam Eusebius noster in
catalogo inferius exponendo, *β. xxxiii*.

զաւորութիւնն. քանզի նեմէտորայ
անկ էր, որ էր նորա երէց եղբայր.
զիւք ամն բռնակալ լինէր: և ՚ի մե-
ռանել ամողի յոռմեղայ և յոեմոյ
աղնուական օրիորդէն օրդւոցն, զոր-
մէ յետոյ ևս ասասցի, յետ նորա մա-
հուն՝ առնոյր օրինօք զհարստու-
թիւնն նեմէտորի հայր մօր պատու
նեկացն: Եւ ՚ի միւսում ամի իշխաւ
նութեանն նեմէտորի՝ յերեքհա-
րիւրորդում յերեսներորդում յեր-
կրորդում ամի յետ զիդոն առնելոյ՝
վարատակման առաքելին աղբանացիք
՚ի պետութեան բովիղայ և բեմոյ,
և շինէին զհռում ՚ի նմին ամին՝ յեօթ-
ներորդում ողովնիադին: յորում
յաղթէր ՚ի ստադին դայիկդէս մէս
սէնացի, յիշխանութեան քարոպայ
աթէնացւոց յառաջնում ամի Ժամ-
եայ պետութեանն:

Իշն մատենագիր և զայս ևս ՚ի
նոյն բանս յաւելու, զայլեայլ օրի-
նական յայտ արարեալ զհռոմայեց-
ւոց քաղաքէն պատմութեանց:

qui ejus major frater erat; annisque
xlii. tyrannidem exercuit. Quum au-
tem Amulius occisus fuisset a Romulo
et Remo filiis nobilis puellae, ut postea
adhuc dicetur, post mortem ejus dy-
nastiam legitime assumpsit Numitor
maternus avus adolescentium. Al-
tero autem imperantis Numitoris an-
no, trecentesimo² nempe tricesimo
secundo post Ilium captum, colonias
miserunt Albani, Romuli et Remi-
ducti, Romanque condiderunt eodem
anno, septima (nempe) Olympiade³,
qua Daicles Messenius in stadio vin-
cebat, Archonte Athenis Charopo,
decennis ejus principatus anno pri-
mo.

Idem ipse scriptor haec quoque iis-
dem verbis adjicit, diversas esse de
Romanorum urbe historias declarans.

σιλείαν κατασχών Νομίτωρι προσήκουσαν, ὅς ἦν αὐτῷ πρεσβύτε-
ρος ἀδελφός, δύο καὶ τετταράκοντα ἔτη δυναστεύει. Ἀμουλίου δὲ
ἀναιρεθέντος ὑπὸ Ῥωμύλου καὶ Ῥώμου, τῶν ἐκ τῆς ἱερᾶς κόρης γε-
νομένων, ὡς αὐτίκα λεχθήσεται, μετὰ τὸν ἐκείνου θάνατον ἀπολαμ-
βάνει τὴν κατὰ νόμον δυναστείαν Νομίτωρ ὁ τῶν νεανίσκων μήτρο-
πάτωρ. τῷ δ' ἐξῆς ἔτει τῆς Νομίτωρος ἀρχῆς, δευτέρῳ καὶ τριακοσ-
τῷ καὶ τετρακοσιοστῷ μετὰ τὴν Ἰλίου ἄλωσιν, ἀποικίαν στείλαντες
Ἀλβανοὶ, Ῥωμύλου καὶ Ῥώμου τὴν ἡγεμονίαν αὐτῆς ἐχόντων, κτί-
ζουσι Ῥώμην, ἔτους ἐνεστῶτος πρώτου τῆς ἐβδόμης Οὐλυμπιάδος, ἢ
ἐνίκα στάδιον Δαϊκλῆς Μεσσήνιος, ἄρχοντος Αἰθήνησι Χαροποῦ ἔτος
τῆς δεκαετίας πρώτου.

¹ Maternus avus a nobis redditus, ubi ad ver-
bum in Arm. pater matris, in Gr. composito
nomine matri-pater.

² Gr. editio Halic. habet nunc τετρακοσιο-
στῷ, quadringentesimo, legendum tamen cum
Euseb. Arm. τριακοσιοστῷ, ut legebat etiam

Lapus, unde et reddebat trecentesimo, etsi Syl-
burg. Glareano adhaerens, mendosum id arbi-
tretur in adnot. ad p. 57. v. 43.

³ Verba Dionys. ita se habent, praesenti vel
instanti anno primo septimae Olympiadis, ubi
lectio nostra caret vocabulo primo. Latinus au-

Որպէս շինուածոյ հոռո՛ւ քաղաքի:

De Urbe Roma condita ¹.

Բազում ինքզինքն շինուածեան քաղաքին ընկերս, և վասն ժամանակի շինուածոյն, և վասն շինողաց քաղաքին, և ինչ ուրուք ի նոցանէ՝ որպէս թուի ինձ՝ ի դէպ է, պատմութիւնն՝ որպէս և յամենեկոյն թուի յայտ է, հարեանցին անցանել: Բայց կեդրադիւն գերդեասցի մաւտեանադիր պրքաջ իբրաց հին՝ առերկրորդ աղբաւ յետ խոհանարանի առեւտրաւորն ասէ շինեալ քաղաքին ի նոցանէն՝ որ յիշխանէն տարեցան, և

» *M*ultis quaestionibus de urbe condita factis, tam de tempore, quo est condita, quam de conditoribus urbis; nec tamen ullius ex ipsis, ut mihi videtur, opportuna narratio est; quum omnes, ut patet, obiter percurrunt ². Verum Cephalio Gergesius ³ scriptor nimis antiquus, secundae generationis aetate post bellum Iliacum, ait urbem conditam ab iis, qui ex Ilio servati fuerant, cumque Aenea erant. Auctorem vero ejus habitandae ⁴ Ro-

Αμφισβητήσεως δὲ πολλῆς οὐσίας καὶ περὶ τοῦ χρόνου τῆς κτίσεως, καὶ περὶ τῶν οἰκιστῶν τῆς πόλεως, οὐδὲ αὐτὸς ἔμελλεν δεῖν ὥσπερ ὁμολογούμενα πρὸς ἀπάντων, ἐξ ἐπιδρομῆς ἐπελθεῖν. Κεφάλων μὲν γὰρ ὁ Γεργίδιος συγγραφεὺς παλαιὸς πάνυ, δευτέρα γενεᾷ μετὰ τὸν Ἰλιακὸν πόλεμον ἐκτίσθαι λέγει τὴν πόλιν ὑπὸ τῶν ἐξ Ἰλίου διασωθέντων σὺν Αἰνείᾳ. οἰκιστὴν δὲ αὐτῆς ἀποφαίνει τὸν ἠγροσάμενον τῆς ἀποικίας Ῥῶμον. τοῦτον δ' εἶναι τῶν

tem Interp. Halic. omisit significationem alterius vocabuli praesentis: itidem suppressit, nescio quo sensu, verbum *condiderunt*, reddens: » Coloniam miserunt Romam «. cum Gr. integre ferat cum Arm. » Coloniam mittentes, Romam condiderunt «.

1 Sequentia Dionysii verba proxime conjuncta sunt anterioribus. Verum posteriora haec excerptis etiam Sync. ad sensum; p. 153. 154. cuius tamen lectio magis Eusebio accommodata, ex eo tantum se excerptisse tradit.

2 Obscurum in Arm. cernimus locum; ubi Gr. lectio ad verbum haec sonat. » Neque ipse puto debere velut confessus apud omnes, obiter transire «. Cujus sensus obivus ita a Sylburg. Lat. interp. exponitur, » nec mihi videtur rem quasi confessam, esse obiter tantum attingendum «.

3 Ita fert etiam Syncelli lectio Κεφαλίων ὁ Γεργισαῖος, at Goar in marg. reposuit Γεργήδιος. vulgatam, ut videtur, editionem Dionys. imitatus, habentem Κεφάλων ὁ Γεργίδιος.

4 Cod. Arm. fert, բնակիչ. sc. *habitor, incolae*, sed per se patet legendum, vel saltem intelligendum in activo բնակեցուցիչ, *habitare faciens*, siquidem Interp. noster, pro Gr. voce οἰκιστής, non aliud, quam vel *χρηστω*, vel *բնակեցուցիչ* ubique usurpare solet; id quae egregie sane, quod nos interim *auctorem habitandae* (urbis) diximus, passim vero *conditorem*, quo vocabulo Latinos vulgo uti certum est. Sed mirum quod Goar Antiquitatum Romanarum satis peritus *incolam* hic reddidit vocem οἰκιστής, sicut et alibi pro οἰκιστήν γίνεσθαι, *habitasse* dixit, cum res ipsa declarat *auctorem habitationis* ceu *conditorem*.

ընդ էնեայ էին . և ընակիչ նմին
հաշուի զօրավար գաղթականու-
թեանն 'զուսմին . և զնմանէ ասէ՝
թէ մի էր յորդուցն էնեայ : Վրան-
զի չօրս որդիս ասէ լեալ էնեայ, զառ-
կանիսս և զԷռէդէմն և զուսմիզոս և
զուսմին :

Եւ այլ ասացեալ է և զէոդորի և
աղաթիւսայ (յ . Գէմֆորայ և ագա-
թիւսայ) և այլոց բազմաց , եթէ Ժա-
մանակ մի , և գաղթականութեան
զօրավար նոյն է : որ և զմեհէնիցն
արգիւացւոց և զայլ ևս ինչ որ իւրա-
քանչիւր գործք գործեցան՝ 'ի մի
վայր գումարեաց , զէնեայ ասէ՝ եթէ
'ի միջոտացւոց յիտաղիա եկեալ ու
գիտեալ հանդերձ՝ լինել ընակեցու-
ցիչ քաղաքին . և անուանել զնա ըստ
միում ումեք 'ի զաւիթնացւոց (յիշատա-
ցոյ) կանանց՝ հուսմ . և զնմանէ աս-
սէ՝ թէ այլոց քաղաքաց (համահանց)

mum coloniae ducem recenset, eum-
que unum ex Aeneae filiis fuisse asse-
rit. Nam quatuor Aeneam filios ha-
buisse ait, Ascanium et Euryleon-
tem, Romulumque et Romum .

» Verum Diodorus et Agathymus¹
pluresque alii dixerunt, tempus unum
et coloniae ducem idem esse: quique
(forte Anonymus) res de Argivorum
Sacris, et quaevis alia gesta peracta
fuerant, recollegit, Aeneam dicit ex
Molottis in Italiam venientem cum
Ulysse, urbis conditorem extitisse;
eamque a quadam Latina (Iliade) foe-
mina² Romam denominasse. Ipsam ve-
ro ait, aliis etiam Trojanis foeminis³
adhortatis, cum ipsis naves succendis-
se; erant enim molestia affectae et per-
taesae errabundam vagationem. His

Αἰνείου παίδων ἓνα. τέτταρας δέ φησιν Αἰνεία γενέσθαι παῖδας,
'Ασκάριον, Εὐρυλέοντα, 'Ρωμόλον, 'Ρῶμον .

Երթաւ ձեռնադրաբար և 'Ագաթύλλա, և ևս շատ քան
որ ժամանակ, և ոչ ոք չէր տեսներ . որ և զնա զմեհէնիցն
արգիւացւոց և զայլ ևս ինչ որ իւրաքանչիւր գործք գործեցան՝
'ի մի վայր գումարեաց , զէնեայ ասէ՝ եթէ 'ի միջոտացւոց
յիտաղիա եկեալ ու գիտեալ հանդերձ՝ լինել ընակեցւոց
յիշատացիչ քաղաքին . և անուանել զնա ըստ միում ումեք
'ի զաւիթնացւոց (յիշատացոյ) կանանց՝ հուսմ . և զնմանէ
ասսէ՝ թէ այլոց քաղաքաց (համահանց)

¹ Pro Diodoro, Δημαγόρας legitur tam apud Dionys. quam apud Sync. ita ut librarii errorem in codice nostro emendandum esse dixeris. Contra vero constanter habetur apud Sync. alterum nomen 'Αγάθυμος, quod minus recte apud Dionys. legitur 'Αγαθύλλος.

² Ad verbum Arm. juxta unam quandam ex Latinis mulieribus. Ubi iterum conveniunt inter se Halic. et Sync. habentes ex Iliadibus, seu Iliensibus, quod et sequentia satis probant,

adeo ut in Arm. pro 'ի գաղթականաց, ex Latinis, legendum censueris յիշատացւոց vel յիշակացւոց, quamobrem Iliade reposuimus parenthesis nota.

³ Dubitandum non est, quin pro հանանց, amanuensibus hoc in loco minus caute se gerens, reposuerit քաղաքաց . quorum primum mulieres, alterum urbes significat. Ipsa verba errorem produunt; adde quod inferius recte repetitur ex Aristotele, 'ի հանանց գերեաց . etc.

արախացաց հրաման տայր նորքը հան
դերձ պրեւ զնաւան քանզի ծանրա
ցեալ տաղաղացեալ էր ի մուրաւիան
Թափառանկանու թեւէն: ի թիւ հան
գոյն առէ էրամանտես սիգէացի (հո՛ւ,
և քաճապէս սիգէացի) և այլք ոմանք:

Եւ արիստոտելէս փիլիսոփայ զոմանց յաքացեաց պատմէ, որք ի արախացաց խաղացեալ ի մաղէմն նաւարկէին և սաստիկ ձմեռայնալք պաշարեալք, ի հողմոց պար անգր խուսափեալք յամենայն հողմանս ծաւռն մոլորեալք, ի գլուխ հանեալ դային ի տեղին ուղիկեայ՝ որ հոգի դառնաւ, որ առ տիւրիմանկան համատարած ծովուն հայ. ուրախ լինէին ընդ ցամաք երկիրն տեսնել, ձգեալ հանեալ զնաւն և անդ անցուցանել զժամանակ ձմեռանոյն, և պատրաստել միւսանդամ առ գառուն նաւարկել: Իբրեւ նաւքն գի-

similia refert et Damastes Sygeus¹. et quidam alii.

» Aristoteles autem philosophus de quibusdam Achæis narrat, quod cum a Trojanis discedentes Maleum versus² navigarent, magnis tempestatibus hibernis circumacti, ab ventis huic illuc ferebantur, in omnibus maris partibus oberrantes, quoadusque demum venerunt ad locum Opicæ illum, qui Latinus³ vocatur, quique ad Tyrrhenum pelagus situs est. Delectati itaque ubi terram viderunt, navem subducunt, ibique hiemale tempus terunt, iterum ineunte vere se ad navigandum parantes. Quum vero naves nocte combustæ essent, ad-

πλάνη. ὁμολογεῖ δ' αὐτῷ καὶ Δαμαστής ὁ Συγεὺς, καὶ ἄλλοι τινές.

Ἀριστοτέλης δὲ ὁ φιλόσοφος Ἀχαιῶν τινὰς ἱστορεῖ τῶν ἀπὸ Τροίας ἀνακομισαμένων περιπλέοντας Μαλέαν. ἔπειτα χειμῶνι βιαίῳ καταληφθέντας, τέως μὲν ὑπὸ τῶν πνευμάτων φερομένους πολλαχῇ τοῦ πελάγους πλανᾶσθαι. τελευτῶντας δ' ἐλθεῖν εἰς τὸν τόπον τοῦτον τῆς Ὀπικῆς, ὅς καλεῖται Λάτιον, ἐπὶ τῷ Τυρρηνικῷ πελάγει κείμενος. ἀσμένους δὲ τὴν γῆν ἰδόντας, ἀνεκῦσαι τε τὰς ναῦς αὐτόθι, καὶ διατρίψαι τὴν χειμερινὴν ὥραν, παρασκευαζομένους ἔαρος ἀρχομένου πλεῖν. ἐμπρησθεισῶν δὲ αὐτοῖς ὑπὸ νύκτα

¹ Juxta certam lectionem Dionys, καὶ Δαμαστής ὁ Συγεὺς, codex Arm. ita corrigendus, ἔσθ' ἡ Σιγέως αὐτὸς և քաճապէս սիգէացի. ubi uno vel altero caractere interpolato scriptum erat, առ էրամանտես սիգէացի, dicit Edamates Sidæus. Apud Sync. primum nomen recte habetur Δαμαστής, alterum verò mendose ὁ Σιγέως, quod tamen Goar emendavit in Lat. nam restituit Sigeus.

² Apud Dionys. hodie legimus Μαλέαν, Ma-

leam, sed Sync. juxta Eusebium nostrum fert Μαλίον.

³ Gr. textus tam apud Sync. quam apud Hælic. habet Λάτιον, vel Λατίον, de quo ita notavit Sylburg. ad p. 58. v. 28. » pro Λάτιον Lapi versio habet Latinus, ubi Glareanus suspicatur vel Latinus legendum, vel Lavinius, metueret tamen, ne locus non bene habeat. Itaque Glareani observatio ab Eusebio nostro magis confirmatur.

շերի պրէին, չգտանէին հնար՝ թէ
զիւրդ չու առնիցեն, ահամայ կա
մօք ՚ի հարկէ զկեանս յաշխարհին՝
յոր հասին՝ հաստատեալ։ Եւ այն
այնպէս նոցա զիպէր ՚ի կանանց գե-
րեաց, զոր առեալ ածէին յիդրոնէ-
նոքա պրէին զնաւն, երկուցեալք
թէ գուցէ յաքայեցւոց աշխարհն հա-
սանիցէ երթալ բնակութեան, որ-
պէս թէ յաղանուութիւն լինիցի ան-
կանել։

Իսկ կաղզիւս՝ որ զազաթոկղէայ
իրան և զգործս գրեաց, հռոմ անուն
զոմն կին տրովացի յեկեղոց ընդ այլ
տրովացիս յիտաղիա՝ լինել կին զա-
տինայ արքայի արեւելի գինացւոց, և
ծնանել զորդիս զռոմիս և զռոմիղոս-
որք զքաղաքն բնակեցուցանէին, և
՚ի մօրն անուն կոչէին զանուն քաղա-
քին։

Իսկ քենագորաս մատենագիր՝

τῶν νηῶν, οὐκ ἔχοντας ὅπως ποιήσονται τὴν ἀπαρσιν, ἀβουλῆται
ἀνάγκη τοὺς βίους ἐν ᾧ κατήχθησαν χωρὶς ἰδρύσασθαι. συμβῆναι
δὲ αὐτοῖς τοῦτο διὰ γυναικας αἰχμαλώτους, ἃς ἔτυχον ἔχοντες
ἐξ Ἰλίου. ταύτας δὲ κατακαῦσαι τὰ πλοῖα, φοβουμένας τὴν οἰκადε
Ἀχαιῶν ἀπαρσιν, ὡς εἰς δουλείαν ἀφιζομένας.

Καλλίας δὲ ὁ τὰς Ἀγαθοκλέους πράξεις ἀναγράψας, Ῥώμην τι-
νὰ Τρωάδα τῶν ἀφικνουμένων ἅμα τοῖς ἄλλοις Τρωσὶν εἰς Ἰταλίαν,
γήμασθαι Λατίνῳ τῷ βασιλεῖ τῶν Ἀβοριγίνων, καὶ γενεῖσθαι δύο
παῖδας, Ῥῶμον καὶ Ῥωμύλον. οἰκίσαντας δὲ πόλιν, ἀπὸ τῆς μη-
τρὸς αὐτῇ θείσθαι τοῦνομα.

Ξεναγόρας δὲ ὁ συγγραφεὺς Ὀδυσσεύς καὶ Κίρκης υἱοὺς γενέσ-

empta profectionis facultate, necesse
habuerunt vel inviti in ea regione, ad
quam pervenerant, vitam degere.
Hoc vero illis a captivis mulieribus
evenit, quas ex Illo secum ducebant;
ipsae enim naves incenderunt, veritae
ne forte accideret, ut (ipsae) irent in
Achiacorum regionem, et ibi servitu-
tem subirent «¹.

« Callias vero, qui Agathoclis res
ac gesta scripsit, mulierem quamdam
Trojanam, nomine Romam, quae cum
caeteris Trojanis in Italiam venerat,
nupsisse (ait) Latino Aboriginum re-
gi, filiosque peperisse Remum et Ro-
mulum², qui urbem condiderunt, ma-
trisque nomen ei iudiderunt.

Xenagoras³ autem scriptor, Ulyssis

¹ Ferè ad verbum cohaeret Arm. lectio cum Gr. Dionys. cujus tamen locus non adeo feliciter exprimitur a Sylburg. Lat. Interprete; cum ipse praesertim suppresserit nomen Ἀχαιῶν, obvio tantundem sensu ita exposito: « Eum casum obvenisse illis captivarum Iliensium opera, quod metuentes ne se domum in servitutem abducerent, ignem in naves conjecissent ». Goar autem plane aliter rem expressit, quum maxi-

me alio dicendi genere haec a Syncello digesta fuerint. « mulieres (inquit) quaedam captivae virorum fortunam ab Illo illuc usque temporis sequutae, ne ad eorum domos reversae pristina servitute opprimerentur, igne subjecto naves incenderunt ».

² In Arm. lectione, ut jam inde notavi, pro Romulo est semper Romylus, perinde ac in Gr.

³ Բենագորաս refunditur, in Gr. Ξεναγό-

ողւալէրայ և Կրքիւեայ (ողիւեայ և Կիրիւեայ) ասէ որդիս լեալ զուսն և զանտիսս և զարդէսս. որք շինեցին երես քաղաքս. և յիւրեանց անուն կից եղին զանուանս քաղաքացն: Իսկ զիսնիսոս քաղաքացի բնակեցուցի քաղաքին զուսնս յայտ առնէ. և ըստ նմանէ ասէ ըստ ումանց՝ Թէ ասկանայ որդի էր, և ըստ այլոց՝ Թէ եմաթիոնեայ:

Իայց ոմանք զհնում՝ յուսմայ որդւոյ իտաղեայ ասէն լինել, և մօր ղեկեայ դստեր զատինայ: Իւնէիս և այլ ևս բազումս յունաց մատենադրաց ածել ՚ի մէջ, որ այլափոխ աւեն զբնակեցուցչաց քաղաքին. բայց զի մի շատ խօսելս ինչ համարիցիմ՝ ՚ի հռոմայեցւոց մատենագիրն եկից:

Հին ոչ վիպասան և ոչ պատմագիր կայ հռոմայեցւոց. բայց ՚ի հնոց

et Circae¹ ait filios fuisse Remum et Antiam Ardeamque; quosque, conditis tribus oppidis, propriis nominibus parem nomenclationem urbium imposuisse. Dionysius tamen Chalcidensis, urbis conditorem Romum declarat; ipsumque juxta quosdam Ascanii fuisse filium dicit, et juxta alios, Emathionis².

» Quidam denique Romam conditam ajunt a Romo Itali filio, qui natus a matre Lenca³ Latini filia. Possem et alios multos scriptorum Graecorum in medium asferre, qui diverso modo de Urbis conditoribus disserunt: sed ne verbosior videar, ad Romanorum jam scriptores³ veniam⁴.

» Nemo sane auctor antiquus, nec historicus, neque rerum scriptor apud

Θαι τρεῖς, Ῥῶμον, Ἀντίαν, Ἀρδέαν. οἰκίσαντας δὲ τρεῖς πόλεις, ἀφ' ἐαυτῶν θέσθαι τοῖς κτίσμασι τὰς ὀνομασίας. Διονύσιος δὲ Χαλκιδεὺς οἰκιστὴν μὲν ἀποφαίνει τῆς πόλεως Ῥῶμον. τοῦτον δὲ λέγει κατὰ μὲν τινὰς Ἀσκανίου, κατὰ δὲ τινὰς, Ἡμαθίωνος παῖδα εἶναι.

Εἰσὶ δὲ τινες οἳ τὴν Ῥώμην ἐκτίσθαι λέγουσιν ὑπὸ Ῥώμου τοῦ Ἰταλοῦ, μητρὸς δὲ Ἠλέκτρας, τῆς Λατίνου θυγατρὸς. ἔχων δὲ πολλοὺς καὶ ἄλλους τῶν Ἑλληνικῶν παρέχουσιν συγγραφέων, οἳ διαφόρους ἀποφαίνουσι τοὺς οἰκιστὰς τῆς πόλεως, ἵνα μὴ δόξαιμι μακροροεῖν, ἐπὶ τοὺς Ῥωμαίων ἐλεύσομαι συγγραφεῖς.

Παλαιὸς μὲν οὖν οὔτε συγγραφεὺς οὔτε λογογράφος ἐστὶ Ῥω-

ras, quo et Sylburgensis conjectura confirmatur, ubi notat ad p. 5. v. 44. » Pro Vulg. Ζηναγόρας posui Ξιναγόρας. praesertim quum ab Herodoto quoque Ξιναγόρας quidam memoretur, 349. At Ζηναγόρας foret ut Ἑρμαγόρας⁴.

1 Manifestus amanuensis Arm. error est in utroque nomine: legendum ergo *ողիւսեայ* և *Կիրիւեայ*. *Odyssey* (Latinis *Ulyssis*) et *Circae*: nec miror Arm. librarium hujusmodi nomina depravate legisse exscripsisseque, cum fabulas ipsas Graecis et Latinis notissimas, ne fando

quidem acceperit. Adhaec desideratur in nostra lectione *τρεῖς, tres*, de filiis, quod tamen per se subauditur.

2 Ita cum Eusebio legit Sync. nomen matris *Λεύκης*, quamvis apud Hælic. habetur *Ἠλέκτρας*.

3 Vox singularis *διωκτικῶν*, vel legenda unius literae discrimine *διωκτικῶν* pluraliter juxta Gr. vel accipienda in abstracto pro *διωκτικῶν* *ἡγεμεν*, tunc enim etiam singulari numero egregie ad rem facere potest. Hoc sensu in Lat. non diximus *scriptorem*, sed *scriptores*.

Χάουϋ' որ 'ի մեհենական մատենան
ինչ մնացեալ իւրաքանչիւր որ ա-
ռեալ գրեաց: 'Ի նոցանէ ոմանք է-
նեայ որդի ասէն լինել զառմիշոս և
զաւմին, զընակեցուցիչս հռոմայ:
Իսկ այլք՝ դստերն էնեայ որդիս. և
թէ որոյ հօր իցեն՝ զայն ինչ ոչ յայտ
առնեն: Տուեալ զնոցանէ ասէն է-
նեայ՝ զատինայ արքայի արորդի
նացւոց պատանդս, յորժամ հաւատ
միմեանց աշխարհին բնակիւք և եկքն
այսին: 'Ի առաջ զնոսա զատինայ՝ այ-
լովք դարմանովք քաջ և բարի ու-
նել. քանզի յարու մանկանէ անժա-
ռանդ վարձանէր, պոյազատ մասին
ինչ իւրում իշխանութեանն թողոյր
զնոսա:

Իսկ այլք ասէն, թէ 'յէնեայ վախ-
ձանել՝ ասկանեւ զբնաւ իսկ իշխա-
նութիւնն զատինայ առեալ բաժա-
նէր ընդ եղբարսն ընդ առմիշոս և
ընդ աւմին զաշխարհս և զորոս զատի-
նացւոց յերիս բաժինս: 'Իմս զաղ-
բան շինել և այլ քաղաքս. և աւմայ

Romanos exstat; nisi solum ab anti-
quis sermonibus, qui in nonnullis tem-
plorum libris servabantur, unusquis-
que desumens scripsit. Eorum quidam
ajunt Aeneae filios fuisse Romulum
et Remum, Romae conditores. Alii
vero Aeneae filiae filios: quo autem
patre (nati) sint, illud vix tradunt.
Illosque Aeneam Latino Aboriginum
regi dedisse obsides inquit, ad fi-
dem foederis icti inter indigenas et
advenas. Quum ergo acceptasset eos
Latinus, cum aliis alimentis bene ac
benigne eos habuisse; atque adeo il-
los, cum ipse absque virili prole de-
cederet, haeredes cujusdam partis sui
imperii reliquisse «.

» Alii insuper dicunt, quod Aenea
defuncto, Ascanius totum quidem La-
tini¹ imperium sibi concilians, cum
fratribus Romulo et Remo regionem
atque exercitum² Latinorum tripar-
tito diviserit. Ipsum itaque Albam
condidisse, aliaque oppida: Remum

μαίων οὐδὲ εἷς. ἐκ παλαιῶν μέντοι λόγων ἐν ἱεραῖς δέλτοις σωζομέ-
νων, ἕκαστός τις παραλαβὼν ἀνέγραψε. τούτων δὲ τινες μὲν Αἰ-
νείου γενέσθαι υἱοὺς λέγουσι Ῥωμύλον καὶ Ῥῶμον, τοὺς οἰκιστὰς
τῆς Ῥώμης. ἕτεροι θυγατὶς Αἰνείου παῖδας, ὅτου δὲ πατὴρ, οὐκ
ἐτι διορίζοντες. δοξῆναι δ' αὐτοὺς ὑπ' Αἰνείου Λατίνῳ τῷ βασι-
λεῖ τῶν Ἀβοριγίνων ὁμνρεύσοντας, ὅτε αἱ πίστεις τοῖς ἐπιχωρίοις
πρὸς τοὺς ἐπήλυδας ἐγένοντο, ἀσπαζόμενον δὲ αὐτοὺς Λατῖνον τῇ
τε ἄλλῃ θεραπείᾳ περιέπειν εὖ, ἐκγόνου τε ἄρρενος ἄπαιδα τελευ-
τῶντα, διαδόχους μέρους τινὸς τῆς ἑαυτοῦ ἀρχῆς καταλιπεῖν.

¹ Ἄλλοι δὲ λέγουσιν Αἰνείου τελευτήσαντος, Ἀσκάνιον ἅπασαν
τὴν ἀρχὴν παραλαβόντα, νεύμασθαι πρὸς τοὺς ἀδελφοὺς Ῥωμύλον
τε καὶ Ῥῶμον, τὴν τε χώραν καὶ τὴν δύναμιν τῶν Λατίνων τριχῇ,
αὐτὸν μὲν δὴ τὴν τε Ἀλβαν κτίσαι καὶ ἄλλ' ἄττα πολίσματα.

¹ Latini nomen desideratur apud Dionys.

² Δύναμις, ut patet, sonat virtus, potestas,
etc. accipiturque etiam pro exercitu, ut commo-

dè explicavit interp. noster per vocem *τορῶν*. ubi
Syllburg. opes reposuit.

զկապէնէ 'ի հաւոյն հօր անուն, և զպիոս, և զանքիսա 'ի հաւոյն անքիսայ անուն. և զէնիա՝ որ յետոյ կոչեցաւ անիկաւոս՝ (յանիկուլոս)՝ 'ի հաւոյն ('ի հաւրէն): և զհռոմ՝ ռոմիղայ յիւր անուն: Օ ժամանակս ինչ աւերել հասանէր քաղաքին. և միւսանգամ դաւ գնացականաց՝ զոր աղբանացիքն արձակեցին, 'ի պետութեան ռոմիղայ և ռեմայ, անդրէն զառաջին շինուածն առնուլ. որպէս կրկին իսկ լինել շինուածոյն հռոմայ. միւսմն յետ սակաւ ժամանակաց տրոպիկանս պատերազմացն, և միւսուսմն հինգետասան ազգօք յետոյ քան զառաջինն: Եւ եթէ ևս որ ճշգրիտ յառաջին ժամանակսն նայիցի, և երբորդ ևս՝ առաջին քան զսոյնս գտաւ

vero ¹ Capuam proavi nomine, et Piam ²; atque Anchisam, Anchisae avi sui nomine, et Aeneam, quae Janiculum ³ postea est appellata a nomine avi (al. patris) ⁴: Romam autem Romulus ⁵ suo nomine (condidit). Dein aliquo tempore destrui contigit urbem; at rursum colonis adventantibus, quos Albani dimiserunt, Romuli et Remi ductu, iterum pristinam exstructionem recuperasse; ut jam geminas utique constructiones Roma habuerit: unam paulo post Trojana bella, alteram vero quindecim generationibus post priorem. Caeterum, si quis attente prisca tempora inspiciet, tertiam quoque his antiquiorem Romae aedificationem inveniet, prius-

Ῥῶμον δὲ Καπύην μὲν, ἀπὸ τοῦ προπάππου Κάπυος. Ἀγχίσην δὲ, ἀπὸ τοῦ προπάτορος Ἀγχίσου. Αἰνείαν δὲ, τὴν ὕστερον κληθεῖσαν Ἰάνικλον, ἀπὸ τοῦ πατρός. Ῥώμην δὲ, ἀφ' ἑαυτοῦ. ταύτην δὲ χρόνους τινὰς ἐρημωθεῖσαν, ἐτέρας αὐθις ἐλθούσης ἀποικίας, ἣν Ἀλβανοὶ ἔστειλαν, ἡγουμένου Ῥωμύλου καὶ Ῥώμου, τὴν ἀρχαίαν κτίσιν ἀπολαβεῖν. ὥστε διττὰς εἶναι τῇ Ῥώμῃ τὰς κτίσεις. τὴν μὲν, ὀλίγον ὕστερον τῶν Τρωϊκῶν γενομένην. τὴν δὲ, πεντεκαίδεκα γενεαῖς ὕστεροῦσαν τῆς προτέρας. εἰ δὲ τις ἀπιδεῖν βουλήσεται τὰ προσώτερα, καὶ τρίτη τις ἀρχαιοτέρα τούτων εὑρεθήσεται Ῥώμῃ,

¹ Apud Halic. *Ῥῶμον*, hodie legimus, nomen nullius significationis; de quo sic notat Sylburg. ad p. 59. v. 26. » Uterque interpretes (idest Caprus, et Glareanus) *Ῥωμύλον* legit, non *Ῥῶμον*: haud scio an convenientius ». Neutrum probabis, secundum Eusebium, qui exhibet *Ῥέμον*; eamque lectionem habet et Sync.

² Pro, և զպիոս. et Piam, legendum cum Gr. *Καπύην* vel *Καπύην*, ut ferunt tam Dionys. quam Sync. *proavi Capyae nomine*.

³ Cod. Arm. *Anicavus*, ubi juxta Gr. lectionem Dionys. et Sync. *Janiculum*, legendum esset *յանիկուլոս*, vel *անիկուլոս*. Latine *Janiculum*, de quo sic profert Glarienus apud Sylburg. ad p. 59. v. 28. 29. » Janiculum est perquam vetustus locus, ac pars urbis Romae, ut Plin. testa-

tur lib. 3. cap. 5. quo in loco quidam libri habebant *Antipolis*; Hermolaus restituit *Aeniopolis*. Dionysius noster vocat *Aenean* ».

⁴ Cum nemo possit dubitare, quin Anchises pater Aeneae fuerit, quod et expresse fert Gr. lectio, pro certo habetur in cod. Arm. *pro հաւրէն*, cen *հօրն*, patris, irrepsisse *հաւոյն*, avi.

⁵ *Romuli* nomen deest apud Dionys. ac Sync. quo sublato, Romae aedificatio cum aliis oppidis ad solum Remum supra memoratum pertinet. Ubi advertas velim, hunc Remum Romuli fratrem alium omnino esse a Romo, quem infra citabimus; alium item a primo Romulo fratrem Romi Romulum, ut magis aperte est apud Syncellum.

նի չինուած հռոմայ, մինչև էնեայ
և տրովացւոց եկեալ էր յիտաղիա:

Եւ զայս ոչ եթէ գոյզն որ 'ի մա-
տենագրաց պատմէ, այլ անտիոքոս
սիւրակուսայ, զորմէ յառաջագոյն
յիշատակեցաք. և ասէ այսպէս: 'Ի
Թագաւորութեան ամորգեայ 'ի զա-
տինացւոց աշխարհին, քանզի էր ի
տաղիա յայնժամ 'ի տարանտայ մին-
չև ցարսիդոնի ծովեզրն, գալ նմա
անդր իբրև առն միոյ փախստականի
'ի հռոմէ. և պատմէ զայս ձև օրի-
նակի: Վանդի իտաղիոս ծերացեալ
էր, մորգէս Թագաւորեաց. առ սո-
վալ այր հասանէր 'ի հռոմայ ուս-
տեմն, որում անուն էր սիկեղոս:
Վանդի ըստ սիւրակուսացւոց մա-
տենագրին՝ հին և առաջին գտանի
հռոմ քան զտրովացւոց ժամանակն,

quam Aeneas et Trojani in Italiam
advenissent.

Hoc autem non adeo vilis aliquis
inter scriptores narrat, sed Antiochus
Syracusanus, cujus ante meminimus.
Ita enim ait: Regnante Amorgete ¹ in
Latinorum regione ², namque Italia
tunc erat a Taranto usque ad oram
Posidoniae, venisse ad eum quendam
virum quasi Roma profugum. Refert
autem his verbis. Quum Italus con-
sensuisset, Morges regnavit: hujus
tempore vir pervenit Roma extorris ³,
cui nomen Sicelus ⁴. Itaque secun-
dum Syracusanum scriptorem, vetu-
stior ac superior Trojanorum tempo-
ribus Roma invenitur; eaque vel eo-
dem loco sita, ubi hodierna urbs in-
colitur; vel alicubi pagus erat eodem

γενομένη πρὶν Αἰνείαν καὶ Τρῶας ἐλθεῖν ἐν Ἰταλίᾳ.

Ταῦτα δὲ οὐ τῶν ἐπιτυχόντων τις οὐδὲ νέων συγγραφεὺς ἱστορή-
κεν, ἀλλ' Ἀντίοχος ὁ Συρακούσιος, οὗ καὶ πρότερον ἐμνήσθην. Φη-
σὶ δὲ Μόργητος ἐν Ἰταλίᾳ βασιλεύοντος, ἣν δὲ τότε Ἰταλία ἢ ἀπὸ
Τάραντος ἄχρι Ποσειδωνίας παράλιος, ἐλθεῖν πρὸς αὐτὸν ἄνδρα φυ-
γάδα ἐκ Ῥώμης. λέγει δὲ ὧδε. ἐπεὶ δὲ Ἰταλὸς κατεγήρα, Μόργης
ἐβασίλευσεν. ἐπὶ τούτου δὲ ἀνὴρ ἀφίκετο ἐκ Ῥώμης φυγάς, Σίκε-
λος ὄνομα αὐτῷ. κατὰ μὲν δὴ τὸν Συρακούσιον συγγραφέα, πα-
λαιά τις εὐρίσκεται προτεροῦσα τῶν Τρωϊκῶν χρόνων ἢ Ῥώμῃ. πρό-
τερον δὲ περὶ τοὺς αὐτοὺς ἦν τόπους, ἐν οἷς ἢ νῦν οἰκουμένη πόλις

¹ In lectione Dionys, *Morges* effertur sine li-
tera A praefixa nostrae lectioni, et quidem nos-
tra etiam lectio paulo post illam vix agnoscit.

² Pro *Latinorum regione* apud Dionys. legi-
tur hodie *Italia*: itaque vel in Arm. pro 'ի զա-
տինացւոց' legendum *իտաղացւոց*, vel contra in
Gr. renovandum.

³ Consulto usurpavimus vocem *extorris* pro
altera Arm. *սուստեմն*, incertum quae sensum
praefert; potest enim designare, *venientem ex*
aliquo loco incerto, seu *ignotum quendam pro-*
fugum, vel *demum ex quadam parte Romae*
advenam, ita tamen, ut facile possis hac voce

restaurare depravatam Gr. textum: legitur enim
nunc ibi vox nullius significationis *γυγας*, at
Sylburg. videtur legisse *φυγάς*, eo quod reddi-
derit *profugus*; mutuatus nempe ab exacto co-
dice, vel a praecedentibus, ubi *ἀνδρα φυγάδα*
praemiserat Dionys. Sed nobis certum videtur
alterum hic vocabulum esse legendum, ut *γῆ-
θεν*, e terra, vel quid simile.

⁴ Syllabas ipsas servavimus, Σικέλος, ~~Σικέλος~~
~~Σικέλος~~. Sicelus, ubi poteramus cum Sylburg. re-
ponere in Lat. *Siculus*; sed cavendum fuit, ne
nomen proprium confunderetur cum nationali.

կամ 'ի նոյն տեղիս՝ ուր այժմ իսկ քաղաքն բնակեալ է, և կամ այլ գեղ ուրեք էր՝ որ 'ի նորա անուն կոչէր. քանզի նա անյայտ եթող, և ոչ ես կարեմ ստուգիւ ասել:

Իսոյց զհին շինուածոյն թուի ինձ թէ բաւական իսկ ասացաւ: Իսկ զյետնոյն, զոր թէ բնակուածիւն պարտ իցէ ասել, կամ շինուած, կամ այլ ինչ՝ զինչ և իցէ անուանել, տիմէի սիկեղացոյ չգիտեմ որպիսի ինչ կանոն 'ի կիր արկեալ՝ առ կարեւորն շինուածոն ասելեալ՝ ի թամաւ նախ քան զառաջին ողովնիադէն: Իսկ զԷկիոս կինկզիացի այր 'ի խորհրդականաց ատենակալացն՝ զհորրորդ ամաւ երկոտասանէ ըորդի ողովնիադէն: Իսկ երինտոս փաբիացի՝ յառաջնում ամի չ երորդի ողովնիադէն: Իսկ կատոնիւ պորկիացի զյունական ինչ ժամանակս

nomine appellatus: quod equidem, cum ipse incertum reliquerit, neque ego quid certius proferre possum «.

» Porro de antiqua aedificatione ¹, ut puto, satis jam dictum fuit. Postremam vero, quam inhabitationem ne dicere oporteat, vel exstructionem, sive aliquid aliud nuncupare, Timaeus Siculus nescio quo Canone usus, aequalem Carthaginiis exstructioni fuisse ait, annis xxxviii. ante primam Olympiadem: at Leucius Cincilius, vir Senatorii consilii, circa annum quartum duodecimae Olympiadis (ait). Erintus autem Fabius anno primo viii. Olympiadis ². Verum Cato Porcius nullam Graecam temporum rationem prosequitur, sed tamen diligentiam adhibens, si quis alius

ἐστὶν, ἢ χωρίον ἕτερον οὕτως ἐτύγχανεν ὀνομαζόμενον, ἀσαφὲς ἐκείνου καταλιπόντος, οὐδ' ἐγὼ δύναμαι συμβαλεῖν.

Περὶ μὲν οὖν τῶν παλαιῶν κτίσεων ἱκανὰ ἡγοῦμαι τὰ προειρημένα. τὸν δὲ τελευταῖον τῆς Ῥώμης γενόμενον οἰκισμόν, ἢ κτίσιν, ἢ ὅτι δῆποτε χρὴ καλεῖν, Τίμαιος μὲν ὁ Σικελιώτης οὐκ οἶδ' ὅτῳ κατένι χρησάμενος, ἅμα Καρχηδόνι κτιζομένην γενέσθαι φησὶν, ὁ γδὲ καὶ τριακοστῷ πρότερον ἔτει τῆς πρώτης Ὀλυμπιάδος. Λεύκιος δὲ Κίγκιος, ἀνὴρ τῶν ἐκ τοῦ βουλευτικοῦ συνεδρίου, περὶ τὸ τέταρτον ἔτος τῆς δωδεκάτης Ὀλυμπιάδος (...) Κάτων δὲ Πόρκιος Ἑλληνικὸν μὲν οὐχ ὀρίζει χρόνον. ἐπιμελὴς δὲ γενόμενος, εἰ καὶ τις ἄλλος, εἰς

¹ Ita etiam in Gr. quamvis plurali numero expositum sit, de antiquis aedificationibus, ubi Sylburg. vertit, de priscis conditoribus. Idem in sequentibus alio loquendi modo usus est, sic reddens: » Extremam autem Romae aedificationem, sive ea deductio habitatorum potius dicenda est, sive quodcunque aliud «. Quam Gr. verba haec sonent, » Postremam vero Romae factam habitationem (vel aedificationem, οἰκισμὸς utrumque significat), sive exstructionem, (id

enim proprie sonat κτίσις.) sive aliquid aliud opus erit vocare «: cui magis cohaeret interpretatio Arm. cum primam vocem οἰκισμόν pro habitatione accipit Interp. noster, secundam vero pro aedificatione seu constructione.

² Integra linea excidit ab hodiernis Dionysii codicibus, librariorum nempe incuria, qui ab una voce Ὀλυμπιάδος, ad alteram per errorem transierunt: supplenda itaque Eusebii ope.

չինարէ. բայց փոյթ յանձին կալեալ՝
թէ և այլ որ այնպէս գտանիցի ըզ-
նախնեաց պատմութիւնն գումա-
րեալ, նչ և քամօք ասէ յետոյ քան
զիզիական պատերազմ: Եւ այս ժա-
մանակ եթէ համեմատիցի ընդ երաս-
տութենեայ ժամանակագրութիւնն,
առաջնոյ ամին յեթներորդի ողոմ-
պիադին պատահէ: և զի են առողջ
կանոնք՝ զորս երաստութենէս՝ ի կիր-
արկանէ, և թէ զիւրդ որ կշռի-
ցէ զհռոմայեցւոց ժամանական ընդ-
յունաց, ի միւսում ճառին իսկ յայտ-
արարեալ է իմ: Եւ յայնչափ և զիսի-
սիոս՝ որ յառաջնում ընդ հռոմայեց-
ւոց նախնեացն պատմութենէ, զայն
ժամանակս՝ որ յետ զիզիոն առնելոյ
են, համարի կարգաւ. զէնէայ փա-
խուստն ի տրովադայ, և զերթալ
հասանելն յիտաղիա. և զորս ի նմա-
նէ և յետնորա զատինացւոց թագա-
ւորեցին՝ մինչև հռովմիզոս և ցհռո-
մայ շինութիւնն. և որ ազգի ազգի
ինչ ի հնոցն պատմին զշինուածոյ
հռոմայեցւոց քաղաքին՝ գրէ միւստ
միտջէ:

Եւ այց ոմանք ասեն, թէ պիկոս

ita reperiatur antiquae historiae col-
lector, cccxxxii. annis posteriorem
bello Iliaco dicit. Atque hoc tempus
si cum Heratosthenis chronographia
conferatur, in primum annum septi-
mae Olympiadis incidit. Quod autem
Canones, quibus Heratosthenes usus
est, integri sint, et quomodo quis Ro-
manorum tempora cum Graecis adae-
quare queat, altero quidem sermone
declaravi. Totidem ergo vel ipse
Dionysius in prima antiquitatum Ro-
manorum historia, ea tempora, quae
consequuntur Ilium captum, con-
gruenter recenset. Aeneae (nempe)
fugam ex Troja, eumque in Italiam
delatum; et qui ab eo, postque eum
Latinis imperaverunt usque ad Ro-
mulum conditamque Romam; quae-
que varie ab antiquis de Romanorum
urbe condita relata sunt, singula de-
scribit.

Quidam vero dixerunt, quod ¹ Pi-

τήν συναγωγὴν τῆς ἀρχαιολογουμένης ἱστορίας, ἔτεσιν ἀποφαίνει
δυσὶ καὶ τριάκοντα καὶ τετρακοσίοις ὑστεροῦσαν τῶν Ἰλιακῶν. ὁ
δὲ χρόνος οὗτος ἀναμετρηθεὶς ταῖς Ἑρατοσθένους χρονογραφίαις,
κατὰ τὸ πρῶτον ἔτος πίπτει τῆς ἐβδέμης Ὀλυμπιάδος. ὅτι δὲ εἰ-
σιν οἱ κανόνες ὑγιεῖς, οἷς Ἑρατοσθένους κέχρηται, καὶ πῶς ἂν τις
ἀπευθίνοι τοὺς Ῥωμαίων χρόνους πρὸς τοὺς Ἑλληνικοὺς, ἐν ἐτέ-
ρῳ δεδήλωται μοι λόγῳ . . .

(Synzell. pag. 136. 137.)

(....) φασὶ Πῆκον υἱὸν Κρόνου βασιλεύσαι χώρας Λαυέρτου

¹ Sequentia quoque de more excerpsit ab Eu-
sebio Syncellus p. 136. 137. quaedam tamen ipse

addidit, ut patet ex locis parenthesis nota signa-
tis, aut per puncta praetermissis.

որդի կրօնայ Թագաւորեաց նախ 'ի զաւրենտայ աշխարհին՝ մինչև ցայն տեղի, ուր այժմ՝ հռոմէ կայ, ամս լէ: Եւ յետ նորա փաւնոս որդի պիւ կայ ամս խո: Եւ որով հերակղէս երթեալ 'ի սպանիայ աշխարհէ՝ բա. գին կանգնեաց 'ի հրապարակի բոյա. րեայ. վասն զի զ'ար սրդին եփեա. տեայ եսպան: Յետ որոյ զատինոս Թագաւորէր ամս լէ. ուստի և զա. տինացիք կոչեցան: Եւ սորա յերես. ներորդ և յերրորդ ամի առաւ ի. ղին: Յետ որոյ էնիաս անքիսեայ ընդ ուսումուլացիս պատերազմեալ՝ սպան զտուռնոս. և զզատինայ ըզ. դուստրն զաւինիա արար կին, և շէ. նէր զքաղաքն զաւինիա. յորմէ Թա. գաւորեաց ամս ք: Եւ զայս համա. ուստիք յարտաքնոցն գրոց կրեալ՝ պատմեցաք:

()ն առեալ և 'ի միւս ևս զկայ. սոցին իրաց փոխեցուք, որ է դիւ. դորոս. որ զամենայն մատենադա. րանսն 'ի նմին միահամուռ վաճա. ռաշահութիւն գումարեաց. քան զի և զհռոմայեցոց պատմութիւնն յէ երրորդ գիրսն իւրում գրէ զայս ձե. օրինակի բանից:

Λζ'. (εἶναι δὲ τὴν χώραν) ἔως τῆς συνὶ Ρώμης (πόλεως). μεθ' οὗ Φαῦνον τὸν υἱὸν αὐτοῦ Πήκου (τοῦ καὶ Διὸς) ἔτη μδ'. (...) καθ' οὗ Ηρακλῆς ἀπὸ Σπανίας ἐπαυελθὼν, ἐν φόρῳ τῷ λεγομένῳ Βοαρίῳ βωμὸν ἤγειρε, διότι ἀνεῖλε Κάκον τὸν Ηφαίστου υἱὸν. (...) ἔπειτα Λατῖνος ἔτη λς'...τούτου κατὰ τὸ τρίτον... Αἰνείας... συμμαχή. σας (...) κατὰ Ρουτούλων, καὶ Τοῦρνον ἀνελὼν, Λαβινίαν ζεύγνυται Λατίνου θυγατρὶ (τοῦ βασιλέως,) καὶ βασιλεύει (τῆς χώρας) μετὰ Λατῖνον ἔτη γ'. κτίσας πόλιν (ἐπ' ὀνόματι τῆς γυναικὸς) Λα. βινίαν, ἐν ᾗ καὶ ἐβασίλευσε...

cus Saturni filius in Laurentia primus regnavit, ad illum usque locum, ubi nunc Roma sita est, annis xxxvii. Postque eum Faunus filius Pici, annis xlv. Cujus aetate Hercules ex Hispania delatus, aram in foro Boario extruxit, eo quod Malum (ceu Cacus) filium Vulcani necaverat. Post quem Latinus regnavit annis xxxvi. unde et Latini sunt denominati. Hujus anno trigesimo tertio Ilium captum fuit. Post haec Aeneas Anchisae (filius) adversus Rutulos dimicans, Turnum interfecit, atque Latini filiam Laviniam uxorem duxit, urbemque Laviniam condidit; dein vero regnavit annis iii. Haec ergo breviter ab exterorum libris mutuati narravimus.

Age nunc ad alterum quoque harum rerum testem gradum faciamus, Diodorum videlicet, qui cunctis Bibliothecis in unum congestis, magnum quaestum sibi comparavit: siquidem et Romanorum historiam vii. suo libro his verbis conscribit.

1 Interp. Arm. nomen filii Vulcani, qui Κά. κός dicitur, refudit in Arm. Պար. sc. Malus, ut

vox ipsa sonat, at Latini Graecam potius dialectum servant Cacus. Sed culpandus librarius,

Եթե ինքեք Գրոյն գրորդի՝ Լուս Կոս-
տանդնուպոլսոյ աղագիտանութեանն :

*Ex septimo Diodori Libro de antiqua
Romanorum generatione* ¹.

Ոմանք 'ի պատմագրաց վրիպա-
գրեալք կարծեցին զառնիղեանց 'ի
յէնեայ դասերէն ծնեալ՝ շինեալ
զհռոմ. այլ չէ՛ այն ճշմարիտ . քսնդի
բազում Ժամանակք են 'ի միջի ընդ
էնիա և ընդ առնիղոս Թագաւորս : չի
նեւ հռոմոյ յերկրորդում ամի յեր-
րորդում (յէրրորդում) ռոմուլոսի :
զի այս շինուած յետոյ է քան զտրո-
վացոց պատերազմն՝ աւելի քան

"Nonnulli Historicorum (minus
recte) conscribentes², Romulum suos-
que ex Aeneae filia natos, Romam
condidisse existimaverant; id tamen
verum non est. Siquidem multum
temporis Aeneam inter et Romulum
reges interest. Romam sane Olympi-
adis III (VII)³ anno secundo conditam
comperimus: atque adeo haec con-
ditio annis plusquam ccccxxiii.⁴ Tro-

(Syncellus p. 155.)

Περὶ τῆς Ἀρχαιογονίας Ῥωμαίων ἐκ τῆς ζ'. Διοδώρου Σικελιώτου .

Εἰποὶ μὲν οὖν τῶν συγγραφέων πλανηθέντες ὑπέλαβον τοὺς περὶ
τὸν Ῥωμύλλον ἐκ τῆς Αἰνείου θυγατρὸς γενηθέντας κεκτικέναι τὴν
Ῥώμην . τὸ δ' ἀληθὲς οὐχ οὕτως ἔχει . πολλῶν μὲν ἐν τῷ μεταξὺ
χρόνῳ, τοῦτε Αἰνείου καὶ Ῥωμύλλου γενομένων βασιλείων, ἐκτισμέ-
νης δὲ τῆς πόλεως κατὰ τὸ δεύτερον ἔτος τῆς ζ'. Ὀλυμπιάδος, αὕτη
ἢ κτίσις ὕστερῃ τῶν Τρωϊκῶν ἔτεσι πλείω τῶν υ'. καὶ λ'. Αἰνείας

qui similitudine vocum delusus *ἡ* *Ῥωμύλλον* ex-
scripsit, id est, *Quartum*, pro *ἡ* *Ῥωμύλλον*,
Malum ceu *Cacum filium* .

¹ Iisdem verbis, eademque inscriptione trans-
tulit ab Eusebio Diodori locum Syncellus to-
ties laudatus, quamvis non integre; ex quo de-
sumptum ediderunt posterius inter fragmenta Dio-
dori Tom. II. p. 636. V. VIII. cum interim vix
reperiatur praesens Auctoris liber septimus,
quemadmodum alii nonnulli. Miror haec cum
praemissis Dionysii locis ad sensum saltem apud
Sync. occurrentibus, omissa ab Scaligero fuisse,
cum alia plurima minus certa ipse transcripserit .

² Si incorruptam censes lectionem Syncella-
nam *πλανηθέντες*, sc. *errantes*, procul dubio
pro *ἡ* *Ῥωμύλλον*, sc. *historiam conscribentes*,
legendum *ἡ* *Ῥωμύλλον*, id est *erroneè scri-*

bentes, vel potius *ἡ* *Ῥωμύλλον*, videlicet *errantes* :
id sane vel ex ipsa verborum serie facile subau-
ditur. In sequentibus nomen *ἡ* *Ῥωμύλλον*, ex-
posuimus *Romulum suosque*, ne cogeremur red-
dere *Romulos*, ut significaretur Romulus cum
fratre, etc. id enim indicat in Arm. nomen plu-
rale patronymicum, eo modo, quo Graecè dici-
tur *τοὺς περὶ τὸν Ῥωμύλλον*, quem locum Goar
sic exprimi voluit: *Romuli ex Aeneae filia nati
socios* .

³ Gr. Olympiadem fert ζ'. *septimam*; sicut et
ex aliis locis Arm. constat: unde facile potes
legere hic *ἡ* *Ῥωμύλλον*, VII. pro *ἡ* *Ῥωμύλλον*, III .

⁴ Syncellus legit, υ'. καὶ λ'. ccccxxiii. tribus
annis minus, cum noster habuerit apographus
υ'. καὶ λγ' .

զ' նշգ ամօք : Վրանդի էնիսս յետ
առնելոյն զարովացիս՝ երիւք ևս ամօք
յետոյ՝ ի վերայ անցանելոյ՝ աւ զԹա
գաւորուԹիւնն զատինացւոց : զոր կա
լեալ երեքամեայ ժամանակ՝ ի մարդ
կանէ անհետ լինէր , և անմահ պատ
ուոց հասանէր : () Երոյ իշխանու
Թիւնն առեալ նորին որդւոյ ասկա
նայ՝ շինէր ՝ զաղբան , որ այժմ զոն
կան կոչի : զոր անուանեաց յանուն
գետոյն՝ որ յայնժամ աղբան կոչէր ,
և այժմ՝ ի տիբերի անուն կոչի :

Իսոյց զանուանէ քաղաքին՝ Գա
բիոս , որ զհռոմայեցւոց իրան գը
րեաց , այլադք իմն առասպելս յօդէ :
Վրանդի այսպէս ասէ , եթէ էնեայ
հրաման լինէր՝ որպէս Թէ չորքոտա
նի ինչ նշանակիցէ նմա , ուր պարտ
իցէ նմա քողոյք շինել : Իբրև կամէր
խոզ մի մատակ յղի զենու և զոհել
համակ սպիտակ , ի ձեռաց զերծա
նէր , և սրանայր ելանէր ի բլուր
ինչ , ուր և երեսուն խոզիորս ծնա
նէր : զէնիս ասուհետե զարմանք
ուենին . և զհրամանն ի գլուխ հա
նել կամէր , երթալ ձեռն ի գործ
արկանել և զտեղին շինել : Տեսա

jano bello posterior est . Etenim Ae
neas annis adhuc tribus post Trojam
captam elapsis , Latinorum regnum
obtinuit ; eodemque per triennium po
titus , ex hominibus sublatus est , et im
mortalem honorem assequutus . Cujus
imperium ejusdem filius Ascanius ac
cipiens , Albam , Longam nunc dic
tam , condit , quam nomine fluvii ap
pellavit , qui tunc Alba vocabatur ;
nunc vero nomen habet a Tiberio .

Verum de nomine urbis Fabius Ro
manorum rerum scriptor alienas con
texuit fabulas . Ita enim dicit : quod
Aeneae mandatum fuerit , quasi qui
dam quadrupes ipsi indicaret , ubi
nam eum oporteat urbem condere .
Quum enim vellet suam foetam , ac
omnino candidam mactare ac immo
lare , ea e manibus elapsa , rapido cur
su tendens , ascendit collem quendam ,
ac inibi triginta porcellos edidit . Ae
neas itaque admiratione captus , et ad
mandatum explendum convertens a
nimus , statuit operam dare , ut lo
cum exstrueret . Interea vero speciem

γάρ μετὰ τὴν ἄλωσιν τῆς Τρώϊας ἐτῶν τριῶν παρελθόντων παρέλα
βε τὴν τῶν Λατίνων βασιλείαν , καὶ κατασχὼν τριετὴ χρόνον ἐξ
ἀνδρῶπων ἠφανίσθη , καὶ τιμῶν ἔτυχεν ἀθανάτων . τὴν δ' ἀρχὴν δια
δεξάμενος Ασκάnios υἱὸς ἔκτισεν Ἀλβαν τὴν νῦν καλουμένην Λόγ
γαν , ἣν ἀνόμασεν ἀπὸ τοῦ ποταμοῦ τοῦ τότε μὲν Ἀλβᾶ καλουμέ
νου , νῦν δὲ Τιβέριος ὀνομαζομένου .

Περὶ δὲ τῆς προσηγορίας ταύτης Φάβιος ὁ τὰς Ῥωμαίων πράξεις
ἀναγράφας ἄλλως μεμυθολόγηκε . φησὶ γάρ Αἰνείαν γενέσθαι λό
γιον , τετράπουν αὐτῷ καθηγήσασθαι πρὸς κτίσιν πόλεως , μέλλον
τος αὐτοῦ θύειν , ὃν ἔγκυσον , τῷ χρώματι λευκὴν . ἐκφυγεῖν δὲ ἐκ
τῶν χειρῶν , καὶ καταδιωχθῆναι πρὸς τινα λόφον πρὸς ὃν κομισθεῖ
σαν τεκεῖν λ' . χοίρους . τὸν δὲ Αἰνείαν τότε παράδοξον θαυμάσαν
τα , καὶ τὸ λόγιον ἀνανεούμενον , ἐπιχειρῆσαι μὲν οἰκῆσαι τὸν τό
πον . ἰδόντα δὲ κατὰ τὸν ὕπνον ὄψιν ἐναργῶς διακωλύουσαν , καὶ

նէր երեսն ինչ 'ի քուն՝ որ յայտ
յանդիման արգելոյր զնա, և խրատ
տալը յետ չամի շինել՝ զնոյն կշիռ
ըստ Թուոյ խոճիորացն ծնելոց. յի
րացն՝ զոր եղ 'ի մօտ՝ մեկուսի կալ:

Յետ էնեայ վախճանելոյ՝ ասկա-
նայ նորին որդւոյ առեալ զԹագա-
ւորութիւնն, յետ չամին անցանե-
լոյ՝ շինեալ զբլուրն, և անուոն քա-
ղաքին կոչեալ աղբան՝ ըստ խոզին
գունոյ. քանզի զատինացիք ըստ իւ-
րեանց բարբառոյ զսպիտակ աղբան
անուանեն: Վնել նմա միւս ևս այլ
անուոն զոնքա, որ Թարգմանեալ կո-
չի երկայն, վասն 'ի լայնութիւն ան-
ձուկն լինելոյ՝ և յերկայնութիւն
մեծ: Եւ զնովիմբ ածեալ՝ ասէ, և
Թէ ասկանիոս Թագաւորութեան
քաղաք արար զաղբան. և ոչ սա-
կաւս 'ի շուրջանակի բնակչացն տա-
պալեաց. եղև այր երեւելի, և վախ-
ճանեցաւ՝ Թագաւորեալ ամս 17:

Եւ յետ նորա վախճանի անկա-
կուի 'ի մէջ բազմութեանն՝ յաղաքս
երկուցն վասն Թագաւորութեանն
ընդ միմեանս վիճելոյ. քանզի յու-
ղիոս որդի էր ասկանայ՝ ասէր, ինձ
անկ է հայրենի իշխանութիւնն. և
սիդուիոս եղբայր ասկանայ և որդի
էնեայ և սիդուայ առաջին կնոջն զա-

quandam in somno vidit aperte eum
prohibentem, monentemque, ut nisi
post annos xxx. aequali numero edi-
torum porcellorum monstratos, ex-
structionem minime aggredieretur; at-
que adeo a propositis rebus destitit¹.

Post Aeneam defunctum, Ascanius
ejus filius regnum assumpsit: dehinc
vero annis xxx. transactis, collem con-
struxit, et urbem Albam appellavit,
ad porcae colorem: nam Latini se-
cundum suam linguam τὴν Λαυακὴν
Albam vocant²: alteram quoque ei
nomenclationem imposuit, Longam
(nempe) Μακρὴν interpretatam; eo
quod latitudine angusta erat, et lon-
gitudine vasta³. Hisque addit di-
cens³: » Ascanius urbem regiam Al-
bam fecit, et non paucos de circum-
jacentibus incolis prostravit; adeoque
vir praeclarus compertus est: obiit
autem annis regnans xxxviii⁴.

» Postque ejus obitum controversia
orta est in multitudine amborum cau-
sa de regno inter se invicem conten-
dentium. Julius enim, cum filius esset
Ascanii, ad se pertinere paternum
imperium contendebat; et Sylvius As-
canii frater, Aeneaeque et Sylviae
primae uxoris Latini filius instabat si-

συμβουλεύουσιν, μετὰ λ'. ἔτη κτίζειν, ὥσπερ ὁ τῶν τεχθέντων
ἀριθμός ἦν, ἀποστῆναι τῆς προθέσεως...

¹ Finem hic facit Syncelli fragmentum; se-
quentia ergo Diodori verba ex solo Eusebio-Ar-
meniaci in promptu habebis. Caeterum de his
Romanorum antiquissimis commentis plura le-
gi possunt apud Dionys. Halicarn. Lib. 1.

² Necesse fuit per Graecam vocem procul du-
bio ab auctore usurpatam repetere *Albae* signi-
ficationem, quam Arm. սպիտակ, *Svidag*, appel-

lat; ne in Latina versione per tautologiam dice-
remus, *Albam* vocant *Albam*. Idem velim conji-
cias de altera voce *Longa*, quae paulo post oc-
currit.

³ Interjectum hoc dictum forsitan quis putet
Diodori esse verbum, citantis nempe Fabium su-
pra laudatum; nobis tamen persuasum est ab
Eusebio prolatum, quum Diodorum ipse recolat

տինայ՝ ասէր, ինձ պատշաճ է ։ զի սմա յետ էնեայ վախճանի նենգ գործեցաւ յասկանայ . քանզի մանուկ էր մնեալ ՚ի լերին ոմանց յանդիորդաց՝ սիղուիոս անուանէր քանուն լերինն զատինացոց, զոր սիղուա կոչէին ։ Իսկ յերկուս կողմանն վիճելոյ՝ ՚ի բազմութենէն ընտրութեան ան ըզթագաւորութիւնն սիղուիոս ։ Իսկ յուրիոս վերապալ յիշխանութենէն՝ ՚ի մեծ քրմութիւնն հաստատեցաւ եկաց . և իբրեւ երկրորդ թագաւոր էր ։ յորմէ ասեն՝ թէ ցայժմ ևս կայ ՚ի հռոմ յուրեան ազգն ։

Սիղուիոս յիշխանութեանն ոչինչ արժանի գրելոյ գործ գործեաց . և վախճանեցաւ՝ թագաւորեալ ամս ինն . Օրոյ իշխանութիւնն՝ նոբին որդի պայազատեաց էնիսս, ուրոյ անուն յորջորջանաց կոչեցաւ սիղուիոս . և տիրեաց աւելի քան զլ ամ ։ Հետ որոյ թագաւորեաց զատինոս, որ կոչեցաւ սիղուիոս, ամս Ծ ։ Սորա գտեալ ժիր յիրի և ՚ի պատերազմի՝ զարուարձանեայ աշխարհն տապալէր, և զհին քաղաքն շինէր, որ յառաջագոյն կոչէրն զատինացոց, ԺԸ . զտիրութեան . զպրէնեստոս . զկաբիուս . զտիսակուդոս . զկոպրա . զկոմեարիա . զդանուիոս . զդաբիկաս . զսկապտիա . զսատրիկոս . զարկիա . զտէգէնա . զոկոստոմէրիա . զկէնինոս . զփղէգէնա . զկամերիոս . զմեդիպլիոն . զբոյիդոս, զոր ոմանք կոչեն բովլաս ։

Իսկ ՚ի զատինայ վախճանել՝ ընտրեցաւ թագաւոր նորին որդի աղբաս սիղուիոս . որ տիրեաց ամս ԼԻ ։ Հետ որոյ թագաւորեաց եպիտոս սիղուա ամս ինն . ի որոյ ՚ի վախճալ նեւ՝ փոխանակեաց զթագաւորութիւնն կապիս . որ թագաւորեաց

bi competere. Huic enim post Aeneae obitum insidiae factae sunt ab Ascanio; namque dum adhuc infantulus esset, in monte a quibusdam armentariis educatus, Sylvius est dictus a nomine montis Latinorum, quem Sylvam vocitabant. Ex utraque ergo parte disputantibus, multitudinis electione regnum Sylvius suscepit. Julius autem imperio cedere coactus, Pontifex maximus constitutus fuit, et fere secundus rex habebatur: a quo ortam hucusque Juliam familiam Romae perdurare ajunt «.

» Sylvius nihil dignum memoria (quod describi mereatur,) in imperio agens obiit, cum regnasset annis xxx. Cujus imperium filius ejus Aeneas accipit, cognomento Sylvius; dominatusque triginta et amplius annos. Post quem Latinus regnavit, qui vocatus fuit Sylvius, annis l. Hic rebus gerendis par, atque in bello generosus repertus, suburbanam regionem evertit, atque urbes antiquas, quae antea Latinorum vocabantur, xvm. condidit. Tibur nempe, Praeneste, Gabios, Tusculum, Coram, Cometiam, Lanuvium, Labicum, Scaptiam, Satricum, Ariciam, Tellenas, Ocostomeriam, Caeninam, Flegenam, Cameriam, Mediplium, Boilumque, quam nonnulli Bolam vocant «.

» Defuncto autem Latino, rex electus est filius ejus Albas Sylvius, qui annis xxxviii. imperitavit. Post quem Epitus Sylvius annis xxvi. Quo defuncto, in regnum suffectus est Capys, qui annis regnavit duodetriginta. Et post eum Calpetus ejus filius; do-

ամս՝ ք պակաս յերեսնէ : Եւ յետ նորա կաղակտ նորին որդի . և տի. բեաց ամս Ժ ք : Իսկ տիբերիոս սիլ. ուիոս ամս ք : Եւ ի վերայ տիբեր. նացւոց չորաւ զօրօք . և մինչդեռ ընդ աղբան գետ անցուցանէր զզօրսն , անկեալ ՚ի յորձանուտ՝ վախճանե. ցաւ . ուստի և անուն գետոյն տի. բերիոս անուանէր : Եւ յետ նորա վախճանելոյ՝ ագրիպաս Թագաւո. րեաց զատինացւոց՝ միով աւելի քան զքառասուն ամ : Եւ յետ սորա ա. ռամուղիոս սիլուիոս , միով ամաւ. պակաս ՚ի քսանէ :

Օսմանէ ասեն , Թէ զամենայն առաւել կենաց ամբարտաւան եղև , և գողայր և հակառակէր ընդ արաւ մազդայ զօրութեանն . որ երբեմն ՚ի մեզոց ժամանակի որոտմունք ըս. տէպ ստէպ և սաստիկ լինէին , հրաւ. ման տայր զօրացն սուսերօք զաս. պարան բախել միաբան ՚ի միոջէ հը. րամանէ . և համարէր՝ Թէ որ ՚ի սը. մանէ բարբառ լինիցին՝ սաստկագոյն. իցէ քան զորոտմանն . վասն որոյ և վրէժս իսկ տայր ընդ դիցն ամբար. տաւանութեանն , ՚ի փայլատականց սատակեալ , և ամենայն տուն նո. րա յաղբանայ ծովալճին ընկղմէր : Զօլցանեն զնշանս նոցամինչև ցայժմ հռոմայեցիք , որ առ ծովալճոյն բը. նակեալ են , սինս ընդ ջուրն ՚ի վեր երևեալ , որ անդ ուրեմն ՚ի խորսն կան արքունական տանցն :

Եւ սորա ընտրեցաւ աւենտիոս . որ է ընդ չ ամաւ տիրեաց . ՚ի պաւ. տերազմի ուրեմն արուարձանեացն ՚ի նեղ մտեալ անկանէր առ աւենտիոս բլրով , ուստի անուն բլրոյն աւեն. տիոս կոչէր : Փոխանակեաց զիշխաւ նութիւն վախճանելոյն՝ նորին որդի պրոկաս սիլուիոս . և Թագաւորեաց

minatusque est annis xiii. Dein Tiberius Syluius annis viii. Hic adversus Tyrrhenos exercitum movens , cum per Albam amnem copias traduceret , in gurgites lapsus , obiit ; unde et fluvius appellatus est Tiberis . At post ejus obitum Agrippas in Latinos regnavit , unam supra quadraginta annos . Postque eum suscepit (regnum) Aramulius Syluius , undeviginti annis « .

» De isto dicunt , quod cunctis vitae diebus superbus fuerit , adeoque se efferebat et adversabatur contra vim Jovis : quin etiam quum interdum tempore fructuum (autumui) tonitrua assidua ingentiaque fierent , mandabat exercitui , ut universi ad suum edictum unanimiter gladiis clypeos concuterent , quo existimabat sonum ex his editum superare posse vel ipsa tonitrua ; proptereaque poenas dedit suae in Deos arrogantiae , fulminis ictu extinctus , totaque domus ejus in Albano stagno immersa fuit . Ostendant sane hucusque rerum vestigia Romani ipsi juxta stagnum incolentes , columnas nempe subter aquis in altam visas , quae inibi in profunditate regiae domus exstant « .

» Post hunc Aventius electus fuit , qui cum vii . supra xxx . annos potitus esset , in quodam praelio cum suburbanis commisso , in angustiam actus , juxta Aventinum collem cecidit , unde collis Aventinus dictus fuit . Dein demortui locum suffectus est filius ejus Procas Syluius , regnavitque annis iii .

ամին ք ընդ ին. {Յորոյ 'ի վախճա-
նեւ' կրտսեր որդին ամողիոս բռնա-
բար կալաւ զիշխանութիւնն. քան
զի 'ի տար աշխարհս ուրեմն երթեալ
էր նովիտովը, որ էր. նորին եղբայր
և հարազատ: Ամողիոս Թագաւո-
րեաց սակաւ ինչ ամն աւելի քան
զինք: 'յուեմայ և 'յուովղայ' որ ըզ-
հում շինեցին, մեռանէր:

supra viginti. Quo mortuo, junior fi-
lius Amulius per vim regnum tenuit,
eo quod in regiones longinquas pro-
fectus erat Numitor, ejusdem frater
major natus ac germanus. Amulius er-
go paulo plus annis xlii. regnavit, at-
que a Remo et Romulo, qui Romam
condiderunt, interficitur.

Եւ եւ մըստ միջէ հոռմայեցոց թագա-
ւորս այսոսիք:

*Sunt autem singuli Reges Romanorum
isti.*

ա. Եւսիաս յետ չորրորդ ամի իղիւ-
նի առնելոյն՝ Թագաւորէ զա-
տինացւոց. ամն ք:

բ. Եւսկանիոս. ամն լը:

գ. Եւղուիոս Էնեայ. ամն իը:

դ. Եւսիաս սիղուլաս. ամն լա:

ե. Եւստինոս սիղուլիոս. ամն ծ:

զ. Եւղաս սիղուլաս. ամն լթ:

է. Եւսիտոս սիղուլաս. ամն իշ:

ը. Եւսպիս սիղուլիոս. ամն իը:

թ. Եւսրպենտոս սիղուլաս. ամն ժգ:

ժ. Տիբերիոս սիղուլիոս. ամն լը:

ժա. Եւգրիպաս սիղուլաս. ամն լե:

(ժբ. Եւրմոսիոս. ամն ժթ:)

(ժգ. Եւենիոս. ամն լթ:)

ժդ. Եւրոկաս սիղուլաս. ամն իգ:

ժե. Եւմողիոս սիղուլաս. ամն իթ:

i. Aeneas post annum quartum ab
Ilio capto, in Latinos re-
gnat annis iii¹.

ii. Ascanius. ann. xxxviii.

iii. Sylvius Aeneae (fi-
lius). ann. xxviii.

iv. Aeneas Sylvius. ann. xxxi.

v. Latinus Sylvius. ann. l.

vi. Albas Sylvius. ann. xxxix.

vii. Epitus Sylvius. ann. xxvi.

viii. Capys Sylvius. ann. xxviii.

ix. Carpentus Sylvius. ann. xiii.

x. Tiberius Sylvius. ann. viii.

xi. Agrippas Sylvius. ann. xxxv.

(xii. Aremulus. ann. xix.)

(xiii. Aventinus. ann. xxxvii.)

xiv. Procas Sylvius. ann. xxi.

xv. Amulius Sylvius. ann. xli.

1 Tam nomina, quam tempora horum regum
conferenda sunt cum Canone Eusebiano utrius-
que lectionis. Sylburgensis in adnot. Halic. ad
pag. 57. v. 7. inducit ex Glareano catalogum
quatuor columnarum ex Livio, Ovidio, Diony-
sio, et Eusebio-Hieronymiaco, sc. ex Canone La-
tino: quorum duo postremi tantum praefertunt
summam annorum, ita ut juxta Halicarn. coa-
lescant anni 424. juxta Latinum Canonem Eu-
sebii 430. subjungitque haec: » Haec Glar. qui-

bus addo, quatuor regum nomina in Manuscri-
pto Eusebii (sc. canonis Hieronymiaci) codice
aliter legi, quam in vulgatis editionibus; nam
sextus rex in membranis dicitur *Albas Silvius*:
et septimus, *Atis Silvius*, sive *Aegyptus Silvius*:
nonus, *Carpentus Silvius*: duodecimus, *Aremu-
lus Silvius* u. Aremalum et Aventinum, qui ex-
ciderant ex codice Arm. supple ex praemissis
cum Samuele Armeno.

Ռոմիդոս զհռոմ շինէ, և Թագաւորէ յեօթներորդում ողոմպիադին: Եւ են յէնեայ մինչև 'ցռոմիդոս ամբ նին: 'յիդինի առնլոյն ամբ նին:

Romulus Romam condit, regnatque septima Olympiade. Sunt itaque ab Aenea usque ad Romulum anni ccccxlviii. Ab Ilio vero capto, anni ccccxlii¹.

{Հռոմիդայ՝ որ զհռոմ շինեայ, Թագաւորէ Ռոմին այսորիկ:

A Romulo, qui Romam condidit, Reges hi dinumerantur.

ն. Ռոմիդոս. ամբ ԼԽ:
 խ. Եռմաս պոմպիլիոս. ամբ Խն:
 ք. Տուղղոս ոստիդիոս. ամբ ԼԳ:
 դ. Լնկիոս մարկոս. ամբ ԼԴ:
 ե. Տարկինիոս. ամբ ԼԵ:
 չ. Սերուիդիոս. ամբ ԽԶ:
 է. Տարկինիոս սուպեր. ամբ ԽԷ:

i. Romulus. ann. xxxviii.
 ii. Numa Pompilius. ann. xli.
 iii. Tullus Hostilius. ann. xxxiii.
 iv. Ancus Marcius. ann. xxxiii.
 v. Tarquinius. ann. xxxvii.
 vi. Servilius. ann. xlii.
 vii. Tarquinius superbus. ann. xlii.

Հռոմայեցւոց Թագաւորք Է, որք յետ Ռոմիդայ կացին՝ և դադարեցին, ձգեալ յամն մինչ: Եւ են յէդինի առնլոյն մինչև 'ցռոմիդոս ամբ նին: Սխանգամայն ընդ ամենայն ամբ ուէ:

Reges Romanorum vii. qui post Romulum fuerunt, ad annos usque cclxiv. deducti, desierunt. Fuerant autem ab Ilio capto usque ad Romulum anni ccccxli. Simul omnes anni dclxxv².

Եւ զսոցին իսկ, 'յռոմիդայ ասեմ մինչև ցտարկինոս՝ Թագաւորաց հռոմայեցւոց ժամանակն՝ աղիկառնացին դինիսոս համառօտէ ըստ առաջնում ողոմպիադին գրեալ զայս ձև օրինակի:

Horum profecto a Romulo, inquam, usque ad Tarquinium, regum Romanorum tempora vel ipse Halicarnasseus Dionysius juxta primam Olympiadem breviter exponit, ita scribens.

¹ Jure dubitabis, ne forte ex gemina annorum summa, una pro altera scripta sit, cum Aeneas exordium imperii debuit ducere quatuor ferè annis post Ilium captum, ideoque aetate magis proximus Romulo fuit; vide et sequentem adnotationem.

² Summa agit, 685. ita ut pro 685. librarii mendo 684. irrepsit, si tamen calculi praemissi errore careant. Scal. annot. in Gr. Euseb. p. 417. ad 38. 41. adducens sequentem lectionem Syncelli sub nomine auctoris nostri, αἴτιο

Ἰλίου ὁλώσεως, ὡς κρίσις Ρώμης, γίνονται ἔτη υμδ'. subdit: "Error librarius, legendum υλβ'. nisi alios auctores, quos et Ausonius, sequutus sit " etc. Goar tamen in margine ejusdem loci Syncellani reponit υκδ'. et consequenter exponit in Lat. quadringenti viginti quinque (pro quatuor); et in adnot. p. 49. ad 156. rejecta Scaligeri sententia, sic profert; " imo ad Eusebii mentem repono υλ'. 430 " : quod etiam fasè firmare nititur.

Պիւսիսի աշխատանքացոյ՝ լուսն Բագաւա-
րացն, որ յետ ասորիայ հաղին 'ի հասոմ :

*Dionysii Halicarnassei, de Regibus qui
post Romulum Romae extiterunt.*

Բայց և յանկ ելանելոյ Թագաւ
ւորացն մինչև ցառաջին իշխան քա-
ղաքին և ասորիայ հաղուեալ զժամաւ
նական՝ ամսն Տիտ ածէ . և յայտ այս
'ի պայազատաց Թագաւորացն լինի,
և յամացն՝ զորս իւրաքանչիւր որ կա-
լաւ զիշխանութիւնն : (...) Եւ յետ
և ասորիայ մահուանն՝ անթագաւոր լի-
նել քաղաքին տարւոր ժամանակ :
Եւ պա նուսնս պոմպիլիոս ընտրեցաւ
'ի զորացն, և Թագաւորեաց ամս խի :

Իսկ տուղղոս ասորիոս յետ նու-
սնայ ամս լի : և որ առ սալաւն Թա-

» Porro ab exactis regibus, us-
que ad primum urbis Principem Ro-
mulum (retro nempe) tempus com-
putatum, annos ellicit ccccxlv¹. Id
quod patet ex regum successionibus,
annisque, quibus unusquisque impe-
rium tenuit. (...) » Post vero Romu-
li mortem absque rege mansisse ur-
bem annuo temporis intervallo. Dein
Numa Pompilius ab exercitu³ elec-
tus fuit, regnavitque annis xliii⁴.

» Tullus autem Hostilius post Nu-
mam annis xxxiii. Et qui sub eo⁴ re-

(*Dionys. Halicarn. Lib. 1. Antiq. Rom.*)

Καὶ μὴν ἀπὸ γε τῆς ἐκβολῆς τῶν βασιλέων ἐπὶ τὸν πρῶτον ἄρ-
ξαντα τῆς πόλεως ἀναβιβασθεὶς Ῥωμύλον ὁ χρόνος, ἔτη τέτταρα
πρὸς τετταράκοντα καὶ διακοσίους ἀποτελεῖ. γνωρίζεται δὲ τοῦτο
ταῖς διαδοχαῖς τῶν βασιλέων καὶ τοῖς ἔτεσιν οἷς κατέσχον τὴν ἀρ-
χὴν ἕκαστοι. Ῥωμύλος μὲν γὰρ ὁ κτίσας τὴν πόλιν, ἑπτὰ καὶ τριά-
κοντα ἔτη λέγεται κατασχεῖν τὴν δυναστείαν. μετὰ δὲ τὸν Ῥωμύ-
λου θάνατον, ἀβασίλευτος ἡ πόλις γενέσθαι χρόνον ἐνιαύσιον. ἔπει-
τα Νουμᾶς Πομπίλιος αἰρεθεὶς ὑπὸ τοῦ δήμου, τρία καὶ τετταρά-
κοντα ἔτη βασιλεύσαι.

Τύλλος δὲ Ὀστίλλιος μετὰ Νουμᾶν, δύο καὶ τριάκοντα. ὁ δ' ἐπὶ

¹ Excidit a cod. Arm. litera *κ* atque ita pro
44. remansit 44. sed facile reparandum,
non ex Graeco tantum, sed etiam ex iis quae
supra legebantur etiam in Arm. numero integro.

² Integra hic linea intercudit a Cod. nostro,
a verbis *կալա զիշխանութիւնն*, usque ad si-
milis verba, quae repetenda erant. Ut facile in-
telligitur suppleturque ex Gr. textu Halic. hoc
modo. « *Քաղաք և ասորիայ, որ զքաղաքն իշխեաց,*
ամս լի. ունել առ զհարստութիւնն (vel *զիշ-
խանութիւնն*) || id est, » Siquidem Romulus
urbis conditor, annis xxxiii. dynastiam gessit-

se dicitur « . Sequentia deinde integra habentur,
nisi quod in linea, quae succedit, corrupte
habebatur *թագաւոր*, pro *անթագաւոր*, seu
առանց թագաւորի :

³ Ubi legitur apud Dionys. *δῆμος*, sc. *popu-
lus*, *plebs*, Eusebius videtur legisse *δύναμις*, sc.
exercitus, unde et Interp. Arm. reposuit *զորս* .
quamquam non abs re est, si vel *exercitus* pro
cunctis regis satellitibus, seu plebe regia acceptus
fuiisset.

⁴ Integerrima lectio Eusebii nostri probat se-
quentes geminas perioclas, quae desiderantur

գաւարեաց անկոս մարկոս՝ ամս Դ
ընդ Դ իւ։ Եւ յետ մարկոսին՝ զԷ-
կոս տարկինոս, որ կոչեցաւ պրիս-
կոս, ամս ԼԲ։ Օսա յաջորդեաց սեր-
ուիղիոս տուղիոս, և կալաւ ամս խԴ։
Օսերուիղիոս սպան զԷկոս բռնաւ
կալ. և վասն զիրաւունս անտես առ-
նելոյ կոչեցաւ սուպերբոս։ Եւ անկ
ի իւսանութեանն մինչև 'ցիւերորդ և
Էերորդ ամս, զերկերիւր և 'զԷի
ամս զմիսեամբք եկելոց ամսոց կալան
թագաւորքն, և ողոմպիադաց Է և
միոյ։ Եւ ամենեկին իսկ հարկ է՝ ա-
ռաջին տիրել քաղաքին զառմիշոս ի
մանալ՝ յառաջնում ամին Է երորդի
ողոմպիադին առնուլ զթագաւորու-
թիւնն, յիշխանութեան քարոփայ
աթէնացւոյ Դ ամեայ պետութեանն
յառաջնում ամին։ Եւ զայն իսկ պա-
հանջեն միտք զամսոյն. (Է) Թէ որ

gnavit Ancus Marcius, annis iv. supra
xx. Post vero Marcium Leucius Tar-
quinius, qui vocatus fuit Priscus, annis
xxviii. Huic successit Servilius Tul-
lus, tenuitque annis xlv. Servilium
Leucius՝ vir tyrannicus interfecit, et
propter legum contemptum, Super-
bus est vocatus; deducto imperio us-
que ad annum xxv. Ducentis (itaque)
et xlv. annis ordine succedentibus,
quibus reges obtinuerunt (imperium),
Olympiadibus vero lxi. constitutis,
omnino utique necesse est, ut primum
urbis potitum Romulum conjiciamus
anno primo vii. Olympiadis regnum
assumpsisse, Archonte Atheniensium
Charope annum primum decennalis
potestatis agente: atque id sane an-
norum ratio postulat. Quot (autem)
unusquisque regum annis potitus sit,

τούτω βασιλεύσας Ἀγκος Μάρκιος, τέτταρα πρὸς τοῖς εἴκοσι. με-
τὰ δὲ Μάρκιον, Λεύκιος Ταρκύνιος, ὁ κληθεὶς Πρίσκος, ὀκτὼ καὶ
τριάκοντα. Τοῦτον δὲ διαδεξάμενος Σερούϊος Τούλλιος, τετταράκον-
τα καὶ τέτταρα. Σερούϊον δὲ ἀνελὼν Λεύκιος Ταρκύνιος τυραννικὸς,
καὶ διὰ τὴν τοῦ δικαίου ὑπεροφίαν κληθεὶς Σούπερβος, ἕως εἰκοστοῦ
καὶ πέμπτου προαγαγεῖν τὴν ἀρχήν. τεττάρων δὲ καὶ τετταράκον-
τα καὶ διακοσίων ἀναπολουμένων, ἀ κατέσχον οἱ βασιλεῖς, Ὀλυμ-
πιάδων δὲ μιᾷς καὶ ἐξήκοντα, πᾶσα ἀνάγκη τὸν πρῶτον ἀρξάντα
τῆς πόλεως Ῥωμύλον, ἔτει πρῶτῳ τῆς ἐβδόμης Ὀλυμπιάδος παρει-
ληφέναι τὴν βασιλείαν, ἄρχοντας Ἀθήνησι τῆς δεκαετίας Χάροπος
ἕτος πρῶτον. τοῦτο γὰρ ὁ λογισμὸς τῶν ἐτῶν ἀπαιτεῖ. ὅτι δὲ

in Dionysii codicibus hodiernis, uno excepto Ve-
neto: de quo sic notat Sylburg. ad p. 61. v. 24.
n Quae inclusa hic sunt, inserta sunt e Veneto
codice, agnoscit eadem et Lapi versio: = Qui
vero post eum regnavit Ancus Marcius, quatuor
et viginti = . Post Marcum, Tarquinius, Priscus
vocatus, octo et triginta u. Verum pro ἐπὶ τοῦ-
τω, ubi Lapi reposuit, post eum, Sylburg. per
paraphrasim, hujus vero successorem, Eusebius
legebat ἐπὶ τούτου, sc. sub eo, propterea et in-

terp. Arm. dixit, *καὶ οὐκ*. quo indicatur An-
cus Marcius imperium accepisse adhuc vivente
suo antecessore; cui forsitan favet altera con-
jectura, quod nimirum Eusebius supra tribuerat
Anco annos 33. Dionysius vero hic cum 24. di-
xerit, residui anni 9. cedunt tempori ejus cum
antecessore suo: nihilominus incertam esse hanc
nostram conjecturam fatemur.

1 Amplius habetur in Gr. *Tarquinius*, qui
subaudiendus est etiam in nostra lectione.

չափ իւրաքանչիւր որ 'ի Թագաւո-
րացն կալաւ ամս, և այնու իսկ բա-
նիւ յայտնի լինին իրքն: Օ՛ ժամա-
նակէ որչափ ինչ այժմ բռնացելոց
քաղաքին բնակութեան իցէ, որպէս
ինչ որ քան զինն յառաջագոյն ասա-
ցին, և ինձ այն նոյնպէս Թուի: Օ՛ այս
գիտնիսիոս:

Իսկ յետ տարկինեայ անկանելոյն՝
'ի դադարել միահեծանիցն իշխաւ
նութեան, չկային այնուհետեւ հաւ-
մայեցւոց Թագաւորը, այլ նախ հի-
պատք բրուտեանք. ապա ռամիւս
պետք. և յետ այնմիկ գիկատորք,
որ են ճարտարախօսք. և դարձեալ
հիպատք. զորոց զիւրաքանչիւր տա-
րի պետութեանն ունելոյ՝ աւելորդ
համարիմ այժմ ասել, բազմութիւն
այնչափ անուանց շեղջակուտել: Իսկ
Թէ և զգործս ևս նոցա մանր հա-
մարել մտաբերիցեմք, երկայնաձիգ
տողին պատմութիւնքն, և չեն ինչ
գիպող կարգիս՝ որ առաջի կայ:
Ս՝ անս որոյ պատշաճ համարիմ այ-

eo quoque ipso verbo res declaran-
tur¹. De tempore ergo, quo urbs, quae
nunc rerum potitur, habitari coepta
est, prout alii ante me dixerunt, mi-
hi quoque id ita videtur. Haec Dio-
nysius.

Ceterum post Tarquinii interitum
cessante regum potestate, haud ultra
Reges extiterunt Romanorum; sed
primum Consules Bruti (id est Bru-
tus et Collatinus); postea Tribuni ple-
bis; ac deinde Dictatores²; et rur-
sum Consules: quorum singulorum
annos potestatis usurpatae, supervaca-
neum censeo nunc proferre, tot nomi-
nam copiam congesturus. Quod si
acta quoque eorum minute recensere
voluerimus, longae nimis erunt narra-
tiones; neque cohaerent proposito no-
stro: atque adeo congruum duco, ut
per aliam Chronologiam etiam de his
omnibus rebus disseratur³: Consuli-

τοσαῦτα ἕκαστος τῶν βασιλέων ἤρξεν ἔτη, δι' ἐκείνου δηλοῦνται μοι
τοῦ λόγου. τὰ μὲν δὴ περὶ τοῦ χρόνου, καθ' ὃν ἡ νῦν δυναστεύουσα
πόλις ὠκίσθη, τοῖς τε πρὸ ἐμοῦ γενομένοις εἰρημένα, καὶ μοι δοκοῦν-
τα, τοιαῦτα ἐστίν.....

¹ Pro quot, in Gr. tot. Verum utraque lectio
habet proprium sensum. Illud autem eo ipso
verbo aequè habitum in Arm. et Gr. quamvis
referri videtur ad calculum praemissum, dubi-
tare tamen quis potest, quasi vero Dionysius
alibi de his nonnulla tradiderit: ideoque Syl-
burg. liberè exposuit, » in illo libro declara-
mus «.

² Quid Graece usurpaverit Eusebius ad expli-
candam vocem Latinam Δικτάτωρ, Dictatur,
qua caret Graecus textus, haesitamus; non enim
credam a solo Arm. Interprete additam fuisse se-
quentem explicationem ճարտարախօս, quod no-
men refunditur in Lat. eloquens, orator. Ve-
rum nota in Arm. ubique scribi գիկատոր, qua-

si legerit in apographo Δικάτωρ, Dictator.

³ Praecedens periodus potest dare talem sen-
sum, quasi vero auctor, qui in Prooemio pro-
miserat lectoribus scripturum se de Consulibus
Romanis, nunc revocet dicta sua, sicut et reipsa
desiderantur Consules in Codice Armeno. Hic
sane aut pollicetur de novo aliud opus Chrono-
logicum se conscripturum de Consulibus cum
sequentibus, aut alios hortari vult, ut hujusmo-
di opus aggrediantur. Sicut etiam subsequens
admonitio auctoris (ni fallor,) praeterea sugge-
rere videtur, se in proxima altera parte Chro-
nologiae satis acturum de Romanis rebus, ideo-
que hic nolle eadem repetere. De Consulibus ve-
ro vide et sequentes adnotationes.

լում ժամանակագրութեան՝ և նորայոցն ամենայնի պարապել: զհպատան՝ որ յետ տարկինեայ կացին՝ ասեմ, և զռամկապետացն, և զդիկատորացն, որք զհռոմայեցւոց քաղաքն վարեցին. և զթիւ ամացն գումարեն մինչև ցկայսրն: սնդր փոխեսցուք միւսանդամ յառաջին միաջեծան իշխանութիւնն նորա յետ ճառելոցս: Եւ արդ՝ լինին ժամանակք 'ի միջի՝ յետ տարկինեայ անկանելոյն մինչև ցյուղիոս կայսր՝ ոչ զոմակաղք ճԺԷ. որ առնեն ամբ և ընդ չորեքարիւրով:

Վանդի տարկինոս՝ յետ 'ի գլուխ ելանելոյ վաթսներորդի եօթներորդի ողոմակաղին անկանի: Եւ կայսր՝ 'ի սկզբան ճորդի ճերորդի երրորդին՝ տիրէ միաջեծան իշխանութեանն: և ժամանակն՝ որ 'ի միջի՝ ձգի յամս նի: Եւ յետ եօթներորդ ոչ զոմակաղէն, և 'ի հռոմայ շինուածոյն ամբ միշդ. որպէս լինել ընդ ամենայն 'ի շինուածոյն հռոմայ մինչև 'ցյուղիոս կայսր՝ ամս չԴ. ողոմակաղս ճԶԳ:

Վ կայէ սոցին և ժամանակագիրն կասսովր. յորում համառօտս զժամանակացն հատանէ, գրեալ զայս ձև օրինակի զսոյն բանս:

Սաստիւրի վան հռոմայեցւոց Ռաբանոս բռնեան:

Ս հռոմայեցւոց թագաւորս կարգեցաք մի ըստ միոջէ, սկիզբն արարեալ յենեայ որդւոյ անքիսեայ, ըստ ժամանակին՝ յորում զատինացւոց թագաւորեաց. և հանգուցաք յամուղիոս սիղուիոս, զոր սպան ռոմիղոս, որ արեայ մերն քեռի էր. և 'ի նոյն

bus, inquam, qui post Tarquinium fuerunt, et Tribunis plebis, Dictatoribusque (recensendis), qui Romano- rum urbem gubernarunt, atque annorum numerum colligunt usque ad Caesarem. Nos interim eo iterum redeamus, ad primam nempe Monarchicam potestatem ejus post praedictos. Efficiuntur itaque post Tarquinii interitum usque ad Julium Caesarem intermedia tempora, Olympiades cxv. ex quibus anni conficiuntur lx. supra quadringentos.

Tarquinius enim post completam sexagesimam septimam Olympiadem interit. Caesar vero initio cxxxiii. (Olympiadis) regio imperio potitur: tempus autem interjectum ad annos cccclx. protrahitur. Equidem erant a septima Olympiade, Romaque condita, anni ccxlv. (usque ad mortem Tarquinii); adeo ut a condita Roma usque ad Julium Caesarem sint omnino anni cciv. Olympiades autem cxxxvi.

His sane suffragatur suo testimonio et Castor Chronographus, ubi breviter de temporibus tractat, hoc pacto ea, quae sequuntur verba, scribens.

Castoris de Romanorum Regno.

„Romanorum Reges singillatim exposuimus, initium facientes ab Aenea Anchisae filio, quo nempe tempore Latinis ille imperavit; et in Amulium Sylvium deduximus, quem Romulus Rheae matris suae avunculum (Յէյօր) occidit. Iisdem ergo Ro-

յարակարգեցուք և զՌոմիդոս . և զայլն որ յետ նորա 'ի հռոմ թա գաւորեցին մինչև ցտարկինոս , որ կոչեցաւն ամբարտաւան . և ժամա նակն այն է ամաց մինդ : () ետ որոց զհիւպատմն ուրոյն ուրոյն զատցուք . սկսեալ 'ի ղեկեայ յունեայ բրուտեայ , և 'ի ղեկեայ տարկինեայ կո ղանտինեայ . և հանգուցեալս 'ի մարկոս վաղերիոս մեսսաղիա , և 'ի մարկոս պիտոն , որ կացին հիպատք առ թէոփեմաւ իշխանաւ ակեանացուց . և եննոցա ամբ նկ , Օլլիս կատուվր :

Եւ արդ՝ պատշաճ է 'ի սոյնս յարեւ և զնոսա՝ որք յուղեայ կայսերէ ինքնակալքն հռոմայեցուց կացին . և ըստ իւրաքանչիւր տարւոյ և ընդ հիւպատմն միւստմիոջէ անցանել . հանդերձ աւրնթեր դնելով զողով պիագսն 'ի միջի կատարեալս :

.....

.....

(*Lacuna in Codice Armeno.*)

(« Ստեփանն յօրինակիս անուանի կայսերայ , և հիւպատոսայ . զորս դիւրին է լինալ յայլ օրինակայ և 'ի մարկեագրայ : Օհիւպատոսս որն ճոխագոյն 'ի Սոլլի . իսկ զիննակալս դիցուի ասոր ըստ Լուղեայ և ըստ Ստեփաննի հեղեղայ Լասեբի :)

mulam quoque addemus, caeterosque, qui post eum Romae regnaverunt usque ad Tarquinium cognomento Superbum: tempus autem illud est annorum ccxlv. Postque eos seorsum Consules disponemus, incipientes a Lencio Junio Bruto, et Leucio Tarquinio Collatino ¹, et in Marcum Valerium Messalam, et Marcum Pisonem desinentes; qui tempore Theopemi Atheniensium Archontis Consules fuerunt. Sunt autem illis anni cccclx. Haec Castor.

Porro his eos quoque adjicere congruum est, qui a Julio Caesare Romanorum Imperatores fuerunt; atque singulis annis de Consulibus quoque singulis mentionem facere, appositis etiam Olympiadibus interea exactis ².

(*Facile tamen suppletur principalis pars lacunae de Imperatoribus ex Canone Armeno Latinoque, una cum Aso-lico, et Samuele Armenis eclogariis Eusebii, atque D. Hieronymo in serie regum, sequenti tenore.*)

¹ Quum inter omnes constet, primos Romae Consules fuisse L. Junium Brutum, et L. Tarquinium Collatinum, qui et Conlatinus a quibusdam dicitur, ideo nomina paululum depravata in cod. Arm. սկսեալ սեղեկեայ և յունեայ 'ի բրուտեայ , և իղեկեայ արկինեայ կո ղանտինեայ , paucis litteris mutatis facile restituo սկսեալ 'ի ղեկեայ յունեայ բրուտեայ , և 'ի ղեկեայ տարկինեայ կո ղանտինեայ : In fastis consularibus a Josepho Mario in lucem editis, ut anno urbis conditae 244. constituitur . L. Junius Brutus Cos. sic et anno 700 Cn. Domitius Calvinus Cos. M. Valerius Mesalla Cos. memorantur. confer et descriptionem Consulium inferius a

nobis supplendam ex Idatio . num. 444 . etc.

² Patet lacuna ex anterioribus verbis; successio scilicet Augustorum Romanorum a Julio Caesare usque ad Constantinum Magnum postremo hoc capite deducenda, quo finis primae partis Chronicorum statuendus omnino fuit, ut auctor ipse constanter in Prooemio declaraverat. Vehementer ergo nobis dolendum est non adeo de his rebus neglectis, quorum locum facile supplere possunt studiosi ex innumeris scriptoribus Romanis, sed potius, quod haec lacuna in causa fuerit, ut sequentis quoque partis exordium desideraretur, de quo mox videbis sub principio Canonis.

(*Pars Lacunae residua pertinens ad Descriptionem Consulum, potuit occurrere si non ob negligentiam Interpretis, certè ob taedium librarii Armeni, cui non erat facile tantam copiam nominum Occidentalium transcribere sine mendis innumeris. Qui optant supplere, in praesto habent varias collectiones Consulum Latine editas a Roncallio. tom. II. Chron. Sicut etiam Graecè apud Scaligerum, pag. 248. et seqq. Nihilominus non abs re visum et nobis fuit, sed potius integritati operis magis congruum, sequentem tabulam Consulum, juxta nempe brevius exemplar vulgò Idatio adscriptum, hic adjungere, ab initio usque ad tempus Eusebii nostri: quamvis ipse videatur non semel promittere illos tantum Consules exarare, qui post Julium Caesarem fuerunt.*)

FASTI CONSULARES

A principio usque ad vicennalia Constantini Magni Imperatoris.

Anno Urbis conditae 244, vel 245. et Olympiadis LXXII. vel LXXIII. anno 1.
sive Ante Christum annis cincter 510. usque ad An. Chr. 326.

1 Brutus, et Collatinus Coss.	25 Fabius et Maluginensis.
2 Publicola, et Lucretius.	26 Mamercus et Fabius. U. C. 270.
3 Publicola II. et Publilius.	27 Fabius et Volesius.
4 (Lartius, et Exquilinus.)	28 Tertullus et Fabius II.
5 (Valerius, et Tubertus.)	29 Sabinus et Fugus.
6 Publicola III. et Lucretius II. An. U. C. 250.	30 Cincinnatus et Fabius III.
7 Menenius Agrippa, et Postumius.	31 Rutilius et Fabius IV.
8 Tricastus, et Vistellinus.	32 Aemilius et Aesculinus.
9 Auruncus, et Flavius.	33 Laenas et Publilius.
10 Camerinus et Longus.	34 (Tricostus et Structus.)
11 Helva et Geminus.	35 Nautius et Publicola.
12 Flavius et Sifulus.	36 Mallius et Furius. U. C. 280.
13 Atratinus et Augurinus.	37 Aemilius et Julius.
14 Albus et Coelimonianus.	38 Pinarius et Fuscus.
15 Sabinus et Priscus.	39 Sabinus et Capitolinus.
16 Coelimonian. II. et Vistell. II. U. C. 260.	40 Emilius et Valerius.
17 Auruncus II. et Vistell. III.	41 Coelimonianus et Priscus.
18 Macrinus et Augurinus.	42 Capitolinus et Priscus II.
19 Augurinus. II. et Atratinus.	43 Aemilius II. et Bibulanus.
20 Camerinus et Fabius.	44 Regillianus et Fuscus.
21 Tullus, et Rufus.	45 (Capitolinus III. et Fabius II.)
His Cons. Romani Proceres dicti sunt.	46 Priscus et Albus. U. C. 290.
22 Nautius et Rufus.	47 (Priscus et Elva.)
23 Tuscus et Sabinus.	48 Tricipitinus et Veturius.
24 Rutilius et Viscellinus.	49 Gallus et Camerinus.

- 50 Publicola et Sabinus.
 51 Vibulanus et Maluginensis.
 52 Nautus et Atratinus.
 53 Publilius et Hilarius.
 54 Maximus et Verginius.
 55 Rogus et Veturius.
 56 Capitolinus et Varus. U. C. 300.
 57 Festus et Quintillus.
 58 Laenas et Capitolinus.
 (59) His (vel sine) Cons. Decemviri creati
 (60) priores et posteriores an. 11.
 61 Barbarus et Potitus.
 62 Herminus et Tricostus.
 63 Macrinus et Julius.
 64 Furius et Capitolinus.
 65 Genucius et Curtius. U. C. 309.
 (66) His Cons. Tribuni plebis facti 111. anno 1.
 67 (Mugillanus et Atratinus.)
 68 Macrinus et Capitolinus.
 69 Vibulanus et Helva.
 70 Pacilius et Crassus.
 71 Macerinus et Lanatus.
 72 Mallius et Capitolinus.
 (73) His Cons. item Tribuni plebis 111.
 (74) an. 11.
 75 Macrinus et Fidenas.
 76 Maluginensis et Crassus.
 77 Julius et Verginius.
 78 Capitolinus et Carinus. U. C. 320.
 (79) His Cons. item Tribuni plebis 111.
 (80) ann. 11.
 81 Poenus et Melitonus.
 82 Crassus et Julius.
 83 Tricipitinus et Fidenas 11.
 84 Cossus et Poenus.
 85 Achilles et Mugillanus.
 (86) His Cons. item Tribuni plebis 11.
 (87) annis 111.
 (88)
 89 Atratinus et Vibulanus. U. C. 331.
 90 Capitolinus et Vibulanus.
 (91) His Cons. item Tribuni plebis 11.
 (98) annis 111.
 99 Cossus et Medullinus. U. C. 341.
 100 Ambustus et Pacilus.
 101 Mugillanus et Rutilius.
 102 Aemilius et Rusticus.
 103 Cassus et Mudullinus.
 (104) His Cons. item Tribuni plebis 11.
 119) et 11. annis 11.
 120 Flabius et Camerinus. U. C. 361.
 121 Potitus et Capitolinus.
 (122) His Cons. item Tribuni plebis creati
 140) sunt ann. xviii. Postea ann. 11. nemo
 curulis magistratus fuit. Item Tribuni
 plebis 11.
 141 Mamertinus et Lateranus.
 142 Genucius et Curtius.
 143 Peticus et Galva. U. C. 390.
 144 Mamertinus 11. et Silla.
 145 Achala et Genucius.
 146 Stollo et Petinus.
 147 (Balbus et Ambustus.)
 148 Libo et Lenas.
 149 Ambustus et Proculus.
 150 Rusticus et Capitolinus.
 151 Ambustus 11. et Lenas.
 152 Potitus et Publicola.
 153 (Ambustus. 111. et Capitolinus.) U. C. 400.
 154 (Peticus 11. et Publicola 11.)
 155 (P. Publicola et Rutilus 11.)
 156 Roeticus, et Poenus.
 157 Scipio et Lenas 11.
 158 Camillus et Crassus.
 159 Corvinus et Lenas.
 160 Venox et Torquatus.
 161 Corvinus 11. et Libo.
 162 Burso et Camerinus.
 163 Rutilus et Torquatus 11. U. C. 410.
 164 Corvinus 111. et Cossus.
 165 Achala et Rutilus 11.
 166 Venox 11. et Mamertinus.
 167 Torquatus 111. et Muso.
 168 Mamertinus et Selenus.
 169 Camillus et Moenius.
 170 Festus et Longus.
 171 Crassus et Duillius.
 172 Regulus et Corvinus.
 173 Albinus et Galbinus. U. C. 420.
 174 (Absque Consulibus An. U. C. 421.)
 175 Galbinus et Cossus.
 176 Potitus et Marcellus.
 177 Crassus et Venox.
 178 Mamertinus 11. et Decianus.
 179 Venox 11. et Scipio.
 180 Lentulus et Silo.
 181 Libonius et Cursor.
 182 Camillus et Brutus.
 (183) His Cons. tum Dictator creatus Papyrius
 Cursor, et Magister Equitum Drusus. U.
 C. 430.
 184 Longus et Ceretanus.
 185 Cursor et Rullus.
 186 Galbinus et Balbinus.
 187 Cursor 11. et Philo.
 188 Papius et Gaeretanus.
 189 Venox et Flaccinus.
 190 Barbulus et Bubulcus.

- 191 Rutilius et Lenas.
- 192 Cursor III. et Lenas II.
- 193 Samnis et Longus. U. C. 440.
- 194 Cursor IV. et Bubulcus II.
- 195 Maximus et Muso.
- 196 Bubulcus III. et Barbula.
- 197 Rullus et Rutillius.
His Coss. tum Dictator Cursor, et Magister Equitum Bubulcus.
- 198 Muso II. et Rullus II.
- 199 Appius Gaeus et Volens.
- 200 Remulus et Albinus.
- 201 Metellus et Minutius.
- 202 Sempronius et Faberius. U. C. 450.
- 203 Lentulus et Abentesis.
- 204 Dento et Emilius.
- (205) His Coss. item Corvinus Dictator, et Emilius Magister Equitum mensibus VI. deinde fuerunt.
- 205 Corvinus et Pansa.
- 206 Poeticus et Torquatus.
- 207 Scipio et Maximus.
- 208 Rullus III. et Muso III.
- 209 Claudius II. et Volens II.
- 210 Rullus IV. et Muso IV.
- 211 Metellus et Regulus. U. C. 460.
- 212 Cursor et Maximus.
- 213 Maximus Gurgus, et Bracchus.
- 214 Metellus II. et Vulbus.
- 215 (Rufinus et Dentatus.)
- 216 Maximus et Noctus.
- 217 Cremulus et Albinus.
- 218 Marcellus et Rutilius.
- 219 Potitus et Petrus.
- 220 Lepidus et Caccina.
- 221 Tacius et Danto. U. C. 470.
- 222 Dolabella et Maximus.
- 223 Lucius et Papus.
- 224 Barbula et Philippus.
- 225 Laebymnus et Caeruntanus.
- 226 Caverio et Muso.
- 227 Lucinius et Papus.
- 228 Rufinus et Bubulcus.
- 229 Gurgitus et Clepyrus.
- 230 Benagus et Lentulus.
- 231 Benagus II. et Merinda. U. C. 480.
- 232 Licinius et Cambias.
- 233 Cursor et Maximus.
- 234 Claudius et Clepsina.
- 235 (Clepsina et Blasius.)
- 236 Gallus Sabinus et Piso.
- 237 Simpronius Sapiens et Rufus.
- 238 Regulus et Libo.
- 239 Fabius Pictor et Poeta.
- 240 Maximus et Vitulus.
- 241 Theudax et Flaccus. U. C. 490.
- 242 Maximus et Crassus.
- 243 Albinus et Vitulus.
- 244 Flaccus II. et Crassus.
- 245 Scipio Asina et Duilius.
- 246 Scipio et Florus.
- 247 Catacoenus et Patrevulus.
- 248 Regulus et Blaesus.
- 249 Wlso et Decius.
His Coss. (vel cui) suffectus est Regulus.
- 250 Paetinus et Paulus.
- 251 Scipio et Calatinus. U. C. 500.
- 252 Capito et Blaesus.
- 253 Cotta et Geminus.
- 254 Metellus et Papus.
- 255 Regulus II. et Wlso.
- 256 Pulcher et Pulcher (vel Paullus.)
- 257 Cotta II. et Geminus II.
- 258 Metellus et Buteo.
- 259 Crassus et Licinius.
- 260 Buteo II. et Bullus.
- 261 Torquatus et Blaesus. U. C. 510.
- 262 Fundulus et Gallus Longus.
- 263 Catulus et Albinus.
- 264 Torquatus et Cato.
- 265 Cento et Tuditanus.
- 266 Tuncinus et Falco.
- 267 Gracchus et Falco.
- 268 (Lentulus et Flaccus.)
- 269 Claudius Lentulus et Varus.
- 270 Torquatus et Volbus.
- 271 Albinus et Rogus. U. C. 520.
- 272 Maximus et Macho.
- 273 Lepidus et Balbulus.
- 274 Mato et Maso.
- 275 Balvulus II. et Pera.
- 276 Albinus et Centumalus.
- 277 Carvilius et Maximus Verus.
- 278 Flaccus et Regulus.
- 279 Maximus Messala et Arustius.
- 280 Papus et Regulus.
- 281 Torquatus et Papus. U. C. 530.
- 282 Flaminius et Philo.
- 283 Scipio et Marcellus.
- 284 Scipio Nasica et Rufus.
- 285 Catulus et Filo.
- 286 Paulus et Salinator.
- 287 Scipio et Longus.
- 288 Geminus et Flaminius.
His Coss. suffectus Regulus.
- 289 Paulus II. et Varro.
- 290 Fabius Maximus et Gracchus.
- 291 Fabius Maximus II. et Marcellus.

- 292 Maximus et Gracchus. U. C. 541.
 293 Pulcher et Flaccus.
 294 Galva et Centumalus.
 295 Lebynius et Marcellus.
 296 Fabius et Flaccus.
 297 Marcellus et Crispinus.
 298 Nero et Salinator.
 299 Metellus et Filo.
 300 Scipio et Crassus dives.
 301 Caetegus et Tuditanus. U. C. 550.
 302 Caepio et Servilius.
 303 Nero et Servilius.
 304 Lentulus et Paetus.
 305 Galba II. et Cotta.
 306 Lentulus et Tappulus.
 307 Flaminius et Petus.
 308 Cethegus et Rufus.
 309 Porphyrius et Marcellus.
 310 Festus et Flaccus.
 311 Scipio Africanus et Longus. U. C. 560.
 312 Merrulla et Hermus.
 313 Flaminius et Ahenobarbus.
 314 Glabrio et Nasica.
 315 Scipio et Lellius.
 316 Wulsco et Nobilior.
 317 Salinator et Messala.
 318 Lepidus et Flaminius.
 319 Albinus et Philippus.
 320 Pulcher et Tuditanus.
 321 Pulcher II. et Licinius. U. C. 570.
 322 Labaemis et Marcellus.
 323 Pamphilus et Paulus.
 324 Cethegus et Pamphilus.
 325 Albinus et Piso.
 326 Acindynus et Flaccus.
 327 Brutus et Vulso.
 328 Pulcher et Gracchus.
 329 Scipio et Peticus.
 330 Lepidus II. et Scaebola.
 331 (Albinus et Scevola.) U. C. 580.
 332 Albinus et Benas.
 333 Laenas et Aelius.
 334 Crassus et Longus.
 335 Macrinus et Serranus.
 336 Philippus et Caepio.
 337 Paulus et Crassus.
 338 Paetus et Paennus.
 339 Gallus et Claudius.
 340 Torquatus et Octavius.
 341 Torquatus II. et Longinus. U. C. 590.
 342 Gracchus et Talina.
 343 Scipio Nasica et Figulus.
 His Coss. in horum locum, quia vitio creati
 erant, sufficiuntur Lentulus et Domitius.
- 344 Messala et Carbo.
 345 Gallus et Cethegus.
 346 Dolabella et Fulvinus Nobilior.
 347 Lepidus et Lenas II.
 348 Caesar et Horestes.
 349 Lentulus et Figulus.
 350 Nasica et Marcellus.
 351 Opimius et Albinus. U. C. 600.
 352 Nobilior et Lauscus.
 353 Marcellus II. et Flaccus.
 354 Loculus et Albinus.
 355 Flaminius et Balbus.
 356 Censorinus et Manilius.
 357 Albinus et Piso.
 358 Scipio Aemilii et Drusus.
 359 Lentulus et Numicius.
 360 Maximus Aemilius et Manonius.
 361 Galva et Cotta. U. C. 610.
 362 Claudius et Metellus.
 363 Metellus II. et Maximus.
 364 (Caepio et Rufus).
 365 Caepio et Lactius.
 366 Laenas et Piso.
 367 Nasica Sabio et Brutus.
 368 Lepidus Porcina et Mancinus.
 369 Philo et Servilius.
 370 Flaccus et Piso. U. C. 619.
 371 Scipio Africanus et Flaccus.
 372 Scaevola et Calpurnius.
 373 Laenas et Rutilius.
 374 Crassus et Flaccus.
 375 Lentulus et Perperna.
 376 Tuditanus et Anulius.
 377 Octavius et Rufus.
 378 Longinus et Cinna.
 379 Lepidus et Orestes.
 380 Hypsaenus et Flaccus.
 381 Longinus et Bulvinus. U. C. 630.
 382 Metellus et Flaminius.
 383 Ahenobardus et Faenius.
 384 Opimius et Maximus Aemilius.
 385 Manilius et Carba.
 386 Metellus et Cotta.
 387 Cato et Marcioroga (vel Marcius Rex).
 388 Metellus Diademeus et Mutius Sinerebula.
 389 Geta et Maximus Servilianus.
 390 Scaurus et Metellus.
 391 Balbus et Cato. U. C. 640.
 392 Metellus et Carbo.
 393 Brutus et Peo.
 His Coss. initium belli Jugurthini.
 394 Nasica Scipio et Bestia Calpurnius.
 395 Rufus et Albinus.
 396 Metellus Numidicus et Silanus.

- 397 Sulpitius et Scaurus.
 398 Longinus et Marius.
 399 Serranus et Caepio. (Cicero nascitur.)
 400 Rufus et Mallius.
 401 Marius II. et Fimbria. U. C. 650.
 402 Marius III. et Orestes.
 403 Marius IV. et Catulolus.
 404 Marius V. et Aquilius.
 405 Marius VI. et Flaccus.
 406 Antonius et Albinus.
 407 Metellus Nepos et Titus Didius.
 408 Lentulus et Crassus.
 409 Ahenobardus et Longinus.
 410 Crassus et Scaevola.
 411 Galva et Ahenobarbus. U. C. 660.
 412 Flaccus et Herennius.
 413 Pulcher et Perperna.
 414 Philippus et Caesar.
 415 Caesar et Lupus.
 416 Strabo et Cato.
 417 Sylla et Rufus.
 418 Octavius et Cinna.
 419 Marius VII. et Cinna II. (Salustius nascitur.)
 420 Cinna III. et Carbo.
 421 Carbo II. et Scribonius. U. C. 670.
 422 Scipio et Norbanus.
 423 Carbo III. et Marius.
 424 Diecula (al. M. Tullius) et Dolabella.
 425 Sylla et Metellus Pius.
 426 Vitias et Pulcher, Claudius et Servilius.
 427 Lepidus et Catullus.
 428 Brutus et Mamercus.
 429 Octavius et Curio.
 430 Octavius et Cotta.
 431 Lucullus et Micotta. U. C. 680.
 432 Marcus Lucullus et Cassius Longinus.
 433 Cn. Lentulus et Gellius.
 434 P. Lentulus et Orestes.
 435 Pompejus et Crassus.
 436 Hortensius et Metellus. (Vergilius nascitur.)
 437 Marcius Rex et Metellus.
 438 Piso et Galbrius.
 439 Bulcatius et Tullus.
 440 Cotta et Torquatus.
 441 L. Caesar et Figulus. U. C. 690.
 442 Cicero et Antoninus. (bellum Catilinae.)
 443 Silanus et Muraena.
 444 Piso Frugi et Messala Niger.
 445 Afronius et Metellus Celer.
 446 C. Caesar et Bibulus.
 447 Piso et Gabinus.
 448 Lentulus et Metellus Nepos.

- 449 Marcellinus et Philippus.
 450 Pompejus II. et Crassus II.
 451 Ahenobardus et Pulcher. U. C. 700.
 452 Balbinus et Messala.
 453 Pompejus III. et Metellus Scipio.
 454 Rufus et Marcellus.
 455 Marcellus et Paulus.
 456 Lentulus et Marcellus.
 (Dehinc et Imperatores Romani.)
 457 Caesar II. et Servilius Isauricus.
 458 Calenus et Vatinius.
 459 Caesar III. et Lepidus.
 460 Caesar IV. solus.
 461 Caesar V. et Antoninus. U. C. 710.

*Deinceps ferè Eusebius recensendos sibi
 statuerat Consules.*

- 462 Pansa et Hirtius.
 463 Lepidus et Planus.
 464 Antoninus Pietas et Isauricus.
 Julius Caesar occiditur a Cassio et Bruto.
 Post hunc Octavianus Caesar Augustus
 appellatur.
 465 Galbinus II. et Pollinio.
 466 Rufus Censorinus et Sabinus.
 467 Pulcher et Flaccus.
 468 Agrippa et Gallus.
 469 Publicola et Nerva Coccejus.
 470 Cornificius et Pompejus Magnus.
 471 Antoninus II. et Libo. U. C. 720.
 472 Octavianus Augustus II. et Paulus.
 473 (Ahenobarbus et Sosius.)
 474 Octav. Augustus III. et Corbilius.
 475 Octavianus IV. et Crassus.
 476 Octavianus V. et Pulcher.
 477 Octavianus VI. et Agrippa.
 478 Octavianus VII. et Agrippa II.
 479 Octavianus VIII. et Taurus.
 480 Octavianus IX. et Silanus.
 481 Octavianus X. et Flaccus. U. C. 730
 482 Octavianus XI. et Piso.
 483 Aeserninus et Aruntius, (vel) Celsus et
 Hiberus.
 484 Lollius et Lepidus.
 485 Apulejus et Nerva.
 486 Saturninus et Lucretius Cinna.
 487 Duo Lentuli.
 488 Fornicius et Silvanus.
 489 Domitius Scipio et Ahenobarbus.
 490 Libo et Piso.
 491 Crassus et Lentulus. U. C. 740.
 492 Nero et Varus.

- 493 Messala et Quirinus. Robelius et Saturninus.
 494 Maximus et Tubero.
 495 Africanus et Maximus.
 496 Drusus et Crispinus.
 497 Censorinus et Gallius.
 498 Nero II. et Piso II.
 499 Balbus et Vetus.
 500 Octavianus XIII. et Sylla.
 501 Sabinus et Rufinus. U. C. 750.
 502 Lentulus et Messallinus. U. C. 751.
 503 Octavianus XIII. et Silanus. U. C. 752.
 (JESUS CHRISTUS. D. N. nascitur. al. duobus annis prius, vel posterius.)
 504 Lentulus et Piso. U. C. 753.
 1 Aera Vulg. Caesar et Lucius Paulus.
 2 Vindicius et Varus.
 3 Lamia et Servillus.
 4 (Aelius Cato et Saturninus.)
 5 Magnus Pompejus et Valerius.
 6 Lepidus et Aruntius, (Caesar, et Capito.)
 7 Creticus et Nerva.
 8 Camillus et Quintilianus.
 9 Camerus et Sabinus.
 10 Dolabella et Salinus.
 11 Lepidus et Taurus.
 12 Germanicus Caesar et Capito.
 13 Flaccus et Silanus.
 14 Duo Sexti, Pompejus Magnus et Apulejus.
 15 Brutus et Flaccus.
 16 Taurus et Libo.
 17 Crassus et Rufus.
 18 Tiberius Caesar II. et Drusus Germanicus II.
 19 Silanus et Balbus.
 20 Messala et Gratus.
 21 Tiberius Caesar III. et Drusus Germanicus III.
 22 Agrippa et Galba.
 23 Pollio et Vetus.
 24 Cethegus et Varus.
 25 Agrippa II. et Lentulus Galva.
 26 Getulius et Sabinus.
 27 Crassus et Piso.
 28 Silanus et Nerva.
 29 Rufus et Rebellio.
 30 Vinicius et Longinus Cassius.
 31 Tiberius Caesar IV. solus.
 32 Aruntius et Ahenobarbus.
 33 Galla Libolus et Sylla.
 34 Persicus et Vitellio-Pulus.
 35 Gallus et Nonnianus.
 36 Emilianus et Plautius.
 37 Proculus et Nigrinus.
 38 Julianus et Asprenas.
 39 Caesar II. et Caesianus.
 40 Caesar III. solus.
 41 Caesar IV. et Antoninus.
 42 Claudius II. et Larbus (vel Largus).
 43 Claudius III. et Vitellius.
 44 Crispus II. et Taurus.
 45 Vinitius et Corvinus.
 46 Asiaticus et Silanus.
 47 Claudius IV. et Vitellius III.
 48 Vitellius IV. et Publicola.
 49 Verianus et Gallus.
 50 Vetus et Nervinianus.
 51 Claudius et Orfitus.
 52 Sylla et Cato.
 53 Silanus et Antoninus.
 54 Marcellus et Aviola.
 55 Nero et Vetus.
 56 Saturninus et Scipio.
 57 Nero II. et Piso.
 58 Nero III. et Messala Corvinus.
 59 Appronianus et Capito.
 60 Nero IV. et Lentulus.
 61 Ladius, et Turpinianus.
 62 Marius et Gallus.
 63 Rufus et Regula.
 64 Crassus et Bassus.
 65 Helva et Vestinus.
 66 Telesinus et Paulinus.
 67 Capito et Rufus.
 68 Italicus et Trahalus.
 69 Galba II. et Titus Rufinus.
 70 Vespasianus II. solus.
 71 Vespasianus III. et Nerva.
 72 Vespasianus IV. et Titus II.
 73 Domitianus II. et Messalinus.
 74 Vespasianus V. et Titus III.
 75 Vespasianus VI. et Titus IV.
 76 Vespasianus VII. et Titus V.
 77 Vespasianus VIII. et Domitianus III.
 His Goss. Judaei pervicti sunt.
 78 (Commodus et Priscus.)
 79 Vespasianus IX. et Titus VI.
 80 Titus VII. et Domitianus IV.
 81 Galva et Pollio.
 82 Domitianus V. et Sabinus.
 83 Domitianus VI. et Rufus.
 84 Domitianus VII. et Sabinus II.
 85 Domitianus VIII. et Fulvius.
 86 Domitianus IX. et Dolabella.
 87 Domitianus X. et Saturninus.
 88 Domitianus XI. et Rufus.
 89 Fulvius et Atratinus.
 90 Domitianus XII. et Nerva II.

- 91 Grabrio et Gralanus.
- 92 Domitianus xiii. et Saturninus.
- 93 Pompejanus et Priscianus.
- 94 Asprenas et Lateranus.
- 95 Domitianus xiv. et Clemens.
- 96 Valens et Vetus.
- 97 Nerva iii. et Rufus iii.
- 98 Nerva iv. et Trajanus ii.
- 99 Palma et Senecius.
- 100 Trajanus iii. et Pontinus.
- 101 Trajanus iv. et Petus.
- 102 Severianus et Sura.
- 103 Trajanus v. et Maximus.
- 104 Suburanus ii. et Marcellus.
- 105 Candidus ii. et Quadratus.
- 106 Commodus et Cerealis.
- 107 Sura ii. et Senecio ii.
- 108 Gallus et Bradua.
- 109 Palma ii. et Tullus.
- 110 Orfitus et Priscianus.
- 111 Piso et Julianus.
- 112 Trajanus vi. et Africanus.
- 113 Celsus ii. et Priscianus ii.
- 114 Malsa et Volciscus.
- 115 Messala et Podo.
- 116 Elianus et Vetus.
- 117 Apronianus et Niger.
- 118 Hadrianus et Salinator.
- 119 Hadrianus ii. et Rusticus.
- 120 Severus ii. et Fulgus (vel Fulvus).
- 121 Verus ii. et Augur.
- 122 Aviola et Pansa.
- 123 Apronianus et Panpinus.
- 124 Glabrio et Torquatus.
- 125 Asiaticus et Aquilinus.
- 126 Verus iii. et Ambigulus.
- 127 Titianus et Gallicanus.
- 128 Torquatus et Libo.
- 129 Marcellus et Celsus.
- 130 Catullinus et Libo.
- 131 Pontianus et Rufus.
- 132 Augurianus et Sergianus.
- 133 Hiberus et Sisenna.
- 134 Severus iii. et Varus.
- 135 Pontianus et Aquilinus Rufus.
- 136 Commodus et Pompejanus.
- 137 Caesar ii. et Balbinus.
- 138 Camerinus et Niger.
- 139 Antoninus ii. et Praesens.
- 140 Antoninus iii. et Aurelius.
- 141 Severus et Silvanus.
- 142 Rufinus et Quadratus.
- 143 Torquatus et Hedor.
- 144 Avitus et Maximus.
- 145 Antoninus iv. et Aurelius ii.
- 146 Clarus et Severus.
- 147 Largus et Messalinus.
- 148 Torquatus et Julianus.
- 149 Orfitus et Priscus.
- 150 Glabrio et Vetus.
- 151 Gordianus et Maximus.
- 152 Glabrio ii. et Humillius.
- 153 Praesens et Rufinus.
- 154 Commodus et Lateranus.
- 155 Severus et Sabinianus.
- 156 Silvanus et Augurinus.
- 157 Barbatus et Regulus.
- 158 Tullus et Sacerdos.
- 159 Quintillus et Priscus.
- 160 Bradua et Verus.
- 161 Antoninus v. et Aurelius Augusti.
- 162 Rufinus et Aequilinus.
- 163 Laelianus et Pastor.
- 164 Macrinus et Celsus.
- 165 Orfitus et Pudens.
- 166 Pudens et Pollio.
- 167 Verus iii. et Quadratus.
- 168 Appronianus et Paulus.
- 169 Priscus et Apollinaris.
- 170 Cethegus et Clarus.
- 171 Severus et Herennianus.
- 172 Orfitus et Maximus.
- 173 Severus ii. et Pompejanus.
- 174 Gallus et Flaccus.
- 175 Piso et Julianus.
- 176 Pollio et Aper.
- 177 Commodus et Quintillus.
- 178 Orfitus et Rufus.
- 179 Commodus ii. et Verus.
- 180 Praesens et Condianus.
- 181 Commodus iii. et Byrrus.
- 182 Mamertinus et Rufus.
- 183 Commodus iv. et Victorinus.
- 184 Marullus et Aelianus.
- 185 Maternus et Bradua.
- 186 Commodus v. et Glabrio.
- 187 Crispinus et Aelianus.
- 188 Fuscianus et Silanus.
- 189 Duo Silani.
- 190 Commodus vi. et Septimianus.
- 191 Apronianus et Bradua.
- 192 Commodus vii. et Pertinax.
- 193 Flacco et Clarus.
- 194 Severus ii. et Albinus.
- 195 Tertullus et Clemens.
- 196 Dexter et Priscus.
- 197 Lateranus et Rufinus.
- 198 Saturninus et Gallus.

- 199 Anullinus et Fronto.
 200 Severus II. et Victorinus.
 201 Mucianus et Fabianus.
 202 Severus III. et Antoninus.
 203 Plautianus II. et Geta.
 204 Chilo et Libo.
 205 Antoninus II. et Geta II.
 206 Albinus et Emilianus.
 207 Aper et Maximus.
 208 Antoninus III. et Geta III.
 209 Pompejanus et Avitus.
 210 Faustinus et Rufinus.
 211 Gentianus et Bassus.
 212 Duo Aspri.
 213 Antoninus IV. et Balbinus.
 214 Messala et Sabinus.
 215 Laetus et Cerealis.
 216 Sabinus et Anullinus.
 217 Praesens et Extricatus.
 218 Antoninus et Adventus.
 219 Antoninus II. et Sacerdos.
 220 Antoninus III. et Comazon.
 221 Gratus et Seleucus.
 222 Antoninus IV. et Alexander.
 223 Maximus II. et Aelianus.
 224 Fabianus et Crispinus.
 225 Fuscianus et Dexter.
 226 Alexander II. et Marcellus.
 227 Albinus et Maximus.
 228 Modestus et Probus.
 229 Alexander III. et Dio.
 230 Agricola et Clemens.
 231 Pompejanus et Peligianus.
 232 Lupus et Maximus.
 233 Maximus et Paternus.
 234 Maximus II. et Urbanus.
 235 Severus et Quintianus.
 236 Maximus III. et Africanus.
 237 Perpetuus et Cornelianus.
 238 Pius et Pontianus.
 239 Gordianus et Aviola.
 240 Albinus et Venustus.
 241 Gordianus II. et Pompejanus.
 242 Atticus et Praetextatus.
 243 Arrianus et Papius.
 244 Peregrinus et Aemilianus.
 245 Philippus et Titianus.
 246 Praesens et Albinus.
 247 Philippus II. et Philippus.
 248 (Philippus III. et Philippus II.)
 249 Aemilianus et Aquilianus.
 250 Decius II. et Gratus.
 251 Decius III. et Decius Caesar.
 252 Gallus II. et Volusianus.
 253 Volusianus II. et Maximus.
 254 Valerianus II. et Gallienus.
 255 Valerianus III. et Gallienus II.
 256 Maximus et Glabrio.
 257 Valerianus IV. et Gallienus III.
 258 Tuscus et Bassus.
 259 Aemilianus et Bassus.
 260 Secularis et Donatus.
 261 Gallienus IV. et Volusianus.
 262 Gallienus V. et Faustianus.
 263 Albinus et Dexter.
 264 Gallienus VI. et Saturninus.
 265 Valerianus V. et Lucillus.
 266 Gallienus VII. et Sabinillus.
 267 Paternus et Arcesilaus.
 268 Paternus II. et Marinianus.
 269 Claudius et Paternus.
 270 Antiochianus et Orfitus.
 271 Aurelianus et Bassus.
 272 Quietus et Valdomianus.
 273 Tacitus et Placidianus.
 274 Aurelianus II. et Capitolinus.
 275 Aurelianus III. et Marcellinus.
 276 Tacitus II. et Aemilianus.
 277 Probus et Paulinus.
 278 Probus II. et Lupus.
 279 Probus III. et Paternus.
 280 Messala et Gratus.
 281 Probus IV. et Tiberianus.
 282 Probus V. et Victorinus.
 283 Carus et Carinus.
 284 Carus II. et Numerianus.
 285 Dioclitianus II. et Aristobulus.
 286 Maximus II. et Aquilinus.
 287 Dioclitianus III. et Maximianus.
 288 Maximianus II. et Anuarinus.
 289 Bassus et Quintianus.
 290 Dioclitianus IV. et Maximianus III.
 291 Tiberianus et Dio.
 292 Annibalianus et Asclepiodotus.
 293 Dioclitianus V. et Maximianus IV.
 294 Constantius et Maximianus.
 295 Fuscus et Anolinus.
 296 Dioclitianus VI. et Constantius II.
 297 Maximianus V. et Maximianus II.
 298 Faustus II. et Gallus.
 299 Dioclitianus VII. et Maximianus VI.
 300 Constantius III. et Maximianus III.
 301 Titianus II. et Nepotianus.
 302 Constantius IV. et Maximianus IV.
 303 Dioclitianus VIII. et Maximianus VII.
 (Persecutio Christianorum, sive Aera
 Martyrum.)
 304 Dioclitianus IX. et Maximianus VIII.

305 Constantius v. et Maximianus v.	317 Gallicanus et Bassus.
306 Constantius vi. et Maximianus vi.	318 Licinius v. et Crispus Caesar.
307 Maximianus ix. et Constantinus.	319 Constantinus v. et Licinius Caesar.
308 Maximianus x. et Maximianus.	320 Constantinus vi. et Constantinus Caesar.
(Maxentius et Romulus.)	321 Crispus ii. et Constantinus ii.
309 Maxentius ii. et Romulus ii.	322 Probianus et Julianus.
310 Maxentius iii. solus.	323 Severus et Rufinus.
311 Rufinus et Volusianus.	324 Crispus iii. et Constantinus iii.
312 Constantinus ii. et Licinius ii.	325 Paulinus et Julianus.
313 Constantinus iii. et Licinius iii.	326 Constantinus vii. et Constantinus Caesar iv.
314 Volusianus ii. et Annianus.	(Januarius et Justus.)
315 Constantinus iv. et Licinius iv.	Vicennalia Constantini Augusti.
316 Sabinus et Rufinus.	

FINIS

PRIMAE PARTIS

CHRONICI EUSEBIANI.

Վ.Ը.ԽՆԸՆԵ

ԱՌԱՋԻՆ ՄԱՍԻՆ

ՔՐՈՆԻԿՈՆԻՆ ԵՒՍԵԲԵԱՆԻ.

INDEX XV. REGNORUM

De quibus egit Eusebius in Prima Chronici Parte divisa in Quinque Capita in genere.

	pag.
Post Praefationem generalem.	1 = 9.
(ubi pag. 7. 8. 9. pollicetur tradere sequentia.)	
Cap. 1. Regnum 1. Chaldaeorum.	10 = 75.
Regnum II. Assyriorum.	76 = 100.
Regnum III. Medorum.	101.
Regnum IV. Lydorum.	105.
Regnum V. Persarum.	107.
Cap. II. Regnum VI. sive tempus Hebraeorum.	106 = 195.
Cap. III. Regnum VII. Aegyptiorum.	196 = 252.
Cap. IV. Regnum Graecorum varii generis. ut	255.
VIII. Sicyoniorum.	256.
IX. Argivorum.	262.
X. Atheniensium.	266.
Olympiades Graecorum.	277 = 515.
XI. Corinthiorum.	514.
XII. { Lacedaemoniorum, et	518.
{ Thalassocratorum.	521.
XIII. { Macedonum, et	522.
{ Thessalorum.	559.
XIV. Asianorum et Syrorum.	545.
Cap. V. XV. Regnum ac Imperium Romanorum.	559 = 407.

Haec probat etiam illud, quod dicturus est Eusebius in Prologo Canonis juxta Interp. Hieronym. "In priori libello (vel libro) quasi quandam materiam futuro operi, omnium mihi Regum tempora praenotavi, Chaldaeorum, Assyriorum, Medorum, Persarum, Lydorum, Hebraeorum, Aegyptiorum, Atheniensium, Argivorum, Sicyoniorum, Lacedaemoniorum, Corinthiorum, Thessalorum, Macedonum, Latinorum, qui postea Romani nuncupati sunt (adde ex Gr.) simul fiunt XV. (regna) ".

